

Η ΑΓΙΑ Γ Ρ Α Φ Η

ΕΙΔΙΚΗ ΒΙΒΛΟΣ ΠΛΗΡΗΣ ΟΔΗΓΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η Αγία Γραφή είναι το πολυτιμότερο απόκτημα κάθε ανθρώπου

«Και τούτο πάντοτε σας παρακαλώ, και να σας παρακαλώ δεν θα πάψω: να προσέχετε όσα λέγονται όχι μόνο εδώ, αλλά και στο σπίτι όταν είστε, να καταγίνεστε συνεχώς στην ανάγνωση των θείων Γραφών... Διότι δεν είναι, δεν είναι δυνατόν να σωθεί κανείς, αν δεν γεύεται συνεχώς την πνευματική ανάγνωση»

Ιωάννης Χρυσόστομος (†407), Εις τον Λάζαρον, Λόγος Γ΄

GUIDANEM VERSUS COMPLETUS

© 2026 ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΟΡΟΣ – OROS PUBLICATIONS
ISBN 123-456-789-100-1

Oros Publications under the auspices of TAF Inc.
Έδρα: Λεωφόρος Κηφισίας 44 – Μαρούσι, Τ.Κ. 15125
Ιστοσελίδα: www.orospublications.gr

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ:
E-mail: info@orospublications.gr
Τηλέφωνο: 210 220 6091

ΕΠΟΠΤΙΚΟ ΕΡΓΟ:
E-mail: halkiashristos@gmail.com
Τηλέφωνο: 693 251 1400

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση μέρους ή όλου του κειμένου, με οποιονδήποτε τρόπο, καθώς και η διασκευή του ή εκμετάλλευσή του, χωρίς την έγγραφη άδεια των Εκδοτών. Επίσης, απαγορεύεται η αναπαραγωγή της στοιχειοθεσίας, σελιδοποίησης, εξωφύλλου και γενικότερα της όλης αισθητικής εμφάνισης του βιβλίου, με φωτοτυπικές ή ηλεκτρονικές ή άλλες μεθόδους σύμφωνα με τον ν. 2121/1993 και τη Διεθνή Σύμβαση Βέρνης, Παρισιού που κυρώθηκε με το ν. 100/1975.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ (66)

ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ (39)

Α. Η ΠΕΝΤΑΤΕΥΧΟΣ/Ο ΝΟΜΟΣ:

1. ΓΕΝΕΣΗ	1
2. ΕΞΟΔΟΣ	52
3. ΛΕΥΙΤΙΚΟ	96
4. ΑΡΙΘΜΟΙ	128
5. ΔΕΥΤΕΡΟΝΟΜΙΟ	172

Β. ΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ:

6. ΙΗΣΟΥΣ ΤΟΥ ΝΑΥΗ	210
7. ΚΡΙΤΕΣ	235
8. ΡΟΥΘ	260
9. ΣΑΜΟΥΗΛ Α' (Α' Βασιλέων)	263
10. ΣΑΜΟΥΗΛ Β' (Β' Βασιλέων)	297
11. ΒΑΣΙΛΕΩΝ Α' (Γ' Βασιλέων)	325
12. ΒΑΣΙΛΕΩΝ Β' (Δ' Βασιλέων)	358
13. ΧΡΟΝΙΚΩΝ Α' (Α' Παραλειπομένων)	390
14. ΧΡΟΝΙΚΩΝ Β' (Β' Παραλειπομένων)	418
15. ΕΣΔΡΑΣ	453
16. ΝΕΕΜΙΑΣ	463
17. ΕΣΘΗΡ	477

Γ. ΤΑ ΠΟΙΗΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ:

18. ΙΩΒ	485
19. ΨΑΛΜΟΙ	513
20. ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ	584
21. ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΗΣ	608
22. ΑΣΜΑ ΤΩΝ ΑΣΜΑΤΩΝ	616

Δ. ΜΕΓΑΛΟΙ ΠΡΟΦΗΤΕΣ (4+1):

23. ΗΣΑΪΑΣ	620
24. ΙΕΡΕΜΙΑΣ	670
25. ΘΡΗΝΟΙ Ιερεμία	728
26. ΙΕΖΕΚΙΗΛ	734
27. ΔΑΝΙΗΛ	784

Ε. ΜΙΚΡΟΙ ΠΡΟΦΗΤΕΣ (12):

28. ΩΣΗΕ	800	34. ΝΑΟΥΜ	824
29. ΙΩΗΛ	808	35. ΑΒΒΑΚΟΥΜ	826
30. ΑΜΩΣ	811	36. ΣΟΦΟΝΙΑΣ	829
31. ΑΒΔΙΟΥ	817	37. ΑΓΓΑΙΟΣ	831
32. ΙΩΝΑΣ	818	38. ΖΑΧΑΡΙΑΣ	833
33. ΜΙΧΑΙΑΣ	820	39. ΜΑΛΑΧΙΑΣ	841

ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ (27)

Α. ΤΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ:

40. ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ	847
41. ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ	879
42. ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ	899
43. ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ	933

Β. ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

Γ. ΟΙ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ:

45. ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ	993
46. ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α'	1007
47. ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β'	1020
48. ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ	1028
49. ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ	1033
50. ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ	1038
51. ΠΡΟΣ ΚΟΛΟΣΣΑΕΙΣ	1041

52. ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Α'	1045
53. ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Β'	1048
54. ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Α'	1045
55. ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Β'	1054
56. ΠΡΟΣ ΤΙΤΟ	1057
57. ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ	1059
58. ΠΡΟΣ ΕΡΒΡΑΙΟΥΣ	1059
59. ΙΑΚΩΒΟΥ	1070
60. ΠΕΤΡΟΥ Α'	1073
61. ΠΕΤΡΟΥ Β'	1077
62. ΙΩΑΝΝΟΥ Α'	1080
63. ΙΩΑΝΝΟΥ Β'	1084
64. ΙΩΑΝΝΟΥ Γ'	1084
65. ΙΟΥΔΑ	1085

Δ. ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ

Γενική επιστασία έργου:

Δρ. Γεώργιος Θεοχαρίδης

Τακτικός Καθηγητής Ναυτικού Δικαίου στο
World Maritime University, Μάλμε Σουηδίας
Δικηγόρος Παρ' Αρείω Πάγω

Δρ. Σωτήρης Μπαμπατζάνης

Θεολόγος & φιλόλογος στο Αριστοτέλειο Κολλέγιο
MTh στην Ιστορική Θεολογία & PhD Th στην
Πατρολογία - Εκκλ. Γραμματεία

Δρ. Σωτήρης Δεσπότης

Καθηγητής «Ερμηνείας της Καινής Διαθήκης» στο
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Μέλος της Διεθνούς Ένωσης Καινοδιαθηκολόγων

Η παρούσα έκδοση αποτελεί απλοποίηση της έγκριτης και μοναδικής μεταφράσεως Βάμβα η οποία έχει καταξιωθεί στη συνείδηση μεγάλου μέρους του Ελληνικού λαού, πρώτα σαν έκδοση της Ελληνικής Βρετανικής Βιβλικής Εταιρείας και στη συνέχεια σαν έκδοση της Ορθόδοξης πλέον Βιβλικής Εταιρείας της Ελλάδος. Εν τούτοις, έχει ληφθεί ειδική μέριμνα και για τα 50 περίπου μεταφραστικά λάθη της έκδοσης Βάμβα.

Ωσαύτως, πρέπει να διασαφηνισθεί ότι η παρούσα έκδοση δεν είναι κάποια καινούργια μετάφραση στη Δημοτική. Οι μεταφράσεις εμπερικλείουν κινδύνους: π.χ. Α' Ιωάν. 5:16 «Υπάρχει μία θανάσιμη αμαρτία· δεν λέω να παρακαλέσει για εκείνη». (Σπύρος Φίλος, 4η έκδοση, 2003). Στο κείμενο δεν υπάρχει η λέξη «μία». Εδώ ο Π. Τρεμπέλας εξηγεί ότι ομιλεί για τα θανάσιμα αμαρτήματα – τα έργα της σαρκός – όχι για την μία ασυγχώρητη αμαρτία.

Επίσης: Ψαλμός 106 (105-Ο'):28-29. Μετάφραση Βάμβα: «Καὶ προσεκολλήθησαν εἰς τὸν Βέελ-φεγὼρ, καὶ ἔφαγον θυσίας νεκρῶν· καὶ παρώξυναν αὐτόν...». Η μετάφραση των Εβδομήκοντα: «Καὶ ἐτελέσθησαν τῷ Βεελφεγὼρ καὶ ἔφαγον θυσίας νεκρῶν· καὶ παρώξυναν αὐτόν...». Η μετάφραση διορθωμένου Εβραϊκού των καθ. Λούβαρη/Χαστούπη: «Προσεκολλήθησαν εἰς τὸν Βάαλ Φεγὼρ καὶ ἔφαγον θυσίας προσφερθείσας εἰς τοὺς νεκρούς. Προσέβαλον αὐτόν...».

Κοιτάξτε τώρα πόσο έντεχνα η μετάφραση της ΕΒΕ αλλάζει το νόημα προσθέτοντας τη λεξούλα «θεούς»: «Κατόπιν στη λατρεία προσχώρησαν του Βάαλ, στη Φεγὼρ, κι έφαγαν απ' τις θυσίες που προσφέρθηκαν σε θεούς νεκρούς. Και ερέθισαν τον Κύριο...». Άρα δεν κατακρίνει τα μνημόσυνα. Σύμφωνα με την Επιστ. Β' Κλήμεντος 8:3 (110 μ.Χ.), «Αποκλείεται κατηγορηματικά η δυνατότητα μετάνοιας στην άλλη ζωή» (Ν. Ι. Νικολαΐδης, Αποστολικοί Πατέρες, Γραμματολογική και Θεολογική προσέγγιση, Εκδόσεις: Πουρναράς, 2002). Ο Κυπριανός (250 μ.Χ.) είναι σαφής: «*Apud Inferos confessio, non est, nec exomologesis illic fieri potest*» (Epistola LII). Ο Ιωάννης Χρυσόστομος († 407) αναφωνεί: «Ἐν τῷ ἅδῃ οὐκ ἔστι μετάνοια» (PG 57, 416).

Η παρούσα έκδοση σκοπό έχει την συσχέτιση της αρχαίας, της καθαρεύουσας και της δημοτικής γλώσσας για να μπορούν όλοι να εξοικιωθούν με το Γλωσσικό ζήτημα. Για παράδειγμα χρησιμοποiei εκ παραλλήλου: ύδατα-νερά, νεφέλη-σύννεφο κ.ο.κ.

Η ΠΡΩΤΗ (ΠΑΛΑΙΑ) ΔΙΑΘΗΚΗ εκ των Θείων αρχετύπων

Η ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Εβραϊκό Μασοριτικό Απλοποιημένο Κείμενο

Περί τον 7^ο μ.Χ. αιώνα Εβραίοι Ραβίνοι –γνωστοί ως Μασορίτες– έβαλαν φωνήεντα στο έως τότε αφωνήεντο/μονοσύμφωνο εβραϊκό κείμενο. Μολονότι σε ορισμένα σημεία υπάρχουν διαφορές από τις μεταφράσεις των Εβδομήκοντα και της Βουλγάτας, τις μόνες που προέρχονται από το Αφωνήεντο/μονοσύμφωνο Εβραϊκό κείμενο, εν τούτοις οι πάπυροι του Κουμράν απέδειξαν την αξιοπιστία σε μεγάλο βαθμό και των τριών κειμένων. Η μετάφραση Βάμβας αποτελεί την ελληνική έκδοση του Μασοριτικού κειμένου [KJV], όμως ο Ν. Βάμβας δεν έκανε δουλική χρήση του Μασοριτικού, αλλά γόνιμα το συνδύασε με τους Εβδομήκοντα και τη Βουλγάτα.

Μετάφραση των Εβδομήκοντα στην Ελληνική

Μετάφραση από το Αφωνήεντο/μονοσύμφωνο Εβραϊκό κείμενο, η οποία έλαβε χώρα στην περίοδο 260-190 π.Χ. Η μετάφραση των Ο' χρησιμοποιήθηκε ευρέως από τους Αποστόλους, αλλά και την αδιαίρετη Εκκλησία (33-451 μ.Χ.) με πολλές όμως επανορθώσεις (Θεοδοτίωνα, Ακύλα, Ωριγένη, Συμμάχου).

Μετάφραση Βουλγάτα στη Λατινική

Μετάφραση από το Αφωνήεντο/μονοσύμφωνο εβραϊκό κείμενο, η οποία έγινε από τον Ιερώνυμο περί το 390 μ.Χ. Η Βουλγάτα αποτελεί την επίσημη μετάφραση της Ρ. Καθολικής ομολογίας.

Γενικά οι χρόνοι στον Ιερώνυμο (Βουλγάτα) είναι μελλοντικοί, όμως το Μασοριτικό (Βάμβας) φαίνεται πιο λογικό, επειδή τα γεγονότα έχουν ήδη γίνει. Παρόμοιο πρόβλημα με χρήση των χρόνων έχουμε στους 70-Ο'.

Ενίοτε για λόγους διασάφησης γίνεται χρήση του διορθωμένου Εβραϊκού από την μετάφραση Λούβαρη, Χαστούπη-Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, επίσης NET, AKJV, KJV και Εβραϊκών κειμένων.

ΕΠΕΞΗΓΗΣΕΙΣ

Έντονη (μαύρη) γραφή στη μετάφραση Εβδομήκοντα (Ο') υποδεικνύει την διαφορά.
π.χ. 1.2. ή δὲ γῆ ἦν ἄόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος

Έντονη (μαύρη) γραφή στη μετάφραση Βουλγάτα (VG) υποδεικνύει άλλη απόδοση.
π.χ. 1.2. ἄκυρη καὶ ἀδεια (inanis et vacua)

Υπογράμμιση στη μετάφραση των Εβδομήκοντα (Ο') υποδεικνύει άλλη απόδοση.
π.χ. 1.24. ἐξαγαγέτω ἡ γῆ ψυχὴν ζῶσαν κατὰ γένος

Λέξεις μέσα στο κείμενο που βρίσκονται σε αγκύλες [] είναι βοηθητικές επεξηγήσεις.
π.χ. 1.4. το φως ὅτι [ήταν] καλό

Όπου αναφέρεται η συντ. VG+ ή VG- σημαίνει ότι υπάρχει ή δεν υπάρχει στην Βουλγάτα

Όπου αναφέρεται η συντ. Ο+ ή Ο- σημαίνει ότι υπάρχει ή δεν υπάρχει στους Εβδομήκοντα.

Όπου χρησιμοποιείται η συντ. Λ+Χ αναφέρεται στην μετάφραση της Αγίας Γραφής των καθηγητών Ν. Λούβαρη και του Α. Χαστούπη

Ο αστερίσκος (*), σημαίνει ότι λίγο πιά πάνω μέσα στην ίδια σελίδα υπάρχει επεξήγηση.

Όπου χρησιμοποιείται η συντ. π.χ. 1.16. φωτοδότες^(x15) σημαίνει ότι στο αντίστοιχο χωρίο (χ.) βρίσκεται επεξήγηση.

Όπου χρησιμοποιείται εκθετικά στο κείμενο ο λατινικός αριθμός II, οδηγεί στις παραπομπές όπου δίνεται η μετάφραση των Εβραϊκών ονομάτων/λέξεων π.χ. 4.25. Σήθ^{II}

Η λέξη six μέσα στις παραπομπές συνοδευόμενη από αριθμό, σημαίνει ότι στο ίδιο κεφάλαιο στον ανάλογο αριθμό χωρίου επαναλαμβάνεται το ίδιο.

Η εναλλαγή των λέξεων π.χ. «εποίησε» και μετά «δημιούργησε» γίνεται ηθελημένα με σκοπό την εξοικείωση του αναγνώστη με την αρχαία γλώσσα.

Πώς γνωρίζουμε τις χρονολογίες; Στη Βίβλο, όπως και σε όλα τα αρχαία κείμενα αναφέρονται ιστορικά γεγονότα, αλλά αυτά δεν συνδέονται χρονολογικά με την υπόλοιπη παγκόσμια ιστορία. Το πρώτο επιβεβαιωμένο ιστορικό γεγονός που έχει σχέση με τη Βίβλο, είναι η επιδρομή του Αχαάβ (870-852) εναντίον της πόλεως Καρκάρ στον ποταμό Ορόντη το 853 π.Χ. Η Βίβλος αναφέρει την συμμαχία μεταξύ Βεν Αδάδ και Αχαάβ (1 ΒΑΣ. 20:33) αλλά δεν αναφέρει την εκστρατεία τους γιατί οι ιεροί συγγραφείς δεν είχαν σκοπό να εκθειάσουν τον χειρότερο απ' όλους τους βασιλιάδες του μονοθεϊστικού λαού. Όμως, ο 'Αχαθού' ξεκάθαρα δηλώνουν τα κείμενα σφηνοειδούς γραφής του Σαλμανασάρ IV (858-824 π.Χ.), συγκέντρωσε 2.000 άρματα και 10.000 στρατιώτες, για να αντιμετωπίσει μαζί με άλλους, τους επερχόμενους Ασσύριους στο Καρκάρ, αλλά τελικά ηττήθηκαν. Πώς ξέρουμε την ακριβή χρονολογία της μάχης; Προέρχεται από μια αναφορά για έκλειψη ηλίου που έλαβε χώρα στη Νινευή τη 15^η Ιουνίου 863 π.Χ., η οποία δηλώνεται ότι έγινε μια δεκαετία πριν τη μάχη του Καρκάρ. Πράγματι τρία χρόνια πριν το τέλος της βασιλείας του Ασσυρμπανιμπάλ Β' της Ασσυρίας (884-860), το μήνα Σιβάν έγινε ολική έκλειψη ηλίου. Οι αστρονόμοι εύκολα χάρη στις αστρονομικές παρατηρήσεις με μαθηματικό τρόπο, υπολόγισαν ότι η ολική έκλειψη ηλίου έγινε στις 15 Ιουνίου το 863 π.Χ. Έτσι, το κλειδί της ακριβούς χρονολόγησης είναι η μάχη του Καρκάρ που έλαβε χώρα την 15^η Ιουνίου 863 π.Χ., μία δεκαετία μετά την ολική έκλειψη ηλίου. Έχουμε, λοιπόν, μια απόλυτα αξιόπιστη αφετηρία για υπολογισμούς. Ήταν πράγματι βασιλιάς ο Αχαάβ όταν έγινε η μάχη του Καρκάρ; Στον περίφημο μαύρο οβελίσκο του Καλάχ, στην αρχαιότερη αναπαράσταση Ιουδαίου μονάρχη, βλέπουμε το Ιηού (ή τον πρωθυπουργό) γονατιστό μπροστά στον Ασσύριο μονάρχη. Αυτό έλαβε χώρα το 840 π.Χ. σύμφωνα με τα Ασσυριακά Χρονικά. Πριν τον Ιηού κυβέρνησαν οι δύο γιοί του Αχαάβ, Αχαζ και Ιωράμ σύμφωνα με τη Βίβλο, περί δε το 849 π.Χ. (συν-πλήν τρία χρόνια διότι το έτος ενθρόνισης και θανάτου κάθε βασιλιά είναι λειψά) πέθανε ο Αχαάβ. Εάν προσθέσουμε προς τα πάνω απ' τον θάνατο του Αχαάβ, γεγονός εξακριβωμένο βάσει των προαναφερθέντων αστρονομικών μελετών, την βασιλεία του (22- έτη) και τα χρόνια της βασιλείας των Ομρί, Ζιμρί, Ηλά, Βαασά, Ναδάβ και Ιεροβοάμ Α' (21 έτη) φτάνουμε στο 931 π.Χ., το έτος διαίρεσης του ηνωμένου βασιλείου (1ΒΑΣ. 14:25). Πέντε χρόνια μετά έλαβε χώρα η επιδρομή του Φαραώ Σωσένκ Α' (926 π.Χ.) που έχει επιβεβαιωθεί απ' τα Αιγυπτιακά χρονικά. Ο Φρ. Θημπέρκερ όρισε οριστικά ως έτος θανάτου του Σολομώντα το 931 π.Χ., πράγμα που και ο Τζ. Φώρερ στο έργο του *Ιστορία του Ισραήλ* αποδέχθηκε. Επίσης, «η χρονολογία του Θήελ για τους Ισραηλίτες βασιλιάδες [Οι Μυστηριώδεις Αριθμοί των Εβραίων Βασιλιάδων(1983)]...τοποθετεί τον θάνατο του Σολομώντα γύρω στα 931 π.Χ. Έτσι ... ο Μωυσής έβγαλε τους Ισραηλίτες από την Αίγυπτο 480 χρόνια νωρίτερα περίπου στο 1447 π.Χ. Αυτή η ημερομηνία υποστηρίζεται από τους Κριτές 11:26 όπου δηλώνεται ότι περίπου 300 χρόνια πέρασαν απ' την κατάκτηση της Υποσχέμενης Γης υπό την ηγεσία του Ιεφθάε (1110 π.Χ.)» **David M.Rohl**, *A test of time: The Bible from Myth to History*(1995), σ. 249 (Βλ. 2 ΧΡ. 3:1-3 & 1 ΒΑ. 6:1). Απ' το 967 π.Χ. φθάνουμε λοιπόν ακριβώς στο 1447 π.Χ. Ο απόστολος Παύλος προσθέτει ότι την εποχή του τελευταίου κριτή Σαμουήλ (π. 1.000 π.Χ.), είχαν περάσει περίπου 450 έτη:(ΙΠ. 13:18-21), τότε «Αυτή η πιθανότητα γίνεται στην ουσία βεβαιότητα, εάν κάποιος μελετήσει τις αναφορές μεταξύ της Εξόδου και του 4^{ου} έτους του Σολομώντα, το έτος πού άρχισε η κατασκευή του Ναού, 'στο 480^ο έτος' από την Έξοδο (1 ΒΑΣ. 6:1), όπως γράφτηκε. Ως εκ τούτου, εάν αυτό το έτος συμπίπτει με το 967, μια απλή πρόσθεση τοποθετεί την Έξοδο στο 1447» **Kenneth Andrew Kitchen**. *On the Reliability of the Old Testament*, Eerdmans Publ., Gr. Rapids, MI. 2003, σ. 202-203. Στα 1447 προσθέτουμε 430⁺ χρόνια σύμφωνα με το ΓΑΛ. 3:17 και έτσι φθάνουμε περίπου στα 1890⁺ π.Χ. όπου έγινε η διαθήκη του Θεού με τον Αβραάμ. Εάν στην εποχή αυτή προσθέσουμε την ηλικία του, περίπου 150⁺ ετών, καταλήγουμε στην γέννησή του που έλαβε χώρα περί το 2.065 π.Χ.

(Copyright: ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΒΙΒΛΟΣ, τ. 3ο, Εκδ. ΗΑΠ, χρησιμοποιείται κατόπιν αδείας).

ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΘΕ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΓΕΝΕΣΗ

Συγγραφέας: **Μωυσής** Έτος συγγραφής: περ. **1420** π.Χ. Τόπος: **Πεδιάδες Μωάβ**

Η ΓΕΝΕΣΗ είναι το πρώτο από τα πέντε αρχικά βιβλία της Αγ. Γραφής, γνωστά ως Πεντάτευχος (τα υπόλοιπα τέσσερα βιβλία της Πεντατεύχου είναι, η ΕΞΟΔΟΣ, το ΛΕΥΙΤΙΚΟ, οι ΑΡΙΘΜΟΙ και το ΔΕΥΤΕΡΟΝΟΜΙΟ).

Γένεση στα Ελληνικά θα πει, *αρχή, απαρχή, δημιουργία* και ο τίτλος προήλθε από τα Εβραϊκά *Μπερεσίθ*, που σημαίνει *Εν αρχή*, από την πάγια συνήθεια να χρησιμοποιούν τις πρώτες λέξεις για τίτλο κάθε βιβλίου. Περιγράφει όντως αυθεντικά την αρχή του κόσμου, του ανθρωπίνου γένους, της αμαρτίας και ειδικά του σχεδίου της απολύτρωσής μας. Όπως φαίνεται και από το ίδιο το βιβλίο, η ΓΕΝΕΣΗ αποτελείται -θεματικά- από δύο μεγάλα μέρη. Το 1^ο περιλαμβάνει τη Δημιουργία του Κόσμου, του Φυτικού και Ζωικού Βασιλείου και του Ανθρώπου. Στη συνέχεια αναφέρεται στην πτώση του ανθρώπου, τον διεφθαρμένο προ-Κατακλυσμιαίο κόσμο και περιγράφει τον Κατακλυσμό και τη σωτηρία του Νώε. Μετά κάνει αναφορά στην εθνολογική εξάπλωση του ανθρωπίνου γένους, η οποία επακολούθησε τη σύγχυση της Βαβέλ. Το 2^ο μέρος περιλαμβάνει τις περιπλανήσεις της μονοθεϊστικής οικογένειας του Αβραάμ μέχρι την οριστική εγκατάστασή του στη γη Χαναάν. Κατόπιν ιστορεί τους Πατριάρχες, μέχρι την κάθοδό τους στην Αίγυπτο, της οποίας προηγήθηκε ο Ιωσήφ. Όπως δήλωσε ο Ίδιος ο Ιησούς Χριστός, τη ΓΕΝΕΣΗ συνέταξε ο Μωυσής (ΙΩΑΝ. 7:23), με την οδηγία βέβαια του Αγ. Πνεύματος του Θεού, κάνοντας χρήση των 12 ήδη υπαρχόντων υπομνημάτων “τολερόθ” (ΓΕΝ. 26:5), της σπάνιας μόρφωσής του (ΠΡΑΞ. 7:22) και της προφορικής παράδοσης του λαού του (ΙΩΑΝ. 7:22).

ΕΞΟΔΟΣ

Συγγραφέας: **Μωυσής** Έτος συγγραφής: περ. **1418** π.Χ. Τόπος: **Πεδιάδες Μωάβ**

Η ΕΞΟΔΟΣ είναι το δεύτερο από τα πέντε αρχικά βιβλία της Αγ. Γραφής, γνωστά ως Πεντάτευχος (τα υπόλοιπα τέσσερα βιβλία της Πεντατεύχου είναι, η ΓΕΝΕΣΗ, το ΛΕΥΙΤΙΚΟ, οι ΑΡΙΘΜΟΙ και το ΔΕΥΤΕΡΟΝΟΜΙΟ).

Το βιβλίο της Εξόδου στα Εβραϊκά αποκαλείται ‘*Σεμόθ*’ (ονόματα, επειδή αρχίζει με τα ονόματα των υιών Ισραήλ, που ει-σήλθαν στην Αίγυπτο), ενώ στα Ελληνικά παίρνει το όνομά του από το γεγονός της αναχώρησης (της εξόδου) του λαού Ισραήλ από την Αίγυπτο. Εν τούτοις, πρέπει να ειπωθεί ότι η πλήρης πρώτη φράση είναι “*οὐ ἐλλέ σεμόθ*” δηλαδή “και αυτά είναι τα ονόματα” και ακριβώς αυτό το “και” στην αρχή δηλώνει ότι αποτελεί συνέχεια και σύνδεσμο με τη Γένεση. Χωρίζεται βασικά σε τέσσερα κύρια μέρη: **1.** Την έξοδο των Ισραηλιτών από τη σκλαβιά της Αιγύπτου, 1:1-13:22, **2.** την οδοιπορία του λαού Ισραήλ μέχρι το όρος Σινά, 14:1-18:27, **3.** τη Διαθήκη του Θεού προς τον λαό στο όρος Σινά, 19:1-24:18, και **4.** την κατασκευή της Σικηνής τού Μαρτυρίου, ως θείο υπόδειγμα λατρείας του Θεού, 25:1-40:38. Το τελευταίο αυτό είναι κατάμεστο από προφητικές παραστάσεις σε σχέση με το Έργο, που, αργότερα, επιτέλεσε ο Ιησούς Χριστός στον Σταυρό τού Γολγοθά, για τη λύτρωση του ανθρώπου. Ανάμεσα σε όλα τ’άλλα, αξιοσημείωτοι είναι οι νόμοι και οι διατάξεις, που έκαναν τον Ισραήλ οργανωμένο έθνος και αφορούν όλη την ανθρώπινη ζωή, σε θέματα θρησκευτικά, ηθικά, αστικά κ. ά., απ’ όπου —ανά τους αιώνες— δανείστηκαν όλες οι κοινωνίες των εθνών. Όπως δήλωσε ο Ίδιος ο Ιησούς Χριστός, ‘ο Μωυσής δεν σας έδωσε το νόμο;’ (ΙΩΑΝ. 7:19) επιβεβαιώνοντας ότι την Έξοδο συνέταξε ο Μωυσής, με την οδηγία του Αγ. Πνεύματος και κάνοντας χρήση και της προφορικής παράδοσης του λαού του (ΙΩΑΝ. 7:22).

ΛΕΥΙΤΙΚΟ

Συγγραφέας: **Μωυσής** Έτος συγγραφής: περ. **1416** π.Χ. Τόπος: **Πεδιάδες Μωάβ**

Το ΛΕΥΙΤΙΚΟ είναι το τρίτο από τα πέντε αρχικά βιβλία της Αγ. Γραφής, γνωστά ως Πεντάτευχος (τα υπόλοιπα τέσσερα βιβλία της Πεντατεύχου είναι, η ΓΕΝΕΣΗ, η ΕΞΟΔΟΣ, οι ΑΡΙΘΜΟΙ και το ΔΕΥΤΕΡΟΝΟΜΙΟ).

Το βιβλίο του Λευιτικού στα Εβραϊκά αποκαλείται ‘*Βεγκρά*’ δηλ. ‘*κάλεσμά*’ επειδή αρχίζει με τη φράση ‘και εκάλεσε’, ενώ στα Ελληνικά οι 70 το αποκάλεσαν πολύ πιο κατάλληλα “Λευιτικό” δηλαδή το βιβλίο που περιέχει τους κανονισμούς του Λευιτικού ιερατείου. Μολονότι το περιεχόμενο του έχει θέματα θυσιών και προσφορών σαν μέσα λύτρωσης και ευχαριστίας, όμως είναι ένα απ’τα βαρύτερα σε νοήματα και διδάγματα βιβλίο, που κύριο θέμα του έχει τον αγιασμό ο οποίος αναφέρεται 87 φορές και προοικονομεί τον “εκλεκτό λαό ιερέων και προφητών” τον “Ισραήλ του Θεού” (ΓΑΛ. 6:16) αλλά και τη λυτρωτική θυσία του Ιησού Χριστού, επάνω σε προφητική βάση.

ΑΡΙΘΜΟΙ

Συγγραφέας: **Μωυσής** Έτος συγγραφής: περ. **1414** π.Χ. Τόπος: **Πεδιάδες Μωάβ**

Οι ΑΡΙΘΜΟΙ είναι το τρίτο από τα πέντε αρχικά βιβλία της Αγ. Γραφής, γνωστά ως Πεντάτευχος (τα υπόλοιπα τέσσερα βιβλία της Πεντατεύχου είναι, η ΓΕΝΕΣΗ, η ΕΞΟΔΟΣ, το ΛΕΥΙΤΙΚΟ και το ΔΕΥΤΕΡΟΝΟΜΙΟ).

Το βιβλίο των Αριθμών στα Εβραϊκά αποκαλείται ‘*Βεμιδμάρ*’ δηλ. ‘στην έρημο’ καθώς ουσιαστικά περιγράφει τα γεγονότα της 40ετούς πορείας των Ισραηλιτών στην έρημο και βέβαια και τις δύο απαριθμήσεις που έγιναν, μία στο Σινά και μία στις πεδιάδες Μωάβ, γι’ αυτό δικαιολογημένα οι 70 το αποκάλεσαν “*αριθμοί*” δηλαδή απαριθμήσεις. Τα εξόχως διδακτικά γεγονότα των Αριθμών μνημονεύουν ο Ιησούς του Ναυή (2:12,14:2), ο Ιερεμίας (2 ΒΑ. 18:4), ο Νεεμίας (9:19-22), ο Ασάφ (ΨΑΛΜ. 78:14-41), ο Δαβίδ (Ψαλμ. 95:7-11), ο Ησαΐας (48:21, ο Ιεζεκιήλ (20:13-24), ο Ωσηέ (9:10), ο Αμώς (5:25), ο Μιχαΐας (6:5), ο Λουκάς (Πρ. 7:36), ο Παύλος (1Κο. 10:1-11), ο Πέτρος (2 ΠΕ. 5:15,16), ο απ. Ιούδας (χ. 11) και ο ίδιος ο Κύριος (Ιωαν. 3:14). Οι διηγήσεις της πορείας ενός δύσκολου λαού από το όρος Σινά μέχρι τα σύνορα της γης της επαγγελίας, οδηγούν σε πολυποίκιλα διδάγματα πνευματικής πορείας και ζωής, καθώς τα περιστατικά και οι αντιδράσεις του λαού στην πορεία αντικατοπτρίζουν την ανθρώπινη καρδιά —όταν μόνη της αντιμετωπίζει τα προβλήματα— χωρίς να υπολογίζει το παράγοντα Θεό.

ΔΕΥΤΕΡΟΝΟΜΙΟ

Συγγραφέας: **Μωυσής** Έτος συγγραφής: περ. **1408** π.Χ. Τόπος: **Πεδιάδες Μωάβ**

Οι ΑΡΙΘΜΟΙ είναι το τρίτο από τα πέντε αρχικά βιβλία της Αγ. Γραφής, γνωστά ως Πεντάτευχος (τα υπόλοιπα τέσσερα βιβλία της Πεντατεύχου είναι, η ΓΕΝΕΣΙΣ, η ΕΞΟΔΟΣ, το ΛΕΥΙΤΙΚΟ και οι ΑΡΙΘΜΟΙ).

Το βιβλίο του Δευτερονομίου στα Εβραϊκά αποκαλείται 'Μισνέ Χατ Τορά' που σημαίνει ακριβώς 'Δεύτερος νόμος'.

Ο Κύριος Ιησούς Χριστός όταν πειράχτηκε στην έρημο από τον διάβολο ανταπάντησε με το "Είναι γεγραμμένο" επικαλούμενος και τις τρεις φορές το βιβλίο του Δευτερονομίου. (Ματθ. 4:1-11, κ.α.). Στη συνέχεια, όταν τον πείραξαν οι Φαρισαίοι πάλι έκανε χρήση του Δευτερονομίου. (Ματθ. 22:37, Μαρκ. 12:30 και Λουκ. 10:27). Υπάρχουν 80 αναφορές στην Κ.Δ. από το Δευτερονόμιο. Πότε γράφτηκε και γιατί; Ο λαός Ισραήλ βρίσκεται ήδη στις κοιλάδες του Μωάβ, και από την παλιά γενεά δεν επιζούν, παρά μονάχα ο Μωυσής, ο Ιησούς του Ναυή και ο Χάλεβ. Η νέα γενεά, που είναι έτοιμη να μπει μέσα στη γη της επαγγελίας, έχει ανάγκη να γνωρίσει τα όσα ο Θεός έκανε για το λαό και να της δοθούν οι κατάλληλες οδηγίες. Γι' αυτό, ο Μωυσής τους υπενθυμίζει τα 40 χρόνια στην έρημο και τη στοργική φροντίδα του Θεού, ανανεώνει προς αυτούς τις 10 Εντολές και τα άλλα διατάγματα, αλλά και τις προειδοποιήσεις. Οι 4 ομιλίες (συνόψεις) του Μωυσή και η ευλογία του μαζί με ορισμένα γεγονότα που λαμβάνουν χώρα λίγο πριν τη διάβαση του Ιορδάνη προς την υποσχεμένη γη, καλύπτουν χρονικά μόλις ένα μήνα λίγο πριν από τον θάνατο του Μωυσή περί το 1407 π.Χ. Το τελευταίο κεφάλαιο προστέθηκε πιθανόν απο τον Ελεάζαρ ή τον Ιησού του Ναυή. Όμως, το βιβλίο δεν είναι απλά μια ιστορική ανάμνηση, ούτε η Διαθήκη μια ψυχρή νομική σχέση, αλλά αποκαλύπτει την αγάπη του Θεού προς αυτούς, στην οποία καλούνται να ανταποκριθούν: (4:37, 6:5, 7:8, 33:3 και ΜΤΘ. 22:38)

ΙΗΣΟΥΣ ΤΟΥ ΝΑΥΗ

Συγγραφέας: **Ιησούς του Ναυή** Έτος συγγραφής: περ. **1.365** π.Χ. Τόπος: **Χαναάν**

Το βιβλίο του ΙΗΣΟΥ ΤΟΥ ΝΑΥΗ περιγράφει την επική κατάκτηση -από τον διάδοχο του Μωυσή- της υποσχεμένης γης Χαναάν που ήταν διαιρεμένη σε πολλά μικρά βασίλεια. Η Αίγυπτος βρισκόταν σε παρακμή και η Χαναάν σε χαώδη κατάσταση αλλά οι ισχυρά οχυρωμένες πόλεις και η κατοχή της τέχνης του πολέμου από τις επτά (7) κυρίαρχες Χαναανιτικές φυλές απαιτούσαν μια στρατιωτική ιδιοφυΐα όπως ο Ιησούς του Ναυή, ο οποίος, όμως όχι λίγες φορές ζήτησε και πήρε τη βοήθεια του Θεού. Ο απόστολος Παύλος κατ' επανάληψη αναφέρθηκε στον Ιησού του Ναυή (ΠΡ. 7:45, ΕΒΡ. 4:8), ο οποίος μνημονεύεται και στις πλάκες της Ελ Αμάρνα, όταν οι Χαναναίοι ζητούσαν απεγνωσμένα βοήθεια από τον αδύναμο Φαραώ Αχενατόν. Συγγραφέας του βιβλίου είναι ο ίδιος ο πρωταγωνιστής, όπως δηλώνεται στο τέλος του: "Και έγραψεν ο Ιησούς τους λόγους τούτους εν τω βιβλίω του νόμου του Θεού· και λαβών λίθον μέγαν, έστησεν αυτόν εκεί υπό την δρυν, την πλησίον του αγιαστηρίου του Κυρίου." (24:26). Το ονομά του "Γιεχωσοούα" (ο Γιεχθέ είναι σωτηρία) αποδόθηκε από τους 70 ως "Ιησούς" και το όνομα αυτό διατηρήθηκε στα Ελληνικά για τον ερχόμενο Μεσσία - Έλευθερωτή του "Ισραήλ του Θεού" (ΓΑΛ. 6:16), δηλαδή της Εκκλησίας. Οι Πράξεις αποτελούν μια έκδοση του Ι.Τ.Ν. στην εποχή της Χάρης. Η περιγραφή των 40 ετών της θεοκρατικής διακυβέρνησης του Ιησού του Ναυή χωρίζεται στο βιβλίο σε τέσσερα μέρη: • Προετοιμασία του λαού Ισραήλ για διάβαση προς τη γη της επαγγελίας (κεφ. 1-5) • Κατάκτηση της γης Χαναάν (6-12) • Κατανομή της γης (13-22) • Αποχαιρετιστήριες προτροπές Ιησού του Ναυή (23-24)

ΚΡΙΤΕΣ

Συγγραφέας: **Σαμουήλ** Έτος συγγραφής: περ. **1.050** π.Χ. Τόπος: **Ισραήλ**

Το βιβλίο των ΚΡΙΤΩΝ (Εβραϊκά Σοφτίμ, από το ρήμα Σαφάτ, που σημαίνει κρίνω/τιμωρώ) περιλαμβάνει την ιστορία 12 Κριτών, δηλαδή εμπνευσμένων ηγετών του Ισραήλ που καλύπτουν τη μεσο-περίοδο των περίπου 250 ετών μεταξύ του Ιησού του Ναυή και του πρώτου βασιλιά Σαούλ. Οι ιστορίες των περισσότερων είναι πασίγνωστες και πολύ οικοδομητικές κι όπως έγραψε κι ο συγγραφέας της Προς Εβραίους: "Και τι έτι να λέγω; Διότι θέλει με λείψει ο καιρός διηγούμενον περί Γεδεών, Βαρακ τε και Σαμψών και Ιεφθάε ...οίτινες διά της πίστέως κατεπολέμησαν βασιλείας, ειργάσθησαν δικαιοσύνην, επέτυχον τας επαγγελίας, έφραξαν στόματα λεόντων, έσθεσαν δύναμιν πυρός, έφυγον στόματα μαχαίρας, ενεδυναμώθησαν απ' ασθενείας, έγιναν ισχυροί εν πολέμω, έτρεψαν εις φυγήν στρατεύματα αλλοτρίων" (11:32-4)

Βέβαια, "κριτές", με τη γενική έννοια ήταν και ο Ιησούς του Ναυή και ο Σαμουήλ, τον οποίο θεωρούμε συγγραφέα του βιβλίου των Κριτών, από το γεγονός ότι δηλώνει: "Κατ' εκείνας τας ημέρας δεν ήτο βασιλεύς εν τω Ισραήλ· έκαστος έπρατεν ό,τι εφαινετο εις αυτόν ορθόν" (ΚΡ. 17:6). Άρα είναι γνώστης της ύστερης πολιτειακής μεταβολής στον Ισραήλ και ζει μετά τους Κριτές και δεν μπορεί να'ναι άλλος από έναν αναγνωρισμένο προφήτη όπως ο Σαμουήλ. Αυτό επιβεβαιώνει η Ιουδαϊκή παράδοση (Ταλμούδ Μπαμπά Μπάθρα, 14β). Ο συγγραφέας δεν κάνει απλή παράθεση των γεγονότων, αλλά κάνει "ερμηνεία της ιστορίας", κάτι που 600 χρόνια αργότερα παγιοποίησε ο "πατέρας της ιστορίας" Θουκιδίδης.

ΡΟΥΘ Η ΜΩΑΒΙΤΙΣΣΑ

Συγγραφέας: **Σαμουήλ** Έτος συγγραφής: περ. **1.050** π.Χ. Τόπος: **Ισραήλ**

Η Ρουθ είναι μία από τις τρεις γυναίκες που αναφέρονται στην κληρονομική αλυσίδα από τον Αβραάμ μέχρι τη γέννηση του Μεσσία (ΜΑΤΘ. 1:3,5) και είναι η μόνη, που δεν είναι Ισραηλίτισσα. Αυτή ασπάστηκε το Μονοθεϊσμό και ως εκ τούτου το κώλυμα της απαγόρευσης του γάμου με τους Μωαβίτες έπαυσε και έτσι παντρεύτηκε τον Βοόζ.

Όλο το βιβλίο φωτίζει έντονα τη στοργική κατανόηση του Θεού για τα δράματα των ανθρώπων και την εξέλιξη των μεγαλειωδών σχεδίων Του, που δεν είναι δυνατόν να κατανοηθούν παρά πολύ αργότερα. Τα γεγονότα (1:1) διαδραματίζονται την εποχή των Κριτών, (1300-1200 π.Χ.) και καλύπτουν περίπου μια δεκαετία. Μολονότι δεν αναφέρεται ο συγγραφέας δεν υπήρχε περίπτωση στη Γραφή να καταχωρηθεί βιβλίο που δεν είχε συνταχθεί από κεχρισμένο του Θεού και ειδικά προφήτη (Βλ. Ταλμούδ Μπάμπα Μπάθρα 14β).

Δημιουργία Κόσμου: Εβρ. Barra-δημιουργώ από το μηδέν [1:1, 1:21, 1:27] τα υπόλοιπα είναι Assah-κατασκευάζω

1 [Α] ΣΤΗΝ^{ΓΕΝ} ΑΡΧΗ εποίησε^{δημιούργησε-Barra} ο Θεός τον ουρανόν^{τους ουρανούς (Εβρ.)} και τη γη. **2** Η δε γη ήταν άμορφη και παντέρημη· και σκοτάδι [υπήρχε] πάνω^{επί} στο πρόσωπο της αβύσσου^{ωκεανός/υδάτινα βάθη}. Και Πνεύμα Θεού^{περιφερόταν πάνω^{επί} στην επιφάνεια των υδάτων^{νερών}}. **3** Και είπε ο Θεός: *Ας γίνει^{Γενηθήτω} φως· και έγινε φως*. **4** και είδε ο Θεός το φως ότι [ήταν] καλό· και διαχώρισε ο Θεός το φως απ' το σκοτάδι· **5** και ^{αποκάλεσε} ο Θεός το φως, *Ημέρα*· το δε σκοτάδι ^{αποκάλεσε}, *Νύχτα*. Και έγινε εσπέρα^{σούρουπο} και έγινε πρωϊ, ημέρα ΠΡΩΤΗ^(VG+).

6 Και είπε ο Θεός: *Ας γίνει^{Γενηθήτω} στερέωμα^{χώρισμα} ανάμεσα στα ύδατα^{νερών}, και ας διαχωρίζει νερά^{ύδατα} από νερά^{υδάτων}. **7** Και εποίησε^{κατασκεύασε-Assah} ο Θεός το στερέωμα*, και διαχώρισε τα νερά^{ύδατα} [τα] υποκάτω του στερέωματος* απ' τα ύδατα^{νερά} που ήταν επάνω του χωρίσματος*. [Κι έγινε έτσι^{ούτω}.] ^(VG+) **8** Και αποκάλεσε ο Θεός το στερέωμα^{χώρισμα}, *Ουρανό*. Και έγινε εσπέρα^{σούρουπο} και έγινε πρωϊ, ημέρα ΔΕΥΤΕΡΗ.*

9 Και είπε ο Θεός: *Ας συναχθούν τα ύδατα^{νερά} τα υποκάτω του ουρανού σ' ένα τόπο, κι ας φανεί η ξηρά*. Και έγινε έτσι^{ούτω}. **10** Και ^{αποκάλεσε} ο Θεός την ξηρά, *Γη*· και το σύναγμα των υδάτων^{νερών} ^{αποκάλεσε}, *Θάλασσες*· και είδε ο Θεός ότι [ήταν] καλό. **11** Και είπε ο Θεός: *Ας βλαστήσει η γη χλωρό χορτάρι, χόρτο που κάνει σπόρο, [και] δένδρο καρποφόρο που κάνει καρπό κατά το είδος του, του οποίου ο σπόρος^{σπέρμα} [να 'ναι] εντός του* ^{εν αυτώ} *πάνω στη γη*. [Και έγινε έτσι.] **12** Και βλάστησε η γη χλωρό χορτάρι, χόρτο που κάνει σπόρο κατά το είδος αυτού και δέντρο που κάνει καρπό, του οποίου το σπέρμα είναι εντός του^{μέσα-εν αυτώ} κατά το είδος του· και είδε ο Θεός ότι [ήταν] καλό. **13** Και έγινε εσπέρα^{σούρουπο} και έγινε πρωϊ, ημέρα ΤΡΙΤΗ.

14 Και είπε ο Θεός: *Ας γίνουν^{φαναούν} φωτοδότες^{φώτα} στο στερέωμα τ' ουρανού, για να διαχωρίζουν την ημέρα απ' τη νύχτα· κι ας είναι για σημεία και καιρούς^{εποχές} και μέρες και χρόνους*. **15** κι ας είναι για φωτοδότες στο στερέωμα* του ουρανού, για να φέγγουν πάνω^{επί} στη γη. Και έγινε έτσι^{ούτω}. **16** Και έκανε ο Θεός τους δύο μεγάλους

φωτοδότες^(x.14), τον φωστήρα* τον μεγάλο για να εξουσιάζει πάνω^{επί} στην ημέρα, και το φωστήρα* το μικρό για να εξουσιάζει πάνω^{επί} στη νύχτα· και τ' αστέρια· **17** και τοποθέτησε^{έθεσε} αυτά ο Θεός στο στερέωμα^{χώρισμα} του ουρανού, για να φέγγουν πάνω^{επί} στη γη, **18** και να εξουσιάζουν πάνω^{επί} στην ημέρα και πάνω^{επί} στη νύχτα και να διαχωρίζουν το φως απ' το σκοτάδι. Και είδε ο Θεός ότι [ήταν] καλό. **19** Και έγινε εσπέρα^{σούρουπο} κι έγινε πρωϊ, ημέρα ΤΕΤΑΡΤΗ.

20 Και είπε ο Θεός: *Ας γεννήσουν τα ύδατα^{νερά} [σε αφθονία] νηκτά έμψυχα^(θαλάσσιους ζωντανούς οργανισμούς) και πετεινά ας πετούν επάνω στη γη προς^{κατά} το στερέωμα^(x.17) του ουρανού*. **21** Και εποίησε^{δημιούργησε-Barra} ο Θεός τα κτήνη τα μεγάλα και κάθε^{παν} έμψυχο^{έμβιο} κινούμενο, τα οποία γέννησαν [εν αφθονία] τα ύδατα νερά κατά το είδος αυτών, και κάθε^{παν} πτηνό^{πετεινό} φτερωτό κατά το είδος αυτού. Και είδε ο Θεός ότι [ήταν] καλό. **22** Και ευλόγησε αυτά ο Θεός, λέγοντας, *Αυξάνεσθε και πληθύνεσθε και γεμίστε τα ύδατα^{νερά} μέσα στις θάλασσες· και τα πτηνά^{πετεινά} ας πληθύνονται πάνω^{επί} στη γη*. **23** Κι έγινε εσπέρα^{σούρουπο} κι έγινε πρωϊ, ημέρα ΠΕΜΠΤΗ.

24 Και είπε ο Θεός: *Ας γεννήσει η γη ζώα έμψυχα^{έμβια} κατά το είδος τους, κτήνη και ερπετά και ζώα^{θηρία} της γης κατά το είδος τους· και έγινε έτσι^{ούτω}*. **25** Και έκανε^{κατασκεύασε-Assah} ο Θεός τα ζώα^{θηρία} της γης κατά το είδος αυτών, και τα κτήνη^{κτηνοτροφία} κατά το είδος τους, και κάθε^{παν} ερπετό της γης κατά το είδος του. Και είδε ο Θεός ότι [ήταν] καλό.

26 Και είπε ο Θεός: *Ας κάνουμε άνθρωπο κατά την εικόνα μας, κατά την ομοίωσή μας· κι ας εξουσιάζει πάνω στα ψάρια^{ιχθύων} της θάλασσας και πάνω στα πτηνά^{πετεινών} του ουρανού και πάνω στα κτήνη και πάνω σ' όλη τη γη και πάνω σε κάθε ερπετό, που σέρνεται^{έρπει} πάνω στη γη*. **27** Και εποίησε^{δημιούργησε-Barra} ο Θεός τον άνθρωπο κατά την εικόνα Του· κατ' εικόνα Θεού τον εποίησε· αρσενικό και θηλυκό τους δημιούργησε· **28** και ευλόγησε αυτούς ο Θεός· και είπε σ' αυτούς ο Θεός, *Αυξάνεσθε και πληθύνεστε και γεμίστε τη γη και κυριεύστε αυτή, και εξουσιάζετε πάνω^{επί} στα ψάρια^{ιχθύων} της θάλασσας,*

[1:1] Παρ. 8:22-29, Ιωα. 1:1-2, Εβ. 1:10, Ψλ. 8:3, 33:6,79:11,12, 102:25, 136:5, 146:6, Ησ. 44:24, Ιερ. 10:12, 51:15, Ζαχ. 12:1, Πρ. 14:15, 17:24, Κολ. 1:16,17, Εβ. 11:3, Απ. 4:11, 10:6 [1:2] Ψλ. 33:6, Ησ. 40:13-14 [1:3] Ψλ. 33:9, 2Κο. 4:6 [1:5] Ψλ. 74:16, 104:20 [1:6] Ιωβ 37:18, Ψλ. 136:5, Ιερ. 10:12, 51:15 [1:7] Παρ. 8:28, Ψλ. 148:4 [1:9] Ιωβ 26:10, 38:8, Ψλ. 33:7, 95:5, 104:9, 136:6, Παρ. 8:29, Ιερ. 5:22,2 Πτε. 3:5 [1:11] Εβ. 6:7, Λου. 6:44 [1:14] Δευ. 4:19, Ψλ. 74:16, 136:7, Ψλ. 74:17, 104:19 [1:16] Ψλ. 136:7-9, 148:3,5, Ψλ. 8:3, Ιωβ 38:7 [1:18] Ιερ. 31:35 [1:21] Κφ. 6:20, 7:14,8:19, Ψλ. 104:26 [1:22] Κφ. 8:17 [1:26] Κφ. 5:1, 9:6, Ψλ. 100:3, Εκ. 7:29, Πρ. 17:26-29, ΙΚο. 11:7, Εφ. 4:24, Κολ. 3:10, Ιακ. 3:9, Κφ. 9:2,Ψλ. 8:6-23 [1:27] ΙΚο. 5:3, 11:7-24, Κφ. 5:2, Ιωβ 33:4, Μαλ. 2:10, Ματ. 19:4,5,3, Μρ.10:6 [1:28] Κφ. 9:1, Λευ. 26:9,Ψλ. 147:3, 148:3,4

VG [1:1-2] ...άκυρη και άδεια... [1:11-12] ... [1:14-16] ...να εξουσιάζει... [1:18] ...να εξουσιάζουν [1:20] ...ας γεννήσουν τα ύδατα **επρόμενα όντα με ζωή** [1:21] Και ο Θεός έφτιαξε τις **μεγάλες φάλαινες** και κάθε ζωντανό και κινούμενο πλάσμα [1:25] Και... τα θηρία της γης κατά το είδος αυτών και τα κτήνη, κι οτιδήποτε έρπει επί της γης κατά το είδος αυτού. Και ο Θεός είδε ότι ήταν καλό.

ο' [1:1] ... [1:2] ή δέ γη ήν **άόρατος και άκατασκευάστος**, και σκότος επάνω της άβύσσου... [1:4] ...και διεχώρισεν ό Θεός τό φώς, [ότι καλόν· και διεχώρισεν ό Θεός ανά μέσον του φωτός και ανά μέσον] του σκότους... [1:6] ...και έστω διαχωρίζον ανά μέσον ύδατος και ύδατος **[και έγινε το ούτως]**. [1:7] ...και διεχώρισεν ό Θεός ανά μέσον του ύδατος, ό ήν υποκάτω του στερεώματος, και αναμέσον του ύδατος του επάνω του στερεώματος. [1:8] ...[και είδεν ό Θεός, ότι καλόν] [1:9] ...εις συναγωγήν μίαν, και όφθίτω ή ξηρά...[και συνήχθη τό ύδωρ τό υποκάτω του ούρανού εις τās συναγωγάς αυτών, και όφθη ή ξηρά.] [1:10] ...και τὰ **συστήματα** τών υδάτων... [1:11] ...ή γη βοτάνην χόρτου σπείρον σπέρμα κατά γένος και καθ' όμοιότητα, και ξύλον κάρπιμον ποιούν καρπόν ... έν αυτώ κατά γένος επί της γής... [1:12] και έξήνεγκεν ή γη **βοτάνην χόρτου** σπείρον σπέρμα κατά γένος και καθ' όμοιότητα, και ξύλον κάρπιμον ποιούν καρπόν, ού τό σπέρμα αυτού έν αυτώ κατά γένος επί της γής... [1:14] ...εις φαύσιν επί της γής, του διαχωρίζει ανά μέσον της ήμέρας και ανά μέσον της νυκτός... [1:15] και έστωσαν εις **φαύσιν** έν τώ στερεώματι του ούρανού, ώστε φαίνειν επί της γής... [1:16] εις αρχάς της ήμέρας ...εις αρχάς της νυκτός... [1:18] και άρχειν... [1:20] ...**έρπετα ψυχών ζωών** και πετεινά πετόμενα επί της γής... **[και έγινε το ούτως]**. [1:21]...και **πάσαν ψυχήν ζώων έρπετών**, ά έξήγαγε τὰ ύδατα κατά γένη αυτών ...γένος... καλά. [1:22] ...πληρώσατε... [1:24] ...έξαγαγέτω ή γη ψυχήν ζωσαν κατά γένος, **τετράποδα** και έρπετα και θηρία της γής κατά γένος... [1:25] και έποίησεν ό Θεός τὰ **θηρία** της γής κατά γένος, και τὰ **κτήνη** κατά γένος αυτών και πάντα τὰ έρπετα της γής κατά γένος αυτών... καλά.[1:26] ...ποιήσωμεν άνθρωπον κατ' εικόνα ήμετέραν και καθ' όμοίωσιν και άρχέτωσαν... [1:28] ...πληρώσατε την γην και κατακυριεύσατε αυτής και **άρχετε** τών ιχθύων

και πάνω^{επί} στα πτηνά του ουρανού και επί^{πάνω} παντός ζώου που κινείται επάνω^{επί} στη γη. **29** Και είπε ο Θεός: Δείτε^{ιδού}, σας έδωσα κάθε^{πάντα} χόρτο που κάνει σπόρο, το οποίο [είναι] πάνω^{επί} στην επιφάνεια όλης της γης, και κάθε^{παν} δέντρο, το οποίο [έχει] εντός του καρπού δένδρου που κάνει σπόρο· [Αυτά] θα είναι σε σας για-^{προσ}τροφή· **30** και σε όλα τα ζώα της γης και σε όλα τα πουλιά του ουρανού και σε κάθε^{παν} [ερπετό] που έρπει πάνω στη γη [και] που έχει μέσα του^{εν} εαυτώ ψυχή ζώσα^(είναι ζωντανό πλάσμα), [έδωκα] κάθε χλωρό χορτάρι για^{εις} τροφή. Και έγινε έτσι^{οὕτω}. **31** Και είδε ο Θεός όλα^{πάντα} όσα εποίησε^{δημιούργησε}, και να^{ιδού}, ήταν καλά λίαν^{πολύ} καλά. Και έγινε εσπέρα^{σούρουπο} και έγινε πρωΐ, ημέρα ΕΚΤΗ.

2 [B] ΚΑΙ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΚΑΝ^{ολοκληρώθηκαν} ο ουρανός και η γη και όλη^{πάσα} η στρατιά αυτών. **2** Και είχε ολοκληρωμένα* ο Θεός στην ημέρα την Εβδόμη τα έργα του, τα οποία έκανε· και αναπαύθηκε την ημέρα την Εβδόμη από πάντα τα έργα αυτού, τα οποία έκανε. **3** Και ευλόγησε ο Θεός την ημέρα την Εβδόμη και αγίασε^{εξχώρισε} αυτή· διότι σ' αυτή αναπαύθηκε απ' όλα τα έργα του, τα οποία έκτισε κι έκανε ο Θεός. **4** Αυτή [είναι] η γένεση του ουρανού και της γης, [όταν] εκτίσθηκαν αυτά^(VG+), κατά την ημέρα που δημιούργησε^{εποίησε} Κύριος ο Θεός γη και ουρανό, **5** και πάντα τα φυτά του αγρού, πριν γίνουν πάνω στη γη, και κάθε^{πάντα} χόρτο του αγρού, πριν βλαστήσει· διότι δεν είχε βρέξει Κύριος ο Θεός πάνω^{επί} στη γη, και άνθρωπος δεν ήταν^{υπήρχε} για να εργάζεται τη γη· **6** ^{υδρα}ταμός δε ανέβαινε απ' τη γη και ποτίζε όλο^{παν} το πρόσωπο της γης.

7 Και έπλασε Κύριος ο Θεός τον άνθρωπο [απ' το] χρώμα της γης και εμφύσησε στους μυκτήρες^{μύτη} αυτού πνοή ζωής^(Εβρ. νισμάθ χαγιν), και έγινε ο άνθρωπος μια ζωντανή ψυχή (ζωντανό πλάσμα). **8** Και φύτευσε Κύριος ο Θεός παράδεισο^{κήπο} στην Εδέμ στα ανατολικά και τοποθέτησε εκεί τον άνθρωπο, τον οποίο έπλασε. **9** Και Κύριος ο Θεός έκανε να βλαστήσει απ' τη γη κάθε^{παν} δέντρο ωραίο στην όραση και καλό στη γεύση· και το ξύλο^{δέντρο} της ζωής στο μέσο του παραδείσου, και το ξύλο^{δέντρο} της γνώσης του καλού και του κακού.

10 ποταμός δε εξερχόνταν απ' την Εδέμ για να ποτίζει τον παράδεισο· και από εκεί διαμεριζόταν σε 4 κλάδους. **11** Το όνομα του ενός, Φισών· αυτός είναι που περικυκλώνει όλη^{πάσαν} τη γη Αβιλά· όπου [βρίσκεται] το χρυσάφι· **12** το δε χρυσάφι της γης εκείνης [είναι] καλό· εκεί [είναι] [το βδέλλιο] και ο λίθος^{πέτρα} ο ονυχίτης. **13** Και το όνομα του ποταμού του δευτέρου, Γιών· αυτός [είναι] που περικυκλώνει όλη^{πάσαν} τη γη Χούς. **14** Και το όνομα του ποταμού του τρίτου, Τίγρις^{Χιδέκελ}, αυτός [είναι] που ρέει στα ανατολικά της Ασσυρίας. Ο δε ποταμός ο τέταρτος, αυτός [είναι] ο Ευφράτης.

15 Και έλαβε Κύριος ο Θεός τον άνθρωπο και εγκατέστησε αυτόν στον παράδεισο^(Περσικά κήπος) της Εδέμ για να εργάζεται αυτόν και να τον φυλάττει^{φροντίζει}. **16** Πρόσταξε δε Κύριος ο Θεός στον Αδάμ λέγοντας: Από κάθε δέντρο του παραδείσου ελεύθερα θα τρως, **17** από δε το ξύλο* της γνώσης του καλού και του κακού δεν θα φας από αυτό· διότι κατά την μέρα που θα φας από αυτό, εξάπαντος θα πεθάνεις.

18 Και είπε Κύριος ο Θεός: Δεν [είναι] καλό να είναι ο άνθρωπος μόνος· θα κάνω σ' αυτόν βοηθό όμοιο με αυτόν. **19** Έπλασε δε Κύριος ο Θεός από τη γη όλα τα ζώα του αγρού και πάντα τα πτηνά^{πετεινά} του ουρανού, και έφερε [αυτά] στον Αδάμ, για να δει πως να ονομάσει αυτά· και ό,τι όνομα θα δώσει ο Αδάμ σε [παν] έμψυχο^{έμβιο}, αυτό [να είναι] το όνομα αυτού. **20** Και έδωσε ο Αδάμ ονόματα σε όλα τα κτήνη, και στα πτηνά του ουρανού και σε όλα τα ζώα του αγρού· στον δε Αδάμ δεν βρισκόταν βοηθός όμοιος με αυτόν. **21** Και επέβαλε Κύριος ο Θεός έκσταση στον Αδάμ, και κοιμήθηκε· και έλαβε μία από τις πλευρές του και έκλεισε με σάρκα τον τόπο αυτής. **22** Και κατασκεύασε Κύριος ο Θεός την πλευρά, την οποίαν έλαβε απ' τον Αδάμ, σε γυναικία και έφερε αυτή στον Αδάμ.

23 Και είπε ο Αδάμ: Αυτό^{τούτο} [είναι] τώρα οστό^{κόκαλο} από τα οστά^{κόκαλά} μου και σάρκα από τη σάρκα μου· αυτή θα ^{επι}ονομαστεί Ανδρίς, διότι από τον άνδρα αυτή λήφθηκε. **24** Για τούτο θα αφήσει ο άνθρωπος τον πατέρα του και τη μητέρα του, και θα προσκολληθεί στη γυναίκα

[1:29] Κφ. 9:3, Ιωβ 36:31, Ψλ. 34:14, 15,136: 25, 146:7, Πρ. 14:17 [1:30] Ψλ. 145:15,16, 147:9, Πρ. 14:17, Ιωβ 38:41 [1:31] Ψλ. 34:24, 1Τι. 4:1 [2:1] Ψλ. 33:6 [2:2] Εξ. 20:11, 31:17, Δευ. 5:14, Εβ. 4:4, [2:3] Νεε. 9:14, Ησ. 58:13 [2:4] Κφ. 1:1, Ψαλ. 90:1,2 [2:5] Κφ. 1:12, Ψλ. 104:14, Ιωβ 38:26-28, Κφ. 3:23 [2:7] Κφ. 3:19,23, Ψλ. 33:14, Εκ. 3:19, 12:7, Ησ. 64:8, 1Κο. 15:47, Ιωβ 33:4, Πρ. 16:25, Κφ. 7:23, Ησ. 2:22, 1Κο. 15:45 [2:8] Κφ. 13:10, Ησ. 51:3, Ιεζ. 28:13, Ιωηλ 3:3, Κφ. 4:16, 2Βα. 19:12, Ιεζ. 27:23, Κφ. 3:24, six.15 [2:9] Ιεζ. 31:8, Κφ. 3:22, Παρ. 3:18, 11:30, Απ. 2:7, 22:2,4, six. 17 [2:11] Κφ. 25:18 [2:12] Αρ. 11:7 [2:15] six. 8 [2:17] six. 9, Κφ.3:1,3,11, Κφ. 3:3,9, Ρω. 6:23, 1Κο.15:56, Ιακ. 1:15, 1Ιωα. 5:16 [2:18] Κφ. 3:12, 1Κο. 11:9, 1Τι. 2:13 [2:19] Κφ. 1:20,24, Ψλ. 8:6, ιδέ και Κφ. 6:20 [2:21] Κφ. 15:12,1Σα. 26:12 [2:22] Παρ. 18:22, Εβ. 13:4 [2:23] Κφ. 29:14, Κρ. 9:2, 2Σα. 5:1,19:13, Εφ. 3:30, 1Κο. 11:8 [2:24] Κφ. 31:15, Ψλ. 45:10, Ματ. 19:5,12:25, Μαρ. 10:7, 1Κο. 6:16, Εφ. 5:31

VG [1:29] και τα πτηνά του ουρανού... και κάθε ερχόμενο δημιούργημα επι της γης [1:30] ...και κάθε δένδρο που έχει καρπό εν εαυτώ κατά το είδος του... [1:30] ...κι έγινε έτσι. [2:1] ...κι όλα τα **στολίζοντα** αυτά. [2:2] ...την 7^η ημέρα... [2:3] ...τα οποία δημιούργησε κι έκανε [2:4] Αυτές είναι οι γενέσεις... [2:5] Και παν φυτό του αγρού πριν ανθίσει... να καλλιεργεί τη γη. [2:6] Αλλά **πηγή** ανέβαινε... [2:7] Κι... έφτιαξε τον άνθρωπο απ' τη **λάσπη** της γης, κι ενεφύσησε στο πρόσωπο... [2:8] ...εφεύτευσε εξ αρχής παράδεισο απόλαυσης [2:9] ...παρήγαγε από το έδαφος όλα τα είδη των δένδρων... [2:11] Evilat ... [2:12] **bdellium et lapis onychinus** [2:13] ...γη της Αιθιοπίας [2:15] **παράδεισο της απόλαυσης για να περιποιείται...** [2:16-19] τα θηρία του αγρου... ονόμασε κάθε ζωντανό πλάσμα [2:21] ...σε **βαθυ ύπνο**... [2:23] ...**γυνή**...

σ' [1:28] ...του ούρανού και πάντων τών κτηνών και πάσης τής γής και πάντων τών έρπετων τών έρπόντων επί τής γής. [1:29] ...και **πάν ξύλον, ό έχει έν εαυτώ καρπόν σπέρματος σπορίμου, ύμιν έσται εις βρώσιν**. [1:30] και **πάσι τοίς θηρίοις τής γής** ...και παντί έρπετώ έρποντι επί τής γής, ό έχει έν εαυτώ ψυχήν ζωής, και πάντα χόρτον χλωρόν εις βρώσιν. και **έγένετο οὕτως**. [2:1] ...και **πας ό κόσμος** αυτών. [2:2] και συνετέλεσεν ό Θεός έν τή ημέρα τή **ΕΚΤΗ (ΕΞ. 20:11)** τά έργα αυτού... [2:3] ...ών ήρξατο ό Θεός ποιήσαι. [2:4] **Αὕτη ή βίβλος γενέσεως ούρανού και γής...** [2:5] και **πάν χλωρόν άγρου** πρό του γενέσθαι επί τής γής... [2:6] **πηγή** δε ανέβαινε... [2:7] ...εις **τό πρόσωπον** αυτού... [2:9] και **έξανέτειλεν** ό Θεός **έτι έκ τής γής** **πάν ξύλον ωραίον...** γνωστόν καλού και **πονηροῦ**. [2:10] ποταμός δε έκπορεύεται... **άφορίζεται** εις τέσσαρας άρχάς. [2:11] ...Εὐλάτ... [2:12] ... **ό άνθραξ και ό λίθος ό πράσινος**. [2:13] ...τήν γήν Αίθιοπίας... [2:15] ...έν τῷ παραδείσῳ τής **τρυφής**... [2:17] από δε του ξύλου του γινώσκειν καλόν και πονηρόν... θανάτῳ άποθανείσθ... [2:18] ...ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθόν κατ' αὐτόν. [2:19] ...τά θηρία του άγρου... τί καλέσει αὐτά. και **πάν ό έάν έκάλεσεν αὐτό Αδάμ ψυχήν ζῶσαν**, τουτο όνομα αὐτῷ. [2:20] και **έκάλεσεν Αδάμ** **ονόματα** **πάσι τοίς κτήνεσι**^(VG+) και **πάσι τοίς πετεινοίς** του ούρανού και **πάσι τοίς θηρίοις**^(VG+) του άγρου... [2:21] ...και **ύπνωσε**· και έλαβε **μίαν** τών πλευρών αυτού και **άνεπλήρωσε** σάρκα άντ' αὐτής. [2:22] και **ώκοδόμησεν** ό Θεός τήν πλευράν... [2:23] ...αὕτη κληθήσεται **γυνή**...

κα^{σῶζον} του και θα' ναι [οι δύο] σε σάρκα μία. **25** Ήταν κι οι δύο γυμνοί, ο Αδάμ κι η γυναίκα αυτού, και δεν ντρέπονταν^{αἰσχύνοντο}.

3 [Γ] ΤΟ ΔΕ ΦΙΔΙ ήταν το φρονιμότερο^{προσεκτικότερο} από όλα τα ζώα του αγρού, τα οποία έκανε Κύριος ο Θεός· και είπε [ο όφις] στη γυναίκα: *Πραγματικά είπε ο Θεός, να μη φάγετε από κάθε^{παντός} δέντρο^(VG+) του παραδείσου; 2* Και είπε η γυναίκα στο φίδι^{όφιν}: *Από τον καρπό των δέντρων^(VG+) του παραδείσου δυνάμεθα να φάμε· 3* από δε τον καρπό του δέντρου^(VG+), το οποίο [είναι] στο μέσο του κήπου^{παραδείσου}, είπε ο Θεός, *Μη φάτε από αυτόν, μήτε να αγγίξετε αυτόν, για να μη πεθάνετε.*

4 Και είπε το φίδι στη γυναίκα: *Δεν θα πεθάνετε βεβαίως^{σίγουρα} 5* αλλά γνωρίζει ο Θεός, ότι την ίδια την ημέρα που θα φάγετε απ' αυτό, θα ανοιχθούν τα μάτια^{οι οφθαλμοί} σας, και θα είστε σαν θεοί, γνωρίζοντας το καλό και το κακό.**6** Και είδε η γυναίκα, ότι το δέντρο^(VG+) [ήταν] καλό προς τροφή^{βρώσιν}, και ότι ήταν ποθητό^(Λ+X: ευχάριστο) στα μάτια^{οφθαλμούς}, και επιθυμητό το δέντρο στο να δίνει γνώση· και λαμβάνοντας από τον καρπό αυτού, έφαγε· και έδωσε και στον άντρα της που ήταν μαζί της, και αυτός έφαγε. **7** Και ανοίχθηκαν τα μάτια^(X: 5) και των δύο, και γνώρισαν^{συνειδητοποίησαν} ότι ήταν γυμνοί· και αφού έραψαν φύλλα συκιάς, έκαναν για τον εαυτό τους περιζώματα^{καλύμματα για τη μέση}.

8 Και άκουσαν τη φωνή Κυρίου του Θεού, που περιπατούσε στον παράδεισο κατά το δειλινό^{σούρουπο}· και κρύφθηκαν ο Αδάμ και η σύζυγός του απ' το πρόσωπο Κυρίου του Θεού, ^{ανα}μεταξύ των δέντρων^(VG+) του παραδείσου. **9** Κάλεσε^{φώναξε/ξε} δε Κύριος ο Θεός τον Αδάμ, και είπε προς αυτόν: *Που είσαι; 10* Ο δε είπε: *Τη φωνή σου άκουσα στον παράδεισο, και φοβήθηκα, γιατί είμαι γυμνός· και κρύφθηκα. 11* Και είπε [σ' αυτόν ο Θεός]: *Ποιός σου φανέρωσε ότι είσαι γυμνός; Μήπως έφαγες από το δέντρο, από το οποίο πρόσταξα σε σένα να μη φας; 12* Και είπε ο Αδάμ: *Η γυναίκα την οποία μου έδωσες [να 'ναι] μαζί μου, αυτή μου έδωσε από το δέντρο^(VG+), και έφαγα.*

13 Και είπε Κύριος ο Θεός προς τη γυναίκα: *Τι είναι αυτό^{τούτο} [το οποίο] έκανες; Και η γυναίκα είπε: Το φίδι^ο όφης με εξαπάτησε, και έφαγα. 14* Και είπε Κύριος ο Θεός στο φίδι: *Επειδή έκανες αυτό, επικατάρατο να είσαι μεταξύ πάντων των κτηνών^{κατοικίδια}, κι όλων των ζώων του αγρού· πάνω στην κοιλιά σου θα περπατάς^{σέρνεται}, και χόμα θα τρως, όλες τις μέρες της ζωής σου· 15* και έχθρα θα στήσω^{βάλω} ανάμεσα σε εσένα και στη γυναίκα, και ^{ανα}μεταξύ του σπέρματός σου και του σπέρματος της· *Εκείνο θα σου συντρίψει το κεφάλι, κι εσύ θα κεντήσεις^{πλήξεις/δανγκώσεις} την φτέρνα του.*

16 Προς [δε] τη γυναίκα είπε: *Θα υπερπληθύνω^{αυξη- σω πολύ} τις λύπες σου και [τους πόνους] της κυοφορίας^{εγκυ- μοσύνης} σου· με λύπες θα γεννάς παιδιά^{τέκνα}· και προς τον άντρα σου [θα είναι] η επιθυμία^{αχχάρα} σου, και αυτός θα σε εξουσιάζει.*

17 Προς δε τον Αδάμ είπε: *Επειδή υπάκουσες στο λόγο της γυναίκας σου, και έφαγες από το δέντρο, [από το οποίο] πρόσταξα σε σέ λέγοντας, Μη φας απ' αυτό, καταραμένη [να είναι] η γη εξ αιτίας σου· με λύπες θα τρώς [τους καρπούς] της όλες πάσας τις ημέρες της ζωής σου· 18* και αγκάθια και τριβόλους θα βλαστάνουν σε σέ· και συ θα τρως το χορτάρι^{βλάστηση} του αγρού· **19** με τον ιδρώτα του προσώπου [σου] θα τρως το ψωμί^{άρτον} σου, μέχρι να επιστρέψεις στη γη, απ' την οποία λήφθηκες^{προήλθες}· *επειδή γη^{χώρα} είσαι, και στη γη* θα επιστρέψεις. 20* Και αποκάλεσε ο Αδάμ τ' όνομα της γυναίκας του, *Εύα^{Ζωή}*· διότι αυτή ήταν μητέρα όλων των ζωντανών.

21 Και έκανε^{έφτιαξε} Κύριος ο Θεός στον Αδάμ και στη γυναίκα του χιτώνες δερμάτινους, κι έντυσε αυτούς. **22** Κι είπε Κύριος ο Θεός: *Να^{αδού}, έγινε ο Αδάμ σαν ένας από μας, στο να γνωρίζει το καλό και το κακό· και τώρα μήπως απλώσει το χέρι του, και λάβει κι απ' το ξύλο της ζωής, και φάει, και ζήσει αιώνια. 23* Ως εκ τούτου Κύριος ο Θεός εξαπέστειλε αυτόν απ' τον κήπο της Εδέμ, για να εργάζεται τη γη απ' την οποία είχε ληφθεί. **24** Και εκδίωξε τον Αδάμ· και στ' ανατολικά του παραδείσου της Εδέμ έθεσε τα Χερουβείμ, και τη ρομφαία τη φλογερή^{πύρινη}, την περιστρεφόμενη, για να φυλάττουν το δρόμο του ξύλου^{δέντρου} της ζωής.

[2:25] Κφ. 3:7,10-11, Εξ. 32:25, Ησ. 47:3 [3:1] Απ. 12:9, 20:2, Μτ. 10:16, 2Κο. 11:3 [3:3] Κφ. 2:17 [3:4] six. 13, 2Κο. 11:3, 1Τι. 2:14 [3:5] six. 7, Πρ. 26:18, Ωσ. 6:7 [3:6] 1Τι. 2:14, six. 12,17 [3:7] six. 5, Κφ. 2:25 [3:8] Ιωβ 38:1, Ιωβ 31:33, Ιερ. 23:24, Αμ. 9:3 [3:10] Κφ. 2:25, Εξ. 3:6, Ιωα. 3:20 [3:12] Κφ. 2:18, Ιωβ 31:33, Παρ. 28:13 [3:13] six. 4, 2Κο. 11:3, 1Τι. 2:14 [3:14] Εξ. 21:29,32, Ησ. 65:25, Μιχ. 7:17 [3:15] Μτ. 3:7, 13:38, 23:33, Ιωα. 8:44, Πρ. 13:10, Ψλ.132: 11, Ησ. 7:14, Μιχ. 5:3, Μτ.1:23,25, Λου. 1:31,35, Ρω. 16:20, Κολ. 2:15, Εβ. 2:14,1, Ιωα. 5:5, Απ. 12:7 [3:16] Ψλ. 48:6, Ησ. 13:8, 21:3, Ιωα. 16:21, 1Τι.2:15, Κφ. 4:7, 1Κο. 11:3, 14:34, Εφ.5: 22-24, 1Τι. 2:11-12,Τιτ. 2:5,1Πε. 3:1,5,6 [3:17] 1Σα. 15:23, six. 6, Κφ. 2:17, Εκ. 1:2,3,27, Ησ. 24:5, 6, Ρω. 8:20, Ιωβ 5:7, Εκ. 2:23 [3:18] Ιωβ 31:40, Ψλ. 104:14 [3:19] Εκ. 1:13, 2Θε. 3:10, Κφ. 2:7, Ιωβ 21:26, 34:15, Ψλ. 104:29, Εκ. 3:20, 12:7, Ρω. 5:12, Εβ. 9:27 / ¹¹ Ζωή [3:22] six. 5, Ησ. 19:12, 47:12,13, Ιερ. 22:23, Κφ. 2:9, Κφ. 4:2, 9:20 [3:24] Κφ. 2:8, Εξ. 25:22, Ψλ. 104:4, Εβ. 1:7

VG [3:1] ...όφης ήταν το πίο διακριτικό όλων των θηρίων [3:2-4] Δεν θα πεθάνετε με θάνατο [3:5-8] ...ωραίο στους οφθαλμούς και έξοχο να το κατέχεις ...άκουσαν... στο απογευματινό αεράκι (ad auram post meridiem) [3:9-14] ...επικατάρατος μεταξύ των κτηνών και των θηρίων της γης... [3:15] ...θα αναμένεις για να πλήξει την πτέρνα της [3:16] ...και θα είσαι υπό την εξουσία του ανδρός σου και θα σε κυριαρχεί [3:17] καταραμένη η γη στα έργα σου: με εργασία και κόπο θα τρως [3:18-20] ...το όνομα της γυναίκας του Εύα [3:21-23]...και εξεδίωξε απ' τον παράδεισο της απόλαυσης [3:24] ...μ' ένα φλεγόμενο ξίφος, που γύριζε παντού για να φυλάει τον δρόμο προς το δέντρο της ζωής.

σ' [2:25] ...δύο γυμνοί, δ τε Αδάμ και η γυνή αυτού, και ούκ ησχύνοντο. [3:1] ...των θηρίων των επί της γης, ὧν ἐποίησεν... Τί ὅτι εἶπεν ὁ θεός Οὐ μὴ φάγητε ἀπὸ παντός ξύλου... [3:2] ...Ἀπὸ καρποῦ ξύλου τοῦ παραδείσου φαγόμεθα [3:3] ἀπὸ δὲ καρποῦ τοῦ ξύλου, ὃ ἐστὶν ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου, εἶπεν ὁ θεός ...οὐδὲ μὴ ἄψησθε αὐτοῦ... [3:4] ...Οὐ θανάτῳ ἀποθανεῖσθε· [3:5] ἦδει γὰρ ὁ θεός ὅτι ἐν ᾗ ἂν ἡμέρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, διανοιχθήσονται ὤμων ...γινώσκοντες... καὶ πονηρόν. [3:6] ...τὸ ξύλον... ὅτι ἄρεστον τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν καὶ ὠραῖόν ἐστιν τοῦ κατανοῆσαι... [3:7] καὶ διηνοιχθήσαν οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν δύο, καὶ ἔγνωσαν ὅτι γυμνοὶ ἦσαν... [3:8] ...καὶ ἐκρύβησαν... ἐν μέσῳ τοῦ ξύλου τοῦ παραδείσου. [3:9-11] καὶ εἶπεν αὐτῶ: Τίς ἀνήγγειλέν σοι ὅτι γυμνός εἶ; μὴ ἀπὸ τοῦ ξύλου, οὗ ἐνετειλάμην σοι τούτου μόνου μὴ φαγεῖν ἀπ' αὐτοῦ, ἔφαγες; [3:12] ...μοὶ ἔδωκεν ἀπὸ τοῦ ξύλου [3:13] ...Τί τοῦτο ἐποίησας;... [3:14] ἐπικατάρατος σὺ... καὶ ἀπὸ πάντων τῶν θηρίων τῆς γῆς· ἐπὶ τῷ στήθει σου^(VG+) καὶ τῇ κοιλίᾳ πορεύσῃ... [3:15] ...αὐτός σου τηρήσει κεφαλὴν, καὶ σὺ τηρήσεις αὐτοῦ πτέρναν. [3:16] ...Πληθύνων πληθυνῶ τὰς λύπας σου καὶ τὸν στεναγμόν σου, ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα· καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἡ ἀποστρέψις σου(Λ+X: *θα είσαι αφοσιωμένη*), καὶ αὐτός σου κυριεύσει. [3:17] ...καὶ ἔφαγες ἀπὸ τοῦ ξύλου, οὗ ἐνετειλάμην σοι τούτου μόνου μὴ φαγεῖν ἀπ' αὐτοῦ, ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου· ἐν λύπαις φάγη αὐτήν... [3:18] ἀνατελεῖ σοι... [3:19] ἔως τοῦ ἀποστρέψαι σε εἰς τὴν γῆν... καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ. [3:20] ἐκάλεσεν Ἀδάμ τὸ ὄνομα τῆς γυναίκας αὐτοῦ Ζωή [3:21-22] ...τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρόν, καὶ νῦν μήποτε ἐκτείνῃ τὴν χεῖρα καὶ λάβῃ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς καὶ φάγῃ καὶ ζῆται εἰς τὸν αἰῶνα. [3:23] καὶ ἐξαπέστειλεν... ἐκ τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς... [3:24] καὶ ἐξέβαλεν... καὶ ἀτόκωκεν αὐτὸν ἀπέναντι τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς...

4 [Δ] Ο ΔΕ ΑΔΑΜ γνώρισε^{σχετίσθηκε} Εύα τη γυναίκα του· και συνέλαβε^{έμεινε} έγκυος, και γέννησε τον Κάιν^{11α}, και είπε: *Απέκτησα άνθρωπο με^{δια} τη βοήθεια του Κυρίου.* **2** Και επιπλέον γέννησε τον αδελφό του τον Άβελ^{11β}. Και ήταν ο Άβελ ποιμένας^{βοσκός} προβάτων, ο δε Κάιν ήταν γεωργός. **3** Και μετά από μέρες πρόσφερε ο Κάιν απ' τους καρπούς της γης προσφορά στον Κύριο.

4 Και ο Άβελ πρόσφερε κι αυτός από τα πρωτότοκα των προβάτων του, κι από το πάχος^{στεάτων} τους. Και επέβλεψε με ευμένεια^{εύνοια} ο Κύριος πάνω στον Άβελ και πάνω στην προσφορά του· **5** επάνω δε στον Κάιν και πάνω στην προσφορά του δεν επέβλεψε. Και αγανάκτησε ο Κάιν υπερβολικά^{σφόδρα}, και κατσούφιασε^(VG+) το πρόσωπό του. **6** Και είπε ο Κύριος στον Κάιν: *Γιατί αγανάκτησες; και γιατί κατσούφιασε το πρόσωπο σου; **7** εάν εσύ κάνεις^{πράττεις} [καλά], δεν θα είσαι ευπρόσδεκτος^{καλοδεχούμενος}; και εάν δεν πράττεις* καλά, στην πόρτα^{θύραν} βρίσκεται η αμαρτία και άραγε θα της επιβληθείς; [Αλλ' εις σε θέλει εισθαι η επιθυμία αυτού, και συ θέλεις εξουσιάζει επ' αυτού]^(VG).* **8** Και είπε ο Κάιν στον Άβελ τον αδελφό του, *[Ας πάμε στην πεδιάδα]*· και ενώ ήταν στην πεδιάδα, αφού σηκώθηκε ο Κάιν κατά του αδελφού του Άβελ τον σκότωσε.

9 Και είπε Κύριος προς τον Κάιν: *Που είναι Άβελ ο αδελφός σου; Ο δε είπε: Δεν ξέρω· μήπως φύλακας του αδελφού μου είμαι εγώ;* **10** Και είπε [ο Θεός]: *Τι έκανες; η φωνή του αίματος του αδελφού σου βοά προς εμένα από τη γη.* **11** και, τώρα, επικατάρατος να 'σαι από τη γη, η οποία άνοιξε το στόμα της για να δεχτεί το αίμα του αδελφού σου απ' το χέρι σου· **12** όταν εργάζεσαι τη γη, δε θα σου αποδώσει στο εξής τον καρπό της· περιπλανώμενος^{πλανήτης} και φυγάς θα είσαι πάνω στη γη.

13 Και είπε ο Κάιν στον Κύριο: *Η αμαρτία μου [είναι] μεγαλύτερη παρα^{από το ώστε} να συγχωρεθεί^(VG+).* **14** Να, εσύ με αποδιώχνεις σήμερα από το πρόσωπο της γης, κι απ' το πρόσωπό σου θα κρυφτώ, και θα' μαι περιπλανώμενος^{πλανήτης} και φυγάς πάνω στη γη· και ο καθένας που θα με βρει, θα με φονεύσει^{σκοτώσει}. **15** Είπε δε σε αυτόν ο Κύριος: *Για τούτο, οποιοσδήποτε φονεύσει τον Κάιν, επταπλάσια θα τιμωρηθεί.* Και έβαλε ο Κύριος σημάδι^{σημάδι} στον Κάιν, για να μη τον σκοτώσει^{φονεύσει} όποιος τον βρει.

16 Και εξήλθε^{αποχώρησε} ο Κάιν από προσώπου του Κυρίου, και κατώκησε στη γη Νώδ^{Φυγής}, στ' ανατολικά της Εδέμ. **17** Εγνώρισε^(κ. 1) δε ο Κάιν τη γυναίκα αυτού, και συνέλαβε, και γέννησε τον Ενώχ. Έκτισε δε πόλη, και ^{απεκάλεσε} το όνομα της πόλης κατά το όνομα του γιου του, Ενώχ. **18** Γεννήθηκε δε στον Ενώχ και ο Ιράδ· και ο Ιράδ γέννησε τον Μεχουϊαήλ· και ο Μεχουϊαήλ γέννησε τον Μεθουσαήλ· και ο Μεθουσαήλ γέννησε τον Λάμεχ. **19** Και έλαβε για τον εαυτό του ο Λάμεχ δύο γυναίκες· το όνομα της μιας, Αδά, και το όνομα της άλλης, Σιλλά.

20 Και γέννησε η Αδά τον Ιαβάλ· αυτός ήταν πατέρας των κατοικούντων στις σκηνές και [τρέφοντων] κτήνη. **21** Και το όνομα του αδελφού του ήταν Ιουβάλ· αυτός [ήταν] πατέρας όλων^{πάντων} αυτών που έπαιζαν κιθάρα και αυλό^{φλογέρα}. **22** Η Σιλλά δε κι αυτή γέννησε τον Θουβάλ-κάν, χαλκουργό^{σφυρηλάτη} παντός εργαλείου χαλκού και σιδήρου· αδελφή δε του Θουβάλ-κάν [ήταν] η Νααμά.

23 Και είπε ο Λάμεχ στις γυναίκες του: *Αδά και Σιλλά, Ακούσατε τη φωνή μου· γυναίκες του Λάμεχ, ακροαστείτε τα λόγια μου· επειδή άντρα σκότωσα^{εφόνευσα} σε πληγή μου^{επειδή με πλήγωσε}, και νεαρό σε μάστιγά μου^{επειδή με χτύπησε}.* **24** γιατί ο μεν Κάιν επτά φορές^{επταπλάσιως} θα εκδικηθεί· ο δε Λάμεχ εβδομηκοντάκις επτά^(70x7=490).

25 Γνώρισε δε πάλι ο Αδάμ τη γυναίκα του, και γέννησε γιο, και αποκάλεσε το όνομα αυτού Σήθ^{II} [λέγουσα], *Ότι έδωσε σε μένα ο Θεός άλλο σπέρμα αντί του Άβελ, τον οποίο σκότωσε^{φόνευσε} ο Κάιν.* **26** Και στον Σήθ ομοίως γεννήθηκε γιος· και αποκάλεσε το όνομα αυτού, Ενώς. Τότε έγινε αρχή να ονομάζονται^{αποκαλούνται} με το όνομα του Κυρίου^(VG+).

5 [Ε] ΑΥΤΟ [ΕΙΝΑΙ] το βιβλίο της γενεαλογίας του ανθρώπου. Κατά την ημέρα που ποίησε^{δημιούργησε} ο Θεός τον Αδάμ, κατά την εικόνα Θεού εποίησε* αυτόν. **2** Άρσενικό και θηλυκό εποίησε αυτούς· και ευλόγησε αυτούς, και αποκάλεσε το όνομα αυτών, Αδάμ, κατά την ημέρα στην οποία ποίησε^(κ. 1) αυτούς. **3** Έζησε δε ο Αδάμ 130 χρόνια^{έτη}, και γέννησε [γιο] κατά την ομοίωση αυτού, κατά την εικόνα αυτού, και ^{απο}κάλεσε το όνομα του Σήθ· **4** και έγιναν οι ημέρες του Αδάμ, αφού γέννησε το Σήθ, 800 χρόνια*· και γέννησε γιους και θυγατέρες^{κόρες}.

[4:1] ^{11α}Απόκτησις ^{11β}Ματαιότητα [4:2] Κφ. 3:23, 9:20 [4:3] Αρ. 18:12 [4:4] Αρ. 18:7, Παρ. 3:9, Κρ. 13:20, Εβ. 11:4, Ιωα. 3:12 [4:5] Κφ. 31:2 [4:7] Κφ. 3:16 [4:8] Ματ. 23:35, Ιωα. 3:12, Ιουδ. 11 [4:9] Ψλ. 9:12, Ιωα. 8:44 [4:10] Εβ. 12:24, Απ. 6:10 [4:14] Ιωβ 15:20-24, Ψλ. 51:11, Κφ. 9:6, Αρ. 55:19, 21, 27 [4:15] Ψλ. 79:12, Ιεζ. 9:4,6 [4:16] 2Βα. 13:23, 24:20, Ιερ. 23:39, 52:3 [4:17] Ψαλ.49:11 [4:21] Ρω. 4:11 [4:24] six. 15 [4:25] Κφ. 5:3 ¹¹Ισταμένος/Αντικατάσταση [4:26] Κφ. 5:6, 1Βα.18:24, Ψλ.116:17, Ιωηλ 2:32, Σοφ. 3:9 [5:1] 1Χρ. 1:1, Λου. 3:38, Κφ. 1:26, Εφ. 4:24, Κολ. 3:10 [5:2] Κφ. 1:27 [5:3] Κφ. 4:25 [5:4] 1Χρ. 1:11 [5:5] Κφ. 1:28

ve [4:1-3] ...δώρα προς το Κύριο [4:4] ...ο Κύριος σεβάσθηκε τον Άβελ [4:5-7] εάν αμαρτάνεις, δεν είναι η αμαρτία στη θύρα; αλλά η επιθυμία είναι σε σένα και άρα θα την εξουσιάζεις; (μτφρ. καθ. Χρήστου): Ησύχασε η αιτία της αποστροφής μου θρίσκειται στην εξουσία σου και άραγε θα μπορείς να νικήσεις; [4:8-12] ένας δραπετής και άστεγος [4:13-21] Ιουβάλ: πατέρας των παιζόντων άρπες και των οργάνων [4:22] ΘουβαλΚάιν...σιδηρουργός και κατασκευαστής κάθε είδους χαλκού και σιδήρου [5:1] Βιβλίο γενεαλογιών... [5:2-3] 130 έτη... και ομοιότητα [5:4] 800 έτη...

σ' [4:1] Άδάμ δέ έγνω Εύαν... Έκτησάμην άνθρωπον δια^{δι} του Θεου. [4:2] και προσέθηκεν τεκεῖν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν Ἄβελ... Κάιν δέ ἦν ἐργαζόμενος τὴν γῆν. [4:3-4] καὶ Ἄβελ ἤνεγκεν ..καὶ ἐπέιδεν ὁ θεὸς ἐπὶ Ἄβελ καὶ ἐπὶ τοῖς δώροις αὐτοῦ, [4:5] ἐπὶ δὲ Κάιν καὶ ἐπὶ ταῖς θυσίαις αὐτοῦ οὐ προσέσχεν. καὶ ἐλύπησεν τὸν Κάιν λίαν, καὶ συνέπεσεν τῷ προσώπῳ. [4:6] ...Ἰνα τί περίλυπος ἐγένου, καὶ ἵνα τί συνέπεσεν τὸ πρόσωπόν σου; [4:7] οὐκ, ἐὰν ὀρθῶς προσενέγκῃς, ὀρθῶς δὲ μὴ διελθῇς, ἤμαρτες; ἡσύχασον· πρὸς σὲ ἡ ἀποστροφή αὐτοῦ, καὶ σὺ ἄρξεις αὐτοῦ. [4:8] ...Διέλθωμεν εἰς τὸ πεδῖον... ἐν τῷ πεδίῳ καὶ ἀνέστη Κάιν ἐπὶ Ἄβελ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν. [4:9] ...Οὐ γινώσκω... [4:10-11] καὶ νῦν ἐπικατάρατος σὺ ἀπὸ τῆς γῆς, ἡ ἔχανεν τὸ στόμα αὐτῆς δέξασθαι... [4:12] ὅτι ἐργά τὴν γῆν, καὶ οὐ προσθήσει τὴν ἰσχὺν αὐτῆς δοῦναί σοι· στένων καὶ τρέμων ἔσθι ἐπὶ τῆς γῆς. [4:13] ...Μεῖζων ἡ αἰτία μου τοῦ ἀφεθῆναι με· [4:14] εἰ ἐκβάλλεις με σήμερον ...καὶ ἔσομαι στένων καὶ τρέμων ἐπὶ τῆς γῆς... [4:15] καὶ εἶπεν ...Οὐχ οὕτως^(VG+)... πᾶς ὁ ἀποκτείνας Κάιν ἐπτά ἐκδικούμενα παραλύσει... [4:16] ...ἐν γῇ Ναὶδ κατέναντι Ἐδέμ. [4:17-21] ...οὗτος ἦν ὁ καταδείξας ψαλτήριον καὶ κιθάραν. [4:22] ...Θόβελ, καὶ ἦν σφυροκόπος χαλκεὺς χαλκοῦ καὶ σιδήρου· ἀδελφὴ δὲ Θόβελ, Νοεμά. [4:23] ...ὅτι ἄνδρα ἀπέκτεινα εἰς τραῦμα ἐμοὶ καὶ νεανίσκον εἰς μῶλωπα ἐμοὶ, [4:24-25] ...Σὴθ λέγουσα Ἐξανέστησεν γάρ μοι ὁ θεὸς σπέρμα ἕτερον ἀντὶ Ἄβελ... [4:26] ...Ἐνὼς οὗτος ἤλπισεν ἐπικαλεῖσθαι τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ θεοῦ. [5:1] ἡ βίβλος [5:2-3] ...διακόσια καὶ τριάκοντα (Λ+X: 130) ἔτη... κατὰ τὴν ἰδέαν αὐτοῦ καὶ κατὰ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ καὶ ἐπωνόμασεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Σήθ. [5:4] ...ἐπτακόσια ἔτη...

5 και έγιναν όλες οι μέρες του Αδάμ, τις οποίες έζησε, 930 χρόνια^{ἐτη}, και πέθανε. **6** Και έζησε ο Σήθ 105 χρόνια^{ἐτη}, και γέννησε τον Ενώς. **7** και έζησε ο Σηθ αφού γέννησε τον Ενώς, 807 χρόνια^{ἐτη}, και γέννησε γιους και θυγατέρες. **8** έγιναν δε όλες^{πᾶσαι} οι ημέρες του Σηθ 912 χρόνια, και πέθανε. **9** Και έζησε ο Ενώς 90 χρόνια, και γέννησε τον Καϊνάν. **10** έζησε δε ο Ενώς, αφού γέννησε τον Καϊνάν, 815 χρόνια^{ἐτη}, και γέννησε γιους και θυγατέρες. **11** και έγιναν όλες^{πᾶσαι} οι μέρες του Ενώς 905 χρόνια, και πέθανε. **12** Και έζησε ο Καϊνάν 70 ἐτη*, και γέννησε τον Μααλαεήλ. **13** έζησε δε ο Καϊνάν, αφού γέννησε τον Μααλαεήλ, 840 χρόνια^{ἐτη}, και γέννησε γιους και θυγατέρες. **14** και έγιναν όλες^{πᾶσαι} οι μέρες του Καϊνάν 910 χρόνια, και πέθανε. **15** Και έζησε ο Μααλαεήλ 65 ἐτη*, και γέννησε τον Ιάρεδ. **16** έζησε δε ο Μααλαεήλ, αφού γέννησε τον Ιάρεδ, 830 χρόνια^{ἐτη}, και γέννησε γιους και θυγατέρες. **17** και έγιναν όλες οι ημέρες του Μααλαεήλ 895 ἐτη*. και πέθανε.

18 Και έζησε ο Ιάρεδ 162 χρόνια^{ἐτη}, και γέννησε τον Ενώχ. **19** έζησε δε ο Ιάρεδ, αφού γέννησε τον Ενώχ, 800 χρόνια, και γέννησε γιους και θυγατέρες. **20** και έγιναν όλες οι μέρες του Ιάρεδ 962 ἐτη. και πέθανε.

21 Και έζησε ο Ενώχ 65 χρόνια, και γέννησε τον Μαθουσάλα. **22** και περπάτησε ο Ενώχ μαζί με το Θεό^{μετά του Θεού}, αφού γέννησε τον Μαθουσάλα, 300 χρόνια*, και γέννησε γιους και θυγατέρες. **23** και έγιναν όλες οι ημέρες του Ενώχ 365 χρόνια. **24** Και περπάτησε ο Ενώχ μετά του Θεού^(χ. 22), και δεν βρισκόταν^{υπήρχε πλέον}, διότι μετέθεσε αυτόν ο Θεός.

25 Και έζησε ο Μαθουσάλα 187 χρόνια, και γέννησε τον Λάμεχ. **26** έζησε δε ο Μαθουσάλα, αφού γέννησε τον Λάμεχ, 782 χρόνια, και γέννησε γιους και θυγατέρες. **27** και έγιναν όλες οι μέρες του Μαθουσάλα 969 χρόνια και πέθανε. **28** Έζησε δε ο Λάμεχ 182 χρόνια, και γέννησε γιο. **29** και ^{απο}κάλεσε τ' όνομα αυτού Νώε^{II}, λέγοντας: Αυτός θα μας ανακουφίσει από το έργο μας, κι από το μόχθο των χειρών μας, εξ αιτίας της γης την οποία καταράστηκε ο Κύριος.

30 Έζησε δε ο Λάμεχ, αφού γέννησε το Νώε, 595 χρόνια^{ἐτη}, και γέννησε γιους και θυγατέρες. **31** και έγιναν όλες^{πᾶσαι} οι ημέρες του Λάμεχ 777 χρόνια^{ἐτη}, και πέθανε. **32** Και ο Νώε ήταν ηλικίας 500 χρόνων^{ετών}, και γέννησε ο Νώε τον Σήμ, τον Χάμ, και τον Ιάφεθ.

6 [ΣΤ] ΚΑΙ ΟΤΑΝ ΑΡΧΙΣΑΝ οι άνθρωποι να πληθύνονται^{αυξάνουν} πάνω στο πρόσωπο της γης, και θυγατέρες γεννήθηκαν σε αυτούς, **2** βλέποντας^{ιδόντες-παρηρούντες} οι γιοι του Θεού τις θυγατέρες των ανθρώπων, ότι ήταν ωραίες, έλαβαν στους εαυτούς τους γυναίκες απ' όλες^{ἐκ} πασών όσες έκλεξαν. **3** Και είπε Κύριος: Δεν θα παραμείνει πάντοτε το πνεύμα μου με τον άνθρωπο, διότι είναι σάρκα^{σαρκικός}. οι ημέρες του θα είναι ακόμα^(Ο-VG-) 120 χρόνια^{ἐτη}. **4** Κατά τις ημέρες εκείνες ήταν οι γίγαντες^{Νεφιλείμ} πάνω στη γη, και ακόμα^{ἐτι}, ύστερα, αφού οι γιοι του Θεού εισήλθαν^{σχετίσθηκαν} στις θυγατέρες των ανθρώπων, κι αυτές τεκνοποίησαν σ' αυτούς. εκείνοι [ήταν] οι δυνατοί^{ἰκκραταιοί}, οι από παλαιά άντρες ονομαστοί.

5 Και είδε ο Κύριος ότι πληθυνόταν^{αυξανόταν} η κακία του ανθρώπου πάνω στη γη, και όλοι^{πάντες} οι σκοποί των διαλογισμών της καρδιάς του [ήταν] μόνο κακία όλες^{πᾶ-σας} τις ημέρες. **6** Και μεταμελήθηκε ο Κύριος διότι εποίησε^{δημιούργησε} τον άνθρωπο πάνω στη γη. και λυπήθηκε μέσα στην καρδιά του. **7** Και είπε ο Κύριος: Θα εξαλείψω τον άνθρωπο, τον οποίο εποίησα^(χ. 6), από το πρόσωπο της γης. από άνθρωπο μέχρι κτήνος, μέχρι ερπετό, και μέχρι πτηνό του ουρανού. επειδή μεταμελήθηκα^(Ο: θύμωσα) που τους δημιούργησα^{εποίησα}. **8** Ο δε Νώε βρήκε χάρη μπροστά στον Κύριο^{ἐνώπιον Κυρίου}.

9 Αυτή είναι η γενεαλογία του Νώε. Ο Νώε ήταν άνθρωπος δίκαιος, τέλειος^{άμωγος} μεταξύ των συγχρόνων του. μαζί με το Θεό^{μετά του Θεού} περπάτησε ο Νώε. **10** Και γέννησε ο Νώε τρεις γιους, τον Σήμ, τον Χάμ και τον Ιάφεθ. **11** Διαφθάρθηκε δε η γη μπροστά^{ἐνώπιον} στον Θεό, και γέμισε ολοκληρωτικά^{ενεπλήθη} η γη από αδικία^{βία}. **12** Και είδε ο Θεός τη γη, και να^{ιδού}, ήταν διεφθαρμένη. διότι κάθε^{ἐπάσα} σάρκα είχε διαφθείρει τον δρόμο της πάνω στη γη.

[5:5] Κφ. 3:19, Εβ. 9:27 [5:6] Κφ. 4:26 [5:18] Ιουδ. 14:15 [5:22] Κφ. 6:9, 17:1, 24:40, Δευ. 13:4, 2Βα. 20:3, Ψλ. 16:8, 116:9, 128:1, Μιχ. 6:8, Μαλ. 2:6 [5:24] 2 Βα. 2:11, Εβ. 11:5 ¹¹Ανακούφιση [5:29] Κφ. 3:17, 4:11 [5:32] Κφ. 6:10, Κφ.10:21 [6:1] Κφ. 1:28 ¹⁰Ωσηέ 1:10 [6:2] Δευ. 7:3,4 [6:3] Γαλ. 5:16,17, 1 Πε. 3:19, Ψλ. 78:39 [6:4a] Δευτ. 3:11 [6:5] Κφ. 8:21, Δευ. 29:19, Παρ. 6:18, Ματ. 15:19, Ρω. 8:8 [6:6] Αρ. 23:19, 1Σα. 15:11, 19, 2Σα. 24:16, Μαλ. 3:6, Ιακ. 1:17, Ησ. 63:10, Εφ. 4:30 [6:8] Κφ. 19:19, Εβ. 33:12-3, 16-17, Λου. 1:30, Πρ.7:46 [6:9] Κφ. 7:1, Ιεζ. 14:14,20, Ρω. 1:17, Εβ. 11:7, 2Πετ. 2:5, Κφ. 5:22, Γαλ. 5:16 [6:10] Κφ. 5:32 [6:11] Κφ. 7:1, 10:9, 13:13, 2Χρ. 34:27, Λου. 1:6, Ρω. 2:13, 3:19, 1εζ. 8:17, 28:16, Αβ. 2:8,17, 18:21 [6:12] Κφ. 18:21, Ψλ. 14:2, 33:13, 14, 53:2,3

VG [5:5-6] έζησε 105 χρόνια [5:7] ...807 χρόνια [5:8-9] ...90 χρόνια [5:10] ...815 χρόνια [5:11-13] ...840 χρόνια [5:14-15] ...65 χρόνια [5:16] ...830 χρόνια [5:17-21] ο Ενώχ 65 χρόνια [5:22] Και Ενώχ περπάτησε με το Θεό κι έζησε ...300 χρ. [5:23-24] Και περιεπάτησε με το Θεό και δεν τον είδαν πλέον, διότι ο Θεός τον πήρε [5:25] Μαθουσάλα έζησε 187 χρόνια [5:26] ...782 χρόνια [5:27-28] έζησε 182 χρόνια [5:29-30] ...595 χρόνια [5:31] Λάμεχ έζησε 777 χρ. [6:1-4] γίγαντες ...άνδρες φημισμένοι [6:5-6] Μεταστράφηκε ο Θεός ...αγγίχθηκε εσωτερικά λυπούμενος στη καρδιά Του [6:7] Θα εξαλείψω τον άνθρωπο που δημιούργησα... διότι μετεστράφην που τους έκανα [6:8-9] ...δίκαιος και τέλειος...

Ο' [5:5-6] Έζησεν δὲ Σήθ διακόσια καὶ πέντε (Λ+Χ: 105) ἔτη... [5:7] καὶ ἔζησεν Σήθ μετὰ τὸ γεννηῆσαι αὐτὸν τὸν Ἐνώς ἑπτακόσια καὶ ἑπτὰ (Λ+Χ: 808) ἔτη... [5:8-9] Καὶ ἔζησεν Ἐνώς ἑκατὸν ἐνενήκοντα (Λ+Χ: 90) ἔτη... [5:10] καὶ ἔζησεν Ἐνώς μετὰ τὸ γεννηῆσαι αὐτὸν τὸν Καϊνάν ἑπτακόσια καὶ δέκα πέντε ἔτη... [5:11-13] ...καὶ ἔζησεν Καϊνάν μετὰ τὸ γεννηῆσαι αὐτὸν τὸν Μαλελεήλ ἑπτακόσια καὶ τεσσαράκοντα (Λ+Χ: 840) ἔτη... [5:14-15] Καὶ ἔζησεν Μαλελεήλ ἑκατὸν καὶ ἐξήκοντα πέντε (Λ+Χ: 70) ἔτη καὶ ἐγέννησεν τὸν Ἰάρεδ. [5:16] καὶ ἔζησεν Μαλελεήλ μετὰ τὸ γεννηῆσαι αὐτὸν τὸν Ἰάρεδ ἑπτακόσια καὶ τριακόντα (Λ+Χ: 830) ἔτη... [5:17-21] ...Καὶ ἔζησεν Ἐνώχ ἑκατὸν καὶ ἐξήκοντα πέντε (Λ+Χ: 65) ἔτη... [5:22] εὐηρέστησεν (Εβρ. 11:5) δὲ Ἐνώχ τῷ Θεῷ μετὰ τὸ γεννηῆσαι αὐτὸν τὸν Μαθουσάλα διακόσια (Λ+Χ: 300) ἔτη... [5:23-24] καὶ εὐηρέστησεν Ἐνώχ τῷ Θεῷ καὶ οὐχ ἠρίσκειτο, ὅτι μετέθηκεν αὐτὸν ὁ Θεός. [5:25] Καὶ ἔζησεν Μαθουσάλα ἑκατὸν καὶ ἐξήκοντα ἑπτὰ (Λ+Χ: 80) ἔτη... [5:26] καὶ ἔζησεν Μαθουσάλα μετὰ τὸ γεννηῆσαι αὐτὸν τὸν Λάμεχ ὀκτακόσια δύο (Λ+Χ: 782) ἔτη... [5:27-28] ...Καὶ ἔζησεν Λάμεχ ἑκατὸν ὀγδοήκοντα ὀκτὼ ἔτη... [5:29] ...Οὗτος διαναπαύσει ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ἔργων ἡμῶν καὶ ἀπὸ τῶν λυπῶν τῶν χειρῶν ἡμῶν καὶ ἀπὸ τῆς γῆς, ἧς κατηράσατο κύριος ὁ Θεός. [5:30] καὶ ἔζησεν Λάμεχ μετὰ τὸ γεννηῆσαι αὐτὸν τὸν Νώε πεντακόσια καὶ ἐξήκοντα πέντε ἔτη... [5:31] ...πᾶσαι αἱ ἡμέραι Λάμεχ ἑπτακόσια καὶ πεντήκοντα τρία (Λ+Χ: 777) ἔτη, καὶ ἀπέθανεν. [6:1-2] ...ὅτι καλαὶ εἰσιν ...γυναῖκες ἀπὸ πασῶν, ὧν ἐξελέξαντο. [6:3] καταμείνην ... εἰς τὸν αἰῶνα διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς σάρκας... [6:4] οἱ δὲ γίγαντες ἦσαν ...γῆς ἐν ταῖς ἡμέραις... ὥς ἂν εἰσεπορεύοντο οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ πρὸς τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐγεννώσαν ἑαυτοῖς· ἐκεῖνοι ἦσαν οἱ γίγαντες οἱ ἀπ' αἰῶνος, οἱ ἄνθρωποι οἱ ὀνομαστοί. [6:5] ...τις διανοεῖται ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ πάσας τὰς ἡμέρας, [6:6] καὶ ἐνεθυμήθη ὁ Θεός ὅτι ...εποίησεν τὸν ἄνθρωπον... καὶ διενοήθη. [6:7] ὅτι ἐθυμώθη (Λ+Χ: μετανόησα) ὅτι εποίησα αὐτούς. [6:8-9] Αὗται δὲ αἱ γενέσεις Νώε ἄνθρωπος δίκαιος, τέλειος ὢν ἐν τῇ γενεᾷ...

13 Και είπε ο Θεός στο Νώε: Το τέλος κάθε ^{πάσης} σάρκας ήλθε μπροστά μου, διότι η γη γέμισε ^{επληρώθη} αδικίας απ' αυτούς· και να ^{ιδού}, θα εξολοθρεύσω αυτούς και τη γη. **14** Φτιάξε ^{κάμε} για τον εαυτό σου Κιβωτό από ξύλα Γόφερ¹¹. [με] χωρίσματα ^(νοσσιὰς/φωλιές) θα κάνεις την Κιβωτό, και θ' την αλείψεις εσωτερικά και εξωτερικά με πίσσα. **15** Και να πως θα την κατασκευάσεις: το μεν μήκος της Κιβωτού [θα 'ναι] 300 πήχεις, το δε πλάτος της 50 πήχεις, και το ύψος αυτής 30 πήχεις. **16** Στέγν¹² ^(τοοχαρ=σπίτα) θα κάνεις στην Κιβωτό, και σε μία πήχη θα την τελειώσεις άνωθεν ^{στο ύψος}· και την είσοδο ^{θύρα} της Κιβωτού θα βάλεις στα πλάγια· κατώγεια, διώροφα, και τριώροφα θα κάμεις σε αυτή.

17 Εγώ δε, να*, εγώ επιφέρω τον Κατακλυσμό των νερών ^{υδάτων} πάνω στη γη, για να εξολοθρεύσω κάθε ^{πάσαν} σάρκα, η οποία έχει μέσα της ^{εν εαυτή} πνεύμα ζωής ^{υποκάτω} του ουρανού· κάθε ^{παν ό,τι} [είναι] πάνω ^{επί} στη γη, θα πεθάνει.

18 Και θα στήσω ^{ορίσω} τη διαθήκη μου προς εσέ· και θα εισέλθεις ^{μεις} μέσα στην Κιβωτό, εσύ, και οι γιοι σου, και η γυναίκα σου, και οι γυναίκες των γιων σου μαζί σου. **19** Κι από κάθε ^{παντός} ζώο από κάθε [είδος] σάρκας, ανά δύο από πάντων θα εισάξεις στην Κιβωτό, για να ^{δια}φυλάξεις τη ζωή [αυτών] μαζί σου· αρσενικό και θηλυκό θα είναι.

20 Απ' τα πτηνά κατά το είδος τους, κι απ' τα κτήνη κατά το είδος τους, από πάντα τα ερπετά της γης κατά το είδος τους, ανά δύο απ' όλα θα εισέλθουν προς εσέ για να ^{δια}φυλάξεις τη ζωή [τους]. **21** Και εσύ λάβε για τον εαυτό σου απο κάθε* φαγητό ^{φαγώσιμο} το οποίο τρώγεται, και θα συγκεντρώσεις αυτό κοντά ^{πλησίον} σου· και θα είναι σε σένα, και σ' αυτά, για τροφή. **22** Και έκανε ο Νώε κατά πάντα όσα πρόσταξε σ' αυτόν ο Θεός· έτσι έκανε.

7 [Ζ] ΚΑΙ ΕΙΠΕ ΚΥΡΙΟΣ ΣΤΟΝ ΝΩΕ: Είσελθε ^{μεις} εσύ, κι όλη η οικογένειά ^{οίκος} σου, στην Κιβωτό· διότι σε είδα δίκαιο μπροστά ^{ενώπιόν} μου στη γενεά αυτή· **2** από όλα τα κτήνη τα καθαρά λάβε μαζί σου επτά, τ' αρσενικό και το θηλυκό του· και από τα κτήνη τα μη καθαρά [ανά] δύο, τ' αρσενικό και το θηλυκό του· **3** και από τα πτηνά του ουρανού 7/7, αρσενικό και θηλυκό· δια να διατηρήσεις σπέρμα ^{απογόνους} πάνω ^{επί} στο πρόσωπο όλης-^{πάσης} της γης· **4** διότι ακόμη μετά 7 ημέρες εγώ φέρνω βροχή πάνω στη γη 40 μέρες και 40 νύχτες· και θα εξα-

λείψω από το πρόσωπο της γης κάθε τι που υπάρχει, το οποίο εποίησα ^{δημιούργησα}. **5** Και έκανε ο Νώε κατά πάντα όσα πρόσταξε σε αυτόν ο Κύριος. **6** [Ήταν] δε ο Νώε 600 χρόνων ^{ετών}, όταν έγινε ο κατακλυσμός των νερών ^{υδάτων} πάνω ^{επί} στη γη. **7** Και εισήλθε ^{μπήκε} ο Νώε, και οι γιοι του, και η γυναίκα του, και οι γυναίκες των γιων του μαζί του, στην Κιβωτό, λόγω ^{εξ αιτίας} των νερών του κατακλυσμού. **8** Από τα κτήνη τα καθαρά, και από τα κτήνη τα μη καθαρά, και από τα πτηνά, και από όλα ^{πάντων} τα έρποντα πάνω ^{επί} στη γη, **9** δύο δύο εισήλθαν* προς τον Νώε στην Κιβωτό, αρσενικό και θηλυκό, καθώς πρόσταξε ο Θεός στον Νώε. **10** Και μετά τις 7 ημέρες, τα νερά ^{ύδατα} του Κατακλυσμού ^{επλήθαν} πάνω ^{επί} στη γη.

11 Τον 600^{στο} χρόνο ^{έτος} της ζωής του Νώε, τον 2^ο μήνα, την 17^η ημέρα του μήνα, κατ' αυτή την ημέρα σχίσθηκαν όλες ^{πάσαι} οι πηγές της μεγάλης αβύσσου, και οι καταρράκτες των ουρανών ανοίχθηκαν. **12** Και έγινε ο υετός ^{καταιγίδα} πάνω στη γη 40 μέρες και 40 νύχτες.

13 Κατά την ίδια αυτή μέρα εισήλθε ^{μπήκε} ο Νώε, κι οι γιοι του Νώε, ο Σήμ και ο Χάμ και ο Ιάφεθ, και η γυναίκα του Νώε, και οι τρεις γυναίκες των γιων του μαζί με αυτόν, μέσα στην Κιβωτό· **14** αυτοί, και όλα ^{πάντα} τα άγρια ^{ζώα} κατά το είδος τους, και πάντα τα κτήνη ^{κτηνοτροφία} κατά το είδος τους, και πάντα τα ερπετά που έρπουν πάνω στη γη, κατά το είδος τους, και πάντα τα πτηνά κατά το είδος τους, και κάθε ^{παν} πτερωτό ^{πετούμενο} παντός είδους.

15 Και εισήλθαν ^{μπήκαν} προς τον Νώε στην Κιβωτό, δύο δύο από κάθε ^{πάσης} σάρκα η οποία [έχει] πνεύμα ζωής. **16** Και τα εισερχόμενα, αρσενικά και θηλυκά από κάθε σάρκα, μπήκαν, όπως πρόσταξε σ' αυτόν ο Θεός· και έκλεισε ο Κύριος [την Κιβωτό από] πάνω του. **17** Και έγινε ^{διάρκησε} ο Κατακλυσμός 40 ημέρες πάνω στη γη· και πληθύνθηκαν τα νερά*, και ^{ανα}σήκωσαν την Κιβωτό, και υψώθηκε υπεράνω της γης. **18** Και κυριαρχούσαν ^{κραταιούντο} τα νερά ^{ύδατα}, και αύξαναν ^{πληθύνοντο} υπερβολικά ^{σφόδρα} πάνω στη γη· και η Κιβωτός περιφερόταν πάνω στην επιφάνεια των νερών*.

19 Και τα νερά* ^{υπερκυριαρχούσαν} πολύ ^{σφόδρα} επάνω στη γη· και σκεπάσθηκαν όλα ^{πάντα} τα βουνά ^{όρη} τα ψηλά τα υποκάτω από όλο τον ουρανό. **20** Τα νερά ^{υπερυψώθηκαν} 15 πήχεις, και σκεπάσθηκαν τα βουνά ^{όρη}.

[6:13] Ιερ. 51:13, Ιεζ. 7:2,3,6, Αμ. 8:2, 1Πε. 4:7, six. 17 [6:14] ¹¹Ακακία ή έλατο [6:17] six. 13, Κφ. 7:4,21-23, 2Πε. 2:5 [6:18] Κφ. 7:1,7, 1Πε. 3:20, 2Πε. 2:5 [6:19] Κφ. 7:8,9, 15,16 [6:20] Κφ. 7:9,15, 1Ιδε και Κφ. 2:19, Εξ. 40:16 [6:22] Εβ. 11:7, Κφ. 7:5,9, 2Πε. 2:5 [7:1] Six. 7, Μτ. 24:38, Λου. 17:26, Εβ. 11:7, 1Πε. 3:20, 2Πε. 5:5, Κφ. 6:9, Ψλ. 33:18,19, Παρ. 10:9, 2Πτ. 2:9 [7:2] Six. 8- Λευ. Κεφ.11, Λευ. 10:10, Ιεζ. 44:23 [7:4] Six. 12,17 [7:5] Κφ. 6:22 [7:7] six. 1 [7:11] Κφ. 8:2, Παρ. 8:28, Ιεζ. 26:19, Κφ. 1:7, 8:2, Ψλ. 78:23 [7:12] six. 4,17 [7:13] six. 1,7, Κφ. 6:18, Εβ. 11:7, 1Πε. 3:20, 2Πε. 2:5 [7:14] six. 2,3,8,9 [7:15] Κεφ. 6:20 [7:16] six. 2,3 [7:17] six. 4,12 [7:18] Ψλ. 104:26 [7:19] Ψλ. 104:6, Ιερ. 3:23

ve [6:13-14] ...σανίδες ξύλινες... μικρά δωμάτια... [6:15-16] Θα φτιάξεις ένα παράθυρο... [7:1-4] Θα καταστρέψω κάθε ουσία... [7:5-11] ...όλοι οι πίδακες του μεγάλου βυθού ξεσπάσαν και οι πύλες των υδάτων του ουρανού άνοιξαν: [7:18] Διότι υπερχείλισε υπερβολικά: [7:19] ...κυριάρχησαν πάνω από κάθε μέτρο... [8:1] ... [8:2] (Βλ. 7:11) [8:3-4] την 27^η στα όρη της Αρμενίας [8:5-11] ...φύλλο ελαιάς με πράσινες ελιές [8:12-17] Όλα τα ζωντανά ...κάθε σαρκός... [8:18-21] διότι η φαντασία και η σκέψη της καρδιάς του ανθρώπου [8:22] ... [9:1-4] ...carnem cum sanguine...

ο [6:13] Καιρός παντός ανθρώπου ήκει έναντίον μου ...και ιδού εγώ καταφθείρω αυτούς... [6:14] ποιήσουν ούν σεαυτῶ κιβωτόν ἐκ ξύλων τετραγώνων· νοσσιὰς ποιήσεις τὴν κιβωτόν καὶ ἀσφαλτώσεις αὐτήν ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν τῇ ἀσφάλτῳ. [6:15] καὶ οὕτως ποιήσεις τὴν κιβωτόν· [6:16] ἐπισυνάγων ποιήσεις τὴν κιβωτόν καὶ εἰς πῆχυν συντελέσεις αὐτήν ἄνωθεν· τὴν δὲ θύραν τῆς κιβωτοῦ ποιήσεις ἐκ πλαγίων· [6:17] ἐγὼ δὲ ἰδοὺ ἐπάγω τὸν κατακλυσμὸν ὕδωρ ἐπὶ τὴν γῆν καταφθεῖραι πᾶσαν σάρκα, ἐν ᾗ ἐστὶν πνεῦμα ζωῆς ...καὶ ὅσα ἐὰν ᾖ ἐπὶ τῆς γῆς, τελευτήσῃ. [6:18] ... εἰσελεύσῃ δὲ... [6:19] ...ἀπὸ πάντων τῶν θηρίων ...εἰσάξεις... ἵνα τρέφῃς μετὰ σεαυτοῦ· [6:20] ἀπὸ πάντων τῶν ὀρνέων τῶν πετεινῶν κατὰ γένος ...πρὸς σὲ τρέφεσθαι μετὰ σοῦ... [6:21] σὺ δὲ λήμψῃ σεαυτῶ ἀπὸ πάντων τῶν βρωμάτων, ἃ ἔδεσθε, καὶ συνάξεις πρὸς σεαυτόν, καὶ ἔσται σοὶ καὶ ἐκείνοις φαγεῖν. [6:22] ...ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος ὁ Θεός, οὕτως ἐποίησεν. [7:1] ...ὅτι σὲ εἶδον δίκαιον ἐναντίον μου... [7:2] ...εἰσάγαγε πρὸς σὲ... [7:3] ...τῶν πετεινῶν ...τοῦ οὐρανοῦ τῶν καθαρῶν ἐπτά ἐπτά... καὶ ἀπὸ τῶν πετεινῶν τῶν μὴ καθαρῶν δύο δύο, ἄρσεν καὶ θῆλυ, διατρέψῃ σπέρμα ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. [7:4] ἔτι γὰρ ἡμερῶν ᾗ ἐγὼ ἐπάγω ὑετόν ...καὶ ἐξαλείψω πᾶσαν τὴν ἐξαναστασιν... προσώπου τῆς γῆς. [7:5] ...ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ... [7:6] Νώε δὲ ᾗ ἐτῶν 600, καὶ ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο ὕδατος... [7:7] ...διὰ τὸ ὕδωρ τοῦ κατακλυσμοῦ. [7:8-9] ...καθὰ ἐνετείλατο... [7:10] ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς... [7:11] ...τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἐρράγησαν πᾶσαι αἱ πηγαὶ τῆς ἀβύσσου... [7:12-14] καὶ πάντα τὰ θηρία ^(vg+) κατὰ γένος... [7:15] ...ἐν ᾧ ἐστὶν πνεῦμα ζωῆς. [7:16] καὶ τὰ εἰσπορευόμενα ...καθὰ ἐνετείλατο ὁ Θεὸς τῷ Νώε καὶ ἔκλεισεν... ἔξωθεν...

21 Και πέθανε κάθε ^{πάσα} κινούμενη σάρκα πάνω στη γη, απ' τα πτηνά και κτήνη ^{κτηνοτροφία} και τα ζώα, και όλα-^{πάντων} τα ερπετά που έρπουν πάνω στη γη, και κάθε άνθρωπος. **22** Απ' όλα τα όντα ^{ζωντανά} πλάσματα πάνω στη ξηρά, όλα όσα [είχαν] πνοή ζωής ^(VG+) στους μυκτήρες ^{ρουθού-} ^{νια} τους, πέθαναν. **23** Και εξαλείφθηκε κάθε τι ^{παν} που υπήρχε ^{το} υπάρχον ^(VG+) πάνω στο πρόσωπο της γης, από ανθρώπου έως κτήνους, μέχρι ερπετού και έως πτηνού του ουρανού, εξαλείφθηκαν απ' τη γη. ^{παρέμενε} δε μόνο ο Νώε, κι όσα ήταν μαζί του ^{μέσα} στην Κιβωτό. **24** Και κυριαρχούσαν ^{εκκρατούντο} τα νερά πάνω στη γη 150 ημέρες.

8 **[H]** ΚΑΙ ΘΥΜΗΘΗΚΕ ο Θεός τον Νώε, και όλα ^{πάντα} τα ζώα, και πάντα* τα κτήνη ^{κτηνοτροφία}, τα οποία ήταν μαζί του [μέσα] στην Κιβωτό· και διαπέρασε ο Θεός άνεμο πάνω στη γη, και στράγγισαν τα νερά. **2** Και κλείσθηκαν οι πηγές της αβύσσου, και οι καταρράκτες του ουρανού, και συγκρατήθηκε ο υετός ^{ραγδαία} νερο-^{ποντή} απ' τον ουρανό.

3 Και αποσύρονταν τα νερά από τη γη συνεχώς· και λιγόστευαν τα νερά ^{ύδατα} μετά τις 150 ημέρες. **4** Και κά-
θησε η Κιβωτός την 17^η του 7^{ου} μηνός πάνω στα βουνά-
^{ρη} Αραράτ. **5** Τα δε νερά* λιγόστευαν συνεχώς μέχρι το 10^ο μήνα· [και] την 1^η του 10^{ου} μηνός φάνηκαν οι κορυ-
φές των βουνών. **6** Και μετά 40 μέρες άνοιξε ο Νώε τη θυρίδα ^{παραθυράκι} της Κιβωτού, την οποία είχε κάνει· **7** κι ^{εξαπέστειλε} τον κόρακα, ο οποίος βγαίνοντας πήγαινε και έρχονταν, μέχρι που στέγνωσαν τα νερά απ' τη γη.

8 Και εξαπέστειλε την περιστέρα αργότερα, για να δει αν υποχώρησαν ^{έπαυσαν} τα νερά* από το πρόσωπο της γης· **9** και μη βρίσκοντας η περιστέρα ανάπαυση για τα πόδια της, επέστρεψε προς αυτόν στην Κιβωτό, γιατί τα νερά [βρισκόταν] πάνω στο πρόσωπο της γης· και απλώνοντας τα χέρια του, την έπιασε και την έφερε ^{ειση-} ^{γαγε} κοντά του μέσα στην Κιβωτό. **10** Και ανέμεινε ακόμη άλλες επτά ημέρες, και πάλι ^{εξαπέστειλε} το περιστέρι από την Κιβωτό· **11** και επέστρεψε σ' αυτόν η περιστέρα προς το εσπέρας ^{σούρουπο}, και να ^{ιδου}, [ήταν] στο στόμα της φύλλο ελιάς, αποσπασμένο· και γνώρισε ^{κατανόησε} ο Νώε ότι έπαυσαν ^{υποχώρησαν} τα νερά ^{ύδατα} από τη γη.

12 Και περίμενε ακόμη άλλες επτά ημέρες, κι απέ-
στειλε την περιστέρα· και δεν επέστρεψε πλέον σε αυτόν.

13 Και τον 601^ο χρόνο ^{έτος} [του Νώε], την 1^η του 1^{ου} μήνα, εξέλιπαν ^{αποστράγγιζαν} [τα νερά] από τη γη· και σήκω-
σε ^{αφαίρεσε} ο Νώε τη στέγη ^(τοσχάρ=σοφίτα) της Κιβωτού, και είδε, και να ^{ιδου}, εξέλιπε [το νερό*] από το πρόσωπο της γης. **14** Και την 27^η ημέρα του 2^{ου} μήνα στέγνωσε ^{εξηράνθη} η γη· **15** και μίλησε ο Θεός προς τον Νώε, λέγοντας: **16** *Εξελ-
θε* ^{βγες} *έξω* από την Κιβωτό εσύ κι η γυναίκα σου, και οι γιοι σου, και οι γυναίκες των γιων σου μαζί σου· **17** όλα ^{πάντα} τα ζώα που 'ναι μαζί σου, από κάθε σάρκα, και πτηνά και κτήνη και κάθε ερπετό που έρπει πάνω στη γη, εξα-
γαγε ^{βγάλε} *έξω* μαζί σου, και ας πολλαπλασιασθούν πάνω στη γη, και ας αυξηθούν και ας πληθύνουν πάνω στη γη. **18** Και εξήλθε ^{βγήκε} ο Νώε, και οι γιοι του, και η γυναίκα του, και οι γυναίκες των γιων μαζί του· **19** πάντα τα ζώα, όλα τα έρπετα και πάντα τα πτηνά, κάθε τι που κινείται πάνω στη γη, κατά τα είδη τους, εξήλθαν απ' την Κιβωτό.

20 Και οικοδόμησε ο Νώε θυσιαστήριο στον Κύ-
ριο· και έλαβε από κάθε καθαρό κτήνος ^{κτηνοτροφία}, και από κάθε πτηνό καθαρό, και πρόσφερε ολοκαυτώματα πάνω στο θυσιαστήριο. **21** Και οσφράνθηκε ^{μύρισε} Κύριος οσμή ^{μυρωδιά} ευωδίας· και είπε Κύριος μέσα στην καρδιά του ^(VG-): *Δε θα καταραστώ πλέον τη γη λόγω ^{εξ} αιτίας του ανθρώπου· διότι ο διαλογισμός της καρδιάς του ανθρώπου [είναι] κακός από τη νηπιότητά του· ούτε θα πατάξω πλέον όλα τα ζωντανά ^{πλάσματα}, όπως έκανα. **22** Για όσο [καιρό] υπάρχει ^{διαμένει} η γη, σπορά και θερισμός, και ψύ-
χος και καύσωνας, και καλοκαίρι ^{θέρος} και χειμώνας, και μέρα και νύχτα, δεν θα παύσουν.*

9 **[Θ]** ΚΑΙ ΕΥΛΟΓΗΣΕ ο Θεός τον Νώε και τους γιους του· κι είπε σ' αυτούς: *Αυξάνεστε και πλη-
θύνεστε, και γεμίστε τη γη· **2** και ο φόβος σας κι ο τρό-
μος σας θα 'ναι πάνω σ' όλα τα ζώα της γης, και σ' όλα τα πτηνά του ουρανού, πάνω σε ότι [έρπει πάνω] στη γη, και όλα τα ψάρια της θάλασσας· στα χέρια σας δόθη-
καν· **3** κάθε κινούμενο, το οποίο ζει θα 'ναι σε σας για τροφή· όπως το χλωρό χορτάρι, τα πάντα έδωσα σε σας· **4** κρέας όμως με τη ζωή του, με το αίμα του δε θα φάτε·*

[7:21] Κφ. 6:13,17, six. 4, Ιωβ 22:16, Ματ. 24:39, Λου. 17:27, 2Πε. 3:6 [7:22] Κφ. 2:7 [7:23] 1Πε. 3:20, 2Πε. 2:5, 3:6 [7:24] Κφ. 8:3, Σύγκ. 8:4, με six. 11 [8:1] Κφ. 19:29, Εξ. 2:24, 1Σα. 1:19, Εξ. 14:21 [8:2] Κφ. 7:11, Ιωβ 38:37 [8:3] Κφ. 7:24 [8:6] Κφ. 6:16, Ησ. 11:9, Αβ. 2:14 [8:16] Κφ. 7:13 [8:17] Κφ. 7:15, Κφ. 1:22 [8:20] Λευ. κφ. 11 [8:21] Λευ. 1:9, Ιεζ. 20:41, 2Κο. 2:15, Εφ. 5:2, Κφ. 3:17, 6:17, Κφ. 6:5, Ιωβ 14:4, 15:14, Ψλ. 51:5, Ιερ. 17:9, Ματ. 15:19, Ρω. 1:21, 3:23, Κφ. 9:11,15 [8:22] Ησ. 54:9, Ιερ. 33:20,25 [9:1] Κφ. 1:28, six. 7,19 [9:2] Κφ. 1:28, Ωσ. 2:18 [9:3] Δευ. 12:15, 14:3,9,11, Πρ.10:12,13, Κφ. 1:29, Ρω. 14:14,20, 1Κο. 10:23,26, Κολ. 2:16, 1Τι. 4:3,4 [9:4] Λευ.17:10-14, 19:26, Δευ. 12:23, 1Σα. 14:33, Πρ. 15:20 [9:5] Εξ. 21:28

ο [7:17] ...έπληθύνθη το ὕδωρ κι ἐπῆρεν τὴν κιβωτόν. [7:18] καὶ ἐπεκράτει τὸ ὕδωρ... [7:19] τὸ δὲ ὕδωρ ἐπεκράτει σφοδρὰ σφοδρῶς... ἐπεκάλυ-
ψεν πάντα τὰ ὄρη τὰ ὑψηλά, ἃ ἦν ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ· [7:20] ...ὑψώθη τὸ ὕδωρ καὶ ἐπεκάλυψεν πάντα τὰ ὄρη τὰ ὑψηλά ^(VG-). [7:21-22] καὶ
πάντα, ὅσα ἔχει πνοὴν ζωῆς, καὶ πᾶς, ὃς ἦν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, ἀπέθανεν. [7:23] καὶ ἐξῆλειψεν πᾶν τὸ ἀνάστημα, ὃ ἦν ἐπὶ προσώπου πάσης τῆς
γῆς...καὶ κατελείφθη μόνος Νῶε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ κιβωτῷ. [7:24] καὶ ὑψώθη τὸ ὕδωρ ἐπὶ τῆς γῆς... [8:1] Καὶ ἐμνήσθη...τῶν θηρίων καὶ
πάντων τῶν κτηνῶν... καὶ ἐπήγαγεν ὁ Θεὸς πνεῦμα ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐκόπασεν τὸ ὕδωρ. [8:2] καὶ ἐπεκαλύφθησαν... καὶ συνεσχέθη ὁ υἱὸς
ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ. [8:3] καὶ ἐνεδίδου τὸ ὕδωρ πορευόμενον ἀπὸ τῆς γῆς, ἐνεδίδου καὶ ἡλαττονοῦτο τὸ ὕδωρ... [8:4-5] τὸ δὲ ὕδωρ πορευόμενον
ἡλαττονοῦτο ἔως... ὥφθησαν αἱ κεφαλαὶ τῶν ὀρέων. [8:6] ...ἠνέωξεν Νῶε τὴν θυρίδα τῆς κιβωτοῦ, ἣν ἐποίησεν, [8:7] ...τὸν κόρακα τοῦ ἰδεῖν
εἰ κεκόπακεν τὸ ὕδωρ· καὶ ἐξελθὼν οὐχ ὑπέστρεψεν ἕως τοῦ ξηρανθῆναι τὸ ὕδωρ... [8:8] ...ὅπως αὐτοῦ ἰδεῖν εἰ κεκόπακεν τὸ ὕδωρ... [8:9] καὶ
οὐχ εὐρύσσει ἢ περιστέρα ἀνάπαυσιν τοῖς ποσὶν αὐτῆς ὑπέστρεψεν πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν κιβωτόν, ὅτι ὕδωρ ἦν ἐπὶ παντὶ προσώπῳ πάσης τῆς γῆς...
καὶ εἰσήγαγεν αὐτὴν πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν κιβωτόν [8:10] καὶ ἐπισχὼν ἔτι ἡμέρας ἐπτά ἐτέρας... [8:11] καὶ ἀνέστρεψεν πρὸς αὐτὸν ἢ περιστέρα
τὸ πρὸς ἐσπέραν καὶ εἶχεν φύλλον ἐλαίας κάρφος ἐν τῷ στόματι αὐτῆς, καὶ ἔγνω Νῶε ὅτι κεκόπακεν τὸ ὕδωρ ἀπὸ τῆς γῆς. [8:12] καὶ ἐπισχὼν
ἔτι ἡμέρας ἐπτά ἐτέρας... καὶ οὐ προσέθετο τοῦ ἐπιστρέψαι πρὸς αὐτὸν ἔτι. [8:13] ...ἐξέλιπεν τὸ ὕδωρ ἀπὸ τῆς γῆς· καὶ ἀπεκάλυψεν Νῶε τὴν
στέγην τῆς κιβωτοῦ, ἣν ἐποίησεν... [8:14-17] καὶ πάντα τὰ θηρία, ὅσα ἐστὶν μετὰ σοῦ... [8:18-19] καὶ πάντα τὰ θηρία καὶ πάντα τὰ κτήνη καὶ πᾶν
πετεινὸν καὶ πᾶν ἔρπετόν κινούμενον ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ γένους αὐτῶν ἐξήλθοσαν ἐκ τῆς κιβωτοῦ. [8:20] ...καὶ ἀνῆγεγεν ὀλοκαρπώσεις ἐπὶ τὸ
θυσιαστήριον. [8:21] ...καὶ εἶπεν Κύριος ὁ Θεὸς διανοηθεῖς, Οὐ προσθήσω ἔτι τοῦ καταρᾶσθαι τὴν γῆν διὰ τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ἔγκειται
ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος· οὐ προσθήσω οὖν ἔτι πατάξαι πᾶσαν σάρκα ζώσαν, καθὼς ἐποίησα. [8:22]
πάσας τὰς ἡμέρας τῆς γῆς... θέρος καὶ ἔαρ. [9:1] καὶ πληρώσατε τὴν γῆν καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς [9:2] ...τοῖς θηρίοις ^(VG-) τῆς γῆς καὶ ἐπὶ πάντα
τὰ ὄρνεα τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐπὶ πάντα τὰ κινούμενα ἐπὶ [9:3] καὶ πᾶν ἔρπετόν, ὃ ἐστὶν ζῶν, ὑμῖν ἔσται εἰς βρῶσιν· ὡς λάχανα χόρτου δέδωκα ὑμῖν τὰ
πάντα. [9:4] πλὴν κρέας ἐν αἵματι ψυχῆς οὐ φάγεσθε [9:5] καὶ γὰρ τὸ ὑμέτερον αἷμα τῶν ψυχῶν ὑμῶν ἐκλήτῃσιν... τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου.

5 και εξάπαντος το αίμα σας, [το αίμα] της ζωής σας, απ' το χέρι κάθε ζώου θα εκζητήσω αυτό, [και] από το χέρι του ανθρώπου· [και] από το χέρι παντός^{κάθε} αδελφού του θα εκζητήσω τη ζωή του ανθρώπου^(VΓ-, Ο'-). **6** όποιος χύσει αίμα ανθρώπου, από άνθρωπο θα χυθεί το αίμα του· διότι κατά την εικόνα του Θεού εποίησε^{δημιούργησε} [ο Θεός] τον άνθρωπο· **7** εσείς δε αυξάνεστε και πληθύνεστε, [και] πολλαπλασιάζετε πάνω στη γη, και να πληθύνεστε πάνω σ' αυτή.

8 Και είπε ο Θεός στο Νώε και στους γιους του που ήταν μαζί του, λέγοντας: **9** Και εγώ, δείτε, στήνω^{θεσμοθετώ} τη διαθήκη μου προς εσάς, και προς το σπέρμα σας μετά από σας· **10** και προς κάθε^{παν} ζωντανό πλάσμα^{έμψυχου ζώου}, το οποίο [είναι μαζί] με σας, από τα πτηνά, από τα κτήνη^{κτηνοτροφία} και από όλα τα ζώα^{ζωντανά} της γης, [τα οποία είναι] με σας· από το καθένα^{παντός} το οποίο εξήλθε^{εβγήκε} από την Κιβωτό, μέχρι κάθε ζώο^{ζωντανό} της γης· **11** και στήνω^(κ. 9) τη Διαθήκη μου προς εσάς· και δεν θα εξολοθρευτεί πλέον καμιά σάρκα από τα νερά^{ύδατα} του Κατακλυσμού· ούτε θα γίνει πλέον Κατακλυσμός για να φθείρει^{καταστρέψει} τη γη.

12 Και είπε ο Θεός: Αυτό είναι το σημείο της Διαθήκης, την οποία εγώ κάνω μεταξύ εμένα και εσάς και κάθε^{παντός} έμψυχου ζώου^{ζωντανού πλάσματος} το οποίο [είναι] μαζί σας, σε γενεές αιώνιες. **13** Τοποθετώ^{θέτω} το τόξο μου μέσα^{εν} στο σύννεφο^{νεφέλη}, και θα είναι σαν σημάδι διαθήκης^{ανα} μεταξύ εμένα και της γης· **14** και όταν συννεφιάσω^{σύννεφο-νεφέλη} πάνω στη γη, θα φανεί το τόξο μέσα^{εν} στο σύννεφο· **15** και θα θυμηθώ τη διαθήκη μου, την αναμεταξύ εμένα και εσάς, και κάθε^{παντός} έμψυχου ζώου από κάθε σάρκα· και τα νερά^{ύδατα} δεν θα είναι πλέον για κατακλυσμό για να εξαλείψουν κάθε^{πασαν} σάρκα· **16** και το τόξο θα είναι μέσα^{εν} στο σύννεφο^{νεφέλη}· και θα βλέπω αυτό, για να θυμάμαι την παντοτεινή Διαθήκη την αναμεταξύ Θεού και κάθε^{παντός} έμψυχου ζώου από κάθε σάρκα η οποία [είναι] πάνω στη γη. **17** Και είπε ο Θεός προς τον Νώε: Αυτό [είναι] το σημείο της Διαθήκης, την οποία έστησα^{ανα} μεταξύ εμένα και πάσης σαρκός η οποία [είναι] επάνω στη γη.

18 Ήταν δε οι γιοι του Νώε, αυτοί που εξήλθαν από την Κιβωτό, ο Σημ και ο Χαμ και ο Ιάφεθ. Ο δε Χαμ ήταν ο πατέρας του Χαναάν. **19** Αυτοί οι τρεις [είναι] οι γιοι του Νώε και απ' αυτούς διασπαρθήκανε σε όλη^{πάσα} τη γη.

20 Και άρχισε ο Νώε [να είναι] γεωργός και φύτευσε αμπελώνα· **21** και ήπιε από το κρασί^{οίνο} και μέθυσε, και ξεγυμνώθηκε μέσα στη σκηνή του. **22** Και είδε ο Χαμ, ο πατέρας του Χαναάν, τη γύμνωση του πατέρα του· και ανάγγειλε [αυτό] στους δύο αδελφούς [που ήταν] έξω. **23** Και [αφού] έλαβαν ο Σημ και ο Ιάφεθ το ένδυμα^{μανδύα}, τοποθέτησαν αυτό στους δύο ώμους^{ώτα} τους· και βαδίσαντες πίσωπλάτα^{οπισθόνωτα}, σκέπασαν τη γύμνια του πατέρα τους· και τα πρόσωπά τους [ήταν] προς τα πίσω, και τη γύμνια του πατέρα τους δεν είδαν.

24 Συνερχόμενος^{ανανήψας} δε ο Νώε απ' το κρασί του, έμαθε όσα έκαμε σ' αυτόν ο νεότερος γιος του. **25** Και είπε: Επικατάρατος ο Χαναάν· δούλος των δούλων θα είναι στους αδελφούς του. **26** Και είπε: Ευλογημένος Κύριος ο Θεός του Σημ. Και ο Χαναάν θα 'ναι δούλος σ' αυτόν· **27** ο Θεός θα πλατύνει τον Ιάφεθ, και θα κατοικήσει στις σκηνές του Σημ, ο δε Χαναάν θα 'ναι δούλος σ' αυτόν· **28** Και έζησε ο Νώε μετά τον Κατακλυσμό 350 χρόνια^{έτη}. **29** Και έγιναν όλες^{πάσες} οι ημέρες του Νώε 950 έτη*· και πέθανε.

10 **[I] ΚΑΙ ΑΥΤΕΣ ΕΙΝΑΙ** οι γενεαλογίες των γιών του Νώε, Σημ, Χαμ και Ιάφεθ· και γεννήθηκαν σ' αυτούς γιοι μετά τον Κατακλυσμό. **2** Οι γιοι του Ιάφεθ [ήσαν] Γομέρ, και Μαγώγ, και Μαδαϊ, και Ιαυάν, και Θουβάλ, και Μεσέχ, και Θειράς. **3** Και οι γιοι του Γομέρ, Ασχενάζ, και Ριφάθ, και Θωγαρμά. **4** Και οι γιοι του Ιαυάν, Ελεισά, και Θαρσείς, Κιτείμ [και] Δωδανείμ. **5** Απ' αυτούς μοιράσθηκαν τα νησιά των εθνών στους τόπους τους· καθενός κατά τη γλώσσα του, κατά τις φυλές τους, στα έθνη τους. **6** Και οι γιοι του Χαμ, [ήταν] Χούς, και Μισραϊμ, και Φούθ, και Χαναάν. **7** Και οι γιοι του Χούς, [ήταν] Σεβά, και Αβιλά, και Σαβθά, και Ρααμά, και Σαβθεκά· και οι γιοι του Ρααμά, [ήταν] Σεβά, και Δαιδάν.

8 Και ο Χους γέννησε τον Νεβρώδ· αυτός άρχισε να 'ναι κραταιός πάνω στη γη· **9** αυτός ήταν ισχυρός κυνηγός μπροστά^{ενώπιον} στον Κύριο· δι' αυτό λέγεται, Καθώς ο Νεβρώδ, ισχυρός κυνηγός μπροστά στον Κύριο· **10** και η αρχή της βασιλείας του στάθηκε η Βαβυλώνα, και Ερέχ, και Εχάδ, και Χαλνέ, στη γη Σενναάρ. **11** Από τη γη εκείνη εξήλθε ο Ασσούρ, κι οικοδόμησε τη Νινευή, και την πόλη Ρεχωβώθ, και τη Χαλάχ, **12** και τη Ρεσέν^{ανα} μεταξύ της Νινευή και της Χαλάχ· αυτή είναι η πόλη η μεγάλη.

[9:5] Κφ. 4:9,10, Ψλ. 9:12, Πρ. 17: 26 [9:6] Εξ. 21:12,14, Λευ. 24:17, Ματ. 26:52, Απ. 13:10, Κφ. 1:27 [9:7] six. 1,19, Κφ. 1:28 [9:9] Κφ. 6:18, Ησ. 54:9 [9:10] Ψλ. 145:9 [9:11] Ησ. 54:9 [9:12] Κφ. 17:11 [9:13] Απ. 4:3 [9:15] Εξ. 28:12, Λευ. 26:42,45, Ιεζ. 16:60 [9:16] Κφ. 17:13,19 [9:18] Κφ. 10:6 [9:19] Κφ. 5:32, Κφ. 10:32, ΙΧρ. 1:4, κ.τ.λ. [9:20] Κφ. 3:19,23, 4:2, Παρ. 12:11 [9:21] Παρ. 20:1, ΙΚο. 10:12 [9:23] Εξ. 10:12, Γαλ. 6:1 [9:25] Λευ. 27:16, Ι.Ν. 9:23, ΙΒα. 9:20,21 [9:26] Ψλ. 144:15, Εβ. 11:16 [9:27] Εφ. 2:13,14, 3:6 [10:1] Κφ. 9:1,7,19 [10:2] ΙΧρ. 1:5, κτλ. [10:5] Ψλ. 72:10, Ιερ. 2:10, 25:22, Σοφ. 2:11 [10:6] ΙΧρ. 1:10 κτλ. [10:9] Ιερ. 16:16, Μιχ. 7:2, Κφ. 6:11 [10:10] Μιχ. 5:6

Ο [9:5-6] ...άντι του αίματος αυτού έκυθίσεται... [9:7] ...και πληρώσατε την γήν και πληθύνεσθε επ' αυτής. [9:8-9] 'Εγώ ιδού άνίστημι την διαθήκην μου... [9:10] και πάση ψυχῇ τῇ ζωῇ μεθ' ὑμῶν ἀπό... [9:11] ...και οὐκ ἀποθανεῖται πᾶσα σὰρξ... οὐκ ἔσται ἔτι κατακλυσμὸς ὕδατος τοῦ καταφθίρειν... [9:12] ...ἀνὰ μέσον πάσης ψυχῆς ζωῆς, ἥ ἐστίν μεθ' ὑμῶν, εἰς γενεὰς αἰώνιους· [9:13-14] καὶ ἔσται ἐν τῷ συννεφεῖν με νεφέλας ἐπὶ τὴν γῆν ὀφθῆσεται... [9:15] καὶ μνησθήσομαι ...καὶ ἀνὰ μέσον πάσης ψυχῆς ζωῆς ἐν πάσῃ σαρκί, καὶ οὐκ ἔσται ἔτι τὸ ὕδωρ εἰς κατακλυσμὸν ὥστε ἐξαλείφαι πᾶσαν σάρκα. [9:16] καὶ ἔσται τὸ τόξον μου ἐν τῇ νεφέλῃ, καὶ ὄψομαι τοῦ μνησθῆναι διαθήκην αἰώνιον ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ ἀνὰ μέσον πάσης ψυχῆς ζωῆς ἐν πάσῃ σαρκί, ἥ ἐστίν ἐπὶ τῆς γῆς. [9:17-21] ...και ἐγυμνώθη ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. [9:22-23] καὶ λαβόντες Σημ καὶ Ἰάφεθ... τὸ ἱμάτιον ἐπέθεντο ἐπὶ τὰ δύο νῶτα αὐτῶν καὶ ἐπορεύθησαν ὀπισθοφανῶς καὶ συνεκάλυψαν τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρὸς αὐτῶν... [9:24] ἐξένηψεν δὲ Νῶε ἀπὸ τοῦ οἴνου καὶ ἔγνω ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ νεώτερος, [9:25] ...'Επικατάρατος Χαναάν· παῖς οἰκέτης ἔσται τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. [9:26] καὶ εἶπεν: Εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Σῆμ, καὶ ἔσται Χαναάν παῖς αὐτοῦ. [9:27] πλατύνει ὁ Θεὸς τῷ Ἰάφεθ καὶ κατοικήσάτω ἐν τοῖς οἴκοις τοῦ Σῆμ, καὶ γεννηθήτω Χαναάν παῖς αὐτῶν... [9:28-29] ... [10:1] Αὗται δὲ αἱ γενεαὶ τῶν υἱῶν Νῶε... [10:2] ...καὶ Μαδαὶ καὶ Ἰωυάν καὶ Ἐλίσά καὶ Θοβέλ καὶ Μοσὼχ καὶ Θίρας. [10:3] ...'Ασχανάζ καὶ Ῥιφάθ καὶ Θοργαμά. [10:4] καὶ υἱοὶ Ἰωυάν Ἐλίσά καὶ Θαρσίς, Κίτιοι, Ρόδιοι. [10:5] ἐκ τούτων ἀφωρίσθησαν νῆσοι τῶν ἐθνῶν ἐν τῇ γῇ αὐτῶν... [10:6] Υἱοὶ δὲ Χαμ· Χοὺς καὶ Μεσραῖμ, Φοὺδ καὶ Χαναάν. [10:7] υἱοὶ δὲ Χοὺς Σαβὰ καὶ Εὐιλὰ καὶ Σαβαθὰ καὶ Ῥεγμὰ καὶ Σαβακάθα· υἱοὶ δὲ Ῥεγμὰ Σαβὰ καὶ Δαδάν. [10:8] Χοὺς δὲ ἐγέννησεν τὸν Νεβρώδ· οὗτος ἤρξατο εἶναι γίγας ἐπὶ τῆς γῆς. [10:9] οὗτος ἦν γίγας κυνηγὸς ἐναντίον Κυρίου τοῦ Θεοῦ· διὰ τοῦτο ἐροῦσιν· Ὡς Νεβρώδ, γίγας κυνηγὸς ἐναντίον Κυρίου. [10:10] Καὶ ἐγένετο ἀρχὴ τῆς βασιλείας αὐτοῦ Βαβυλῶν καὶ Ὀρεχ καὶ Ἀρχὰδ καὶ Χαλάννη ἐν τῇ γῇ Σενναάρ. [10:11] ἐκ τῆς γῆς ἐκείνης ἐξῆλθεν Ἀσσούρ καὶ ὠκοδόμησεν τὴν Νινευὴ καὶ τὴν Ῥοβώθ πόλιν καὶ τὴν Χαλάχ, [10:12] καὶ τὴν Δασεμ ἀνὰ μέσον.

13 Και ο Μισραϊμ γέννησε τους Λουδεϊμ, και τους Αναμείμ, και τους Λεαβείμ, και τους Ναφθουχείμ, **14** και τους Πατρουσεϊμ, και τους Χασλουχείμ, (από τους οποίους προήλθαν^{εξήλθον} οι Φιλιισταίοι), και τους Χαφθορεϊμ.

15 Και ο Χαναάν γέννησε τον Σιδώνα, τον πρωτότοκό του, και τον Χετταίο, **16** και τον Ιεβουσαίο, και τον Αμορραίο, και τον Γεργεσαίο, **17** και τον Ευαίο, και τον Αρουχαίο, και τον Ασενναίο, **18** και τον Αρβάδιο, και τον Σαμαραίο, και τον Αμαθαίο. Και μετά απ' αυτό διασπάρθηκαν^{διασκορπίσθησαν} οι φυλές των Χαναναίων.

19 Και ήταν τα όρια των Χαναναίων από τη Σιδώνα, καθώς πηγαίνει κάποιος στα Γέραρα, μέχρι τη Γάζα, και καθώς πάει κάποιος στα Σόδομα και Γόμορρα, και Αδαμά, και Σεβωείμ, μέχρι [τη] Λασά. **20** Αυτοί [είναι] οι γιοι του Χαμ, κατά τις φυλές τους, κατά τις γλώσσες τους, στους τόπους τους, στα έθνη τους.

21 Και στον Σημ, τον πατέρα όλων^{πάντων} των γιών του Έβερ, τον αδελφό του Ιάφεθ του μεγαλύτερου, γεννήθηκαν και σ' αυτόν [γιοί]. **22** Γιοι του Σημ ήταν ο Ελάμ, και ο Ασσούρ, και ο Αρφαξάδ, και ο Λουδ, και ο Αράμ.

23 Και οι γιοι του Αράμ, [ήταν] ο Ουζ, και ο Ουλ, και ο Γεθέρ, και ο Μας. **24** Και ο Αρφαξάδ γέννησε τον Σαλά· και ο Σαλά γέννησε τον Έβερ. **25** Και στον Έβερ γεννήθηκαν δύο γιοι· το όνομα του ενός, [ήταν] Φαλέγ· διότι στις μέρες του διαμερίσθηκε η γη· και το όνομα του αδελφού του, [ήταν] Ιοκτάν. **26** Και ο Ιοκτάν γέννησε τον Αλμωδάδ, και τον Σαλέφ, και τον Ασαρμαβεθ, και τον Ιαραχ, **27** και τον Αδωράμ και τον Ουζάλ και τον Δικλά, **28** και τον Οβάλ, και τον Αβιμαήλ, και τον Σεβά, **29** και τον Οφείρ και τον Αβιλά και τον Ιωβάβ· όλοι αυτοί [ήταν] γιοι του Ιοκτάν. **30** Και η^{κατοικία} τους εκτεινόταν από [την] Μησά, καθώς πάει κάποιος στα Σεφάρά, βουνό^{όρος} της Ανατολής.

31 Αυτοί [είναι] οι γιοι [του] Σημ, κατά τις φυλές τους, κατά τις γλώσσες τους, στους τόπους τους, κατά τα έθνη τους. **32** Αυτές [είναι] οι φυλές των γιών του Νώε, κατά τις γεννεές τους, στα έθνη τους· και από αυτούς διασπάρθηκαν τα έθνη πάνω στη γη, μετά τον Κατακλυσμό.

11 **[1Α]** ΚΑΙ ΗΤΑΝ ΟΛΗ^{ΠΑΣΑ} Η ΓΗ μιάς γλώσσας και μιάς φωνής^{προφοράς}. **2** Και όταν ξεκίνησαν από την ανατολή, βρήκαν [μία] πεδιάδα στη γη Σενναάρ· και κατοίκησαν εκεί. **3** Και είπε ο ένας στον άλλο: Ελάτε, ας φτιάξουμε πλίνθους, και ας ψήσουμε [αυτές] σε φωτιά^{εν πυρί}. και χρησίμευσε σ' αυτούς ο μεν πλίνθος αντί [για] πέτρα, η δε πίσσα^{άσφαλτος} χρησίμευσε σ' αυτούς αντί [για] πηλό. **4** Και είπαν: Ελάτε, ας χτίσουμε^{οικοδομήσουμε} για τους εαυτούς μας [μία] πόλη και [ένα] πύργο, του οποίου η κορυφή [να φθάνει] ως τον ουρανό· και ας αποκτήσουμε στους εαυτούς μας όνομα, μήπως διασκορπισθούμε^{διασπαρώμεν} πάνω στο πρόσωπο όλης της γης.

5 Κατέβηκε δε ο Κύριος για να δει την πόλη και τον πύργο, τον οποίο οικοδόμησαν* οι γιοι των ανθρώπων. **6** Και είπε ο Κύριος: Δείτε, ένας λαός, κι όλοι^{πάντες} έχουν μια γλώσσα, και άρχισαν να κατασκευάζουν αυτό· και τώρα δεν θα εμποδιστεί σ' αυτούς οτιδήποτε^{παν ό τι} σκοπεύουν να κάνουν· **7** Ελάτε, ας κατεβούμε κι ας συγχύσουμε εκεί τη γλώσσα τους, για να μη κατανοεί ο ένας τη γλώσσα του άλλου. **8** Και διασκόρπισε αυτούς ο Κύριος από εκεί πάνω στο πρόσωπο όλης^{πάσης} της γης· και έπαυσαν να οικοδομούν την πόλη. **9** Γι' αυτό επωνομάσθηκε το όνομα αυτής Βαβέλ·· γιατί εκεί σύγχυσε ο Κύριος τη γλώσσα όλης^{πάσης} της γης· και από εκεί διασκόρπισε αυτούς ο Κύριος πάνω στο πρόσωπο όλης^{πάσης} της γης.

10 Αυτή είναι η γενεαλογία του Σημ: Ο Σημ ήταν 100 χρόνων, όταν γέννησε τον Αρφαξάδ δύο χρόνια* μετά τον κατακλυσμό· **11** και έζησε ο Σημ, αφού γέννησε τον Αρφαξάδ, 500 χρόνια*, και γέννησε γιους και κόρες^{θυγατέρες}. **12** Και ο Αρφαξάδ έζησε 35 χρόνια, και γέννησε τον Σαλά· **13** και έζησε ο Αρφαξάδ, αφού γέννησε τον Σαλά, 403 χρόνια, και γέννησε γιους και κόρες*. **14** Και ο Σαλά έζησε 30 χρόνια*, και γέννησε τον Έβερ· **15** και έζησε ο Σαλά, αφού γέννησε τον Έβερ, 403 χρόνια, και γέννησε γιους και κόρες. **16** Και έζησε ο Έβερ 34 χρόνια*, και γέννησε τον Φαλέγ· **17** και έζησε ο Έβερ, αφού γέννησε τον Φαλέγ, 430 χρόνια*, και γέννησε γιους και κόρες*. **18** Και έζησε ο Φαλέγ 30 χρόνια, και γέννησε τον Ραγαύ· **19** κι έζησε ο Φαλέγ, αφού γέννησε τον Ραγαύ, 209 χρόνια, και γέννησε γιους και θυγατέρες.

[10:14] 1Χρ. 1:12 [10:19] Κφ. 13:12,14, 15,17, 15:18-21, Αρ. 34:2-12, 1Ν. 12:7,8 [10:22] Χρ. 1:17, κτλ [10:24] Κφ. 11:12 [10:25] 1Χρ. 1:19 ¹Διαμερισμός [10:32] six. 1, Κφ. 9:19 [11:4] Δευ. 1:24 [11:5] Κφ. 18:21 [11:6] Κφ. 9:19, Πρ. 17:26, six. 1, Ψλ. 2:1 [11:7] Κφ. 1:26, Ψλ. 2:4, Πρ. 2:4-6, Κφ. 42:23, Δευ. 28:49, Ιερ. 5:15, 1Κο. 14:2,11 [11:8] Λου. 1:51, Κφ. 10: 25,32 ²Σύγχυσις [11:9] 1Κο. 14:23 [11:10] Κφ. 10:22, 1Χρ. 1:17 [11:12] Λου. 3:35 [11:16] 1Χρ. 1:19, Λου. 3:35 ³Φάλεκ [11:13-15] Κφ. 5:13-14 (Ο'): Και έζησεν Καϊνάν έτη έκατόν τριάντα, και έγέννησεν τόν Σαλά. Και έζησεν Καϊνάν μετά τó γεννήσαι αυτόν τόν Σαλά έτη τριακόσια τριάκοντα, και έγέννησεν υιούς και θυγατέρας. Και έγένετο πάσαι αί ημέραι Καϊνάν έτη τετρακόσια εξήκοντα, και απέθανεν (σ.σ. Η σοβαρή αυτή διαφοροποίηση (Αρφαξάδ, Καϊνάν, Σαλά) διασαφηνίζει πλήρως τα γραφόμενα στο Λουκ. 3[Γ]:35-36).

VG [9:5-24] ...εξύπνησε εκ του οίνου... [9:25-29] ... [10:1-4] ...και Δωδανείμ [10:5] Τότε διαμοιράσθηκαν... οι οικογένειες στα έθνη τους [10:6-8] ... άρχισε να είναι ισχυρός επι γης [10:9] ...σωματώδης κυνηγός... [10:10-18] Και οι Αραντιαν... [10:19-20] ...και γεννεές, και χώρες και έθνη [10:21-32] ... [11:1] ...μιας γλώσσας και μιας ομιλίας [11:2-3] ...λάσπη αντι κονίαμα [11:4-5] ...υιοι Αδαμ [11:6] ...δεν θα εγκαταλείψουν τα σχέδιά τους [11:7-9] στο πρόσωπο κάθε χώρας [11:10-12] ...35... [11:13] 303 (trecentis tribus) [11:14] 30 [11:15] ...403 [11:16] ...34 [11:17] ...430 [11:18] ...30...

ο' [10:13] ... [10:14-18] και τόν Άράδιον... [10:19] ...τά όρια τών Χαναναίων... [10:20] ...υιοί Χάμ... έν ταίς χώραις αυτών... [10:21] ...πάντων τών υίων Έβερ, αδελφώ Ιάφεθ τοῦ μείζονος [10:22] υιοί Σήμ... Άράμ και Καϊνάν [10:23] κι υιοί Άράμ... Ός κι Οὐλ και Γαθέρ και Μοσοχ [10:24] και Άρφαξάδ έγέννησεν τόν Καϊνάν, και Καϊνάν έγέννησεν τόν Σαλά, Σαλά δέ έγέννησεν τόν Έβερ [10:25-26] Ίεκτάν δέ έγέννησεν τόν Έλμωδάδ και τόν Σαλέφ και Άσαρμωθ και Ίαραχ [10:27] και Όδορρά και Αϊζήλ [10:28] και Άβιμεήλ και Σαβεύ [10:29] και Οὐφίρ και Εὐιλά [10:30] και έγένετο ή κατοίκησις αυτών από Μασσή έως έλθειν εις Σωφερρά, όρος ανατολών [10:31] ...υιοί Σήμ... έν ταίς χώραις αυτών και έν τοίς έθνεσιν αυτών [10:32] ... [11:1] και ήν πάσα ή γή χείλος έν, και φωνή μία πάνσιν. [11:2-3] ...άνθρωπος τῷ πλησίον· Δεϋτε πλινθεύσωμεν πλίνθους και όπτήσωμεν αυτάς πυρί, και έγένετο αυτοίς ή πλίνθος εις λίθον, και άσφαλτος ήν αυτοίς ό πηλός. [11:4] ...ού ή κεφαλή έσται έως τοῦ ούρανοῦ. [11:5-6] και είπεν Κύριος· Ίδού γένος έν και χείλος έν πάντων, και τοῦτο ήρξαντο ποιήσαι, και νυν οὐκ έκλείψει έξ αυτών πάντα, δσα άν επιθώνται ποιείν. [11:7] Δεϋτε και καταβάντες ...ίνα μη ακούσωσιν έκαστος τήν φωνήν τοῦ πλησίον. [11:8] και διεσπέρην... τήν πόλιν και τόν πύργον. [11:9] Διά τοῦτο έκλήθη τó όνομα αυτής Σύγχυσις, ότι εκεί συνεχεν κύριος τά χείλη πάσης τής γής... [11:10] Και αυται αι γενέσεις Σήμ· [11:11-12] και έζησεν Αρφαξάδ 135 (Λ+Χ: 35) έτη, και έγέννησεν τόν Καϊνάν (Λ+Χ: Σαλά)... [11:13] ...τόν Καϊνάν (Λ+Χ: Σαλά)... 430 (Λ+Χ: 403)... και απέθανεν. και έζησεν Καϊνάν (Λ+Χ: Σαλά) 130 και έγέννησεν τόν Σαλά, και έζησεν Καϊνάν μετά τó γεννήσαι αυτόν τόν Σαλά 330 έτη και έγέννησεν υιούς και θυγατέρας και απέθανεν. [11:14] και έζησεν Σαλά 130 (Λ+Χ: 30) έτη... [11:15] ...330 (Λ+Χ: 403)... [11:16] και έζησεν Έβερ 134 (Λ+Χ: 35)... [11:17] 370 (Λ+Χ: 430) [11:18] 130 (Λ+Χ: 30)

20 Και έζησε ο Ραγαύ 32 χρόνια^{ετη}, και γέννησε τον Σερούχ· **21** και έζησε ο Ραγαύ, αφού γέννησε τον Σερούχ, 207 χρόνια*, και γέννησε γιους και θυγατέρες.

22 Και έζησε ο Σερούχ 30 χρόνια, και γέννησε τον Ναχώρ· **23** και έζησε ο Σερούχ, αφού γέννησε τον Ναχώρ, 200 χρόνια*, και γέννησε γιους και θυγατέρες.

24 Και έζησε ο Ναχώρ 29 χρόνια*, και γέννησε τον Θάρα· **25** και έζησε ο Ναχώρ, αφού γέννησε τον Θάρα, 119 χρόνια^{ετη}, και γέννησε γιους και θυγατέρες. **26** Και έζησε ο Θάρα 70 χρόνια*, και γέννησε τον Αβραμ, τον Ναχώρ, και τον Αρράν. **27** Και αυτή [είναι] η γενεαλογία του Θάρα· ο Θάρα γέννησε τον Αβραμ, τον Ναχώρ, και τον Αρράν· και ο Αρράν γέννησε τον Λωτ. **28** Και πέθανε ο Αρράν ενώπιον^{ενώ ήταν μαζί με τον} Θάρα τον πατέρα του στον τόπο της γέννησής του, στην Ούρ των Χαλδαίων.

29 Και έλαβαν ο Αβραμ κι ο Ναχώρ για τον εαυτό τους γυναίκες^{συζύγους}. το όνομα της γυναίκας του Αβραμ [ήταν] Σάρα· και τ' όνομα της γυναίκας του Ναχώρ, [ήταν] Μελχά, θυγατέρα του Αρράν, πατέρα [της] Μελχά, και πατέρα [του] Ιεσχά. **30** Η δε Σάρα ήταν στείρα, δεν είχε παιδί^{τέκνο}. **31** Και έλαβε^{πήρε} ο Θάρα, Αβραμ το γιο του και Λωτ το γιο του Αρράν, [τον] εγγονό του, και Σάρα τη νύμφη [του], τη γυναίκα του Αβραμ του γιου του· και εξήλθαν^{έφυγαν} μαζί απ' την Ουρ των Χαλδαίων, για να πάνε στη γη Χαναάν· και ήλθαν μέχρι τη Χαρράν και κατοίκησαν εκεί. **32** Και έγιναν^{έφτασαν} οι ημέρες του Θάρα 205 χρόνια· και πέθανε ο Θάρα στη Χαρράν.

12 [B] Ο ΔΕ ΚΥΡΙΟΣ ΕΙΠΕ στον Αβραμ: Έξελ-
θε^{βγες} από τη γη σου, κι από τη συγγενεία σου, και απ' τον οίκο του πατέρα σου, στη γη την οποία θα σου δείξω. **2** και θα σε κάνω μέγα έθνος· και θα σ' ευλογήσω, και θα μεγαλύνω τ' όνομά σου· και θα σ' αι για^{εις} ευλογία· **3** και θα ευλογήσω αυτούς που σ' ευλογούν, κι αυτούς που σε καταριώνται θα καταρασθώ· και θα ευλογηθούν μέσω εσου^{εν σοι} όλες οι φυλές της γης. **4** Και έφυγε ο Αβραμ, καθώς του είπε ο Κύριος· και μαζί του πήγε [και] ο Λωτ· ο δε Αβραμ [ήταν] ηλικίας 75 χρόνων^{ετών}, όταν εξήλθε^{βγήκε} απ' τη Χαρράν.

5 Και έλαβε ο Αβραμ, Σάρα τη γυναίκα του και Λωτ το γιό του αδελφού του, και όλα^{πάντα} τα υπάρχοντά τους όσα είχαν αποκτήσει, και τους ανθρώπους που είχαν αποκτήσει στη Χαρράν, και εξήλθαν για να πάνε στη γη Χαναάν· και ήλθαν στη γη Χαναάν. **6** Και διαπέρα-
σε^{διέσχισε} ο Αβραμ τη γη εκείνη μέχρι τον τόπο της Συχέμ, ως τη βελανιδιά^{δρυ} Μορέχ· οι δε Χαναναίοι τότε [κατοικούσαν] στη γη [αυτή]. **7** Και φάνηκε ο Κύριος στον Αβραμ και είπε: Στο σπέρμα σου θα δώσω τη γη αυτή. Και οικοδόμησε εκεί θυσιαστήριο στον Κύριο, ο οποίος εμφανίστηκε σ' αυτόν. **8** Και από εκεί μετέβηκε^{μετακίνησε} προς το βουνό, [το] στα ανατολικά^(VG+) της Βαιθήλ, και έστησε τη σκηνή του [έχοντας] τη Βαιθήλ στη δύση και τη Γαι στην ανατολή· και οικοδόμησε εκεί θυσιαστήριο στον Κύριο, και επικαλέσθηκε το όνομα του Κυρίου.

9 Και μετεσκήνωσε ο Αβραμ, οδοιπορώντας και προχωρώντας προς τη μεσημβρία^{κεντρική χώρα}. **10** Έγινε δε πείνα στη γη [αυτή]· και κατέβηκε ο Αβραμ στην Αίγυπτο για να παροικήσει εκεί· διότι η πείνα [ήταν] βαριά στη γη. **11** Και όταν πλησίαζε να μπει στην Αίγυπτο, είπε στην Σάρα τη γυναίκα του: Δες^{δου}, γνωρίζω ότι είσαι γυναίκα όμορφη^{ευαίδης}. **12** θα συμβεί λοιπόν, ώστε καθώς θα σε δουν οι Αιγύπτιοι, θα πουν: Γυναίκα του [είναι] αυτή· και θα με φονεύσουν, εσένα δε θα σε φυλάξουν ζωντανή. **13** Πες λοιπόν, [ότι] είσαι αδελφή μου, για να γίνει καλό σε μένα εξ αιτίας σου, και να διαφυλαχθεί η ζωή μου χάρη σε σένα.

14 Και όταν εισήλθε ο Αβραμ στην Αίγυπτο, είδαν οι Αιγύπτιοι τη γυναίκα ότι ήταν πολύ^{σφόδρα} ωραία. **15** Και οι άρχοντες του Φαραώ την είδαν, και την επαίνεσαν στον Φαραώ· και πήραν τη γυναίκα στην^{κατοικία} του Φαραώ.

16 Τον δε Αβραμ μεταχειρίσθηκαν καλά χάριν αυτής· και είχε^{απέκτησε} πρόβατα και βόδια και γαϊδούρια^{όνους} και δούλους και δούλες και θηλυκά γαϊδούρια* και καμήλες. **17** Και ^{επ}έφερε ο Κύριος πάνω^{επι} στον Φαραώ και πάνω στον οίκο του πληγές μεγάλες εξ αιτίας Σάρας της γυναίκας του Αβραμ. **18** Κάλεσε δε ο Φαραώ τον Αβραμ, και είπε: Τι είν' αυτό, [το οποίο] έκανες σε με; γιατί δεν μου φανέρωσες ότι αυτή [είναι] γυναίκα σου;

[11:20] Λου. 3:35 [11:24] Λου. 3:34 [11:26] Ι.Ν. 24:2, ΙΧρ. 1:26 [11:29] Κφ. 17:15, 20:12, Κφ.22:20 [11:30] Κφ. 16:1,2, 18:11,12 [11:31] Κφ. 12:1, Νεε. 9:7, Πρ. 7:4, Κφ. 10:19 [12:1] Κφ. 15:17, Νεε. 9:7, Ησ. 41:2, Πρ. 7:2,3, Εβ. 11:8 [12:2] Κφ. 17:6, 18:18, Δευ. 26:5, ΙΒα. 3:8, Κφ. 24:35, Κφ. 28:4, Γαλ. 3:14 [12:3] Κφ. 27:29, Εξ. 23:22, Αρ. 24:9, Κφ. 18:18, 22:18, 26:4, Ψλ. 72:17, Πρ.3:25, Γαλ. 3:8 [12:5] Κφ. 14:14 Εξ.12:41, Κφ. 11:31 [12:6] Εβ. 11:9, Δευ.11:30, Κρ. 7:1, Κφ. 10:18,19, 13:7 [12:7] Κφ. 17:1, Κφ. 13:15, 17:8, Ψλ. 105:9,11, Κφ. 13:4 [12:8] Κφ. 13:4 [12:9] Κφ. 13:3 [12:10] Κφ. 26:1, Ψλ. 105:13, Κφ. 43:1 [12:11] six.14, Κφ. 26:7 [12:12] Κφ. 20:11, 26:7 [12:13] Κφ. 20:5,13, Ιδέ και 26:7 [12:14] Κφ. 39:7, Ματ. 5:28 [12:15] Κφ. 20:2 [12:16] Κφ. 20:14 [12:17] Κφ. 20:18, ΙΧρ. 16:21, Ψλ. 105:12, Εβ. 13:4 [12:18] Κφ. 20:9, 6:10, Ψλ. 105:13-15

VG [11:19-20] ...32 χρόνια [11:21-22] ...30... [11:23-24] ...29... [11:25] ...119... [11:26-28] ...στη χώρα της καταγωγής του στην Ουρ των Χαλδαίων [11:29-30] η Σάρρα ήτο στείρα... [11:31-32] ... [12:1-5] ...όλη την περιουσία που συγκέντρωσε κι όλες τις ψυχές που απέκτησε στην Χαρράν... [12:6] Ο Αβραάμ διαπέρασε... Συχέμ έως την πολύ γνωστή κοιλάδα [12:7-8] ...έχοντας την Βαιθήλ στα δυτικά και την Γαι στ' ανατολικά... [12:9] ...προχωρώντας προς το νότο [12:10] ...λιμός [12:11] ...είσαι όμορφη γυναίκα. [12:12-13] ...για να ζήσει η ψυχή μου [12:14] ...ότι ήταν πολύ όμορφη [12:15-16] ...απέκτησε πρόβατα και βόδια κι όνους και υπηρέτες...και θηλυκούς όνους... [12:17] ...πολύ σοβαρές πληγές... [12:18]

ο [11:19] ...τόν Ραγαῦ 209 ἔτη... καὶ ἀπέθανεν. [11:20] Κὶ ἔζησεν Ραγαῦ 132 (Λ+Χ: 32) ἔτη... [11:21] ...κὶ ἀπέθανεν^(VG-) [11:22] Καὶ ἔζησεν Σερούχ 130 (Λ+Χ: 30) [11:23] ...κὶ ἀπέθανεν^(VG-) [11:24] ...Καὶ ἔζησεν Ναχώρ ἔτη 79 (Λ+Χ: 29) ... [11:25] κὶ ἔζησεν Ναχώρ μετὰ τὸ γεννηθῆαι αὐτὸν τὸν Θάρα ἔτη 129 (Λ+Χ: 29) ...κὶ ἀπέθανεν. [11:26-27] Αὐταὶ δὲ αἱ γενέσεις Θάρα· [11:28] ...ἀπέθανεν ...ἐν τῇ γῇ, ἣ ἐγενήθη, ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Χαλδαίων. (Λ+Χ: «εἰς τὴν γενετείρᾳ του, τὴν Ὀυρ, τὴν πόλιν των Χαλδαίων», σ.σ. Οι εβδομήκοντα ως λόγιοι γνώριζαν ότι καμμιά αρχαία πηγή δεν αναφέρει Ουρ και ως εκ τούτου την παράβλεψαν στην μεταφρασή τους. Η Ουρ όμως ανασκάφθηκε το 1930 απ' τον Λ. Γούλλε). [11:29-30] ...καὶ οὐκ ἔτεκνοποιεῖ. [11:31] ...καὶ τὸν Λῶτ υἱὸν Ἀρράν υἱὸν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ...καὶ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐκ τῆς χώρας τῶν Χαλδαίων πορευθῆναι εἰς τὴν γῆν Χαναάν... [11:32] ... [12:1] ...εἰς τὴν γῆν, ἣν ἂν σοι δείξω· [12:2] ...ἔστη εὐλογητός· [12:3] ...καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν σοὶ... [12:4] ...καὶ ὤχετο μετ' αὐτοῦ Λῶτ... [12:5] ...καὶ πᾶσαν ψυχὴν, ἣν ἐκτίσαντο... [12:6] καὶ διώδυσεν Ἀβραμ τὴν γῆν εἰς τὸ μῆκος αὐτῆς ἕως τοῦ τόπου Συχέμ ἐπὶ τὴν δρὺν τὴν ὑψηλὴν... [12:7] ...Κυρίῳ τῷ ὀφθέντι αὐτῷ. [12:8] καὶ ἀπέστη ἐκεῖθεν ...Βαιθὴλ κατὰ θάλασσαν καὶ Ἀγγαὶ κατ' ἀνατολάς... [12:9] κὶ ἀπῆρεν Ἀβραμ καὶ πορευθεὶς ἐστρατοπέδευσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ. [12:10] ...ἐγένετο λιμός ἐπὶ τῆς γῆς... ὅτι ἐνίσχυσεν ὁ λιμός ἐπὶ τῆς γῆς. [12:11] ...ἐγένετο δὲ ἡνίκά ἤγγισεν Ἀβραμ εἰσελθεῖν εἰς Αἴγυπτον ...Γινώσκω ἐγὼ ὅτι γυνὴ εὐπρόσωπος εἶ· [12:12] ...καὶ ἀποκτενοῦσίν με, σὲ δὲ περιποιήσονται. [12:13] ...ὅπως ἂν εὖ μοι γένηται διὰ σέ, καὶ ζήσεται ἡ ψυχὴ μου ἕνεκεν σοῦ. [12:14] ...τὴν γυναῖκα ὅτι καλὴ ἦν σφόδρα, [12:15] ...καὶ εἰσῆγαγον αὐτὴν εἰς τὸν οἶκον Φαραῶ· [12:16] καὶ τῷ Ἀβραμ εὐῆχρήσαντο δι' αὐτὴν, καὶ ἐγένοντο αὐτῷ πρόβατα καὶ μῶσχοι καὶ ὄνοι, παῖδες καὶ παιδίσκαι, ἡμίονοι καὶ κάμηλοι. [12:17] κὶ ἤτασεν ὁ Θεὸς τὸν Φαραῶ ἑτασμοῖς μεγάλοις καὶ πονηροῖς καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ... [12:18] ...ὅτι οὐκ ἀπήγγειλάς μοι ὅτι γυνὴ σοῦ ἐστίν;

19 γιατί είπες, αδελφή μου [είναι] αυτή; και την πήρα στον εαυτό μου για γυναίκα· και τώρα, να^{ιδού} η σύζυγός σου· λάβε [αυτή], και πήγαινε. **20** Και διόρισε ο Φαραώ ανθρώπους γι' αυτόν· και συνόδευσαν^{συμπροέπεμψαν} αυτόν, και τη γυναίκα του και πάντα όσα είχε.

13 [Π'] ΑΝΕΒΗΚΕ ΔΕ ο Άβραμ απ' την Αίγυπτο, αυτός και η γυναίκα του, και πάντα όσα κα^{κα} είχε, και ο Λώτ μαζί του, προς τη μεσημβρία^{κεντρική νότια χώρα/Νεγκέμπ}. **2** Και ο Άβραμ [ήταν] πολύ πλούσιος σε κτήνη^(VG-), σε ασημί^{αργύριο} και σε χρυσάφι. **3** Και πήγε οδοιπορώντας απ' τα μεσημβρινά^(κ. 1) μέχρι τη Βαιθήλ, μέχρι τον τόπο όπου ήταν η σκηνή του προηγούμενως, μεταξύ Βαιθήλ και Γαί· **4** στον τόπο του θυσιαστηρίου, τον οποίο είχε κάμει εκεί καταρχάς· και επικαλέσθηκε εκεί ο Άβραμ τ' όνομα του Κυρίου.

5 Και ο Λωτ επίσης, ο ^{συμ}πορευόμενος μαζί με τον Άβραμ, είχε πρόβατα καί βόδια και σκηνές. **6** Και δεν χωρούσε αυτούς η γη για να συγκατοικούν· γιατί ήταν τα υπάρχοντά τους πολλά, και δεν ήταν δυνατό να συγκατοικήσουν. **7** Και συνέβηκε [μία] φιλονικία^{έριδα} αναμεταξύ των βοσκών των κτηνών^{κτηνοτροφία} του Άβραμ και των βοσκών των κτηνών* του Λώτ· οι δε Χαναανίται και οι Φερεζαίοι κατοικούσαν τότε τη γη.

8 Είπε δε ο Άβραμ στο Λωτ: *Ας μην είναι, παρακαλώ, έριδα*^{φιλονικία} *αναμεταξύ εμένα και σένα και αναμεταξύ των βοσκών μου και των βοσκών σου· διότι αδελφοί [είμαστε] εμείς· 9 δεν [είναι] όλη η γη μπροστά σου; Διαχωρίσου λοιπόν από μένα· αν [συ πας] στ' αριστερά, εγώ πάω στα δεξιά· κι αν [συ] δεξιά, εγώ στ' αριστερά. 10* Και αφού σήκωσε^{υψώσας} ο Λωτ τα μάτια του, είδε όλη την περίχωρο του Ιορδάνη, διότι όλη ποτιζόταν πριν να καταστρέψει ο Κύριος τα Σόδομα και Γόμορρα, σαν παράδεισος του Κυρίου, σαν η γη της Αιγύπτου, σαν να πάει κανείς στη Σηγώρ. **11** Και έκλεξε ο Λώτ για τον εαυτό του όλη την περίχωρο του Ιορδάνη· και μετεσκήνωσε ο Λώτ προς τ' ανατολικά, και διαχωρίσθηκαν ο ένας απ' τον άλλο. **12** Ο μεν Άβραμ κατοίκησε στη γη Χαναάν· ο δε Λωτ κατοίκησε ^{ανα}μεταξύ των πόλεων της περιχώρου, και έστησε τις σκηνές ^{του} ως τα Σόδομα. **13** Οι δε άνθρωποι των Σοδόμων [ήταν] πολύ κακοί και αμαρτωλοί μπροστά στον Κύριο.

14 Και είπε ο Κύριος στον Άβραμ, αφού διαχωρίσθηκε ο Λώτ απ' αυτόν: *Υψωσε τώρα τα μάτια*^{οφθαλμούς} σου, και δεξ από το τόπο που βρίσκεσαι, πρόσ το βορρά^{άρκτον} και μεσημβρινά* και ανατολή και δύση· **15** διότι *όλη*^{πάσα} τη γη την οποία βλέπεις, σε σένα θα δώσω αυτή και στο σπέρμα σου στον αιώνα· **16** και θα καταστήσω το σπέρμα σου σαν την άμμο της γης· ώστε αν μπορεί κάποιος να απαριθμήσει την άμμο της γης, θα ^{απαριθμηθεί} και το σπέρμα σου. **17** [Αφου λοιπόν] σηκωθείς, διόδευσε^{περιηγήσου} τη γη και στο μήκος και στο πλάτος της· διότι σε σένα θα δώσω αυτή. **18** Και ^εσήκωσε τη σκηνή [του] ο Άβραμ, κι αφού ήλθε κατοίκησε κοντά στις βελανιδιές^{δρυς} Μамβρη, οι οποίες [είναι] στη Χεβρών, και ^{αν}οικοδόμησε εκεί θυσιαστήριο στον Κύριο.

14 [ΙΔ] ΣΤΙΣ^{επί} ΔΕ ΗΜΕΡΕΣ του Αμαρφέλ βασιλιά [της] Σενναάρ, του Εριώχ βασιλιά [της] Ελλασάρ, του Χοδολλογομόρ βασιλιά [του] Ελάμ, και του Θαργάλ βασιλιά [των] εθνών^{Γκογίμ}, **2** [αυτοί] έκαναν πόλεμο με το Βερά βασιλιά [των] Σοδόμων, και το Βαρσά βασιλιά [των] Γομόρρων, το Σενναάβ βασιλιά [της] Αδαμά, και το Σεμοβόρ βασιλιά [της] Σεβωείμ, και το βασιλιά της Βελά· αυτή [είναι] η Σηγώρ. **3** Όλοι αυτοί ενώθηκαν μαζί στην κοιλάδα Σιδδίμ η οποία [είναι] η Αλμυρή θάλασσα.

4 Δούλευαν 12 χρόνια^{ετη} στον Χοδολλογομόρ· τον δε 13^ο αποστάτησαν. **5** Και τον 14^ο χρόνο* ήλθε ο Χοδολλογομόρ και οι βασιλιάδες μαζί του, και πάταξαν^{νίκησαν} τους Ραφαείμ^(VG+) στην Ασταρώθ-καρναϊμ, και τους Ζουζείμ στην Αμ, και τους Εμμαίους στη Σαυή-κιριαθαϊμ, **6** και τους Χορραίους στο βουνό τους Σηείρ μέχρι την πεδιάδα^(VG+) Φαράν, η οποία [είναι] στην έρημο. **7** Επέστρεψαν δε και ήλθαν στην Εν-μισπάτ, η οποία [είναι] η Κάδης· και πάταξαν* ^{όλο}^{πάντα} τον τόπο του Αμαλήκ, και τους Αμορραίους τους κατοίκους της Ασασών-θαμάρ.

8 Εξήλθε δε ο βασιλιάς των Σοδόμων, και ο βασιλιάς των Γομόρρων, και ο βασιλιάς της Αδαμά, και ο βασιλιάς των Σεβωείμ, και ο βασιλιάς της Βελά, η οποία [είναι] η Σηγώρ· και συγκρότησαν μάχη μαζί τους στην κοιλάδα Σιδδίμ, **9** με τον Χοδολλογομόρ βασιλιά [του] Ελάμ, και [του] Θαργάλ βασιλιά [των] εθνών*, και [του] Αμαρφέλ βασιλιά [της] Σενναάρ, και του Εριώχ

[12:20] Παρ. 21:1, Ρω. 2:27 [13:1] Κφ. 12:9 [13:2] Κφ. 24:35, Ψλ. 112:3, Παρ. 10:22 [13:3] Κφ. 12:8,9 [13:4] Κφ. 12:7,8 [13:5] Ψλ. 116:17 [13:6] Κφ. 36:7 [13:7] Κφ. 26:20, Κφ. 12:6 [13:8] 1Κο. 6:7 [13:9] Κφ. 20:15, 34:10, Ρω. 12:18, Εβ. 12:14, Ιακ. 3:17 [13:10] Κφ. 19:17, Δευ. 34:3, Ψλ. 107:34, Κφ. 19:24-25, Κφ. 2:10, Ησ. 51:3, Κφ. 14:2, 8, 19:22, Ιερ. 21:13 [13:11α] 1 Κο. 10:24 [13:12] Κφ. 19:29, Κφ. 14:12, 19:1, 2Πε. 2:7,8 [13:13] Κφ. 18:20, Ιεζ. 16:49, 2Πε. 2:7,8, Κφ. 6:11 [13:14] six. 11, Κφ. 28:14 [13:15] Κφ. 12:7, 15:18, 17:8, 24:7, 26:4, Αρ. 34:12, Δευ. 34:4, Πρ. 7:5-16 [13:16] Κφ. 15:5, 22:17, 26:4, 28:14, 32:12, Εξ. 32:13, Αρ. 23:10, Δευ. 1:10, 1Βα. 4:20, 1Χρ. 27:23, Ησ. 48:19, Ιερ. 33:22, Ρω. 4: 16-18, Εβ. 11:12 [13:18] Κφ. 14:13, Κφ. 35:17, 37:14 [14:1] Κφ. 10:10, 11:2, Ησ. 11:11 [14:2] Δευ. 29:23, Κφ. 19:22 [14:3] Αρ. 34:12, Δευ. 3: 17, Ι.Ν. 3:16, Ψλ. 107:34 [14:4] Κφ. 9:26 [14:5] Κφ. 15:20, Δευ. 3:11, Ι.Ν. 12:4, 13:12, Δευ. 2:20, Δευ. 2:10,11 [14:6] Δευ. 2:12,22 [14:7] 2Χρ. 20:2

VG [13:1] ...προς το νότο [13:2-3] Και επέστρεψε απ' τον δρόμο όπου είχε έλθει... [13:4-7] ...υπήρξε διαμάχη [13:8-9] ...αναχώρησε από μένα... [13:10] ...σαν τον παράδεισο του Κυρίου, και σαν την Αίγυπτο και σαν κάποιος πηγαίνει στην Σηγώρ [13:11-12] ...Ο Λώτ κατώκησε μέσα στο Σόδομα [13:13-16] ...σαν την σκόνη της γης [13:17-18] ...στη κοιλάδα Μамβρη [14:1] ...Αριχώ, βασιλιά του Πόντου... [14:2-3] στη κοιλάδα του δασότοπου, όπου τώρα είναι η αλμυρή θάλασσα [14:4] ...επαναστάτησαν... [14:5-7] στην πηγή της Μισπα [14:8] ...και συντάχθηκαν σε μάχη εναντίον τους στο δασότοπο της κοιλάδας [14:9] Με βεβαιότητα κατά των ...και Αριώχ βασιλιά του Πόντου...

Ο' [12:19] ...λαβών απότρεχε. [12:20] και ένετείλατο Φαραώ ανδράσιν περι Άβραμ συμπροπέμψαι αυτόν και την γυναίκα αυτού... και Λώτ μετ' αυτού. [13:1] ...εις την έρημον. [13:2-3] και έπορεύθη ^οθεν ήλθεν, εις την έρημον ^{ως} Βαιθήλ... [13:4-7] και ^ογένετο μάχη ανά μέσον των ποιμένων... [13:8] ...μή έστω μάχη ανά μέσον έμου... [13:9] ούκ ιδού πάσα ή γή εναντίον σου έστιν; διαχωρίσθητι απ' έμου... [13:10] και ^οπάρας Λώτ τους ^οφθαλμούς αυτού... ^{ως} έλθειν εις Ζόγορα. [13:11] και ^οξελέξατο ^οεαυτώ Λώτ ^οπάσαν την περίχωρον του Ιορδάνου, και ^οπήρεν Λώτ από ^οανατολών... [14:1] 'Εγένετο δέ... και Θαργάλ βασιλεύς ^οθνών. [14:2] ^οποίησαν πόλεμον μετὰ Βαλλά βασιλέως Σοδόμων... Γομόρρας και Σενναάρ βασιλέως Αδαμά και Συμοβόρ βασιλέως Σεβωείμ και βασιλέως Βαλάκ [αυτή ^οστιν Σηγώρ]. [14:3] πάντες ούτοι ^οσυνεφώνησαν ^{επί} την ^οφάραγγα ^οτην ^οάλυκην [αυτή ή θάλασσα τών ^ολων]. [14:4] ...^οάπεστησαν. [14:5] ...Χοδολλογομόρ και ^οι βασιλείς ^οι μετ' αυτού και ^οκατέκοψαν τους ^ογίγαντας ^οτους ^οεν Ασταρώθ Καρναϊν και ^οθνην ^οισχυρά ^ομα ^οαυτοίς και τους ^οΟμμαίους τους ^οεν Σαυή τη πόλει. [14:6] ...^οως ^οτης ^οτερεμίνθου ^οτης ^οΦαράν... [14:7] και ^οαναστρέψαντες ήλθοσαν ^{επί} την ^οπηγήν ^οτης ^οκρίσεως [αυτή ^οστιν Κάδης] και ^οκατέκοψαν πάντας τους ^οαρχοντας ^οκατέκοψαν πάντας τους ^οαρχοντας ^οΑμαλήκ και τους ^οΑμορραίους τους ^οκατοικοῦντας ^οεν ^οΑσασανθαμάρ... [14:8] ...[αυτή ^οστιν Σηγώρ] και ^οπαρετάξαντο αυτοίς εις πόλεμον ^οεν τη ^οκοιλιάδι ^οτη ^οάλυκη. [14:9] πρόσ Χοδολλογομόρ βασιλέα ^οΕλάμ... και ^οΑμαρφέλ βασιλέα Σενναάρ και ^οΑριώχ βασιλέα ^οΕλλασάρ...

βασιλιά της Ελλασάρ· τέσσερεις βασιλιάδες εναντίον^{κατά-προς} των πέντε. **10** Η δε κοιλάδα Σιδδίμ [ήταν] γεμάτη φρεάτων^{λάκκους} ασφάλτου^{πίσσας}· και τράπηκαν σε φυγή οι βασιλιάδες των Σοδόμων και των Γομόρρων και έπεσαν εκεί· όσοι δε ^{εν}απέμειναν ^{κατ'}έφυγαν στο βουνό^{όρος}.

11 Και ^{κατ'}έλαβαν όλα^{πάντα} τα υπάρχοντα^(VG+) των Σοδόμων και των Γομόρρων και όλη* την ζωτροφία τους, και αναχώρησαν. **12** ^{Παρέ}έλαβαν δε [ακόμα] και τον Λωτ γιο του αδελφού του Αβραμ, ο οποίος κατοικούσε στα Σόδομα, και τα υπάρχοντα^(VG+) αυτού, και αναχώρησαν.

13 Πήγε δε κάποιος από τους διασωθέντες και ανάγγειλε [αυτό] στον Αβραμ τον Εβραίο^(VG+), ο οποίος κατοικούσε κοντά^{πλησίον} στις βελανιδιές^{-δρυς} του Μαμβρή του Αμορραίου, αδελφού του Εσχώλ, και αδελφού του Ανήρ^(VG+), οι οποίοι [ήταν] σύμμαχοι του Αβραμ. **14** Όταν άκουσε δε ο Αβραμ ότι αιχμαλωτίστηκε ο αδελφός του, εξόπλισε 318 από τους δούλους του, οι οποίοι είχαν γεννηθεί στην κατοικία του, και καταδίωξε [πίσω τους] μέχρι Δαν. **15** Και αφού διαίρεσε [τους δικούς του εξόρμησε] εναντίον τους τη νύχτα, αυτός και οι δούλοι του, και τους πάταξαν^{χτύπησαν} θανάσιμα, και καταδίωξε αυτούς μέχρι [τη] Χοβά η οποία [είναι] στα αριστερά της Δαμασκού. **16** Και επανέφερε πάντα τα υπάρχοντα^(VG+) και επιπλέον επανάφερε το Λωτ τον αδελφό του και τα υπάρχοντά του, ακόμα δε και τις γυναίκες και το λαό.

17 Βγήκε^{εξήλθε} δε ο βασιλιάς των Σοδόμων σε συνάντηση αυτού, αφού επέστρεψε απ' την καταστροφή του Χοδολλογομόρ και των μαζί του βασιλιάδων, στην κοιλάδα Σαυή, η οποία [είναι] η κοιλάδα του βασιλιά.

18 Και ο Μελχισεδέκ, ο βασιλιάς της Σαλήμ έφερε έξω ψωμί^{άρτον} και κρασί^{οίνον}· ήταν δε ιερέας του Θεού του Υψίστου. **19** Και ευλόγησε αυτόν και είπε: Ευλογημένος ο Αβραμ απ' το Θεό τον Υψιστο, ο Οποίος έκτισε τον ουρανό και τη γη· **20** κι ευλογημένος [να είναι] ο Θεός ο Υψιστος ο Οποίος παρέδωσε τους εχθρούς σου στα χέρια σου. Και [ο Αβραμ] έδωσε σ' αυτόν δέκατο από τα πάντα. **21** Έπειτα είπε ο βασιλιάς των Σοδόμων προς τον Αβραμ, Δος μου τους ανθρώπους, τα δε υπάρχοντα λάβε για τον εαυτό σου.

22 Είπε δε ο Αβραμ στο βασιλιά των Σοδόμων: Εγώ ύψωσα το χέρι μου προς Κύριο, το Θεό τον Υψιστο, ο Οποίος έκτισε τον ουρανό και τη γη, **23** ότι δεν θα πάρω [από σένα], απ' όλα τα δικά σου, από κλωστή και μέχρι λουρί από σανδάλι^{υπόδημα}, για να μην πεις, ότι εγώ πλούτισα τον Αβραμ· **24** εκτός μόνο εκείνου το οποίο έφαγαν οι νέοι και τη μερίδα των ανθρώπων που ήλθαν μαζί μου, Ανήρ, Εσχώλ και Μαμβρή, αυτοί ας λάβουν το μερίδιό τους.

15 ^[ΙΕ] ΜΕΤΑ ΑΠ' ΑΥΤΑ τα πράγματα έγινε λόγος Κυρίου προς τον Αβραμ σε όραμα, λέγοντας: Μη φοβάσαι Αβραμ· εγώ [είμαι] ο υπερασπιστής σου, ο μισθός σου [θα' ναι] σφόδρα^{υπερβολικά} πολύς. **2** Και είπε ο Αβραμ: Δέσποτα Κύριε, τι θα μου δώσεις, ενώ εγώ απέρχομαι άτεκνος ο δε κληρονόμος του οίκου μου [είναι] αυτός ο Ελιέζερ από τη Δαμασκός; **3** είπε επιπροσθέτως ο Αβραμ: Δες^{ιδού}, δεν έδωσες σε μένα σπέρμα· και να, ο σπιτικός^{οικέτης} μου θα με κληρονομήσει.

4 Και να^{ιδού}, λόγος Κυρίου [έγινε] προς αυτόν, λέγοντας: Δεν θα σε κληρονομήσει αυτός· αλλ' εκείνος ο οποίος θα εξέλθει απ' τα σπλάγχνα σου, αυτός θα σε κληρονομήσει. **5** Και τον έφερε έξω και είπε, Κοίτα πάνω^{Ανάβλεψε} στον ουρανό και ^{απ'}αρίθμησε τα άστρα, αν μπορείς να τα μετρήσεις· κι είπε προς αυτόν, Έτσι θα 'ναι το σπέρμα σου.

6 Και πίστεψε στον Κύριο· και ^{υπο}λογίσθηκε σ' αυτόν σε δικαιοσύνη. **7** Και είπε προς αυτόν: Εγώ [είμαι] ο Κύριος ο Οποίος σε εξήγαγε από την Ουρ των Χαλδαίων, για να σου δώσω αυτή τη γη σε κληρονομιά. **8** Ο δε είπε: Δέσποτα Κύριε, Από τι θα γνωρίσω ότι θα κληρονομήσω αυτή; **9** Και είπε σ' αυτόν: Λάβε μου [μια] δάμαλη τρίχρονη, και [μια] κασίκα τρίχρονη, και τρίχρονο κριάρι, και τρυγόνα, και περισσότερά.

10 Και αυτός έλαβε όλα αυτά, και τα ^{δι}έσχισε στο μέσο, κι έβαλε κάθε τμήμα απέναντι από το όμοιό του· τα πτηνά όμως δεν ^{δι}έσχισε. **11** Κατέβηκαν δε όρνια πάνω στα πτώματα, κι ο Αβραμ τα έδιωξε. **12** Περί δε τη δύση του ήλιου, ^{επ'}έπεσε έκσταση πάνω στον Αβραμ· και να, φόβος σκοτεινός μέγας πέφτει πάνω του. **13** Και είπε [Κύριος] στον Αβραμ: Να ξέρεις βέβαια ότι το σπέρμα σου θα παροικήσει σε γη όχι δική του, και [εκεί]

[14:10] Κφ. 11:3, Κφ. 19:17, 30 [14:11] six. 16,21 [14:12] Κφ. 12:5, Κφ. 13:12 [14:13] Κφ. 13:18, six. 24 [14:14] Κφ. 13:8, Κφ. 15:3, 17:12, 27, Εκ. 2:7, Δευ. 34:1, Κρ. 18:29 [14:15] Ησ. 41:2,3 [14:16] six. 11,12 [14:17] Κρ. 11:34, 1Σα. 18:6, Εβ. 7:1, 2Σα. 18:18 [14:18] Εβ. 7:1, Ψλ. 110:4, Εβ. 5:6, Μιχ. 6:6, Πρ. 16:17 [14:19] Ρουθ 3:10, 2Σα. 2:5, six. 22, Ματ. 11:25 [14:20] Κφ. 24:27, Εβ. 7:4 [14:22] Εξ. 6:8, Δαν. 12:7, Απ.10:5,6, six. 19, Κφ. 11:33 [14:23] Εσθ. 9:15, 16 [14:24] six. 13 [15:1] Δαν. 10:1, Πρ. 10:10,11, Κφ. 26:24, Δαν. 10:12, Λου. 1:13, Ψλ. 3:3, 5:12,74:11, 91:4, 119:114, Ψλ. 16:5, 58:11, Παρ. 11:18 [15:2] Πρ. 7:5 [15:3] Κφ. 14:14 [15:4] 2Σα. 7:12, 16:11, 2 Χρ. 32:21 [15:5] Ψλ. 147:4, Ιερ. 33:22, Κφ. 22:17, Εξ. 32:13, Δευ. 10:1, 10:22, 1Χρ. 27:23, Ρω. 4:18, Εβ. 11:12, ^{ιδέ} Κφ. 13:16 [15:6] Ρω. 4:3, 9,22, Γαλ. 3:6, Ιακ. 2:23-12, Ψλ. 106:31 [15:7] Κφ. 12:1, Κφ. 11:28,31, Ψλ. 105:42,44, Ρω. 4:13 [15:8] Κφ. 24:13,14, Κρ.6:7,37, 1Σμ. 14:9,10, 2Βα. 20:8, Λου. 1:18 [15:10] Ιερ. 34:18,19, Λευ. 1:17 [15:12] Κφ. 2:21, Ιωβ 4:13 [15:13] Εξ. 12:40, Ψλ. 105:23, Πρ. 7:6 Εξ. 1:11, Ψλ. 105:25

vg [14:9-10] ...κοιλάδα του δασότοπου είχε πολλές λασπότρυπες...έστρεψαν τα νώτα... και ανατράπηκαν... [14:11] ...προμήθειες... [14:12-15] Και διαχώρησε την ομάδα του, κι επέδραμε εναντίον... [14:16-20] ...με του Οποίου την προστασία οι εχθροί... [14:21-23] ...από κλωστή μέχρι κορδόνια... [14:24] ... [15:1] ...προστάτης σου [15:2] ...ο υιός του επιστάτη του οίκου μου... [15:3-4] Κι αμέσως ο λόγος του Κυρίου ήλθε σ' αυτόν [15:5-7] ...σ'έφερε απ' την Ουρ... [15:8-9] ...πάρε... μια χελώνα κι ένα περιστέρι [15:10] ...τα πουλια [15:11] ...αγριοπούλια [15:12] ...βαθύς υπνος ...κι ένας μεγάλος σκοτεινός τρόμος... [15:13] ξένοι...

ο' [14:9-10] ...ή δέ κοιλάς ή άλυκη φρέατα φρέατα ασφάλτου... οί δέ καταλειφθέντες εις την όρεινήν έφυγον [14:11] έλαβον δέ την ίππον πᾶσαν... τὰ βρώματα αὐτῶν... [14:12] ...τόν Λώτ... καί τήν ἀποσκευήν αὐτοῦ καί ἀπώχοντο... [14:13] Παραγενόμενος δέ τῶν ἀνασωθέντων τις ἀπήγγειλεν Ἀβραμ τῷ περάτῃ... καί ἀδελφοῦ Αὐνάν, οἱ ἦσαν συνωμόται τοῦ Ἀβραμ [14:14] ...τούς ἰδίους οἰκογενεῖς αὐτοῦ... [14:15] καί ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτούς τήν νύκτα, αὐτοὺς καί οἱ παῖδες αὐτοῦ, καί ἐπάταξεν αὐτούς... [14:16] καί ἀπέστρεψεν πᾶσαν τήν ίππον Σοδόμων, καί Λώτ... [14:17] ...μετά τὸ ἀναστρέψαι αὐτὸν ἀπὸ τῆς κοπῆς τοῦ Χοδολλογομόρ... [14:18-20] ...ὑποχειρίους σοι... [14:21] ...τήν δέ ίππον λαβὲ σσαυτῶ [14:22] ...Ἐκτενῶ τήν χεῖρά μου... [14:23] εἰ ἀπὸ σπαρτίου ἕως σφαιρωτῆρος ὑποδήματος λήμψομαι ἀπὸ πάντων τῶν σῶν, ἵνα μὴ εἴπῃς ὅτι Ἐγὼ ἐπλούτισα τὸν Ἀβραμ [14:24] ...τῶν συμπορευθέντων μετ' ἐμοῦ, Ἐσχὼλ, Αὐνάν, Μαμβρὴ, οὗτοι λήμψονται μερίδα. [15:1] ...Μετὰ δέ τὰ ῥήματα ταῦτα ἐγενήθη ῥῆμα Κυρίου... [15:2] λέγει δέ ...ἀπολύομαι... ὁ δέ υἱὸς Μασέκ τῆς οἰκογενεῖς μου, οὗτος Δαμασκὸς Ἐλιέζερ [15:3] ...ὁ δέ οἰκογενὴς μου... [15:4] καί εὐθύς φωνή Κυρίου ἐγένετο πρὸς αὐτόν... [15:5] ἐξήγαγεν δέ αὐτόν ἔξω... [15:6-7] ...ἐγὼ ὁ Θεὸς ὁ ἐξαγαγὼν σε

θα τους υποδουλώσουν και θα καταθλίψουν αυτούς, 400 χρόνια^{ετη}. **14** το έθνος όμως, στο οποίο θα υποδουλωθούν, εγώ θα [το] κρίνω· μετά δε απ' αυτά θα εξέλθουν με μεγάλα υπάρχοντα^{αγαθά}. **15** εσύ όμως^{δε} θα απέλθεις προς τους πατέρες σου μέσα σε ειρήνη· θα ταφείς σε καλά γεράματα. **16** στην δε 4^η γενιά θα επιστρέψουν εδώ· γιατί ακόμη δεν αναπληρώθηκε^{ολοκληρώθηκε} η ανομία των Αμορραίων.

17 Όταν δε ο ήλιος έδυσε και έγινε πυκνό σκοτάδι,^(Ο') δεσ^{ιδού}, ένα καμίνι που κάπνιζε και μία λαμπάδα φωτιάς^{πυρός} διαπέρασε^{ανα} μέσα από τα διχοτομημένα κομμάτια. **18** Την ημέρα εκείνη έκανε διαθήκη ο Κύριος με τον Άβραμ, λέγοντας: Στο σπέρμα σου έδωσα αυτή τη γη από τον ποταμό της Αιγύπτου μέχρι το ποταμό τον μεγάλο, τον ποταμό Ευφράτη. **19** τους Κεναίους, και τους Κενεζαίους, και τους Κεδμωναίους, **20** και τους Χετταίους, και τους Φερεζαίους, και τους Ρεαφαείμ, **21** και τους Αμορραίους, και τους Χαναανείς, και τους Γεργεσαίους, και τους Ιεβουσαίους.

16 [ΙΣΤ] Η ΔΕ ΣΑΡΑ, η γυναίκα του Άβραμ, δεν τεκνοποιούσε^{γεννούσε} παιδιά σ' αυτόν· είχε δε μια δούλα^{υπηρέτρια} Αιγυπτία, της οποίας το όνομα ήταν Άγαρ.

2 Και είπε η Σάρα στον Άβραμ: Δες^{ιδού}, ο Κύριος με απέκλεισε από τη τεκνοποιία^(α· 1)· είσελθε λοιπόν στη δούλα* μου, ίσως αποκτήσω παιδί απ' αυτή. Ύπακουσε δε ο Άβραμ στον λόγο της Σάρας. **3** Και έλαβε η Σάρα, η γυναίκα του Άβραμ, την Άγαρ την Αιγύπτια, τη δούλα* της, αφού ο Άβραμ είχε κατοικήσει 10 χρόνια^{ετη} στην γη Χαναάν, και παρέδωσε αυτή στον Άβραμ τον άντρα της, για να' ναι γυναίκα του.

4 Και εισήλθε^{σχετίστηκε} με στην Άγαρ, και εκείνη συνέλαβε· και όταν είδε ότι ήταν έγκυος, η κυρία της καταφρονιόταν μπροστά της. **5** Και είπε η Σάρα στον Άβραμ: Εξ αιτίας σου αδικούμαι. Εγώ έδωκα τη δούλα μου στον κόλπο σου· και αφού είδε ότι συνέλαβε, Εγώ καταφρονήθηκα μπροστά της· ας κρίνει ο Κύριος μεταξύ εμού και σου. **6** Ο δε Άβραμ είπε στη Σάρα: Να^{ιδού}, η δούλα σου [είναι] στο χέρι σου· κάνε σ' αυτή όπ^{φαινεται} καλό αρεστό στα μάτια σου.

Και την μεταχειρίσθηκε η Σάρα κακώς^{άσχημα}, και εκείνη έφυγε από το πρόσωπό^{μακριά} της. **7** Βρήκε δε αυτή άγγελος Κυρίου κοντά σε μια πηγή νερού στην έρημο, κοντά στην πηγή προς το δρόμο της Σούρ. **8** και της είπε: Άγαρ, δούλα* της Σάρας, από πού έρχεσαι και που πας; η δε είπε: Φεύγω απ' το πρόσωπο [της] Σάρας της κυρίας μου. **9** Και είπε σ' αυτή ο άγγελος του Κυρίου: Επέστρεψε στην κυρά σου και ταπεινώσου κάτω απ' το χέρι της. **10** Είπε ακόμα ο άγγελος του Κυρίου σ' αυτή: Θα πληθύνω πολυ^{σφόδρα σφόδρα} το σπέρμα σου, ώστε να μην^{απ} αριθμείται απ' το πλήθος.

11 Και ο άγγελος του Κυρίου της είπε: Δες^{ιδού}, εσύ [είσαι] έγκυος, και θα γεννήσεις γιο, και θα αποκαλέσεις το όνομά του Ισμαήλ¹¹. διότι άκουσε ο Κύριος την θλίψη σου. **12** και αυτός θα 'ναι άνθρωπος άγριος· το χέρι του^(βλ. VG) [θα είναι] εναντίον όλων^{πάντων}, και το χέρι πάντων εναντίον αυτού· και θα κατοικήσει μπροστά στο πρόσωπο όλων των αδελφών του.

13 Και αποκάλεσε [η Άγαρ] το όνομα του Κυρίου ο οποίος της μιλούσε: Εσύ [είσαι ο] Θεός ο Οποίος με είδες· επειδή είπε, Είδα πράγματι εδώ Εκείνον που με είδε; **14** Γι' αυτό το πηγάδι εκείνο, ονομάσθηκε¹¹ Φρέαρ Λαχαϊ-ροϊ· Δες^{ιδού}, [κείται^{βρίσκεται}] ανα¹¹ μεταξύ Κάδης και Βαράδ. **15** Και γέννησε [η] Άγαρ γιο στον Άβραμ· και [ο] Άβραμ κάλεσε το όνομα του γιου του, τον οποίο γέννησε η Άγαρ, Ισμαήλ. **16** Ήταν δε ο Άβραμ 86 χρόνων, όταν η Άγαρ γέννησε τον Ισμαήλ στον Άβραμ.

17 [ΙΖ] ΚΑΙ ΗΤΑΝ ο Άβραμ 99 χρόνων, όταν φάνηκε ο Κύριος στον Άβραμ και είπε προς αυτόν: Εγώ [είμαι] ο Θεός ο Παντοκράτορας· περπάτα μπροστά μου, και να είσαι^{εσο} τέλειος^{άσματος}. **2** Και θα στησω τη διαθήκη μου ανάμεσα σε μένα και σένα· και θα σε πληθύνω πολυ^{σφόδρα}. **3** Και έπεσε ο Άβραμ στο πρόσωπο του· και μίλησε προς αυτόν ο Θεός, λέγοντας: **4** Εγώ, να^{ιδού}, η διαθήκη μου είναι προς εσένα· και θα γίνεις πατέρας πλήθους εθνών· **5** και δεν θα καλείται πλέον το όνομά σου Άβραμ^[Πατήρ], αλλά το όνομά σου θα είναι Αβραάμ¹¹. διότι πατέρα πλήθους εθνών σε κατέστησα· **6** και θα σε αυξήσω πάρα πολυ^{πολύ σφόδρα}, και θα σε καταστήσω^{κάνω} να γίνεις σε έθνη, και βασιλιάδες θα εξέλθουν από σένα·

[15:14] Εξ. 6:6, Δευ. 6:22, Εξ. 12:36, Ψλ. 105:37 [15:15] Ιωβ 5:26, Πρ. 13:36, Κφ. 25:8 [15:16] Εξ. 12:40, 41, Δαν. 8:23, Ματ. 23:32, 1Θε. 2:16, 1Βα. 21:26 [15:17] Ιερ. 34:18 [15:18] Κφ. 24:7, Κφ. 12:7, 13:13, 26:4, Εξ. 23:31, Αρ. 34:3, Δευ. 1:7, 11:24, 34:4, Ι.Ν.1: 4, 1Βα. 4:21, 2Χρ. 9:26, Νεε. 9:8, Ψλ. 105:11, Ησ. 27:12 [16:1] Κφ. 15:2,3, Κφ. 21:9, Γαλ. 4:24 [16:2] Κφ. 30:3, Κφ. 20:18, 30:2, 1Σα. 1:5,6, Κφ. 30:3,9, Κφ. 3:17 [16:3] Κφ. 12:5 [16:4] 2Σα. 6:16, Παρ. 30:21,23, Κφ. 18:9 [16:5] Κφ. 30:53, 1Σα. 24:12 [16:6] Παρ. 15:1, 1Πε. 3:7, Ιωβ 2:6, Ψλ. 106:41-42, Ιερ. 38:5, Εξ. 2:15 [16:7] Κφ. 25:18, Εξ. 15:22 [16:9] Ττ. 2:9, 1Πε. 2:18 [16:10] Κφ. 17:20, 21:18, 25:12 [16:11] Κφ. 17:19, Ματ. 1:21, Λου. 13:31¹⁰ Ο Θεός ακούει [16:12] κφ. 21:20, Κφ. 25:18 [16:13] κφ. 31:42 [16:14] κφ. 24:62, 25:11¹¹ Πηγάδι του ζωντανού που με βλέπει, Αρ. 13:26 [16:15] Γαλ 4:22, six. 11 [17:1] Κφ. 12:1, Κφ. 28:3, 35:11, Εξ. 6:3, Δευ. 10:17, Κφ. 5:22, 48:15, 1Βα. 2:4, 8:25, 2Βα. 20:3, Κφ. 6:9, Δευ. 18:13, Ιωβ 1:1, Ματ. 5:48 [17:2] Κφ. 2:2, 13:16, 22:17 [17:3] six 17 [17:4] Ρω. 4:11, 12, 16, Γαλ. 3:29 [17:5] Νεε. 9:7, Πατήρ πλήθους (πολλών) εθνών, Ρω. 4:17

VG [15:14-16]... δεν ήταν στο πλήρες μέχρι τον παρόντα χρόνο [15:17] ...έγινε πυκνή ομίχλη... [15:18-21] ... [16:1] ...υπηρέτρια [16:2] ...και όταν αυτός συμφώνησε με το αιτημά της [16:3-4] ...περιφρονούσε την κυρία της [15:6-6] ...όταν την κακοποίησε το έσκασε... [16:7-11] ...ο Κυριος άκουσε την θλίψη σου [16:12] ...και θα απλώσει τις σκηνές του σε βάρος όλων των αδελφών του [16:13] ...Διότι αυτή είπε: Αληθώς είδα τα κρυφα μέρη Αυτου που με είδε ... [16:14-16] ... [17:1-2] ...και θα σ' αυξήσω υπερβολικά [17:3] Κι έπεσε ο Αβραάμ μπρούμυτα κατά πρόσωπο...

Ο' έκ χώρας Χαλδαιών ώστε δοῦναι σοι... [15:8-9] ...τριετίζουσιν... [15:10] ...και διείλεν αυτά μέσα και ἔθηκεν αυτά ἀντιπρόσωπα ἀλλήλοις, τὰ δὲ ὄρνεα οὐ διείλεν [15:11] κατέβη δὲ ὄρνεα ἐπὶ τὰ σώματα, τὰ διχοτομήματα αὐτῶν, και συνεκάθισεν αὐτοῖς Ἀβραμ (Λ+X: τότε δε πτηνά αρπακτικά εφώρμωσαν ἐπὶ των πτωμάτων, ἀλλ' ο Αβραάμ τα ἐξεδιώξε) [15:12-13] και ἔρρεθη... Γινώσκων γνώση ὅτι πάροικον ἔσται τὸ σπέρμα σου ἐν γῇ οὐκ ἰδία, και δουλώσουσιν αὐτοὺς και κακώσουσιν αὐτοὺς και ταπεινώσουσιν αὐτοὺς τετρακόσια ἔτη. [15:14] ...μετὰ δὲ ταῦτα ἐξελεύσονται ὡδε μετὰ ἀποσκευῆς πολλῆς [15:15] σὺ δὲ ἀπελεύσῃ... [15:16] τετάρτη δὲ γενεὰ ...γὰρ ἀναπεπληρῶνται αἱ ἁμαρτίαι τῶν Ἀμορραίων ἕως τοῦ νῦν... [15:17] ...φλοῦξ ἐγένετο καὶ ἰδοὺ κλίβανος καπνίζόμενος και λαμπάδες πυρός... [15:18] ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ διέθετο κύριος τῷ Ἀβραμ διαθήκην... [15:19-21] ...και τοὺς Εὐαίους (VG)... [16:1] ...παιδίσκη Αἰγυπτία... [16:2] ...ἰδοὺ συνέκλεισέν με κύριος τοῦ μὴ τίκτειν... [16:3] ...παιδίσκη... [16:4] ...και ἡτιμάσθη ἡ κυρία ἐναντίον αὐτῆς [16:5] ...τὴν παιδίσκην... ἡτιμάσθη ἐναντίον αὐτῆς κρίναι ὁ Θεός... [16:6] ...και ἐκάκωσεν αὐτὴν Σάρα και ἀπέδρα ἀπὸ προσώπου αὐτῆς [16:7-8] Ἀπὸ προσώπου Σάρας... ἀποδιδράσκω [16:9-11] ...ὅτι ἐπήκουσεν Κύριος τῇ ταπεινώσει σου [16:12] ...ἄγροικος ἄνθρωπος αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐπὶ πάντας και αἱ χεῖρες... [16:13] ...σὺ ὁ Θεός ὁ ἐπιδών με ὅτι εἶπεν και γὰρ ἐνώπιον εἶδον ὀφθέντα μοι [16:14] ...ἐκάλεσεν τὸ φρέαρ Φρέαρ οὐ ἐνώπιον εἶδον... [16:15-16] ... [17:1] ...εἶπεν αὐτῷ ἐγὼ εἰμι ὁ Θεός σου εὐαρέσκει ἐναντίον ἐμοῦ και

7 και θα στήσω^{οριστικοποιήσω} τη Διαθήκη μου ανάμεσα [σε] εμένα και σένα, και στο σπέρμα σου μετά [από] σένα, στις γενεές τους, σε Διαθήκη αιώνια, για να είμαι Θεός σε σένα και στο σπέρμα σου μετά σένα· **8** και θα δώσω σε σέ, και στο σπέρμα σου μετά [από] σένα, τη γη της παροικίας σου, όλη τη γη Χαναάν, σε κατάσχεση αιώνια· και θα'μαι Θεός τους.

9 Και είπε ο Θεός προς τον Αβραάμ: Εσύ όμως^{δε}, θα διαφυλάξεις [αυτή] τη Διαθήκη μου, εσύ και το σπέρμα σου μετά από σένα στις γενεές τους. **10** Αυτή [είναι] η Διαθήκη μου την οποία θα φυλάξετε, ανάμεσα [σε] Εμένα και εσάς, και το σπέρμα σου μετά από σένα: Κάθε^{παν} αρσενικό σας θα περιτέμνεται.

11 Και θα περιτέμνετε τη σάρκα της ακροβυστίας σας, και θα είναι για^{σε} σημείο της Διαθήκης αναμεταξύ εμού και εσάς· **12** και ένα παιδί 8 ημερών θα περιτέμνεται αναμεταξύ σας, Κάθε^{παν} αρσενικό σε όλες τις γενιές σας, όποιος γεννήθηκε στο σπίτι, και ο εξαγορασμένος με αργύριο^{ρήμα/αργυρώματος} από κάθε ξένο^{αλλοεθνή}, ο οποίος δεν είναι από το σπέρμα σου· **13** εξάπαντος θα περιτέμνεται ο γεννημένος στο σπίτι σου, και ο αργυρώνητος^(x. 12) σου· και θα είναι^{ισχύει} η Διαθήκη μου πάνω στη σάρκα σας σε αιώνια Διαθήκη·

14 και το ανεπίτμητο αρσενικό, του οποίου δεν θα περιτμηθεί η σάρκα της ακροβυστίας του, εκείνη η ψυχή θα εξολοθρευτεί μέσα από το λαό της· τη Διαθήκη μου παρέβηκε^{παραβίασε}. **15** Και είπε ο Θεός προς τον Αβραάμ: Σάρα τη γυναίκα σου, δεν θα καλέσεις [πλέον] το όνομα της Σάρα, αλλά Σάρρα^η [θα είναι] το όνομά της. **16** Και θα ευλογήσω αυτή, και θα δώσω επιπλέον σε σένα γιο απ' αυτή· και θα ευλογήσω αυτή, και θα γίνει [μητέρα] εθνών· βασιλιάδες λαών θα προέλθουν απ' αυτή.

17 Και έπεσε ο Αβραάμ πάνω στο πρόσωπό του και χαμογέλασε, και είπε μέσα στη καρδιά του, Σε άνθρωπο 100 χρόνων θα γεννηθεί [παιδί]; και η Σάρρα, γυναίκα 90 χρόνων, θα γεννήσει; **18** Και είπε ο Αβραάμ στον Θεό: Είθε^{Μακάρι} ο Ισμαήλ να ζήσει μπροστά σου! **19** Και είπε ο Θεός: Ναι η γυναίκα σου [η] Σάρρα θα γεννήσει γιο σε σένα, και θα αποκαλέσεις το όνομα του Ισαάκ^η· και θα στήσω^{θεσπίσω} τη Διαθήκη μου προς αυτόν σε διαθήκη αιώνια, [και] στο σπέρμα του μετά απ' αυτόν· **20**

όσο για τον Ισμαήλ σε εισάκουσα· Να^{ιδού}, ευλόγησα αυτόν, και θα αυξήσω αυτόν, και θα πληθύνω αυτόν σφόδρα^{πολύ} σφόδρα· **12** άρχοντες θα γεννήσει, και θα κάνω αυτόν μέγα έθνος· **21** αλλά τη Διαθήκη μου θα στήσω^{ρίσω} στον Ισαάκ, τον οποίο θα γεννήσει η Σάρρα σε σένα τον ερχόμενο χρόνο, σ' αυτόν τούτο^{τον ίδιο} τον καιρό.

22 Αφού δε τελείωσε να λαλεί μαζί του, ανέβηκε ο Θεός απ' τον Αβραάμ. **23** Και έλαβε ο Αβραάμ [τον] Ισμαήλ το γιο του, και πάντες τους γεννημένους στην οικία του, και όλους τους αργυρώνητους^(x. 12) του, κάθθη^{παν} αρσενικό των ανθρώπων του οίκου του Αβραάμ, και έκανε περιτομή στη σάρκα της ακροβυστίας τους, την ίδια ακριβώς^{εκείνη} ημέρα, καθώς είπε προς αυτόν ο Θεός. **24** Ο δε Αβραάμ [ήταν] 99 χρόνων, όταν περιετμήθηκε τη σάρκα της ακροβυστίας του.

25 Ο δε Ισμαήλ ο γιος του [ήταν] 13 ετών, όταν περιετμήθηκε τη σάρκα της ακροβυστίας του, **26** την ίδια εκείνη ημέρα περιτμήθηκε Αβραάμ και Ισμαήλ ο γιος του· **27** και όλοι οι άνθρωποι του οίκου του, οι γεννημένοι στον οίκο, και οι αργυρώνητοι^(x. 12) απ' τους αλλογενείς περιτμήθηκαν μαζί του.

18 [IH] ΚΑΙ ΦΑΝΗΚΕ Σ' ΑΥΤΟΝ ο Κύριος στις βελανιδιές^{δρύς} [του] Μαμβρή, ενώ καθόταν στην είσοδο της σκηνής του στο καύμα της ημέρας. **2** Και σηκώνοντας^{υψώσας} τα μάτια του, είδε· και να, τρεις άντρες να στέκονταν μπροστά του· και [καθώς τους] είδε, έσπευσε σε προϋπάντησή τους από την είσοδο της σκηνής, και προσκύνησε μέχρι το έδαφος.

3 Και είπε: Κύριε^{Ιεοβά} μου, αν βρήκα χάρη στα μάτια σου, μη προσπεράσεις, παρακαλώ, τον δούλο σου· **4** ας φερθεί, παρακαλώ, λίγο^(Ο·) νερό, και νίψτε τα πόδια σας, κι αναπαυθείτε κάτω απ' το δέντρο· **5** κι εγώ θα φέρω λίγο^(Ο·) ψωμί, και στηρίξτε την καρδιά σας^(Ο·)· έπειτα θα παρέλθεις· επειδή γι' αυτό περάσατε από το δούλο σας· οι δε είπαν: Κάνε έτσι, όπως είπες. **6** Και έσπευσε ο Αβραάμ στη σκηνή προς τη Σάρρα και είπε: Βιάσου ζύμωσε τρία μέτρα σιμιγδάλη, και κάμε εγκρυφίες^{στρογγυλές πίτες στη σάχη}. **7** Ο [δε] Αβραάμ έσπευσε στα βόδια, κι έλαβε μοσχάρι απαλό και καλό, κι έδωσε στο δούλο· ο δε βιάσθηκε να το ετοιμάσει· **8** έπειτα έλαβε βούτυρο και γάλα και το μοσχάρι, το οποίο ετοίμασε,

[17:6] Κφ. 35:11, six. 16, 35:11, Ματ. 1:6, κτλ. [17:7] Γαλ. 3:17, Κφ. 26:24, 28:13, Εβ. 11:16, Ρω. 9:8 [17:8] Κφ. 12:7, 13:15, Ψλ. 105:9, Κφ. 23:4, 28:4, Εξ. 6:7, Λευ. 26:12, Δευ. 4:37, 14:2, 26:18, 29:13 [17:10] Πρ.7:8 [17:11] Πρ. 7:8, Ρω. 4:11 [17:12] Λευ. 12:3, Λου. 2:21, Ιωα. 7:22, Φιλίπ. 3:5 [17:14] Εξ. 4:24, Απ. 3: 16,17 ^{Ηγεμόνισσα} [17:16] Κφ. 16: 2,18:10, Κφ. 35:11, Γαλ. 4:31, 1Πε. 3:6 [17:17] Κφ. 18:12, 21:6 [17:19] Κφ.18:10, 21:2, Γαλ. 4: 28 ^{Γέλιο} [17:20] Κφ. 16:10, Κφ. 25:12,16, Κφ. 21:18 [17:21] Κφ. 21:2 [17:27] Κφ. 19:19 [18:1] Κφ.13:18, 14:13 [18:2] Εβ. 13:2, Κφ. 19:1, 1Πε. 4:9 [18:4] Κφ. 19:2, 43:24 [18:5] Κφ. 6:18, 13:15, Κφ. 19:5, Ψλ. 104:15, Κφ. 19:8, 33:10 [18:1] Κφ. 19:3

vg [17:6-7] ...διαθηκη διαρκείας [17:8] ...εις κτήση αιώνια [17:9-12] μωρό 8 ημερών [17:13-15] ...Σαραί αλλά Σάρα (Sarai sed Sarram)[17:16-20] ... αρχηγούς...[17:21-27] ...άνθρωποι [18:1] ...στην κοιλάδα Μαμβρή .. στην κάψα της ημέρας [18:2] ...στεκόμενοι κοντά σ' αυτόν... γονάτισε στη γη [18:3-4] ...θα σας δώσω λίγο νερό... κι αναπαυθείτε κάτω απ' το δένδρο [18:5] ...και στηρίζατε την καρδιά σας... [18:6] ...ανάμειξε 3 σάτα... και κάμε ψωμάκια στο τζάκι [18:7] ...βιάσου και μαγείρεψε αυτό... [18:8] ...το οποίο μαγείρεψε...

ο' γίνου άμεμπτος [17:2] και θήσομαι την διαθήκην μου... και πληθυνώ σε σφόδρα [17:3-5] ...ότι πατέρα πολλών εθνών τέθεικά σε [17:6-8] ...πάσαν την γήν Χαναάν είς κατάσχεσιν αιώνιον και έσομαι αυτοίς Θεός [17:9] ...την διαθήκην μου διατηρήσεις... [17:10] και αυτή ή διαθήκη ήν διατηρήσεις άνα μέσον... [17:11-12] ...ό οικογενής της οικίας σου και ό άργυρώνητος από παντός υιού άλλοτρίου ός ούκ έστιν έκ του σπέρματός σου [17:13] περιτομή περιτμήθεται ό οικογενής της οικίας σου... [17:14] ...ός ού περιτμήθεται την σάρκα της άκροβυστίας αυτού τη ήμέρα τη όγδόη έξολεθρευθήσεται ή ψυχή εκείνη έκ του γένους αυτής ότι την διαθήκην μου διεσκεδάσεν [17:15] ... [17:16] ...έξ αυτής τέκνον... και εύλογήσω αυτόν και έσται είς έθνη και βασιλείς εθνών έξ αυτού^(vg+) έσονται [17:17] ...και είπεν έν τη διανοία αυτού λέγων εί τώ έκατονταετεί γενήσεται και εί Σάρρα 90 έτών ούσα τέζεται [17:18-21] ...πρός Ισαάκ όν τέζεται σοι Σάρρα είς τόν καιρόν τούτον έν τώ ένιαυτῶ τῶ έτέρῳ [17:22] συνετέλεσεν δέ λαλῶν... [17:23] ...και πάντας τούς οικογενείς αυτού ...και πᾶν άρσεν τῶν άνδρῶν ...και περιέτεμεν τās άκροβυστίας αὐτῶν... [17:24-26] έν τῷ καιρῷ της ήμέρας εκείνης περιετμήθη Αβραάμ... [17:27] και πάντες οί άνδρες του οίκου αυτού και οί οικογενείς ...έξ άλλογενῶν εθνῶν περιέτεμεν αὐτούς... [18:1] ...τη δρυϊ τη Μαμβρή... μεσημβρίας (Λ+X: εις τον καύσωνα της ημέρας) [18:2] αναβλέψας ...είσθηκεισαν επάνω αυτού και ιδών προσέδραμεν ...έπι την γήν [18:3] ...μή παρέλθης τόν παιδά σου [18:4] ...καταψύξατε υπό τῶ δένδρον [18:5] ...έξεκλίνατε πρὸς τόν παιδα ὑμῶν... [18:6] ...σπεύσον και φύρασον... [18:7] ...κι έδωκεν τῷ παιδί και έτάχυνεν του ποιήσαι αυτό [18:8] ...

και τα έβαλε μπροστά τους· αυτός δε στεκόταν κοντά τους κάτω από το δέντρο, και αυτοί έφαγαν. **9** Είπαν δε προς αυτόν: *Που [είναι] Σάρρα η γυναίκα σου; ο δε είπε: Να^{ιδού} μέσα στη σκηνή.*

10 Και είπε: *Εξάπαντος θα επιστρέψω προς εσέ τον επόμενο χρόνο κατ' αυτό τον καιρό· και να^{ιδού}, Σάρρα η γυναίκα σου θα έχει γιο. (Η δε Σάρρα άκουσε μέσα από την είσοδο της σκηνής που [ήταν] πίσω από αυτόν).*

11 Ο δε Αβραάμ και η Σάρρα [ήταν] γέροντες, προχωρημένοι στην ηλικία· [και] στη Σάρρα είχαν παύσει να γίνονται τα γυναικεία^{εμμηνορροια}. **12** Γέλασε δε η Σάρρα μέσα της λέγοντας, *Αφού γέρασα, θα γίνει σε μένα ηδονή και -ενώ- ο κύριός μου είναι γέροντας;* **13** Και είπε Κύριος στον Αβραάμ: *Γιατί γέλασε η Σάρρα, λέγοντας, Αφού εγώ γέρασα, [άραγε] πραγματικά θα γεννησω;* **14** Είναι κάτι αδύνατο στον Κύριο; Στον ορισμένο καιρό θα επιστρέψω προς εσέ, την ίδια εποχή του χρόνου, και η Σάρρα θα έχει γιο. **15** Τότε η Σάρρα αρνήθηκε λέγοντας: *Δεν γέλασα· διότι φοβήθηκε. Ο δε είπε: Όχι, αλλά γέλασες.*

16 Αφού σηκώθηκαν δε από εκεί οι άντρες κατευθύνθηκαν προς τα Σόδομα· και ο Αβραάμ πορευόταν μαζί τους για να τους συνοδεύσει^{συμπεριπέμψει}. **17** Και είπε ο Κύριος: *Να κρύψω από τον Αβραάμ αυτό που πρόκειται να κάνω; (Λ+Χ) Εφόσον ο Αβραάμ εξάπαντος^{ασφαλώς} θα γίνει έθνος μέγα και ισχυρό^{δυνατό}, και θα ευλογηθούν διαμέσω αυτού όλα^{πάντα} τα έθνη της γης. Επειδή (JPS Tanakh, NASB, Λ+Χ) τον επέλεξα, για να διατάξει τους γιους του και τον οίκο^{οικογένεια} του, [τους] έπειτα απ' αυτόν, και αυτοί να φυλάξουν την οδό^{δρόμο} του Κυρίου, πράττοντας δικαιοσύνη και κρίση^{δικαιοκρισία}, ώστε^{προκειμένου} να επιφέρει ο Κύριος στον Αβραάμ αυτό που^{όλα όσα} είπε γι' αυτόν.* **20** Είπε δε [ο] Κύριος: *Η κραυγή των Σοδόμων και των Γομόρρων πλήθυνε, και η αμαρτία τους [είναι] βαριά πολυ^{σφόδρα}.* **21** *Θα κατεβώ λοιπόν και θα δώ αν έπραξαν εξ ολοκλήρου κατά την κραυγή την ανερχομένη προς εμέ· και θα γνωρίσω εάν όχι.*

22 Και αφού αναχώρησαν από εκεί οι άντρες πήγαν προς τα Σόδομα· ο Αβραάμ όμως στεκόταν ακόμα μπροστά στον Κύριο^{Ιεοβά}. **23** Και καθώς πλησίασε ο

Αβραάμ είπε: *Μήπως θα στείλεις στην απώλεια^{καταστροφή} το δίκαιο μαζί με τον ασεβή;* **24** *Εαν είναι 50 δίκαιοι μέσα στην πόλη, θα απολέσεις^(χ. 23) [αυτούς]; και δεν θα δώσεις συγχώρεση στον τόπο για τους 50 δίκαιους, που είναι μέσα σ' αυτόν;* **25** *Μη γένοιτο^{Αδιανόητο} ποτέ σε Σένα να δια^{δια}πράξεις τέτοιο πράγμα, να θανατώσεις [το] δίκαιο μαζί με τον ασεβή, και ο δίκαιος να' ναι όπως ο ασεβής!* *Μη γένοιτο* ποτέ σε σένα! Αυτός που κρίνει όλη τη γη δεν θα κάνει κρίση;* **26** Είπε δε ° Κύριος:

Αν βρω στα Σόδομα 50 δίκαιους μέσα στην πόλη, θα δώσω συγχώρηση σε όλο τον τόπο για χάρη αυτών. **27** Και αποκρινόμενος [ο] Αβραάμ είπε: *Δες^{δού}, τώρα τόλμησα να μιλήσω προς τον Κυρίό μου, αν και είμαι χώμα^{γη} και στάχτη^{σποδος}.* **28** *Αν λείψουν 5 από τους 50 δίκαιους, θα απολέσεις^(χ. 23) όλη^{πάσαν} τη πόλη εξ αιτίας των πέντε;* Και είπε: *Δεν θα απολέσω [αυτή] αν βρω εκεί 45.*

29 Και πρόσθεσε επιπλέον ο [Αβραάμ] το να λήξει προς αυτόν, και είπε: *Αν βρεθούν εκεί 40;* Και είπε: *Δεν θα απολέσω [αυτήν] χάρη των 40.* **30** Και είπε [ο Αβραάμ]: *Ας μη παροξυνθεί^{θυμώσει} ο Κυρίός μου εάν ακόμα λαλήσω.* *Αν βρεθούν εκεί 30;* Και είπε: *Δεν θα απολέσω [αυτήν] αν βρώ 30 εκεί.* **31** Και είπε [ο Αβραάμ]: *Δες^{ιδού}, τώρα τόλμησα να λαλήσω προς τον Κυρίό μου.* *Αν βρεθούν εκεί 20;* και είπε: *Δεν θα απολέσω [αυτή] (για) χάρη των 20.* **32** Και είπε [ο Αβραάμ]: *Ας μη παροξυνθεί ο Κύριός μου, Εάν λαλήσω ακόμη μια φορά^{έτι} άπαξ.* *αν βρεθούν εκεί 10;* και είπε: *Δεν θα απολέσω [αυτή] χάρη των 10.* **33** Και αναχώρησε ο Κύριος, αφού έπαυσε να μιλάει^{συνομιλεί} προς τον Αβραάμ· και ο Αβραάμ επέστρεψε στον τόπο του.

19 **ΠΘ** ΗΛΘΑΝ ΔΕ ΟΙ ΔΥΟ ΑΓΓΕΛΟΙ στα Σόδομα το σούρουπο^{εσπέρας}· και καθόταν ο Λωτ δίπλα στην πύλη των Σοδόμων. Όταν τους είδε ο Λωτ, σηκώθηκε προς συνάντηση αυτών και προσκύνησε πάνω στο πρόσωπο αυτού μέχρι το έδαφος· **2** και είπε: *Δείτε^{ιδού}, κύριοι μου, παρεκκλίνατε^{στραφέιτε}, παρακαλώ^(Ο'), προς την^{κατοικία} του δούλου σας, και διανυκτερεύστε και πλύνετε τα πόδια σας· και αφού σηκωθείτε το πρωί, θα πάτε στο δρόμο σας· οι δε είπαν: Όχι, αλλά στην πλατεία θα διανυκτερεύσουμε.*

[18:9] Κφ. 24:67 [18:10] six. 14, 2Ba. 4:16, Κφ. 17:19, 21, 21:2, Ρω. 9:9 [18:11] Κφ. 17:17, Ρω. 4:19, Εβ. 11:1, 19, Κφ. 31:35 [18:12] Κφ. 17:17, Λου. 1:18, 1Πε. 3:6 [18:14] Ιερ. 32:17, Ζαχ. 8:6, Ματ. 3:9, 19:26, Λου. 1:37, Κφ. 17:21, six. 10, 2Ba. 4:16 [18:16] Ρω. 15:24, Ιωα. 3:6 [18:17] Ψλ. 25:14, Αμ. 3:7, Ιωα. 15:15 [18:18] Κφ. 12:3, 22:18, Πρ. 3:25, Γαλ. 3:8-23 [18:19] Δευ. 4:9-10, 6:7, Ι.Ν. 24:15, Εφ. 6:4 [18:20] Κφ. 4:10, 19:13, Ιακ. 5:4 [18:21] Κφ. 11:5, Εβ. 3:8, Δευ. 8:2, 13:3, Ι.Ν. 22:22, Λου. 16:15, 2Κο. 11:11 [18:22] Κφ. 19:1, six. 1 [18:23] Εβ. 10:22, Αρ. 16:22, 2Σα. 24:17 [18:24] Ιερ. 5:1 [18:25] Ιωβ 8:20, Ησ. 3:10, 11, Ιωβ 8:3, 34:17, Ψλ. 58:11, 94:2, Ρω. 3:6 [18:26] Ιερ. 5:1, Ιεζ. 22: 30 [18:27] Λου. 18:1, Κφ. 3:19, Ιωβ 4:19, Εκκ. 12:7, 1Κο. 15:47, 48, 2Κο. 5:1 [18:32] Κρ. 6:39, Εκκ. 9:2, Ιακ. 5:16 [19:1] Κφ. 18:22, Κφ. 18:1, κτλ [19:2] Εβ. 13:2, Κφ. 18:4, Λου. 24:28

ve [18:9] Κι αφού έφαγαν είπαν... [18:10-12] ...εγέλασε κρυφά... [18:13-16] ...σηκωθέντες ...έστρεψαν τα μάτια τους προς τα Σόδομα... [18:17-18] ...μέγα και δυνατό [18:19] ...ώστε ο Κύριος να ενεργοποιήσει... [18:20] ...κι η αμαρτία τους έγινε υπερβολικά ανυπόφορη [18:21-27] ...Άπαξ κι άρχισα να μιλώ, θα μιλήσω στον Κυρίό μου αν κι είμαι... [18:28-30] Κύριε, μη θυμώσεις σε παρακαλώ... [18:31] Άπαξ κι άρχισα να μιλώ... [18:32] Κύριε, μη θυμώσεις σε παρακαλώ... [19:1-2] ...στρέψατε στο σίτι του υπηρέτη σας, και καταλύσατε εκεί: πλύντε τα πόδια σας και το πρωί θα πάρετε το δρόμο σας. Κι αυτοί είπον: Όχι, αλλά θα κατασκηνώσουμε στην πλατεία.

σ' [18:8] ...δὲ παρειατῆκε αὐτοῖς ὑπὸ τὸ δένδρον [18:9-10] εἶπεν δὲ ἐπαναστρέφων ἤξω πρὸς σὲ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον εἰς ὥρας καὶ ἕξει υἱὸν Σάρρα ἢ γυνὴ σου Σάρρα δὲ ἤκουσεν πρὸς τῇ θύρᾳ τῆς σκηνῆς οὕσα ὀπισθεν αὐτοῦ [18:11-12] ...γένονεν ἕως τοῦ νῦν ὁ δὲ κύριός μου πρεσβύτερος [18:13-14] μὴ ἀδυνατεῖ παρὰ τῷ Θεῷ ῥῆμα εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον ἀναστρέψω πρὸς σὲ εἰς ὥρας... [18:15-16] ἐξαναστάντες δὲ ἐκείθεν οἱ ἄνδρες κατέβλεψαν ἐπὶ πρόσωπον Σοδόμων καὶ Γομόρρας... [18:17] ...ἀπὸ Ἀβραάμ τοῦ παιδὸς μου ὃ ἐγὼ ποιῶ [18:18] ...δὲ γινόμενος ἔσται εἰς ἔθνος μέγα καὶ πολὺ... [18:19] ἤδειν γὰρ ὅτι συντάξει τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ καὶ... ποιεῖν ...ὅπως ἂν ἐπαγάγῃ κύριος ἐπὶ Ἀβραάμ... [18:20] ...αἱ ἀμαρτίαι αὐτῶν μεγάλαί σφόδρα [18:21] καταβάς οὖν ὀψομαι εἰ κατὰ τὴν κραυγὴν αὐτῶν τὴν ἐρχομένην πρὸς με συντελοῦνται εἰ δὲ μὴ ἵνα γνῶ [18:22-23] καὶ ἐγγίσας Ἀβραάμ εἶπεν μὴ συναπολέσης δίκαιον μετὰ ἀσεβοῦς καὶ ἔσται ὁ δίκαιος ὡς ὁ ἀσεβής [18:24] ...ἀπολείς αὐτοὺς οὐκ ἀνήσεις πάντα τὸν τόπον ἔνεκεν τῶν 50 δικαίων ἐάν ὦσιν ἐν αὐτῇ [18:25] μηδαμῶς σὺ ποιήσεις ὡς τὸ ῥῆμα τοῦτο... μηδαμῶς ὁ κρίνων... [18:26] ...ἀφήσω πάντα τὸν τόπον δι' αὐτοὺς [18:27] ...Ἀβραάμ εἶπεν νῦν ἡρέξαμην λαλήσαι πρὸς τὸν Κύριον... [18:28] ἐάν δὲ ἐλαττωσῶσιν οἱ 50 δίκαιοι πέντε ἀπολείς ἔνεκεν τῶν πέντε... [18:29-30] καὶ εἶπεν μὴ τί Κύριε ἐάν λαλήσω... [18:31] καὶ εἶπεν ἐπειδὴ ἔχω λαλήσαι πρὸς τὸν Κύριον ἐάν... [18:32] καὶ εἶπεν μὴ τί Κύριε ἐάν λαλήσω ἔτι ἅπαξ ἐάν... [18:33] ἀπήλθεν δὲ Κύριος ὡς ἐπαύσατο λαλῶν [19:1] ...ἐξανέστη... ἐπὶ τὴν γῆν [19:2] ...τοῦ παιδὸς ὑμῶν καὶ καταλύσατε καὶ νίψασθε τοὺς πόδας ὑμῶν κὶ ὀρθρίσαντες ἀπελεύσεσθε εἰς τὴν ὁδὸν ὑμῶν... ἐν τῇ πλατείᾳ καταλύσομεν

3 Αφού δε τους εβίασε ^{πίεσε επίμονα} πολύ, εξέκλιναν ^{στρά-}φθηκαν προς αυτόν και εισήλθαν ^{μπήκαν μέσα} στο σπίτι του· και έκανε σ' αυτούς συμπόσιο, και έψησε άζυμα ^(πίτες) και έφαγαν. **4** Πριν δε να κοιμηθούν, οι άντρες της πόλης, οι άντρες των Σοδόμων, περικύκλωσαν την ^{κατ'οικία} κατοικία, νέοι και γέροι, όλος ^{άπας} ο λαός μαζί από παντού. **5** και έκραζαν προς τον Λωτ και έλεγαν σε αυτόν: Που είναι οι άντρες που εισήλθαν προς εσένα τη νύχτα; Βγάλε αυτούς έξω προς εμάς, για να γνωρίσουμε ^(ερωτικά) αυτούς.

6 Βγήκε έξω δε ο Λωτ προς αυτούς στο πρόθυρο ^{εξώθυρο}, και έκλεισε την πόρτα πίσω του, **7** και είπε: Μη, αδελφοί μου, μη πράξετε [τέτοιο] κακό. **8** Ορίστε ^{ιδού}, έχω δύο κόρες οι οποίες δεν γνώρισαν ^{σχετίσθηκαν με} άντρα· να σας φέρω λοιπόν αυτές έξω· και κάνετε σ' αυτές, όπως φανεί σε σας καλό ^{αρεστό}. μόνο στους άντρες αυτούς μην πράξετε τίποτα ^{μηδέν}, επειδή γι' αυτό [το λόγο] ^{εισήλθαν} κάτω απ' τη σκιά της στέγης μου. **9** Αυτοί δε είπαν: Φύγε από εκεί. Και πρόσθεσαν: Αυτός ήλθε για να παροικήσει· θέλει να γίνει και κριτής; τώρα θα κακοποιήσουμε εσένα μάλλον παρά εκείνους. Και πίεζαν ^{βίαζαν} τον άνθρωπο τον Λωτ υπερβολικά, και πλησίασαν για να σπάσουν την πόρτα.

10 Απλώνοντας τότε οι άντρες τα χέρια τους έσυραν τον Λωτ προς αυτούς στο σπίτι, και έκλεισαν την πόρτα*. **11** τους δε ανθρώπους, που βρισκόταν στη θύρα της ^{κατ'οικίας} κατοικίας, χτύπησαν ^{πάταξαν} με αορασία από μικρό μέχρι μεγάλο, ώστε απέκαμαν ^{αναζητούντες} την είσοδο ^{θύρα}. **12** Και είπαν οι άντρες στο Λωτ, Έχεις εδώ στην πόλη κανένα άλλο; γαμπρό, γιους, θυγατέρες ή όποιον άλλο έχεις, βγάλε ^{αυτούς} έξω απ' τον τόπο. **13** γιατί εμείς καταστρέφουμε τον τόπο, επειδή η κραυγή τους αντήχησε ^{μεγάλυνεν} μπροστά στο Κύριο· και ^{απέστειλε} εμάς ο Κύριος για να καταστρέψουμε αυτόν. **14** Βγήκε έξω λοιπόν ο Λωτ και μίλησε στους γαμπρούς του, τους μέλλοντες να λάβουν τις κόρες του, και είπε: Σηκωθείτε, εξέλθετε από τον τόπο αυτό· διότι καταστρέφει ο Κύριος την πόλη. Αλλά φάνηκε στους γαμπρούς του ως αστεϊζόμενος. **15** Και όταν έγινε αυγή, πίεζαν οι άγγελοι τον Λωτ, λέγοντες· Σήκω, λάβε τη γυναίκα σου και τις δύο σου θυγατέρες, τις βρισκόμενες ^{εδώ}, για να μη ^{συν}απωλεσθείς ^{καθείς} στην ανομία της πόλης, **16** επειδή δε βράδυνε ^{καθυστέρουσε}, οι άνδρες πιάσαντες το χέρι του και το χέρι της

γυναίκας του και τα χέρια των δύο θυγατέρων του, (διότι σπλαχνίσθηκε αυτόν ο Κύριος) εξήγαγαν ^{έβγαλαν} αυτόν και τον έβαλαν έξω απ' τη πόλη.

17 Και όταν έβγαλαν αυτούς έξω, είπε [ο Κύριος]: Διάσωσε τη ζωή σου· μη περιβλέψεις πίσω σου, και μη σταθείς καθόλου στα περίχωρα· διασώσου στο βουνό ^{όρος}, για να μη καταστραφείς ^{απολεσθείς}. **18** Και είπε ο Λωτ προς αυτούς: Μη, παρακαλώ, Κύριε. **19** να ^{ιδού}, ο δούλος σου βρήκε χάρη μπροστά σου, και μεγάλυνες ^{επέκτεινες} το έλεός σου, το οποίο έκανες σ' εμέ, φυλάγοντας τη ζωή μου· αλλά εγώ δεν θα μπορέσω να ^{δια}σωθώ στο βουνό, μήπως με προφθάσει το κακό και πεθάνω. **20** Δες ^{ιδού}, παρακαλώ, αυτή η πόλη είναι κοντά ώστε να καταφύγω εκεί, και είναι μικρή· εκεί, παρακαλώ, να διασωθώ· δεν είναι μικρή; και θα ζήσει η ψυχή μου. **21** Και είπε σ' αυτόν ο Κύριος: Να ^{ιδού}, σε εισάκουσα και σ' αυτό το πράγμα, να μην καταστρέψω τη πόλη, περί της οποίας μίλησες. **22** τάχυνε ^{βιάσου}, διασώσου εκεί· διότι δεν θα δυνηθώ ^{μπορώ} να κάνω τίποτα ^{ουδέν}, έωςού φθάσεις εκεί· γι' αυτό κάλεσε το όνομα της πόλης Σηγώρ^{II}.

23 Ο ήλιος ανέτειλε πάνω στη γη, όταν ο Λωτ εισήλθε στη Σηγώρ. **24** Και έβρεξε ο Κύριος πάνω στα Σόδομα και Γόμορρα ^{θειάφι} ^{θειόν} και φωτιά ^{πυρ} από τον Κύριο από τον ουρανό. **25** και κατέστρεψε τις πόλεις αυτές, και όλα τα περίχωρα και όλους τους κατοίκους των πόλεων και τα φυτά της γης. **26** Αλλά η γυναίκα του περιβλέψασα πίσω έγινε στήλη άλατος ^{αλαπού}.

27 Ο δε Αβραάμ αφού σηκώθηκε νωρίς το πρωί πήγε στον τόπο που 'χε σταθεί μπροστά στον Κύριο. **28** και βλέποντας στα Σόδομα και Γόμορρα και σ' όλη τη γη της περιχώρου, είδε, και να, ανέβαινε ^(τυκνός) καπνός από τη γη, σαν καπνός από καμίνι. **29** Με αυτό το τρόπο λοιπόν, όταν ο Θεός κατέστρεψε τις πόλεις της περιχώρου, θυμήθηκε τον Αβραάμ, και έβγαλε τον Λωτ απ' το μέσο της καταστροφής, όταν κατάστρεψε τις πόλεις, στις οποίες κατοικούσε ο Λωτ. **30** Ανέβηκε δε ο Λωτ από ^{τη} Σηγώρ και κατοίκησε στο βουνό, και μαζί του οι δύο κόρες του, διότι φοβήθηκε να κατοικήσει στη Σηγώρ· και κατοίκησε σε σπήλαιο, αυτός και οι δύο κόρες του. **31** Και είπε η μεγαλύτερη στη μικρότερη: Ο πατέρας μας [είναι] γέροντας, και άνθρωπος δεν [υπάρχει]

[19:3] Κφ. 18:8 [19:5] Ησ. 3:9, Κρ. 19:22, Κφ. 4:1, Ρω. 1:24, 27, Ιουδ. 7 [19:6] Κρ. 19:23 [19:8] Κρ. 19:24, Κφ. 18:5 [19:9] 2Πε. 2:7,8, Εξ. 2:14 [19:11] 2Βα. 6:18, Πρ. 13:11 [19:12] Κφ. 7:1, 2Πε. 2:7,9 [19:13] Κφ. 17:20, 1Χρ. 21:15 [19:14] Ματ. 1:18, Αρ. 16:21, 45, Εξ. 9:21, Λου. 17:28, 24:11 [19:15] Αρ. 16:24, 26, Απ. 18:4 [19:16] Λου. 18:13, Ρω. 9:15,16, Ψλ. 34:22 [19:17] 1Βα. 19:3, six. 26, Ιερ. 21:13, Ματ. 24:16-18, Λου. 9:62, Φίλιπ. 3:13,14 [19:18] Πρ. 10:14 [19:21] Ιωβ 42:8,9, Ψλ. 145:19, 1Ιδ Κφ. 32:8,9, Εξ. 32:10, Δευ. 9:14, Μαρ. 6:5, Κφ.13:10, 14:2 ^{II} Μικρά, six. 20 [19:24] Δευ. 29:23, Ησ. 13:19, Ιερ. 20:16, 50:40, Ιεζ. 16:49, 50, Ωσ.11:8, Αμ. 4:11, Σοφ. 2:9, Λου. 17:29, 2Πε. 2:6, Ιουδ. 7 [19:25] Κφ. 14:3, Δευ. 29:23 [19:26] Λου. 17:32 [19:27] Κφ. 18:22 [19:28] Απ. 18:9 [19:29] Κφ. 8:1, 18:23 [19:30] six. 17,19

vg [19:3-8] ...κακοποιείτε αυτές... [19:9-14] ...και φάνηκε σ' αυτούς ότι λέγει ανέκδοτα [19:15-17] ...δια να μη καταναλωθείτε [19:18-19] ...ευρήκα χάρη ...με βρεί κάποιον κακό και πεθάνω [19:20-21] ...άκουσα την προσευχή σου [19:22-25] ...και ότι ανθίζει απ' την γη [19:26] ...σε άγαλμα άλατος [19:27-28] ...σαν καπνός απο φούρνο [19:29-31] ...η πρεσβυτέρα είπε, ο πατέρας μας είναι γέρος...

ο' [19:3] και κατεβιάζετο αυτούς... έποίησεν αυτοίς πότον και άζυμα έπεψεν αυτοίς και έφαγον [19:4] ...από νεανίσκου έως πρεσβυτέρου άπας ό λαός άμα [19:5] και έξεκαλούντο τον Λωτ ...ίνα συγγενώμεθα αυτοίς [19:6] ...την δε θύραν προσέωξεν όπισω αυτού [19:7] ...μηδαιμός αδελφοί μη πονηρεύσηθε [19:8] ...έξάξω αυτάς ...καθά άν άρέσκη ύμιν μόνον... μη ποιήσητε μηδέν άδικον ού είνεκεν εισήλθον ύπό την σκέπην των δοκίων μου [19:9] είπαν δε άπόστα εκεί εις ήλθες παροικείν ή και κρίσιν κρίνεις νυν ούν σε κακώσομεν μάλλον ή εκείνους και παρεβιάζοντο τον άνδρα τον Λωτ σφόδρα και ήγγισαν συντρίψαι την θύραν [19:10] ...είσεσπάσαντο τον Λωτ... [19:11] ...και παρελύθησαν ζητούντες την θύραν [19:12] ...ή ει τίς σοι άλλος έστιν έν τη πόλει... [19:13] ότι άπόλλυμεν ήμεις τον τόπον τουτον ότι ύψώθη ή κραυγή αυτών... έκτρίψαι αυτήν [19:14] ...ότι έκτρίβει Κύριος την πόλιν έδοξεν δε γελοιάζειν έναντίον των γαμβρών αυτού [19:15] ήνικά δε όρθρος έγίνετο έπεσπούδαζον οι άγγελοι... και έξελθε ίνα μη συναπόλη ταίς άνομίαις τής πόλεως [19:16] και έταράχθησαν και έκράτησαν οι άγγελοι... έν τω φείσασθαι κύριον αυτού [19:17] και έγένητο ήνικά εξήγαγον αυτούς έξω και είπαν σώζων σώζε την σεαυτού ψυχήν μη περιβλέψης εις τα όπισω μηδέ στης έν πάση τη περιχώρω εις τό όρος σώζου συμπαράλημφοθής [19:18] ...δέομαι Κύριε [19:19] ...ό παίς σου ...έλεος... ό ποιεις επ' έμέ του ζην την ψυχήν μου εγώ δε ού δυνησμαι διασωθίηναι εις τό όρος μη καταλάβη με τα κακά και άποθάνω [19:20-21] ...ιδού έθαύμασά σου τό πρόσωπον και επί τω ρήματι τούτω του μη καταστρέψαι... [19:22] σπεύδουν... [19:23-25] πάντα τα άνατέλλοντα εκ τής γής [19:26] ...στήλη άλός [19:27-28] ...επέβλεψεν επί πρόσωπον Σοδόμων... [19:29] κι έγένητο έν τω έκτρίψαι Κύριον. [19:30-31] ...ό πατήρ ήμών πρεσβύτερος

πάνω στη γη, για να εισέλθει σ' εμάς κατά τη συνήθεια όλης^{πλάσης} της γης· **32** Έλα, ας ποτίσουμε κρασί τον πατέρα μας, και ας κοιμηθούμε μαζί του, και ας αναστήσουμε σπέρμα^{απογόνους} από τον πατέρα μας. **33** Πότισαν λοιπόν τον πατέρα τους κρασί^{οίνο} κατά τη νύχτα εκείνη· και εισήλθε η πρεσβυτέρα και κοιμήθηκε με τον πατέρα της· και [εκείνος] δεν ^{κατ'}εννόησε ούτε πότε πλάγιασε αυτή, και πότε σηκώθηκε.

34 Και την επαύριο^{επόμενη μέρα} είπε η πρεσβυτέρα στη νεότερη: Δες^{ιδού}, εγώ κοιμήθηκα χθες τη νύχτα με τον πατέρα μας· ας ποτίσουμε αυτόν κρασί* και τη νύχτα αυτή, και αφού εισέλθεις εσύ, κοιμήσου μαζί του, και ας αναστήσουμε σπέρμα* απ' τον πατέρα μας. **35** Πότισαν λοιπόν και τη νύχτα εκείνη τον πατέρα τους κρασί, και αφού σηκώθηκε η νεότερη, κοιμήθηκε μαζί του· και [εκείνος] δεν ^{κατ'}εννόησε ούτε πότε πλάγιασε αυτή, και πότε σηκώθηκε. **36** Και συνέλαβαν οι δύο κόρες του Λωτ απ' τον πατέρα τους. **37** Και γέννησε η πρεσβυτέρα γιο και κάλεσε το όνομα αυτού Μωάβ^{επιθυμία}· αυτός [είναι] ο πατέρας^{γενάρης} των Μωαβιτών έως σήμερα. **38** Γέννησε δε και η νεότερη γιο και κάλεσε τ' όνομά του Βεν-αμμί^{ζώι μου}· αυτός [είναι] ο πατέρας* των Αμμωνιτών μέχρι σήμερα.

20 [Κ] ΚΑΙ ΞΕΚΙΝΗΣΕ από εκεί ο Αβραάμ προς τη γη την προς μεσημβρία^{κεντρική χώρα/Νε-γκέμπ}, και κατοίκησε ^{εκεί} μεταξύ Καδής και Σούρ· και παροίκησε στα Γέραρα. **2** Και είπε ο Αβραάμ περί ^{της} Σάρρας της γυναίκας του, Αδελφή μου είναι. Έστειλε δε Αβιμέλεχ ο βασιλιάς των Γεράρων, και ^{παρέλαβε} τη Σάρρα. **3** Και ήλθε ο Θεός προς τον Αβιμέλεχ σε όνειρο^{κατ' όναρ} τη νύκτα, και είπε προς αυτόν:

Δες^{ιδού}, εσύ πεθαίνεις εξ αιτίας της γυναίκας, την οποία έλαβες· διότι είναι παντρεμένη^{νυμφευμένη} με άντρα. **4** Ο δε Αβιμέλεχ δεν είχε πλησιάσει σ' αυτή· και είπε: Κύριε, θα φονεύσεις [ένα] έθνος ^{ακόμη} και δίκαιο; **5** Δεν μου είπε αυτός, Αδελφή μου είναι; και αυτή πάλι, αυτή είπε, Αδελφός μου είναι. Με [την] ευθύτητα της καρδιάς μου και με [την] καθαρότητα των χειρών μου έπραξα αυτό. **6** Είπε δε προς αυτόν ο Θεός σε όνειρο^{κατ' όναρ}: Και εγώ γνώρισα ότι μ' ευθύτητα [της] καρδιάς σου έπραξες αυτό· γι' αυτό κι εγώ σ' εμπόδισα απ' το ν' αμαρτήσεις σε με· γι' αυτό δε σ' άφησα να την αγγί-

ξεις, **7** τώρα λοιπόν ^{απόδωσε} τη γυναίκα στον άνθρωπο, γιατί είναι προφήτης· και θα προσευχηθεί υπέρ σου και θα ζήσεις· ^{αλλά} εάν δεν [την] αποδώσεις, να ξέρεις ότι εξάπαντος θα πεθάνεις, εσύ κι όλα όσα έχεις.

8 Αφού^{δε} σηκώθηκε ο Αβιμέλεχ νωρίς το πρωί, ^{προ-}κάλεσε όλους^{πάντας} τους δούλους του, και μίλησε όλ' αυτά τα λόγια για να ακούσουν· και φοβήθηκαν οι άνθρωποι πολύ^{σφόδρα}. **9** Και κάλεσε ο Αβιμέλεχ τον Αβραάμ και είπε προς αυτόν: Τι μας έκανες; και τι αμαρτήμα έπραξα σε σένα, ώστε έφερεις πάνω σε μένα και το βασίλειό μου, αμαρτία μεγάλη; έπραξες σε με πράγμα, το οποίο δεν έπρεπε να ^{δια}πραχθεί.

10 Και είπε ο Αβιμέλεχ στον Αβραάμ: Τι είδες, ώστε να πράξεις αυτό το πράγμα; **11** Και είπε ο Αβραάμ: Επειδή εγώ είπα, Βέβαια δεν είναι φόβος Θεού σ' αυτό το τόπο και θα με φονεύσουν για τη γυναίκα μου. **12** και όμως αληθινά αδελφή μου είναι, κόρη του πατέρα μου, ^{αλλά} όχι κόρη της μητέρας μου· και έγινε γυναίκα μου, **13** και όταν μ' έκαμε^{εξώθησε} ο Θεός να εξέλθω απ' το σπίτι του πατέρα μου, είπα σ' αυτή: Αυτή τη χάρη θα μου κάνεις· σε κάθε τόπο όπου αν πάμε, λέγε για μένα: Αυτός [είναι] αδελφός μου. **14** Και έλαβε ο Αβιμέλεχ πρόβατα και βόδια και δούλους^{υπηρέτες} και δούλες*, και έδωσε στον Αβραάμ, και απέδωσε σ' αυτόν [τη] Σάρρα τη γυναίκα του.

15 Και είπε ο Αβιμέλεχ: Δες^{ιδού}, η γη μου ^{είναι} μπροστά σου, κατοίκησε όπου σου αρέσει. **16** Και προς τη Σάρρα είπε: Να^{ιδού}, έδωσα 1.000 αργύρια^{κομμάτια ασήμι (VG+)} στον αδελφό σου· Να*, αυτός [είναι] σε σένα σκέπη των ματιών^{οφθαλμών} προς όλους όσους είναι μαζί σου κι όλους [τους άλλους]. [Έτσι] αυτή επιπλήχθηκε. **17** Προσευχήθηκε δε ο Αβραάμ προς το Θεό· και θεράπευσε ο Θεός τον Αβιμέλεχ και τη γυναίκα του και τις υπηρέτριες^{θερα-παιναις} του, και τεκνοποίησαν, **18** γιατί ο Κύριος είχε κλείσει τελείως κάθε^{πάσαν} μήτρα στον οίκο του Αβιμέλεχ, εξ αιτίας Σάρρας της γυναίκας του Αβραάμ.

21 [ΚΑ] ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΕΦΘΗΚΕ ο Κύριος τη Σάρρα, όπως είχε πεί· και έκαμε ο Κύριος στη Σάρρα, όπως μίλησε. **2** Και συνέλαβε η Σάρρα, και γέννησε στον Αβραάμ γιο στα γεράματά του· κατά το καιρό, τον οποίο είπε προς αυτόν ο Θεός. **3** Και ^{απο}κάλεσε

[19:31] Κφ. 16:2,4, 38:8,9, Δευ. 25:5 [19:32] Μαρ. 12:19 [19:37] Δευ. 2:9 [19:38] Δευ. 2:19 [20:1] Κφ. 18:1,Κφ. 16:7,14,Κφ. 26:6 [20:2] Κφ. 12:13, 26:7, Κφ. 12:15 [20:3] Ψλ. 105:14, Ιωβ 33:15, six. 7 [20:4] Κφ. 18:23, six.18 [20:5] 2Βα. 20:3, 2Κο. 1:12 [20:6] Κφ. 31:7, 35:5, Εξ. 34:24, 1Σα. 25:26,34, Κφ. 39:9,Δευ. 6:2, Ψλ. 51:4 [20:7] 1Σα. 7:5, 2Βα. 5:11, Ιωβ 42:8, Ιακ. 5:14,15, 1 Ιωα. 5:16, Κφ. 2:17, Αρ. 16:32,33 [20:9] Κφ.26:10, Εξ. 32:21, 1.Ν. 7:25, Κφ. 34:7 [20:11] Κφ. 42:18, Ψλ. 36:1, Παρ. 16:6, Κφ. 12:12, 26:7 [20:12] Κφ. 1:29 [20:13] Κφ. 12:1,9,11 κ.τ.λ., Εβ. 11:8, Κφ. 12:13 [20:14] Κφ. 12:16 [20:15] Κφ. 13:9 [20:16] six. 5, Κφ. 26:11, Κφ. 24:65 [20:17] Ιωβ 42:9,10 [20:18] Κφ. 12:17 [21:1] 1Σα. 2:21, Κφ. 17:19, 18:10,14, Γαλ. 4:23,28 [21:2] Πρ. 7:8, Γαλ. 4:22, Εβ. 11:11, Κφ. 17:21

■ [19:31] ...και οὐδείς ἐστὶν ἐπὶ τῆς γῆς ὃς εἰσελεύσεται πρὸς ἡμᾶς ὡς καθήκει πάση τῇ γῇ [19:32] δεῦρο... κὶ ἐξαναστήσωμεν ἐκ τοῦ πατρὸς ἡμῶν σπέρμα [19:33] ...καὶ οὐκ ᾔδει ἐν τῷ κοιμηθῆναι αὐτὴν καὶ ἀναστῆναι [19:34] ...κὶ ἐξαναστήσωμεν... [19:35-37] καὶ ἔτεκεν... Μωάβ λέγουσα ἐκ τοῦ πατρὸς μου οὗτος πατὴρ Μωαβιτῶν ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας [19:38] ἔτεκεν... Ἀμμάν υἱὸς τοῦ γένους μου οὗτος πατὴρ Ἀμμωνιτῶν ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας [20:1] ...πρὸς λίβα... [20:2] ...ἀδελφῇ μου ἐστὶν ἐφοβήθη γὰρ εἰπεῖν ὅτι γυνὴ μου ἐστὶν μήποτε ἀποκτείνωσιν αὐτὸν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως δι' αὐτὴν ἀπέστειλεν δὲ Ἀβιμέλεχ... [20:3] καὶ εἰσήλθεν ὁ Θεὸς πρὸς Ἀβιμέλεχ... ἐστὶν συνωκηκυῖα ἀνδρὶ [20:4] Ἀβιμέλεχ δὲ οὐχ ᾔψατο αὐτῆς καὶ εἶπεν κύριε ἔθνος ἀγνοοῦν καὶ δίκαιον ἀπολείς [20:5] ...ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ καὶ ἐν δικαιοσύνῃ χειρῶν ἐποίησα τοῦτο [20:6] ...ἔγνωσιν ὅτι ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ ἐποίησας τοῦτο καὶ ἐφεισάμην ἐγὼ σοι τοῦ μὴ ἁμαρτεῖν σε εἰς ἐμέ ἕνεκεν τούτου οὐκ ἀφήκᾳ σε ἄψασθαι αὐτῆς [20:7] νῦν δὲ ἀπόδος ...καὶ προσεῖξεται περὶ σοῦ καὶ ζήτησιν... καὶ πάντα τὰ σά [20:8] καὶ ὥρθρισεν Ἀβιμέλεχ τὸ πρῶν καὶ ἐκάλεσεν πάντας τοὺς παῖδας αὐτοῦ καὶ ἐλάλησεν πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα εἰς τὰ ὦτα αὐτῶν... [20:9] ...ὅτι ἐπήγαγες ἐπ' ἐμέ... ἁμαρτίαν μεγάλην ἔργον ὃ οὐδεὶς ποιήσει πεποιήκᾳς μοι [20:10] ...τί ἐνιδὼν ἐποίησας τοῦτο [20:11] ...εἶπα γάρ ἄρα οὐκ ἐστὶν θεοσέβεια ἐν... ἐμέ τε ἀποκτενοῦσιν ἕνεκεν τῆς γυναικὸς μου [20:12] ...ἐγενήθη δέ μοι εἰς γυναῖκα [20:13] ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἐξήγαγέν με... καὶ εἶπα αὐτῇ ταύτην τὴν δικαιοσύνην ποιήσεις ἐπ' ἐμέ εἰς πάντα τόπον οὗ ἂν εἰσέλθωμεν ἐκεῖ εἰπὼν ἐμέ ὅτι ἀδελφός μου ἐστὶν [20:14] ἔλαβεν δὲ Ἀβιμέλεχ χίλια δίδραχμα^(VG-) (Λ+X: ἀργύρια - σ.σ. ἀνυχέστατα ἀρχαιολογικά μτφρ. των 70. Οι δραχμές εμφανίσθηκαν μόλις του 600 π.Χ. στην Λυδία) πρόβατα καὶ μὸσχους καὶ παῖδας καὶ παιδίσκας καὶ ἔδωκεν τῷ Ἀβραάμ... τὴν γυναῖκα αὐτοῦ [20:15-16] τῇ δὲ Σάρρα εἶπεν ἰδοὺ δέδωκα χίλια δίδραχμα τῷ ἀδελφῷ σου ταῦτα ἔσται σοι εἰς τιμὴν τοῦ προσώπου σου καὶ πάσαις ταῖς μετὰ σοῦ καὶ πάντα ἀλήθευσον [20:17] ...καὶ ἰάσατο ὁ Θεὸς τὸν Ἀβιμέλεχ καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τὰς παιδίσκας αὐτοῦ καὶ ἔτεκεν [20:18] ὅτι συγκλείων συνέκλεισεν κύριος ἐξώθεν πᾶσαν μήτραν... [21:1-2] καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκεν Σάρραν...

ο Αβραάμ το όνομα του γιου του, που γεννήθηκε σ' αυτόν, τον οποίο η Σάρρα γέννησε σ' αυτόν, **Ισαάκ**¹¹. **4** Έκανε δε περιτομή ο Αβραάμ στο γιο του [τον] Ισαάκ την 8η ημέρα, καθώς πρόσταξε σ' αυτόν ο Θεός. **5** [Ήταν] δε ο Αβραάμ 100 ετών, όταν γεννήθηκε σ' αυτόν Ισαάκ ο γιος του.

6 Και είπε η Σάρρα: Ο Θεός με έκαμε να γελώ· όποιος ακούσει, θα γελά με μένα. **7** Και είπε: Ποιός θα έλεγε στον Αβραάμ, ότι θα θήλαζε παιδιά η Σάρρα; επειδή γέννησα γιο στα γεράματά του. **8** Το δε παιδί αύξησε^{μεγάλωσε} και απογαλακτίστηκε· και έκανε ο Αβραάμ μέγα συμπόσιο, στην ημέρα την οποία απογαλακτίστηκε ο Ισαάκ.

9 Και είδε η Σάρρα το γιο της Άγαρ της Αιγυπτίας, τον οποίο γέννησε στον Αβραάμ, να περιγελά [τον Ισαάκ]. **10** Και είπε στον Αβραάμ: Διώξε αυτή τη δούλα και το γιο της· επειδή δεν θα κληρονομήσει ο γιος αυτής της δούλας με το γιο μου, [τον Ισαάκ]. **11** Φάνηκε δε πολύ-σκληρό το πράγμα [αυτό] στα μάτια του Αβραάμ περί του γιου του. **12** Και είπε ο Θεός στον Αβραάμ: Ας μη φανεί σκληρό στα μάτια σου περί του παιδιού και περί της δούλας σου· κατά πάντα όσα σου πεί η Σάρρα, άκουγε τα λόγια της· επειδή δια^{εν} του Ισαάκ θα αποκληθεί σε σένα σπέρμα· **13** και το γιο δε της δούλας θα αποκαταστήσω αυτόν [σε] έθνος· διότι είναι σπέρμα σου.

14 Αφού δε σηκώθηκε ο Αβραάμ νωρίς το πρωί, έλαβε ψωμιά^{άρτους} και ασκί νερού^{ύδατος} και τα έδωσε στην Άγαρ, τοποθετώντας^{επιθέσας} αυτά στον ώμο της, και το παιδί (σ.σ. ήταν 17 ετών), και απέπεμψε αυτή. Η δε αφού αναχώρησε περιπλανιόταν στην έρημο Βηρ-σαβεέ.

15 Και όταν τελείωσε το νερό^{ύδωρ} από τον ασκό, έριξε το παιδί κάτω από ένα θάμνο· **16** και πηγαίνοντας κάθησε απέναντι, μακριά έως [τη] βολή [ενός] τόξου· διότι είπε: Για να μη δω το θάνατο του παιδιού. Και κάθισε απέναντι και ύψωσε τη φωνή της και έκλαψε. **17** Εισάκουσε δε ο Θεός τη φωνή του παιδιού· και φώναξε άγγελος Θεού προς την Άγαρ απ' τον ουρανό, και είπε σ' αυτή: Τι έχεις, Άγαρ; μη φοβάσαι· διότι άκουσε

ο Θεός τη φωνή του παιδιού από τον τόπο που βρίσκεται· **18** σήκω, λάβε το παιδί*, και κράτησε αυτό με το χέρι σου· διότι θα καταστήσω αυτό σε μεγάλο έθνος.

19 Και άνοιξε ο Θεός τα μάτια^{οφθαλμούς} της, [και βλέποντας ένα πηγάδι με νερό^{φρέαρ ύδατος} πήγε και γέμισε τον ασκό νερό^{ύδωρ} και πότισε το παιδί. **20** Και ήταν ο Θεός με το παιδί, και μεγάλωσε^{αύξησε}, και κατοίκησε στην έρημο κι έγινε τοξότης. **21** Και κατοίκησε στην έρημο Φαράν· κι η μητέρα του πήρε σ' αυτόν γυναίκα από [τη] γη [της] Αιγύπτου.

22 Κατά το καιρό δε εκείνο ο Αβιμέλεχ, με τον Φιχόλ τον αρχιστράτηγο της στρατιωτικής δύναμής του, είπε στον Αβραάμ, λέγοντας: Ο Θεός [είναι] με σένα σε όλα όσα πράττεις· **23** τώρα, λοιπόν, ορκίσου^{όμοσον} προς εμέ εδώ στον Θεό, ότι δεν θα πεις ψέματα σε μένα, ούτε στο γιο μου, ούτε στα εγγόνια μου· αλλά κατά το έλεος, το οποίο έκαμα σε σένα, θα κάνεις σε με, και στη γη όπου παροίκησες. **24** Και είπε ο Αβραάμ: Εγώ θα ορκιστώ^{ομόσει}.

25 Και έλεγε ο Αβραάμ τον Αβιμέλεχ για το πηγάδι του νερού^{φρέαρ ύδατος}, το οποίο άρπαξαν οι δούλοι του Αβιμέλεχ. **26** Και είπε ο Αβιμέλεχ: Δεν ξέρω ποιος διέπραξε αυτό το πράγμα· και ούτε εσύ μου φανέρωσες κι ούτε εγώ άκουσα, παρά μόνο σήμερα. **27** Και λαμβάνοντας ο Αβραάμ πρόβατα και βόδια, έδωσε στον Αβιμέλεχ· και έκαναν αμφότεροι^{και οι δύο} συνθήκη. **28** Κι έβαλε ο Αβραάμ κατά μέρος 7 θηλυκά αρνιά του ποιμνίου^{κοπαδιού}. **29** Και είπε ο Αβιμέλεχ στον Αβραάμ: Τι είναι αυτά τα 7 θηλυκά αρνιά, τα οποία έβαλες κατά μέρος; **30** Ο δε είπε: Ότι [αυτά] τα 7 θηλυκά αρνιά θα λάβεις από το χέρι μου, για να είναι σε μένα μαρτύρια ότι εγώ έσκαψα το πηγάδι^{φρέαρ} αυτό. **31** Για τούτο επ^{ονόμασε} τον τόπο εκείνο, Βηρ-σαβεέ· διότι εκεί ορκίσθηκαν αμφότεροι*. **32** Κι έκαμε συνθήκη στη Βηρ-σαβεέ. Σηκώθηκε δε ο Αβιμέλεχ* και Φιχόλ ο αρχιστράτηγος της στρατιωτικής δύναμης αυτού, και επέστρεψαν στη γη των Φιλισταιών (επεξηγ. σελ. 19). **33** Και φύτευσε [ο Αβραάμ] δρυμό (Λ+X: μυρίκη) στη Βηρ-σαβεέ· και επικαλέστηκε εκεί το όνομα του Κυρίου, του αιωνίου Θεού. **34** Παροίκησε δε ο Αβραάμ στη γη των Φιλισταιών* πολλές ημέρες.

[21:3] Κφ. 17:19 ¹¹ Γέλιο [21:4] Πρ. 7:8, Κφ. 17:10,12 [21:5] Κφ. 17:1,17 [21:6] Ψλ. 146:2, Ησ. 54:1, Γαλ. 4:27, Λου. 1:58 [21:7] Κφ. 18:11,12 [21:9] Κφ. 16:1, Κφ. 16:15, Γαλ. 4:29 [21:10] Γαλ. 4:30, Ιδέ & Κφ. 25:6, 36: 6,7 [21:11] Κφ. 17:18 [21:12] Ρω. 9:7,8, Εβ. 11:18 [21:13] six. 18, Κφ. 16:10, 17:20 [21:14] Ιωα. 8:35 [21:17] Εξ. 3:7 [21:18] six. 13 [21:19] Αρ. 22:31, Ιδέ & 2Βα. 6:17-20, Λουκ. 24:16,31 [21:20] Κφ. 28:15, 39:2,3,21, Κφ. 16:12 [21:21] ΙΚο. 10:13, Κφ. 24:4 [21:22] Κφ. 20:2, 26:26, Κφ. 26:28 [21:23] Ι.Ν. 2:12, 1Σα. 24:21 [21:25] Κφ. 26:15, 18,20-22 [21:27] Κφ. 26:31 [21:29] Κφ. 33:8 [21:30] Κφ. 31:48,52 [21:31] Κφ. 26:33 ¹¹ Φρέαρ όρκου [21:33] Κφ. 4:26, Δευ. 33:27, Ησ. 40:28, Ρω. 16:26, 1Τι. 1:17 [22:1] ΙΚο. 10:13, Εβ.11:17, Ιακ. 1:12, 1Πε. 1:7

vg [20:1] ...στη νύτια χώρα... [20:2-4] ...θα φονεύσεις έθνος αθωο και δίκαιο; [20:5] στην απλότητα της καρδιάς μου [20:6-10] και πάλι διαμαρτυρήθηκε [20:11-13] ...κάνε μου αυτή τη καλοσύνη [20:14-16] ...Σάρρα... θυμίσου τι πήρες [20:17-18] ... [21:1-10] Διώξε τη δούλα... [21:11] ...το πήρε σκληρά... [21:12] ...την δούλη... [21:13-14] ...τα έβαλε στον ώμο της και παρέδωσε το παιδί... [21:15] ...το έβαλε κάτω από ένα δένδρο [21:16-23] Ορκίσου... δεν θα μέ βλάψεις ...κατά την καλοσύνη μου... [21:24-32] Κι αυτοί έκαναν συμφωνία για το πηγάδι του όρκου [21:33] ...τ' όνομα του αιωνίου Κυρίου Θεου [21:31-38] ...Αμμών, που σημαίνει, γιός του λαού μου...

ο [21:3] ...του γενομένου αὐτῷ ὃν ἔτεκεν αὐτῷ Σάρρα, Ἰσαάκ [21:4] ...καθὰ ἐνετείλατο αὐτῷ ὁ Θεός [21:5-6] εἶπεν δὲ Σάρρα... ὅς γὰρ ἂν ἀκούσῃ συγχαρεῖται μοι [21:7] ...τίς ἀναγγελεῖ... [21:8] ...ἐποίησεν Ἀβραάμ δοχὴν μεγάλην ἢ ἡμέρα... [21:9] ...παίζοντα μετὰ Ἰσαάκ... [21:10] ...ἔκβαλε τὴν παιδίσκη... [21:11] ...ἐφάνη τὸ ῥῆμα σφόδρα... [21:12] ...μὴ σκληρὸν ἔστω τὸ ῥῆμα... Σάρρα ἤκουε τῆς φωνῆς αὐτῆς... [21:13] ...υἱὸν δὲ τῆς παιδίσκης ταύτης εἰς ἔθνος μέγα ποιήσω... [21:14] ἀνέστη... καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸν ὦμον καὶ τὸ παιδίον καὶ ἀπέστειλεν αὐτὴν ἀπελθοῦσα δὲ ἐπλανᾶτο τὴν ἔρημον κατὰ τὸ φρέαρ τοῦ ὅρκου [21:15] ἐξέλιπεν δὲ τὸ ὕδωρ... μίᾳ ἐλάτῃ (Λ+X: θάμνῳ - σ.σ. ατυχεστάτη ἀπόδοση των Ο' του Εβρ. αρμυρίκη) [21:16] ...ἀναβοήσαν δὲ τὸ παιδίον ἔκλαυσεν (σ.σ. πετυχημένη μτφρ. των Ο' συνδεόμενη με τὸ ἐπόμενο χωρίο) [21:17] ...παιδίον ἐκ τοῦ τόπου οὗ ἦν καὶ ἐκάλεσεν ἄγγελος... Ἄγαρ μὴ φοβοῦ ἐπακήκοεν γὰρ ὁ Θεός τῆς φωνῆς τοῦ παιδίου σου ἐκ τοῦ τόπου οὗ ἔστιν [21:18] ἀνάστηθι λαβὲ τὸ παιδίον... εἰς γὰρ ἔθνος μέγα ποιήσω αὐτόν [21:19] ...φρέαρ ὕδατος ζώντος... [21:20-22] ...καὶ Ὀχοζάθ ὁ νυμφαγωγός^(vg-) αὐτοῦ καί... πρὸς Ἀβραάμ λέγων ὁ Θεός μετὰ σοῦ ἐν πᾶσιν οἷς ἐὰν ποιῇς [21:23] νῦν οὖν ὁμοσόν... μὴ ἀδικήσῃς με ...μηδὲ τὸ ὄνομά μου ἀλλὰ κατὰ τὴν δικαιοσύνην ἣν ἐποίησα... [21:24] ...ἐγὼ ὁμοῦμαι [21:25] ...περὶ τῶν φρεάτων τοῦ ὕδατος ὧν ἀφείλαντο οἱ παῖδες τοῦ Ἀβιμέλεχ [21:26] ...οὐκ ἔγνω... σὺ μοι ἀπήγγειλās... [21:27] καὶ διέθεντο ἀμφότεροι διαθήκη [21:28] καὶ ἔστησεν Ἀβραάμ 7 ἁμνάδας προβάτων μόνας [21:29] ...εἰσὶν αἱ 7 ἁμνάδες τῶν προβάτων τούτων ἃς ἔστησας μόνας [21:30] ...τὰς 7 ἁμνάδας ταύτας λήμψῃ παρ' ἐμοῦ ἵνα ὥσιν μοι εἰς μαρτύριον ὅτι ἐγὼ ὠρυξα... [21:31] ...τὸ ὄνομα ...φρέαρ ὀρκισμοῦ... [21:32] ...καὶ Ὀχοζάθ ὁ νυμφαγωγός^(vg-) αὐτοῦ... τῶν Φυλιστιεῖμ [21:33] ...ἐφύτευσεν ...ἄρουραν ἐπὶ τῷ φρεάτι τοῦ ὅρκου... Θεὸς αἰώνιος [22:1] καὶ ἐγένετο μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα ὁ Θεὸς ἐπείραζεν τὸν Ἀβραάμ...

22 [KB] ΜΕΤΑ ΔΕ τα πράγματα αυτά ο Θεός δοκίμασε τον Αβραάμ, και είπε προς αυτόν, Αβραάμ· ο δε είπε: *Ιδού^{να}*, εγώ. **2** Και είπε: *Λάβε τώρα^(ο')* τον γιο σου το μονογενή, τον οποίο αγάπησες, τον Ισαάκ, και πήγαινε στον τόπο Μοριά, και πρόσφερε αυτόν εκεί ως ολοκαύτωμα, πάνω σε ένα από τα βουνά-ορέων, το οποίο θα σου πω^{υποδείξω}.

3 Αφού δε σηκώθηκε [ο] Αβραάμ νωρίς το πρωί, σαμάρωσε τη γαϊδούρα^{όνον} του και έλαβε μαζί του δύο από τους δούλους^{παιδας-ο'} του και Ισαάκ το γιο του· και αφού έσχισε ξύλα για το ολοκαύτωμα, σηκώθηκε και πήγε στον τόπο το οποίο είπε προς αυτόν ο Θεός.

4 Την δε 3^η ημέρα υψώνοντας ο Αβραάμ τα μάτια του, είδε τον τόπο από μακριά. **5** Και είπε ο Αβραάμ στους δούλους* του: *Εσείς καθήστε εδώ με τη γαϊδούρα· εγώ δε και το παιδάκι^{παλκαράκι} θα πάμε μέχρι εκεί· κι αφού προσκυνήσουμε, θα επιστρέψουμε προς εσάς.* **6** Και λαμβάνοντας ο Αβραάμ τα ξύλα της ολοκαύτωσης, τ' ^{απέ}θεσε πάνω στον Ισαάκ το γιο του· κι έλαβε στο χέρι του τη φωτιά, και το μαχαίρι, και πήγαν οι δυο μαζί. **7** Τότε μίλησε ο Ισαάκ στον Αβραάμ τον πατέρα του και είπε: *Πατέρα μου.* Ο δε είπε: *Εδώ, είμαι, γιε μου.* Και είπε: *Δες, η φωτιά^{πυρ} και τα ξύλα· αλλά που [είναι] το πρόβατο για το ολοκαύτωμα;* **8** Και είπε ο Αβραάμ: *Ο Θεός, παιδί μου, θα προβλέψει στον εαυτό του [το] πρόβατο για την ολοκαύτωση.* Και πορευόταν οι δυο μαζί. **9** Αφού [δε] έφτασαν στον τόπο τον οποίο είπε σ' αυτόν ο Θεός, οικοδόμησε εκεί ο Αβραάμ το θυσιαστήριο και τακτοποίησε τα ξύλα, κι αφού έδεσε τον Ισαάκ το γιο του τον έβαλε στο θυσιαστήριο επάνω από τα ξύλα. **10** και απλώνοντας ο Αβραάμ το χέρι του, έλαβε το μαχαίρι για να σφάξει το γιο του.

11 Άγγελος δε Κυρίου φώναξε σ' αυτόν απ' τον ουρανό και είπε: *Αβραάμ, Αβραάμ.* Ο δε είπε: *Να^{Ιδού}*, εγώ. **12** Και είπε: *Μη επιβάλεις το χέρι σου πάνω στο παιδάριο^{παλκαράκι}, και μην κάνεις σ' αυτό τίποτα· γιατί τώρα γνώρισα ότι εσύ φοβάσαι το Θεό, επειδή^{δεδομένου} ότι δεν λυπήθηκες το γιο σου το μονογενή για μέ.* **13** (VG+) Και αφού ύψωσε ο Αβραάμ τα μάτια· ^{οφθαλμούς} του είδε· και να^{Ιδού}, ένα κριάρι πίσω του, πιασμένο από τα κέρατα του σ' ένα φυτό πυκνόκλαδο· και αφού πήγε ο Αβραάμ, έλαβε το κριάρι και πρόσφερε αυτό σε ολοκαύτωμα αντί του γιου του.

14 Και ^{απε}κάλεσε ο Αβραάμ το όνομα του τόπου εκείνου *Ιεοβά-ιρέ^{II}*· όπως λέγεται [και] σήμερα: Στο βουνό ο Κύριος θα εμφανιστεί. **15** Και φώναξε 2^η [φορά] ο άγγελος του Κυρίου προς τον Αβραάμ από τον ουρανό, **16** και είπε: *Ορκίσθηκα^{ώμοσα} σε Μένα^{στον} εαυτό μου*, λέγει [ο] Κύριος: *Ότι, επειδή έπραξες αυτό το πράγμα και δεν λυπήθηκες το γιο σου, το μονογενή σου, 17* ότι ευλογώντας θα σε ευλογήσω, και πληθύνοντας θα πληθύνω το σπέρμα σου σαν τ' άστρα του ουρανού και σαν την άμμο που είναι στην ακρογιαλιά^{παρά το} χείλος της θάλασσας· και το σπέρμα σου θα κυριεύσει τις πύλες των εχθρών του. **18** και μέσω του σπέρματός σου θα ευλογηθούν όλα^{πάντα} τα έθνη της γης· γιατί υπάκουσες στη φωνή μου. **19** Και επέστρεψε ο Αβραάμ στους δούλους* του· και αφού σηκώθηκαν, πήγαν μαζί^{ομού} στη Βηρ-σαβεέ· και κατοίκησε ο Αβραάμ στη Βηρ-σαβεέ.

20 Μετά δε αυτά [τα πράγματα], ανάγγειλαν στον Αβραάμ λέγοντες: *Δες^{Ιδού}*, η Μελχά γέννησε και αυτή γιους στο Ναχώρ τον αδελφό σου. **21** τον Ουζ πρωτότοκο του, και το Βουζ αδελφό αυτού, και τον Κεμουήλ τον πατέρα του Αράμ, **22** και τον Κεσέδ, και τον Αζαύ, και το Φαλδές, και τον Ιελδάφ, και το Βαθουήλ. **23** Ο δε Βαθουήλ γέννησε τη Ρεβέκκα· αυτούς τους οκτώ γέννησε η Μελχά στο Ναχώρ τον αδελφό του Αβραάμ. **24** Και η παλλακή του, η ονομαζομένη Ρευμά, γέννησε και αυτή τον Ταβέκ και τον Γάμ και τον Ταχάς και τον Μααχά.

23 [ΚΓ] ΚΑΙ ΕΖΗΣΕ Η ΣΑΡΡΑ 127 χρόνια^{έτη}· [αυτά είναι] τα έτη* της ζωής της Σάρρας. **2** Και πέθανε η Σάρρα στην Κιριάθ-αρβά· αυτή [είναι] η Χεβρών στη γη Χαναάν· και ήλθε ο Αβραάμ για να κλάψει τη Σάρρα και να την πενθήσει.

3 Και αφού σηκώθηκε ο Αβραάμ μπροστά απ' το νεκρό του, μίλησε στους γιους του Χετ λέγοντας: **4** *Ξένος και πάροικος [είμαι] εγώ ανάμεσά σας· δώστε μου κτήμα τάφου ^{ανα}μεταξύ σας, για να θάψω το νεκρό μου μπροστά μου.* **5** Αποκρίθηκαν δε οι γιοι του Χετ στον Αβραάμ λέγοντες προς αυτόν: **6** *Άκουσε μας, κύριέ μου· συ [είσαι] μεταξύ μας ηγεμόνας [από] Θεού· θάψε το νεκρό σου στο εκλεκτότερο απ' τα μνήματά μας· κανείς από μας δεν θ' αρνηθεί το τάφο του προς σε, για να θάψεις το νεκρό σου.* **7** Τότε σηκώθηκε ο Αβραάμ προσκύνησε προς τον λαό του τόπου, προς τους γιους του Χέτ· **8** και μίλησε σ' αυτούς λέγοντας: *Αν ευαρε-*

[22:2] Εβ. 11:17, 2Χρ. 3:1 [22:6] Ιωα. 19:17 [22:9] Εβ. 11:17, Ιακ. 2:21 [22:12] 1Σα. 15:22, Μιχ. 6:7,8, Κφ. 26:5, Ιακ. 2:22 ^{II} Ο Κύριος θα προβλέψει ή ιδεί [22:16] Ψλ. 105:9, Λου. 1:73, Εβ. 6:13,14 [22:17] Κφ. 15:5, Ιερ. 33:22, Κφ. 13:16, Κφ. 24:60, Μιχ. 1:9 [22:18] Κφ. 12:3, 18:18, 26:4, Πρ. 3:25, Γαλ. 3:8-9, 16-18, six. 3, Κφ. 26:5 [22:19] Κφ. 21:31 [22:20] Κφ. 11:29 [22:21] Ιωβ 1:1, Ιωβ 32:2 [22:23] Κφ. 24:15, Ρω. 9:10 [23:2] Ι.Ν. 14:15, Κρ. 1:10, Κφ. 13:18, six. 19 [23:4] Κφ. 17:8, 1Χρ. 29:15, Ψλ. 105:12, Εβ. 11:9,13, Πρ. 7:5 [23:6] Κφ. 13:2, 14:14,24:35 Φιλισταίοι: Πρόκειται μάλλον για επεξηγηματικό αναχρονισμό του κειμένου, διότι οι Φιλισταίοι εμφανίσθηκαν 500 χρόνια μετά. Η μόνη αρχαιολογικά αποδεκτή θέση είναι να υπονοούν τους Υκσώς. Άλλωστε τότε στη Χαναάν υπήρχαν 7 (επτά) φυλές 13:7 και 15:9-21, όχι όμως Φιλισταίοι.

VG [22:1-2] ...τον μονογενή... στην χώρα του οράματος...ένα ολοκαύτωμα... [22:3-5] με το παιδί θα πάμε ταχύτατα εκεί πέρα [22:6-7] το θύμα για τ' ολοκαύτωμα [22:8-14] ...στο βουνό που ο Κύριος θα φανερωθεί [22:15-16] ...μονογενή [22:17] ...το σπέρμα σου θα κατακτήσει τις πύλες των εχθρών σου [22:18-21] Καμουήλ ο πατέρας των Συρίων (Αράμ) [22:22-24] ... [23:1-3] ...σηκώθηκε μετά τις διατάξεις της κηδείας [23:4] Είμαι ξένος [23:5-6] ...να θάψετε τους νεκρούς σας στα επίσημα μνημεία μας

ο [22:2] τὸν ἀγαπητόν ὃν ἠγάπησας ...εἰς τὴν γῆν τὴν ὑψηλὴν καὶ ἀνένεγκον αὐτὸν ἐκεῖ εἰς ὀλοκάρπωσιν... [22:3] ἀναστὰς δὲ Ἀβραάμ... δύο παῖδας ...εἰς ὀλοκάρπωσιν ἀναστὰς ἐπορεύθη... [22:4] ...ἀναβλέψας ἀβραὰμ τοῖς ὀφθαλμοῖς... [22:5] ...τοῖς παισὶν ...διελευσόμεθα ἕως ὧδε... [22:6] ...τῆς ὀλοκαρπώσεως... οἱ δύο ἄμα [22:7] ...τὸ εἰς ὀλοκάρπωσιν [22:8] ...ὁ Θεὸς ὄψεται ἑαυτῷ πρόβατον εἰς ὀλοκάρπωσιν... [22:9] ...καὶ συμποδίσας Ἰσαάκ... [22:10] καὶ ἐξέτεινεν Ἀβραάμ... [22:11] καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν ἄγγελος Κυρίου... [22:12] ...νῦν γὰρ ἔγνωμεν ὅτι φοβῆται τὸν Θεὸν σὺ καὶ οὐκ ἐφείσω τοῦ υἱοῦ σου τοῦ ἀγαπητοῦ δι' ἐμέ [22:13] καὶ ἀναβλέψας ...ἰδοὺ κριὸς εἰς κατεχόμενος ἐν φυτῷ Σαβέκ (Λ+Χ: δεμένον δια τῶν κεράτων τοῦ ἀπ' ἐνά θάμνο) τῶν κεράτων ...καὶ ἀνῆνεγκεν αὐτὸν εἰς ὀλοκάρπωσιν... [22:14] ...Κύριος εἶδεν ἵνα εἰπωσιν σήμερον ἐν τῷ ὄρει Κύριος ὥφθη [22:15] καὶ ἐκάλεσεν... [22:16] ...οὗ εἵνεκεν ἐποίησας τὸ ῥῆμα τοῦτο... τοῦ ἀγαπητοῦ δι' ἐμέ [22:17] ...τὸ σπέρμα σου τὰς πόλεις τῶν ὑπεναντίων [22:18] κὶ ἐνευλογηθήσονται... [22:19] ἀπεστράφη ...τοὺς παῖδας ...ἀναστάντες ἐπορεύθησαν ἅμα ἐπὶ τὸ φρέαρ τοῦ ὄρκου... [22:20] ἐγένετο δὲ μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα ...ἰδοὺ τέτοκεν Μελχά... [22:21] τὸν Ὠζ πρωτότοκον καὶ τὸν Βαῦξ ἀδελφὸν αὐτοῦ καὶ τὸν Καμουήλ πατέρα Σύρων [22:22-24] καὶ ἡ παλλακὴ αὐτοῦ ἦ ὄνομα Ρευμά, ἔτεκε καὶ αὐτὴ τὸν Ταβέκ καὶ τὸν Γάμ καὶ τὸν Τοχὸς καὶ τὸν Μοχά.

στείται η ψυχή σας να θάψω το νεκρό μου από¹ ώστε να μην εί-
ναι μπροστά μου, ακούστε με και μεσιτεύστε² υπέρ
εμού στον Εφρών το γιο του Σωάρ, **9** και ας μου δώσει το
σπήλαιο του, Μαχπελάχ, που βρίσκεται στην άκρη του
αγρού του· σε πλήρη τιμή ας μου δώσει αυτό, για κτή-
μα τάφου³ ανάμεσά σας. **10** Ο δε Εφρών καθόταν ανά-
μεσα στους γιούς [του] Χέτ· και αποκρίθηκε ο Εφρών
ο Χετταίος στον Αβραάμ ώστε να ακούσουν⁴ οι
γιοι του Χέτ, [και] όλοι⁵ οι εισερχόμενοι στην πύλη
της πόλης του, λέγοντας: **11** Όχι, κύριέ μου, άκουσέ με·
σου δίνω τον αγρό, σου δίνω και το σπήλαιο που είναι
μέσα του· σε παρουσιά⁶ μπροστά των γίων του λαού μου δίνω
αυτά σε σένα· θάψε τον νεκρό σου. **12** Και προσκύνη-
σε ο Αβραάμ μπροστά στο λαό του τόπου⁷ αυτό⁸ θονες. **13**
και είπε στον Εφρών ώστε ν' ακούσει ο λαός του τόπου
λέγοντας: Εάν εσύ [θέλεις], άκουσε με, παρακαλώ· θα
δώσω το αργύριο του αγρού· λάβε [αυτό] από μένα, και
θα θάψω το νεκρό μου εκεί.

14 Ο δε Εφρών απάντησε στον Αβραάμ, λέγοντας
προς αυτόν: **15** Άκουσέ με, κύριέ μου· μια γη 400 σίκλων
αργυρίου, τι είναι μεταξύ εμού και σου; θάψε λοιπόν το
νεκρό σου. **16** Και άκουσε ο Αβραάμ τον Εφρών· και ζύ-
γισε ο Αβραάμ στον Εφρών το ασήμι*, το οποίο είπε σε
επήκοον* των γίων του Χέτ 400 σίκλους ασήμι*, αποδεκτό
μεταξύ εμπόρων.**17** Και ο αγρός του Εφρών, ο οποίος
[ήταν] στη Μαχπελάχ, μπροστά στη [δρυ] Μανβρή, το
χωράφι και το σπήλαιο μέσα σ' αυτό, και πάντα τα δέν-
δρα τα ευρισκόμενα μέσα στον αγρό⁹ [χωράφι] και σ' όλα τα όρια
κύκλω¹⁰ ε¹¹ασφαλίσθηκαν **18** στον Αβραάμ για κτήμα,
μπροστά στους γιους του Χέτ, ενώπιον σε όλους τους
εισερχόμενους στην πύλη της πόλης του. **19** Και μετά
απ' αυτά έθαψε ο Αβραάμ, Σάρρα τη γυναίκα του στο
σπήλαιο του αγρού Μαχπελάχ, μπροστά στη Μανβρή·
αυτή [είναι η] Χεβρών στη γη Χαναάν. **20** Και ο αγρός
και το σπήλαιο το εντός αυτού, ασφαλίσθηκαν¹² κατοχυρώθηκαν
στον Αβραάμ για κτήμα ταφής απ' τους γιους του Χέτ.

24 [ΚΔ] ΗΤΑΝ ΔΕ Ο ΑΒΡΑΑΜ γέροντας προ-
χωρημένης ηλικίας· και ο Κύριος ευλόγησε

τον Αβραάμ κατά πάντα. **2** Και είπε ο Αβραάμ στο δού-
λο¹³ παϊς-Ο' του το γεροντότερο της¹⁴ κατοικίας του, τον επι-
στάτη όλων των υπαρχόντων του:

Βάλε, παρακαλώ, το χέρι σου κάτω από τον μηρό
μου· **3** και θα σε ορκίσω στον Κύριο το Θεό του ουρα-
νού και το Θεό της γης, ότι δεν θα λάβεις γυναίκα στο
γιο μου από τις κόρες των Χαναναίων, μεταξύ των οποί-
ων εγώ κατοικώ· **4** αλλά θα πας στον τόπο μου, και στη
συγγενεία μου, και θα λάβεις γυναίκα στο γιο μου τον
Ισαάκ. **5** Είπε δε σ' αυτόν ο¹⁵ (σ.σ. οικογενής) δούλος: Ίσως δεν
θελήσει η γυναίκα να με ακολουθήσει στη γη αυτή· πρέ-
πει να φέρω το γιο σου στη γη από την οποία εξήλθες-
βγήκες· **6** Και είπε σ' αυτόν ο Αβραάμ: Πρόσεχε, μη φέρεις
το γιο μου εκεί· **7** Κύριος ο Θεός του ουρανού, ο οποίος
με έλαβε από τον οίκο του πατέρα μου και από τη γη
της γέννησης μου, κι ο οποίος μίλησε¹⁶ προς εμένα
και ο οποίος ορκίσθηκε σε μένα λέγοντας: Στο σπέρμα
σου θα δώσω τη γη αυτή, αυτός θα αποστείλει τον άγγε-
λό του μπροστά σου· και θα λάβεις γυναίκα στο γιο μου
από εκεί· **8** εάν δε η γυναίκα δεν θέλει να σε ακολουθή-
σει, τότε θα'σαι ελεύθερος απ' αυτόν τον όρκο μου· μό-
νον, το γιο μου να μη φέρεις εκεί. **9** Και έβαλε ο δούλος
το χέρι του κάτω από τον μηρό Αβραάμ του κυρίου του,
και ορκίσθηκε σ' αυτόν περί αυτού του πράγματος¹⁷ ζήτημα.

10 Και έλαβε ο δούλος* 10 καμήλες απ' τις καμή-
λες του κυρίου του και αναχώρησε, φέρνοντας μαζί του
[από] όλα¹⁸ τα αγαθά του κυρίου του· και αφού ση-
κώθηκε, πήγε στη Μεσοποταμία, στην πόλη του Ναχώρ.

11 Και γονάτισε τις καμήλες έξω απ' την πόλη δίπλα
στο πηγάδι¹⁹ φρέαρ με το νερό²⁰ ύδατος, κατά το εσπέρας²¹ σούρουπο,
όταν εξερχόταν οι γυναίκες για να αντλήσουν [νερό]*.

12 Και είπε: Κύριε Θεέ του κυρίου μου Αβραάμ,
δώσ' μου, δέομαι, καλό συνάντημα σήμερα, και κάνε
έλεος στον κύριό μου Αβραάμ· **13** δεξ²² ιδού, εγώ στέκομαι
κοντά²³ πλησίον στην πηγή του νερού· οι δε κόρες²⁴ θυγατέρες των
κατοίκων της πόλης εξέρχονται για ν' αντλήσουν νερό*·
14 και η κόρη προς την οποία πω, Πλάγιασε²⁵ Επίκλινον/Τύρε,

[23:10] Κφ. 34:20,24, Ρουθ 4:1 [23:11] Ιδέ 2Σα. 24:21, 24 [23:15] Εξ. 30:13, Ιεζ. 45:12 [23:16] Ιερ. 32:9 [23:17] Κφ. 25:9, 49:30,31-32, 50:13, Πρ. 7:16
[23:20] Ιδέ Ρουθ 4:1-10, Ιερ. 32:10,11 [24:1] Κφ. 18:11, 21:5, Κφ. 13:2, six. 35, Ψλ. 112:3, Παρ. 10:22 [24:2] Κφ. 15:2, six. 39:4-6, Κφ. 47:29, 1Χρ. 29:14,
Θρ. 5:6 [24:3] Κφ. 14:22, Δευ. 6:13, Ι.Ν. 2:12, Κφ. 26: 35, 27:46, 28:2, Εξ. 34:16, Δευ. 7:3 [24:4] Κφ. 12:1, Κφ. 28:2 [24:7] Κφ. 12:1, Κφ. 12:7, 13:15, 15:18,
17:8, Εξ. 32:13, Δευ. 1:8, 34:4, Πρ.7:5, Εξ. 23:20,23,33:2, Εβ. 1:14 [24:8] Ι.Ν. 2:17, 20 [24:10] six. 2, Κφ. 27:43 [24:11] Εξ. 2:16, 1Σα. 9:11 [24:12] six. 27,
Κφ. 26:24, 28:13,32:9, Εξ. 3:6,15, Νεε. 1:11, Ψλ. 37:5 [24:13] six.43, Κφ. 29:9, Εξ. 2:16, Δίδραχμα: Πρόκειται για σοβαρή παρερμηνεία των Ο'

vg [23:7-9] ...η διπλή σπηλιά ...όσο κοστίζει... [23:10-15] ...κοστίζει 400 σίκλους αργυρίου [23:16] ...400 σίκλους...του κοινού κυκλοφο-
ρούντος χρήματος [23:17] ...διπλή σπηλιά (spelunca duplex) [23:18-20] ...για κατοχή τάφου [24:1] και είπε στον γηραιότερο υπηρέτη του
σπιτιού του [24:3-4] ...να πας στην χώρα μου και τους συγγενείς μου... [24:5-7] ...με πήρε... από την χώρα που γεννήθηκα [24:8-9] ...και
ορκίσθηκε σ' αυτόν πάνω σ' αυτό το λόγο [24:10] ...και μερικά από τα αγαθά του κυρίου του [24:11-12] Ω Κύριε... συναντησέ με σήμερα, σε
παρακαλώ και δείξε καλοσύνη [24:13] ...οι κόρες των κατοίκων της πόλης... [24:14] Τώρα, λοιπόν η δούλη...

ο' [23:1] ἐγένετο δὲ ἡ ζωὴ Σάρρας... [23:2] ...ἐν πόλει Ἀρβόκ ἡ ἔστιν ἐν τῷ κοιλῷματι αὕτη ἔστιν χεβρων ἐν γῇ Χαναάν... κόψασθαι... [23:3]
καὶ ἀνέστη Ἀβραάμ... [23:4] πάροικος καὶ παρεπίδημος ...δοτε οὖν μοι κτήσιν τάφου... νεκρόν μου ἀπ' ἐμοῦ [23:5-6] Μὴ κύριε ἄκουσον δὲ ἡμῶν
βασιλεὺς παρὰ Θεοῦ εἰ σὺ ἐν ἡμῖν ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς μνημείοις ἡμῶν θάψῃς τὸν νεκρόν σου οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν τὸ μνημεῖον αὐτοῦ κωλύσει ἀπὸ σοῦ
τοῦ θάψαι τὸν νεκρόν σου ἐκεῖ (vg+) [23:6] ...ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς μνημείοις ἡμῶν... [23:7] ἀναστὰς ...τῷ λαῷ τῆς γῆς... [23:8] ...εἰ ἔχετε τῇ ψυχῇ ὑμῶν
ὥστε θάψαι ...λαλήσατε περὶ ἐμοῦ Ἐφρών τῷ τοῦ Σαάρ... τὸ σπήλαιον τὸ διπλοῦν ὃ ἔστιν αὐτῷ τὸ ἐν μέρει τοῦ ἀγροῦ αὐτοῦ ἀργυρίου τοῦ ἀξίου
δότω μοι αὐτὸ ἐν ὑμῖν εἰς κτήσιν μνημείου [23:10] ...ἀκούοντων... τῶν εἰσπορευομένων εἰς τὴν πόλιν λέγων [23:11] παρ' ἐμοῖ γενεὸς κύριε ...σοι
δίδωμι ἐναντίον πάντων τῶν πολιτῶν μου δέδωκά σοι... [23:12] ...τῆς γῆς [23:13] ...εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ τῆς γῆς ἐπειδὴ πρὸς ἐμοῦ εἰ ἄκουσόν
μου... [23:14-15] οὐχὶ κύριε ἀκήκοα. γῇ 400 διδράχμων (Λ+Χ: σίκλους) ἀργυρίου ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ τί ἂν εἴη τοῦτο; σὺ δὲ τὸν νεκρόν σου
θάψον. [23:16] ...καὶ ἀπεκατέστησεν... 400 διδραχμα* ἀργυρίου δοκίμου ἐμπόροις [23:17] ...ἐν τῷ διπλῷ σπηλαίῳ... [23:18-19] ... ἐν τῷ σπη-
λαίῳ τοῦ ἀγροῦ τῷ διπλῷ... [23:20] καὶ ἐκυρώθη ...καὶ τὸ σπήλαιον... [24:1] ...τῇν πρεσβύτερος... [24:2] ... τῷ παιδί... αὐτοῦ τῷ πρεσβυτέρῳ
τῆς οἰκίας αὐτοῦ τῷ ἄρχοντι πάντων τῶν αὐτοῦ... [24:3-4] ἀλλὰ εἰς τὴν γῆν μου οὐ ἐγενόμην πορεύσῃ καὶ εἰς τὴν φυλὴν μου... [24:5] ...ὁ παῖς
...ἀποστρέψω τὸν υἱόν σου... [24:6] ...μὴ ἀποστρέψῃς... [24:7] ...ὃς ἔλαβέν με ...ἐκ τῆς γῆς ἧς ἐγενήθην... [24:8] ...καθαρὸς ἔσθι ἀπὸ τοῦ ὅρκου
...μὴ ἀποστρέψῃς ἐκεῖ [24:9] καὶ ἔθνηκεν ὁ παῖς... καὶ ὤμοσεν αὐτῷ περὶ τοῦ ῥήματος τούτου [24:10] ...ὁ παῖς... καὶ ἀπὸ πάντων τῶν ἀγαθῶν
τοῦ κυρίου αὐτοῦ μεθ' ἑαυτοῦ* καὶ ἀναστὰς ἐπορεύθη... [24:11] καὶ ἐκοίμισεν...τὸ πρὸς ὀφὲ ἡνίκα ἐκπορεύονται αἱ ὑδρεῦμαι [24:12]
...εὐδῶδον ἐναντίον ἐμοῦ σήμερον καὶ ποίησον ἔλεος... [24:13] ...ἐκπορεύονται ἀντλήσῃ ὕδωρ [24:14] καὶ ἔσται ἡ παρθένος ποτιῶ ἕως ἂν

παρακαλώ, τη στάμνα^{υδρίαν} σου για να πλώ, και αυτή πει: Πιές και θα ποτίσω και τις καμήλες σου, αυτή ας είναι εκείνη, [την οποία] ετοίμασες στο δούλο σου τον Ισαάκ· και απ' αυτό θα γνωρίσω ότι έκανες έλεος στον κύριό μου. **15** Και πριν αυτός πάψει να μιλά, δεσ^{ιδού}, ^εερχόταν η Ρεβέκκα, η οποία γεννήθηκε στον Βαθουήλ, γιο της Μελχάς, γυναίκα του Ναχώρ, αδελφού του Αβραάμ, η οποία είχε τη στάμνα^{υδρίαν} της πάνω στον ώμο της. **16** Η δε κόρη [ήταν] πολύ^{σφόδρα} ωραία στην όψη, παρθένα, και άντρας δεν είχε γνωρίσει αυτή· αφού λοιπόν κατέβηκε στην πηγή, γέμισε τη στάμνα* της και ανέβαινε.

17 Τρέχοντας^{δραμών} δε ο δούλος^{παις-Ο'} σε συνάντησέ της είπε: Πότισέ με^{δώσε} μου να πλώ, παρακαλώ, λίγο νερό^{ύδωρ} από τη στάμνα* σου. **18** Η δε είπε: Πιές, κύριέ μου. Και έσπευσε και κατέβασε τη στάμνα της πάνω στο βραχιονά της, και πότισε αυτόν. **19** Και αφού έπαυσε να τον ποτίζει είπε: Και για τις καμήλες σου θα αντλήσω, έως ότου να πιούν όλες. **20** Και αμέσως^{παραευθύς} άδειασε^{εκένωσε} τη στάμνα* της στην ποτίστρα, και έτρεξε^{εδράμε} προσέτι στο πηγάδι^{φρέαρ} για να αντλήσει, και άντλησε για όλες τις καμήλες του. **21** Ο δε άνθρωπος, θαυμάζοντας γι' αυτή, σιωπούσε, για να γνωρίσει αν κατευόδωσε ο Κύριος το δρόμο^{οδόν} του ή όχι.

22 Και αφού έπαυσαν οι καμήλες να πίνουν, έλαβε ο άνθρωπος χρυσά ενώτια^{κρίκους/σκουλαρίκια} βάρους μισού σίκλου, και δύο βραχιόλια για τα χέρια της, βάρους 10 [σίκλων] χρυσού. **23** και είπε: Τίνος κόρη είσαι συ; πες μου, παρακαλώ· είναι στην^{κατοικία} του πατέρα σου τόπος για μας για κατάλυμα^{διανυκτέρευση}. **24** Η δε είπε σ' αυτόν: Είμαι κόρη^{του} Βαθουήλ, γιου της Μελχά, τον οποίο γέννησε στον Ναχώρ. **25** Είπε ακόμα σ' αυτόν: [Είναι] σε μας και άχυρα και τροφή πολλή και τόπος για κατάλυμα*. **26** Τότε έκλινε^{γονάτισε} ο άνθρωπος και προσκύνησε τον Κύριο^(VG+). **27** και είπε: Ευλογητός Κύριος ο Θεός του κυρίου μου Αβραάμ, ο οποίος δεν εγκατέλειψε το έλεός του και την αλήθειά του από τον κύριό μου· ο Κύριος με κατευόδωσε στον οίκο^{οικογένεια} των αδελφών του κυρίου μου.

28 Τρέχοντας^{δραμούσα} δε η κόρη ανάγγειλε στον οίκο* της μητέρας της αυτά τα πράγματα. **29** Είχε δε η Ρεβέκκα αδελφό ονομαζόμενο Λάβαν· κι έδραμε* ο Λάβαν προς τον άνθρωπο έξω στην πηγή.

30 Και καθώς είδε τα ενώτια^(χ. 22) και τα βραχιόλια στα χέρια της αδελφής του, και μόλις άκουσε τα λόγια [της] Ρεβέκκας της αδελφής του, που έλεγε: Έτσι^{ούτως} μίλησε προς εμέ ο άνθρωπος, ήλθε στον άνθρωπο· και δεσ^{ιδού}, στεκόταν κοντά στις καμήλες δίπλα^{επί} στην πηγή.

31 Και είπε: Έλα μέσα^{Εισελθε}, ευλογημένε του Κυρίου· γιατί στέκεσαι έξω; επειδή εγώ ^{προ}ετοίμασα το σπίτι και τόπο για τις καμήλες. **32** Και μπήκε* ο άνθρωπος στο σπίτι^{οικίαν}, και [εκείνος] ξεφόρτωσε τις καμήλες και έδωσε άχυρα και τροφή στις καμήλες και νερό^{ύδωρ} για νίψιμο των ποδιών του και των ποδιών των ανθρώπων που ήταν μαζί του.

33 Και ^{παρα}τέθηκε μπροστά του φαγητό· αυτός όμως είπε: Δεν θα φάω, μέχρι να πω τα λόγια μου. Ο δε είπε: Μίλησε. **34** Και είπε: Εγώ [είμαι] δούλος^(οικογενής) του Αβραάμ. **35** Και ο Κύριος ευλόγησε τον κύριό μου πολύ^{σφόδρα}, και έγινε μέγας· και έδωσε σ' αυτόν πρόβατα και βόδια και αργύριο^{ασήμι} και χρυσάφι και δούλους και δούλες και καμήλες και γαϊδουρία^{όνους}. **36** Και γέννησε [η] Σάρρα, η γυναίκα του κυρίου μου, γιο στον κύριό μου, αφού γέρασε· και έδωσε σ' αυτόν πάντα όσα έχει. **37** Και με όρκισε ο κύριός μου, λέγοντας, Δεν θα λάβεις γυναίκα στο γιο μου από τις θυγατέρες των Χαναναίων, στη γη των οποίων εγώ κατοικώ. **38** αλλά στον οίκο του πατέρα μου θα πας και στη συγγενειά μου^(VG+), και θα λάβεις γυναίκα στο γιο μου. **39** Κι είπα στον κύριό μου: Ώς δεν θελήσει η γυναίκα να με ακολουθήσει. **40** Εκείνος δε μου είπε:

Ο Κύριος, μπροστά στον οποίο περπάτησα, θα αποστείλει τον άγγελο του μαζί σου και θα κατευοδώσει το δρόμο σου· και θα λάβεις γυναίκα στο γιο μου από τη συγγενειά μου και από τον οίκο του πατέρα μου. **41** τότε θα είσαι ελεύθερος από τον ορκισμό μου· όταν πας προς τη συγγενειά μου και δεν δώσουν σε σένα, τότε θα είσαι ελεύθερος από τον ορκισμό μου. **42** Και αφού ήλθα σήμερα στην πηγή, είπα: Κύριε ο Θεός του κυρίου μου Αβραάμ, κατευόδωσε, δέομαι, το δρόμο μου, στον οποίο εγώ πάω. **43** δεσ^{ιδού}, εγώ στέκομαι κοντά στην πηγή του νερού^{ύδατος}· και η κόρη η οποία εξέρχεται για να αντλήσει και προς την οποία [θα] πω, Πότισε με, παρακαλώ, λίγο νερό^{ύδωρ} από τη στάμνα^{υδρίας} σου, **44** και αυτή μου πει: Και συ πιές, και για τις καμήλες σου ακόμη θα

[24:14] Κρ. 6:17, 37, 1Σα. 6:7, 14:10, 20:7 [24:15] Κρ. 11:29, 22:23 [24:16] Κρ. 26:7 [24:18] 1Πε. 3:8, 4:9 [24:21] six. 12, 56 [24:22] Εξ. 32:2-3, Ησ. 3:19-21, Ιεζ. 16:11-12, 1Πε. 3:1 [24:24] Κρ. 22:23 [24:26] six. 52, Εξ. 4:31 [24:27] Εξ. 18:10, Ρουθ 4:14, 12α. 25:32, 39, 2Σα. 18:28, Λου. 1:68, Κρ. 32:10, Ψλ. 98:3, six. 48 [24:29] Κρ. 28:5 [24:31] Κρ. 26:29, Κρ. 17:2, Ρουθ 3:10, Ψλ. 115:15 [24:32] Κρ. 43:24, Κρ. 19:21 [24:33] Ιωβ 23:12, Ιωα. 4:34, Εφ. 6: 5-7 [24:35] six. 1, Κρ. 13:2 [24:36] Κρ. 21:2, Κρ. 21:10, 25:5 [24:37] six. 3 [24:38] six. 4 [24:39] six. 5 [24:40] six. 7, Κρ. 17:1 [24:41] six. 8 [24:42] six. 12 [24:43] six. 13

VG [24:14] ...κατανοήσω ότι έδειξες καλοσύνη [24:15] ...λαλών μέσα του [24:16] Μια εξαιρετικά ελκυστική νεαρά, και πανέμορφη παρθένα ... [24:17-21] Αλλά αυτός προσευχόμενος σιωπούσε ...να δει αν το ταξίδι καρποφόρησε [24:22] ...χρυσά σκουλαρίκια βάρους 2 σίκλων και βραχιόλια βάρους 10 σίκλων [24:23-27] ...έλεος και αλήθεια... (misericordiam et veritatem) [24:28-33] Και έβαλαν ψωμί... δεν θα φάγω ως που να πω το μήνυμά μου [24:34-40] Ο Κύριος, είπε, που περπατώ υπό την επιβλεψή Του (Dominus ait in cuius conspectu ambulo mittet angelum) [24:41] ...θα'σαι καθαρός απ' την κατάρα μου (innocens eris a maledictione mea) [24:42-43] παρθένος ... [24:44]

Ο παύσωνται πίνουνσαι ...τῷ παιδί... [24:15] ...πρὸ τοῦ συντελέσαι αὐτὸν λαλοῦντα ἐν τῇ διανοίᾳ... [24:16] ἡ δὲ παρθένος ἦν καλὴ τῇ ὄψει σφόδρα παρθένος ἦν... [24:17] ἐπέδραμεν δὲ ὁ παῖς ...πότισόν με μικρὸν ὕδωρ... [24:18] ...καὶ καθεῖλεν τὴν ὑδρίαν... [24:19] ...ταῖς καμήλοις σου ὕδρευσομαι... [24:20] καὶ ἔσπευσεν καὶ ἔξεκένωσεν τὴν ὑδρίαν εἰς τὸ ποτιστήριον καὶ ἔδραμεν ἔτι ἐπὶ τὸ φρέαρ ἀντλήσαι καὶ ὕδρευσατο πάσαις ταῖς καμήλοις [24:21] ὁ δὲ ἄνθρωπος κατεμάνθανεν αὐτήν... [24:22] ...ἐνώτια χρυσὰ ἀνὰ δραχμὴν ὀλκῆς (Λ+X: ἔλαβεν ὁ ἀνὴρ χρυσὸν δακτύλιον δια τὴν ρίναν, βάρους ἡμισίου σίκλου) καὶ δύο ψέλια ἐπὶ τὰς χεῖρας αὐτῆς δέκα χρυσῶν ὀλκῆ αὐτῶν [24:23] καὶ ἐπηρώτησεν... [24:24-25] ...καὶ χορτάσματα πολλὰ... [24:26] καὶ εὐδοκήσας ὁ ἄνθρωπος προσεκύνησεν Κυρίῳ [24:27] ...οὐκ ἐγκατέλιπεν τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ καί... [24:28] ...ἡ παῖς... κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα [24:29-30] ...εἶδεν τὰ ἐνώτια καὶ τὰ ψέλια ...τὰ ῥήματα... [24:31] ...δεῦρο εἰσελθε εὐλόγητός Κύριος... [24:32] ...ἀπέσαξεν... καὶ ἔδωκεν ...χορτάσματα... [24:33] καὶ παρέθηκεν αὐτοῖς ἄρτους φαγεῖν... [24:34] ...παῖς... [24:35] ...καὶ ὑψώθη ...καὶ μύσχος... παῖδας καὶ παιδίσκας... [24:36] ...ἔτεκεν... υἱὸν ...μετὰ τὸ γηρᾶσαι αὐτόν... [24:37] ...ἐγὼ παροικῶ... [24:38] ...πορεύσῃ καὶ εἰς τὴν φυλὴν μου... [24:39-40] ...κύριος ὃ εὐηρέστησα ...ἐκ τῆς φυλῆς μου... [24:41] ...ἀθῶος ἔση ἀπὸ τῆς ἀρᾶς μου ...τὴν ἐμὴν φυλὴν... ἔση ἀθῶος... [24:42-43] ...καὶ αἱ θυγατέρες τῶν ἀνθρώπων τῆς πόλεως ἐξελεύσονται ὕδρευσασθαι ὕδωρ καὶ ἔσται ἡ παρθένος... πότισόν με μικρὸν ὕδωρ ἐκ τῆς ὑδρίας σου [24:44] ...ὕδρευσομαι

αντλήσω, αυτή ας είναι η γυναίκα, την οποία ετοίμασε ο Κύριος για το γιο του κυρίου μου. **45** Και πριν πάω να μιλή μέσα στην καρδιά μου, δεξ¹₁ μου, η Ρεβέκκα ^{εξέρχεται} έχοντας τη στάμνα^{υδρίαν} της πάνω^{επί} στον ώμο της· και κατέβηκε στην πηγή και άντλησε· είπα δε προς αυτή, Πότισέ με^{δώσε μου να πω}, παρακαλώ. **46** Εκείνη δε έσπευσε και κατέβασε τη στάμνα* της από πάνω της και είπε: Πιες, και θα ποτίσω και τις καμήλες σου. Ήπια λοιπόν και πότισε και τις καμήλες.

47 Και ρώτησα αυτή και είπα: Τίνος θυγατέρα είσαι; η δε είπε: Θυγατέρα του Βαθουήλ, γιου του Ναχώρ, τον οποίο γέννησε σ' αυτόν η Μελλά· και περιέθεσα τα ενώτια^{κρίκους-σκουλαρίκια} στο πρόσωπό της και τα βραχιόλια στα χέρια της. **48** Και προσέπεσας^{κλίνας} προσκύνησα τον Κύριο· κι ευλόγησα Κύριο το Θεό του κυρίου μου Αβραάμ, ο οποίος με κατευόδωσε στον αληθινό δρόμο^{οδόν}, για να λάβω τη θυγατέρα του αδελφού του κυρίου μου στο γιο του.

49 Τώρα λοιπόν, εάν θέλετε να κάμετε έλεος και αλήθεια^(VG+) προς τον κύριό μου, πείτε μου, ει δε μη, πέστε μου, για να στραφώ δεξιά ή αριστερά. **50** Και απαντώντας ο Λάβαν και ο Βαθουήλ, είπαν: Από τον Κύριο προήλθε το πράγμα· εμείς δεν μπορούμε^{δυνάμεθα} να σου πούμε κακό ή καλό. **51** Να¹₁, η Ρεβέκκα ^{είναι} μπροστά σου· λάβε [αυτή] και πήγαινε· και ας είναι γυναίκα του γιου του κυρίου σου, καθώς μίλησε^{εμίλησεν} ο Κύριος.

52 Και όταν άκουσε ο δούλος του Αβραάμ τα λόγια τους, προσκύνησε μέχρι το έδαφος τον Κύριο. **53** Και βγάζοντας ο δούλος ^(παίς-Ο') σκεύη ασημένια^{αργυρά} και σκεύη χρυσά και ενδυμασίες, έδωσε στην Ρεβέκκα· έδωσε ακόμα^{επί} δώρα στον αδελφό της και στη μητέρα της.

54 Και έφαγαν και ήπιαν, αυτός και οι άνθρωποι που ήταν μαζί του, και διανυχτέρευσαν· κι αφού σηκώθηκαν το πρωί, είπε: Εξαποστείλτε με προς τον κύριό μου. **55** Είπαν δε ο αδελφός της και η μητέρα της: Ας μείνει η κόρη μαζί μας μερικές ημέρες, τουλάχιστον δέκα· μετά απ' αυτές θα αναχωρήσει.

56 Και είπε προς αυτούς: Μη με κρατάτε, διότι ο Κύριος κατευόδωσε την οδό^{δρόμο} μου· εξαποστείλατέ με να πάω προς τον κύριό μου. **57** Οι δε είπαν: Ας καλέσουμε την κόρη και ας ρωτήσουμε τη γνώμη της. **58** Και κάλεσαν τη Ρεβέκκα και είπαν προς αυτή: Πας με αυτόν τον άνθρωπο; Η δε είπε: Πάω.

59 Και απέστειλαν [τη] Ρεβέκκα την αδελφή τους [και την παραμάνη της]*, και το δούλο του Αβραάμ και τους ανθρώπους του.

60 Και ευλόγησαν τη Ρεβέκκα και είπαν προς αυτή: Αδελφή μας είσαι, είτε να γίνεις σε χιλιάδες μυριάδων, και το σπέρμα σου να εξουσιάζει τις πύλες των εχθρών του. **61** Και σηκώθηκε η Ρεβέκκα και οι υπηρετριές της, και κάθισαν πάνω στις καμήλες, κι ακολούθησαν τον άνθρωπο· και ^{πάρ}έλαβε ο δούλος* την Ρεβέκκα και αναχώρησε.

62 Ο δε Ισαάκ επέστρεφε απ' το πηγάδι^{φρέατος} Λαχαϊ-ροϊ· διότι κατοικούσε στη γη της μεσημβρίας^{Νεγκέπ}. **63** Και βγήκε [έξω] ο Ισαάκ να προσευχηθεί στην πεδιάδα περί το εσπέρας^{δελινό}, και ^ανυψώσας τα μάτια του, είδε, και να¹₁, έρχονταν καμήλες, **64** και σηκώνοντας η Ρεβέκκα τα μάτια της είδε τον Ισαάκ και κατέβηκε πηδώντας^{κατεπήδησε} από την καμήλα. **65** Διότι είχε πει στο δούλο: Ποιος [είναι] αυτός ο άνθρωπος, ο ερχόμενος μέσα απ' την πεδιάδα σε συναντησή¹₁ μας; Ο δε δούλος είχε πει: Είναι ο κύριός μου. Και αυτή αφού έλαβε την καλύπτρα^{μαντήλα}, σκεπάσθηκε.

66 Και διηγήθηκε ο δούλος στον Ισαάκ όλα^{πάντα} όσα είχε πράξει. **67** Ο δε Ισαάκ έφερε αυτή στη σκηνή της μητέρας του Σάρρας· και έλαβε την Ρεβέκκα, και έγινε γυναίκα του, και αγάπησε αυτή· και παρηγορήθηκε ο Ισαάκ για την μητέρα του.

25 [ΚΕ] ΕΛΑΒΕ ΔΕ Ο ΑΒΡΑΑΜ και άλλη γυναίκα^{σύζυγο}, ονομαζομένη Χετούρα. **2** Και αυτή γέννησε σ' αυτόν τον Ζεμβρά και τον Ιοζάν και τον Μαδάν και το Μαδιάμ και τον Ιεσβώκ και τον Σουά. **3** Και ο Ιοζάν γέννησε τον Σεβά και τον Δαιδάν· οι δε γιοι του Δαιδάν ήταν Ασσουρείμ και Λετουσιείμ και Λαωμείμ. **4** Οι γιοι δε του Μαδιάμ [ήσαν] Γεφά και Εφέρ κι Ανώχ και Αβειδά και Ελδαγά· όλοι^{πάντες} αυτοί γιοι της Χετούρας. **5** Έδωσε δε ο Αβραάμ όλα^{πάντα} τα υπάρχοντα του στον Ισαάκ. **6** Στους δε γιους των παλλακίδων του έδωσε ο Αβραάμ δώρα^{χαρίσματα}, και εξαπέστειλε αυτούς, ενώ ζούσε, μακριά από το γιο του [τον] Ισαάκ προς [τα] ανατολικά, στη γη της Ανατολής.

7 Και αυτά [είναι] τα χρόνια^{ετη} των ημερών της ζωής του Αβραάμ, όσα έζησε, 175 χρόνια^{ετη}. **8** Και αφού εξέπνευσε, πέθανε ο Αβραάμ σε καλά γεράματα, γέροντας και πλήρης [ημερών]· και προστέθηκε στο λαό του.

[24:45] six.15, κτλ, 1Σα. 1: 13 [24:47] Ιεζ. 16:11,12 [24:48] six. 26, Κφ. 22:23 [24:49] Κφ. 47:29, Ι.Ν.2:14 [24:50] Ψλ. 118:23, Κφ. 31:24 [24:51] Κφ. 20:15 [24:52] six. 26 [24:53] Εξ. 3:22, 11:2, 12:35, 2Χρ. 21:3, Εσδ. 1:6 [24:54] six. 56,59 [24:59] Κφ. 35:8 [24:60] Κφ. 17:16, Κφ. 22:17 [24:62] Κφ. 16:14, 25:11 [24:63] Ι.Ν. 1:8, Ψλ. 1:2, 77:12, 119:15, 143:5 [24:64] Ι.Ν. 15:18 [24:67] Κφ. 38:12 [25:2] Εξ. 2:16-21, 1Χρ. 1:32 [25:5] Κφ. 24:36 [25:6] Κφ. 24:36, Κφ. 6:3 [25:8] Κφ. 15:25, 49:29, Κφ. 35:29, 49:33

VG [24:44-45] Κι ενώ στοχαζόμουν αυτά μυστικά μέσα μου... [24:46-47] ...Ετσι έβαλα σκουλαρίκια σε αυτή να διακοσμήσω το προσωπό της, και βραχιόλια στα χέρια της [24:48] ...στην ευθεία οδό [24:49-50] ...ο λόγος προήλθε από τον Κύριο... [24:51-59] Έτσι την απέστειλαν μαζί με την παραμάνη της...⁶⁰ Ευχήθηκαν ευημερία στην αδελφή τους... τας πύλας των εχθρών σου [24:61-62] ...ο Ισαάκ περπατούσε μόνος στο δρόμο προς το πηγάδι που αποκαλείται Του Ζώντος και Βλέποντος· διότι κατοικούσε στην νότια χώρα [24:63] Και πήγε να προσευχηθεί στους αγρούς... [24:64-65] ...Πήρε γρήγορα το πέπλο της και καλύφθηκε [24:66-67] ...και μετρίασε την θλίψη του που προήλθε απο τον θάνατο της μητέρας του [25:1-3] ο Τζεκαν επίσης γέννησε τον Σεβα & Δαιδάν. Παιδιά Δαιδάν ήταν Ασσουρίμ... [25:4] Αλλά στον Μαδιάμ... Εφά, και Οφειρ, και Ενώχ και Αβιδά, και Ελδαα: όλοι αυτοί ήταν παιδιά της Χετούρας [25:5-8]

Ο [24:44] ...θεράποντι... [γνώσωμαι ότι πεποίηκας έλεος τῷ κυρίῳ μου Ἀβραάμ] [24:45] ...πρὸ τοῦ συντελέσαι με λαλοῦντα ἐν τῇ διανοίᾳ εὐθὺς Ρεβέκκα ἐξεπορεύετο... [24:46] ...σπεύσασα καθείλεν... [24:47] ...καὶ περιέθηκα αὐτῇ τὰ ενώτια καὶ τὰ ψέλια περὶ τὰς χεῖρας αὐτῆς [24:48] καὶ εὐδοκίῃσας προσεκύνησα κυρίῳ καὶ εὐλόγησα Κύριον τὸν Θεόν ...ἐν ὁδῷ ἀληθείας... [24:49] ...ποιεῖτε ὑμεῖς ἔλεος καὶ δικαιοσύνην... [24:50] ...τὸ πρόσταγμα... ἀντειπεῖν κακὸν καλῶ [24:51-52] ...τὸν παῖδα... τῶν ῥημάτων... [24:53] καὶ ἐξενέγκας ὁ παῖς... [24:54] ...ἀναστὰς πρῶτον... [24:55-56] ...μὴ κατέχετέ με... [24:57] ...τὴν παῖδα καὶ ἐρωτήσωμεν τὸ στόμα αὐτῆς [25:58-59] καὶ ἐξέπεμψαν ...τὸν παῖδα... [24:60] ...καὶ κληρονομησάτω τὸ σπέρμα σου τὰς πόλεις τῶν ὑπεναντίων [24:61] ἀναστὰς δὲ Ρεβέκκα καὶ αἱ ἄβραι ...ὁ παῖς... [24:62] Ἰσαὰκ δὲ ἐπορεύετο διὰ τῆς ἐρήμου κατὰ τὸ φρέαρ τῆς ὁράσεως ...πρὸς Λίβα [24:63] ...Ἰσαὰκ ἀδολεσχήσαι ...πρὸς δαίλους καὶ ἀναβλέψας... [24:64-65] ...τῶ παῖδι... ὁ παῖς... ἔθριστρον περιεβάλετο [24:66] ...ὁ παῖς... τὰ ῥήματα ἃ ἐποίησεν [24:67] ...καὶ παρεκλήθη Ἰσαὰκ...

9 Και έθαψαν αυτόν ο Ισαάκ και ο Ισμαήλ οι γιοι του, στο σπήλαιο Μαχπελάχ, στον αγρό του Εφρών, γιου του Σωάρ του Χετταίου, το απέναντι της ^δους Μαμβρή· 10 στον αγρό ^{χωράφι}, τον οποίο αγόρασε ο Αβραάμ από τους γιους του Χετ· εκεί τάφηκε ο Αβραάμ και [η] Σάρρα η γυναίκα του. 11 Και μετά το θάνατο του Αβραάμ, ευλόγησε ο Θεός Ισαάκ το γιο του· και κατοίκησε ο Ισαάκ κοντά στο πηγάδι ^{πηγάδι} ^{πλησίον του φρέατος} Λαχαϊ-ροϊ.

12 Αυτή δε [είναι] η γενεαλογία του Ισμαήλ, γιου του Αβραάμ, τον οποίο γέννησε στον Αβραάμ, Άγαρ η Αιγυπτία, η δούλη ^{υπηρέτρια} της Σάρρας· 13 και αυτά [είναι] τα ονόματα των γιών του Ισμαήλ, κατά τα ονόματά τους, στις γενιές τους· *πρωτότοκος του Ισμαήλ [ήταν]° Ναβαϊώθ, έπειτα °Κηδάρ και °Αβδεήλ και °Μιθσάμ, 14 και °Μισμά, και °Δουμά και °Μασσά 15 Χαδδάρ^{II}, και Θαιμά, Ιετούρ, Ναφίς, και Κεδμά· 16 αυτοί είναι οι γιοι του Ισμαήλ, και αυτά τα ονόματά τους κατά τις ^{κωμ}πόλεις τους και κατά τους ^{περιτειχισμένους} καταυλισμούς τους· δώδεκα άρχοντες κατά τα έθνη τους. 17 Και αυτά [είναι] τα χρόνια^{ετη} της ζωής του Ισμαήλ, 137 χρόνια· και αφού εξέπνευσε πέθανε και προστέθηκε στο λαό του. 18 Κατοίκησαν ^{κατασκήνωσαν} δε από Αβιλά μέχρι Σούρ, που βρίσκεται μπροστά στην Αίγυπτο, όπως πάει κάποιος προς την Ασσυρία· [ο Ισμαήλ] κατοίκησε* μπροστά σ' όλα τ' αδελφία του.*

19 Και αυτή [είναι] η γενεαλογία του Ισαάκ, γιου του Αβραάμ· ο Αβραάμ γέννησε τον Ισαάκ· 20 ήταν δε ο Ισαάκ 40 ετών, όταν έλαβε στον εαυτό του γυναίκα τη Ρεβέκκα, θυγατέρα [του] Βαθουήλ του Σύρου από [την] Παδάν-αράμ, αδελφή [του] Λάβαν του Σύρου· ^{Ασσύριου}.

21 Και δεόταν ο Ισαάκ στον Κύριο για τη γυναίκα του, διότι ήταν στείρα· και ^εσάκουσε ο Κύριος αυτόν, και συνέλαβε η Ρεβέκκα η γυναίκα του. 22 Και τα παιδιά συγκρουόταν μέσα της· και είπε, Αν ^[μέλλει] έτσι να ^[γίνει], γιατί εγώ ^[να συλλάβω]; και πήγε να ρωτήσει τον Κύριο. 23 Και είπε ο Κύριος σ' αυτή: Δύο έθνη είναι μέσα στην κοιλιά σου· και δύο λαοί θα διαχωρισθούν από τα σπλάχνα ^{εντοσθίων} σου· και ο [ένας] λαός θα είναι δυνατότερος [του άλλου] λαού· και ο μεγαλύτερος θα δουλεύσει στον μικρότερο.

24 Και όταν συμπληρώθηκαν οι ημέρες της για να γεννήσει, δεσ^{ιδού}, [ήταν] δίδυμα στην κοιλιά της. 25 Βγήκε ^{εξήλθε} δε ο πρώτος κόκκινος ^{ερυθρός} [κι] όλος σαν δέρμα τριχωτός ^{δασύτριχος}· και κάλεσαν το όνομα του, Ησαύ. 26 Και έπειτα εξήλθε ο αδελφός του· και το χέρι του κρατούσε τη φτέρνα του Ησαύ· γι' αυτό ^επνομάσθηκε Ιακώβ ^(Υποσκελιστής)· ο δε Ισαάκ [ήταν] 60 χρονών ^{ετών}, όταν γέννησε αυτούς. 27 Μεγάλωσαν ^{αύξησαν} δε τα παιδιά· και έγινε ο μεν Ησαύ άνθρωπος έμπειρος στο κυνήγι, άνθρωπος του αγρού· ο δε Ιακώβ, άνθρωπος απλός ^{ήσυχος}, που κατοικούσε σε σκηνές. 28 Και ο μεν Ισαάκ αγαπούσε τον Ησαύ, γιατί το κυνήγι [ήταν] τροφή σ' αυτόν· η δε Ρεβέκκα αγαπούσε τον Ιακώβ.

29 Μαγείρευε δε ο Ιακώβ ένα μαγειρευτό ^{φανητό}· και ήλθε ο Ησαύ απ' τον αγρό και ήταν αποκαμωμένος· 30 και είπε ο Ησαύ στον Ιακώβ: Δος μου, παρακαλώ, να φάω απ' το κόκκινο, το κόκκινο αυτό, γιατί είμαι αποκαμωμένος· γι' αυτό ^{αποκλήθηκε} τ' όνομα του, "Εδώμ. 31 Και είπε ο Ιακώβ: Πούλησέ μου σήμερα τα πρωτοτόκιά σου. 32 Και ο Ησαύ είπε: Δες ^{ιδού}, εγώ πάω να πεθάνω, και τι με ωφελούν αυτά τα πρωτοτόκια; 33 Και είπε ο Ιακώβ: Ορκίσσου μου σήμερα· και ορκίσθηκε σ' αυτόν· και πούλησε τα πρωτοτόκια του στον Ιακώβ. 34 Τότε ο Ιακώβ έδωσε στον Ησαύ ψωμί ^{άρτον} και μαγείρεμα [της] φακής· και έφαγε και ήπιε και αφού σηκώθηκε αναχώρησε· έτσι ο Ησαύ καταφρόνησε τα πρωτοτόκιά [του].

26 [ΚΣΤ] ΕΓΙΝΕ ΔΕ ΠΕΙΝΑ ΣΤΗ ΓΗ, εκτός της προηγούμενης πείνας, που έγινε επί των ημερών του Αβραάμ. Και πήγε ο Ισαάκ στον Αβιμέλεχ, βασιλιά των Φιλισταίων[#], στα Γέραρα. 2 Φάνηκε δε σ' αυτόν ο Κύριος και είπε:

Μη κατεβείς στην Αίγυπτο· κατοίκησε στη γη την οποία θα σου πω· 3 γίνε πάροικος στη γη αυτή, και εγώ θα' μαι μαζί σου, και θα σ' ευλογήσω διότι σε σένα και στο σπέρμα σου θα δώσω όλους αυτούς του τόπους· και θα εκπληρώσω τον όρκο, τον οποίο ορκίσθηκα ^{ώμοσα} προς Αβραάμ τον πατέρα σου· 4 και θα πολλαπλασιάσω ^{πληθύνει} το σπέρμα σου σαν τ' άστρα του ουρανού, και θα δώσω στο σπέρμα σου όλους αυτούς τους τόπους, και θα ευλογηθούν μέσω τους σπέρματός ^{εν τω σπέρματι} σου, πάντα ^{όλα}

[25:9] Κφ. 45:29, 50:13 [25:10] Κφ. 23:16, Κφ. 49:31 [25:11] Κφ. 16:14, 24:62 [25:12] Κφ. 16:15 [25:13] 1Χρ. 1:29 ¹1Χρ. 1:30, Αδάδ [25:16] Κφ. 17:20 [25:17] six. 8 [25:18] 1Σα. 15:7, Κφ. 16:12 [25:19] Ματ. 1:2 [25:20] Κφ. 22:23, Κφ. 24:29 [25:21] 1Χρ. 5:20, 2Χρ. 33:13, Εσδ. 8:23, Ρω. 9:10 [25:22] 1Σα. 9:9, 10:22 [25:23] Κφ. 17:16, 24:60-24, 2Σα. 8:14, Κφ. 27:29, Μαλ. 1:3, Ρω. 9:12 [25:25] Κφ. 27:11, 16,23 [25:26] Ωσ. 12:3, Κφ. 27:36 [25:27] Κφ. 27:3,5, Ιωβ 1:1,8,2:3, Ψλ. 37:37, Εβ. 11:9 [25:28] Κφ. 27:19, 25,31, Κφ. 27:6 ¹Κόκκινος [25:33] Εβ. 12:16 [25:34] Εκ. 8:15, Ησ. 22:13, 1Κο. 15:32 [26:1] Κφ. 12:10, Κφ. 20:2 [26:2] Κφ. 12:1 [26:3] Κφ. 20:1, Ψλ. 39:12, Εβ. 11:9, Κφ. 28:15, Κφ. 12:2 ⁷Κφ. 13:15, 15:18, Κφ. 22:16, Ψλ. 105:9 [26:4] Κφ. 15:5, 22:17, Κφ. 12:3,22:18, Φιλισταίοι: Πρόκειται για επεξηγηματικό αναχρονισμό των αντιγραφών, διότι οι Φιλισταίοι εμφανίσθηκαν 500 χρόνια μετά.

ve [25:9] στο διπλό σπήλαιο (in spelunca duplici) [25:10-11] ...στο πηγάδι το ονομαζόμενο, Του Ζώντος και Βλέποντος [25:12-16] Αυτοί είναι οι γιοί του Ισμαήλ... τα ονόματα με τα κάστρα και τις πόλεις τους, δώδεκα πρίγκηπες των φυλών τους [25:17] ...και φθειρόμενος απέθανε... [25:18] ...απέθανε ενώπιον των αδελφών του [25:19-20] ...από την Μεσοποταμία... [25:21-23] ...δύο λαοί θα διαχωρισθούν από την κοιλιά σου... [25:24] ...και δεν έδωσε μεγάλη σημασία στο ότι πούλησε τα πρωτοτόκια [26:1] Και όταν ο λιμός ...μετά την ξηρασία που έγινε επί Αβραάμ... [25:2-3] Και μένει προσωρινά σε αυτή...

o' [25:1] προσθήμενος... [24:2-8] και έκλιπών ...πρεσβύτερης... [25:9] ...σπήλαιον τὸ διπλοῦν... [25:10] ...τὸν ἀγρόν καὶ τὸ σπήλαιον... [25:11] ...τὸ φρέαρ τῆς ὁράσεως [25:12] αὐταὶ δὲ αἱ γενέσεις Ἰσμαὴλ ...ἡ παιδίσκη... [25:13] ...καὶ Μασσάμ [25:14] καὶ Μασμὰ καὶ Δουμά καὶ Μασσῆ [25:15] καὶ Χοδδὰδ ...Ναφές... [25:16] ...τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐν ταῖς σκηναῖς αὐτῶν καὶ ἐν ταῖς ἐπαύλεσιν αὐτῶν... [25:17] ...καὶ ἐκλιπὼν ἀπέθανεν καὶ προσετέθη πρὸς τὸ γένος αὐτοῦ [25:18-19] καὶ αὐταὶ αἱ γενέσεις... [25:20] ...ἐκ τῆς μεσοποταμίας... [25:21-22] ἐσκήρτων δὲ τὰ παιδιά ...ἐπορεύθη δὲ πυθέσθαι παρὰ κυρίου [25:23] ...δύο ἔθνη ἐν τῇ γαστρὶ ...διασταλήσονται... ὁ μείζων δουλεύσει τῷ ἐλάσσονι [25:24-25] ...ὁ πρωτότοκος πυρράκης ὅλος ὡσεὶ δορὰ δασύς... [25:26] καὶ μετὰ τοῦτο ...ἐπιλημμένη τῆς πτέρνης... [25:27] ...οἱ νεανίσκοι... ἄνθρωπος εἰδὼς κυνηγεῖν ἄγροικος Ἰακώβ δὲ ἦν ἄνθρωπος ἀπλαστος οἰκῶν οἰκίαν [25:28] ...ὅτι ἡ θήρα αὐτοῦ βρώσις αὐτῷ... [25:29] ἤψησεν δὲ Ἰακώβ ἔψεμα... Ἡσαὺ ἐκ τοῦ πεδίου ἐκλείπων [25:30] ...γευσὸν με ἀπὸ τοῦ ἐψέματος τοῦ πυρροῦ τοῦτου ὅτι ἐκλείπω... [25:31] ...ἀπόδοι μοι σήμερον τὰ πρωτοτόκιά... [25:32] ...πορεύομαι τελευτᾶν καὶ ἵνα τί μοι ταῦτα τὰ πρωτοτόκια [25:33] ...ἀπέδοτο... [25:34] ...ἔψεμα φακοῦ... καὶ ἀναστὰς ὥχετο καὶ ἐφαύλισεν Ἡσαὺ τὰ πρωτοτόκια [26:1] ἐγένετο δὲ λιμὸς ἐπὶ τῆς γῆς χωρὶς τοῦ λιμοῦ ...ὁδὸς ἐγένετο ἐν τῷ χρόνῳ τῷ Ἀβραάμ ...ὥφθη δὲ αὐτῷ... [26:3] ...καὶ στήσω τὸν ὄρκον μου ὃν ὥμοσα Ἀβραάμ... [26:4] καὶ πληθύνῃ τὸ σπέρμα σου ὡς τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ...

τα έθνη της γης. **5** επειδή ο Αβραάμ υπάκουσε στη φωνή μου, και φύλαξε τα προστάγματά μου, τις εντολές μου, τα διατάγματά μου και τους νόμους μου.

6 Και κατοίκησε ο Ισαάκ στα Γέραρα. **7** Ρώτησαν δε οι άνδρες του τόπου περί της γυναίκας του· και είπε: *Αδελφή μου είναι*· διότι φοβήθηκε να πει, *Γυναίκα μου* [είναι λέγοντας]: *Μήπως με φονεύσουν οι άνδρες του τόπου για τη Ρεβέκκα*· επειδή ήταν ωραία στην όψη. **8** Και αφού διέμενε εκεί πολλές μέρες, ο Αβιμέλεχ ο βασιλεύς των Φιλισταίων^(# σ. 19), παρακύψας από το παράθυρο^{θυρίδος} είδε, και να, ο Ισαάκ έπαιζε^{χαίρονταν} με Ρεβέκκα τη γυναίκα του.

9 Κάλεσε δε ο Αβιμέλεχ τον Ισαάκ και [του] είπε: *Δες, βεβαίως γυναίκα σου [είναι] αυτή· γιατί λοιπόν είπες: Αδελφή μου είναι;* Και είπε σ' αυτόν ο Ισαάκ: *Επειδή είπα, Μήπως πεθάνω εξ αιτίας της.* **10** Και είπε ο Αβιμέλεχ: *Τι [είναι] αυτό, [το οποίο] έκαμες σε μάς; παρ' όλιγο θα πλάγιαζε^{κοιμηθή} κάποιος από το λαό με τη γυναίκα σου, και θα έφερνες πάνω μας ανομία^{ενοχή}.* **11** Και πρόσταξε ο Αβιμέλεχ σε όλο^{πάντα} το λαό, λέγοντας: *Όποιος αγγίζει τον άνθρωπο αυτόν ή τη γυναίκα του, θα θανατωθεί εξάπαντος.*

12 Έσπειρε δε ο Ισαάκ στη γη εκείνη και σύναξε κατ' εκείνο το χρόνο εκατονταπλάσια· και ευλόγησε αυτόν ο Κύριος. **13** Και μεγαλυνόταν^{υψωνόταν} ο άνθρωπος και προχωρούσε αυξανόμενος, έως ότου έγινε μέγας πολύ^{σφόδρα}. **14** και απέκτησε πρόβατα και βόδια και δούλους πολλούς· και φθόνησαν αυτόν οι Φιλισταίοι^(# σ. 19).

15 Και όλα^{πάντα} τα πηγάδια^{φρέατα}, τα οποία έσκαψαν οι δούλοι του πατέρα του στις ημέρες [του] Αβραάμ του πατέρα του, τα έφραξαν οι Φιλισταίοι* και τα γέμισαν χώμα. **16** Και είπε ο Αβιμέλεχ στον Ισαάκ: *Φύγε^{α-πελθε} από μας, διότι έγινες πολύ δυνατότερος από μας.* **17** Και απήλθε από εκεί ο Ισαάκ και έστησε τη σκηνή του στην κοιλάδα [των] Γεράρων και κατοίκησε εκεί. **18** Και άνοιξε πάλι ο Ισαάκ τα πηγάδια* του νερού, τα οποία έσκαψαν στις ημέρες [του] Αβραάμ του πατέρα του, οι δε Φιλισταίοι* τα έφραξαν μετά το θάνατο του Αβραάμ· και ονόμασε αυτά κατά τα ονόματα, με τα οποία ο πατέρας του είχε ονομάσει αυτά. **19** Και έσκαψαν οι δούλοι του Ισαάκ στην κοιλάδα και βρήκαν εκεί πηγάδι ζωντανού^{τρεχούμενο} νερού.

20 Λογομάχησαν [δε] οι βοσκοί των Γεράρων με τους βοσκούς του Ισαάκ, λέγοντες: *Δικό μας [είναι] το νερό· και ονόμασε το πηγάδι^{II} Εσέκ· διότι φιλονεικήσαν μαζί του.* **21** Και έσκαψαν άλλο πηγάδι^{φρέαρ} και λογομάχησαν και γι' αυτό· για τούτο ονόμασε αυτό ^{II}-*Βιτνά.* **22** Και αφού μετοίκησε από εκεί έσκαψε άλλο πηγάδι^{φρέαρ}, και γι' αυτό δεν λογομάχησαν· κι ονόμασε αυτό ^{III}-*Ρεχωβώθ*, λέγοντας: *Διότι τώρα μας πλάτυνε ο Κύριος και αύξησε εμάς πάνω στη γη.* **23** Και από εκεί ανέβηκε στη Βηρ-σαβεέ. **24** Και φάνηκε σ' αυτόν ο Κύριος τη νύχτα εκείνη, και είπε: *Εγώ [είμαι] ο Θεός Αβραάμ του πατέρα σου· μη φοβάσαι, διότι εγώ [είμαι] μαζί σου, και θα σε ευλογήσω και θα πολλαπλασιάσω^{πληθύνει} το σπέρμα σου, λόγω Αβραάμ του δούλου^{υπηρέτη} μου.*

25 Και οικοδόμησε εκεί θυσιαστήριο και επικαλέσθηκε το όνομα του Κυρίου· και έστησε εκεί τη σκηνή του· έσκαψαν δε εκεί οι δούλοι του Ισαάκ πηγάδι^{φρέαρ}.

26 Τότε ο Αβιμέλεχ πήγε προς αυτόν [από] τα Γέραρα, και Οχοζάθ ο οικείος^{έμπιστος} του, και Φιχόλ ο αρχιστράτηγος της δύναμης του. **27** Και είπε προς αυτούς ο Ισαάκ: *Γιατί ήλθατε προς εμέ, αφού εσείς με μισήσατε και με διώξατε από [κοντά] σας;* **28** οι δε είπαν: *Είδαμε φανερά, ότι ο Κύριος είναι μαζί σου, και είπαμε, Ας γίνει τώρα όρκος μεταξύ μας, μεταξύ εμάς και εσένα, κι ας κάνουμε συνθήκη μαζί σου,* **29** *ότι δεν θα κάμεις κακό σε μας, καθώς εμείς δεν σε αγγίξαμε, και καθώς πράξαμε σε σέ μόνο καλό, και σε εξαπεστείλαμε σε ειρήνη· τώρα [εσύ είσαι] ο ευλογημένος [υπό] του Κυρίου.*

30 Και έκανε σ' αυτούς συμπόσιο· και έφαγαν και ήπιαν. **31** Και σηκώθηκαν νωρίς το πρωί, και ορκίσθηκαν ο ένας στον άλλο· τότε ο Ισαάκ εξαπέστειλε αυτούς, και εξήλθαν απ' αυτόν με ειρήνη^(VG+). **32** Και την ημέρα εκείνη ήλθαν οι δούλοι του Ισαάκ και ανάγγειλαν προς αυτόν περί του πηγαδιού^{φρέατος} το οποίο έσκαψαν, και είπαν σ' αυτόν: *Βρήκαμε νερό^{ύδωρ}.* **33** Και ονόμασε αυτό *Σαβεέ*· γι' αυτό το όνομα της πόλης [είναι] Βηρ-σαβεέ μέχρι σήμερα.

34 Ήταν δε ο Ησαύ 40 χρονών, όταν έλαβε για^{εις} γυναίκα [την] Ιουδίθ, τη θυγατέρα [του] Βεηρί του Χετταίου, και [του] Βασεμάθ, τη θυγατέρα [του] Αιλών του Χετταίου· **35** και αυτές ήταν πικρία ψυχής στον Ισαάκ και ^{στη} Ρεβέκκα.

[26:5] Κφ. 22:16,18, Νεε. 9:13, Ιεζ. 37:15,16 [26:7] Κφ. 12:13, 20:2,13, Παρ. 29:25, Κφ. 24:16, Κρ. 2:9, Ψλ. 37:25, 2Πε. 2:9 [26:10] Κφ. 20:9 [26:11] Ψλ. 105:15 [26:12] Ματ.13:8, Μαρ. 4:8, six.3, Κφ. 14:1,35, Ιωβ 42:12, Κφ. 24:35, Ψλ. 112:3, Παρ. 10:22, Κφ. 37:11, Εκ. 4:4 [26:15] Κφ. 21:30 [26:16] Εξ. 1:9 [26:18] Κφ. 11:31 [26:20] Κφ. 21:25 ^{II}Λογομαχία ^{III}Εχθρά ^{IV}Ευρυχωρία [26:22] Κφ. 17:6, 22:3, 41:52, Εξ. 1:7 [26:24] Κφ. 17:7, 24:12,28:13, Εξ. 3:6, Πρ. 7:32, Κφ. 15:1, six. 3 [26:25] Κφ.12:7, 13:18, Ψλ. 116:17 [26:26] Κφ. 21:22 [26:27] Κρ. 11:7, six. 16 [26:28] Κφ.21:22 [26:29] Κφ. 24:31, Ψλ. 115:15 [26:30] Κφ. 19:3 [26:31] Κφ. 21:31 [26:33] Κφ. 21:31 [26:34] Κφ. 36:2 [26:35] Κφ. 27:36,28:1,8

vg [26:5] ...τήρησες τις αρχές μου και εντολές, και εφαρμοσες τις διατάξεις και νόμους [26:6-9] ...γιατί προσποιείσαι ότι είναι αδελφή σου; [26:10-14] ...και πολύ μεγάλη οικογένεια... [26:15-19] και έσκαψαν στο ρέμα [26:20] ...ονόμασε το πηγάδι, λόγω των συμβάντων: Δυσφήμιση [26:21] ...το άλλο ονόμασε: Μίσος [26:22-26] ...και Οχοζατθ ο φίλος του... [26:27-33] ...ονόμασε αυτό: Αφθονία... [26:34] ...και Μπασεμάθ τη κόρη του Ελών απο το ίδιο μέρος [26:35] Κι αμφοτέρες προσέβαλλαν την ψυχή του Ισαάκ και της Ρεβέκας

ο [26:5] ανθ' ὧν ὑπήκουσεν Ἀβραάμ ὁ πατήρ σου ...καὶ ἐφύλαξεν... καὶ τὰ δικαιώματά μου καὶ τὰ νόμιά μου [26:6-7] ἐπηρώτησαν... [26:8] ἐγένετο δὲ πολυχρόνιος ἐκεῖ... [26:9-10] ...τί τοῦτο ἐποίησας ἡμῖν μικροῦ ἐκοιμήθη τις τοῦ γένους μου μετὰ τῆς γυναίκός σου καὶ ἐπήγαγες ἐφ' ἡμᾶς ἄγνοιαν [26:11] συνέταξεν δὲ Ἀβιμέλεχ ...πᾶς ὁ ἀπτόμενος τοῦ ἀνθρώπου... θανάτου ἔνοχος ἔσται [26:12] ...καὶ εὗρεν ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐκεῖνῳ ἑκατοστειούσαν κριθήν^(Vg+)· εὐλόγησεν δὲ αὐτὸν Κύριος [26:13] καὶ ὑψώθη ὁ ἄνθρωπος καὶ προβαίνων μείζων ἐγένετο ἕως οὗ μέγας ἐγένετο σφόδρα [26:14] ...καὶ γεώργια πολλὰ ἐξήλωσαν δὲ αὐτὸν οἱ Φυλιστιεῖμ [26:15] ...ὥρυσαν οἱ παῖδες τοῦ πατρὸς αὐτοῦ... καὶ ἐπλησαν αὐτὰ γῆς [26:16-17] ...κατέλυσεν ἐν τῇ φάραγγι Γεράρων... [26:18-19] καὶ ὥρυξαν οἱ παῖδες Ἰσαάκ ἐν τῇ φάραγγι γεραρων... [26:20] καὶ ἐμαχέσαντο ...φάσκοντες αὐτῶν εἶναι τὸ ὕδωρ... ἀδικία ἡδίκησαν γὰρ αὐτόν [26:21] ἀπάρας... ὥρυξεν φρέαρ ἕτερον ἐκρίνοντο δὲ καὶ ...ἐπωνόμασεν... ἐχθρία [26:22] ἀπάρας δὲ ἐκεῖθεν ὥρυξεν φρέαρ ἕτερον καὶ οὐκ ἐμαχέσαντο περὶ αὐτοῦ καὶ ἐπωνόμασεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ εὐρυχωρία... [26:23] ἀνέβη δὲ ἐκεῖθεν ἐπὶ τὸ φρέαρ τοῦ ὅρκου [26:24-25] ...καὶ ἔπηξεν ἐκεῖ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ὥρυξαν δὲ ἐκεῖ οἱ παῖδες Ἰσαάκ φρέαρ [26:26] ...Ὅχοζάθ ὁ νυμφαγωγός... [26:27-28] καὶ εἶπαν ἰδόντες ἐωράκαμεν ...γενέσθω ἅρα ἀνὰ μέσον... καὶ διαθησόμεθα μετὰ σοῦ διαθήκην [26:29] ...κακὸν καθότι ἡμεῖς σε οὐκ ἐβδελυξάμεθα καὶ ὃν τρόπον ἐχρησάμεθα σοι καλῶς ...σὺ εὐλόγητός... [26:30] ...ἐποίησεν αὐτοῖς δοχὴν... [26:31] καὶ

27 [ΚΖ] ΚΑΙ ΑΦΟΥ γέρασε ο Ισαάκ, και τα μάτια^{οφθαλμοί} του θάμπωσαν^{ημβλύνθησαν}, ώστε δεν έβλεπε, κάλεσε τον Ησαΐ το γιο του το μεγαλύτερο, και είπε σ' αυτόν: Γιε μου. Ο δε είπε προς αυτόν: Εδώ [είμαι], εγώ. **2** Και εκείνος είπε: Δες^{ιδού}, τώρα, εγώ γέ-
ρασα· δεν γνωρίζω την ημέρα του θανάτου μου. **3** λάβε λοιπόν, παρακαλώ, τα όπλα σου, τη φαρέτρα σου και το τόξο σου, και έξελθε^{βγες} στην πεδιάδα και κυνήγησε θή-
ραμα για μένα. **4** και φτιάξε μου εκλεκτά και νόστιμα φαγητά^{εδέσματα} καθώς αγαπώ, και φέρε μου να φάω, για να σ' ευλογήσει η ψυχή μου πριν πεθάνω.

5 Η δε Ρεβέκκα άκουσε ενώ μιλούσε^{ελάλει} ο Ισαάκ στον Ησαΐ το γιο του. Και πήγε ο Ησαΐ στην πεδιάδα για να κυνηγήσει κυνήγι και να φέρει [αυτό]. **6** Και η Ρεβέκκα μίλησε^{εμίλησε} στον Ιακώβ το γιο της, λέγοντας:

Δες^{ιδού}, εγώ άκουσα τον πατέρα σου που μιλούσε-
λάλουντα προς [τον] Ησαΐ τον αδελφό σου και του έλεγε: **7** Φέρε μου κυνήγι και κάνε μου εδέσματα^(κ. 4), για να φάω, και να σε ευλογήσω μπροστά^{ενώπιον} στον Κύριο πριν πεθάνω. **8** Τώρα λοιπόν, γιε μου, άκουσε τη φωνή μου σε όσα εγώ σου παραγγέλλω. **9** πήγαινε τώρα στο κο-
πάδι^{ποιμνιον}, και λάβε μου από εκεί δύο καλά κατσικάκια<sup>ε-
ρίφια εξ αιγών</sup>, για να κάνω αυτά εδέσματα^(κ. 4) για τον πατέρα σου, καθώς αγαπά^{του αρέσει}. **10** και θα φέρεις αυτά στον πατέρα σου να φάει, για να σε ευλογήσει πριν πεθάνει.

11 Και είπε ο Ιακώβ στη Ρεβέκκα τη μητέρα του: Δες^{ιδού}, ο Ησαΐ ο αδελφός μου [είναι] άντρας τριχωτός-
δασυτριχος, εγώ [είμαι] δε άντρας άτριχος. **12** ίσως με ψηλα-
φήσει ο πατέρας μου, και θα φανώ σ' αυτόν σαν απατε-
ώνας, και θα επισύρω πάνω μου κατάρα και όχι ευλογία.

13 Είπε δε σ' αυτόν η μητέρα του: Επάνω σε μένα η κατάρα σου, παιδί μου· μόνο υπάκουσε στη φωνή μου και πήγαινε, φέρε μου [αυτά].

14 Και πήγε, και έλαβε, και έφερε [αυτά] στη μητέ-
ρα του· και έκαμε η μητέρα του εδέσματα* καθώς αγα-
πούσε ο πατέρας του. **15** Και αφού έλαβε η Ρεβέκκα τις καλύτερες φορεσιές^{φορέματα του} Ησαΐ του μεγαλύτερου γιου της, τα οποία είχε στο σπίτι^{οικία}, έντυσε [με αυτά του] Ιακώβ, το γιο της το νεότερο. **16** και με τα δερ-
ματα απ' τα κατσικάκια^{ερίφων} σκέπασε τα χέρια του, και τα γυμνά μέρη του λαιμού^{τραχήλου} του. **17** και έδωσε στα χέρια [του] Ιακώβ του γιου της τα εδέσματα* και το ψωμί^{άρτον}, τα οποία ετοίμασε.

18 Και ήλθε προς τον πατέρα του· και είπε: Πατέ-
ρα μου. Ο δε είπε: Να^{ιδού}, εγώ· ποιος είσαι, παιδί μου; **19** Και είπε ο Ιακώβ προς τον πατέρα του: Εγώ [είμαι ο] Ησαΐ ο πρωτότοκός σου· έκαμα καθώς μου είπες, σήκω λοιπόν, κάθισε και φάγε από το κυνήγι μου, για να μ' ευλογήσει η ψυχή σου. **20** Και είπε ο Ισαάκ στο γιο του: Πως έγινε, παιδί μου, επειδή [το] βρήκες τόσο γρήγο-
ρα^{ταχύως}; Ο δε είπε: Διότι Κύριος ο Θεός σου έφερε αυτό μπροστά μου.

21 Και είπε ο Ισαάκ στον Ιακώβ: Πλησίασε, παιδί μου, για να σε ψηλαφήσω, αν εσύ [είσαι] αυτός, ο γιος [μου] Ησαΐ, ή όχι. **22** Και πλησίασε ο Ιακώβ στον Ισαάκ το πατέρα του· ο δε ψηλάφησε αυτόν, και είπε: Η μεν φωνή [είναι] φωνή Ιακώβ, τα δε χέρια, [είναι] χέρια [του] Ησαΐ.

23 Και δεν αναγνώρισε αυτόν, διότι τα χέρια του ήταν σαν τα χέρια [του] Ησαΐ [του] αδελφού του, τριχωτά<sup>δα-
σύτριχοι</sup>, και ευλόγησε αυτόν. **24** Και είπε, Συ [είσαι] αυτός ο γιος μου ο Ησαΐ; Ο δε είπε, Εγώ. **25** Και είπε: Φέρε κοντά^{πλησίον} μου, και θα φάω από το κυνήγι του γιου μου, για να σε ευλογήσει η ψυχή μου. Και έφερε κοντά^{πλησίον} του, και έφαγε· έφερε δε σε αυτόν κρασί^{οίνον} και ήπιε. **26** Και είπε σε αυτόν [ο] Ισαάκ ο πατέρας του: Πλησί-
ασε τώρα, και φίλησε με, παιδί μου. **27** Και πλησίασε, και φίλησε αυτόν· και οσφράνθηκε την οσμή^{μυρωδιά} των ενδυμάτων αυτού, και ευλόγησε αυτόν και είπε:

Να^{ιδού}, η οσμή* του γιου μου είναι σαν οσμή πε-
διάδας, την οποία ευλόγησε ο Κύριος. **28** Λοιπόν ο Θεός να σου δώσει από τη δρόσο^{δροσιές} του ουρανού και από το πάχος^{ευφορία} της γης και αθθονία σιταριού και κρασιού. **29** Λαοί να σου δουλεύσουν και έθνη να σε προσκυνήσουν· να είσαι κύριος των αδελφών σου, και οι γιοι της μητέρας σου να σε προσκυνήσουν· κα-
ταραμένος όποιος σε καταριέται, και ευλογημένος όποιος σε ευλογεί.

30 Και καθώς σταμάτησε^{έπαυσε} ο Ισαάκ ευλογώντας τον Ιακώβ, μόλις ο Ιακώβ είχε βγει^{εξέλθει} μπροστά από το πατέρα του Ισαάκ· [και] ήλθε ο Ησαΐ [ο] αδελφός αυτού από το κυνήγι του. **31** Και έκαμε και αυτός εδέ-
σματα^(κ. 4) και έφερε προς τον πατέρα αυτού· και είπε προς τον πατέρα του: Ας σηκωθεί ο πατέρας μου, και ας φάει από το κυνήγι [και] από του γιου του, για να με ευλογήσει η ψυχή σου.

[27:1] Κφ. 48:10, 1Σα. 3:2 [27:2] Παρ. 27:1, Ιακ. 4:14 [27:3] Κφ. 25:27,28 [27:4] six. 27, Κφ. 48:9,15, 49:28, Δευ. 33:1 [27:8] six. 13 [27:9] six. 4 [27:10] six. 4 [27:11] Κφ. 25:25 [27:12] six. 22, Κφ. 9:25, Δευ. 27:18 [27:13] Κφ. 43:9, 1Σα. 25:24, 2Σα. 14:9, Ματ. 27:25 [27:14] six. 4,9 [27:15] six. 27 [27:19] six. 4 [27:21] six. 12 [27:23] six. 16 [27:25] six. 4 [27:27] Ωσ.14:6 [27:28] Εβ. 11:20, Δευ. 33:13, 2Σα. 1:21, Κφ. 45:18, Δευ.33:28 [27:29] Κφ. 9:25, 25:23, Κφ. 49:8, Κφ. 12:3, Αρ. 24:9 [27:31] six 4

vg [27:1-4] Φτιάξε μου ενα πικάντικο/γευστικό κρέας [27:5-8] ...άκουσε την συμβουλή μου [27:9] ...για να φάει μετά χαράς [27:10-17] και έδω-
σε σ' αυτόν ένα γευστικό κρέας [27:18-19] ...φάγε το κρέας ελαφιού μου [27:20-29] ...και φυλές να σε προσκυνήσουν... [27:30-31]

σ' άναστάντες... και άπώχοντο απ' αυτού μετά σωτηρίας [26:32] έγένητο ...και παραγενόμενοι οί παῖδες^{Ισαάκ}... οἱ ὄρυξαν ...ουχ εύρομεν ὕδωρ (Λ+X: «Εύρομεν ὕδωρ» - σ.σ. Σοβαρή παρανόηση των Ο') [26:33] και έκάλεσεν αυτό ὄρκος διὰ τοῦτο ὄνομα τῇ πόλει φρέαρ ὄρκου... [26:34-35] και ἦσαν ἐρίζουσαι τῷ Ἰσαάκ και τῇ Ρεβέκκα. [27:1] έγένητο δὲ μετὰ τὸ γηρᾶσαι Ἰσαάκ και ἡμβλύνθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ τοῦ ὁρᾶν ...τὸν πρεσβύτερον... [27:2-3] νῦν οὖν λαβὲ τὸ σκεῦός σου, τήν τε φαρέτραν... θήρευσόν μοι θήραν [27:4] και ποίησόν μοι εδέσματα ὡς φιλῶ... [27:5] ...έπορευθῇ δὲ Ἡσαΐ εἰς τὸ πεδῖον θηρεύσαι θήραν τῷ πατρὶ αὐτοῦ [27:6] ...τὸν ἐλάσσω... [27:7] ἐνεγκόν μοι θήραν... [27:8-9] και πορευθεῖς εἰς τὰ πρόβατα λάβε μοι ἐκεῖθεν δύο ἐρίφους ἀπαλοὺς και καλοὺς, και ποιήσω αὐτοὺς εδέσματα τῷ πατρὶ σου ὡς φιλεῖ [27:10-11] ...ἀνὴρ δασὺς, ἐγὼ δὲ ἀνὴρ λεῖος [27:12] ...και ἔσομαι ἐναντίον αὐτοῦ ὡς καταφρονῶν... [27:13-14] ...καθὰ ἐφίλει... [27:15] ...τὴν στολὴν Ἡσαΐ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς τοῦ πρεσβυτέρου τὴν καλὴν... [27:16] ...περιέθηκεν ἐπὶ τοὺς βραχίονας αὐτοῦ... [27:17-18-19] ...ἀναστὰς κάθισον και φάγε τῆς θήρας μου... [27:20-21] ...ἔγγισόν μοι και ψηλαφήσω... [27:22] ἤγγισεν δὲ Ἰακώβ... [27:23-24-25] και εἶπεν· προσάγαγέ μοι, και φάγομαι ἀπὸ τῆς θήρας σου, τέκνον... [27:26-27] ...και εἶπεν· ἰδοὺ ὁσμή τοῦ υἱοῦ μου ὡς ὁσμή ἀγροῦ πλήρους, ὃν ὑπλόγησεν Κύριος [27:28] ...και ἀπὸ τῆς πιότητος τῆς γῆς... [27:29] και δουλευσάτωσάν σοι ἔθνη και προσκυνήσουσίν σοι ἄρχοντες, και γίνου κύριος τοῦ ἀδελφοῦ σου... [27:30] ...ἤλθεν ἀπὸ τῆς θήρας [27:31] ...και εἶπεν τῷ πατρὶ· ἀναστήτω ὁ πατήρ μου και φαγέτω τῆς θήρας...

32 Και είπε προς αυτόν Ισαάκ ο πατέρας του:

Ποιός είσαι; Ο δε είπε: Είμαι ο γιος σου, ο πρωτότοκός σου ο Ησαύ. **33** Και ξεπλάγαι ο Ισαάκ έκπληξη πολὺ σφόδρα μεγάλη και είπε: Ποιός [είναι] λοιπόν εκείνος, ο οποίος κυνήγησε κυνήγι, και μου έφερε και έφαγα απ' όλα πάντων πριν εισέλθεις, και ευλόγησα αυτόν; και [πραγματικά] ευλογημένος θα είναι.

34 Όταν άκουσε ο Ησαύ τα λόγια του πατέρα του, ανέκραξε [με] κραυγή μεγάλη και πικρή πολὺ σφόδρα. και είπε προς τον πατέρα του: Ευλόγησε με, και εμένα, πατέρα μου. **35** Ο δε είπε: Ήλθε ο αδελφός σου με δόλο απάτη, και έλαβε την ευλογία σου. **36** Και είπε [ο Ησαύ]:

Δικαίως αποκαλέστηκε το όνομα αυτού ¹¹Ιακώβ, διότι τώρα δευτέρα φορά με υποσκέλισε· έλαβε τα πρωτοτόκιά μου, και να ¹²ιδού, τώρα έλαβε και την ευλογία μου. Και είπε: Δεν εφύλαξες για μένα ευλογία;

37 Και, αποκρίθηκε ο Ισαάκ, και είπε προς τον Ησαύ: Δες ¹³ιδού, κύριό σου [τον] έκαμα αυτόν, και όλους ¹⁴πά-ντας τους αδελφούς του έκανα δούλους του, και στήριξα αυτόν με σιτάρι [και] κρασί· [και] τι λοιπόν να κάνω σε σένα, παιδί μου;

38 Και είπε ο Ησαύ προς τον πατέρα του: Μήπως μόνο αυτή την ευλογία έχεις, πατέρα μου; ευλόγησέ με, και εμένα, πατέρα μου, και ύψωσε ο Ησαύ τη φωνή του, και έκλαψε. **39** Και αποκρίθηκε [ο] Ισαάκ ο πατέρας του, και είπε προς αυτόν: Δες ¹⁵ιδού, η κατοίκησή σου θα είναι στο πάχος της γης, και στη δροσιά του ουρανού από πάνω· **40** και ¹⁶αλλά με τη μαχαίρα σου θα ζεις, και στον αδελφό σου θα δουλεύσεις, Όταν δε υπερισχύσεις, θα συντρίψεις το ζυγό του από το λαιμό ¹⁷τραχήλου σου.

41 Και μισούσε ο Ησαύ τον Ιακώβ, για την ευλογία με την οποία ευλόγησε αυτόν ο πατέρας του· και είπε ο Ησαύ μέσα στην καρδιά του: Πλησιάζουν οι μέρες του πένθους του πατέρα μου· τότε θα φονεύσω Ιακώβ τον αδελφό μου.

42 Αναγγέλθηκαν, λοιπόν ¹⁸δε προς τη Ρεβέκκα τα λόγια του Ησαύ του γιου της του μεγαλύτερου· και αφού έστειλε ¹⁹πέμψασα κάλεσε [τον] Ιακώβ το γιο της το νεότερο, και είπε σε αυτόν: Δες ²⁰ιδού, ο Ησαύ ο αδελφός σου παρηγορεί τον εαυτό εναντίον σου, ότι θα σε σκοτώσει ²¹φονεύσει.

43 Τώρα λοιπόν, παιδί μου, άκουσε τη φωνή μου· και αφού σηκωθείς, φύγε προς Λάβαν τον αδελφό μου στη Χαρράν· **44** και κατοίκησε μαζί του μερικές ημέρες, έως ότου παρέλθει ²²περάσει ο θυμός του αδελφού σου· **45** μέχρι να παύσει η εναντίον σου οργή του αδελφού σου, και λησμονήσει τα όσα έκανες σ' αυτόν· τότε θα στείλω, και θα σε φέρω από εκεί· γιατί να σας στερηθώ και τους δύο σε μια μέρα;

46 Και είπε η Ρεβέκκα στον Ισαάκ: Αηδίασα τη ζωή μου εξ αιτίας των θυγατέρων του Χέτ· εάν ο Ιακώβ λάβει γυναίκα από τις θυγατέρες του Χετ, καθώς [είναι] αυτές οι κοπέλες ²³κόρες της γης [αυτής], τι με ωφελεί να ζω;

28 **[ΚΗ]** ΚΑΙ ΑΦΟΥ ΠΡΟΣΚΑΛΕΣΕ ο Ισαάκ τον Ιακώβ ευλόγησε αυτόν, και παράγγειλε προς αυτόν λέγοντας: Δεν θα λάβεις γυναίκα από τις θυγατέρες [της] Χαναάν· **2** όταν σηκωθείς πήγαινε στην Παδάν-αράμ, στην ²⁴κατοικία [του] Βαθουήλ του πατέρα της μητέρας σου· και από εκεί λάβε στον εαυτό [σου] γυναίκα, από τις θυγατέρες Λάβαν του αδελφού της μητέρας σου· **3** και ο Θεός ο Παντοδύναμος να σ' ευλογήσει και να σ' αυξήσει και να σε πληθύνει, ώστε να γίνεις [σε] πλήθος ²⁵συναγωγές (Ο') λαών· **4** και να σου δώσει την ευλογία του Αβραάμ, σε σένα και στο σπέρμα σου μετά [από] σένα, για να κληρονομήσεις τη γη της παροικίας σου, την οποία έδωσε ο Θεός στον Αβραάμ.

5 Και εξαπέστειλε ο Ισαάκ τον Ιακώβ· και πήγε στην Παδάν-αράμ προς [τον] Λάβαν, το γιο του Βαθουήλ του Σύρου ²⁶Ασούριου, τον αδελφό [της] Ρεβέκκας της μητέρας του Ιακώβ και του Ησαύ.

6 Όταν είδε ²⁷ιδών δε ο Ησαύ ότι ευλόγησε ο Ισαάκ τον Ιακώβ και εξαπέστειλε αυτόν στην Παδάν-αράμ, για να λάβει για τον εαυτό του γυναίκα από εκεί, και ότι, ενώ ευλογούσε αυτόν, παρήγγειλε σ' αυτόν, λέγοντας: Δεν θα λάβεις γυναίκα από τις θυγατέρες της Χαναάν· **7** κι ότι υπάκουσε ο Ιακώβ στον πατέρα του και τη μητέρα του· και πήγε στην Παδάν-αράμ· **8** και αφού είδε ²⁸ιδών ο Ησαύ ότι οι θυγατέρες [της] Χαναάν είναι μισητές ²⁹(κακές-Ο') στα μάτια του πατέρα του Ισαάκ, **9** πήγε ο Ησαύ στον Ισμαήλ, και εκτός των άλλων γυναικών του έλαβε για τον εαυτό του γυναίκα τη Μαελέθ, [την] θυγατέρα [του] Ισμαήλ του γιου του Αβραάμ, την αδελφή του Ναβαιώθ.

[27:33] Κφ. 28:3,4, Ρω. 11:29 [27:34] Εβ. 12:17 [27:36] Κφ. 25:26 ¹¹ Υποσκελιστής, Κφ. 25:33 [27:37] six. 29, 2Σα. 8:14, six. 28 [27:38] Εβ. 12:17 [27:39] six. 28, Εβ. 11:20 [27:40] Κφ. 25:23, 2Σα. 8:14, Αβδ. 18-20, 2Βα. 8:20 [27:41] Κφ. 37:4,8, Κφ. 50:3,4,10, Αβδ. 10 [27:42] Ψλ. 64:4 [27:43] Κφ. 11:31 [27:46] Κφ. 26:35, 28:8, Κφ. 24:3 [28:1] Κφ. 27:33, Κφ. 24:3 [28:2] Ως. 12:12, Κφ. 25:20, Κφ. 22:23, Κφ. 24:29 [28:3] Κφ. 17:1,6 [28:4] Κφ. 12:2, Κφ. 17:8 [28:8] Κφ. 24:3, 26:35 [28:9] Κφ. 36:3, ¹² Βασεμάθ, Κφ. 25:13

vg [27:32-33] Ο Ισαάκ ένοιωσε φόβο και απόρησε πάρα πολύ, και θαυμάζοντας πέρα απο κάθε κατανόηση,είπε: Ποιός είναι αυτός λοιπόν που μου έφερε ελάφι που κυνήγησε και έφαγα και τον ευλόγησα και θα είναι ευλογημένος [27:34] ...και ευρισκόμενος σε κατάπληξη, είπ... [28:1-2] στη Μεσοποταμία της Συρίας [28:4-6] στη Μεσοποταμία της Συρίας (in Mesopotamiam Syriae) [28:7-8] Κατανοώντας ότι ο πατέρας του δεν έβλεπε με ευχαρίστηση τις θυγατέρες του Χαναάν, πήγε στον Ισμαήλ... τη Μαελέθ, την κόρη του Ισμαήλ, ...την αδελφή του Ναβαιώθ

ο' [27:33] εξέστη δέ 'Ισαάκ έκστασιν μεγάλην σφόδρα και είπεν· τίς οὖν ὁ θηρεύσας μοι θῆραν καὶ εἰσενέγκας μοι καὶ ἔφαγον ἀπὸ πάντων πρὸ τοῦ σέ ἐλθεῖν καὶ ὑλόγησα αὐτόν, καὶ εὐλογημένος ἔστω. [27:34] ἐγένετο δέ, ἥνικα ἤκουσεν Ἡσαὺ τὰ ῥήματα Ἰσαάκ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἀνεβόη-σεν φωνὴν μεγάλην καὶ πικρὰν σφόδρα καὶ είπεν· εὐλόγησον δὴ κάμῃ, πάτερ. [27:35-36] ...ἐπτέρνικε γὰρ με ἥδη δεύτερον τοῦτο... οὐχ ὑπελίπου μοι εὐλογίαν, πάτερ; [27:37] ...καὶ πάντας τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐποίησα αὐτοῦ οἰκέτας... [27:38] ...κατανοχθέντος δέ Ἰσαάκ ἀνεβόησεν φωνῇ Ἡσαὺ καὶ ἔκλαυσεν. [27:39] ...ἰδοὺ ἀπὸ τῆς πύότητος τῆς γῆς ἔσται ἡ κατοικίσις σου... [27:40] ...ἐὰν καθέλῃς, καὶ ἐκλύσης τὸν ζυγὸν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ τραχήλου σου. [27:41] καὶ ἐνεκότει Ἡσαὺ τῷ Ἰακώβ... [27:42] ...τὰ ῥήματα Ἡσαὺ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς τοῦ πρεσβυτέρου... ὁ ἀδελφός σου ἀπειλεῖ σοι τοῦ ἀποκτεῖναί σε. [27:43] ...καὶ ἀναστὰς ἀπόδραθι εἰς τὴν Μεσοποταμίαν πρὸς Λάβαν τὸν ἀδελφόν μου εἰς Χαρράν, [27:44] ...ἔως τοῦ ἀποστρέψαι τὸν θυμὸν... [27:45] ...καὶ ἀποστείλασα μεταπέμψομαί σε ἐκεῖθεν, μήποτε ἀτεκνωθῶ ἀπὸ τῶν δύο ὑμῶν... [27:46] ...προσώχθικα τῇ ζωῇ μου... [28:2] ἀναστὰς ἀπόδραθι εἰς τὴν Μεσοποταμίαν, εἰς τὸν οἶκον Βαθουήλ... [28:3] ὁ δὲ Θεὸς μοι εὐλογήσῃ σε... καὶ ἔσῃ εἰς συναγωγὰς ἐθνῶν [28:4] ...καὶ δώῃ σοι τὴν εὐλογίαν Ἀβραάμ τοῦ πατρὸς μου σοὶ καί... [28:5] ...καὶ ἐπορεύθῃ εἰς τὴν Μεσοποταμίαν πρὸς Λάβαν τὸν υἱὸν Βαθουήλ... [28:6] ...καὶ ἀπώχeto εἰς τὴν Μεσοποταμίαν Συρίας λαβεῖν ἑαυτῷ ἐκεῖθεν γυναῖκα... [28:7] ...καὶ ἐπορεύθῃ εἰς τὴν Μεσοποταμίαν Συρίας. [28:8] ...ὅτι πονηραὶ εἰσὶν αἱ θυγατέρες Χαναάν... [28:9] ...ἀδελφὴν Ναβεώθ... [28:10] Καὶ ἐξῆλθεν Ἰακώβ ἀπὸ τοῦ φρέατος τοῦ ὄρκου... Χαρράν.

10 Και αναχώρησε ο Ιακώβ από τη Βηρ-σαβεέ, και πήγε στη Χαρράν. **11** Και έφθασε σε κάποιο τόπο και διανυκτέρευσε εκεί, γιατί είχε δύσει ο ήλιος· και έλαβε από τους λίθους^{πέτρες} του τόπου και τους έβαλε για προσκεφάλι του, και κοιμήθηκε σε εκείνο τον τόπο.

12 Και είδε όνειρο^{ενύπνιον}, και να^{ιδού}, σκάλα^{κλίμαξ} στηριγμένη στη γη, της οποίας η κορυφή έφθανε στον ουρανό· και να^{ιδού}, οι άγγελοι του Θεού ανέβαιναν και κατέβαιναν επάνω σ' αυτή. **13** Και δεσι^{ιδού}, ο Κύριος στεκόταν^{ίστατο} πάνω από αυτή και είπε: Εγώ [είμαι] Κύριος ο Θεός του Αβραάμ του πατέρα σου, και ο Θεός του Ισαάκ· τη γη, πάνω στην οποία κοιμάσαι, σε σένα θα δώσω αυτή και στο σπέρμα^{απογόνους} σου.

14 Και θα είναι το σπέρμα* σου σαν την άμμο της γης, και θα ξαπλωθεί προς δύση και προς ανατολή και προς βορρά και προς νότο· και θα ευλογηθούν μέσω^{εν} σου^{σοι}, και μέσω^{εν} του σπέρματός σου όλες^{πάσαι} οι φυλές της γης· **15** και να^{ιδού}, εγώ [είμαι] μαζί σου, και θα σε διαφυλάσσω πανταχού, όπου αν πας, και θα σε επαναφέρω σ' αυτή τη γη· διότι δεν θα σε εγκαταλείψω, μέχρι να κάνω όσα σου είπα^{ελάλησα}.

16 Και όταν ξύπνησε^{εξεγερθείς} ο Ιακώβ από τον ύπνο του, είπε: Βέβαια ο Κύριος είναι σε αυτόν τον τόπο, και εγώ δεν το ήξερα. **17** Και φοβήθηκε και είπε: Πόσο φοβερός [είναι] αυτός ο τόπος· αυτό δεν [είναι] παρά οίκος Θεού, και αυτή η πύλη του ουρανού^{των ουρανών}.

18 Και αφού σηκώθηκε ο Ιακώβ νωρίς το πρωί, έλαβε την πέτρα^{λιθάρι} την οποία είχε τοποθετήσει για μαξιλάρι^{προσκεφάλιον} του, και έστησε αυτή για στήλη και έχυσε λάδι πάνω στην κορυφή της. **19** Και ^{απο}κάλεσε το όνομα του τόπου εκείνου, "Βαιθήλ· το δε όνομα της πόλης εκείνης [ήταν] προηγουμένως Λούζ.

20 Και ευχήθηκε ο Ιακώβ ευχή, λέγοντας: Αν ο Θεός είναι μαζί μου και με διαφυλάξει σ' αυτό το δρόμο^{οδό} που πάω, και μου δώσει ψωμί^{άρτον} να φάω και ρούχα^{ενδύματα} να ντυθώ, **21** και επιστρέψω με ειρήνη στον οίκο του πατέρα μου, τότε ο Κύριος θα είναι^{αποδειχτεί} Θεός μου· **22** και το λιθάρι αυτό, το οποίο έστησα για στήλη, θα 'ναι οίκος Θεού· και από πάντα όσα μου δώσεις, το δέκατο θα προσφέρω σε σένα.

29 [ΚΘ] ΚΑΙ ΞΕΚΙΝΗΣΕ ο Ιακώβ και πήγε στη γη των κατοίκων της ανατολής. **2** Και είδε, και να, ένα πηγάδι^{φρέαρ} μέσα στην πεδιάδα και δεσι^{ιδού},

εκεί ήταν τρία κοπάδια^{ποίμνια} προβάτων αναπαυόμενα κοντά^{πλησίον} σ' αυτό, γιατί από το πηγάδι^{φρέατος} εκείνο πότιζαν τα κοπάδια^{ποίμνια}. μέγας δε λίθος [ήταν] πάνω στο στόμιο του πηγαδιού^{φρέατος}. **3** Και όταν συνάγονταν εκεί όλα τα κοπάδια*, αποκυλούσαν το λίθο^{πέτρα} από το στόμιο του πηγαδιού*, και πότιζαν τα ποίμνια*. έπειτα έθεταν ξανά το λίθο πάνω στο στόμιο του πηγαδιού στον τόπο του. **4** Και είπε προς αυτούς ο Ιακώβ: Αδελφοί, από που είστε; Οι δε είπαν, Από τη Χαρράν είμαστε. **5** Και είπε προς αυτούς, Γνωρίζετε [τον] Λάβαν το γιο^{εγγονό} του Ναχώρ; οι δε είπαν, [Τον] γνωρίζουμε.

6 Και είπε προς αυτούς: Υγιαίνει^{Είναι καλά}; Οι δε είπαν, Είναι καλά^{υγιαίνει}. και να^{ιδού}, [η] Ραχήλ η κόρη^{θυγάτηρ} του έρχεται με τα πρόβατα. **7** Και είπε: Δεσι^{ιδού}, [μένει] ακόμη μέρα πολλή, δεν [είναι] ώρα να αποσυρθούν τα κτήνη^{κτηνοτροφία}. ποτίστε τα πρόβατα και [μετά] πηγαίνετε να [τα] βοσκήσετε.

8 Αυτοί δε είπαν: Δεν είναι δυνατόν, έως ότου συναχθούν όλα^{πάντα} τα κοπάδια^{ποίμνια}, και να αποκυλίσουν το λίθο από το στόμιο του πηγαδιού^{φρέατος}. τότε ποτίζουμε τα πρόβατα. **9** Κι ενώ μιλούσε ακόμα σ' αυτούς, ήλθε η Ραχήλ με τα πρόβατα του πατέρα της· διότι ήταν βοσκοπούλα. **10** Και ^{καθ}ώς είδε ο Ιακώβ τη Ραχήλ, θυγατέρα του Λάβαν [του] αδελφού της μητέρας του, και τα πρόβατα του Λάβαν [του] αδελφού της μητέρας του, πλησίασε ο Ιακώβ και αποκύλισε το λίθο* απ' το στόμιο του πηγαδιού^{φρέατος}, και πότισε τα πρόβατα του Λάβαν, του αδελφού της μητέρας του.

11 Και φίλησε ο Ιακώβ την Ραχήλ και αφού ύψωσε τη φωνή του έκλαψε. **12** Και ανάγγειλε ο Ιακώβ προς τη Ραχήλ, ότι είναι αδελφός του πατέρα της, και ότι είναι γιος της Ρεβέκκας· και εκείνη τρέχοντας^{δραμούσα} ανάγγειλε [αυτό] στον πατέρα της. **13** Και καθώς άκουσε ο Λάβαν το όνομα του Ιακώβ του γιου της αδελφής του, έτρεξε^{έδραμεν} σε συνάντησή του· και αφού αγκάλιασε αυτόν, τον φίλησε και τον έφερε στην ^{κατ}οικία του· και διηγήθηκε [ο Ιακώβ] προς το Λάβαν πάντα τα γενόμενα.

14 Και είπε προς αυτόν ο Λάβαν: Βέβαια είσαι οστό^{κόκαλο} μου και σάρκα μου. Και κατοίκησε μαζί του ένα μήνα. **15** Και είπε ο Λάβαν στον Ιακώβ: Επειδή είσαι αδελφός μου, για τούτο θα μου δουλεύεις δωρεάν; πες μου, ποιός [θα είναι] ο μισθός σου; **16** Είχε δε ο Λάβαν δύο θυγατέρες· το όνομα της μεγαλύτερης, Λεία, και τ' όνομα της μικρότερης Ραχήλ.

[28:10] Ωσ. 12:12, Πρ. 7:2 [28:12] Κφ. 41:1, Ιωβ 33:15, Ιωα. 1:51, Εβ. 1:14 [28:13] Κφ. 35:1, 48:3, Κφ. 26:24, Κφ. 13:15, 35:12 [28:14] Κφ. 13:16, Κφ. 13:14, Δευ. 12:20, Κφ. 12:3, 18:18, 22:18, 26:4 [28:15] six. 20, Κφ. 26:24, 31:3, Κφ. 48:16, Ψλ. 141:5-8, Κφ. 35:6, Δευ. 31:6,8, Ι.Ν. 1:5, 1Βα. 8:57, Αρ. 23:19 [28:16] Εξ. 3:5, Ι.Ν. 5:15 [28:18] Κφ. 31:13, 45,35:14, Δευ. 8:10-12, Αρ. 7:1 [28:19] Κρ. 1:23,26, Ωσ. 4:15 ¹¹Οίκος Θεού [28:20] Κφ. 31:13, Κρ. 11:30, 2Σα. 15:8, six. 15, Αββ. 3:17-19, Ωσ. 11:12, 1Τι. 6:8 [28:21] Κρ. 11:31, 2Σα. 19: 24,30, Δευ. 26:17, 2Σα. 15:8, 2Βα. 5:17 [28:22] Κφ. 35:7,14, Δευ.27:30 [29:1] Αρ. 23:7, Ωσ. 12:12 [29:6] Κφ. 43:27 [29:9] Εξ. 2:16 [29:10] Εξ. 2:17 [29:11] Κφ. 33:4, 45:14,15 [29:12] Κφ. 13:8, 14:14,16, Κφ. 24:28 [29:13] Κφ. 24:29 [29:14] Κφ. 2:23, Κρ. 9:2, 2Σα. 5:1, 19:12-13

vg [28:10-13] Και ο Κύριος επικλίνοντας πάνω στη σκάλα είπε... [28:14] Και το σπέρμα σου θα είναι σαν την σκόνη της γης [28:15-17] Και τρέμοντας είπε [28:18-21] Και θα επιστρέψω με ευημερία στον πατέρα μου [29:1-10] ...και γνωρίζοντας ότι αυτή ήταν ξαδέλφη του απο αδελφό... [29:11-13] ...άκουσε τις αιτίες γι'αυτό το ταξίδι του... [29:14] και αφού οι ημέρες του ενός μηνός τελείωσαν [29:15] ... [29:16]

σ' [28:11] και άπληντησεν τόπω και έκοιμήθη εκεί· έδω γάρ ο ήλιος· και έλαβεν από τών λίθων του τόπου, και έθηκεν πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ... [28:12-13] ὁ δὲ Κύριος ἐπεστήρικτο ἐπ' αὐτῆς... και εἶπεν· ἐγὼ ...μὴ φοβοῦ· ἡ γῆ, ἐφ' ἧς σὺ καθεύδεις, ἐπ' αὐτῆς σοὶ δώσω... [28:14] ...και πλατυνθήσεται ἐπὶ θάλασσαν και ἐπὶ λίβα και... [28:15-18] και ἀνέστη... και ἐπέχεεν ἔλαιον ἐπὶ τὸ ἄκρον αὐτῆς [28:19] ...ἐκάλεσεν... Οἶκος Θεοῦ· και Οὐλαμλους σ' ἦν ὄνομα τῇ πόλει τὸ πρότερον [28:20-21] ...και ἀποστρέψῃ με μετὰ σωτηρίας εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου... [28:22] ... [29:1] και ἐξάρas Ἰακώβ τοὺς πόδας ἐπορεύθη εἰς γῆν ἀνατολῶν πρὸς Λάβαν τὸν υἱὸν Βαθουήλ τοῦ Σύρου, ἀδελφὸν δὲ Ῥεβέκκας μητρὸς Ἰακώβ και Ἡσαῦ. [29:2] και ὄρα και ἰδοὺ φρέαρ ἐν τῷ πεδίῳ... [29:3] ...και ἀπεκαθίστων τὸν λίθον... [29:4-12] ...ἀπήγγειλεν τῷ πατρὶ αὐτῆς κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα [29:13] ...και διηγῆσατο τῷ Λάβαν πάντας τοὺς λόγους τούτους [29:14-16] ...ὄνομα τῇ μείζονι Λεία, και ὄνομα τῇ νεωτέρᾳ Ραχήλ.

17 Και της [μεν] Λείας τα μάτια^{οφθαλμοί} [ήταν] ασθε-
νικά^{χωρίς λάμψη/γλαρά}. η δε Ραχήλ ήταν ευειδής^{όμορφη} και
[ήταν] ωραία στην όψη^{είχε παράσημα/διάπλωση}. **18** Και αγάπη-
σε ο Ιακώβ τη Ραχήλ· και είπε, *Θα σου δουλεύω 7 χρό-
νια^{έτη} για τη Ραχήλ, τη θυγατέρα σου τη μικρότερη.* **19**
Και είπε ο Λάβαν: Καλύτερα να δώσω αυτή σε σένα,
παρά να δώσω αυτή σε άλλο άντρα· κατοίκησε μαζί
μου. **20** Και δούλευσε ο Ιακώβ για τη Ραχήλ 7 χρόνια^{έτη}.
και φαίνονταν σ' αυτόν σαν λίγες [οι] ημέρες, για την
προς αυτή αγάπη του.

21 Και είπε ο Ιακώβ στον Λάβαν: *Δος [μου] τη γυ-
ναίκα μου, διότι συμπληρώθηκαν οι μέρες μου, για να
εισέλθω^{έχω σχέσεις} προς αυτή.* **22** Και συγκέντρωσε^{συνήγαγεν}
ο Λάβαν όλους^{πάντας} τους ανθρώπους του τόπου και
έκανε συμπόσιο. **23** Και το εσπέρας^{δελινό}, αφού έλαβε
τη Λεία τη θυγατέρα του, την έφεραν προς αυτόν· και
εισήλθε^{απέκτησε σχέσεις} προς αυτήν. **24** Και έδωσε ο Λάβαν
στη Λεία τη θυγατέρα του, για υπηρέτρια^{θεράπειναν} αυτής,
Ζελφά την υπηρέτρια^{θεράπειναν} του. **25** Και το πρωί, δεσ-
^{δού}, αυτή [ήταν] η Λεία· και είπε προς τον Λάβαν:

*Τι [είναι] τούτο [το οποίο] έπραξες σε με; δεν σου
δούλευσα για τη Ραχήλ; και γιατί με^{εξαπάτησες};* **26** Και
είπε ο Λάβαν: Δεν γίνεται έτσι στον τόπο μας, να δίνε-
ται η μικρή πριν τη μεγαλύτερη^{πρεσβύτερας}. **27** εκπλήρωσε
την εβδομάδα αυτής, και θα σου δώσω και αυτή, αντί
της εργασίας την οποία θα κάνεις σ' εμέ ακόμα άλλα
7 χρόνια^{έτη}.

28 Και έκανε [ο] Ιακώβ έτσι κι εκπλήρωσε την
εβδομάδα της· και παρέδωσε σ' αυτόν τη Ραχήλ τη θυ-
γατέρα του, για^{ως} γυναίκα. **29** Και έδωσε ο Λάβαν στη
Ραχήλ τη θυγατέρα του, για υπηρέτρια^{θεράπειναν} της, Βαλ-
λάν την υπηρέτρια^{θεράπειναν} του. **30** Και εισήλθε [ο Ια-
κώβ] και προς τη Ραχήλ· και αγάπησε τη Ραχήλ περισ-
σότερο παρά τη Λεία· και δούλευσε αυτόν ακόμη άλλα
7 χρόνια^{έτη}.

31 Και αφού είδε ο Κύριος ότι μισούνταν η Λεία,
άνοιξε τη μήτρα της· η δε Ραχήλ [ήταν] στείρα. **32** Και
συνέλαβε η Λεία και γέννησε ένα γιο και κάλεσε τ'
όνομα αυτού ^{1α}Ρουβήν· διότι είπε: *Είδε βέβαια ο Κύρι-
ος την ταπείνωσή μου· τώρα λοιπόν θα μ' αγαπήσει ο
άντρας μου.* **33** Και συνέλαβε πάλι και γέννησε γιο· και

είπε: *Επειδή άκουσε ο Κύριος ότι μισούμαι, για τούτο
μου έδωσε ακόμη και αυτόν· και κάλεσε το όνομα αυτού
^{1β}Συμεών.* **34** Και συνέλαβεν ακόμη και γέννησε γιο·
και είπε: *Τώρα αυτή τη φορά άντρας μου θα ενωθεί
μαζί μου, διότι γέννησα σε αυτόν τρεις γιους· γι' αυτό
ονόμασε αυτόν ^{1γ}Λευί.*

35 Και συνέλαβε πάλι και γέννησε γιο· και είπε:
*Αυτή τη φορά θα δοξολογήσω τον Κύριο· γι' αυτό κάλε-
σε το όνομα αυτού ^{1δ}Ιούδα· και έπαψε να γεννά.*

30 [Λ'] ΚΑΙ ΟΤΑΝ ΕΙΔΕ Η ΡΑΧΗΛ ότι δεν τε-
κνοποίησε^{γεννούσε} παιδιά στον Ιακώβ, φθόνησε η
Ραχήλ την αδελφή της· και είπε στον Ιακώβ, *Δος μου
παιδιά^{τέκνα}· ειδημή, εγώ πεθαίνω.*

2 Και άναψε^{εξήφθει} ο θυμός του Ιακώβ κατά της Ρα-
χήλ και είπε: *Μήπως [είμαι] εγώ αντί του Θεού ο οποίος
σε στέρησε από καρπό κοιλάς;* **3** Η δε είπε: *Δες^{1δού}, η
υπηρέτρια^{θεράπεινά} μου η Βαλλά· είσελθε* σ' αυτήν, και
θα γεννήσει πάνω στα γόνατά μου, για να αποκτήσω
και εγώ παιδιά^{τέκνα} από αυτή.*

4 Και έδωσε σ' αυτόν τη Βαλλά τη θεράπεινα* της
για γυναίκα· και εισήλθε^(κ. 21) ο Ιακώβ προς αυτή. **5** Και
συνέλαβε η Βαλλά, και γέννησε γιο στον Ιακώβ· **6** και
είπε η Ραχήλ: *Ο Θεός με έκρινε και άκουσε και τη φωνή
μου και μου έδωσε γιο· δια τούτο κάλεσε το όνομα αυ-
τού ^{1α}Δαν.* **7** Και συνέλαβε πάλι η Βαλλά, η θεράπεινα*
της Ραχήλ, και γέννησε δεύτερο γιο στον Ιακώβ· **8** και
είπε η Ραχήλ: *Δυνατή πάλι πάλεψα με την αδελφή μου,
και υπερίσχυσα· και κάλεσε το όνομα αυτού ^{1β}Νεφθαλί.*

9 Και όταν είδε η Λεία ότι έπαυσε να γεννά, πήρε^{έλα-}
βε τη Ζελφάν την υπηρέτρια^{θεράπειναν} της, και έδωσε αυτή
στον Ιακώβ για γυναίκα^{σύζυγο}.

10 Και η Ζελφά, η θεράπεινα* της Λείας, γέννησε
γιο στον Ιακώβ· **11** και είπε η Λεία: *Ευτυχία έρχεται· και
κάλεσε το όνομα αυτού ^{1γ}Γαδ.* **12** Και γέννησε η Ζελφά,
η θεράπεινα* της Λείας, δεύτερο γιο στον Ιακώβ· **13**
και είπε η Λεία: *Μακαρία [είμαι] εγώ, γιατί θα με μακα-
ρίζουν οι γυναίκες· και κάλεσε το όνομα αυτού ^{1δ}Ασήρ.*
14 Και πήγε ο Ρουβήν κατά τις ημέρες του θερισμού
του σιταριού και βρήκε μανδραγόρες[#] στον αγρό, και
έφερε αυτούς προς την Λεία τη μητέρα αυτού.

[29:18] Κφ. 31:41, 2Σα. 3:14 [29:20] Κφ. 30:26, Ωσ. 12:12 [29:21] Κφ. 15:1 [29:22] Κφ. 14:10, Ιωα. 2:1,2 [29:27] Κφ. 12:12 [29:28] Λευ. 18:18 [29:30]
six.20, Δευ. 21:15, Κφ. 30:26, 31:41, Ωσ. 12:12 [29:31] Ψλ. 147:3, Κφ. 30:1 ^{1α}Ιδού υιός [29:32] Εξ. 3:7, 4:31, Δευ. 26:7, Ψλ. 25:18, 106:44 ^{1β}Ακοή ^{1γ}Ενω-
σις [29:35] Ματ. 1:2 ^{1δ}Δοξολογία [30:1] Κφ. 29:31, Κφ. 37:11, Ιωβ 5:2 [30:2] Κφ. 16:2, 1Σα. 1:5 [30:3] Κφ. 16:2, Κφ. 50:23, Ιωβ 3:12, Κφ. 16:2 [30:4]
Κφ. 16:2, 35:22 [30:6] Ψλ. 35:24, 43:1, Θρ. 3:59 ^{1α}Κρίσις [30:8] Ματ. 4:13 ^{1β}Πάλη μου [30:9] six. 4 ^{1γ}Ευτυχία [30:13] Παρ. 31:28, Λου. 1:48 ^{1δ}Μακα-
ρισμός [30:14] Κφ. 25:30, Μανδραγόρας: Αγγειόσπερμο, δικότυλο, τοξικό φυτό με ναρκωτικές και θεραπευτικές ιδιότητες που ανήκει στην οικογένεια
των Στρυχνειδών.

vg [29:16-17] Η Λεία είχε γλαρά μάτια, η Ραχήλ ήταν προικισμένη και με ωραία κορμοστασιά [29:18-20] ...λόγω του μεγαλείου της αγάπης του
[29:21-22] Και αυτός έχοντας καλέσει ένα μεγάλο αριθμό φίλων για το πλούσιο γεύμα, έκανε το γάμο [29:23-25] προς τον πεθερό του [29:26-
28] Και αποδέχθηκε αυτό που ήθελε και μετά μία βδομάδα, και αφού πέρασε, παντρεύθηκε την Ραχήλ [29:29-30] Και έχοντας τον γάμο που
ζητούσε προ πολλού, προτίμησε την αγάπη της επόμενης [29:31-33] ...ο Κύριος άκουσε ότι περιφρονούμαι [29:34-35] ... [30:1-8] Η Ραχήλ
είπε: Ο Θεός με συνέκρινε με την αδελφή μου και εγώ υπερίσχυσα [30:9-11] Αυτή είπε: Ευτυχώς... [30:12-13] Η Λεία είπε: Αυτό είναι για την ευ-
τυχία μου: οι γυναίκες θα με αποκαλούν ευλογημένη [30:14] ... [30:15-18] Και είπε ο Θεός με αντάμοιψε... [30:19-27] ...έμαθα απο την εμπειρία,
ότι ο Θεός με ευλόγησε εξ αιτίας σου [30:28-29] ...και πόσο μεγάλη περιουσία έχω στα χέρια μου [30:30] ...και τώρα πλούτισες [30:31-34] ...μου
αρέσει η απαιτησή σου [30:35-37] ...και ράβδους από αμυγδαλιά [30:38-43] Και ο άνθρωπος πλούτησε σφόδρα

ο [29:17] οί δὲ ὀφθαλμοὶ Λείας ἀσθενεῖς· Ραχήλ δὲ καλὴ τῷ εἶδει καὶ ὠραία τῇ ὄψει. [29:18] ...τῆς νεωτέρας· [29:19] εἶπεν δὲ αὐτῷ Λαβάν· βέλ-
τιον δοῦναί με αὐτὴν σοὶ ἢ δοῦναί με αὐτὴν ἀνδρὶ ἐτέρῳ· οἴκησον μετ' ἐμοῦ. [29:20-22] ...καὶ ἐποίησεν γάμον· [29:23-24] ...Ζελφάν τὴν παιδί-
σκην αὐτοῦ αὐτῇ παιδίσκην· [29:25] ...καὶ ἵνα τι παρελογίσω με; [29:26-27] συντέλεσον οὖν τὰ ἔβδομά ταύτης... [29:28] ...ἀνεπλήρωσεν
τὰ ἔβδομά ταύτης... [29:29] ...Βαλλάν τὴν παιδίσκην αὐτοῦ αὐτῇ παιδίσκην· [29:30-35] ...νῦν ἔτι τοῦτο ἐξομολογήσομαι Κυρίῳ... καὶ ἔστη τοῦ
τίκτειν. [30:1] ...ἐξήλωσεν Ραχήλ... εἰ δὲ μή, τελευτήσω ἐγώ· [30:2-4] ...τὴν παιδίσκην αὐτῆς... [30:5-7] ...Βαλλὰ ἡ παιδίσκη Ραχήλ... [30:8] καὶ
εἶπεν Ραχήλ· συνελάβετό μοι ὁ Θεός καὶ συνανέστράφην τῇ ἀδελφῇ μου καὶ ἡδυνήθην· καὶ ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Νεφθαλί. [30:9] ...Ζελφάν

Είπε δε η Ραχήλ προς την Λεία: Δώσε μου, παρακαλώ, από τους μανδραγόρες του γιου σου. **15** Η δε είπε προς αυτή: Μικρό πράγμα είναι, ότι έλαβες τον άντρα μου; και θες να πάρεις και τους μανδραγόρες του γιου μου; και η Ραχήλ είπε: Λοιπόν ας κοιμηθεί μαζί σου αυτή τη νύχτα, για τους μανδραγόρες του γιου σου.

16 Και ήλθε ο Ιακώβ το εσπέρας^{σούρουπο} από τον αγρό, και εξελθούσα η Λεία σε συνάντησή του, είπε: Προς εμέ θα εισέλθεις^{έχεις σχέση}, διότι σε μίσθωσα πραγματικά^{των} με τους μανδραγόρες του γιου μου. Και κοιμήθηκε^{πλάγιασε} μαζί της εκείνη τη νύχτα. **17** Και εισάκουσε ο Θεός την Λεία· και συνέλαβε και γέννησε στον Ιακώβ πέμπτο γιο.

18 Και είπε η Λεία: [Μου] έδωσε ο Θεός το μισθό μου, διότι έδωκα την υπηρέτρια^{θεράπαινάν} μου στον άνδρα μου· και κάλεσε το όνομα αυτού ^{18α}Ισάαχαρ. **19** Και συνέλαβε ακόμη η Λεία, και γέννησε έκτο γιο στον Ιακώβ· **20** και είπε η Λεία: Με προίκισε ο Θεός με καλή προίκα· τώρα θα κατοικήσει μαζί μου ο άντρας μου, διότι γέννησα σ'αυτόν έξι γιους· και κάλεσε το όνομα αυτού ^{20β}Ζαβουλών. **21** Και μετά αυτά γέννησε θυγατέρα, και κάλεσε το όνομα της ^{21γ}Δείνα. **22** Ουμήθηκε δε ο Θεός τη Ραχήλ και εισάκουσε αυτή ο Θεός, και άνοιξε τη μήτρα της· **23** και συνέλαβε, και γέννησε γιο· και είπε: Ο Κύριος αφάισε τη ντροπή^{το όνειδος} μου. **24** Και κάλεσε το όνομα αυτού ^{24β}Ιωσήφ, λέγοντας: Ο Θεός προσθέτει σε μένα και άλλο γιο.

25 Και αφού η Ραχήλ γέννησε τον Ιωσήφ, είπε ο Ιακώβ προς τον Λάβαν: Εξαπόστειλέ με, για να απέλθω στον τόπο μου, και στην πατρίδα μου· **26** δώσε [μου] τις γυναίκες μου και τα παιδιά μου, για τις οποίες σου δούλεψα για να απέλθω· διότι εσύ γνωρίζεις τη δούλεψή μου, με την οποία σου δούλεψα. **27** Είπε δε προς αυτόν ο Λάβαν: Σε παρακαλώ, να βρω χάρη μπροστά σου· γνώρισα εκ πείρας, ότι ο Κύριος με ευλόγησε εξ αιτίας σου.

28 Και είπε: Καθόρισε^{διόρισόν} μου το μισθό σου, και θα σου δώσω [αυτόν]. **29** Ο δε είπε προς αυτόν: Συ γνωρίζεις με ποιό τρόπο σου δούλεψα, και πόσα έγιναν τα κτήνη σου με μένα· **30** γιατί όσα είχες πριν από μένα ήταν λίγα, και [τώρα] αύξησαν σε πλήθος· και ο Κύριος σ' ευλόγησε με τον ερχομό^{έλευσή} μου· και τώρα πότε θα προβλέψω^{φροντίσω} και εγώ για την οικογένειά^{οίκόν} μου; **31** Ο δε είπε: Τι να σου δώσω; Και ο Ιακώβ είπε: Δεν θα μου δώσεις τίποτα· αν κάνεις δε σε μένα αυτό το πράγ-

μα, πάλι θα ποιμαίνω το κοπάδι^{ποιμνίόν} σου [και] θα φυλάω [αυτό]· **32** ζητώ να περάσω σήμερα ^{διαμέσου} όλου του ποιμνίου* σου, ^{διαχωρίζοντας} από εκεί κάθε πρόβατο ^(μεγάλο σε ηλικία) που έχει ποικίλματα^{πισλωτό} και κηλίδες^{στιγμάτα}, και κάθε μελανωπό^{μαυριδερό} μεταξύ των αρνιών ^(μικρά σε ηλικία), και μεταξύ των κατσικών^{αιγών} καθ' ένα που έχει κηλίδες^{στιγμάτα} και ποικίλματα^{πισλωτά}· και [αυτά] να' ναι ο μισθός μου· **33** και στο εξής η δικαιοσύνη μου θα μαρτυρήσει για μένα, όταν έλθεις μπροστά σου για το μισθό μου· Ο,τιδήποτε^{παν ό,τι} δεν είναι με ποικίλματα* και κηλίδες* μεταξύ των κατσικών, και μελανωπό* μεταξύ των αρνιών, θα λογιστεί κλεμμένο από μένα. **34** Και είπε ο Λάβαν: Να, ας γίνει^{έστω} κατά το λόγο σου.

35 Και την ημέρα εκείνη διαχώρισε τους τράγους τους παρδαλούς και κηλιδωτούς και όλα^{πάσας} τα κατσίκια όσα είχαν ποικίλματα^{πισλωτά} και κηλίδες^{στιγμάτα}, πάντα όσα ήταν διάλευκα^{με λευκά σημεία}, και όλα τα μελανωπά^(χ. 32) μεταξύ των αρνιών*, και έδωσε αυτά στα χέρια των γιών του· **36** και έθεσε [απόσταση] δρόμου τριών ημερών ^{ανα}μεταξύ στον εαυτό του και τον Ιακώβ· ο δε Ιακώβ ποίμαινε το υπόλοιπο του κοπαδιού^{ποιμνίου} του Λάβαν. **37** Και πήρε^{έλαβε} για τον εαυτό του ο Ιακώβ ραβδιά^{βέργες} χλωρά από λεύκη και καρυδιά και πλάτανο και ξεφλούδισε^{εξελέπισεν} αυτά κατά λεπίσματα^{λουρίδες} λευκά, ώστε φαινόταν το λευκό [μέσα] στις ράβδους· **38** και τοποθέτησε τις ράβδους, τις οποίες ξελέπιζε*, στα αυλάκια του νερού^{ύδατος}, στις ποτίστρες, όπου τα κοπάδια^{ποιμνία} έρχονταν να πίνουν, για να συλλαμβάνουν τα ποίμνια ενώ έρχονταν να πίνουν.

39 Και συνελάμβαναν τα ποίμνια βλέποντας τις ράβδους, και γεννούσαν πρόβατα* παρδαλά, ποικίλα και κηλιδωτά **40** Διαχώρισε δε ο Ιακώβ τ' αρνιά*, κι έστρεψε τα πρόσωπα των προβάτων* του ποιμνίου του Λάβαν προς τα παρδαλά* και προς όλα τα μελανωπά*· τα δε δικά του ποίμνια [τα] έβαλε χωριστά, και δεν τα τοποθέτησε μαζί με τα πρόβατα του Λάβαν. **41** Και στο καιρό που τα πρώιμα^{εύρωστα} πρόβατα έρχονταν στη σύλληψη, ο Ιακώβ έβαζε τις ράβδους^{βέργες} στα αυλάκια μπροστά από τα μάτια του ποιμνίου, για να συλλαμβάνουν [βλέποντας] προς τις ράβδους*. **42** όταν δε τα πρόβατα ήταν όψιμα^{ασήμαντα}·Ο· δεν τις τοποθετούσε· κι έτσι τα όψιμα* ήταν του Λάβαν, τα δε πρώιμα* του Ιακώβ. **43** Και αυξήθηκε ο άνθρωπος πάρα πολύ, και απέκτησε ποίμνια πολλά και δούλες, δούλους, καμήλες και γαϊδούρια.

[30:15] Αρ. 16:9,13 ^{18α}Μισθός [30:20] Ματ. 4:13, ^{18β}Κατοίκησις ^{18γ}Κρίσις [30:22] Κφ. 8:1, 1Σα. 1:19, Κφ. 29:31 [30:23] 1Σα. 1:6, Ησ. 4:1, Λου. 1:25 ^{18δ}Προσθήκη [30:24] Κφ. 35:17 [30:25] Κφ. 24:54, 56, Κφ. 18:33, 31:35 [30:26] Κφ. 29:20 [30:27] Κφ. 39:3,5, Κφ. 26:24 [30:28] Κφ. 29:15 [30:29] Κφ. 31:6, 38-40, Ματ. 24:35, Τιτ. 2 [30:30] 1Τι. 5:8 [30:32] Κφ. 31:8 [30:33] Εξ. 13:14, Ψλ. 37:6 [30:37] Κφ. 31:9-12 [30:43] six 30, Κφ. 13:2, 24:35, 26:13,14

□ την παιδίσκην αυτής... [30:10-11] και είπεν Λεία· έν τύχη... [30:12-13] και είπεν Λεία· μακάρια εγώ, ότι μακαρίζουσίν με αί γυναίκες· και εκάλεσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἀσήρ. [30:14] ...Θερισμοῦ πυρῶν, και εὔρεν μῆλα μανδραγοροῦ. [30:15] ...ἀ οὐχ ἱκανὸν σοι ὅτι... [30:16-18] ...ἀνθ' οὗ ἔδωκα τὴν παιδίσκην μου... ὄνομα αὐτοῦ Ἰσασαχάρ, ὃ ἐστὶν μισθός. [30:19-20] και είπεν· Λεία δεδωρηται μοι ὁ Θεός δῶρον καλὸν ἐν τῷ νῦν καιρῷ· αἰρετιεῖ με ὁ ἀνὴρ μου... [30:21-23] ...είπεν δὲ Ραχήλ· ἀφείλεν ὁ Θεός μου τὸ ὄνειδος μου... [30:24-25] ...ἵνα ἀπέλθω ... και εἰς τὴν γῆν μου. [30:26-27] ...εἰ εὔρον χάριν ἐναντίον σου, οἰωνισάμην ἂν· εὐλόγησεν γάρ με ὁ Θεός τῇ σῇ εισόδῳ. [30:28] διάστειλον τὸν μισθόν σου... [30:29-30] μικρὰ γὰρ ἦν ὅσα σοι ἦν ἐναντίον ἐμοῦ, και ηὔξηθη εἰς πλῆθος, και ηὔλογησέν σε Κύριος ἐπὶ τῷ ποδί μου· νῦν οὖν πότε ποιήσω καγὼ ἐμαυτῷ οἶκον; [30:31] ...ἐὰν ποιήσης μοι τὸ ῥῆμα τοῦτο... [30:32] ...πάν πρόβατον φαῖον ἐν τοῖς ἀρνάσιν, και πᾶν διάλευκον και ῥαντὸν ἐν ταῖς αἴξιν, ἔσται μοι μισθός. [30:33] ...πάν ὁ ἐάν μὴ ᾖ ῥαντὸν και διάλευκον ἐν ταῖς αἴξιν, και φαῖον ἐν τοῖς ἀρνάσιν, κεκλεμμένον ἔσται παρ' ἐμοί. [30:34] ...ἔστω κατὰ τὸ ῥῆμα σου. [30:35] και διέστειλεν ...πάσας τὰς αἴγας τὰς ῥαντάς και τὰς διάλευκούς, και πᾶν ὁ ἦν λευκὸν ἐν αὐτοῖς, και πᾶν ὁ ἦν φαῖον ἐν τοῖς ἀρνάσιν... [30:36-37] ἔλαβεν δὲ ἑαυτῷ Ἰακώβ ράβδον στυρακίνην χλωράν και καρυίνην και πλατάνου, και ἐλέπισεν αὐτάς Ἰακώβ λεπίσματα λευκά, περισύρων· τὸ χλωρὸν ἐφαίνετο δὲ ἐπὶ ταῖς ράβδοις τὸ λευκὸν ὃ ἐλέπισεν, ποικίλον. [30:38] και παρέθηκεν τὰς ράβδους ἃς ἐλέπισεν ἐν ταῖς ληνοῖς τῶν ποτιστηρίων τοῦ ὕδατος... [30:39] ἐγγισσῆσων τὰ πρόβατα εἰς τὰς ράβδους, και ἔτικτον τὰ πρόβατα διάλευκα και ποικίλα και σποδοειδῆ ῥαντά. [30:40-41] ἐγένετο δὲ ἐν τῷ καιρῷ ὅτε ἐνεκίσθησεν τὰ πρόβατα ἐν γαστρὶ λαμβάνοντα, ἐτίθει Ἰακώβ τὰς ράβδους ἐναντίον τῶν προβάτων ἐν ταῖς ληνοῖς, τοῦ ἐγγισθῆ αὐτὰ κατὰ τὰς ράβδους. [30:42] ἡνίκα δ' ἂν ἐτέκον τὰ πρόβατα, οὐκ ἐτίθει· ἐγένετο δὲ τὰ ἄσημα τοῦ Λαβαν, τὰ δὲ ἐπίσημα τοῦ Ἰακώβ. [30:43] και ἐπλούτησεν ὁ ἄνθρωπος σφόδρα σφόδρα... και παῖδας και παιδίσκας και καμήλους και ὄνους.

31 [ΛΑ] ΚΑΙ ΑΚΟΥΣΕ [ο Ιακώβ] τα λόγια των γιων του Λάβαν, που έλεγαν: Ο Ιακώβ πήρε όλα τα [υπάρχοντα] του πατέρα μας, κι από τα [υπάρχοντα] του πατέρα μας απέκτησε όλη αυτή τη δόξα. **2** Και είδε ο Ιακώβ το πρόσωπο του Λάβαν, και δεσ, δεν [ήταν] προς αυτόν όπως χθες ή προχθές.

3 Είπε δε ο Κύριος στον Ιακώβ: Επέστρεψε στη γη των πατέρων σου, και στη συγγενεία σου, και θα 'μαι μαζί σου. **4** Τότε έστειλε ο Ιακώβ και κάλεσε την Ραχήλ και την Λεία στην πεδιάδα στο ποίμνιό του. **5** και είπε προς αυτές: Βλέπω το πρόσωπο του πατέρα σας, ότι δεν [είναι] προς εμένα όπως χθες και προχθές· ο Θεός όμως του πατέρα μου στάθηκε μαζί μου. **6** κι εσείς ξέρετε ότι μ' όλη τη δύναμή μου δούλεψα τον πατέρα σας. **7** αλλ' ο πατέρας σας με ^{εξαπάτησε} κι άλλαξε τους μισθούς μου δέκα φορές ^{δεκάκις}. πλην ο Θεός δεν άφησε αυτόν να με κακοποιήσει.

8 Όταν έλεγε ως εξής: Τα ποικίλα ^{πιτσιλωτά} θα είναι ο μισθός σου, τότε ολόκληρο το ποίμνιο γεννούσε ποικίλα*. και όταν έλεγε τα εξής ^{ούτω}: Τα παρδαλά ^{με ραβδώσεις} θα είναι ο μισθός σου, τότε ολόκληρο ^{άπαν} το ποίμνιο* γεννούσε παρδαλά*. **9** Με αυτό τον τρόπο ^{ούτως} αφαίρεσε ο Θεός το κοπάδι ^{ποιμνιο} του πατέρα σας και [το] έδωσε σ' εμέ. **10** Και κατά το καιρό που συλλάμβανε το ποίμνιο*, ύψωσα τα μάτια μου και είδα σε όνειρο, και να ^{ιδού}, οι τράγοι και τα κριάρια, τα οποία ανέβαιναν ^{εγγύρωναν} πάνω στα πρόβατα και τις κασίκες ^{αίγας}, [ήταν] παρδαλοί ^{με ραβδώσεις}, ποικίλοι ^{πιτσιλωτοί} και σπικτοί ^{με στίγματα}.

11 Και μου είπε ο άγγελος του Θεού στο όνειρο: Ιακώβ· και είπα, Να 'μαι ^{ιδού}, εγώ. **12** Και είπε: Ύψωσε τώρα τα μάτια* σου, και δεσ όλους τους τράγους και τα κριάρια, τους επιβαίνοντας ^{αναβαίνοντας επί} στα πρόβατα και τις κασίκες ^{αίγας}, [ότι είναι] παρδαλοί, ποικίλοι και σπικτοί ^(χ. 10)· διότι είδα [τα] πάντα όσα κάνει σε σένα ο Λάβαν. **13** Εγώ [είμαι] ο Θεός της Βαιθήλ, που έχρισες τη στήλη [και] όπου ευχήθηκες ευχή προς εμέ· σήκω τώρα, έξελθε από τη γη αυτή και επέστρεψε στη γη της γεννησίς ^(ο) σου.

14 Και αποκρίθηκαν η Ραχήλ και η Λεία και είπαν προς αυτόν: Έχουμε εμείς πλέον μερίδιο ή κληρονομιά στον οίκο του πατέρα μας; **15** Δεν μας θεώρησε αυτός σαν ξένες; επειδή μας πουήλησε και ακόμη ολοκληρωτικά κατέφαγε το αργύριο ^{ασήμι} μας. **16** Ως εκ τούτου όλα τα πλούτη, τα οποία αφαίρεσε ο Θεός από τον πατέρα μας,

είναι δικά μας και των παιδιών μας· τώρα λοιπόν κάνε όσα σου είπε ο Θεός. **17** Τότε αφού σηκώθηκε ο Ιακώβ, έβαλε τα παιδιά του και τις γυναίκες του πάνω στις καμήλες. **18** κι απήγαγε όλα τα κτήνη του, και πάντα τα αγαθά του τα οποία απέκτησε, το κοπάδι της απόκτησης του, το οποίο απέκτησε στην Παδάν-αράμ, για να απέλθει προς Ισαάκ το πατέρα του στη γη Χαναάν.

19 Ο δε Λάβαν είχε πάει για να κουρέψει τα πρόβατα του και η Ραχήλ έκλεψε τα είδωλα του πατέρα της. **20** Έκρυψε δε ο Ιακώβ τη φυγή του στο Λάβαν το Σύρο, μη αναγγέλλοντας προς αυτόν ότι αναχωρεί. **21** κι έφυγε αυτός μ' όλα τα υπάρχοντά του και σηκώθηκε και διάβηκε τον ποταμό και κατευθύνθηκε προς το όρος Γαλαάδ. **22** Και την 3η ημέρα αναγγέλθηκε στον Λάβαν, ότι έφυγε ο Ιακώβ. **23** και παραλαμβάνοντας τους αδελφούς του μαζί του, [τον] καταδίωξε ακολουθώντας τον [σ' απόσταση] οδού 7 ημερών· και πρόφθα-σε αυτόν στο βουνό ^{όρει} Γαλαάδ.

24 Ήλθε δε ο Θεός προς [τον] Λάβαν τον Σύρο σε όνειρο τη νύχτα, και είπε σε αυτόν: Φυλάξου, μη λαλήσεις σκληρά στον Ιακώβ. **25** Πρόφτασε λοιπόν ο Λάβαν τον Ιακώβ· ο δε Ιακώβ είχε στήσει τη σκηνή του πάνω στο βουνό ^{όρους}. ο δε Λάβαν με τα αδελφία του ^{κατα} σκήνωσε ^{ομοίως} πάνω στο όρος Γαλαάδ. **26** Και είπε ο Λάβαν στον Ιακώβ: Τι έκανες, και γιατί μου έκρυψε τη ^{δια} φυγή σου και απήγαγες τις κόρες μου σαν αιχμαλώτους ^{πολέ-} μου· μαχαίρας;

27 Γιατί έφυγες κρυφά και έκλεψες τον εαυτό σου από μένα ^{με ξεγέλασες} και δεν μου είπες, ώστε να σε ^{εξαπο-} στείλω με χαρές ^{ευφροσύνη}, με τραγούδια ^{άσματων}, με τύμπανα και κιθάρες. **28** και δεν με αξίωσες ούτε να φιλήσω τους γιους μου, και τις κόρες μου; Τώρα αφρόνως έπραξες ^{αυ-} τό.

29 Δυνατό είναι το χέρι μου να σας κακοποιήσει· πλην ο Θεός του πατέρα σας χθες τη νύχτα είπε προς εμέ, λέγοντας: Φυλάξου, μη λαλήσεις σκληρά στον Ιακώβ. **30** τώρα λοιπόν έστω, αναχώρησες, επειδή πεθύμησες πολύ τον οίκο του πατέρα σου· [αλλά] γιατί έκλεψες τους θεούς μου; **31** Και αποκρινόμενος ο Ιακώβ είπε στον Λάβαν: [Έφυγα] επειδή φοβήθηκα· γιατί είπα: Μήπως αφαιρέσεις τις κόρες ^{θυγατέρες} σου από μένα. **32** σε όποιον [όμως] βρεις τους θεούς σου, ας μη ζήσει· μπροστά στους αδελφούς μας εξέτασε τι [βρίσκεται] σε μέ απ' τα δικά σου, και λάβε.

[31:1] Ψλ. 49:16 [31:2] Κφ. 4:5, Δευ. 28:54, 1Σα. 19:7 [31:3] Κφ. 28:15, 20-21, 32:9 [31:5] six. 2, six. 3 [31:6] six. 38-41, Κφ. 30:29 [31:7] six. 41, Ap. 14:22, Νεε. 4:12, Ιωβ 19:3, Ζαχ. 8:23, Κφ. 20:6, Ψλ. 105:14 [31:8] Κφ. 30:32 [31:9] six. 1,16 [31:11] Κφ. 48:16 [31:12] Εξ. 3:7 [31:13] Κφ. 28:18-20, six. 3, Κφ. 32:9 [31:14] Κφ. 2:24 [31:15] Κφ. 29:15, 27 [31:19] Κφ. 35:2, Κρ. 17:5, 1Σα. 19:13, Ωσ. 3:4 [31:21] Κφ. 46:28, 2Βα.12:17, Λου. 9:51,53 [31:23] Κφ. 13:8 [31:24] Κφ. 20:3, Ιωβ 33:15, Ματ. 1:20, Κφ. 24:50 [31:26] 1Σα. 30:2 [31:28] six. 55, Ρουθ 1:9,14, 1Βα. 19:20, Πρ. 20:37, 1Σα.13:13, 2Χρ. 16:9 [31:29] six. 53, 28:13, six. 24 [31:30] six. 19, Κρ. 18:24 [31:31] Κφ. 44:9

ve [31:1] Ο Ιακώβ πλούτησε... [31:2-5] όψη του πατέρα σας [31:6-13] ...έχρισες τον βράχο... στην πατρίδα σου [31:14-18] Πήρε όλη την περιουσία του... που απέκτησε στην Μεσοποταμία [31:19-27] ...με τραγούδια, ταμπούρλα και άρπες [31:28-30] Μάλλον πεθύμησες να δεις τους φίλους σου και νοστάλγησες το σπίτι του πατέρα σου [31:31-32] ...με θεώρησες κλέφτη

ο' [31:1] ...τα ρήματα των υιών... [31:2-3] ...και τρίτην ήμέραν... **όποστρέφου...** και **είς την γενεάν σου...** [31:4] ...είς το πέδιον, οὔ τὰ ποίμνια. [31:5] ...και τρίτην ήμέραν... [31:6-7] ο δὲ πατὴρ ὑμῶν **παρεκρούσατό** με, και ἡλλάξεν τὸν μισθόν μου τῶν δέκα ἀμνῶν, και **οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ** ὁ Θεός **κακοποιήσαι** με. [31:8] ...ἐὰν δὲ εἴπῃ· τὰ **λευκὰ** ἔσται σου μισθός – και τέξεται πάντα τὰ πρόβατα **λευκὰ**. [31:9] και ἀφείλατο ὁ Θεός... [31:10] και ἐγένετο ἡνικα ἐνεκισσῶν τὰ πρόβατα· και εἶδον τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτὰ ἐν τῷ ὕπνῳ, και ἰδοὺ... ἐπὶ τὰ πρόβατα και τὰς αἰγὰς διάλευκοι και ποικίλοι και **σποδοειδεῖς ῥαντοί**. [31:11] ...ἐγὼ δὲ εἶπα· **τί ἐστιν**; [31:12] ...διάλευκους και ποικίλους και **σποδοειδεῖς ῥαντούς**· ἐώρακα γὰρ ὅσα σοι Λάβαν ποιεῖ. [31:13] ἐγὼ εἰμι ὁ Θεός ὁ ὀφθεῖς σοι ἐν τόπῳ Θεοῦ... νῦν οὖν ἀνάστηθι και ἐξέλθε ἐκ τῆς γῆς ταύτης, και ἀπέλθε εἰς τὴν γῆν **τῆς γενέσεώς σου**. [31:14-15] οὐχ ὡς αἱ **ἀλλότρια λελογίσμεθα** αὐτῷ· πέπρακεν γὰρ ἡμᾶς και κατέφαγεν καταβρώσει τὸ ἀργύριον ἡμῶν. [31:16] ... ἦν ἀφείλατο ὁ Θεός... [31:17] ἀναστὰς δὲ Ἰακώβ... [31:18] ...και πᾶσαν τὴν **ἀποσκευὴν** αὐτοῦ ἦν περιεποιήσατο **ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ**... [31:19] Λάβαν δὲ ὥχετο κείραι τὰ πρόβατα αὐτοῦ· ἐκλέψεν δὲ Ραχήλ τὰ εἰδῶλα τοῦ πατρὸς αὐτῆς. [31:20] ...ὅτι **ἀποδιδράσκει**. [31:21] και ἀπέδρα αὐτός... και ὥρμησεν εἰς τὸ ὄρος Γαλαάδ. [31:22] ...ὅτι **ἀπέδρα** Ἰακώβ. [31:23-24] ...πονυρά. [31:25] και κατέλαβεν... **ἐπήξεν** τὴν σκηνὴν αὐτοῦ.

Επειδή δεν ήξερε ο Ιακώβ ότι η Ραχήλ είχε κλέψει αυτούς. **33** Μπήκε μέσα λοιπόν ο Λάβαν στη σκηνή του Ιακώβ, και στη σκηνή της Λείας, και στις σκηνές των δύο υπηρετριών^{θεραπεινών}. αλλά δεν βρήκε [αυτούς].

Τότε βγήκε από τη σκηνή της Λείας, και μπήκε στη σκηνή της Ραχήλ. **34** Η δε Ραχήλ είχε λάβει τα είδωλα, και [είχε] βάλει αυτά στο σαμάρι [της] καμήλας, και καθόταν επάνω σ' αυτά. Και αφού^{διερεύνησε} ο Λάβαν όλη τη σκηνή, δεν [τα] βρήκε. **35** Η δε [Ραχήλ] είπε στο πατέρα της: *Ας μη φανεί βαρύ στο κύριό μου, διότι δεν μπορώ^{δύναμαι} να σηκωθώ μπροστά σου, επειδή έχω τα γυναικεία*. Και αυτός ερεύνησε, αλλά δεν βρήκε τα είδωλα^{θεραφείμ}.

36 Και οργίστηκε ο Ιακώβ και επέπληξε τον Λάβαν· και απαντώντας ο Ιακώβ είπε στον Λάβαν: *Ποιό [είναι] το ανόμημά μου; τι το αμάρτημά μου, ότι καταδίωξες από πίσω μου;* **37** αφού ερεύνησες όλες τις αποσκευές μου, τι βρήκες από όλα^{πάντων} τα σκεύη της^{κατοικίας} σου; θέσε [αυτό] εδώ μπροστά στα αδέρφια μου και αδέρφια σου, για να κρίνουν^{αναμεταξύ} των δύο μας· **38** [είναι] 20 χρόνια^{έτη} τώρα, αφ' ότου είμαι μαζί σου· τα πρόβατά σου και οι κασίκες^{αϊνές} σου δεν απέβαλλαν^{ητεκνώθησαν}, και τα κριάρια του ποιμνίου^{κοπαδιού} σου δεν έφαγα.

39 *Κατασπαραγμένο από θηρία^{θηριάλων} δεν έφερα σε σένα· εγώ πλήρωνα αυτό· από το χέρι μου ζητούσες ό,τι μου έκλεβαν την ημέρα, ή ό,τι μου έκλεβαν τη νύχτα·* **40** *την ημέρα καιγόμουν από το καύσωνα και τη νύχτα από τον παγετό· και έφευγε ο ύπνος μου από τα μάτια^{οφθαλμών} μου·* **41** ήδη 20 χρόνια βρίσκομαι στο σπίτι σου· 14 χρόνια* σου δούλεψα για τις δύο σου κόρες, και 6 χρόνια για τα πρόβατά σου· και άλλαξες το μισθό μου δέκα φορές^{δεκάκις}. **42** εάν ο Θεός του πατέρα μου, ο Θεός του Αβραάμ και ο φόβος του Ισαάκ, δεν ήταν μαζί μου, βέβαια κενό^{άδειο} θα μ' εξαπόστελνες τώρα· είδε ο Θεός τη ταλαιπωρία μου και το κόπο των χεριών μου, και [σε] έλεγξε χθες τη νύχτα. **43** Και απαντώντας ο Λάβαν, είπε στον Ιακώβ: *Οι κόρες^{θυγατέρες} [αυτές είναι] θυγατέρες μου, και οι γιοι αυτοί [είναι] γιοι μου, και τα πρόβατα [αυτά] πρόβατά μου, και όλα^{πάντα} όσα βλέπεις είναι δικά μου· και τι να κάνω σήμερα σ' αυτές τις θυγατέρες μου, ή στα παιδιά τους, τα οποία γέννησαν;* **44** έλα λοιπόν τώρα,

Ας κάνουμε συνθήκη, εγώ και σύ· για να είναι σε μαρτυρία μεταξύ εμού και σου. **45** Και έλαβε ο Ιακώβ λίθο και έστησε αυτόν [ως] στήλη. **46** Και είπε ο Ιακώβ στους αδελφούς αυτού: *Συνάξτε λίθους· και έλαβαν πέτρες, και έκαμαν σωρό· και έφαγαν εκεί πάνω στο σωρό.* **47** Και ο μεν Λάβαν^{απο} κάλεσε αυτόν *Ήγάρ-σαχαδουθά·* ο δε Ιακώβ τον αποκάλεσε *Ήγαλέδ*. **48** Και είπε ο Λάβαν:

*Ο σωρός αυτός είναι σήμερα μάρτυρας^{μαρτύριον} μεταξύ εμού και σου· για τούτο καλέσθηκε το όνομα αυτού Γαλεέδ, **49** και Μισπά^{Σκοπιά}, διότι είπε: Ας επιβλέψει ο Κύριος ανάμεσα εμού και σου, όταν αποχωρισθούμε ο ένας απ' τον άλλο·* **50** *εάν ταλαιπωρήσεις τις κόρες μου, ή αν λάβεις [άλλες] γυναίκες εκτός των θυγατέρων μου, δεν [υπάρχει] κανένας ανάμεσά μας, πρόσεχε, ο Θεός [είναι] μάρτυρας μεταξύ εμένα και σένα.* **51** Και είπε ο Λάβαν στον Ιακώβ: *Να^{ιδού}, ο σωρός αυτός, και δεξ, η στήλη [αυτή], την οποία έστησα μεταξύ εμού και σου·* **52** *ο σωρός αυτός [είναι] μαρτυρία*, και η στήλη μαρτύριο*, ότι εγώ δεν θα διαβώ το σωρό τούτο προς εσέ, ούτε συ θα διαβείς το σωρό αυτό κι αυτή τη στήλη, προς εμέ, για κακό·* **53** *ο Θεός του Αβραάμ και ο Θεός του Ναχώρ, ο Θεός του πατέρα αυτών, ας κρίνει ανάμεσα μας.* Ο δε Ιακώβ ορκίστηκε^{ώμοσε} στο φόβο του πατέρα του Ισαάκ.

54 Τότε θυσίασε ο Ιακώβ θυσία πάνω στο βουνό και προσκάλεσε τους αδελφούς του για να φάνε ψωμί^{άρτο}. και έφαγαν ψωμί^{άρτο} και διανυκτέρευσαν πάνω στο βουνό. **55** Και αφού σηκώθηκε ο Λάβαν νωρίς το πρωί, φίλησε τους γιους του και τις κόρες^{θυγατέρες} του, και ευλόγησε αυτούς· και αναχώρησε ο Λάβαν και επέστρεψε στον τόπο του.

32 [ΛΒ]. ΚΑΙ ΕΦΥΓΕ^{απήλθε} ο Ιακώβ στο δρόμο του· και συνάντησαν αυτόν οι άγγελοι του Θεού. **2** Και όταν είδε αυτούς ο Ιακώβ είπε: *Στρατόπεδο Θεού [είναι] αυτό· και κάλεσε το όνομα του τόπου εκείνου, Ήμαχναΐμ.* **3** Και^{απέ}στειλε ο Ιακώβ μηνυτές μπροστά του προς Ησαΐ τον αδελφό του στη γη Σηείρ, στον τόπο του Εδώμ. **4** Και παράγγειλε σ' αυτούς, λέγοντας: *Αυτό θα πείτε προς τον κύριό μου τον Ησαΐ, Έτσι λέει ο δούλος σου Ιακώβ: με τον Λάβαν παροίκησα, και διέμεινα μέχρι τώρα·* **5** *και απέκτησα βόδια και γαϊδούρια^{όνους},*

[31:35] Εξ. 20:12, Λευ. 19:32 [31:39] Εξ. 22:10, κτλ, Εξ. 22:12 [31:41] Κφ. 29:27-28, six. 7 [31:42] Ψλ. 124:1,2, six. 53, Ησ. 8:13, Κφ. 29:32, Εξ. 3:7, ΙΧρ. 12:17, Ιουδ. 9 [31:44] Κφ. 26:28, Ι.Ν. 24:27 [31:45] Κφ. 28:18 ¹Σωρός Μαρτυρίας Χαλδαιικά/Εβραϊκά [31:48] Ι.Ν. 24:27 [31:49] Κρ. 11:29, 1Σα. 7:5 ²Σκοπιά [31:53] Κφ. 16:5, Κφ. 21:23, six. 42 [31:55] Κφ. 28:1, Κφ. 18:33, 30:25 [32:1] Ψλ. 91:11, Εβ. 1:14 [32:2] Ι.Ν. 5:14, Ψλ. 103:21, 148:2, Λου. 2:13 ³Δύο στρατόπεδα [32:3] Κφ. 33:14, 16, Κφ. 36:6-8, Δευ. 2:5, Ι.Ν. 24:4 [32:4] Παρ. 15:1 [32:5] Κφ. 30:43

vg [31:33-35] ... έφαξε προσεκτικά αλλά μάταια [31:36] Και ο Ιακώβ θυμωμένος είπε **μ' ένα παιδιαστικό τρόπο:** [31:37-47] **ονόμασε, Βουνό της μαρτυρίας,** ο Ιακώβ, **Δόφος της μαρτυρίας:** ο καθένας βάσει της προφοράς της γλώσσας του [31:48] ...επωνομάσθηκε Γαλαάδ, που σημαίνει, Βουνό της μαρτυρίας [31:49-52] ...δεν θα περάσεις πιο πέρα για να με βλάψεις [32:1-2] ...ονόμασε το μέρος Μαναχαΐμ, που σημαίνει, **Στρατόπεδο...**

ο' [31:26] ...τί έποίησας; ίνα τί κρυφή **απέδρας και έκλοποφόρησάς** με και απήγαγες τὰς θυγατέρας μου ως αιχμαλωτίδας μαχαίρα; [31:27-28] οὐκ ήξιώθην **καταφιλήσαι** τὰ παιδιά μου και τὰς θυγατέρας μου· νῦν δὲ ἀφρόνως ἐπράξας. [31:29-32] [31:33] ...Λάβαν **ήρεύνησεν** εἰς τὸν οἶκον Λείας και οὐχ εὔρεν· και ἐξελθὼν ἐκ τοῦ οἴκου Λείας **ήρεύνησεν** τὸν οἶκον Ἰακώβ... εἰσῆλθεν δὲ και εἰς τὸν οἶκον Ραχήλ. [31:34-35] ...μὴ βαρεῶς φέρε, κύριε· οὐ δύναμαι ἀναστῆναι ἐνώπιόν σου, ὅτι τὸ κατ' ἐθισμόν τῶν γυναικῶν μοί ἐστίν... [31:36] **ὠργίσθη δὲ Ἰακώβ και ἐμάχεσατο** τῷ Λάβαν... [31:37-39] θηριάλωτον οὐκ **ἀνενηνοχά** σοι· ἐγὼ ἀπετίννουν παρ' ἐμαυτοῦ· κλέμματα ἡμέρας και κλέμματα νυκτός. [31:40] ἐγίνονμην τῆς ἡμέρας **συγκαίόμενος** τῷ καύματι και παγετῷ τῆς νυκτός, και ἀφίστατο ὁ ὕπνος ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου. [31:41] ...**παρελογίσω** τὸν μισθόν μου **δέκα ἀμνᾶσιν**. (Λ+X: **μετέτρεψες ὁμῶς τὸν μισθόν μου δεκάκις**) [31:42] ...τὴν **ταπεινώσιν** μου... εἶδεν ὁ Θεός... [31:43-44] νῦν οὖν, δεῦρο, **διαθώμεθα διαθήκην**. [31:45-46] ...και ἐποίησαν βουνόν. [31:47] και ἐκάλεσεν αὐτὸν Λάβαν, Βουνὸς τῆς Μαρτυρίας, Ἰακώβ δὲ ἐκάλεσεν αὐτὸν, Βουνὸς Μάρτυρος. [31:48] ...μαρτυρεῖ ὁ βουνὸς οὗτος και μαρτυρεῖ ἡ στήλη αὕτη· διὰ τοῦτο ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ, Βουνὸς Μαρτυρεῖ. [31:49] και **ἡ ὄρασις, ἣν εἶπεν· ἐπίδοι ὁ Θεὸς** ἀνὰ μέσον ἐμοῦ και σου, ὅτι ἀποστησόμεθα ἕτερος ἀπὸ τοῦ ἐτέρου. [31:50] εἰ **ταπεινώσῃς** τὰς θυγατέρας μου... [31:51-52] ...ἐπὶ κακία. [31:53-55] ^(32:1) ἀναστὰς δὲ Λάβαν τὸ πρῶτ' **κατεφίλησεν**... και εὐλόγησεν αὐτοὺς, και ἀποστραφεῖς Λάβαν ἀπῆλθεν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. [32:1] ^(32:2) ...και ἀναβλέψας εἶδεν **παρεμβολὴν Θεοῦ** παρεμβεβληκυῖαν· και συνήντησαν αὐτῷ οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ. [32:2] ^(32:3) εἶπεν δὲ Ἰακώβ ἦνικα εἶδεν αὐτοὺς· **Παρεμβολὴ Θεοῦ αὕτη**· και ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, **Παρεμβολαί**. [32:3] ^(32:4) ἀπέστειλεν δὲ Ἰακώβ ἀγγέλους... εἰς χώραν Ἐδώμ. [32:4] ^(32:5) ...ὁ παῖς σου Ἰακώβ μετὰ Λάβαν **παρώκησα και ἔχρονίσα** ἕως τοῦ νῦν. [32:5] ^(32:6) και ἐγένοντο μοι...

πρόβατα, δούλους και δούλες· και απέστειλα ν' αναγγείλω προς τον κύριό μου, για να βρω χάρη μπροστά σου. **6** Και επέστρεψαν οι μηνυτές προς τον Ιακώβ, λέγοντας: Πήγαμε προς τον αδελφό σου τον Ησαύ, και μάλιστα έρχεται σε συνάντησή σου, με 400 άντρες μαζί του.

7 Φοβήθηκε δε ο Ιακώβ πολύ^{σφόδρα} και ήταν σε αμηχανία· και διαίρεσε τον λαό, που ήταν μαζί του, και τα κοπάδια^{ποιμνία} και τα βόδια και τις καμήλες, σε δύο καταυλισμούς^{τάγματα/τμήματα}. **8** λέγοντας: Εάν ^{επέλθει} ο Ησαύ στο ένα τάγμα και πατάξει αυτό, το υπόλοιπο τμήμα^{τάγμα} θα διασωθεί.

9 Και είπε ο Ιακώβ: Θεέ του πατέρα μου Αβραάμ και Θεέ του πατέρα μου Ισαάκ, Κύριε, ο οποίος είπες προς εμέ: Επέστρεψε στη γη σου και στη συγγένειά σου και θα [σε] αγαθοποιήσω· **10** πολύ μικρός είμαι ως προς πάντα τα ελέη και όλη^{πᾶσαν} την αλήθεια τα οποία έκανες στο δούλο σου· επειδή με τη ράβδο μου διάβηκα αυτόν τον Ιορδάνη, και τώρα έγινα δύο τάγματα^{στρατόπεδα}. **11** σώσε με, δέομαι σε σένα, από το χέρι του αδελφού μου, από το χέρι του Ησαύ· διότι φοβάμαι αυτόν, μήπως αφού έλθει πατάξει^{τυπήσει} εμένα [και] τη μητέρα και^{επί} τα τέκνα·

12 Συ δε είπες: Βέβαια θα σε αγαθοποιήσω, και θα καταστήσω το σπέρμα σου σαν την άμμο της θάλασσας, η οποία απ' το πλήθος δεν μπορεί να καταμετρηθεί^{αριθμηθεί}. **13** Και κοιμήθηκε εκεί τη νύχτα εκείνη· και έλαβε από όσα βρέθηκαν^{έτυχον} στο χέρι του, δώρο προς Ησαύ τον αδελφό του· **14** κατσίκες 200 και τράγους 20, πρόβατα 200 και κριάρια 20, **15** καμήλες που θηλάζουν με τα μικρά^{τέκνων} τους 30, δαμάλια^{μοσχάρια} 40 και ταύρους 10, γαίδουρες^{ζόνους} θηλυκές^(Ο') 20 και 10 πουλάρια.

16 Και παράδωσε στα χέρια των δούλων του, το καθένα κοπάδι^{ποιμνιον} ξεχωριστά· και είπε προς τους δούλους του: Περάστε μπροστά μου και αφήστε διάστημα μεταξύ κοπαδιού* και ποιμνίου. **17** Και στον πρώτο παράγγειλε, λέγοντας: Όταν σε συναντήσει Ησαύ ο αδελφός μου, και σε ρωτήσει λέγοντας: Τίνος είσαι; και που πας; και ποίου [είναι] αυτά, [τα οποία] έχεις μπροστά σου; **18** τότε θα πείς:

Αυτά [είναι] του δούλου σου του Ιακώβ, δώρα σταλμένα στο κύριό μου Ησαύ· και να^{ιδού}, και αυτός πίσω μας. **19** Το ίδιο παράγγειλε και στο δεύτερο, και στο τρίτο και σε όλους^{πάντας} που ακολουθούσαν πίσω από

τα κοπάδια* λέγοντας: Κατά τα λόγια αυτά θα λαλήσετε προς τον Ησαύ, όταν συναντήσετε αυτόν· **20** και θα πείτε: Δες, πίσω μας και αυτός ο δούλος σου [ο] Ιακώβ. Διότι έλεγε, Θα εξιλεώσω το πρόσωπο του με το δώρο, το προπορευόμενο μπροστά μου· και μετά απ' αυτά θα δω το πρόσωπο του· ίσως [θα] με δεχθεί.

21 Το δώρο λοιπόν πέρασε μπροστά του· αυτός δ' έμεινε τη νύκτα εκείνη στον καταυλισμό. **22** Αφού σηκώθηκε δε τη νύκτα εκείνη, έλαβε τις 2 γυναίκες του και τις 2 υπηρέτριες^{θεραπαιναις} του και τα 11 παιδιά του και διάβηκε το πέρασμα του Ιαβόκ. **23** Και έλαβε αυτούς και τους ^{δια}πέρασε το χείμαρρο· ^{δια}πέρασε [δε] και τα υπάρχοντα του.

24 Ο δε Ιακώβ έμεινε μόνος· και πάλευε μαζί του [κάποιος] άνθρωπος μέχρι τα χαράματα της αυγής· **25** αφού είδε [εκείνος] δε ότι δεν υπερίσχυσε κατ' αυτού, άγγιξε την άρθρωση του μηρού του· και μετατοπίσθηκε η άρθρωση του μηρού του Ιακώβ, ενώ πάλευε μαζί του.

26 Εκείνος δε είπε: Άσε με να φύγω^{απέλθω}, διότι χάραξε η αυγή. Και αυτός είπε: Δεν θα σε αφήσω να φύγεις^{απέλθεις}, εάν δεν με ευλογήσεις. **27** Και είπε προς αυτόν, Τι [είναι] το όνομά σου; Ο δε είπε, Ιακώβ. **28** Και εκείνος είπε: Δεν θα αποκαλεσθεί πλέον το όνομά σου Ιακώβ, αλλά ^{Ισραήλ}· διότι ενίσχυσες^{αναμετρήθηκες} με το Θεό, και με τους ανθρώπους θα είσαι δυνατός. **29** Ρώτησε δε ο Ιακώβ λέγοντας: Φανέρωσέ μου, παρακαλώ, το όνομά σου. Ο δε είπε: Γιατί ρωτάς το όνομά μου; Και ευλόγησε αυτόν εκεί. **30** Και κάλεσε ο Ιακώβ το όνομα του τόπου εκείνου ^{Ισραήλ} Φανουήλ, [λέγοντας], Διότι είδα το Θεό πρόσωπο προς πρόσωπο, και φυλάχθηκε η ζωή μου.

31 Και ανέτειλε ο ήλιος από πάνω του, καθώς διάβηκε το Φανουήλ· χώλαινε^{κούσαινε} δε στο μηρό του. **32** Γι' αυτό μέχρι σήμερα δεν τρώνε οι γιοι του Ισραήλ τον μυώνα^{τένοντα} που ναρκώθηκε, ο οποίος είναι πάνω στην άρθρωση του μηρού· διότι εκείνος άγγιξε την άρθρωση του μηρού του Ιακώβ που βρίσκεται^{κατά/κοντά} στο μυώνα το ναρκωθέντα.

33 [ΛΓ'] ΑΦΟΥ ΑΝΑΒΛΕΨΕ ΔΕ Ο ΙΑΚΩΒ είδε· και δεσ^{ιδού}, ο Ησαύ ερχόταν, και μαζί του 400 άντρες· και μοίρασε [ο Ιακώβ] τα παιδιά στη Λεία και στη Ραχήλ και στις δύο υπηρέτριες^{θεραπαιναις}. **2** Και τις μεν θεράπαινες* και τα παιδιά^{τέκνα} τους έβαλε μπροστά, τη

[32:5] Κφ. 33:8,15 [32:6] Κφ. 33:1 [32:7] Κφ. 35:3 [32:9] Ψλ. 50:15, Κφ. 28:13, Κφ. 31:3,13 [32:10] Κφ. 24:27, Ιωβ 8:7 [32:11] Ψλ. 59:1,2, Ωσ. 10:14 [32:12] Κφ. 28:13-15 [32:13] Κφ. 43:11, Παρ. 18:16 [32:13] Παρ. 21:14 [32:22] Δευ. 3:16 [32:24] Ωσ. 12:3,4, Εφ. 6:12 [32:25] Ματ. 26:41, 2Κο. 12:7 [32:26] Λου. 24:28, Ωσ. 12:4 [32:28] Κφ. 35:10, 2Βα. 17:34 ^{Ισχύς Θεού}, Ωσ. 12:3,4, Κφ. 25:31, 27:33 [32:29] Κφ. 13:18 ^{Πρόσωπον Θεού} [32:30] Κφ. 16:13, Εξ. 24:11, 33:20, Δευ. 5:24, Κρ. 6:22, 13:22, Ησ. 6:5 [33:1] Κφ. 32:6

ve [32:6] ...έρχετε ταχύτατα [32:7] Και ο Ιακώβ φοβήθηκε πολύ και λόγω αυτού του φόβου χώρισε τους ανθρώπους... [32:8-10] Δεν είμαι άξιος στο ελάχιστο από όλα τα ελέη σου... [32:11-16] ...στα χέρια των υπηρετών του... [32:17-22] Και εγεγρθείς ενωρίς... [32:23-25] ...άγγιξε την άρθρωση του μηρού του και συρρεικινώθηκε [32:26-28] ...Ισραήλ, διότι εφόσον ήσουν ισχυρός με τον Θεό, πόσο μάλλον θα υπερισχύσεις με τους ανθρώπους; [32:29-30] ...και σώθηκε η ψυχή μου [33:1-8] Και ο Ησαύ είπε: Τι είναι τα κοπάδια που συνάντησα; [33:9-11] ...Αυτός πήγε αυτά με

ο' ...και παιδίσκα... ίνα εύρη ο παῖς σου χάριν έναντίον σου [32:6]^(32:7) και ^{ἀνέστρεψαν οἱ ἄγγελοι} πρὸς Ἰακώβ λέγοντες... [32:7]^(32:8) ...και ^{ἡπορεῖτο} και ^{διείλεν} τὸν λαόν... εἰς δύο ^{παρεμβολάς} [32:8]^(32:9) ...ἐὰν ἔλθῃ Ἡσαὺ εἰς ^{παρεμβολήν} μίαν και ἐκκόψῃ αὐτήν, ἔσται ἡ παρεμβολή ἡ δευτέρα εἰς τὸ σῶξαι [32:9]^(32:10) ...εἰπας μοι· ἀπώτρειχε εἰς τὴν γῆν ^{τῆς γενέσεώς σου} και εὗ σε ποιήσω [32:10]^(32:11) ^{ἱκανοῦνται μοι} ἀπὸ πάσης δικαιοσύνης και ἀπὸ πάσης ἀληθείας, ἧς ἐποίησας τῷ παιδί σου· ἐν γὰρ τῇ ράβδῳ μου... νῦν δὲ γέγονα εἰς δύο ^{παρεμβολάς} [32:11]^(32:12) ἐξελοῦ με... [32:12-15]^(32:13-16) ...^{τριᾶκοντα βόας}... [32:16]^(32:17) και ἔδωκεν διὰ χειρὸς τοῖς παισὶν αὐτοῦ ποῖμνιον... [32:17-18]^(32:18-19) ἔρεις· τοῦ παιδός σου Ἰακώβ, δῶρα... [32:19]^(32:20) ...κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο λαλήσατε Ἡσαὺ... [32:20]^(32:21) και ἔρεῖτε· ἰδοὺ ὁ παῖς σου Ἰακώβ παραγίνεται ὀπίσω ἡμῶν... ἴσως γὰρ προσδέξεται τὸ πρόσωπόν μου [32:21]^(32:22) ...ἐκοιμήθη τὴν νύκτα ἐκείνην ἐν τῇ παρεμβολῇ [32:22-24]^(32:23-25) ...ἕως πρωῒ [32:25]^(32:26) εἰδεν δὲ ὅτι οὐ δύναται πρὸς αὐτόν, και ἦψατο τοῦ πλάτους τοῦ μηροῦ αὐτοῦ, και ^{ἐνάρκησεν} τὸ πλάτος τοῦ μηροῦ Ἰακώβ ἐν τῷ παλαιῖν αὐτόν μετ' αὐτοῦ [32:26]^(32:27) ...^{ἀνέβη} γὰρ ὁ ὄρθρος... [32:27-30]^(32:28-31) ...^{Εἶδος Θεοῦ}· εἶδον γὰρ Θεὸν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, και ^{ἐσώθη} μου ἡ ψυχὴ [32:31]^(32:32) ...παρῆλθεν τὸ εἶδος τοῦ Θεοῦ· αὐτὸς δὲ ἐπέσκαζεν τῷ μηρῷ αὐτοῦ [32:32]^(32:33) ...ὅτι ἦψατο τοῦ πλάτους τοῦ μηροῦ Ἰακώβ τοῦ νεύρου, και ^{ἐνάρκησεν} [33:1] ...και ^{ἐπιδίειλεν} Ἰακώβ... και τὰς δύο παιδίσκας [33:2] και ἐποίησεν τὰς δύο παιδίσκας... ^{ἐσχάτους}

δε Λεία και τα παιδιά^{τέκνα} της, κατόπιν, και την Ραχήλ και τον Ιωσήφ, τελευταίους. **3** Αυτός δε πέρασε μπροστά τους και προσκύνησε μέχρι εδάφους εφτά φορές^{επτάκις}, μέχρι να πλησιάσει στον αδελφό του. **4** Και έτρεξε^{έδραμεν} ο Ησαΐ σε συνάντησή του και τον αγκάλιασε και έπεσε πάνω στο τράχηλο του και καταφίλησε αυτόν· και έκλαψαν.

5 Και αναβλέψας είδε τις γυναίκες και τα παιδιά· και είπε: *Τι σου [είναι] αυτοί; Ο δε είπε: Τα παιδιά, τα οποία χάρισε ο Θεός στο δούλο σου.*

6 Τότε πλησίασαν οι υπηρέτριες^{θεράπαινοι}, αυτές και τα τέκνα τους, και προσκύνησαν. **7** παρομοίως πλησίασαν και η Λεία και τα παιδιά της, και προσκύνησαν· και μετά αυτά πλησίασαν ο Ιωσήφ και η Ραχήλ και προσκύνησαν. **8** Και είπε: *Προς τι όλο^{άπαν} το στρατόπεδό σου αυτό, το οποίο συνάντησα; Ο δε είπε: Για να βρω χάρη μπροστά στον κυριό μου.*

9 Και είπε ο Ησαΐ: Έχω πολλά, αδελφέ μου· έχω συ τα δικά σου. **10** Και είπε ο Ιακώβ: Όχι, παρακαλώ· αν βρήκα χάρη μπροστά σου, δέξου το δώρο μου από τα χέρια μου· γιατί γι' αυτό είδα το πρόσωπό σου, σαν να έβλεπα [το] πρόσωπο Θεού, και συ ευαρεστήθηκες σε μένα· **11** δέξου, παρακαλώ, τις ευλογίες μου, τις προσφερόμενες προς εσέ· διότι με ελέησε ο Θεός και έχω τα πάντα. Και βίασε αυτόν και δέχθηκε.

12 Και είπε: *Ας σηκωθούμε και ας πάμε, και εγώ θα προπορεύομαι μπροστά σου.* **13** Και είπε προς αυτόν [ο Ιακώβ]: Ο κύριός μου ξέρει ότι τα παιδιά [είναι] τρυφερά, και έχω μαζί μου πρόβατα που [είναι] έγκυα και βόδια· και αν βιάσουν αυτά μία [μόνο] ημέρα, όλο^{άπαν} το ποιμνίο θα πεθάνει. **14** Ας περάσει, παρακαλώ, ο κύριός μου μπροστά από τον δούλο του· και εγώ θα ακολουθώ αργά^{βραδέως}, κατά το βάδισμα των κτηνών των [ευρισκομένων] μπροστά μου, και κατά το βάδισμα των παιδιών, έωςού φθάσω στον κύριό μου στο Σηείρ.

15 Και είπε ο Ησαΐ: *Ας αφήσω λοιπόν μετά σου [μέρος] απ' το λαό, που είναι μαζί μου.* Ο δε είπε: *Γιατί αυτό; [αρκεί] ότι βρήκα χάρη μπροστά στον κυριό μου.* **16** Επέστρεψε λοιπόν ο Ησαΐ την ημέρα εκείνη στο δρόμο^{οδ} του προς στο Σηείρ. **17** Και πήγε^{απηλλάξε} ο Ιακώβ στη Σοκχώθ, και οικοδόμησε για τον εαυτό του ^{κατ}οικία,

και για τα κτήνη του έκαμε σκηνές· γι' αυτό κάλεσε το όνομα του τόπου *"Σοκχώθ*. **18** Και αφού επέστρεψε ο Ιακώβ από Παδάν-αράμ, ήλθε στη Σαλήμ, [σε μια] πόλη Συχέμ, την προς τη γη Χαναάν· και ^{κατ}ασκήνωσε μπροστά στην πόλη. **19** Και αγόρασε [τη] μερίδα του αγρού, που έσθησε τη σκηνή του, από τους γιους του Εμμώρ, πατέρα του Συχέμ, για 100 [κομμάτια] αργύρια. **20** Και έσθησε εκεί θυσιαστήριο, και κάλεσε αυτό *"Ελ-ελωέ-Ισραήλ*.

34 [ΛΔ] ΚΑΙ ΕΞΗΛΘΕ ΔΕΙΝΑ η θυγατέρα της Λείας, την οποία γέννησε στον Ιακώβ, για να δει τις θυγατέρες του τόπου. **2** Και βλέποντας^{ιδών} αυτή Συχέμ, ο γιος του Εμμώρ του Ευαίου, άρχοντα του τόπου, έλαβε αυτή, και πλάγιασε μαζί της και ταπείνωσε αυτή. **3** Και η ψυχή του προσκολλήθηκε στη Δείνα, τη θυγατέρα του Ιακώβ· και αγάπησε την κόρη και μίλησε κατά την καρδιά της κόρης. **4** Και είπε ο Συχέμ στον Εμμώρ τον πατέρα του, λέγοντας: *Λάβε [μου] την κόρη αυτή σε γυναίκα.*

5 Και άκουσε ο Ιακώβ, ότι μίανε τη Δείνα τη θυγατέρα του· οι δε γιοι του ήσαν με τα κτήνη του στον αγρό· και παρασιώπησε ο Ιακώβ έωςού έλθουν. **6** Εμμώρ δε, ο πατέρας του Συχέμ, ήλθε προς τον Ιακώβ, για να μιλήσει μαζί του. **7** Και ήλθαν οι γιοι του Ιακώβ από τον αγρό, καθώς άκουσαν [αυτό]· και αγανάκτησαν οι άνδρες και θύμωσαν πολύ^{σφόδρα}, ότι έπραξε αισχρά στον Ισραήλ, που κοιμήθηκε με την κόρη του Ιακώβ· το οποίο δεν έπρεπε να γίνει.

8 Και μίλησε προς αυτούς ο Εμμώρ, λέγοντας: *Η ψυχή του Συχέμ του γιου μου προσηλώθηκε στη θυγατέρα σας· δώστε αυτήν σ' αυτόν, παρακαλώ, σε γυναίκα·* **9** και συμπεθερέψτε με μας· τις θυγατέρες σας δώστε σε μας, και τις θυγατέρες μας λάβετε σ' αυτούς· ^{για σας} **10** και κατοικήστε μαζί μας· *Να^{ιδού}, η γη είναι μπροστά σας· κατοικείτε και εμπορεύεστε σε αυτή και κάμετε εγκαταστάσεις μέσα σε αυτή.* **11** Είπε δε ο Συχέμ στον πατέρα της και στους αδελφούς της: *Ας βρω χάρη μπροστά σας· και ό,τι πείτε σε εμέ θα δώσω·* **12** *ζητήστε από μένα όση προίκα θέλετε, και όσα δώρα^{χαρίσματα}, και θα τα δώσω, καθώς θα μου πείτε· μόνο δώστε μου την κόρη σε γυναίκα.* **13** Απεκρίθησαν δε οι γιοι του Ιακώβ προς τον Συχέμ και προς τον Εμμώρ τον

[33:3] Κφ. 18:2, 42:6, 43:26 [33:4] Κφ. 32:28, Κφ. 45:14,15 [33:5] Κφ. 48:9, Ψλ. 127:3, Ησ. 8:18 [33:8] Κφ. 32:16, Κφ. 32:5 [33:10] Κφ. 43:3, 2Σα. 3:13, 14:24,28,32, Ματ. 18:10 [33:11] Κφ. 1:15, 1Σα. 25:27, 30:26, 2Βα. 5:15, Φιλίπ. 4:18, 2Βα. 5:23 [33:14] Κφ. 32:3 [33:15] Κφ. 34:11, 47:25, Ρουθ 2:13 [33:17] Ι.Ν. 13:27, Κρ. 8:5, Ψλ. 60:6, "Σκηναί [33:18] Ιωα. 3:23, "Σαλαείμ, Ι.Ν. 24:1, Κρ.9:1, Πρ.7:16 [33:19] Ι.Ν. 24:32, Ιωα. 4:5, Κφ. 35:7, "Θεός, ο Θεός του Ισραήλ [34:1] Κφ. 30:21, Τι. 2:5 [34:2] Κφ. 6:2, Κρ. 14:1, Κφ. 20:2 [34:4] Κρ. 14:2 [34:5] 1Σα. 10: 27, 2Σα. 13:22 [34:7] Κφ. 47:7, 2Σα. 13:21, Ι.Ν. 7:15, Κρ. 20:6, Δευ. 23:17, 2Σα. 13:12 [34:10] Κφ. 13:9, 20:15, Κφ. 42:34, Κφ. 47:27 [34:12] Εξ. 22:16,17, Δευ.22:29, 1Σα. 18:25

ve μεγάλη σπουδή στον αδελφό του, πιέζοντας αυτόν... [33:12-17] Ο Ιακώβ πήγε στη Σοκχώθ όπου έκτισε σπίτι και σήκωσε τέντες, και κάλεσε το όνομα Σοκχώθ, που σημαίνει, Τέντες [33:18] ...μετά την επιστροφή του στην Μεσοποταμία της Συρίας [33:19] ...για εκατό πρόβατα [33:20] ...επικαλέστηκε τον παντοδύναμο Θεό του Ισραήλ [34:1-2] ...ο πρίγκιπας εκείνης της γης... σαγήνευσε την παρθένα [34:3] την παρηγόρησε με γλυκά λόγια [34:4-12] Αύξησε την προίκα και ζήτη δώρα και θα δώσω ευχαρίστως ότι απαιτείς: μόνο δώσε το κορίτσι για γυναίκα.

o [33:3] ...έως του έγγίσει το αδελφού αυτού [33:5] ...ο δέ είπεν· τα παιδιά, οίς ήλθεν ο Θεός τὸν παῖδά σου [33:6] καὶ προσήγγισαν αἱ παιδίσκαι... [33:8] ...αἱ παρεμβολαί... [33:10] ...εἶδον τὸ πρόσωπόν σου ὡς ἂν τις ἴδοι πρόσωπον Θεοῦ, καὶ εὐδοκήσεις με [33:11-12] καὶ εἶπεν· ἀπαρνάντες πορεύσμεθα ἐπ' εὐθείαν [33:13] ...τὰ παιδιά ὁπαλώτερα... ἂν οὖν καταδιώξω αὐτὰ ἡμέραν μίαν, ἀποθανοῦνται... [33:14] προελθὲν ὁ κύριός μου ἔμπροσθεν τοῦ παιδός, ἐγὼ δὲ ἐνισχύσω ἐν τῇ ὁδῷ κατὰ σχολὴν τῆς πορεύσεώς τῆς ἐναντίον μου... [33:15-17] καὶ Ἰακώβ ἀπαίρει εἰς σκηνάς... καὶ τοῖς κτήνεσιν αὐτοῦ ἐποίησεν σκηνάς· διὰ τοῦτο ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, Σκηναί [33:18] καὶ ἦλθεν Ἰακώβ εἰς Σαλήμ πόλιν Σικίμων, ἣ ἐστὶν ἐν γῇ Χαναάν, ὅτε ἦλθεν ἐκ τῆς Μεσοποταμίας Συρίας, καὶ παρενέβαλεν κατὰ πρόσωπον τῆς πόλεως [33:19] ...ἐκατὸν ἄμνων [33:20] ...καὶ ἐπεκαλέσατο τὸν Θεὸν Ἰσραήλ [34:1] ...καταμαθεῖν τὰς θυγατέρας τῶν ἐγχωρίων [34:2] ...ὁ ἄρχων τῆς γῆς... [34:3] καὶ προσέσχεν τῇ ψυχῇ Δείνας τῆς θυγατρὸς Ἰακώβ, καὶ ἠγάπησεν τὴν παρθένον, καὶ ἐμίλησεν κατὰ τὴν διάνοιαν τῆς παρθένου αὐτῇ [34:4] ...τὴν παιδίσκην... [34:7] ...κατενύχθησαν οἱ ἄνδρες... [34:8] ...προεῖλατο τῇ ψυχῇ... [34:9] ἐπιγαμβρεύσασθε ἡμῖν... [34:10] καὶ ἡ γῆ ἰδοὺ πλατεῖα ἐναντίον ὑμῶν... καὶ ἐγκτήσασθε ἐν αὐτῇ [34:11-12] πληθύνετε τὴν φερνὴν σφόδρα ...καὶ δώσετε μοι τὴν παῖδα ταύτην εἰς γυναῖκα...

πατέρα του, με δόλο· και λάλησαν επειδή αυτός είχε μάνει^{μολύνει} την Δείνα την αδελφή τους **14** και είπαν σ' αυτούς: *Μας είναι αδύνατο να κάνουμε αυτό το πράγμα, να δώσουμε την αδελφή μας σε άνθρωπο απερίμητο· διότι αυτό [είναι] όνειδος^{ντροπή} σε μας·* **15** *σε τούτο μόνο θα συμφωνήσουμε με σας· Εάν εσείς γίνετε όπως εμείς, περιτέμνοντας κάθε^{παν} αρσενικό μεταξύ σας, 16 τότε θα δώσουμε τις θυγατέρες μας σε σας, και τις θυγατέρες σας θα λάβουμε για^{εις} μας, και θα κατοικήσουμε με σας και θα γίνουμε ένας λαός·* **17** *εάν όμως δεν μας ακούσετε να περιτμηθείτε, τότε θα παραλάβουμε τη θυγατέρα μας και θα αναχώρησουμε.*

18 Και άρεσαν τα λόγια τους στον Εμμώρ και στον Συχέμ το γιο του Εμμώρ· **19** και δεν βράδυνε ο νέος να κάνει αυτό το πράγμα, διότι υπεραγαπούσε την κόρη του Ιακώβ· και [ήταν] ο ενδοξότερος^{πιο τιμημένος} σε όλο τον οίκο του πατέρα του. **20** Και ήλθαν ο Εμμώρ και ο Συχέμ ο γιος του στην πύλη της πόλης τους, και μίλησαν^{ελάλησαν} προς τους άνδρες της πόλης τους λέγοντες:

21 *Οι άνθρωποι αυτοί [είναι] ^{φαιρηνικοί} μαζί μας·* *ας κατοικήσουν λοιπόν στη γη και ας εμπορεύονται σε αυτή· επειδή η γη, δεσ^{ιδού}, [είναι] αρκετά ευρύχωρη γι' αυτούς· τις θυγατέρες αυτών ας λάβουμε για^{εις} γυναίκες, και τις κόρες^{θυγατέρας} μας ας δώσουμε σ' αυτούς·* **22** *μόνο με αυτό [τον όρο] θα συμφωνήσουν με μας οι άνθρωποι για να κατοικήσουν μαζί μας, ώστε να γίνουμε ένας λαός, εάν περιτμηθεί κάθε^{παν} αρσενικό ^{ανα}μεταξύ μας, καθώς αυτοί περιτέμνονται·* **23** *τα ποιμνιά τους και τα υπάρχοντά τους και όλα^{πάντα} τα κτήνη τους δεν [θα είναι] δικά μας; μόνον ας συμφωνήσουμε μ' αυτούς, και θα κατοικήσουν μαζί μας.*

24 Και εισάκουσαν [τον] Εμμώρ και τον Συχέμ το γιο του όλοι^{πάντες} οι εξερχόμενοι από την πύλη της πόλης του· και περιετμήθηκε κάθε^{παν} αρσενικό, πάντες οι εξερχόμενοι δια της πύλης της πόλης του.

25 Την δε τρίτη ημέρα, όταν ήταν μέσα στον πόνο, δύο από τους γιους του Ιακώβ, ο Συμεών και ο Λευί, αδελφοί της Δείνας, πήραν^{έλαβον} ο καθένας το μαχαίρι-ξίφος του, και εισήλθαν στην πόλη με ασφάλεια^(VG-) και σκοτώσαν κάθε^{παν} αρσενικό. **26** Και τον Εμμώρ και τον Συχέμ το γιο του φόνευσαν με μαχαίρι^{την κόψη του μαχαίριού/ξίφους/εν στόματι μαχαίρας}· και έλαβαν την Δείνα από τον οίκο του Συχέμ και έφυγαν^{εξήλθον}.

27 Οι δε γιοι του Ιακώβ ήλθαν πάνω στους φονευσμένους και λεηλάτησαν^{διήρπασαν} την πόλη, επειδή είχαν μάνει την αδελφή τους. **28** Έλαβαν τα πρόβατά τους και τα βόδια τους και τα γαϊδούρια^{όνους} τους και ό,τι [ήταν] στην πόλη και ό,τι [ήταν] στα χωράφια· **29** και όλη^{πάσαν} την περιουσία τους κι όλα τα παιδιά τους και τις γυναίκες τους αιχμαλώτισαν· και κάθε τι ό,τι βρισκόταν στα σπίτια διάρπαξαν.

30 Είπε δε ο Ιακώβ στον Συμεών και στον Λευί: *Σε ταραχή με βάλατε, κάνοντάς με μισητό ^{ανα}μεταξύ των κατοίκων της γης, μεταξύ των Χαναναίων και [των] Φερεζαίων· εγώ δε λίγους ανθρώπους έχω, και εκείνοι θα συναχθούν εναντίον μου και θα με πατάξουν και θα απολεσθώ^{αθώ} εγώ και ο οίκος μου.* **31** Οι δε είπαν: *Επρεπε λοιπόν την αδελφή μας να την μεταχειρισθούν σαν πόρνη;*

35 [ΔΕ] ΚΑΙ ΕΙΠΕ Ο ΘΕΟΣ προς τον Ιακώβ: *Αφού σηκωθείς ανέβα στη Βαιθήλ και κατοίκησε εκεί· και κάνε εκεί θυσιαστήριο στον Θεό, ο οποίος φάνηκε σε σένα όταν έφευγες από [το] πρόσωπο [του] Ησαύ του αδελφού σου.* **2** Και είπε ο Ιακώβ προς την οικογένειά^{οίκον} του και προς όλους^{πάντας} που ήταν μαζί του: *Αποβάλετε τους θεούς τους ξένους^{των αλλοθινών} τους ^{ανα}μεταξύ σας, και καθαριστείτε και αλλάξτε τα ρούχα^{ενδύματά} σας·* **3** *και αφού σηκωθείτε, ας ανεβούμε στη Βαιθήλ· και εκεί θα κάνω θυσιαστήριο στον Θεό, ο οποίος μου επάκουσε στην ημέρα της θλίψης μου και ήταν μαζί μου στο δρόμο^{οδῶ}, που πορεύομαι.* **4** Και ^{παρέ-}δωσαν στον Ιακώβ όλους^{πάντας} τους ξένους θεούς, όσοι [ήταν] στα χέρια τους, και τα σκουλαρίκια^{ενώτια} που βρισκόταν στα αυτιά^{ωτία} τους· και έκρυψε αυτά ο Ιακώβ κάτω από τη βελανιδιά^{δρύν}, που ήταν κοντά στην Συχέμ.

5 Μετά απ' αυτά αναχώρησαν· και επέπεσε τρόμος [του] Θεού πάνω στις γύρω απ' αυτούς πόλεις· και δεν καταδίωξαν καταπίσω των γιων του Ιακώβ. **6** Ήλθε δε ο Ιακώβ στη Λουζ, που [βρίσκεται] στη γη Χαναάν, η οποία [είναι] η Βαιθήλ, αυτός και όλος^{πας} ο λαός που ήταν μαζί του. **7** Και οικοδόμησε εκεί θυσιαστήριο, και ^{απο-}κάλεσε το όνομα του τόπου *"Ελ-βαιθήλ·* διότι εκεί φανερώθηκε σ' αυτόν ο Θεός, όταν έφευγε από το πρόσωπο του αδελφού του. **8** Πέθανε δε η Δεβόρρα, η παραιμάνα^{τροφός} της Ρεβέκκας, και τάφηκε ^{παρα-}κάτω απ' τη Βαιθήλ, κάτω απ' τη βελανιδιά^{δρύν}· και ονομάστηκε [η δρυς] *"Αλλόν-βακούθ.*

[34:13] 2Σα. 13:24 [34:14] Ι.Ν. 5:9 [34:19] ΙΧρ. 4:9 [34:24] Κφ. 23:10 [34:25] Κφ. 49:5-7 [34:30] Ι.Ν. 7:25, Εξ. 5:21, 1Σα. 13:4, Δευ. 4:27, Ψλ. 105:12 [35:1] Κφ. 28:19, Κφ. 28:13, Κφ. 27:43 [35:2] Κφ. 18:19, Ι.Ν. 25:15, Κφ. 31:19,34, Ι.Ν. 24: 2,23, 1Σα. 7:3, Εξ. 19:10 [35:3] Κφ. 32:7,24, Ψλ.107:6, Κφ. 28:20, 31:3,42 [35:4] Ωσ. 2:13, Ι.Ν. 24:16, Κφ. 9:6 [35:5] Εξ. 15:16, 23:27, 34:24, Δευ. 11:25, Ι.Ν. 2:9, 5:1, 1Σα. 24:15, 2Χρ. 14:14 [35:6] Κφ. 28:19,22 [35:7] Εκκ. 5:4, ¹¹Ο Θεός του Βαιθήλ, Κφ. 28:13 [35:8] Κφ. 24:59, ¹²Δρυς πένθους

VG [34:13-14] ...το οποίο για μας είναι παράνομο και βδελυκτό [34:15-22] Ενα πράγμα είναι μεγάλο καλό για να αναβληθεί: Πρέπει να περιτέμνουμε κάθε αρσενικό, ακολουθώντας τον τρόπο του έθνους [34:23-27] Και όταν έφυγαν, οι άλλοι γιοί του Ιακώβ έπεσαν πάνω στους σφαγμένους και ήλθαν και λεηλάτησαν την πόλη ως εκδίκηση για το βιασμό [34:28-31] ...θα έπρεπε να **κακομεταχειρισθούν** αυτοί την αδελφή μας σαν πόρνη; [35:1-4]...υπο την **τερέβινθο** που είναι πίσω από την πόλη Συχέμ [35:5-6] Λουζα... επωνομαζόμενη Βαιθήλ [35:7] ...το κάλεσε, Ο Οίκος του Θεού [35:8] ...η **νοσοκόμος**... και ετάφη στα περίχωρα της Βαιθήλ

ο [34:14] ...ποιήσαι τὸ ῥῆμα τοῦτο... ἀνθρώπῳ δὲ ἔχει ἀκροβυστίαν [34:15] ἐν τούτῳ ὁμοιωθήσόμεθα ὑμῖν... [34:16] καὶ ἐσόμεθα ὡς γένος ἐν [34:17] ...ἀπελευσόμεθα [34:18-19] καὶ οὐκ ἐχρονίσεν ὁ νεανίσκος τοῦ ποιῆσαι τὸ ῥῆμα τοῦτο· ἐνέκειτο γὰρ τῇ θυγατρὶ Ἰακώβ... [34:20-21] ...ἡ δὲ γῆ ἰδοὺ πλατεία... [34:22] μόνον ἐν τούτῳ ὁμοιωθήσονται ἡμῖν... [34:23] ...καὶ τὰ τετράποδα... ὁμοιωθῶμεν αὐτοῖς... [34:24] ...οἱ ἐκπορευόμενοι τὴν πύλην... [34:25-27] ...ἐπὶ τοὺς τραυματίας... [34:28] ...ἐν τῷ πεδίῳ ἔλαβον [34:29] καὶ πάντα τὰ σώματα αὐτῶν καὶ πᾶσαν τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν... [34:30] εἶπεν δὲ Ἰακώβ Συμεὼν καὶ Λευὶ· μισητὸν με πεποιήκατε, ὥστε **πονηρὸν με εἶναι** πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν τὴν γῆν, ἐν τε τοῖς Χαναναίοις καὶ τοῖς Φερεζαίοις· ἐγὼ δὲ ὀλιγοστός εἰμι ἐν ἀριθμῷ, καὶ συναχθέντες ἐπ' ἐμέ **συνκόψουσίν** με καὶ ἐκτριβήσομαι ἐγὼ καὶ ὁ οἶκός μου [34:31] ... [35:1] ...**ἀναστὰς**... τῷ **ὀφθέντι** σοι ἐν τῷ **ἀποδιδράσκειν** σε... [35:2] ...ἄρατε τοὺς θεοὺς τοὺς **ἀλλοτρίους**... τὰς στολὰς ὑμῶν [35:3] καὶ ἀναστάντες... [35:4] ...τοὺς θεοὺς τοὺς **ἀλλοτρίους**... **ὑπὸ τὴν τερέμινθον τὴν ἐν Συχίμοις, καὶ ἀπώλεσεν αὐτὰ ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας** [35:5] καὶ ἐξῆρεν Ἰσραὴλ ἐκ Συχίμων, καὶ ἐγένετο φόβος Θεοῦ... [35:6-7] ...ἐκεῖ γὰρ ἐπέφανη αὐτῷ ὁ Θεὸς ἐν τῷ **ἀποδιδράσκειν** αὐτὸν ἀπὸ

9 Εμφανίσθηκε δε πάλι ο Θεός στον Ιακώβ, αφού επέστρεψε από [την] Παδάν-αράμ, και ευλόγησε αυτόν. 10 Και είπε προς αυτόν ο Θεός: *Το όνομά σου [είναι] Ιακώβ· δεν θα ονομάζεσαι πλέον Ιακώβ, αλλά Ισραήλ θα είναι το όνομα σου· και κάλεσε το όνομα αυτού Ισραήλ.*

11 Είπε δε προς αυτόν ο Θεός: *Εγώ [είμαι] ο Θεός ο Παντοκράτωρ^(Ο')· αυξήσου και πληθύνου· [ένα] έθνος, και πλήθος εθνών θα γίνουν από σένα, και βασιλιάδες θα εξέλθουν από την οσφύ^{μέση} σου·* 12 και τη γη, την οποία έδωσα στον Αβραάμ και στον Ισαάκ, σε σένα θα τη δώσω· και στο σπέρμα σου μετά σε θα δώσω τη γη αυτή. 13 Και ανέβηκε ο Θεός απ' αυτόν, από τον τόπο όπου μίλησε μαζί του.

14 Και έσθησε ο Ιακώβ στήλη στον τόπο όπου μίλησε μαζί του, στήλη λιθινή^{πέτρινη}· και έκανε πάνω σ' αυτή σπονδή^{θύσια υγρών} και έχυσε πάνω σε αυτή λάδι^{έλαιον}. 15 Και κάλεσε ο Ιακώβ το όνομα του τόπου, που μίλησε μαζί του ο Θεός, *Βαιθήλ.*

16 Μετά από αυτά αναχώρησαν από [την] Βαιθήλ· και ενώ έμενε λίγο διάστημα για να φθάσουν στην Εφραθά, γέννησε η Ραχήλ· και υπέφερε μεγάλο αγώνα στη γέννα της. 17 Ενώ δε βρισκόταν στο σκληρό αγώνα της γέννας, είπε προς αυτή η μαμή^{μαία}: *Μη φοβάσαι, γιατί και αυτός σου [είναι] γιος·* 18 και ενώ παρέδιδε την ψυχή (διότι πέθαινε), κάλεσε τ' όνομα αυτού *"Βεν-ονί· ο δε πατέρας του τον αποκάλεσε "Βενιαμίν.* 19 Και πέθανε η Ραχήλ και τάφηκε στην οδό της Εφραθά, η οποία [είναι η] Βηθλεέμ. 20 Και έσθησε ο Ιακώβ στήλη πάνω στον τάφο της· αυτή [είναι] η στήλη του τάφου της Ραχήλ μέχρι σήμερα.

21 Αφού σηκώθηκε δε ο Ισραήλ, έσθησε τη σκηνή του πέρα από το Μιγδώλ^{Πύργο}-εδέρ. 22 Και όταν κατοικούσε ο Ισραήλ στη γη εκείνη, πήγε ο Ρουβήν και κοιμήθηκε^{πλάγιασε} με την Βαλλά, [μία] παλλακή^{ανεπίσημη σύζυγος} του πατέρα του· και άκουσε [αυτό] ο Ισραήλ.

Ήταν δε δώδεκα οι γιοι του Ιακώβ: 23 Οι γιοι της Λείας: [ήταν] ° Ρουβήν, ο πρωτότοκος του Ιακώβ, και ° Συμεών και ° Λευί και ° Ιούδας και ° Ισάαχ και ° Ζαβουλών. 24 Οι γιοι της Ραχήλ: ° Ιωσήφ και ° Βενιαμίν.

25 Οι δε γιοι της Βαλλάς, υπηρέτριας^{θεραπίνης} της Ραχήλ: Δαν και Νεφθαλί. 26 Και οι γιοι της Ζελφάς, υπηρέτριας* της Λείας: ° Γαδ και ° Ασήρ· αυτοί είναι οι γιοι του Ιακώβ, οι οποίοι γεννήθηκαν σ' αυτόν στην Παδάν-αράμ.

27 Ήλθε δε ο Ιακώβ προς Ισαάκ τον πατέρα του στη Μαμβρή, στην Κιριάθ-αρβά, η οποία ^{είναι} η Χεβρών, όπου ο Αβραάμ και ο Ισαάκ είχαν ζήσει σαν πάροικοι. 28 Και έγιναν οι μέρες του Ισαάκ 180 χρόνια^{έτη}. 29 Και αφού εξέπνευσε ο Ισαάκ πέθανε και προστέθηκε στο λαό του, γέροντας και πλήρης ημερών· και έθαψαν αυτόν Ησαύ και Ιακώβ οι γιοι του.

36 [ΛΣΤ] ΑΥΤΗ ΔΕ [είναι] Η ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΑ του Ησαύ, ο οποίος [είναι] ο Εδώμ. 2 Ο Ησαύ έλαβε γυναίκες για τον εαυτό του από τις θυγατέρες [της] Χαναάν· την Αδά, κόρη [του] Αιλών του Χετταίου, και την Ολιβαμά, κόρη του Ανά, εγγονή [του] Σεβεγών του Ευαίου· 3 και τη Βασεμάθ, κόρη του Ισμαήλ, αδελφής του Νεβαϊώθ. 4 Γέννησε δε στον Ησαύ η Αδά τον Ελιφάς· και η Βασεμάθ γέννησε τον Ραγουήλ· 5 και η Ολιβαμά γέννησε τον Ιεούς και τον Ιεγλόμ και τον Κορέ.

Αυτοί [είναι] οι γιοι του Ησαύ, που γεννήθηκαν σ' αυτόν στη γη Χαναάν. 6 Έλαβε δε ο Ησαύ τις γυναίκες του και τους γιους του και τις θυγατέρες του και όλους^{πάντας} τους ανθρώπους του οίκου του και τα ποιμνία του και πάντα τα κτήνη του και όλα τα υπάρχοντα τα οποία απόκτησε στη γη Χαναάν, και πήγε σε [άλλη] γη [μακράν] από [τον] Ιακώβ τον αδελφό του· 7 διότι τα υπάρχοντα τους [ήταν] τόσο πολλά, ώστε δεν ήταν δυνατό να συγκατοικούν· και δεν μπορούσε η γη της παροικίας τους να τους χωρέσει, εξ αιτίας των κτηνών^{κοπαδιών} τους. 8 Κατοίκησε δε ο Ησαύ στο όρος Σηείρ· ο Ησαύ είναι ο Εδώμ.

9 Και αυτή [είναι] η γενεαλογία του Ησαύ, πατέρα των Εδωμιτών, στο βουνό^{ορει} Σηείρ· 10 αυτά [είναι] τα ονόματα των γιων του Ησαύ· *Ελιφάς ο γιος της Αδά γυναίκας του Ησαύ, Ραγουήλ ο γιος της Βασεμάθ γυναίκας του Ησαύ.* 11 Και οι γιοι του Ελιφάς ήταν *Θαιμάν, Ωμάρ, Σωφάρ και Γοθώμ και Κενέζ.* 12 Η δε Θαμνά ήτο παλλακίδα^{ανεπίσημη σύζυγος} του Ελιφάς γιου του Ησαύ, και γέννησε στον Ελιφάς τον Αμαλήκ· αυτοί [ήταν] οι γιοι της Αδά γυναίκας του Ησαύ.

[35:9] Ωσ. 12:4 [35:10] Κφ. 17:5, Κφ. 32:28 [35:11] Κφ. 17:1, 48:3,4, Εξ. 6:3, Κφ. 17:5, 6:16, 28:3, 48:4 [35:12] Κφ. 12:7, 13: 15, 27:3,4, 28:13 [35:13] Κφ. 17:22 [35:14] Κφ. 28:18 [35:15] Κφ. 28:19 [35:17] Κφ. 30:24, 1Σα. 4:20, "Υιός οδύνης" "Υιός δεξιάς (αγαπητός) [35:19] Κφ.48:7, Ρουθ 1:2, 4:11, Μιχ. 5:2, Ματ. 2:6 [35:20] 1Σα. 10:2, 2Σα. 18:18 [35:21] Το χωρίο δεν υπάρχει στους Ο' [35:22] Κφ.49:4, 1Χρ. 5:1, 1δ 2Σα. 16:22,20:3, 1Κο. 5:1 [35:23] Κφ. 46:8, Εξ. 1:2 [35:27] Κφ. 13:18, 23:2,19, 1.Ν. 14:15, 15:13 [35:29] Κφ. 15:15, 25:8, Κφ. 25:9, 49:31 [36:1] Κφ. 25:30 [36:2] Κφ. 26:34, six. 25 [36:3] Κφ. 28:9, "Μαελέθ [36:4] 1Χρ. 1:35 [36:7] Κφ. 13:6,11, Κφ. 17:8, 28:4 [36:8] Κφ. 28:4, Δευ. 2:5, 1.Ν. 24:4, six. 1 [36:10] 1 Χρ. 1:35,κτλ [36:12] Εξ. 17:8,14, Αρ. 24:20, 1Σα. 15:2,3

ve [35:8] ...και το μέρος εκείνο επωνομάσθηκε, **Η βελανιδιά του κλαυθμού** [35:9] ...αφού επέστρεψε απο την **Μεσοποταμία της Συρίας** [35:10-14] ...έσθησε ένα **μνημείο από πέτρα** [35:15-16] ...την άνοιξη, στην περιοχή προς Εφραθά, όπου η Ραχήλ βασανιζόνταν... [35:17] Λόγω του σκληρού κόπου της, βρισκόταν σε κίνδυνο... [35:18] Κι ενώ η ψυχή της αποχωρούσε **για το πόνο**, και ο θάνατος ήταν επί θύρας... ο πατέρας του κάλεσε αυτόν, **Γιο του δεξιού χεριού** [35:19-20] ...ο Ιακώβ έκτισε μια στήλη πάνω απ' το μνήμα της... [35:21] ...σήκωσε τις τέντες του πέρα απ' τον **πύργο του Ποιμνίου** [35:22] Και ενώ κατοικούσαν σε εκείνη τη χώρα, ο Ρουβήν πήγε ...την παλλακίδα του πατέρα του: **ο οποίος δεν είχε άγνοια.** [35:23-26] ...γεννήθηκαν στην Μεσοποταμία της Συρίας [35:27] ...ήλθε στον Ισαάκ τον πατέρα του στην Μαμβρή, την πόλη της Αρτσε [35:28-29] ... [36:1-7] Διότι ήταν υπερβολικά πλούσιοι [36:8-12]

o προσώπου 'Ησαυ... [35:8] ...**το όνομα αυτής Βάλανος Πένθους** [35:9] ...ότε παρεγένετο εκ **Μεσοποταμίας τής Συρίας**... [35:10-11] ...και **συναγωγαι έθνων**... [35:12-14] ...και έσπεισεν επ' αυτήν σπονδήν... [35:15-16] άπαράς δέ 'Ιακώβ εκ Βαιθήλ έπηξεν την σκηνήν αυτού **έπέκεινα του πύργου** Γαδέρ· έγένετο δέ ήνικά ήγγισεν Χαβραθά εις γήν έλθειν 'Εφραθά, έτεκεν Ραχήλ και **εδυστόκησεν** εν τώ τοκετῶ [35:17] ...**εν τῷ σκληρῶς αὐτήν τίκτειν**... [35:18] έγένετο δέ εν τῷ **άφιέναι αὐτήν τήν ψυχήν**... **υιός οδύνης**... [35:19-20] ...αὕτη έστιν **στήλη μνημείου** 'Ραχήλ... [35:21-22] ...και **πονηρόν** έφάνη εναντίον αυτού... [35:23-26] ...οι έγένοντο αὐτῶ εν **Μεσοποταμίᾳ τής Συρίας** [35:27] ήλθεν δέ 'Ιακώβ... εις Μαμβρή εις **πόλιν τοῦ πεδίου**· αὕτη έστιν Χεβρών εν γῇ Χαναάν, όπου παρώκησεν 'Αβραάμ και 'Ισαάκ [35:28-29] και **έκλιπών** απέθανεν... [36:1] Αὗται δέ **αι γενέσεις**... [36:2-6] ...και πάντα **τά σώματα** τοῦ οἴκου αὐτοῦ και πάντα **τά υπάρχοντα**... **τά κτήνη** και πάντα **όσα** έκτήσατο και **όσα περιποιήσατο** εν γῇ Χαναάν· και **έπορεύθη** εκ γῆς Χαναάν... [36:7-8] ...αι δέ **γενέσεις**... [36:10-11] έγένοντο δέ υιοί 'Ελιφάς Θαιμάν, 'Ωμάρ, Σωφάρ, Γοθόμ και Κενέζ [36:12] Θαμνά δέ ήν **παλλακή** 'Ελιφάς τοῦ υιού 'Ησαῦ, και έτεκεν τῷ 'Ελιφάς τόν 'Αμαλήκ· οὔτοι υιοί 'Αδας γυναικός 'Ησαῦ.

13 Και αυτοί [είναι] οι γιοι του Ραγουήλ· *Ναχάθ και Ζερά, Σομέ και Μοζέ*· αυτοί ήταν οι γιοι της Βασεμάθ γυναίκας του Ησαύ. **14** Και αυτοί ήταν οι γιοι της Ολιβαμά κόρης του Ανά, εγγονή του Σεβεγών, της γυναίκας του Ησαύ· και γέννησε στον Ησαύ τον Ιεούς και τον Ιεγλόμ και τον Κορέ. **15** Αυτοί [ήταν] οι ηγεμόνες των γιων [του] Ησαύ· οι γιοι του Ελιφάς πρωτότοκο του Ησαύ, *ηγεμόνα [του] Θαιμάν, ηγεμόνα Ωμάρ, ηγεμόνα Σωφάρ, ηγεμόνα Κενέζ,* **16** *ηγεμόνα [του] Κορέ, ηγεμόνα [του] Γοθώμ, ηγεμόνα [του] Αμαλήκ*· αυτοί [είναι] οι ηγεμόνες του Ελιφάς στη γη Εδώμ· αυτοί [ήταν] οι γιοι της Αδά.

17 Και αυτοί [ήταν] οι γιοι του Ραγουήλ γιου του Ησαύ: *ηγεμόνας [του] Ναχάθ, ηγεμόνας [του] Ζερά, ηγεμόνας [του] Σομέ, ηγεμόνας [του] Μοζέ*· αυτοί [είναι] οι ηγεμόνες του Ραγουήλ στη γη Εδώμ· αυτοί [ήταν] οι γιοι της Βασεμάθ γυναίκας του Ησαύ. **18** Και αυτοί [ήταν] οι γιοί της Ολιβαμά γυναίκας του Ησαύ· *ηγεμόνας [του] Ιεούς, ηγεμόνας [του] Ιεγλόμ, ηγεμόνας [του] Κορέ*· αυτοί [ήταν] οι ηγεμόνες της Ολιβαμά θυγατέρας του Ανά, γυναίκας του Ησαύ. **19** Αυτοί [είναι] οι γιοι του Ησαύ, ο οποίος [είναι] ο Εδώμ· και αυτοί οι ηγεμόνες τους.

20 Αυτοί [είναι] οι γιοι του Σηείρ του Χορραίου, οι οποίοι κατοικούσαν τη γη· *Λωτάν και Σωβάλ και Σεβεγών και Ανά,* **21** *και Δησών και Εσέρ και Δισάν*· αυτοί [είναι] οι ηγεμόνες των Χορραίων, των γιων του Σηείρ, στη γη Εδώμ. **22** Οι δε γιοί του Λωτάν [ήταν] *Χορρί και Αιμάμ*· αδελφή δε του Λωτάν, [ήταν] η Θαμνά. **23** Αυτοί δε [ήταν] οι γιοι του Σωβάλ· *Ἀλβάν και Μαναχάθ και Εβάλ, Σεφώ και Ωνάμ.* **24** Αυτοί δε [ήταν] οι γιοι του Σεβεγών· [και] *Αἰε και Ανά*· αυτός [είναι] ο Ανά ο οποίος βρήκε τα νερά^{ύδατα} στην έρημο, όταν έβοσκε τα γαϊδουρία^{όρους} του Σεβεγών του πατέρα του. **25** Αυτοί δε [ήταν] οι γιοι του Ανά· *Δησών και [η] Ολιβαμά* η θυγατέρα του Ανά. **26** Αυτοί δε [ήταν] οι γιοι του Δησών· ο *Ἀμαδάν κι [ο] Ασβάν και Ιθράμ και Χαρράν.*

27 Αυτοί [ήταν] οι γιοι του Εσέρ· *Βαλαάν και Ζααβάν και Ἀκάν.* **28** Αυτοί [ήταν] οι γιοι του Δισάν· *Ουζ κι Αράν.* **29** Αυτοί [είναι] οι ηγεμόνες των Χορραίων· *ηγεμόνας Λωτάν, ηγεμόνας Σωβάλ, ηγεμόνας Σεβεγών, ηγεμόνας Ανά,* **30** *ηγεμόνας Δησών, ηγεμόνας Εσέρ, ηγεμόνας Δισάν*· αυτοί [είναι] οι ηγεμόνες των Χορραίων μεταξύ των ηγεμόνων τους στη γη Σηείρ. **31** Και αυτοί [είναι] οι βασιλιάδες που βασίλεψαν στη γη Εδώμ, πριν

βασιλεύσει βασιλιάς πάνω στους γιους Ισραήλ. **32** Και βασίλευσε στην Εδώμ [ο] Βελά, ο γιος του Βεώρ· το δε όνομα της πόλης αυτού [ήταν] Δενναβά.

33 Και πέθανε ο Βελά και βασίλευσε αντ' αυτού ο Ιωβάβ, γιος του Ζερά, από τη Βοσόρρα. **34** Και πέθανε ο Ιωβάβ και βασίλευσε αντ' αυτού ο Χουσάμ απ' τη γη των Θαιμανιτών. **35** Και πέθανε ο Χουσάμ και βασίλευσε αντ' αυτού ο Αδάδ, γιος του Βεράδ, που πάταξε^{κατέσφαξε} τους Μαδιανίτας στην πεδιάδα Μωάβ· το δε όνομα της πόλης του [ήταν] Αβίθ.

36 Και πέθανε ο Αδάδ, και βασίλεψε αντ' αυτού ο Σαμλά από τη Μασρεκάς. **37** Και πέθανε ο Σαμλά και βασίλεψε αντ' αυτού ο Σ'αούλ από τη Ρεχωβώθ της παρά τον ποταμό. **38** Και πέθανε ο Σ'αούλ και βασίλευσε αντ' αυτού [ο] Βάαλ-ανάν, ο γιος του Αχβώρ.

39 Και πέθανε ο Βάαλ-ανάν, γιος του Αχβώρ, και βασίλευσε αντ' αυτού ο Χαδδάρ· το δε όνομα της πόλης αυτού [ήταν] Παού· και τ' όνομα της γυναίκας του, Μεεταβεήλ, κόρη του Ματραϊδ, εγγονή του Μαιζαάβ. **40** Και αυτά [είναι] τα ονόματα των ηγεμόνων του Ησαύ, κατά τις οικογένειές τους, κατά τους τόπους τους, κατά τα ονόματά τους: *ηγεμόνας Θαμνά, ηγεμόνας Αλβά, ηγεμόνας Ιεθέθ,* **41** *ηγεμόνας Ολιβαμά, ηγεμόνας Ηλά, ηγεμόνας Φινών,* **42** *ηγεμόνας Κενέζ, ηγεμόνας Θαιμάν, ηγεμόνας Μιβσάρ,* **43** *ηγεμόνας Μαγεδιήλ, ηγεμόνας Ιράμ*· αυτοί [είναι] οι ηγεμόνες του Εδώμ, κατά τις κατοικίες τους στη γη της κτήσης τους· αυτός [είναι] ο Ησαύ, [ο] πατέρας των Εδωμιτών.

37 [ΛΖ] ΚΑΤΟΙΚΗΣΕ ΔΕ Ο ΙΑΚΩΒ στη γη, στην οποία παροίκησε ο πατέρας του, στη γη Χαναάν. **2** Αυτή [είναι η] γενεαλογία του Ιακώβ. Ο Ιωσήφ, ενώ ήταν νέος 17 χρονών^{ετών}, ποιμάνει τα πρόβατα μαζί με τ' αδελφία του, τους γιους της Βαλλάς και τους γιους της Ζελφάς, των γυναικών του πατέρα του· και ανέφερε ο Ιωσήφ στον πατέρα τους την κακή τους φήμη.

3 Ο δε Ισραήλ αγαπούσε τον Ιωσήφ πάνω^{υπέρ} απ' όλους τους γιους του, διότι ήταν γιος των γηραιών του· και έκαμε σ'αυτόν χιτώνα ποικιλόχρωμο. **4** Βλέποντες δε οι αδελφοί του, ότι αυτόν αγαπούσε ο πατέρας τους πάνω^{υπέρ} απ' όλους τους αδελφούς του, τον μίσησαν και δεν μπορούσαν^{ηδύναντο} να μιλούν σε αυτόν ειρηνικά. **5** Ονειρεύθηκε δε ο Ιωσήφ όνειρο^{ενύπνιον}, [και] διηγήθηκε [αυτό] στους αδελφούς του· και τον μίσησαν έτι^{οτι} ακόμη^{μάλλον} περισσότερο.

[36:20] 1Χρ. 1:38, Κφ. 14:6, Δευ. 2:12,22 [36:23] Ἀιλάν (1Χρ. 1:40) [36:26] Ἀμράν (1Χρ. 1:41) [36:27] Ἀϊακάν (1Χρ. 1:42) [36:31] 1Χρ. 1:43 [36:23] 1Χρ. 1:50, Ἀδάδ [36:40] 1Χρ. 1:5 [36:43] Αρ. 20:14-21 [37:1] Κφ. 17:8, 23:4, 36:7, Εβ. 11:9 [37:2] 1Σα. 2:22-24 [37:3] Κφ. 44:20, Κρ. 5:30, 2Σα.13:18 [37:4] Κφ.7:41, 49:23 [37:7] Κφ. 42:6,9, 43:26, 44:14 [37:9] Κφ. 46:19

vg [36:13-15] Αυτοί ήταν οι δούκες των γιών του Ησαύ: [36:16-24] ...Αυτός είναι ο Ανα που βρήκε τα ξεστά νερά στην έρημο... [36:25-31] ...πρίν οι υιοί Ισραήλ να έχουν βασιλιά... [36:32-35] Και μετά τον θάνατο του, Αντάντ, ο γιός του Μπαντάτ, βασίλευσε στη θέση του και νίκησε τους Μαδιανίτες στη χώρα του Μποάμπ, και το όνομα της πόλης ήταν Αβιθ [36:36-37] ...πεθαίνοντας, ο Σαούλ του ποταμού Ροχομπόθ, βασίλευσε στη θέση του [36:38-39] ...και το όνομα της πόλης του ήταν Φο, και η γυναίκα του ονομαζόνταν Μιταμπελ... [36:40-43] Ο δούκας Μαγκντιέλ, και ο δούκας Χειράμ, ήταν δούκες του Εδώμ κατοικούντες στη χώρα της εξουσίας τους [37:1-2] ...και αυτός κατηγόρησε τους αδελφούς του στον πατέρα του για ένα πολύ κακό έγκλημα [37:3-5]

ο [36:13-14] ...έτεκεν... [36:15-22] ἐγένοντο δέ... [36:23] ...υιοί Σωβάλ Γωλών... [36:24] ...Ὡνας δς εὔρεν τὸν Ἰαμὶν (Λ+Χ: τὰς θερμὰς πηγὰς) ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅτε ἔνεμεν τὰ ὑποζύγια Σεβεγὼν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ [36:25-27] ...καὶ Ζουκάμ καὶ Ἰωυκάμ καὶ Οὐκάν [36:28] ...οὗτοι δὲ υἱοὶ Ῥισὼν ὡς καὶ Ἀράμ [36:29-34] ...ἐκ τῆς γῆς Θαιμανῶν [36:35] ...ὁ ἐκκόψας Μαδιάμ ἐν τῷ πεδίῳ Μωάβ καὶ ὄνομα τῇ πόλει αὐτοῦ Γεθθαίμ [36:36] ...καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ Σαμαλά ἐκ Μασεκκάς [36:37-40] ...ἐν ταῖς φυλαῖς αὐτῶν κατὰ τόπον αὐτῶν ἐν ταῖς χώραις αὐτῶν... [36:41-43] ἡγεμόνων Μεγεδιήλ, ἡγεμόνων Ζαφωείμ· οὗτοι ἡγεμόνες Ἐδώμ ἐν ταῖς κατωκοδομημέναις ἐν τῇ γῇ τῆς κτήσεώς αὐτῶν· οὗτος Ἡσαὺ πατὴρ Ἐδώμ [37:1-2] αὗται δὲ αἱ γενέσεις... ὡν νέος... κατήνεγκεν δὲ Ἰωσήφ ψόγον πονηρὸν πρὸς Ἰσραὴλ τὸν πατέρα αὐτῶν [37:3] ...χιτῶνα ποικίλον [37:4] ...ὁ πατὴρ φιλεῖ ἐκ πάντων τῶν υἱῶν αὐτοῦ· ἐμίσησαν αὐτὸν καὶ οὐκ ἐδύναντο λαλεῖν αὐτῷ οὐδὲν εἰρηνικόν [37:5] ἐνυπνιασθεὶς δὲ Ἰωσήφ ἐνύπνιον

6 Και είπε προς αυτούς, *Ακούστε, παρακαλώ, το όνειρο^{ενύπνιον} τούτο το οποίο ονειρεύθηκα. 7* Να^{ιδού}, εμείς δέναμε δεμάτια στο μέσο της πεδιάδας· και δεσ^{ιδού}, σηκώθηκε το δικό μου δεμάτι και στάθηκε όρθιο· και να, τα δικά σας δεμάτια αφού περιστράφηκαν προσκύνησαν το δικό μου δεμάτι.

8 Είπαν δε προς αυτόν οι αδελφοί του: *Βασιλιάς θα γίνεις πάνω μας; ή κύριος θα γίνεις σε μάς; Και μίσησαν αυτόν ακόμη περισσότερο^{επι μάλλον} για τα όνειρά^{ενύπνια} του και για τους λόγους του. 9* Ονειρεύθηκε δε και άλλο όνειρο^{ενύπνιον}, και διηγήθηκε αυτό στους αδελφούς του· και είπε, *Δες, ονειρεύθηκα άλλο όνειρο^{ενύπνιον}. και να^{ιδού}, ο ήλιος και η σελήνη και έντεκα αστέρια με προσκυνούσαν. 10* Και αφηγήθηκε [αυτό] προς τον πατέρα του και στους αδελφούς του και επέπληξε αυτόν ο πατέρας του και είπε προς αυτόν: *Τι [είναι] το ενύπνιο* τούτο, το οποίο ονειρεύθηκες^{ενυπνιάσθης}; άραγε θα έλθουμε, εγώ και η μητέρα σου και οι αδελφοί σου, για να σε προσκυνήσουμε μέχρι το έδαφος;*

11 Και φθόνησαν αυτόν οι αδελφοί του· ο δε πατέρας του φύλαγε^{πρόσεξε} αυτό το λόγο. **12** Και πήγαν οι αδελφοί του να βοσκήσουν τα πρόβατα του πατέρα τους στη Συχέμ. **13** Και είπε [ο] Ισραήλ στον Ιωσήφ: *Δεν βλέσκουν οι αδελφοί σου στη Συχέμ; έλα να σε στείλω προς αυτούς. Ο δε είπε σε αυτόν: Να^{ιδού}, εγώ.*

14 Και είπε σε αυτόν: *Πήγαινε λοιπόν να δείς, αν είναι καλά οι αδελφοί σου και καλά τα πρόβατα, και φέρε μου είδηση. Και απέστειλε αυτόν από την κοιλάδα της Χεβρών· και ήλθε στη Συχέμ. 15* Και βρήκε αυτόν κάποιος άνθρωπος, *ενώ περιεπλανιόνταν στην πεδιάδα· και ρώτησε αυτόν ο άνθρωπος, λέγοντας: Τι ζητάς;*

16 Ο δε είπε: *Τους αδελφούς μου ζητώ· πες μου, παρακαλώ, που βόσκουν. 17* Και είπε ο άνθρωπος: *Αναχώρησαν από δω· γιατί άκουσα αυτούς να λένε: Άς πάμε στη Δωθάν. Και πήγε ο Ιωσήφ ακολουθώντας^{κατόπιν} τους αδελφούς του, και βρήκε αυτούς στη Δωθάν.*

18 Εκείνοι δε, όταν είδαν αυτόν από μακριά, πριν πλησιάσει σ' αυτούς, έκαναν συμβούλιο εναντίον του για να τον σκοτώσουν. **19** Και είπε ο ένας στον άλλο: *Δες^{ιδού}, έρχεται εκείνος ο κύριος των ονείρων^{ενυπνίων}. 20* *ελάτε λοιπόν τώρα και ας φονεύσουμε^{σκοτώσουμε} αυτόν και ας ριζούμε αυτόν σε έναν από τους λάκκους· και θα*

πούμε, Θηρίο κακό τον κατέφαγε· και θα δούμε τι θα απογίνουν τα όνειρά^{ενύπνια} του. 21 Και όταν άκουσε ο Ρουβήν *απελευθέρωσε αυτόν από τα χέρια τους, λέγοντας: Άς μη του βλάψουμε τη ζωή.*

22 Και είπε σ' αυτούς ο Ρουβήν: *Μη χύσετε αίμα· ρίξτε αυτόν σε τούτο το λάκκο, που είναι στην έρημο, και χέρι μη βάλετε πάνω σ' αυτόν· για να ελευθερώσει αυτόν από τα χέρια τους, [και] να τον αποδώσει στον πατέρα του.*

23 Όταν λοιπόν ήλθε ο Ιωσήφ προς τους αδελφούς του, [αυτοί] ξέντυσαν τον Ιωσήφ από το χιτώνα του, το χιτώνα τον ποικιλόχρωμο, που ήταν πάνω του· **24** και αφού έλαβαν αυτόν, τον έριξαν στο νερό^{λάκκο}. ο δε λάκκος [ήταν] άδειος^{κενός}. δεν είχε νερό^{ύδωρ}. **25** Έπειτα κάθισαν να φάνε ψωμί^{άρτον}, και ανασηκώνοντας τα μάτια είδαν· και να^{ιδού}, μια συνοδεία^{καράβανι} Ισμαηλιτών ερχόταν από τη Γαλαάδ με τις καμήλες τους φορτωμένες αρώματα και βάλαμο και μύρο, και πορευόνταν για να ^{μετα}φέρουν αυτά κάτω στην Αίγυπτο.

26 Και είπε ο Ιούδας στους αδελφούς του: *Ποιά η ωφέλεια, αν φονεύσουμε τον αδελφό μας και [να] κρύψουμε το αίμα του; 27* *ελάτε και ας τον πουλήσουμε στους Ισμαηλίτες· και ας μη απλώσουμε τα χέρια μας πάνω του· διότι είναι αδελφός μας, σάρκα μας. Και υπάκουσαν οι αδελφοί του. 28* Και ενώ διάβαιναν οι Μαδιανίτες έμποροι, ανάσυραν κι ανέβασαν τον Ιωσήφ απ' το λάκκο και πούλησαν τον Ιωσήφ για 20 αργύρια^{σβώλους ή κρίκουσ ασήμι} στους Ισμαηλίτες· εκείνοι δε έφεραν τον Ιωσήφ στην Αίγυπτο.

29 Επέστρεψε δε ο Ρουβήν στο λάκκο, και δεσ^{ιδού}, ο Ιωσήφ δεν [ήταν] στον λάκκο· και ^{διέσχισε} τα ρούχα^{μάτια} του. **30** Και στράφηκε προς τους αδελφούς του, και είπε: *Το παιδί δεν [υπάρχει] και εγώ, εγώ που να πάω;*

31 Τότε έλαβαν το χιτώνα του Ιωσήφ και έσφαξαν ένα κατσίκι^{ερίφιον εκ των αιγών}, και βούτηξαν^{έβαψαν} το χιτώνα μέσα στο αίμα· **32** και ^{απέ}στείλαν το χιτώνα τον ποικιλόχρωμο, και έφεραν αυτόν στον πατέρα τους και είπον, *Βρήκαμε αυτόν· γνώρισε τώρα, αν είναι ο χιτώνας του γιου σου ή όχι. 33* Ο δε ^{ανα}γνώρισε αυτόν και είπε: *Ο χιτώνας του γιου μου [είναι]· θηρίο κακό κατέφαγε αυτόν· όλος κατασπαράχθηκε ο Ιωσήφ. 34* Και ^{διέσχισε} ο Ιακώβ τα ρούχα^{μάτια/μανδύες} του και έβαλε σάκο στη μέση^{οσφύν} του

[37:10] Κφ. 27:29 [37:11] Πρ. 7:9, Δαν. 7:28, Λου. 2:19, 51 [37:14] Κφ. 35:27 [37:16] Ασ.Ασ. 1:7 [37:17] 2Βα. 6:13 [37:18] 1Σα. 19:1, Ψλ. 31:13, 37:12, 104:21, Ματ. 27:1, Μαρ. 14:1, Ιωα. 11:53, Πρ. 23:12 [37:20] Παρ. 1:11, 16, 6:17, 27:4 [37:21] Κφ. 42:22 [37:25] Παρ. 30:20, Αμώς 6:6, six. 28, 36, Ιερ. 8:22 [37:26] Κφ. 4:10, six. 20, Ιωβ 16:18 [37:27] 1Σα. 18:17, Κφ. 42:21, Κφ. 29:14 [37:28] Κρ. 6:3, Κφ. 45:4, 5, Ψλ. 105:17, Πρ. 7:9, Ματ. 27:9 [37:29] Ιωβ 1:20 [37:30] Κφ. 42:13, 36, Ιερ. 31:15 [37:31] six. 23 [37:33] six. 20, Κφ. 44:28 [37:34] six. 29, 2Σα. 3:31, Γεν. 25:27

ve [37:6-18] Και ...πρίν πλησιάσει, σκέφτηκαν να τον σκοτώσουν [37:19-20] Ελθετε, ας σκοτώσουμε αυτόν, και να τον βάλουμε σε κάποιο παλιό λάκκο [37:21-24] ...παλιό λάκκο χωρίς νερό [37:25] ...μεταφέροντας καρρυκεύματα/αρώματα, βάλαμο και σμόρνα στην Αίγυπτο [37:26-28] ...για 20 κομμάτια ασημιού, και οδήγησαν αυτόν στην Αιγυπτο [37:29-31] Και πήραν το (μακρύ) παλτό του, και το βούτηξαν στο αίμα ενός κατσικιού που είχαν σφάξει... [37:32-34]

o άπηγγειλεν αυτό τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ [37:6-7] ...ὥμην ἡμᾶς δεσμεύειν δράγματα ἐν μέσῳ τοῦ πεδίου καὶ ἀνέστη τὸ ἐμὸν δράγμα καὶ ὀρθώθη· περιστραφέντα δὲ τὰ δράγματα ὑμῶν προσεκύνησαν τὸ ἐμὸν δράγμα [37:8] ...καὶ προσετέθησαν ἔτι μισεῖν αὐτὸν ἕνεκεν τῶν ἐνυπνίων αὐτοῦ καὶ ἕνεκεν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ [37:9-10] ...καὶ ἐπετίμησεν αὐτῶ... ἐπὶ τὴν γῆν [37:11] ἐξήλωσαν... διετήρησεν τὸ ῥῆμα [37:12-14] ...ἶδε εἰ ὑγιαίνουσιν οἱ ἀδελφοί σου καὶ τὰ πρόβατα... [37:15-18] ...καὶ ἐπυνήρευοντο τοῦ ἀποκτεῖναι αὐτόν [37:19] ...ὁ ἐνυπνιαστής... [37:20] ...καὶ ἐροῦμεν θηρίον πονηρόν... [37:21] ...Ρουβὴν ἐξείλατο... αὐτὸν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν καὶ εἶπεν· οὐ πατάξομεν αὐτόν εἰς ψυχὴν [37:22-23] ...χιτῶνα τὸν ποικίλον... [37:24-25] ...ὁδοιποροὶ Ἰσμαηλῖται... ἔφερον θυμιαμάτων καὶ ῥητίνης καὶ στάκτης· ἐπορευόντο δὲ καταγαγεῖν εἰς Αἴγυπτον [37:26] ...τί χρήσιμον ἔαν... [37:27] δεῦτε ἀποδώμεθα αὐτόν... [37:28] καὶ παρεπορεύοντο οἱ ἄνθρωποι οἱ Μαδιηναῖοι οἱ ἔμποροι... καὶ ἀπέδοτο τὸν Ἰωσήφ τοῖς Ἰσμαηλίταις εἴκοσι χρυσῶν (Λ+X: ἔναντι τριάκοντα ἀργυρίων, σ.σ. σοβαρότατη παρανόηση τῶν O, ἡ τιμὴ δούλου τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἦταν 20-30 ἀργυρά) καὶ κατήγαγον τὸν Ἰωσήφ εἰς Αἴγυπτον [37:29-30] ...ἐγὼ δὲ ποῦ πορεύομαι ἔτι; [37:31] ...καὶ ἐμόλυναν τὸν χιτῶνα τῷ αἵματι [37:32] ...τὸν ποικίλον... ἐπίγνωθι εἰ χιτῶν τοῦ υἱοῦ σου ἐστὶν ἢ οὐ [37:33] καὶ ἐπέγνω αὐτόν καὶ εἶπεν... ἐστὶν θηρίον πονηρόν κατέφαγεν αὐτόν· θηρίον ἤρπασεν τὸν Ἰωσήφ [37:34] διέρρηξεν δὲ Ἰακώβ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἐπέθετο σάκκον ἐπὶ τὴν ὀσφύν αὐτοῦ

και πένθησε το γιο του μέρες πολλές. **35** Και πήγαν όλοι πάντες οι γιοι του και όλες πάσαι οι κόρες του, για να παρηγορήσουν αυτόν· αλλά δεν ήθελε να παρηγορηθεί, λέγοντας ότι: *πενθώντας θα κατεβώ στο γιο μου στον τάφο* ^(Εβρ./Ο' Αδη). Και έκλαψε αυτόν ο πατέρας του. **36** Οι δε Μαδιανίτες τον πούλησαν στην Αίγυπτο στον Πετεφρή, αυλικό του Φαραώ, άρχοντα των σωματοφυλάκων.

38 ^[ΛΗ] ΣΤΟ ΚΑΙΡΟ ΕΚΕΙΝΟ κατέβηκε ο Ιούδας απ' τα αδέρφια του και στράφηκε ^{στράφηκε} σε κάποιο άνθρωπο Οδολλαμίτη ονομαζόμενο Ειρά. **2** Και είδε εκεί ο Ιούδας την κόρη κάποιου Χαναναίου, ονομαζομένου Σουά· και έλαβε αυτή και εισήλθε προς αυτή. **3** Η δε συνέλαβε, και γέννησε γιο· και ^{απο}κάλεσε το όνομα αυτού Ηρ.

4 Συνέλαβε δε πάλι και γέννησε γιο· και κάλεσε το όνομα του Αυνάν. **5** Γέννησε δε πάλι και άλλο γιο· και κάλεσε το όνομα αυτού Σηλά· ήταν δε [ο Ιούδας] στη Χασβί, όταν γέννησε αυτόν. **6** Και έλαβε ο Ιούδας γυναίκα στον Ηρ τον πρωτότοκο του, ονομαζομένη Θάμαρ. **7** Ο Ηρ δε ο πρωτότοκος του Ιούδα στάθηκε κακός μπροστά στον Κύριο· και θανάτωσε αυτόν ο Κύριος.

8 Είπε δε ο Ιούδας στον Αυνάν: *Είσελθε* ^{σχετίσου} *προς τη γυναίκα του αδελφού σου, και παντρεύσου* ^{νυμφεύθη} *αυτή, και ανάστησε σπέρμα στον αδελφό σου.* **9** Αλλ' ο Αυνάν ήξερε, ότι το σπέρμα ^{απόγονος} δεν θα είναι δικό του· για τούτο, όταν εισερχόταν στη γυναίκα του αδελφού του, έχυνε στη γη, για να μη δώσει σπέρμα στον αδελφό του. **10** Και αυτό το οποίο έπραττε φάνηκε κακό μπροστά στον Κύριο· ώστε θανάτωσε και αυτόν.

11 Και είπε ο Ιούδας στη Θάμαρ τη νύφη του: *Κάθησε χήρα στο σπίτι* ^{οίκω} *του πατέρα σου, έως ότου ο Σηλά ο γιος μου μεγαλώσει· διότι έλεγε: Μήπως πεθάνει και αυτός, όπως οι αδελφοί του.* Πήγε λοιπόν η Θάμαρ και κατοίκησε στο σπίτι ^{οίκω} του πατέρα της.

12 Και μετά πολλές μέρες πέθανε η κόρη του Σουά, η γυναίκα του Ιούδα· και αφού παρηγορήθηκε [ο] Ιούδας, ανέβηκε στους [κουρευτές] των προβάτων του στη Θαμνά, αυτός και ο φίλος του Ειρά ο Οδολλαμίτης. **13** Και ανάγγειλαν στη Θάμαρ, λέγοντες: *Να* ^{ιδού} *, ο πεθερός σου ανεβαίνει στη Θαμνά για να κουρέψει τα*

πρόβατά του. **14** Αυτή δε αποβάλλουσα τα ρούχα ^{ενδύματα} της χηρείας της, σκεπάσθηκε με κάλυμμα ^{σάλι} και περιτυλίχθηκε και κάθησε κατά την δίοδο που είναι στο δρόμο προς την Θαμνά· διότι είδε ότι έγινε μέγας ο Σηλά, και αυτή δεν δόθηκε σ' αυτόν για γυναίκα.

15 Και όταν είδε αυτή ο Ιούδας, τη νόμισε για πόρνη· διότι είχε καλυμμένο το πρόσωπό της. **16** Και καθ' οδόν στράφηκε προς αυτή, και είπε: *Άσε με, παρακαλώ, να εισέλθω προς σέ· διότι δεν γνώριζε ότι ήταν η νύφη του.* Η δε είπε: *Τι θα μου δώσεις, για να εισέλθεις προς εμέ;* **17** Ο δε είπε, *Εγώ θα [σου] στείλω [ένα] κατσικάκι* ^{ερίφιον αιγών} *από το κοπάδι* ^{ποιμνίου}. Και εκείνη είπε: *[Μου] δίνεις ενέχυρο, έως ότου να στείλεις αυτό;*

18 Ο δε είπε: *Τι ενέχυρο να σου δώσω; Κι εκείνη είπε: Τη σφραγίδα σου και το περιδέραιο σου και τη ράβδο σου που 'ναι στο χέρι σου.* Και έδωσε [αυτά] σ' αυτή και εισήλθε προς αυτή, και συνέλαβε απ' αυτόν. **19** Μετά απ' αυτά αφού σηκώθηκε, αναχώρησε και αφού απέβαλε το κάλυμμά της, ντύθηκε τα ρούχα ^{ενδύματα} της χηρείας της.

20 Ο δε Ιούδας έστειλε το κατσικάκι ^{ερίφιο αιγών} με το χέρι του φίλου του, του Οδολλαμίτου, για να παραλάβει το ενέχυρο από το χέρι της γυναίκας· πλην δεν τη βρήκε. **21** και ρώτησε τους ανθρώπους του τόπου της, λέγοντας: *Που [είναι] η πόρνη, η οποία [ήταν] στη δίοδο πάνω στο δρόμο; οι δε είπαν: Δεν στάθηκε εδώ πόρνη.* **22** Και επέστρεψε προς τον Ιούδα και είπε: *Δεν βρήκα αυτή· μάλιστα οι άνθρωποι του τόπου είπαν: Δεν στάθηκε εδώ πόρνη.* **23** Και είπε ο Ιούδας: *Ας έχει [αυτά], για να μη γίνουμε ντροπή* ^{όνειδος}. *πάντως* ^{ιδού}, *εγώ έστειλα το κατσικάκι* ^{ερίφιο}, *εσύ όμως δεν τη βρήκες.*

24 Και μετά περίπου 3 μήνες, ειπώθηκε στον Ιούδα: *[Η] Θάμαρ η νύφη σου πορνεύθηκε, και μάλιστα, δεσ* ^{ιδού}, *[είναι] έγκυος από πορνεία.* Και είπε ο Ιούδας: *Φέρτε αυτή έξω και ας κατακαεί.* **25** Και όταν φερνόταν έξω, απέστειλε στο πεθερό της, λέγοντας: *Από τον άνθρωπο του οποίου [είναι] αυτά είμαι έγκυος, και είπε ακόμα* ^{ετι}, *Γνώρισε, παρακαλώ, τίνος [είναι] η σφραγίδα και το περιδέραιο, και αυτή η ράβδος.* **26** Και ο Ιούδας ^{αναγνώρισε} [αυτά]· και είπε: *[Αυτή είναι] δικαιότερη από μένα, διότι δεν έδωσα αυτήν στο Σηλά το γιο μου.* Και δεν είχε πλέον σχέσεις με αυτή.

[37:35] 2Σα. 12:17, Κφ. 42:38, 44:29, 31 [37:38] Κφ. 39:1, (Γεν. 45:5) [38:1] Κφ. 19:3, 2Βα. 4:8 [38:2] Κφ. 34:2, 1Χρ. 2:3 [38:3] Κφ. 46:12, Αρ. 26:19 [38:4] Κφ. 46:12, Αρ. 26:19 [38:5] Κφ. 46:12, Αρ. 26:20 [38:6] Κφ. 21:21 [38:7] Κφ. 46:12, Αρ. 26:19, 1Χρ. 2:3 [38:8] Δευ. 25:5, Ματ. 22:24 [38:9] Δευ. 25:6 [38:10] Κφ. 46:12, Αρ. 26:19 [38:11] Ρουθ 1:13, Δευ. 22:13 [38:12] 2Σα. 13:39 [38:13] 1.Ν. 15:10,57, Κρ. 14:1 [38:14] Παρ. 7:12, six. 11,26 [38:17] Ιεζ. 16:33, six. 20 [38:18] six. 15 [38:19] six. 14 [38:24] Κρ. 19:2, Δευ. 21:9, Δευ. 22:21, Κρ. 15:6, Ιερ. 29:22 [38:25] Κφ. 37:32, six. 18 [38:26] Κφ. 37:33, 1Σα. 24:17, six. 14, Ιωβ 34:31,32, Ρω. 1:31-32

ve [37:35] Θα πάω κάτω με το γιο μου στη κόλαση θρηνώντας [37:36] ...πώλησαν... στον Πουτιφάρ, ένα ευνούχο του Φαραώ, αρχηγό της φρουράς [38:1-9] Γνωρίζοντας ότι το παιδί δεν θα είναι δικό του, όταν πήγαινε με την νύφη του, έχυνε το σπέρμα του στην γη, για να μη γεννηθούν παιδιά με του αδελφού του το όνομα [38:10] Και ο Κύριος τον σκότώσε γιατί έκανε ένα απεχθές πράγμα [38:11-16] ...Τι θα μου δώσεις για να χαρείς την συντροφιά μου; [38:17-18] ...δακτυλίδι, βραχιόλι και ράβδο... η γυναίκα με μια συνουσία συνέλαβε [38:19-24] ...που έπαιξε την πόρνη, εμφανίστηκε με μεγάλη κοιλιά... [38:25] ...όταν την οδηγούσαν στην εκτέλεση... [38:26]

o' [37:35] ...ήλθον παρακαλέσαι... ούκ ήθελεν παρακαλείσθαι λέγων ότι καταβήσονται πρὸς τὸν υἱὸν μου πενθῶν εἰς ἄδου· καὶ ἔκλαυσεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ [37:36] οἱ δὲ Μαδιηναῖοι ἀπέδοτο τὸν Ἰωσήφ εἰς Αἴγυπτον τῷ Πετεφρῇ τῷ σπαδόντι Φαραώ ἀρχιμάγειρῳ [38:1-5] ...Σηλὼμ· αὕτη δὲ ἦν ἑν Χασβί, ἡνίκα ἔτεκεν αὐτούς [38:6-7] ...πονηρὸς... ὁ Θεὸς [38:8] ...καὶ γαμβρεῦσαι αὐτήν... [38:9-10] πονηρὸν δὲ ἐφάνη... [38:11] ...ἕως μέγας γεννηθῇ Σηλὼμ... [38:12] ...καὶ παρακληθῆς Ἰούδας... ἐπὶ τοὺς κείροντας... καὶ Ἰράς ὁ ποιμὴν αὐτοῦ... [38:13-14] καὶ περιελομένη τὰ ἱμάτια τῆς χηρευσέως ἀφ' ἑαυτῆς περιεβάλετο θερίστρῳ καὶ ἐκαλλώπισατο... εἶδεν γὰρ ὅτι μέγας γεγωνὼς Σηλὼμ... [38:15] ...κατεκάλυψατο γὰρ τὸ πρόσωπον... [38:16-17] ...ἔαν δῶς ἀρραβῶνα... [38:18] ...τίνα τὸν ἀρραβῶνα σοὶ δώσω... καὶ τὸν ὀρμίσκον... [38:19] καὶ ἀναστᾶσα ἀπῆλθεν καὶ περιεῖλατο τὸ θερίστρον ἀφ' ἑαυτῆς... [38:20] ...ἐν χειρὶ τοῦ ποιμένος αὐτοῦ τοῦ Ὀδολαμίτου κομίσασθαι τὸν ἀρραβῶνα παρὰ τῆς γυναίκος· καὶ οὐχ εὗρεν αὐτήν [38:21] ...ἡ πόρνη ἡ γενομένη ἐν Αἰνὴν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ... [38:22-23] ...μήποτε καταγελασθῶμεν... [38:24-25] αὕτη δὲ ἀγομένη ἀπέστειλεν... ἐπίγνωθι τίνος ὁ δακτύλιος καὶ ὁ ὀρμίσκος καὶ ὁ ῥάβδος αὕτη [38:26] ἐπέγνω δὲ Ἰούδας καὶ εἶπεν· δεδικαίωται Θάμαρ ἢ ἐγώ, οὐ ἔνεκεν οὐκ ἔδωκα αὐτήν Σηλὼμ τῷ υἱῷ μου...

27 Και κατά το καιρό [που] έμελλε να γεννήσει, δεσ^{ιδού}, δίδυμα [είχε] στην κοιλιά της. **28** Και ενώ γεννούσε, το [ένα] πρόβαλε το χέρι έξω· και η μαμή αφού έλαβε, έδωσε στο^{επί} την χέρι του [ένα] νήμα κόκκινο, λέγοντας: Αυτός εξήλθε πρώτος. **29** Και καθώς έσυρε πίσω το χέρι του, δεσ^{ιδού}, εξήλθε ο αδελφός του· και αυτή είπε: Ποιό χαλασμό έκανε; πάνω σου [ας είναι] ο χαλασμός· γι' αυτό αποκαλέσθηκε τ' όνομα του "Φαρές". **30** Κι έπειτα εξήλθε ο αδελφός του, ο οποίος είχε το κόκκινο νήμα πάνω^{επί} στο χέρι του· και αποκαλέσθηκε το όνομα του Ζαρά.

39 [ΛΘ] Ο ΔΕ ΙΩΣΗΦ κατέβηκε στην Αίγυπτο· και ο Πετεφρής ο αυλικός του Φαραώ, ο άρχοντας των σωματοφυλάκων, άνθρωπος Αιγύπτιος, αγόρασε αυτόν από τα χέρια των Ισραηλιτών, οι οποίοι κατέβασαν αυτόν εκεί.

2 Και ήταν ο Κύριος με τον Ιωσήφ, και ήταν άνθρωπος ευοδούμενος· και κατοικούσε^{ευρίσκειτο} στον οίκο του κυρίου αυτού, [του] Αιγυπτίου. **3** Και είδε ο κύριος του, ότι ο Κύριος [ήταν] μαζί του, και ευόδωνε ο Κύριος στα χέρια του όλα^{πάντα} όσα έκανε. **4** Και βρήκε ο Ιωσήφ χάρη μπροστά του κι υπηρετούσε αυτόν· και τον κατέστησε επιστάτη πάνω στον οίκο του· και όλα^{πάντα} όσα είχε, [τα] παρέδωσε στα χέρια του. **5** Και από εκείνο το καιρό, αφού κατέστησε αυτόν επιστάτη πάνω στον οίκο του και πάνω^{επί} στα πάντα όσα είχε, ευλόγησε ο Κύριος τον οίκο του Αιγυπτίου εξ αιτίας του Ιωσήφ· και ήταν η ευλογία του Κυρίου πάνω σε όλα όσα είχε, στο σπίτι^{οίκω} και στους αγρούς. **6** Και παρέδωσε πάντα όσα είχε στα χέρια του Ιωσήφ· και δεν ήξερε από τα υπάρχοντά του τίποτα^{ουδέν}, πλην το ψωμί^{άρτο} που έτρωγε. Ήταν δε ο Ιωσήφ όμορφος^{ευειδής} και ωραίος στη διάπλαση^{όψιν}.

7 Και μετά αυτά τα πράγματα, η γυναίκα του κυρίου του έρριξε τα μάτια της πάνω στον Ιωσήφ· και είπε: Κοιμήσου^{Πλάγισσε} μαζί μου. **8** Αλλ' εκείνος δεν ήθελε, και είπε στη γυναίκα του κυρίου του: Δες^{ιδού}, ο κύριός μου δεν γνωρίζει τίποτα^{ουδέν} από όσα είναι μαζί μου στο σπίτι· και πάντα όσα έχει, παρέδωσε στα χέρια μου. **9** Δεν είναι μέσα σ' αυτό το σπίτι κανείς^{ουδείς} μεγαλύτερός μου, ούτε είναι απαγορευμένο σ' εμένα άλλο τίποτα^{ουδέν} από εσένα, διότι είσαι η γυναίκα του· και πως να πράξω αυτό^{τούτο} το μέγα κακό, και ν' αμαρτήσω ενώπιον^{εναντίον} του Θεού;

10 Αν και λαλούσε προς τον Ιωσήφ καθημερινά, αυτός^{ούτος} όμως δεν υπάκουσε σ' αυτή να κοιμηθεί* μαζί της, για να συννευρεθεί με αυτή.

11 Και κάποια μέρα μπήκε^{εισήλθεν} [ο Ιωσήφ] στο σπίτι για να κάνει τα έργα του, και κανείς από τους ανθρώπους του οίκου [δεν ήταν] εκεί στο σπίτι. **12** Και εκείνη άρπαξε αυτόν από το ρούχο^{ματίου} του, λέγοντας: Κοιμήσου μαζί μου· αλλά εκείνος αφού άφησε το ρούχο* του στα χέρια της, έφυγε, και βγήκε έξω. **13** Και καθώς είδε ότι άφησε το ιμάτιο* του στα χέρια της και έφυγε έξω, **14** κραύγασε^{βόησε} στους ανθρώπους της κατ' οικίας της και μίλησε σ' αυτούς, λέγοντας: Δείτε^{Ιδετε}, έφερε σε μας άνθρωπο Εβραίο για να μας εμπαίξει^{πειριγελάσει}. εισήλθε προς εμένα για να κοιμηθεί μαζί μου και εγώ βόησα* με φωνή μεγάλη. **15** και καθώς άκουσε ότι ύψωσα τη φωνή μου και βόησα*, [και] αφήσας το ιμάτιο* του δίπλα μου έφυγε και βγήκε^{εξήλθεν} έξω.

16 Και απέθεσε το ενδυμά^{ιμάτιο} του δίπλα της, έωςού ήλθε ο κύριος αυτού στον οίκο του. **17** Και είπε προς αυτόν κατά αυτούς τους λόγους, λέγοντας: Ο δούλος ο Εβραίος, τον οποίον έφερες σε μας, ήρθε^{εισήλθε} προς εμένα για να με εμπαίξει^(χ. 14), **18** και όταν ύψωσα τη φωνή μου και βόησα, αφού άφησε το ενδυμά^{ιμάτιο} του κοντά μου, έφυγε έξω. **19** Και καθώς άκουσε ο κύριος αυτού τα λόγια της γυναικός του, τα οποία μίλησε προς αυτόν, λέγοντας: Αυτό μου έκαμε ο δούλος σου, εξή^ήφθηκε^{άνηψε} η οργή του.

20 Και αφού έλαβε ο κύριος του Ιωσήφ αυτόν, τον έβαλε στην οχυρή φυλακή, στον τόπο όπου οι δέσμιοι του βασιλιά ήταν φυλακισμένοι και διέμενε εκεί στην οχυρή φυλακή. **21** Αλλ' ο Κύριος ήταν με τον Ιωσήφ και εξέχεε σε αυτόν έλεος, και έδωσε χάρη σ' αυτόν μπροστά στον αρχιδεσμοφύλακα. **22** Και παρέδωσε ο αρχιδεσμοφύλακας στα χέρια του Ιωσήφ όλους^{πάντας} τους δεσμίους, τους [ευρισκομένους] στην οχυρωμένη φυλακή· και πάντα όσα δια^{δια}πράττονταν εκεί, αυτός έκανε [αυτά]. **23** Ο αρχιδεσμοφύλακας δεν ^{επι}θεωρούσε τίποτα από των [όσα ήταν] στα χέρια του· διότι ο Κύριος ήταν μαζί του και ο Κύριος ευόδωνε όσα αυτός έκανε.

40 [Μ] ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΑΥΤΑ, ο οίνοχόος του βασιλιά της Αιγύπτου και ο αρτοποιός^{φούρναρης} αμαρτήσαν στον κύριο τους^(τον βασιλιά της Αιγύπτου). **2** Και οργίστηκε ο Φαραώ εναντίον των δύο

[38:29] Κφ. 46:12, Αρ. 26:20, 1Χρ. 2:4, Ματ. 1:3 "Χαλασμός [39:1] Κφ. 37:36, Ψλ. 105:17, Κφ. 37:28 [39:2] six. 21, Κφ. 21:22, 26:24, 28,28:15, 1Σα. 16:18, 18:14,28, Πρ. 7:9 [39:3] Ψλ. 1:3 [39:4] Κφ. 18:3, 19:19, six. 21, Κφ. 24:2 [39:5] Κφ. 30:27 [39:6] 1Σα. 16:12 [39:7] 2Σα. 13:11 [39:9] Παρ. 6:29,32, Κφ. 20:6, Δευ. 6:2, 2Σα. 12:13, Ψλ. 51:4 [39:12] Παρ. 7:13 [39:17] Εξ. 23:1, Ψλ. 120:3 [39:19] Παρ. 6:34-35 [39:20] Ψλ. 105:18, 1Πε. 2:19, Κφ. 40:3, 15, 41:14 [39:21] Εξ. 3:21, 11:3, 12:36, Ψλ. 106:46, Παρ. 16:7, Δαν. 1:9, Πρ. 7:9,10 [39:22] Κφ. 40:3,4 [39:23] six. 2,3 [40:1] Νεε. 1:11 [40:2] Παρ. 16:14

vg [38:27-29] Αλλά τράβηξε πίσω το χέρι του,κι εξήλθε ο άλλος κι η γυναίκα είπε: Γιατί διαίρεσες τον διαχωρισμό; [38:30] Μετά εξήλθε ο αδελφός του κρατώντας στο χέρι το άλικο (έντονο κόκκινο) νήμα, κι επωνομάστηκε Ζαρά [39:1] ...και ο Ποτιφερά, ένας ευνούχος του Φαραώ, αρχηγός του στρατού... [39:2-6] Κι ο Ιωσήφ είχε ωραία εμφάνιση κι ελκυστική όψη [39:7-8] Αλλά αυτός με κανένα τρόπο δεν συναίνεσε σ' αυτή την μοχθηρή πράξη... [39:9] ...πως μπορώ να κάνω αυτή την μοχθηρή πράξη και να αμαρτήσω μπροστά στον Θεό; [39:10] Με τέτοια λόγια μέρα παρα μέρα η γυναίκα πίεζε τον νεαρό άνδρα, αλλά αυτός αρνήθηκε να μοιχεύσει [39:11-23]

σ' [38:27-28] ...λαβούσα δέ ή μαία έδησεν επί την χείρα αυτού κόκκινον λέγουσα· ούτος εξελεύσεται πρότερος [38:29] ως δέ επισυνήγαγεν την χείρα, ευθύς εξήλθεν ο αδελφός αυτού· ή δέ είπεν· τί διεκώπη διά σέ φραγμός; και εκάλεσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Φαρές [38:30] ... [39:1] Ιωσήφ δέ κατήχθη εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἐκτίσαστο αὐτὸν Πετεφρής ὁ εὐνούχος Φαραώ, ἀρχιμάγειρος, ἀνὴρ Αἰγύπτιος ἐκ χειρὸς Ἰσραηλιτῶν οἱ κατήγαγον αὐτὸν ἐκεῖ [39:2] ...ἦν ἀνὴρ ἐπιτυχάνων... [39:3-6] ...ἦν Ἰωσήφ καλὸς τῷ εἶδει καὶ ὠραῖος τῇ ὄψει σφόδρα [39:7] ...μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα καὶ ἐπέβαλεν ἡ γυνή... [39:8-9] ...οὐδὲ ὑπεξήρηται ἀπ' ἐμοῦ... πῶς ποιήσω τὸ ῥῆμα τὸ πονηρὸν τοῦτο ἐναντίον... [39:10] ...τοῦ συγγενέσθαι αὐτῇ [39:11-12] καὶ ἐπεσπάσατο... [39:13-14] ...παῖδα Ἑβραῖον ἐμπαίζειν ἡμῖν... [39:15] ...καταλιπὼν... [39:16] καὶ καταλιμπάνει τὰ ἱμάτια παρ' ἑαυτῇ... [39:17] ...τὰ ῥήματα ταῦτα... [39:18-19] ...τὰ ῥήματα... οὕτως ἐποίησέν μοι ὁ παῖς σου· καὶ ἐθυμώθη ὁργή [39:20] ...εἰς τὸ ὀχύρωμα... κατέχονται ἐκεῖ ἐν τῷ ὀχυρώματι [39:21] ...καὶ κατέχεεν αὐτοῦ ἔλεος... [39:22] ...τὸ δεσμωτήριον... καὶ πάντας τοὺς ἀπηγγεμένους ὅσοι ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ... ποιοῦσιν ἐκεῖ [39:23] ... [40:1] ἐγένετο δέ μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα ἡμαρτεν ὁ ἀρχιοίνοχος τοῦ βασιλέως Αἰγύπτου καὶ ὁ ἀρχιστοιποιὸς τῷ κυρίῳ αὐτῶν...

αυλικών του, κατά του αρχιοινοχόου, και κατά του αρχιστοποιοῦ. **3** Και έβαλε αυτούς υπό φύλαξη στον οίκο του άρχοντα των σωματοφυλάκων, στην οχυρωμένη φυλακή, στον τόπο όπου ο Ιωσήφ ήταν φυλακισμένος. **4** Ο δε άρχοντας των σωματοφυλάκων εμπιστεύθηκε αυτούς στον Ιωσήφ και [αυτός] τους υπηρετούσε· ήταν δε [για] κάποιο καιρό στη φυλακή.

5 Και ο οινοχός και ο αρτοποιός του βασιλιά της Αιγύπτου, οι οποίοι [ήταν] φυλακισμένοι στην οχυρή φυλακή, ονειρεύτηκαν όνειρο^{ενύπνιο} και οι δύο^{αμφότεροι}, ο καθένας το όνειρό^{ενύπνιον} του στην ίδια νύχτα, ο καθένας κατά την εξήγηση του ονείρου* του.

6 Ο δε Ιωσήφ εισερχόμενος προς αυτούς το πρωί, τους είδε· και να^{ιδού}, ήταν ταραγμένοι^{κατηφείς}. **7** Και ρώτησε τους αυλικούς του Φαραώ, τους [ευρισκόμενους] μαζί του στη φυλακή στον οίκο του κυρίου του, λέγοντας: *Γιατί τα πρόσωπά σας [είναι] σκυθρωπά σήμερα;*

8 Οι δε είπαν προς αυτόν: *Ονειρευθήκαμε ενύπνιο-όνειρο και δεν είναι [εδώ] κανείς ο οποίος να το εξηγήσει. Και είπε προς αυτούς ο Ιωσήφ: Δεν ανήκουν στον Θεό οι εξηγήσεις; διηγηθείτε μου, παρακαλώ.*

9 Και διηγήθηκε ο αρχιοινοχός το ονειρό* του προς τον Ιωσήφ και είπε σ' αυτόν: *[Είδα] στο όνειρό μου και δεσ^{ιδού}, [μία] άμπελος^{κλήμα} μπροστά μου. **10** και στην άμπελο* [ήταν] τρεις κλάδοι και φαινόταν σαν να βλαστάνει και τα άνθη της πρόβαλαν^{εξήνθησαν} [και] τα τσαμπιά^{οι βότρυες} του σταφυλιού ωρίμασαν. **11** το δε ποτήρι του Φαραώ [ήταν] στο χέρι μου· και έλαβα τα σταφύλια και έθλιψα^{έστυψα} αυτά στο ποτήρι του Φαραώ και έδωκα το ποτήρι στο χέρι του Φαραώ.*

12 Και είπε ο Ιωσήφ σε αυτόν: *Αύτη [είναι] η εξήγηση αυτού· οι τρεις κλάδοι είναι τρεις ημέρες. **13** μετά από τρεις ημέρες, ο Φαραώ θα υψώσει το κεφάλι σου και θα σε αποκαταστήσει στο αξίωμα^{υπουργήμα} σου· και θα δώσεις το ποτήρι του Φαραώ στο χέρι του κατά την προηγούμενη συνήθεια, όταν ήσουν οινοχός του. **14** πλην θυμήσου με, όταν γίνει σε σένα καλό· και [κάνε], παρακαλώ, έλεος προς εμέ και ανάφερε για μένα προς το Φαραώ και εξάγαγέ με από το οίκημα^{οίκο} αυτό. **15** επειδή αληθινά κλέφτηκα από τη γη των Εβραίων· και εδώ πάλι δεν διέπραξα τίποτα^{ουδέν}, ώστε να με βάλουν σε αυτό το λάκκο^{τρύπα}.*

16 Και όταν είδε ο αρχιστοποιοῦς ότι η εξήγηση [ήταν] καλή, είπε προς τον Ιωσήφ: *Και εγώ [είδα] στο όνειρό μου και δεσ^{ιδού}, τρία καλάθια^{κάνιστρα} λευκά^{άσπρα} ήταν πάνω στο κεφάλι μου. **17** και μέσα στο πανέρι^{κάνιστρο} το πάνω στην κορυφή^{ανωτέρω} [ήταν] από όλα τα φαγητά του Φαραώ, της τέχνης του αρτοποιού· και τα πουλιά^{πτηνά} έτρωγαν αυτά από το κάνιστρο το πάνω^{άνωθεν} από το κεφάλι μου. **18** Και αποκρίθηκε ο Ιωσήφ και είπε: Αύτη [είναι] η εξήγηση τούτου· τα τρία κάνιστρα είναι τρεις ημέρες. **19** μετά 3 ημέρες ο Φαραώ θα υψώσει^{αφαιρέσει} το κεφάλι σου πάνω από σένα και θα σε κρεμάσει σε ξύλο και τα πουλιά^{πτηνά} θα φάνε τη σάρκα σου από πάνω σου.*

20 Και την τρίτη ημέρα, μέρα των γενεθλίων του Φαραώ, έκανε συμπόσιο σε όλους τους δούλους του· και ύψωσε το κεφάλι του αρχιοινοχόου και το κεφάλι του αρχιστοποιοῦ ανάμεσα στους δούλους του. **21** Και τον μεν αρχιοινοχόο αποκατέστησε στην οινοχοΐα του, και έδωσε το ποτήρι στο χέρι του Φαραώ. **22** τον δε αρχιστοποιοῦ κρέμασε, καθώς εξήγησε ο Ιωσήφ σε αυτούς. **23** Ο αρχιοινοχός όμως δεν θυμήθηκε τον Ιωσήφ, αλλά λησμόνησε αυτόν.

41 ^{ετών} [ΜΑ] ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΠΑΡΕΛΕΥΣΗ δύο χρόνων ο Φαραώ είδε όνειρο^{ενύπνιον}· και να^{ιδού}, στεκόταν κοντά στο ποτάμι. **2** Και δεσ^{ιδού}, 7 δαμάλια^{γελάδια/μοσχάρια γάλακτος} όμορφα και παχύσαρκα ανέβαιναν απ' το Ποτάμι και έβοσκαν στο λιβάδι. **3** και να^{ιδού}, άλλα επτά δαμάλια* ανέβαινον μετά εκείνα από το ποτάμι, άσχημα και λεπτόσαρκα, και στεκόταν κοντά στα [άλλα] δαμάλια* στο χείλος του ποταμού. **4** και τα δαμάλια* τ' άσχημα και λεπτόσαρκα κατάφαγον τα 7 δαμάλια* τα όμορφα και παχύσαρκα. Τότε ξύπνησε ο Φαραώ.

5 Και αφού^{αποκοιμήθηκε} ονειρεύθηκε δεύτερη φορά· και δεσ^{ιδού}, επτά στάχυα παχιά και καλά ανέβαιναν από τον αυτό κορμό. **6** και να^{ιδού}, [άλλα] επτά στάχυα λεπτά^{αδύναμα} και καμένα απ' τον ανατολικό άνεμο αναφύονταν μετά [από] εκείνα. **7** και τα στάχυα τα λεπτά κατάπιαν τα επτά στάχυα τα παχιά και μεστά. Και ξύπνησε ο Φαραώ και να, [ήταν] όνειρο.

8 Και το πρωί το πνεύμα του ήταν ταραγμένο· και απέστειλε [και] κάλεσε όλους τους μάγους της Αιγύπτου κι όλους τους σοφούς αυτής· και διηγήθηκε σ' αυτούς ο Φαραώ τα όνειρά του· αλλά δεν [ήταν] κανείς ο οποίος να εξηγήσει αυτά στον Φαραώ.

[40:3] Κφ. 39:20,23 [40:8] Κφ. 41:15, Κφ. 41:16, Δαν. 2:11,28,47 [40:12] six. 18, Κφ. 41:12,25, Κρ. 7:14, Δαν. 2:36, 4:19, Κφ. 41:26 [40:13] 2Ba. 25:17, Ψλ. 3:3, Ιερ. 52:31 [40:14] Λου. 23:42, Ι.Ν. 2:12, 1Σα. 20:14-15, 2Σα. 9:1, 1Ba. 2:7 [40:15] Κφ. 39:20 [40:18] six. 12 [40:19] six. 13 [40:20] Ματ. 14:6, Μαρ. 6:21, six. 12,19, Ματ. 25:19 [40:21] six. 13, Νεε. 2:1 [40:22] six. 19 [40:23] Ιωβ 19:14, Ψλ. 31:12, Εκκ. 9:15,16, Αμώς 6:6 [41:8] Δαν. 2:1, 4:5,19, Εξ. 7:11,22, Ησ. 29:14, Δαν. 1:20, 2:2, 4:7, Ματ. 2:1

ο [40:2] επί τοῖς δυσὶν εὐνούχοις αὐτοῦ... [40:3] καὶ ἔθετο αὐτοὺς ἐν φυλακῇ... εἰς τὸν τόπον, οὗ Ἰωσήφ ἀπῆκτο ἐκεῖ. [40:4] καὶ συνεστήσεν ὁ ἀρχιδεσμώτης... καὶ παρέστη αὐτοῖς· ἦσαν δὲ ἡμέρας ἐν τῇ φυλακῇ. [40:5] ...ἐν μιᾷ νυκτὶ ὄρασις τοῦ ἐνυπνίου αὐτοῦ ὁ ἀρχιοινοχός καὶ ὁ ἀρχιστοποιοῦς... [40:6-8] οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· ἐνύπνιον εἶδομεν, καὶ ὁ συγκρίνων οὐκ ἔστιν αὐτό· εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ἰωσήφ· οὐχὶ διὰ τοῦ Θεοῦ ἡ διασαφήσις αὐτῶν ἐστίν; διηγησάσθε οὖν μοι. [40:9-10] ἐν δὲ τῇ ἀμπέλῳ τρεῖς πυθμένες, καὶ αὕτη θαλλοῦσα, ἀνενηνοχῶν βλάστους, πεπεῖροι οἱ βότρυες σταφυλῆς. [40:11-12] καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἰωσήφ· τοῦτο ἡ σύγκρισις αὐτοῦ· οἱ τρεῖς πυθμένες τρεῖς ἡμέραι εἰσίν. [40:13-14] ...καὶ ἐξάξεις με ἐκ τοῦ ὀχυρώματος τούτου. [40:15-16] καὶ εἶδεν ὁ ἀρχιστοποιοῦς, ὅτι ὀρθῶς συνέκρινεν, καὶ εἶπεν τῷ Ἰωσήφ· κάγῳ εἶδον ἐνύπνιον, καὶ ὡμην τρία κἀνα χονδριτῶν αἶφρην ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου. [40:17-18] ...αὕτη ἡ σύγκρισις... [40:19-20] ... καὶ ἐποίει πότον πᾶσι τοῖς παισὶν αὐτοῦ, καὶ ἐμνήσθη τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀρχιοινοχόου καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀρχιστοποιοῦ ἐν μέσῳ τῶν παιδῶν αὐτοῦ. [40:21] ... καθὰ συνέκρινεν αὐτοῖς Ἰωσήφ. [40:23] οὐκ ἐμνήσθη δὲ ὁ ἀρχιοινοχός τοῦ Ἰωσήφ, ἀλλ' ἐπελάθετο αὐτοῦ. [41:1-2] ...ἐπτά βόες καλαὶ τῷ εἶδει καὶ ἐκλεκταὶ ταῖς σαρκίν, καὶ ἐβόσκοντο ἐν τῷ ἀγεί. [41:3] ...ἐπτά βόες... αἰσχροὶ τῷ εἶδει καὶ λεπταὶ ταῖς σαρκίν, καὶ ἐνέμοντο παρὰ τὰς βόας... [41:4] ...κατέφαγον αἱ ἐπτά βόες αἱ αἰσχροὶ καὶ λεπταὶ ταῖς σαρκίν τὰς ἐπτά βόας τὰς καλὰς τῷ εἶδει καὶ τὰς ἐκλεκτάς... [41:5] ...ἀνέβαινον ἐν πυθμένι ἐνὶ ἐκλεκτοῖς καὶ καλοῖ. [41:6] ἄλλοι δὲ ἐπτά στάχυες λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι ἀνεφύοντο μετ' αὐτοὺς. [41:7] καὶ κατέπιον οἱ ἐπτά στάχυες οἱ λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι τοὺς ἐπτά... [41:8] ἐγένετο δὲ πρωὶ, καὶ ἐταράχθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ... τοὺς ἐξηγητάς... οὐκ ἦν ὁ ἀπαγγέλλων αὐτό... [41:9] ... ἀναμνηστικῶς σήμερον. [41:10] ...τοῖς παισὶν αὐτοῦ, καὶ ἔθετο ἡμᾶς ἐν φυλακῇ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἀρχιμαγείρου... [41:11-12] ...νεανίσκος παῖς Ἑβραῖος τοῦ ἀρχιμαγείρου... καὶ συνέκρινεν ἡμῖν. [41:13] ἐγενήθη δὲ καθὼς συνέκρινεν ἡμῖν... ἐπὶ τὴν ἀρχὴν μου... [41:14] ...ἐκ τοῦ ὀχυρώματος... [41:15] ...ὁ συγκρίνων οὐκ ἔστιν...

9 Τότε ο αρχαιονοχός μίλησε προς τον Φαραώ λέγοντας: Την αμαρτία μου θυμάμαι σήμερα· 10 ο Φαραώ είχε οργιστεί εναντίον των δούλων του και μ' έβαλε σε φυλακή στον οίκο του άρχοντα των σωματοφυλάκων, εμέ και τον αρχιστοποιοί· 11 και είδαμε όνειρο κατά την ίδια νύχτα, εγώ κι εκείνος· ονειρευτήκαμε ο καθένας κατά την εξήγηση του ενυπνίου* του· 12 και [ήταν] εκεί μαζί μας κάποιος νεαρός Εβραίος, δούλος του άρχοντα των σωματοφυλάκων· και διηγήθηκαμε προς αυτόν και εξήγησε σε μας τα όνειρά μας· στον καθένα κατά το ενύπνιο* αυτού έκανε την εξήγηση· 13 και καθώς εξήγησε σε μας, έτσι και συνέβηκε· εμένα μεν αποκατάστησες στο υπούργημά^{αξιωμα} μου, εκείνον δε κρέμασες.

14 Τότε αφού απέστειλε ο Φαραώ, κάλεσε τον Ιωσήφ, και εξαγάγε τον με σπουδή^{γρήγορα} (Ο·-) από τη φυλακή· και ξυρίσθηκε και άλλαξε τα ρούχα του και ήλθε στον Φαραώ. 15 Και είπε ο Φαραώ στον Ιωσήφ:

Είδα όνειρο^{ενύπνιον}, και δεν υπάρχει^{είναι} κανείς να το εξηγήσει· και εγώ άκουσα για σένα να λένουν [ότι] κατανοείς τα όνειρα ώστε να εξηγείς αυτά. 16 Και αποκρίθηκε ο Ιωσήφ στον Φαραώ λέγοντας: Όχι εγώ· ο Θεός θα δώσει στον Φαραώ σωτήρια απάντηση. 17 Και είπε ο Φαραώ στον Ιωσήφ:

Στο όνειρό μου, δεσ^{ιδού}, στεκόμουν πάνω στο χείλος του ποταμού· 18 και να^{ιδού}, 7 δαμάλια^{νελάδια} παχύσαρκα κι όμορφα ανέβαιναν από τον ποταμό και βοσκούσαν στο λιβάδι· 19 και ξάφνου, άλλα 7 δαμάλια* ανέβαιναν ύστερα απ' αυτά αδύνατα και πολύ άσχημα και λεπτόσαρκα, που τέτοια δεν είδα ποτέ ασχημότερα σε όλη τη γη της Αιγύπτου· 20 και τα δαμάλια* τα λεπτά και άσχημα κατάφαγαν τα πρώτα 7 δαμάλια τα παχιά· 21 και αφού κατέβηκαν^{εισήλθον} στις κοιλιές τους, δεν διακρινόταν ότι είχαν κατεβεί στις κοιλιές τους, αλλ' η εμφανισή^{θεωρία} τους [ήταν] άσχημη καθώς και προηγουμένως· τότε ξύπνησα.

22 Έπειτα είδα στο όνειρό μου και δεσ, 7 στάχυα ανέβαιναν απ' τον ίδιο κορμό μεστά και καλά· 23 και ιδού, [άλλα] 7 στάχυα ξηρά, λεπτά, καμένα απ' τον ανατολικό άνεμο, φύτρωναν μετά από αυτά· 24 και τα στάχυα τα λεπτά κατάπιαν τα 7 στάχυα τα καλά· και είπα [αυτά] στους μάγους, αλλά δεν ήταν κανείς ο οποίος να μου τα εξηγήσει.

25 Και είπε ο Ιωσήφ στον Φαραώ: Το όνειρο* του Φαραώ ένα [είναι]· Ο Θεός φανέρωσε στο Φαραώ όσα μέλει να κάνει.

26 Τα 7 δαμάλια^{νελάδια} τα καλά είναι 7 χρόνια^{έτη}· και τα 7 στάχυα τα καλά είναι 7 έτη*· το ενύπνιο* ένα [είναι]. 27 Και τα 7 δαμάλια^{νελάδια} τα λεπτά και άσχημα, τα οποία ανέβαιναν πίσω αυτών, είναι 7 χρόνια^{έτη}· και τα 7 στάχυα τα άμεστα, τα καμένα απ' τον ανατολικό άνεμο, θα 'ναι 7 έτη* πείνας.

28 Αυτό [είναι] το πράγμα το οποίο είπα προς τον Φαραώ· ο Θεός φανέρωσε στο Φαραώ όσα μέλει να κάνει. 29 Δες^{ιδού}, έρχονται 7 χρόνια^{έτη} μεγάλης αφθονίας σε όλη τη γη της Αιγύπτου· 30 και θα επέλθουν μετά από αυτά 7 χρόνια [της] πείνας· και όλη η αφθονία θα λησμονηθεί στη γη της Αιγύπτου και η πείνα θα καταφθείρει τη γη· 31 και δεν θα φανεί^{γνωριστεί} η αφθονία πάνω στη γη εξ αιτίας εκείνης της πείνας, η οποία μέλει να ακολουθήσει· διότι θα είναι πολύ^{σφόδρα} βαριά. 32 Το δε ότι δευτερώθηκε το όνειρο^{ενύπνιον} στο Φαραώ δις^{δυο φορές}, [φανερώνει] ότι το πράγμα [είναι] αποφασισμένο παρά του Θεού και ότι ο Θεός θα επιταχύνει να εκτελέσει αυτό.

33 Τώρα λοιπόν ας προβλέψει ο Φαραώ [για] άνθρωπο συνετό και φρόνιμο και ας καταστήσει αυτόν πάνω στη γη της Αιγύπτου· 34 ας κάνει ο Φαραώ και ας διορίσει επιστάτες πάνω στη γη· και ας λαμβάνει το 1/5 από τη γη [της] Αιγύπτου στα 7 χρόνια^{έτη} της αφθονίας· 35 και ας συνάξουν όλες^{πάσες} τις τροφές αυτών των ερχομένων καλών χρόνων^{ετών}, και ας αποταμιεύσουν σιτάρι υπό την χείρα^{αγίδα} του Φαραώ για τροφές στις πόλεις, και ας τα διαφυλάττουν· 36 και οι τροφές θα μένουν φυλαγμένες για τη γη στα 7 έτη* της πείνας, τα οποία θα επακολουθήσουν στη γη της Αιγύπτου, για να μην απολεστεί^{αθεί} ο τόπος από την πείνα. 37 Και άρεσε ο λόγος στο Φαραώ και σ' όλους τους δούλους του. 38 Και είπε ο Φαραώ στους δούλους του: Είναι δυνατό να βρούμε άνθρωπο καθώς αυτόν, στον οποίο υπάρχει το πνεύμα του Θεού; 39 Και είπε ο Φαραώ στον Ιωσήφ:

Επειδή ο Θεός έδειξε σε σένα όλα αυτά, δεν [είναι] κανένας τόσο συνετός και φρόνιμος όσο εσύ. 40 Συ θα' σαι επι^{επάνω} στον οίκο μου και στο λόγο του στόματός σου θα υπακούει όλος^{πας} ο λαός μου· μόνο κατά τον θρόνο θα 'μαι ανώτερός σου.

[41:10] Κφ. 40:2,3, Κφ. 39:20 [41:11] Κφ. 40:5 [41:12] Κφ. 37:36, Λευ. 40:12 [41:13] Κφ. 40:22 [41:14] Ψλ. 105:20, Δαν. 2:25, 1Σα. 2:8, Ψλ. 113:7,8 [41:15] six. 12, Ψλ. 25:14, Δαν. 5:16 [41:16] Δαν. 2:30, Πρ. 3:12, 2Κο. 3:5, Κφ. 40:8, Δαν. 2:22, 28,47, 4:2 [41:17] six 1 [41:21] six 8, Δαν. 4:7 [41:25] Δαν. 2:28,29, Απ. 4:1 [41:27] 2Βα. 8:1 [41:28] six. 25, six. 47 [41:30] six. 54, Κφ. 47:13 [41:32] Αρ. 23:19, Ησ. 46:10,11 [41:34] Παρ. 6:6-8 [41:35] six. 48 [41:36] Κφ. 47:15,19 [41:37] Ψλ. 105:19, Πρ. 7:10 [41:38] Αρ. 27:18, Ιωβ 32:8, Παρ. 2:6, Δαν. 4:8,18, 5:11,14, 6:3 [41:40] Ψλ. 105:21,22, Πρ. 7:10

VG [40:6] ...τους είδε σε κακή κατάσταση [40:7] ...Γιατί η εμφανισή σας είναι πίο λυπηρή σήμερα, απο ότι συνήθως; [40:8-15] ...ρίχθηκε στο μπουντρούμι [40:16-19] ...και κρεμάσθηκε σε ένα σταυρό... [40:20-22] Ο άλλος κρεμάσθηκε σε αγχώνη, ώστε η αλήθεια της ερμηνείας να δείχνει [40:23] Αλλά ο αρχαιοκονόμος, όταν τα πράγματα πήγαν καλά ...έξεχσε τον ερμηνευτή [41:1-2] ...και έβοσκαν σε βαλτώδη μέρη [41:3] και έβοσκαν στην ίδια την όχθη του ποταμού, σε πράσινους τόπους [41:4-8] ...χτυπήθηκε με φόβο... [41:9-11] Σε μια νύχτα αμφοτέροι είδαμε όνειρο προειδοποιώντας για πράγματα που θα έλθουν [41:12-13] και κρεμάσθηκε σε κρεμάλα [41:14-15] ...Άκουσα ότι είσαι πολύ σοφός στις ερμηνείες [41:16] Ο Ιωσήφ είπε: Χωρίς εμένα, ο Θεός, θα δώσει στον Φαραώ μια ικανοποιητική απάντηση [41:17-28] Που θα

Ο [41:16] ...έπεν· άνευ του Θεού ούκ αποκριθήσεται το σωτήριον Φαραώ. [41:17-18] ...έπτά βόες καλαί τῷ εἶδει καὶ ἐκλεκταὶ ταῖς σαρκίν, καὶ ἐνέμοντο ἐν τῷ ἀχέϊ. [41:19] ...έπτά βόες ἑτεραί... πονηραὶ καὶ αἰσχροὶ τῷ εἶδει καὶ λεπταὶ ταῖς σαρκίν, οἷας οὐκ εἶδον τοιαύτας ἐν ὅλῃ γῇ Αἰγύπτῳ αἰσχροτέρας. [41:20-21] καὶ εἰσῆλθον εἰς τὰς κοιλίας αὐτῶν, καὶ οὐ διαδήλοι ἐγένοντο ὅτι εἰσῆλθον εἰς τὰς κοιλίας αὐτῶν, καὶ αἱ ὄψεις αὐτῶν αἰσχροὶ καθὰ καὶ τὴν ἀρχήν· ἐξεγερθεὶς δὲ ἐκοιμήθη. [41:22] ...ἀνέβαινον ἐν πυθμένι ἐνὶ πλήρεις καὶ καλοῖ. [41:23] ...λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι ἀνεφύοντο ἐχόμενοι αὐτῶν. [41:24] ...τοὺς πλήρεις· εἶπα οὖν τοῖς ἐξηγηταῖς, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀπαγγέλλων μοι. [41:25-28] τὸ δὲ ῥῆμα ὃ εἶρηκα Φαραώ, ὅσα ὁ Θεὸς ποιεῖ... [41:29-30] ἦξε δὲ ἑπτὰ ἔτη λιμοῦ μετὰ ταῦτα, καὶ ἐπλήθονται τῆς πλησμονῆς... καὶ ἀναλώσει ὁ λιμὸς τὴν γῆν. [41:31-32] ...δὶς, ὅτι ἀληθὲς ἔσται τὸ ῥῆμα... [41:33] νῦν οὖν σκέψαι ἄνθρωπον... [41:34] ...καὶ καταστησάτω τοπάρχας... καὶ ἀποπεμφάτωσαν πάντα... τῆς εὐθηνίας. [41:35] ...τὰ βρώματα... [41:36] καὶ ἔσται τὰ βρώματα... τοῦ λιμοῦ... καὶ οὐκ ἐκτριβήσεται ἡ γῆ ἐν τῷ λιμῷ. [41:37] ἤρρεσεν δὲ τὰ ῥήματα... τῶν παίδων αὐτοῦ. [41:38] ...πᾶσι τοῖς παισίν... [41:39] ...ἄνθρωπος φρονιμώτερος... [41:40] ...καὶ ἐπὶ τῷ στόματί σου...

41 Και είπε ο Φαραώ στον Ιωσήφ: *Δες, σε κατέστη-σα επάνω σ' όλη τη γη [της] Αιγύπτου.* **42** Και βγά-ζοντας ο Φαραώ το δακτυλίδι του απ' το χέρι του, έβαλε αυτό στο χέρι του Ιωσήφ κι έντυσε αυτόν ιμάτια βύ-σσινα^{λευκά λινά}, και περιέβαλλε χρυσό περιδέριο γύρω απ' τον τράχηλό του. **43** Και ανέβασε αυτόν πάνω στην αμαξά του τη δεύτερη· και ^{δια-}κήρυτταν μπροστά του: *Γονατίστε· και κατέστησε αυτόν πάνω σε όλη τη γη [της] Αιγύπτου.*

44 Και είπε ο Φαραώ στον Ιωσήφ: *Εγώ [είμαι] ο Φα-ραώ, και χωρίς εσένα ουδείς θα σηκώσει το χέρι του ή το πόδι του σε ολόκληρη τη γη της Αιγύπτου.* **45** Και ^{επ-}νόμασε ο Φαραώ τον Ιωσήφ ^ΙΑφνάθ-πανεάχ· και έδω-κε σ' αυτόν για γυναίκα [την] Ασενέθ, την θυγατέρα του Ποτιφερά ιερέα της Ων. Και εξήλθε ο Ιωσήφ στη γη [της] Αιγύπτου.

46 Ήταν δε ο Ιωσήφ 30 ετών*, όταν ^{παρα-}στάθηκε μπροστά στον Φαραώ βασιλιά της Αιγύπτου· και βγή-κε ο Ιωσήφ μπροστά απ' τον Φαραώ, και περιόδευσε όλη τη γη [της] Αιγύπτου. **47** Και καρποφόρησε η γη πλουσιοπάροχα στα επτά χρόνια της αφθονίας· **48** και μάζεψε όλα τα τρόφιμα των επτά χρόνων που παρή-χθηκαν^{γεννήματα} στη γη της Αιγύπτου· και εναπόθεσε τις τροφές στις πόλεις· τις τροφές των αγρών που ήταν στην περιφέρεια της κάθε μιας πόλης ^{απ-}έθεσε σε αυτή. **49** Και συνάγαγε ο Ιωσήφ σιτάρι σαν την άμμο της θά-λασσας ^{σφόδρα} πολύ, ώστε έπαψε να μετρά αυτό· διότι [ήταν] αμέτρητο.

50 Γεννήθηκαν δε δύο γιοι στον Ιωσήφ, πριν έλ-θουν τα χρόνια* της πείνας· τους οποίους γέννησε σε αυτόν [η] Ασενέθ, η κόρη του Ποτιφερά ιερέα της Ων. **51** Και κάλεσε ο Ιωσήφ το όνομα του πρωτότοκου ^{Ια}Μανασσή· γιατί [είπε]: *Ο Θεός με έκανε να λησμονή-σω όλους τους πόνους μου και πάντα τον οίκο του πατέ-ρα μου.* **52** Το δε όνομα του 2^{ου} κάλεσε ^{Ιβ}Εφραΐμ· διότι [είπε]: *Ο Θεός με αύξησε στη γη της θλίψης μου.* **53** Και πέρασαν τα επτά χρόνια* της αφθονίας, που έγινε στη γη της Αιγύπτου. **54** Και άρχισαν να έρχονται τα επτά έτη* της πείνας, καθώς είπε ο Ιωσήφ· και έγινε η πείνα σε όλους τους τόπους· σ' όλη όμως τη γη της Αιγύπτου ήταν ψωμί^{άρτος}. **55** Και όταν πείνασε όλη^{πασα} η γη της Αι-γύπτου, βόησε ο λαός στο Φαραώ για άρτο^{ψωμί}. Και είπε ο Φαραώ σε όλους τους Αιγυπτίους, *Πηγαίνετε στον*

Ιωσήφ· ό,τι σας πεί, κάνετε. **56** Και ήταν η πείνα πάνω σ' όλο το πρόσωπο της γης.

Άνοιξε δε ο Ιωσήφ όλες τις αποθήκες και πωλούσε [σιτάρι] στους Αιγυπτίους· και η πείνα βάραινε πάνω στη γη της Αιγύπτου. **57** Και όλοι οι τόποι ερχόνταν στην Αίγυπτο προς τον Ιωσήφ για να αγοράζουν σιτά-ρι· διότι η πείνα βάρυνε πάνω σε όλη^{πασαν} τη γη.

42 [MB] ΚΑΙ ΕΙΔΕ Ο ΙΑΚΩΒ ότι βρισκόταν σι-τάρι στην Αιγύπτο· και είπε ο Ιακώβ στους γιους του: *Τι βλέπετε ο ένας τον άλλο; 2* Και είπε: *Να^{-δού}, άκουσα όπι βρίσκεται σιτάρι^{δημητριακά} στην Αίγυπτο· κατεβείτε εκεί και αγοράστε για μας από εκεί, για να ζήσουμε και να μην πεθάνουμε.*

3 Και κατέβηκαν οι δέκα αδελφοί του Ιωσήφ για να αγοράσουν σιτάρι από την Αίγυπτο. **4** Τον Βενιαμίν όμως, τον αδελφό του Ιωσήφ, δεν απέστειλε ο Ιακώβ με τα αδελφία του· γιατί είπε: *Μήπως συμβεί σε αυτόν συμφορά.* **5** Και ήλθαν οι γιοι του Ισραήλ για να αγο-ράσουν [σιτάρι/τρόφιμα] μεταξύ αυτών που ερχόταν [εκεί]· επειδή η πείνα ήταν [και] στη γη Χαναάν.

6 Ο Ιωσήφ δε ήταν ο διοικητής του τόπου· αυτός πωλούσε σε ολόκληρο το λαό του τόπου· ήλθαν λοιπόν οι αδελφοί του Ιωσήφ και προσκύνησαν αυτόν κατά πρόσωπο μέχρι εδάφους. **7** Μόλις είδε δε ο Ιωσήφ τους αδελφούς του, αναγνώρισε αυτούς· προσποιήθηκε όμως τον ξένο σε αυτούς και λαλούσε προς αυτούς με σκληρότητα· και είπε σε αυτούς: *Από που έρχεστε; οι δε είπαν: Από τη γη Χαναάν, για να αγοράσουμε τρο-φές.* **8** Και ο μεν Ιωσήφ γνώρισε τους αδελφούς του· εκείνοι όμως δεν ^{ανα-}γνώρισαν αυτόν.

9 Και θυμήθηκε ο Ιωσήφ τα όνειρα^{ενύπνια}, τα οποία ενυπνιάσθηκε γι' αυτούς· και είπε προς αυτούς: *Κατά-σκοποι είστε· ήλθατε να παρατηρήσετε τα γυμνά^{εκτεθειμένα} του τόπου.* **10** Οι δε είπαν προς αυτόν: *Όχι, κύριέ μου· αλλ' ήλθαμε οι δούλοι σου για να αγοράσουμε τροφές·* **11** *εμείς πάντες [είμαστε] γιοι ενός ανθρώπου· καλοί [άνθρωποι] είμαστε· οι δούλοί σου δεν είμαστε κατά-σκοποι.* **12** Και είπε προς αυτούς: *Όχι, αλλά τα γυμνά* του τόπου ήλθατε για να παρατηρήσετε.* **13** Οι δε είπαν: *Οι δούλοι σου είμαστε 12 αδελφοί, γιοι ενός ανθρώπου στη γη Χαναάν· και να^{ιδού}, ο νεότερος [βρίσκεται] σήμε-ρα με το πατέρα μας, ο δε άλλος δεν υπάρχει.*

[41:41] Δαν. 6:3 [41:42] Εσθ. 3:10, 8:2,8, Εσθ. 8:15, Δαν. 5:7,29 [41:43] Εσθ. 6:9, Κφ. 42:6, 45:8,26, Πρ. 7:10, ^ΚΚρυφιογνώστης (Κοπιτισί) [41:46] 1Σα. 16:21, 1Βα. 12:6,8, Δαν. 1:19 [41:49] Κφ. 22:17, Κρ. 7:12, 1Σα. 13:5, Ψλ. 78:27 [41:50] Κφ. 46:20, 48:5, ^{Ια}Λησμονία ^{Ιβ}Αύξηση [41:52] Κφ. 49:22 [41:54] Ψλ. 105:16, Πρ. 7:11, six. 30 [41:56] Κφ. 42:6, 47:14,24 [41:57] Δευ. 9:28 [42:1] Πρ. 7:12 [42:2] Κφ. 43:8, Ψλ.118:17, Ησ. 38:1 [42:3] Πρ. 7:11 [42:4] six. 38 [42:6] Κφ. 41:41 [42:9] Κφ. 37:7 [42:7] Κφ. 37:5,9 [42:13] Κφ. 37:30, Θρ. 5:7, Ιδέ κφ. 44:20 [42:15] 1Σα. 1:26, 17:55

VG εκπληρωθεί με αυτή την σειρά [41:29-31] Και το μέγεθος της σπανιότητας θα καταστρέψει το μεγαλείο της πληθώρας [41:32-33] Τώρα ο βασιλιάς ας αναζητήσει ένα σοφό κι επιμελή άνδρωπο [41:34] Ωστε να διορίσει επόπτες πάνω απ' όλες τις χώρες· και να συγκεντρώσει σε αποθήκες το 1/5 των καρπών... [41:35-36] ...και η χώρα δεν θα καταναλωθεί με την σπανιότητα [41:37] Η συμβουλή ευχαρίστησε τον Φαραώ κι όλους τους υπηρέτες του [41:38-42] ...του έβαλε μεταξωτό χιτώνα... [41:43-45] ..τον μετωνόμασε στην Αιγυπτιακή, Σωτήρα του κόσμου...

Ο' [41:42] και περιελόμενος Φαραώ... στολήν βυσσίνην και περιέθηκεν κλοιόν χρυσοῦν... [41:43-44] ἄνευ σοῦ οὐκ ἔφαρει οὐθὲς τὴν χεῖρα αὐτοῦ... [41:45] καὶ ἐκάλεσεν Φαραώ τὸ ὄνομα Ἰωσήφ ^Ψνουθομφανήχ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν Ἀσεννέθ θυγατέρα Πετεφερῆ ^Ιιερέως Ἑλίου πόλέως (Ελλ. ὄνομα) αὐτῷ γυναῖκα. [41:46-47] καὶ ἐποίησεν ἡ γῆ ἐν τοῖς ἐπτά ἔτεσιν τῆς ^Ευθηνίας δράγματα. [41:48] καὶ συνήγαγεν πάντα τὰ βρώματα τῶν ἐπτά ἐτῶν, ἐν οἷς ἦν ἡ ^Ευθηνία ἐν γῇ Αἰγύπτου... [41:49-50] ...ἱερέως Ἑλίου πόλέως. [41:51] ...ὅτι ἐπιλαθέσθαι με ἐποίησεν ὁ Θεὸς πάντων τῶν πόνων μου... [41:52] ...ὅτι ὑψήσεν με ὁ Θεὸς ἐν γῇ ταπεινώσεώς μου. [41:53-55] ...ἐκέκραξεν... [41:56] καὶ ὁ λιμὸς ἦν... πάντας τοὺς ^Σιτοβο-λῶνας... [41:57] καὶ πᾶσαι αἱ χώραι ἤλθον... ἐπεκράτησεν γὰρ ὁ λιμὸς ἐν πάσῃ τῇ γῇ. [42:1] Ἰακώβ ὅτι ἔστιν ^πρᾶσις ἐν Αἰγύπτῳ εἶπεν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ· ^Ινατὶ ^ῥαθθυμεῖτε; [42:2] ...καὶ πρίασθε ἡμῖν μικρὰ βρώματα... [42:3] ...πρίασασθαι σῖτον... [42:4] ...μήποτε συμβῇ αὐτῷ ^Μαλακία. [42:5] ...ὁ λιμὸς... [42:6] ...ἦν ^ἄρχων τῆς γῆς... ἐπὶ τὴν γῆν. [42:7] ...καὶ ἡ ^ἡλλοτριότης ἀπ' αὐτῶν... πόθεν ἦκατε; οἱ δὲ εἶπαν· ἐκ γῆς Χαναάν ἀγοράσαι βρώματα. [42:8-9] ...κατάσκοποι ἔστε, κατανοῆσαι τὰ ἴχνη τῆς χώρας ἦκατε. [42:10] οἱ δὲ εἶπαν· οὐχί, κύριε· οἱ ^Παῖδες σου ἤλθομεν ^πριάσθαι βρώματα. [42:11] πάντες ἔσμεν υἱοὶ ἐνὸς ἀνθρώπου· ^Ειρηνικοὶ ἔσμεν, οὐκ εἰσὶν οἱ ^Παῖδες σου κατάσκοποι. [42:12] ...οὐχί, ἀλλὰ τὰ ἴχνη τῆς γῆς ἤλθατε ^Ιδεῖν. [42:13] οἱ δὲ εἶπαν· δώδεκα ἔσμεν οἱ ^Παῖδες σου ἀδελφοί, ἐν γῇ Χαναάν... [42:14-15] ἐν τούτῳ φανήσεσθε· ^νῇ τὴν ^Υγίειαν Φαραώ...

14 Και είπε σ' αυτούς ο Ιωσήφ: Αυτό [είναι] εκείνο το οποίο σας είπα λέγοντας: Κατάσκοποι είστε. **15** Με τούτο θα δοκιμασθείτε. Μα τη ζωή του Φαραώ δεν θα εξέλθετε από εδώ, εάν δεν έλθει εδώ ο αδελφός σας ο νεότερος. **16** στείλτε έναν από σας και ας φέρει τον αδελφό σας· εσείς δε θα ^{παρα}μείνετε δέσμιοι, έωςού αποδειχθούν τα λόγια σας, αν λέτε την αλήθεια· ει δε μη, μα τη ζωή του Φαραώ, κατάσκοποι βεβαίως είστε.

17 Και έβαλε αυτούς σε φυλακή τρεις ημέρες. **18** Και την 3^η ημέρα είπε σ' αυτούς ο Ιωσήφ: Αυτό κάνετε και θα ζήσετε [διότι] εγώ φοβάμαι το Θεό. **19** Εάν είστε καλοί, ένας από τους αδελφούς σας ας ^{παρα}μείνει δέσμιος στη φυλακή, όπου είστε· εσείς δε πηγαίνετε, λάβετε σιτάρι για την πείνα των οίκων^{οικιών} σας. **20** φέρτε όμως προς εμέ τον αδελφό σας το νεότερο· έτσι θα επαληθεύσουν οι λόγοι σας και δεν θα πεθάνετε.

Και έτσι^{ούτω} έκαναν. **21** Και είπε ο ένας στον άλλο: Αληθινά ένοχοι είμαστε για τον αδελφό μας, αφού είδαμε τη θλίψη της ψυχής του, όταν μας παρακαλούσε και δεν τον εισακούσαμε γι' αυτό ήλθε πάνω μας αυτή η θλίψη. **22** Αποκρίθηκε δε ο Ρουβήν σ' αυτούς λέγοντας: Δεν είπα προς εσάς [λέγοντας]: Μην αμαρτήσετε κατά του παιδιού, και δεν εισακούσατε; για τούτο, να, και το αίμα αυτού εκζητείται. **23** Και αυτοί δεν ήξεραν ότι καταλάβαινε^{εννόει} ο Ιωσήφ· διότι συνομιλούσαν μέσω διερμηνέα. **24** Και ^{απο}συρόμενος από κοντά τους έκλαψε· και [πάλι] επέστρεψε προς αυτούς και λαλούσε σε αυτούς· και έλαβε απ' αυτούς το Συμεών και έδωσε αυτόν μπροστά τους.

25 Τότε πρόσταξε ο Ιωσήφ να γεμίσουν τ' αγγεία^{σκεύη/δοχεία} τους σιτάρι και να επιστρέψουν το αργύριο^{ασήμι} καθενός στο σάκο του και να δώσουν σ' αυτούς ζωοτροφή για το δρόμο· και έτσι έγινε σ' αυτούς. **26** Και αφού φόρτωσαν το σιτάρι τους στα γαϊδούρια τους, αναχώρησαν από εκεί. **27** Όταν δε κάποιος από αυτούς έλυσε το σακί του, για να δώσει στο γαϊδάρό του τροφή στο κατάλυμα^{πανδοχείο}, είδε το ασήμι^{αργύριον} του, και δεσι^{δού}, ήταν στο στόμιο του σακίου του.

28 Και είπε προς τους αδελφούς του: Το αργύριό* μου, μου δόθηκε πίσω και μάλιστα δέστε, [είναι] μέσα στο σακί μου· και ξεπλάγηκε η καρδιά τους και συνταράχτηκαν, λέγοντες ο ένας στον άλλο^{προς αλλήλους}: Τι

[είναι] αυτό, [το οποίο] μας έκανε ο Θεός; **29** Ήλθαν δε προς [τον] Ιακώβ τον πατέρα τους στη γη Χαναάν και ανάγγειλαν προς αυτόν όλα^{πάντα} τα συμβάντα σε αυτούς, λέγοντες:

30 Ο άνθρωπος, ο κύριος του τόπου, μίλησε προς εμάς σκληρά και εξέλαβε εμάς για κατασκόπους του τόπου. **31** Και είπαμε σ' αυτόν: Είμαστε καλοί [άνθρωποι] δεν είμαστε κατάσκοποι. **32** είμαστε 12 αδελφοί, γιοι του πατέρα μας· ο ένας δεν υπάρχει ο δε νεότερος [είναι] σήμερα με τον πατέρα μας στη γη Χαναάν. **33** Είπε δε προς εμάς ο άνθρωπος, ο κύριος του τόπου: Με τούτο θα γνωρίσω ότι είστε καλοί [άνθρωποι]· έναν απ' τους αδελφούς αφήστε μαζί μου, και αφού λάβετε [σιτάρι] για τη πείνα των οίκων^{οικιών} σας απέλθετε. **34** και φέρτε προς εμέ τον αδελφό σας το νεότερο· τότε θα γνωρίσω ότι δεν είστε κατάσκοποι, άλλ' είσθε καλοί· και θα σας αποδώσω τον αδελφό σας και θα εμπορεύεσθε σ' αυτό τον τόπο.

35 Και όταν άδειασαν^{εκένουν} τα σακιά τους, να^{ιδού}, το κομποδέμα του αργυρίου* του καθενός [ήταν] μέσα στο σακί του· και βλέποντας αυτοί και ο πατέρας τους τα κομποδέματα του αργυρίου τους, φοβήθηκαν. **36** Και είπε σε αυτούς ο Ιακώβ ο πατέρας τους: Σεις με ατεκνώσατε· [ο] Ιωσήφ δεν υπάρχει και ο Συμεών δεν υπάρχει, και τον Βενιαμίν θα λάβετε, πάνω μου ήλθαν όλ' αυτά.

37 Είπε δε ο Ρουβήν στον πατέρα του λέγοντας: Τους δύο γιους μου θανάτωσε, εάν δε φέρω αυτόν προς σε· παράδωσε αυτόν στο χέρι μου κι εγώ θα επαναφέρω αυτόν προς σε. **38** Ο δε είπε: Δεν θα κατεβεί ο γιος μου μαζί σας· διότι ο αδελφός του πέθανε και αυτός μόνος έμεινε· κι εάν συμβεί σ' αυτόν συμφορά στο δρόμο, που πάτε, τότε θα κατεβάσετε τα λευκά μου μαλλιά^{την πολιά} με λύπη στον τάφο^{αδελφού}.

43 [ΜΓ] Η ΔΕ ΠΕΙΝΑ ΒΑΡΑΙΝΕ συνεχώς πάνω στη γη. **2** Και αφού τελείωσαν τρώγοντας το σιτάρι, το οποίο έφεραν από την Αίγυπτο, είπε σ' αυτούς ο πατέρας τους: Πηγαίνετε πάλι, αγοράστε σε μας λίγες τροφές. **3** Και είπε σ' αυτόν ο Ιούδας λέγοντας: Έντονα διαμαρτυρήθηκε προς εμάς ο άνθρωπος λέγοντας: Δεν θα δείτε το πρόσωπό μου, εάν δεν [είναι] μαζί σας ο αδελφός σας.

[42:18] Λευ. 25:43, Νεε. 5:15 [42:20] six. 34, Κφ. 43:5, 44:23 [42:21] Ιωβ 36:8,9, Ωσ. 5:15, Παρ. 21:13, Ματ. 7:2 [42:22] Κφ. 37:21, Κφ. 9:5, 1Βα. 2:32, 2Χρ. 24:22, Ψλ. 9:12, Λου. 11:50,51 [42:25] Ματ. 5:44, Ρω. 12:17-21 [42:27] Κφ. 43:21 [42:30] six. 7 [42:33] six. 15,19,20 [42:34] Κφ. 43:10 [42:35] Κφ. 43:21 [42:36] Κφ. 43:14 [42:38] six. 13, Κφ. 37:33, 44:28, six. 4, Κφ. 44:29, Κφ. 37:35, 44:31 [43:1] Κφ. 41:54,57 [41:3] Κφ. 2:20,44: 23

vg [41:46] ...περιόδευσε όλες τις χώρες της Αιγύπτου [41:47] Και ήλθε η ευημερία των 7 χρόνων: και το καλαμπόκι δέθηκε σε δέσμες, και συνάχθηκε στις αποθήκες της Αιγύπτου. [41:48-50] ...ιερέα της Ιεράπολης... [41:51-52] στη χώρα της φτώχειας μου [41:53-57] Και όλες οι επαρχίες ήλθαν την Αίγυπτο, να αγοράσουν τροφές, και να βρουν ανάπαυση στην ερευνά τους [42:1] ...Γιατί είσθαι ανέμελοι; [42:2-7] Και τους γνώρισε και μίλησε σε αυτούς σαν να ήταν ξένοι με τρόπο δυστροπο... να αγοράσουμε τα αναγκαία για να ζήσουμε [42:8-19] είμεθα ειρηνικοί άνθρωποι... [42:20-33] ...θα αν είσθαι ειρηνικοί [42:34-38] ...αν συμβεί ατύχημα καθ' οδό θα κατεβάσετε τα γκρίζα μου μαλλιά με θλίψη στην κόλαση

ο' [42:16] ...ύμεις δε άπάχθητε έως του φανερά γενέσθαι τὰ ρήματα ύμών, εί άληθεύετε η ού· εί δε μή, νή τήν ύγίειαν Φαραώ... [42:17-19] εί ειρηνικοί έστε, αδελφός ύμών είς κατασχεθήτω έν τη φυλακή, αυτοί δε βαδίσате και άπάγαγετε τόν άγορασμόν τής σιτοδοσίας ύμών. [42:20] ...και πιστευθήσονται τὰ ρήματα ύμών... [42:21] ...ναί· έν άμαρτία γάρ έσμεν... ότι υπερείδομεν τήν θλίψιν τής ψυχής αύτου ότε κατεδέετο ήμών... [42:22] ...ούκ έλάλησα ύμίν λέγων· μή άδικήσητε τὸ παιδάριον;... [42:23] ...ούκ ήδειςαν ότι άκούει Ιωσήφ... [42:24-25] ...και δοϋναι αύτοις έπισιτισμόν είς τήν όδόν... [42:26-27] λύσας δε είς τόν μάρσιππον αύτου δοϋναι χορτάσματα τοίς όνοις αύτου· ού κατέλυσαν· είδεν τόν δεσμόν του άργυρίου αύτου, και ήν επάνω του στόματος του μαρσίππου. [42:28] ...και ιδού τούτο έν τῷ μαρσίπτῳ μου· και έξέστη ή καρδιά αύτών... [42:29-30] ...ό κύριος τής γής... [42:31] ...ειρηνικοί έσμεν... [42:32-33] ...ό κύριος τής γής· έν τούτῳ γνώσονται ότι ειρηνικοί έστε· άδελφόν ένα άφετε ώδε μετ' έμού, τόν δε άγορασμόν τής σιτοδοσίας του οίκου ύμών λαβόντες απέλθατε. [42:34] ...άλλ' ότι ειρηνικοί έστε, και τόν άδελφόν ύμών άποδώσω ύμίν, και τη γή έμπορεύεσθε. [42:35] έγένετο δε έν τῷ κατακενοϋν αύτους τούς σάκκους αύτών... [42:36] είπεν δε αύτοις Ιακώβ ό πατήρ αύτών· έμέ ήτεκνώσατε· Ιωσήφ ούκ έστιν, Συμεών ούκ έστιν, και τόν Βενιαμίν λήμψεσθε· έπ' έμέ έγένετο πάντα ταύτα. [42:37-38] ...συμβήσεται αύτον μαλακισθήναι έν τη όδῳ ή άν πορεύσθε, και καταζειτέ μου τὸ γήρας μετὰ λύπης είς ξόδου. [43:1] ...ό λιμός ένίσχυσεν... [43:2] ...καταφαγείν τόν σίτον... πορευθέντες πρίασθε ήμίν μικρά βρώματα. [43:3] ...διαμαρτυρία διαμεμαρτύρηται...

4 Εάν [λοιπόν] αποστείλεις τον αδελφό μας μαζί μας, θα κατεβούμε και θα σου αγοράσουμε τροφές· **5** αλλ' εάν δεν αποστείλεις [αυτόν], δεν θα κατεβούμε· διότι ο άνθρωπος είπε προς εμάς: Δεν θα δείτε το πρόσωπό μου, εάν ο αδελφός σας δεν [είναι] μαζί σας.

6 Είπε δε ο Ισραήλ: Γιατί με κακοποιήσατε, φανερώνοντας στον άνθρωπο ότι έχετε άλλο αδελφό; **7** Οι δε είπαν: Ο άνθρωπος ρώτησε [εμάς] ακριβώς για μας και περί της συγγενείας μας λέγοντας: Ο πατέρας σας ακόμη ζει; έχετε [άλλο] αδελφό; Και αποκριθήκαμε προς αυτό σύμφωνα με την ερώτηση αυτή· μπορούσαμε να ξέραμε ότι θα μας πεί: Φέρτε τον αδελφό σας;

8 Και είπε ο Ιούδας στον Ισραήλ τον πατέρα του: Απόστειλε το παιδάκι μαζί μου, και αφού σηκωθούμε ας πάμε, για να ζήσουμε και να μη πεθάνουμε κι εμείς και συ και οι οικογένειές μας· **9** εγώ εγγυώμαι γι' αυτόν· από το χέρι μου ζήτησε αυτόν· εάν δεν φέρω αυτόν προς σε και στήσω αυτόν μπροστά σου, τότε ας είμαι διαπαντός υπεύθυνος προς σέ· **10** επειδή, εάν δεν αργοπορούσαμε, βέβαια ως τώρα δεύτερη ήδη φορά θα είχαμε επιστρέψει.

11 Και είπε προς αυτούς Ισραήλ ο πατέρας τους: Εάν έτσι [πρέπει να γίνει], κάνετε λοιπόν αυτό· λάβετε στα δοχεία^{αγγεία} σας από τους καλύτερους καρπούς της γης και πηγαίνετε δώρα στον άνθρωπο, λίγο βάλαμο και λίγο μέλι, αρώματα και μύρο, φυστίκια^{πιστόκια} και αμύγδαλα· **12** και λάβετε διπλάσιο ασήμι^{αργύριον} στα χέρια σας· και το αργύριο* που σας επιστράφηκε στο στόμιο των σακιών σας φέρτε πάλι στα χέρια σας^{πάρτε πάλι μαζί σας}· ίσως έγινε κατά λάθος· **13** και τον αδελφό σας λάβετε και σηκωθέντες επιστρέψατε προς τον άνθρωπο·

14 Και ο Θεός ο Παντοδύναμος^(Ο') να σας δώσει χάρη μπροστά στον άνθρωπο, για να αποστείλει μαζί σας τον άλλον σας αδελφό και τον Βενιαμίν· και εγώ, αν είναι να ατεκνωθώ, ας ατεκνωθώ.

15 Αφού έλαβαν δε οι άνθρωποι αυτά τα δώρα, έλαβαν και ασήμι^{αργύριον} διπλάσιο στα χέρια τους και τον Βενιαμίν· και αφού σηκώθηκαν κατέβηκαν στην Αίγυπτο και παραστάθηκαν μπροστά στον Ιωσήφ. **16** Και όταν είδε ο Ιωσήφ τον Βενιαμίν μαζί τους, είπε στον επιστάτη της^{κατοικίας} του: Πήγαινε τους ανθρώπους στην^{κατοικία} και σφάξε σφαχτό και ετοίμασε, διότι μαζί μου θα φάνε

οι άνθρωποι το μεσημέρι. **17** Και έπραξε ο άνθρωπος καθώς μίλησε ο Ιωσήφ· και ο άνθρωπος εισήγαγε τους ανθρώπους στην^{κατοικία} του Ιωσήφ.

18 Και φοβήθηκαν οι άνθρωποι, γιατί εισάχθηκαν μέσα στην οικία του Ιωσήφ· και είπαν: Για το ασήμι^{αργύριον} που επιστράφηκε στα σακιά μας την πρώτη^{προηγούμενη} φορά εμείς εισαγόμαστε, για να βρεί αφορμή εναντίον μας και να μας επιτεθεί^{πείσει} πάνω μας και να λάβει εμάς δούλους μαζί με τα γαϊδούρια μας.

19 Και αφού πήγαν^{προσελθόντες} στον άνθρωπο τον επιστάτη της κατοικίας του Ιωσήφ, λάλησαν προς αυτόν στην πύλη της^{κατοικίας}· **20** και είπαν: Παρακαλούμε θερμά^{δεόμεθα}, κύριε· κατεβήκαμε την πρώτη φορά για να αγοράσουμε τροφές· **21** και όταν ήλθαμε στο κατάλυμα, ανοίξαμε τα σακιά μας και να^{ιδού}, του καθενός^{εκάστου} το αργύριο* [ήταν] στο στόμιο του σακιού του, το ασήμι^{αργύριον} μας σωστό· ως εκ τούτου φέραμε αυτό πίσω στα χέρια μας· **22** φέραμε [δε] και άλλο αργύριο* στα χέρια μας, για να αγοράσουμε τροφές· δεν ξέρουμε ποιός έβαλε το αργύριο* μας στα σακιά μας.

23 Ο δε είπε: Ειρηνεύετε· μη φοβάστε· ο Θεός σας και ο Θεός του πατέρα σας, έδωσε σε σας θησαυρό στα σακιά σας· το αργύριό* σας ήλθε σε μένα. Και εξάγαγε προς αυτούς τον Συμεών. **24** Και ο άνθρωπος εισήγαγε τους ανθρώπους στην^{κατοικία} του Ιωσήφ και έδωσε νερό^{ύδωρ} και ένιψαν τα πόδια τους· και έδωσε τροφή στα γαϊδούρια^{όνους} τους.

25 Εκείνοι δε ετοίμασαν τα δώρα, έως ότου^{να} έλθει ο Ιωσήφ το μεσημέρι· διότι άκουσαν ότι εκεί έμελλε να φάνε ψωμί^{άρτον}. **26** Και όταν ήλθε ο Ιωσήφ στην^{κατοικία}, πρόσφεραν σ' αυτόν τα δώρα τα [βρισκόμενα] στα χέρια τους στην^{κατοικία} και προσκύνησαν αυτόν μέχρι το έδαφος. **27** Και ρώτησε αυτούς περί της υγείας [τους]· και είπε: Είναι καλά^{υγιαίνει} ο πατέρας σας, ο γέροντας περί του οποίου^{μου} είπατε; Ζει ακόμα;

28 Οι δε είπαν: Υγιαίνει* ο δούλος σου ο πατέρας μας· ακόμη ζει. Κι αφού έσκυψαν προσκύνησαν. **29** Υψώνοντας δε τα μάτια του είδε το Βενιαμίν τον αδελφό του τον ομομήτριο και είπε: Αυτός [είναι] ο αδελφός σας ο νεότερος, περί του οποίου μου είπατε; Και είπε: Ο Θεός να σ' ελεήσει, τέκνο^{παιδί} μου. **30** Και έσπευσε [ν' αποσυρθεί] ο Ιωσήφ·

[43:9] Κφ. 44:32, Φιλημ. 18,19 [43:11] Κφ. 32:20, Παρ. 18:16, Κφ. 37:25, Ιερ. 8:22 [43:12] Κφ. 42:25,35 [43:14] Εσθ. 4:16 [43:16] Κφ. 24:2, 39:4, 44:1, 1Σα. 25:11 [43:20] Κφ. 42:3,10 [43:21] Κφ. 42:27,35 [43:24] Κφ. 18:4,24:32 [43:26] Κφ. 37:7,10 [43:27] Κφ. 42:11,13 [43:28] Κφ. 37:7,10 [43:29] Κφ. 35:17,18, Κφ. 42:13 [43:30] 1Βα. 3:26, Κφ. 42:14

ve [43:4-6] ...Το κάνατε για δυστυχία μου, γι' αυτό είπατε ότι έχετε και άλλο αδελφό [43:7-11] ...πηγαίνετε δώρα στον άνθρωπο ...λίγο βάλαμο και μέλι και στύραξ και σμύρνα και τερεβινθίνη και αμύγδαλα [43:12-14] Και είθε ο Παντοδύναμος Θεός να τον κάνει ευνοϊκό σε σας... [43:15-21] ...και όταν ήλθαμε στο πανδοχείο ...αυτό που ξαναφέραμε είναι του ιδίου βάρους [43:22-27] Και αυτός ευγενικά τους χαιρέτισε ξαναρωτώντας... [43:28-30] Και βιάσθηκε διότι η καρδιά κινήθηκε για τα αδέλφια του, και ξέσπασε σε κλάματα... [43:31-32] Θεωρούν τέτοιο γεύμα αισχρό. [44:1-15] ...δεν υπάρχει κανείς σαν εμέ στην επιστήμη της πρόβλεψης... [44:16-20] ...ο πατέρας του τον αγαπούσε τρυφερά

ο' [43:4] ...και αγοράσωμέν σοι βρώματα. [43:5] ...ού πορευσόμεθα... ό νεώτερος... [43:6] ...τῷ ἀνθρώπῳ· εἴ ἔστιν ὑμῖν ἀδελφός [43:7] ...καὶ τὴν γενεάν ἡμῶν... κατὰ τὴν ἐπερώτησιν ταύτην· μὴ ᾔδειμεν εἰ ἔρει ἡμῖν· ἀγάγετε τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν; [43:8] ...καὶ ἀναστάντες πορευσόμεθα, ἵνα ζώμεν... καὶ ἡ ἀποσκευὴ ἡμῶν. [43:9] ἐγὼ δὲ ἐκδέχομαι αὐτόν... ἡμαρτηκὼς ἔσομαι πρὸς σέ πάσας τὰς ἡμέρας. [43:10-11] ...καὶ καταγάγετε τῷ ἀνθρώπῳ δῶρα, τῆς ῥητίνης καὶ τοῦ μέλιτος, θυμίαμα καὶ στακτὴν καὶ τερέμινθον καὶ καρύα. [43:12] ...τὸ ἀποστραφὲν ἐν τοῖς μαρσίπποις ὑμῶν ἀποστρέψατε μεθ' ὑμῶν, μήποτε ἄγνόνημα ἐστίν. [43:13] ...ἀναστάντες καταβήτε... [43:14-16] ...καὶ τὸν Βενιαμὴν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν ομομήτριον... καὶ σφάξον θύματα... [43:17-18] ...ἐν τοῖς μαρσίπποις ἡμῶν τὴν ἀρχὴν ἡμεῖς εἰσαγόμεθα, τοῦ συκοφαντήσαι ἡμᾶς καὶ ἐπιθέσθαι ἡμῖν, τοῦ λαβεῖν ἡμᾶς εἰς παῖδας... [43:19-20] ...κατεβήκαμεν τὴν ἀρχὴν πρίασθαι βρώματα. [43:21] ...ἠνοιξάμεν τοὺς μαρσίππους ἡμῶν, καὶ ἰδοὺ τὸ ἀργύριον ἐκάστου ἐν τῷ μαρσίπῳ αὐτοῦ· τὸ ἀργύριον ἡμῶν ἐν σταθμῷ ἀπεστρέψαμεν νῦν ἐν ταῖς χερσὶν ἡμῶν. [43:22] ...ἀγοράσαι βρώματα· οὐκ οἶδαμεν τίς ἐνεβάλε τὸ ἀργύριον εἰς τοὺς μαρσίππους ἡμῶν. [43:23] εἶπεν δὲ αὐτοῖς· ἴλεως ὑμῖν... ἔδωκεν ὑμῖν θησαυροὺς ἐν τοῖς μαρσίπποις ὑμῶν· τὸ δὲ ἀργύριον ὑμῶν εὐδοκομῶν ἀπέχω... [43:24] ...χορτάσματα... [43:25] ...ἐκεῖ μέλλει ἀριστάν. [43:26] ...ἐπὶ τὴν γῆν. [43:27] ...υγιαίνει ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ πρεσβύτερος; [43:28] ...ὁ παῖς σου, ὁ πατὴρ ἡμῶν... καὶ εἶπεν· εὐλογητός ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος τῷ Θεῷ...

γιατί συνταράσσονταν τα σπλάγχνα του για τον αδελφό του· και ζητούσε [τόπο] να κλάψει· αφού δε εισήλθε στο εσωτερικό δωμάτιο^{ταμείο}, έκλαψε εκεί. **31** Έπειτα αφού ένιψε το πρόσωπό του εξήλθε, και συγκρατώντας τον εαυτό [του] είπε: *Βάλτε ψωμί^{άρτον}*.

32 Και έβαλαν ^ἐχωριστά γι' αυτόν και χωριστά για κείνους και για τους Αιγυπτίους, που συνέτρωγαν μαζί του, ^ἐχωριστά· διότι οι Αιγύπτιοι δεν ήταν δυνατό να συμφάγουν άρτο* με τους Εβραίους, επειδή αυτό [είναι] βδέλυγμα στους Αιγυπτίους. **33** Κάθησαν λοιπόν μπροστά του, ο πρωτότοκος κατά την πρωτοτοκία αυτού και ο νεότερος κατά την νεότητα αυτού· και θαύμαζαν οι άνθρωποι μεταξύ τους^{προς αλλήλους}.

34 Αφού έλαβε δε από μπροστά του μερίδια έστειλε προς αυτούς· το μερίδιο όμως του Βενιαμίν ήταν πέντε φορές^{πενταπλασίως} μεγαλύτερο παρά καθενός απ' αυτούς. Και ήπιαν και ευφρανθήκανε μαζί του.

44 **[ΜΔ]** ΠΡΟΣΤΑΞΕ ΔΕ τον επιστάτη της οικίας του λέγοντας: *Γέμισε τα σακιά των ανθρώπων τροφές, όσες μπορούν να ^{μετα}φέρουν, και βάλε το ασημί^{αργύριον} του καθενός στο στόμιο του σακίου του· 2 και βάλε το ποτήρι μου, το ποτήρι το ασημένιο^{αργυρούν}, στο στόμιο του σακίου του νεότερου και το αργύριο* του σιταριού του. Και έκανε κατά το λόγο τον οποίο είπε ο Ιωσήφ.*

3 Το πρωί καθώς έφεξε, ^{απε}στάλησαν οι άνθρωποι, αυτοί και τα γαϊδούρια τους. **4** Αφού [δε βγήκαν] έξω απ' την πόλη, πριν απομακρυνθούν πολύ, είπε ο Ιωσήφ στον επιστάτη της ^{κατ}οικίας του: *Σήκω, [και] τρέξε^{δράμε} πίσω απ' τους ανθρώπους· και αφού τους προφτάσεις πες σ' αυτούς: Γιατί ανταποδώσατε κακό αντί καλού;*

5 *Δεν [είναι] αυτό [το ποτήρι], στο οποίο πίνει ο κύριός μου, και δια του οποίου αληθινά μαντεύει; κακώς κάνατε που πράξατε αυτό.* **6** Και καθώς πρόφτασε αυτούς, είπε σ' αυτούς αυτά τα λόγια. **7** Οι δε είπαν σ' αυτόν: *Γιατί ο κύριός μας λαλεί με τέτοια λόγια; Δεν είναι δυνατόν^{μη γένοιτο} οι δούλοι σου να διαπράξουν τέτοιο πράγμα· 8 δε^{ιδού}, το ασημί^{αργύριον}, το οποίο βρήκαμε στο στόμιο των σάκων μας, το επιστρέψαμε σε σένα απ' τη γη Χαναάν, και πως θα θέλαμε να κλέψουμε απ' τη ^{κατ}οικία του κυρίου σου ασημί ή χρυσάφι; 9 Σε όποιον από τους δούλους σου βρεθεί, ας πεθάνει, και εμείς επιπλέον^{ἔτι} θα γίνουμε δούλοι του κυρίου μας.*

10 Ο δε είπε: *Και τώρα ας γίνει καθώς λέτε· σε όποιον βρεθεί, θα γίνει δούλος μου, εσείς δε θα είστε αθώοι.* **11** Και με σπουδή^{σπεύσαντες}, κατέβασαν ο καθένας το σακί του στη γη και άνοιξε ο καθένας το σακί του.

12 Και ερεύνησε, αρχίζοντας από τον πρεσβύτερο και τελειώνοντας στο νεότερο· και βρέθηκε το ποτήρι στο σακί του Βενιαμίν. **13** Τότε έσχισαν τα ρούχα τους και αφού φόρτωσαν ο καθένας το γάιδαρό του, επέστρεψαν στην πόλη. **14** Εισήλθε δε ο Ιούδας και οι αδελφοί του στην οικία του Ιωσήφ, ενώ αυτός ήταν ακόμη εκεί· και έπεσαν μπροστά του πάνω στη γη. **15** Και είπε σ' αυτούς ο Ιωσήφ: *Τι [είναι] το πράγμα αυτό, το οποίο πράξατε; δεν ξέρετε ότι [ένας] άνθρωπος όπως εγώ αληθινά μαντεύει;*

16 Και είπε ο Ιούδας: *Τι να πούμε προς το κύριό μου; τι να λαλήσουμε; ή πως να δικαιωθούμε; ο Θεός βρήκε την αδικία των δούλων σου· ιδού, είμαστε δούλοι του κυρίου μου και εμείς κι εκείνος στον οποίο βρέθηκε το ποτήρι.*

17 Ο δε είπε: *Δεν είναι δυνατόν^{μη γένοιτο} σε μένα να πράξω αυτό· ο άνθρωπος στον οποίο βρέθηκε το ποτήρι, αυτός θα είναι σε με δούλος· εσείς δε ανεβείτε με ειρήνη προς τον πατέρα σας.* **18** Τότε πλησίασε σ' αυτόν ο Ιούδας και είπε: *Ζητώ θερμά^{δέομαι}, κύριέ μου· ας λαλήσει, παρακαλώ, ο δούλος σου λόγο στ' αυτιά του κυρίου μου και ας μην εξαφθεί ο θυμός σου κατά του δούλου σου· διότι εσύ [είσαι] όπως [ο] Φαραώ.*

19 Ο κύριός μου ρώτησε τους δούλους του λέγοντας: *Έχετε πατέρα, ή αδελφό;* **20** Και είπαμε προς το κύριό μου: *Έχουμε πατέρα γέροντα και παιδί των γηρατιών [του] μικρό, ο δε αδελφός αυτού πέθανε· και αυτός μόνος έμεινε από τη μητέρα [του] και ο πατέρας του τον αγαπάει.* **21** Και είπες στους δούλους σου: *Φέρτε αυτόν προς εμέ γιά να δω αυτόν με τα ίδια μου τα μάτια^{ιδίως οφθαλμοίς}.* **22** Και είπαμε προς το κύριό μου, το παιδί δεν μπορεί να αφήσει το πατέρα του διότι αν αφήσει τον πατέρα του, [αυτός] θα πεθάνει.

23 Συ δε είπες προς τους δούλους σου: *Εάν δεν κατεβεί ο αδελφός σας ο νεότερος μαζί σας, δεν θα δείτε πλέον το πρόσωπό μου.* **24** Και όταν ανεβήκαμε προς το δούλο σου τον πατέρα μου, αναγγείλαμε προς αυτόν τα λόγια του κυρίου μου. **25** Ο δε πατέρας μας είπε: *Πηγαίνετε πάλι αγοράστε σε μας*

[43:31] six. 25 [43:32] Κφ. 46:34, Εξ. 8:26 [43:34] Κφ. 45:22 [44:8] Κφ. 43:21 [44:9] Κφ. 31:32 [44:13] Κφ. 37:29,34, Αρ. 14:6, 2Σα. 1:11 [44:14] Κφ. 37:7 [44:16] six. 9 [44:17] Παρ. 17:15 [44:18] Κφ. 18:30,32, Εξ. 32:22 [44:20] Κφ. 37:3 [44:21] Κφ. 42:15,20 [44:23] Κφ. 43:3,5 [44:25] Κφ. 43:2

□ [43:29] ...ὃν εἶπατε πρὸς μέ, ἀγαγεῖν· καὶ εἶπεν· ὁ Θεὸς ἐλεήσει σε, τέκνον. [43:30] ἐταράχθη δὲ Ἰωσήφ, συνεστρέφετο γὰρ τὰ ἔντερα αὐτοῦ ἐπὶ τῶ ἀδελφῷ αὐτοῦ, καὶ ἐζήτηί κλαῦσαι· εἰσελθὼν δὲ εἰς τὸ ταμεῖον ἐκλαυσεν ἐκεῖ. [43:31-32] καὶ παρέθηκεν αὐτῷ μόνῳ... συνεσθίειν... [43:33] ...πρωτότοκος κατὰ τὰ πρεσβεῖα αὐτοῦ... ἐξίσταντο... [43:34] ...ἐμεγαλύνθη δὲ ἡ μερίς Βενιαμὴν παρὰ τὰς μερίδας πάντων πενταπλασίως πρὸς τὰς ἐκείνων· ἔπιον δὲ καὶ ἐμεθύσθησαν μετ' αὐτοῦ. [44:1] Πλήσατε τοὺς μαρσίππους τῶν ἀνθρώπων βρωμάτων ὅσα ἔαν δύνανται ἀρᾶι, καὶ ἐμβάλατε ἐκάστου τὸ ἀργύριον ἐπὶ τοῦ στόματος τοῦ μαρσίππου. [44:2] καὶ τὸ κόνδυ μου τὸ ἀργυροῦν ἐμβάλατε εἰς τὸν μάρσιππον τοῦ νεωτέρου καὶ τὴν τιμὴν τοῦ σίτου αὐτοῦ· ἐγενήθη δὲ κατὰ τὸ ῥῆμα Ἰωσήφ, καθὼς εἶπεν. [44:3-4] ...καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς· τί ὅτι ἀνταπεδώκατε πονηρὰ ἀντὶ καλῶν; [44:5] ἵνα τί ἐκλέψατέ μοι τὸ κόνδυ τὸ ἀργυροῦν; οὐ τοῦτο ἐστὶν ἐν ᾧ πίνει ὁ κύριός μου, αὐτὸς δὲ οἰωνισμῷ οἰωνίζεται ἐν αὐτῷ; πονηρὰ συντετελέκατε ἃ πεποιθήκατε. [44:6] ...τὰ ῥήματα ταῦτα. [44:7] ...κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα· μὴ γένοιτο τοῖς παισὶν σου ποιῆσαι κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο. [44:8] ...ἐν τοῖς μαρσίπποις ἡμῶν... [44:9] παρ' ᾧ ἂν εὐρέθῃ τὸ κόνδυ τῶν παίδων σου, ἀποθνήσκτω· καὶ ἡμεῖς δὲ ἐσόμεθα παῖδες τῷ κυρίῳ ἡμῶν. [44:10] ...εὐρέθῃ τὸ κόνδυ, αὐτὸς ἔσται μου παῖς, ὑμεῖς δὲ ἔσεσθε καθαροί. [44:11] ...καθῆλιν ἕκαστος τὸν μάρσιππον... ἤνοιξαν ἕκαστος τὸν μάρσιππον αὐτοῦ. [44:12] ...εὗρεν τὸ κόνδυ ἐν τῷ μαρσίππῳ τῷ Βενιαμίν. [44:13] ...καὶ ἐπέθηκεν ἕκαστος τὸν μάρσιππον αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ὄνον αὐτοῦ... [44:14] ...ἐπὶ τὴν γῆν. [44:15] ...οὐκ οἶδατε ὅτι οἰωνισμῷ οἰωνίζεται ἄνθρωπος οἷος ἐγώ; [44:16] ...τί ἀντεροῦμεν... τῶν παίδων σου; ἰδοὺ ἐσμέν οἰκέται τῷ κυρίῳ ἡμῶν, καὶ ἡμεῖς καὶ παρ' ᾧ εὐρέθῃ τὸ κόνδυ. [44:17] ...τὸ ῥῆμα τοῦτο· ὁ ἄνθρωπος παρ' ᾧ εὐρέθῃ τὸ κόνδυ, αὐτὸς ἔσται μου παῖς, ὑμεῖς δὲ ἀνάβητε μετὰ σωτηρίας πρὸς τὸν πατέρα ὑμῶν. [44:18] ἐγγίσας... λαλησάτω ὁ παῖς σου ῥῆμα... τῷ παιδί σου, ὅτι σὺ εἶ μετὰ Φαραώ. [44:19] ...τοὺς παῖδάς σου... [44:20-21] εἶπας δὲ τοῖς παισὶ σου· καταγάγετε αὐτὸν πρὸς μέ, καὶ ἐπιμελοῦμαι αὐτοῦ. [44:22-24] ...ἀπηγγείλαμεν αὐτῷ τὰ ῥήματα... [44:25] ...βαδίσαιτε πάλιν, ἀγοράσατε ἡμῖν... [44:25] ...μικρὰ βρώματα.

από λίγες τροφές. **26** Και είπαμε: Δεν είναι δυνατό να κατεβούμε· εάν ο αδελφός μας ο νεότερος είναι μαζί μας, τότε θα κατεβούμε· γιατί δεν μπορούμε^{δυνάμεθα} να δούμε το πρόσωπο του ανθρώπου, εάν ο αδελφός μας ο νεότερος δεν είναι μαζί μας. **27** Και ο δούλος σου ο πατέρας μου είπε προς εμάς: Σεις γνωρίζετε^{εξεύρετε} ότι δύο [γίους] γέννησε σε μένα η γυναίκα μου. **28** και ο ένας έφυγε^{εξήλθεν} από κοντά^{πλησίον} μου και είπα: Βεβαίως κατασπαράχθηκε από θηρίο· και δεν είδα αυτόν μέχρι τώρα^{του νύν}. **29** εάν δε λάβετε και αυτόν από μπροστά μου και συμβεί σε αυτόν συμφορά, θα κατεβάσετε τα άσπρα μου μαλλιά^{την πολίαν μου} με λύπη στον τάφο^(Εβρ./Ο' Αδη).

30 Τώρα λοιπόν όταν πάω προς το δούλο σου τον πατέρα μου, και το παιδί δεν είναι μαζί μας (επειδή η ψυχή αυτού κρέμεται από την ψυχή εκείνου), **31** καθώς δει ό,τι το παιδί δεν είναι, θα πεθάνει και οι δούλοι σου θα κατεβάσουν τη πολιά^(κ. 29) του δούλου σου του πατέρα μας με λύπη στον τάφο^(Εβρ./Ο' Αδη). **32** Επειδή ο δούλος σου εγγυήθηκε για το παιδί προς τον πατέρα μου λέγοντας: Εάν δεν φέρω αυτόν προς εσέ, τότε θα είμαι υπεύθυνος^{ένοχος} προς το πατέρα μου για πάντα^{διαπαντός}.

33 Τώρα λοιπόν, σε ικετεύω^{δέομαι σου}, ας μείνει ο δούλος σου αντί του παιδιού, δούλος στον κύριό μου, το δε παιδί ας ανεβεί με τα αδέλφια του. **34** διότι πως ν' ανεβώ προς τον πατέρα μου, εάν το παιδί δεν είναι μαζί μου; [Οχι], για να μη δω το κακό, το οποίο θα βρεί τον πατέρα μου.

45 [ΜΕ] ΤΟΤΕ Ο ΙΩΣΗΦ δεν μπόρεσε^{ηδυνήθη} (πλέον) να συγκρατήσει [τον] εαυτό [του] μπροστά^{ενώπιον} σε όλους τους παρισταμένους που ήσαν μπροστά^{έναντί} του· και αναφώνησε: Βγάλτε έξω^{τους} πάντες από μένα· και δεν έμεινε κανείς μαζί του, ενώ ο Ιωσήφ^{αναγνωριζόταν} φανερώνονταν στους αδελφούς του. **2** Και άφησε φωνή με κλαυθμό· και άκουσαν οι Αιγύπτιοι· άκουσε δε και ο οίκος του Φαραώ. **3** Και είπε ο Ιωσήφ στους αδελφούς του: Εγώ [είμαι] ο Ιωσήφ· ο πατέρας μου ακόμα ζεί· Και δεν μπορούσαν^{ηδύναντο} οι αδελφοί του να αποκριθούν προς αυτόν· διότι ταραχθηκαν από την παρουσία του^(Ο').

4 Και είπε ο Ιωσήφ προς τους αδελφούς του: Πλησιάστε προς εμέ, παρακαλώ. Και πλησίασαν. Και είπε: Εγώ [είμαι] Ιωσήφ ο αδελφός σας, τον οποίο πουλήσατε στην Αίγυπτο. **5** Τώρα λοιπόν μη λυπάστε μηδ' ας φανεί σε σας σκληρό ότι με πουλήσατε εδώ· επειδή σε διατή-

ρηση ζωής με απέστειλε ο Θεός πριν από σας. **6** Διότι αυτός [είναι] ο δεύτερος χρόνος της πείνας πάνω στη γη· και [απομένουν] ακόμη πέντε έτη, στα οποία [δεν θα είναι] ούτε όργωμα^{αροτρίαση} ούτε θερισμός. **7** Και ο Θεός με απέστειλε μπροστά σας για να διατηρήσω σε σας διαδοχή πάνω^{επί} στη γη και να διαφυλάξω τη ζωή σας με μεγάλη λύτρωση.

8 Τώρα λοιπόν δεν με αποστείλατε εδώ εσείς, αλλ' ο Θεός· και με έκαμε πατέρα στο Φαραώ και κύριο σε όλο^{παντός} τον οίκο αυτού και άρχοντα πάσης της γης Αιγύπτου. **9** Σπεύδοντας ανεβείτε προς τον πατέρα μου και πείτε σ' αυτόν:

Αυτό λέγει ο γιος σου Ιωσήφ· Ο Θεός με έκαμε κύριο όλης^{πάσης} της Αιγύπτου· κατέβα προς εμένα, μη σταθείς· **10** και θα κατοικήσεις στη γη Γεσέν και θα είσαι κοντά^{πλησίον} μου, συ και οι γιοι σου κι οι γιοι των γιών σου και τα κοπάδια^{ποίμνιά} σου και οι αγέλες σου, και όλα όσα έχεις· **11** και θα σε διατρέφω εκεί διότι [μένουν] ακόμη πέντε χρόνια^{έτη} πείνας, για να μη έλθεις σε στέρηση, συ και ο οίκος σου και όλα^{πάντα} όσα έχεις. **12** Και να^{ιδού}, τα μάτια^{οφθαλμοί} σας βλέπουν και τα μάτια* του αδελφού μου Βενιαμίν, ότι το στόμα μου λαλεί προς εσάς· **13** απαγγείλατε λοιπόν στον πατέρα μου όλη τη δόξα μου στην Αίγυπτο και πάντα όσα είδατε, και σπεύδοντας κατεβάστε τον πατέρα μου εδώ.

14 Και πέφτοντας πάνω στον τράχηλο^{λαιμό} του Βενιαμίν του αδελφού του, έκλαψε· και ο Βενιαμίν έκλαψε πάνω στον τράχηλο* εκείνου. **15** Και αφού καταφίλησε όλους τους αδελφούς του, έκλαψε πάνω τους· και μετά απ' αυτά μίλησαν οι αδελφοί του μαζί του.

16 Και η φήμη ακούσθηκε στον οίκο του Φαραώ λέγοντας: Οι αδελφοί του Ιωσήφ ήλθαν· χάρηκε δε ο Φαραώ και οι δούλοι του.

17 Και είπε ο Φαραώ στον Ιωσήφ: Πες προς τους αδελφούς σου, τούτο [να] κάνετε· φορτώστε τα ζώα σας και πηγαίνετε, ανεβείτε στη Χαναάν· **18** και παραλαμβάνοντας τον πατέρα σας, και τις οικογένειές σας, έλθετε προς εμέ· και θα σας δώσω τα αγαθά της γης Αιγύπτου και θα φάτε το πάχος της γης. **19** Και συ διάταξε: Αυτό κάνετε, λάβετε για σας^{εις εαυτούς} αμάξες απ' τη γη [της] Αιγύπτου, για τα παιδιά σας και τις γυναίκες σας· και αφού σηκώσετε το πατέρα σας έλθετε· **20** και μη λυπηθείτε τα υπάρχοντά^{αποσκευήν} σας· διότι τα αγαθά όλης της γης Αιγύπτου θα είναι δικά σας.

[44:27] Κφ. 46:19 [44:28] Κφ. 37:33 [44:29] Κφ. 42:36,38 [44:30] 1Σα. 18:1 [44:32] Κφ. 43:9 [44:33] Εξ. 32:32 [45:3] Πρ. 7:13 [45:4] Αρ. 18:12,29, Κφ. 37:28 [45:5] Ησ. 40:2, 2Κο. 2:7, Κφ. 45:20, Ψλ. 105:16, 186 2Σα. 16:10,11, Πρ. 4:27,28 [45:8] Κρ. 17:10, Ιωβ 29:16 [45:10] Κφ. 47:1 [45:12] Κφ. 42:23 [45:13] Πρ. 7:14 [45:18] Κφ. 27:28 [45:22] Κφ. 43:34 [45:26] Ιωβ 29:24, Ψλ. 126:1, Λου. 24:11,41

vg [44:21-29] ...αν συμβεί κάτι... ατυχές στο δρόμο, θα κατεβάσεις τα γκρίζα μαλλιά μου στην κόλαση [44:30-34] ... [45:1-3] ...Οι αδελφοί του δεν μπορούσαν να μιλήσουν διότι χτυπήθηκαν από μεγάλο φόβο [45:4] Και είπε ήπια σ' αυτούς [45:5] ...μη θεωρείτε... [45:6-20]

ο' [44:26-27] εἶπεν δὲ ὁ παῖς σου, ὁ πατὴρ ἡμῶν... [44:28] ...εἶπατε ὅτι θηριόβρωτος γέγονεν... [44:29] ...καὶ συμβῆ αὐτῷ μαλακία... κατὰ-ξετέ μου τὸ γῆρας μετὰ λύπης εἰς ἄδου. [44:30-31] ...τελευτήσει, καὶ καταξοῦσιν οἱ παῖδες σου τὸ γῆρας τοῦ παιδός σου, πατὴρ δὲ ἡμῶν, μετ' ὀδύνης εἰς ἄδου. [44:32] ὁ γὰρ παῖς σου ἐκδέδεκται... τὸ παιδίον παρὰ τοῦ πατρός, λέγων· ἐὰν μὴ ἀγάγω αὐτὸν πρὸς σέ καὶ στήσω αὐτὸν ἐνώπιόν σου, ἡμαρτηκῶς ἔσομαι πρὸς τὸν πατέρα πάσας τὰς ἡμέρας. [44:33] νῦν οὖν παραμενῶ σοι παῖς ἀντὶ τοῦ παιδίου, οἰκέτης τοῦ κυρίου... [44:34] ...ἵνα μὴ ἴδω τὰ κακά, ἃ εὐρήσει τὸν πατέρα μου. [45:1] καὶ οὐκ ἡδύνατο Ἰωσήφ ἀνέχεσθαι πάντων τῶν παρεστηκότων αὐτῷ... [45:2] καὶ ἀφῆκεν φωνὴν μετὰ κλαυθμοῦ... [45:3-6] ...λιμὸς ἐπὶ τῆς γῆς... οὐκ ἔστιν ἀροτρίασις οὐδὲ ἄμνητος. [45:7] ...ὑπολείπεσθαι ὑμῶν κατάλειμμα ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐκθρέψαι ὑμῶν κατάλειψιν μεγάλην. [45:8-9] ...καὶ μὴ μείνης. [45:10] ...ἐν γῇ Γεσὲν Ἀραβίας καὶ ἔσῃ ἐγγὺς μου σὺ καὶ... [45:11] ...λιμὸς ἵνα μὴ ἐκτριβῆς σύ... [45:12-13] ...ταχύναντες καταγάγετε... [45:14] ...καὶ ἐπιπεσὼν ἐπὶ... [45:15-16] καὶ διεβοήθη ἡ φωνή... ἐχάρη δὲ Φαραὼ καὶ ἡ θεραπεία αὐτοῦ. [45:17] ...γεμίσατε τὰ φορτῆα ὑμῶν... [45:18] ...καὶ φάγεσθε τὸν μυελὸν τῆς γῆς. [45:19] ...καὶ ἀναλαβόντες τὸν πατέρα ὑμῶν παραγίνεσθε. [45:20] καὶ μὴ φείσησθε τοῖς ὀφθαλμοῖς τῶν σκευῶν ὑμῶν· τὰ γὰρ πάντα ἀγαθὰ Αἰγύπτου ὑμῖν ἔσται. [45:21] ...καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἐπισιτισμὸν εἰς τὴν ὁδόν. [45:22] καὶ πᾶσιν ἔδωκε δισσὰς στολὰς· τῷ δὲ Βενιαμὴν ἔδωκε τριακοσίους χρυσοῦς

21 Και έκαναν έτσι οι γιοι του Ισραήλ· και ο Ιωσήφ έδωσε σ' αυτούς άμαξες κατά την προσταγή του Φαραώ· έδωσε σ' αυτούς και ζωοτροφή για το δρόμο^{οδόν}.

22 Σε όλους αυτούς έδωσε στον καθένα αλλαξίες ενδυμάτων· στον δε Βενιαμίν έδωσε 300 αργύρια^{ασημέ-}νους κρίκους ή βώλους και πέντε αλλαξίες ενδυμάτων. **23** Προς δε τον πατέρα του έστειλε αυτά: 10 γαϊδούρια φορτωμένα από τα αγαθά της Αιγύπτου και 10 θηλυκές γαϊδούρες^{όνους} φορτωμένες σιτάρι και ψωμιά^{άρτους} και ζωοτροφές στον πατέρα του για το δρόμο^{οδόν}. **24** Και εξαπέστειλε τους αδελφούς του και αναχώρησαν· και είπε προς αυτούς: Μη συγχύζεσθε^{διαπληκτίζεσθε} στο δρόμο^{καθ' οδόν}. **25** Και ανέβηκαν από την Αίγυπτο και ήλθαν στη γη Χαναάν προς Ιακώβ τον πατέρα τους.

26 Και ανάγγειλαν προς αυτόν λέγοντες: Ακόμη ζει ο Ιωσήφ και είναι άρχοντας πάνω σε όλη τη γη της Αιγύπτου· και λιποθύμησε η καρδιά του· διότι δεν πίστευε αυτούς. **27** Είπαν δε σε αυτόν όλους^{πάντας} τους λόγους του Ιωσήφ, τους οποίους είχε πεί προς αυτούς· και αφού είδε τις άμαξες τις οποίες έστειλε ο Ιωσήφ για να μεταφέρουν^{σηκώσωσιν} αυτόν, αναζωπυρώθηκε το πνεύμα του Ιακώβ του πατέρα τους. **28** Και είπε ο Ισραήλ: Αρκεί· Ιωσήφ ο γιος μου ακόμη ζει· θα πάω και θα τον δω, πριν πεθάνω.

46 [ΜΣΤ] ΑΦΟΥ ΔΕ ΑΝΑΧΩΡΗΣΕ ο Ισραήλ με όλα^{πάντων} τα υπάρχοντα του, ήλθε στη Βηρ-σαβεέ και πρόσφερε θυσίες στον Θεό του πατέρα του Ισαάκ. **2** Και είπε ο Θεός προς τον Ισραήλ μέσω οράματος της νύχτας λέγοντας: Ιακώβ, Ιακώβ. Ο δε είπε: Να μαι^{ιδού}, εγώ. **3** Και είπε: Εγώ [είμαι] ο Θεός, ο Θεός του πατέρα σου· μη φοβηθείς να κατεβείς στην Αίγυπτο· διότι έθνος μέγα θα σε καταστήσω εκεί· **4** εγώ θα κατεβώ μαζί σου στην Αίγυπτο και εγώ βεβαίως πάλι θα σε ανεβάσω· και ο Ιωσήφ θα σου κλείσει τα μάτια οφθαλμούς [όταν πεθάνεις].

5 Και αναχώρησε^{σηκώθηκε} ο Ιακώβ από Βηρ-σαβεέ και έβαλαν οι γιοι του Ισραήλ, Ιακώβ τον πατέρα τους και τα παιδιά τους και τις γυναίκες τους πάνω στις άμαξες τις οποίες έστειλε ο Φαραώ για να μεταφέρουν^{σηκώσωσιν} αυτόν. **6** Και αφού έλαβαν τα κτήνη τους και τα υπάρχοντα τους, τα οποία απέκτησαν στη γη Χαναάν, ήλθαν στην Αίγυπτο, ο Ιακώβ κι ολόκληρο το σπέρμα^{απογόνους}

του μαζί του· **7** τους γιους του και τους γιους των γιών του μαζί του, τις θυγατέρες του και τις θυγατέρες των γιών του και όλο^{άπαν} το σπέρμα* αυτού έφερε μαζί του στην Αίγυπτο.

8 Αυτά δε [είναι] τα ονόματα των γιών Ισραήλ, των αφιχθέντων στην Αίγυπτο, Ιακώβ και οι γιοι αυτού· Ρουβήν ο πρωτότοκος του Ιακώβ· **9** και οι γιοι του Ρουβήν, Ανώχ και Φαλλού και Εσρών και Χαρμί. **10** Και οι γιοι του Συμεών, Ιεμουήλ και Ιαμείν κι Αώδ και Ιαχείν και Σώαρ και Σαούλ, γιος Χανανίτιδας. **11** Και οι γιοι του Λευί, Γηρσών, Καάθ και Μεραρί. **12** Και οι γιοι του Ιούδα, Ηρ και Αυνάν και Σηλά και Φαρές και Ζαρά· ο Ηρ όμως και ο Αυνάν πέθαναν στη γη Χαναάν. Και οι γιοι του Φαρές ήσαν Εσρών και Αμούλ. **13** Και οι γιοι του Ισάχαρ, Θωλά και Φουά και Ιώβ και Συμβρών. **14** Και οι γιοι του Ζαβουλών, Σερέδ και Αιλών και Ιαλεήλ. **15** Αυτοί [είναι] οι γιοι της Λείας, τους οποίους γέννησε στον Ιακώβ στην Παδάν-αράμ, και Δείναν τη θυγατέρα του· όλες^{πάσαι} οι ψυχές, οι γιοι του και οι θυγατέρες του, [ήταν] 33 (τριάντα τρεις).

16 Και οι γιοι του Γαδ, Σιφών και Αγγί, Σουνί κι Εσβών, Ηρί και Αροδί και Αριηλί. **17** Και οι γιοι [του] Ασήρ, Ιεμνά και Ιεσσουά και Ιεσουεί και Βεριά και Σερά η αδελφή τους. Και οι γιοι του Βεριά, Έβερ και Μαλχιήλ. **18** Αυτοί [είναι] οι γιοι της Ζελφάς, την οποία έδωσε ο Λάβαν στη Λεία την κόρη του· και αυτούς γέννησε στον Ιακώβ, 16 ψυχές.

19 Οι [δε] γιοι της Ραχήλ γυναίκας του Ιακώβ, Ιωσήφ και Βενιαμίν. **20** Γεννήθηκαν δε στον Ιωσήφ στη γη της Αιγύπτου Μανασσής και Εφραΐμ, τους οποίους γέννησε σ' αυτόν η Ασενέθ, η θυγάτηρ του Ποπιφερά ιερέα της Ων. **21** Και οι γιοι του Βενιαμίν [ήταν] Βελά και Βεχέρ και Ασβήλ, Γηρά και Νααμάν, Ηχί και Ρως, Μουπίμ και Ουπίμ και Αρέδ.

22 Αυτοί [είναι] οι γιοι της Ραχήλ, οι γεννημένοι στον Ιακώβ· 14 όλες^{πάσαι} οι ψυχές. **23** Και οι γιοι του Δαν, ο Ουσίμ. **24** Και οι γιοι του Νεφθαλί, Ιασιήλ και Γουνί και Ιεσέρ και Σιλλήμ. **25** Αυτοί [είναι] οι γιοι της Βαλλάς, την οποία έδωσε ο Λάβαν στη Ραχήλ τη θυγατέρα του· και αυτούς γέννησε στον Ιακώβ· όλες^{πάσαι} οι ψυχές εφτά. **26** Όλες* οι ψυχές που εισήλθαν με τον

[46:1] Κφ. 21:31,33, 28:10, Κφ. 26:24,25, 28:13, 31:42 [46:2] Κφ. 15:1, Ιωβ 33:14,15 [46:3] Κφ. 28:13, Κφ. 12:2, Δευ. 26:5 [46:4] Κφ. 8:15, 48:21, Κφ. 15:16, 50:13, 24,25, Εξ. 3:8, Κφ. 50:1 [46:5] Πρ. 7:15, Κφ. 45:19,21 [46:6] Δευ. 26:5, Ι.Ν. 24:4, Ψλ. 105:23, Ησ. 52:4 [46:8] Εξ. 1:1, 6:14, Αρ. 26:5,1 Χρ. 5:1 [46:11] ΙΧρ. 6:1,16 [46:12] ΙΧρ. 2:3, 4:21, Κφ. 38:3,7,10, Κφ. 38:29, ΙΧρ. 2:5 [46:13] ΙΧρ. 7:1 [46:14] Εξ. 6:15, ΙΧρ. 4:24 [46:16] Αρ. 26:15 [46:17] ΙΧρ. 7:30 [46:18] Κφ. 30:10, Κφ. 29:24 [46:19] Κφ. 44:27 [46:20] Κφ. 41:50 [46:21] ΙΧρ. 7:6, 8:1, Αρ. 26:38 (Αχιράμ), Αρ.26:39 (Σουφάμ-Ουφάμ), ΙΧρ. 7:12 (Σουφίμ) [46:23] ΙΧρ. 7:12 [46:24] ΙΧρ. 7:13 [46:25] Κφ. 30:5,7, Κφ. 29:29 [46:26] Εξ. 1:5

VG [45:21-23] Στέλνοντας στον πατέρα του όσα περισσότερα χρήματα και ρουχισμό... και πολλά θηλυκά γαϊδούρια με αλεύρι και τρόφιμα για το ταξίδι [45:24] ...Μην αγχώνεστε καθ' οδόν... [45:25-26] ...Όταν το άκουσε ο Ιακώβ, ήταν λες και ξύπνησε απο βαθύ ύπνο, όμως δεν τους πίστευε [46:1] Και ο Ισραήλ, ξεκίνησε το ταξίδι του με όλα όσα είχε, και ήλθε στο πηγάδι του όρκου, και θυσίασε θύματα στον Θεό του πατέρα του Ισαάκ [46:2-3] Είμαι ο Υψιστος Θεός του πατέρα σου... [46:4-15] ...Λείας που γέννησε στην Μεσοποταμία της Συρίας ...όλες οι ψυχές 33... [46:16-20] ...ιερέα της Ηλιούπολης... [46:21-26]

Σ' και πέντε έξαλλασσούσας στολάς. [45:23] ...και δέκα ήμιόνους αίρουσας άρτους τῷ πατρί αὐτοῦ εἰς οδόν. [45:24] ...μὴ ὀργίζεσθε ἐν τῇ ὁδῷ. [45:25-26] ...καὶ ἐξέστη ἡ διάνοια Ἰακώβ· οὐ γὰρ ἐπίστευσεν αὐτοῖς. [45:27] ἐλάλησαν δὲ αὐτῷ πάντα τὰ ῥηθέντα ὑπὸ Ἰωσήφ... [45:28] εἶπεν δὲ Ἰσραὴλ· μέγα μοι ἐστίν, εἴ ἔτι Ἰωσήφ ὁ υἱός μου ζῇ... [46:1] Ἀπαρὰς δὲ Ἰσραὴλ... ἦλθεν ἐπὶ τὸ φρέαρ τοῦ ὅρκου... [46:2-4] ...ἀναβιβάσω σε εἰς τέλος... [46:5] ἀνέστη δὲ Ἰακώβ ἀπὸ τοῦ φρέατος τοῦ ὅρκου... [46:6-9] υἱοὶ δὲ Ρουβὴν Ἐνώχ καὶ Φαλλοῦς... [46:10-15] ...ἐν Μεσοποταμίᾳ τῆς Συρίας... [46:16-18] οὗτοι υἱοὶ Ζελφᾶς... [46:19-20] ἐγένοντο δὲ υἱοὶ Ἰωσήφ... οὗς ἔτεκεν αὐτῷ Ἀσεννὲθ θυγάτηρ Πετεφρὴ ἱερέως Ἑλίου πόλεως, τὸν Μανασσὴ καὶ τὸν Ἐφραΐμ· ἐγένοντο δὲ υἱοὶ Μανασσῆ, οὗς ἔτεκεν αὐτῷ ἡ παλλακὴ ἡ Σύρα, τὸν Μαχίρ· Μαχίρ δὲ ἐγέννησε τὸν Γαλαάδ· υἱοὶ δὲ Ἐφραΐμ ἀδελφοῦ Μανασσῆ Σουταλαάμ καὶ Ταάμ· υἱοὶ δὲ Σουταλαάμ Ἐδέμ. (Λ+X: Ἡ φράση με τα επιπλέον 5 ονόματα παραλείπεται. Αυτό όμως εξηγεί την διαφορά μεταξύ Γεν. 46:27-BMB (70 ψυχές) και Πρ. 7:14 (75 ψυχές) [46:21] υἱοὶ δὲ Βενιαμὴν Βαλὰ καὶ Χοβὼρ καὶ Ἀσβήλ· ἐγένοντο δὲ υἱοὶ Βαλὰ Γηρά καὶ Νοεμάν καὶ Ἀγχις καὶ Ρῶς καὶ Μαμφίμ καὶ Ὀριμίν· Γηρά δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀράδ. [46:22] οὗτοι υἱοὶ Ραχήλ, οὗς ἔτεκεν τῷ Ἰακώβ· πᾶσαι ψυχὰι δέκα ὀκτώ. [46:23] υἱοὶ δὲ Δὰν Ἀσόμ. [46:24] καὶ υἱοὶ Νεφθαλεὶμ Ἀσιήλ καὶ Γωνὶ καὶ Ἰσσάαρ καὶ Συλλήμ.

Ιακώβ στην Αίγυπτο οι οποίες εξήλθαν από τους μηρούς του, χωρίς τις γυναίκες των γιων του Ιακώβ, όλες ^{πάσαι} οι ψυχές [ήσαν] εξήκοντα εξ (66). **27** Και οι γιοι του Ιωσήφ, οι γεννημένοι σε αυτόν στην Αίγυπτο, ήταν δύο ψυχές· όλες ^{πάσαι} οι ψυχές του οίκου του Ιακώβ, που εισήλθαν ^{μυτήκαν} στην Αίγυπτο, [ήταν] εβδομήκοντα ^{70/#1}.

28 Απέστειλε δε [ο Ιακώβ] τον Ιούδα μπροστά απ' αυτόν προς τον Ιωσήφ, για να κατεβεί πριν απ' αυτόν στη Γεσέν· και ήλθαν στη γη Γεσέν.

29 Αφού έξεψε δε ο Ιωσήφ την άμαξά του, ανέβηκε σε συνάντηση Ισραήλ του πατέρα του στη Γεσέν· και μόλις είδε αυτόν, έπεσε πάνω στον τράχηλό ^{λαιμό} του και έκλαψε πολλή ώρα πάνω στον τράχηλό* του. **30** Και είπε ο Ισραήλ στον Ιωσήφ: Ας πεθάνω τώρα, αφού είδα το πρόσωπό σου, διότι εσύ ακόμη ^{έτι} ζεις. **31** Είπε δε ο Ιωσήφ στους αδελφούς του και στον οίκο του πατέρα του: Εγώ θ' ανέβω και θ' απαγγείλω στο Φαραώ και θα πω σ' αυτόν, Οι αδελφοί μου και ο οίκος του πατέρα μου, οι οποίοι [ήταν] στη γη Χαναάν, ήλθαν προς εμέ. **32** οι δε άνθρωποι [είναι] ποιμένες ^{βοσκοί}, διότι άνδρες κτηνοτρόφοι είναι κι έφεραν τα ποίμνια τους και τις αγέλες τους και όλα όσα έχουν.

33 Εάν λοιπόν σας καλέσει ο Φαραώ και πει: Ποιό το επιτήδευμά ^{ασχολία} σας; **34** θα πείτε: Άνδρες κτηνοτρόφοι είμαστε οι δούλοι σου από [τη] νεότητά μας μέχρι τώρα κι εμείς και οι πατέρες μας· για να κατοικήσετε στη γη Γεσέν· διότι [είναι] βδέλυγμα στους Αιγυπτίους κάθε βοσκός προβάτων.

47 ^[ΜΖ] ΑΦΟΥ ΗΛΘΕ δε ο Ιωσήφ, ενημέρωσε- ^{απήγγειλε} το Φαραώ λέγοντας: Ο πατέρας μου και οι αδελφοί μου, και τα ποίμνια τους και οι αγέλες τους και πάντα όσα έχουν, ήλθαν από τη γη Χαναάν· και δεσ, είναι στη γη Γεσέν.

2 Και αφού παρέλαβε πέντε άντρες από τους αδελφούς του, τους παρουσίασε μπροστά στο Φαραώ. **3** Και είπε ο Φαραώ στους αδελφούς του: Τι [είναι] το επιτήδευμά ^{επάγγελμα} σας; οι δε είπαν προς το Φαραώ: Βοσκοί ^{Ποιμένες} προβάτων [είναι] οι δούλοι σου και εμείς και οι πατέρες μας. **4** Είπαν ακόμα ^{έτι} προς τον Φαραώ: Ηλθαμε [για] να παροικήσουμε στη γη· διότι δεν υπάρχει βοσκή για τα ποίμνια των δούλων σου, επειδή ^{έτσι} βάρυνε

η πείνα στη γη Χαναάν· τώρα λοιπόν ας κατοικήσουν, παρακαλούμε, οι δούλοι σου στη γη Γεσέν.

5 Και είπε ο Φαραώ προς τον Ιωσήφ λέγοντας: Ο πατέρας σου και οι αδελφοί σου ήλθαν προς εσένα· **6** η γη της Αιγύπτου είναι μπροστά σου· στο καλύτερο της γης κατοίκησε τον πατέρα σου και τους αδελφούς σου· ας κατοικήσουν στη γη Γεσέν· κι αν γνωρίζεις ότι βρίσκονται ^{ανα}μεταξύ τους άντρες άξιοι, διόρισε ^{κατάστησον} αυτούς επιστάτες πάνω στα ποίμνιά μου.

7 Έφερε μέσα ^{εισήγαγε} δε ο Ιωσήφ [τον] Ιακώβ τον πατέρα αυτού και παρουσίασε ^{παρέστησεν} αυτόν μπροστά στο Φαραώ· και ευλόγησε ο Ιακώβ το Φαραώ. **8** Και είπε ο Φαραώ προς τον Ιακώβ: Ως πόσες [είναι] οι ημέρες των χρόνων ^{ετών} της ζωής σου; **9** Και ο Ιακώβ είπε προς το Φαραώ: Οι ημέρες των ετών* της παροικίας μου [είναι] 130 χρόνια ^{έτη}. λίγες και κακές ^{οδυνηρές} υπήρξαν οι ημέρες των ετών* της ζωής μου και δεν έφθασαν στις ημέρες των χρόνων ^{ετών} της ζωής των πατέρων μου στις μέρες της παροικίας τους. **10** Και ευλόγησε ο Ιακώβ το Φαραώ και εξήλθε ^{αναχώρησε} μπροστά από το Φαραώ.

11 Και κατοίκησε ^{εγκατέστησε} ο Ιωσήφ τον πατέρα του και τους αδελφούς του, και έδωσε σ' αυτούς ιδιοκτησία στη γη της Αιγύπτου, στο καλύτερο [μέρος] της γης, στη γη Ραμεσσή ^{#2}, καθώς πρόσταξε ο Φαραώ. **12** Και ^{διέτρεφε} ο Ιωσήφ το πατέρα του και τους αδελφούς του και όλο ^{πάντα} τον οίκο του πατέρα του με ψωμί ^{άρτον}, κατά τις οικογένειες [αυτών]. **13** Και άρτος* δεν [υπήρχε] σε όλη τη γη· διότι η πείνα ήταν βαριά πολύ ^{σφόδρα}, ώστε η γη της Αιγύπτου και η γη της Χαναάν απέκαμαν από την πείνα. **14** Και συγκέντρωσε ^{συνήγαγε} ο Ιωσήφ όλο ^{άπαν} το ασήμι ^{αργύριον}, που βρισκόταν στη γη [της] Αιγύπτου και στη γη Χαναάν, για το σιτάρι το οποίο αγόραζαν· και έφερε ο Ιωσήφ το ασήμι* στον οίκο του Φαραώ.

15 Και αφού τελείωσε ^{εξέλιπε} το ασήμι ^{αργύριον} από τη γη [της] Αιγύπτου και από τη γη Χαναάν, ήλθαν πάντες οι Αιγύπτιοι προς τον Ιωσήφ, λέγοντες: Δος μας άρτο ^{ψωμί}, γιατί να πεθάνουμε μπροστά σου; διότι εξέλιπε* το αργύριο. **16** Είπε δε ο Ιωσήφ: Φέρτε τα κτήνη σας και θα σας δώσω [άρτο]* αντί των κτηνών σας, εάν εξέλιπε το αργύριο*. **17** Και έφεραν τα κτήνη τους στον Ιωσήφ και έδωσε σ' αυτούς ο Ιωσήφ άρτο ^{ψωμί} αντί των αλόγων ^{ίππων} και αντί των προβάτων και αντί των βοδιών και αντί των

[46:27] Δευ. 10:22, Ιδέ Πρ.7:14 [46:28] Κφ. 31:21, Κφ. 47:1 [46:29] Κφ. 45:14 [46:30] Δου. 2:29,30 [46:31] Κφ. 47:1 [46:33] Κφ. 47:2,3 [46:34] six. 32, Κφ. 30:25, 34:5, 37:12, Κφ. 43:32, Εξ. 8:26, #1 Αστοχία μτφρ. Βάμβα [θλέπε: Πρ. 7:14] [47:1] Κφ. 46:31, Κφ. 45:10, 46:28 [47:2] Πρ. 7:13 [47:3] Κφ. 46:33, Κφ. 46:34 [47:4] Κφ. 15:13, Δευ. 26:5, Κφ. 43:1, Πρ. 7:11, Κφ. 46:34 [47:6] Κφ. 20:15 #2 Πρόκειται μάλλον για επεξηγηματικό αναχρονισμό του κειμένου, διότι οι δυναστεία των Ραμσήδων εμφανίσθηκε 450 χρόνια αργότερα, six. 4 [47:9] Ψλ.39:12, Εβ. 11:9,13, Ιωβ 14:1, Κφ. 25:7, 35:28 [47:10] six. 7 [47:11] Εξ. 1:11, 12:37, six. 6 [47:13] Κφ. 41:30, Πρ. 7:11 [47:14] Κφ. 41:56 [47:15] six. 19

ve [46:27] ...Και οι ψυχές του οίκου Ιακώβ που εισήλθαν στην Αίγυπτο ήταν 70 ψυχές. [46:28-34] ... [47:1-6] ...Εαν γνωρίζεις επιμελείς ανθρώπους αναμεσά τους, βάλε τους επόπτες στα ποίμνιά μου [47:7-11] ...το καλύτερο μέρος της χώρας, στη Ραμεσσή... [47:12-17]

ο [46:27] ...πάσαι ψυχαι οίκου 'Ιακώβ αἱ εἰσελθοῦσαι εἰς Αἴγυπτον ἐβδομήκοντα πέντε. [47:28] ...συναντήσαι αὐτῷ καθ' Ἡρώων πόλιν εἰς γῆν Ραμεσσή [47:29] Ζεύξας δὲ Ἰωσήφ τὰ ἄρματα του ἀνέβη εἰς συνάντησιν Ἰσραὴλ τῷ πατρὶ αὐτοῦ καθ' Ἡρώων πόλιν, καὶ ὄφθεις αὐτῷ ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τραχήλόν του καὶ ἔκλαυσεν κλαυθμῷ πλείονι. [47:30-32] οἱ δὲ ἄνδρες εἰσὶν ποιμένες· ἄνδρες γὰρ κτηνοτρόφοι ἦσαν, καὶ τὰ κτήνη καὶ τοὺς βόας καὶ πάντα τὰ αὐτῶν ἀγέλοι· [47:33] ...τί τὸ ἔργον ὑμῶν ἐστίν; [47:34] ἵνα κατοικήσῃτε ἐν γῇ Γεσέμ. Ἀραβία βδέλυγμα γὰρ ἐστὶν αἰγυπτίοις πᾶς ποιμὴν προβάτων. [47:1] ...καὶ τὰ κτήνη καὶ οἱ βόες αὐτῶν. [47:2-3] ...τί τὸ ἔργον ὑμῶν... οἱ παῖδες σου καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν. [47:4] εἶπαν δὲ τῷ Φαραῷ παροικεῖν ἐν τῇ γῇ, ἡκάμεν· οὐ γὰρ ἐστὶν νόμη τοῖς κτήνεσιν τῶν παίδων σου· ἐνίσχυσεν γὰρ ὁ λιμός ἐν γῇ Χαναάν· νῦν οὖν κατοικήσομεν οἱ παῖδες σου ἐν γῇ Γεσέμ. [47:5] ...ἐν γῇ Γεσέμ· εἰ δὲ ἐπίστη ὅτι εἰσὶν ἐν αὐτοῖς ἄνδρες δυνατοί, καταστήσῃ αὐτοὺς ἄρχοντας τῶν ἐμῶν κτηνῶν· ἦλθον δὲ εἰς Αἴγυπτον πρὸς Ἰωσήφ Ἰακώβ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ. [47:6] ...ἐν τῇ βελτίστῃ γῇ κατοικήσῃ τὸν πατέρα σου καὶ τοὺς ἀδελφούς σου. [47:7-9] ...μικραὶ καὶ πονηραὶ γεγόνασιν αἱ ἡμέραι τῶν ἐτῶν τῆς ζωῆς μου· οὐκ ἀφίκοντο εἰς τὰς ἡμέρας τῶν ἐτῶν τῆς ζωῆς τῶν πατέρων μου ὅς ἡμέρας παρώκησαν [47:10-11] ...ἔδωκεν αὐτοῖς κατάσχεσιν ἐν γῇ Αἰγύπτου, ἐν τῇ βελτίστῃ γῇ, ἐν γῇ Ραμεσσή καθὰ προσέταξεν Φαραῷ. [47:12] καὶ ἐσιτομέτρει Ἰωσήφ τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ καὶ παντὶ τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ σίτον κατὰ σῶμα. [47:13] σίτος δὲ οὐκ ἦν ἐν πάσῃ τῇ γῇ· ἐνίσχυσεν γὰρ ὁ λιμός σφόδρα· ἐξέλιπεν δὲ ἡ γῇ Αἰγύπτου καὶ ἡ γῇ Χαναάν ἀπὸ τοῦ λιμοῦ. [47:14] ...καὶ ἐσιτομέτρει αὐτοῖς. [47:15-17] ἤγαγον δὲ τὰ κτήνη πρὸς Ἰωσήφ, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς Ἰωσήφ ἄρτους ἀντὶ τῶν ἵππων καὶ ἀντὶ τῶν προβάτων καὶ ἀντὶ τῶν...

γαϊδουριών^{όνων}. και έθρεψε αυτούς με ψωμί^{άρτον} σε εκείνο το χρόνο^{ενιαυτώ} αντί όλων^{πάντων} των κτηνών^{ζωντανών} τους.

18 Αφού δε τελείωσε η χρονιά εκείνη, ήλθαν προς αυτόν το δεύτερο χρόνο και είπαν προς αυτόν: Δεν θα κρύψουμε από τον κύριό μας ότι τελειώσε^{εξέλιπε} το ασημί-αργύριο. και τα κτήνη έγιναν του κυρίου μας· δεν απέμεινε άλλο μπροστά στον κύριό μας, ειμή τα σώματά μας και η γη μας· **19** γιατί να χαθούμε^{απολεσθώμεν} μπροστά σου και εμείς και η γη μας; αγόρασε εμάς και τη γη μας για ψωμί^{άρτον}. και θα είμαστε εμείς και η γη μας δούλοι στο Φαραώ· και δώσε [σε μας] σπόρο, για να ζήσουμε και να μη πεθάνουμε και η γη να μη ερημωθεί.

20 Και αγόρασε ο Ιωσήφ όλη^{πάσαν} τη γη [της] Αιγύπτου για τον Φαραώ· διότι οι Αιγύπτιοι πώλησαν ο καθένας τον αγρό του, επειδή η πείνα υπερβάρυνε πάνω σ' αυτούς· έτσι η γη έγινε του Φαραώ· **21** τον δε λαό μετατόπισε αυτόν σε πόλεις, από το [ένα] άκρο των ορίων της Αιγύπτου έως το [άλλο] άκρο αυτής· **22** μόνο τη γη των ιερέων δεν αγόρασε· διότι οι ιερείς είχαν μερίδιο [προσδιορισμένο] από το Φαραώ· και έτρωγαν το μερίδιό τους, το οποίο έδωκε σ' αυτούς ο Φαραώ· γι' αυτό δεν πούλησαν τη γη τους.

23 Τότε είπε ο Ιωσήφ προς το λαό: Να^{ιδού}, αγόρασα εσάς και τη γη σας σήμερα στον Φαραώ· να^{ιδού}, λάβετε σπόρο και σπείρετε τη γη· **24** και στον καιρό της συγκομιδής^{των γεννημάτων}, θα δώσετε το ένα πέμπτο στο Φαραώ· τα δε τέσσερα μέρη θα είναι σε σας για σπορά των αγρών και δια τροφή σας και για όσους είναι^{κατοικούντας/όντας} στα σπίτια σας και για τροφή των παιδιών σας.

25 Οι δε είπαν: Εσύ έσωσες τη ζωή μας· ας βρούμε χάρη μπροστά στον κύριό μας και θα είμαστε δούλοι του Φαραώ. **26** Και κατέστησε^{έθεσεν} ο Ιωσήφ αυτό νόμο στη γη της Αιγύπτου [που ισχύει] μέχρι σήμερα, να δίνεται [δηλαδή] το ένα πέμπτο στο Φαραώ· εκτός της γης των ιερέων μόνο, [η οποία] δεν έγινε [κτήμα] του Φαραώ.

27 Κατοίκησε δε ο Ισραήλ στη γη της Αιγύπτου, στην γη Γεσέν· και απόκτησαν σε αυτή κτήματα, και αυξήθηκαν και πληθύνθηκαν πολύ^{σφόδρα}. **28** Έζησε δε ο Ιακώβ στη γη της Αιγύπτου 17 χρόνια^{έτη}· και έγιναν οι ημέρες των χρόνων^{ετών} της ζωής του Ιακώβ 147 έτη*.

29 Και πλησίασαν οι μέρες του Ισραήλ για να πεθάνει· και αφού κάλεσε το γιο του τον Ιωσήφ, είπε προς αυτόν: Εάν βρήκα τώρα χάρη μπροστά σου, βάλε, παρακαλώ, το χέρι σου κάτω από το μηρό μου, και κάνε σε μένα έλεος και αλήθεια· μη με θάψεις, παρακαλώ, στην Αίγυπτο· **30** αλλά θα κοιμηθώ με τους πατέρες μου και θα με μεταφέρεις^{μετακομίσει} από την Αίγυπτο και θα με θάψεις στον τάφο τους. Ο δε είπε: Εγώ θα κάνω κατά το λόγο σου. Ο δε είπε: Ορκίσου^{ώμοσόν} μου και ορκίσθηκε* σε αυτόν. **31** Και προσκύνησε ο Ισραήλ πάνω στο άκρο της ράβδου [του].

48 [ΜΗ] ΜΕΤΑ ΔΕ τα πράγματα αυτά, είπαν προς τον Ιωσήφ: Δες^{ιδού}, ο πατέρας σου ασθενεί. Και έλαβε μαζί του, τους δύο γιους του, το Μανασσή και τον Εφραΐμ. **2** Και ανάγγειλαν στον Ιακώβ, λέγοντες: Να^{ιδού}, ο γιος σου Ιωσήφ έρχετε προς εσένα· και αφού ανέλαβε δύναμη, ο Ισραήλ κάθησε πάνω στο κρεβάτι^{κλίνη}. **3** Και είπε ο Ιακώβ στον Ιωσήφ: Ο Θεός ο Παντοδύναμος^(Ο·) φάνηκε σε εμένα στη Λούζ στη γη Χαναάν και με ευλόγησε· **4** και είπε προς εμέ:

Δες^{ιδού}, εγώ θα σε αυξήσω και θα σε πληθύνω και θα σε καταστήσω σε πλήθος λαών· και θα δώσω τη γη αυτή στο σπέρμα σου μετά σε, σε παντοτινή ιδιοκτησία. **5** Τώρα λοιπόν οι δύο γιοι σου, οι γεννηθέντες σε σένα στη γη της Αιγύπτου, πριν εγώ έλθω προς εσένα στη Αίγυπτο είναι δικοί μου· ο Εφραΐμ και ο Μανασσής θα είναι σε μένα όπως ο Ρουβήν και ο Συμεών· **6** τα δε παιδιά^{τέκνα} σου όσα γεννήσεις μετά από αυτούς, θα είναι δικά σου· κατά το όνομα των αδελφών τους θα ονομαστούν [μέσα] στην κληρονομιά τους.

7 Όταν δε εγώ ερχόμουν από [την] Παδάν, μου πέθανε η Ραχήλ στο δρόμο^{καθ' οδόν} στη γη Χαναάν, ενώ δεν [απέλειπε] παρά^{ειμή} λίγο διάστημα [για] να φθάσουμε στην Εφραθά· και την έθαψα εκεί στην οδό [της] Εφραθά· αυτή [είναι] η Βηθλεέμ.

8 Βλέποντας^{ιδών} δε ο Ισραήλ τους γιους του Ιωσήφ, είπε: Ποιοι [είναι] αυτοί; **9** και είπε ο Ιωσήφ προς τον πατέρα αυτού: Αυτοί [είναι] οι γιοι μου, τους οποίους μου έδωσε ο Θεός εδώ^{ενταύθα}. Ο δε είπε: Φέρε αυτούς, παρακαλώ, προς εμέ, για να ευλογήσω αυτούς. **10** Ήταν δε τα μάτια^{οι οφθαλμοί} του Ισραήλ νωθρά^{βαρυποί} από τα γεράματα, δεν μπορούσε να βλέπει. Και πλησίασε αυτούς προς αυτόν· και φίλησε αυτούς και τους αγκάλιασε.

[47:21] Εσρ. 7:24 [47:25] Κφ. 33:15 [47:26] six. 22 [47:27] six.11, Κφ. 46:3 [47:29] Δευ. 31:14, 1Βα. 2:1, Κφ. 24:1, Κφ. 24:49, Κφ. 50:25 [47:30] 2Σα. 19:37, Κφ. 49:29, 50:5,13, Κφ. 48:2, 1Βα. 1:47, Εβ. 11:21 [48:3] Κφ. 28:13,19, 35:6,9 [48:4] Κφ. 17:8 [48:5] Κφ. 41:50, 46:20, Ι.Ν. 13:7, 14:4 [48:7] Κφ. 35:9, 16,19 [48:9] Κφ. 33:5, Κφ. 27:4 [48:10] Κφ. 27:1, Κφ. 27:27

vg [47:18-25] ...η ζωή μας είναι στα χέρια σου; ας κοιτάξει ευνοϊκά ο Κυριός μου σε μας, και ευχαρίστως θα υπηρετήσουμε τον βασιλιά [47:26-31] Ορκίσου σε μένα. Και καθώς αυτός ορκιζόταν, ο Ισραήλ δόξαζε το Θεό, χαπλώνοντας στο κεφάλι του κρεβατιού. [48:1-3] Ο Παντοδύναμος Θεός μου εμφανίστηκε στην Λούζα... [48:4-7] ...οταν εξήλθα απ' την Μεσοποταμία, η Ραχήλ πέθανε...κι ήταν άνοιξη, πήγα στην Εφραθα και την έθαψα κοντά στον δρόμο προς Εφραθά, η οποία επίσης ονομάζεται Βηθλεέμ...

ο' [47:18] ...μήποτε **έκτρίβωμεν** από του κυρίου ήμῶν· εἰ γὰρ ἐκλέλοιπεν τὸ ἀργύριον ...καὶ οὐχ ὑπολείπεται ἡμῖν ἐναντίον τοῦ κυρίου ἡμῶν, ἀλλὰ ἡ τὸ ἴδιον σῶμα καὶ ἡ γῆ ἡμῶν. [47:19] ...ἐσόμεθα ἡμεῖς καὶ ἡ γῆ ἡμῶν **παῖδες** Φαραώ. [47:20] ...ἐπεκράτησεν γὰρ αὐτῶν ὁ λιμός... [47:21] καὶ τὸν λαὸν κατεδουλώσατο αὐτῷ εἰς παῖδας ἀπ' ἀκρῶν ὁρίων Αἰγύπτου ἕως τῶν ἀκρῶν. [47:22] ...ἔδωκεν **δόμα** τοῖς ἱερεῦσιν Φαραώ, καὶ ἡσθιον τὴν **δόσιν** ἣν ἔδωκεν αὐτοῖς Φαραώ. [47:23] ...λάβετε ἑαυτοῖς **σπέρμα**... [47:24-25] ...καὶ ἐσόμεθα παῖδες Φαραώ. [47:26-28] ἐπέζησεν δὲ Ἰακώβ ἐν γῇ Αἰγύπτῳ δεκά ἐπτὰ ἔτη· ἐγένοντο αἱ ἡμέραι Ἰακώβ ἐνιαυτῶν τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἑκατὸν τεσσαρακονταεπτὰ ἔτη. [47:29] ...εἰ εὗρηκα χάριν ἐναντίον σου ὑπόθες τὴν χεῖρά σου ὑπὸ τὸν μηρόν μου καὶ ποιήσεις ἐπ' ἐμέ **ἐλεημοσύνην** καὶ ἀλήθειαν τοῦ μή με θάψαι ἐν Αἰγύπτῳ [47:30] ἀλλὰ κοιμηθῆσομαι μετὰ τῶν πατέρων μου καὶ ἀρείς με ἐξ Αἰγύπτου καὶ θάψεις με ἐν τῷ τάφῳ αὐτῶν ὃ δὲ εἶπεν ἐγὼ ποιήσω κατὰ τὸ **ῥῆμά** σου [48:1] ἐγένετο δὲ μετὰ τὰ **ῥήματα** ταῦτα καὶ ἀπηγγέλη τῷ Ἰωσήφ ὅτι ὁ πατήρ σου **ἐνοχλεῖται**. [48:2] ...καὶ **ἐνισχύσας** Ἰσραὴλ... [48:3-4] καὶ εἶπέν μοι· ἰδοὺ ἐγὼ αὐξάνω σε καὶ πληθύνω σε, καὶ ποιήσω σε εἰς **συναγωγὰς ἐθνῶν**, καὶ δώσω σοι τὴν γῆν ταύτην καὶ τῷ σπέρματί σου μετὰ σοῦ εἰς **κατάσχεσιν αἰώνιον**. [48:5-6] τὰ δὲ ἔκγονα... ἐν τοῖς ἐκείνων κλήροισ [48:7] ...**ἐκ Μεσοποταμίας τῆς Συρίας**... ἐγγίζοντός μου **κατὰ τὸν ἱππόδρομον** Χαβραθὰ τῆς γῆς τοῦ ἐλθεῖν Ἐφραθὰ, καὶ κατῶρυξα αὐτὴν ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ ἱπποδρόμου (αὕτη ἐστὶ Βηθλεέμ) — σ.σ. Σοβαρότατες ἐρμηνευτικὲς αὐθαρεσίαις Ὅ· καθὼς δὲν υπήρχαν τότε ἱππόδρομοι. [48:8-10] οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ Ἰσραὴλ ἐβαρύνθησαν ἀπὸ τοῦ γήρους... καὶ περιέλαβεν αὐτούς.

11 Και είπε ο Ισραήλ προς τον Ιωσήφ: Δεν έλπιζα να δω το πρόσωπό σου· και να^{ιδού}, ο Θεός μου έδειξε και το σπέρμα σου. **12** Και απομάκρυνε^{εξήγαγεν} αυτούς ο Ιωσήφ ανάμεσα από τα γόνάτα του. Και προσκύνησε κατά πρόσωπο ως το έδαφος.

13 Λαμβάνοντας δε αυτούς ο Ιωσήφ και τους δύο αμφοτέρους, τον Εφραΐμ στα δεξιά του από τα αριστερά του Ισραήλ, και τον Μανασσή στ' αριστερά του προς τα δεξιά του Ισραήλ, πλησίασε σε αυτόν. **14** Και απλώνοντας^{εκτείνας} ο Ισραήλ τη δεξιά του επέθεσε πάνω στο κεφάλι του Εφραΐμ, ο οποίος [ήταν] ο νεότερος, την δε αριστερά του πάνω στο κεφάλι του Μανασσή, εναλλάσσοντας [σκοπώντας] τα χέρια του· διότι^{αν} και ο Μανασσής [ήταν] ο πρωτότοκος.^(Ο')

15 Και ευλόγησε τον Ιωσήφ και είπε: Ο Θεός, μπροστά στον οποίο περπάτησαν οι πατέρες μου Αβραάμ και Ισαάκ, ο Θεός ο οποίος με ποίμανε από τη γέννησή μου μέχρι αυτή την ημέρα, **16** ο άγγελος ο οποίος με λύτρωσε απ' όλα^{πάντων} τα κακά, να ευλογήσει τα παιδιά [αυτά]· και να ονομασθεί πάνω σ' αυτά το όνομά μου και το όνομα των πατέρων μου Αβραάμ και Ισαάκ, και να αυξηθούν^{πληθυνθούν} σε πλήθος μέγα πάνω στη γη.

17 Και βλέποντας^{ίδων} ο Ιωσήφ ότι επέθεσε ο πατέρας του το χέρι του το δεξί πάνω στο κεφάλι του Εφραΐμ, δυσανεκτήθηκε· και έπιασε το χέρι του πατέρα του για να μεταθέσει αυτό από το κεφάλι του Εφραΐμ πάνω στο κεφάλι του Μανασσή. **18** Κι είπε ο Ιωσήφ προς τον πατέρα του: Μη έτσι^{οὕτω}, πατέρα μου, διότι αυτός [είναι] ο πρωτότοκος· επίθεσε την δεξιά σου πάνω στο κεφάλι αυτού.

19 Αλλ' ο πατέρας του δεν θέλησε· και είπε: Ξέρω, παιδί^{τέκνον} μου, ξέρω· και αυτός θα γίνει^{κατασταθεί} λαός και αυτός^{προσέτι} θα γίνει μέγας· αλλ' όμως ο αδελφός αυτού ο νεότερος θα είναι μεγαλύτερος αυτού και το σπέρμα του θα γίνει πλήθος εθνών.

20 Και ευλόγησε αυτούς την ημέρα εκείνη, λέγοντας: Σε σε [αναφερόμενος] θα ευλογεί ο Ισραήλ, λέγοντας: Ο Θεός να σε κάμει ως τον Εφραΐμ και ως τον Μανασσή. Και έθεσε τον Εφραΐμ προ^{πριν} του Μανασσή.

21 Και είπε ο Ισραήλ προς τον Ιωσήφ: Κοίτα^{ιδού}, εγώ πεθαίνω· και ο Θεός θα είναι με σας και θα σας επαναφέρει στη γη των πατέρων σας· **22** και εγώ δίνω σε σένα ένα μερίδιο υπέρ^{παρά} πάνω απ' τους αδελφούς σου, το οποίο έλαβα απ' τα χέρια των Αμορραίων με το μαχαίρι μου και με το τόξο μου.

49 [ΜΘ] ΚΑΛΕΣΕ ΔΕ ο Ιακώβ τους γιους του και είπε: Συναχθείτε, για να σας αναγγείλω τι μέλλει να συμβεί σε εσάς στις έσχατες ημέρες· **2** συναχθείτε και ακούστε, γιοι του Ιακώβ, και ακροασθείτε τον Ισραήλ τον πατέρα σας.

3 ΡΟΥΒΗΝ ο πρωτότοκός μου, συ [η] ισχύς^{σφρίγος} μου και [η] αρχή των δυνάμεών μου, έξοχος κατά την αξία και έξοχος στη δύναμη. **4** Ξέβρασες σα νερό^{ύδωρ}. Δεν θα 'χεις την υπεροχή· διότι ανέβηκες πάνω στο κρεβάτι του πατέρα σου· τότε [το] μίανες· πάνω στη κλίνη* μου ανέβηκες.

5 ΣΥΜΕΩΝ και ΛΕΥΙ οι αδελφοί, όργανα αδικίας [είναι] τα μαχαίρια^{ξίφη} τους· **6** στη βουλή^{παρέα} τους μη μπεις, ψυχή μου· στη συνέλευση τους μην ενωθείς, τιμή μου· διότι στο θυμό τους σκότωσαν ανθρώπους και στο πείσμα τους κατεδάφισαν τείχος. **7** Επικατάρατος ο θυμός τους, γιατί [ήταν] αυθάδης· και η οργή τους, γιατί [ήταν] σκληρή· θα διαμοιράσω αυτούς στον Ιακώβ, και θα διασκορπίσω αυτούς στον Ισραήλ.

8 ΙΟΥΔΑ, σένα θα επαινέσουν οι αδελφοί σου· το χέρι σου [θα είναι] πάνω στον τράχηλο^{λαιμό} των εχθρών σου· οι γιοι του πατέρα σου θα σε προσκυνήσουν. **9** Σκύμνος λιονταριού^{λιονταράκι} [είναι] ο Ιούδας· από τη λεία^{εκ του θηρεύματος}, γιε μου, ανέβηκες· [καθώς] ξάπλωσε-αναπεσών κοιμήθηκε σαν λιοντάρι και σαν λιονταράκι^{σκύμνος} λέοντος· ποιος θα ξυπνήσει^{εγείρει} αυτόν;

10 Δεν θα εκλείψει το σκήπτρο απ' τον Ιούδα, ούτε νομοθέτης^{διδάχος} μέσα απ' τα πόδια του, έωςού έλθει ο Σηλώ· και σ' αυτόν [θα 'ναι] η υπακοή των λαών. **11** Στην άμπελο^{κλήμα} δένει το πωλάριο του, και στον εκλεκτό βλαστό το παιδί της γαϊδούρας^{όνου} του· θα πλύνει σε κρασί^{εν οίνω} το ρούχο^{ένδυμα} του και στο αίμα του σταφυλιού την στολή^{περιβόλαιον} του· **12** Τα μάτια^{οφθαλμοί} του [θα

[48:11] Κφ. 45:26 [48:14] six. 19 [48:15] Εβ. 11:21, Κφ. 17:1, 24:40 [48:16] Κφ. 28:15, 31:11, 13:24, Ψλ. 34:22, 121:7, Αμω. 9:12, Πρ. 15:17 [48:17] six. 14 [48:19] Αρ. 1:33, 2:19, 21, Δευ. 33:17 Απ. 7:6, 8 [48:20] Ρουθ 11:11 [48:21] Κφ. 46:4, 50:24 [48:22] Ι.Ν. 24:32, ΙΧρ. 5:2, Ιωα. 4:5, Κφ. 15:16, 34:28, Ι.Ν. 17:14 [49:1] Δευ. 33:1, Αμω. 3:7, Αρ. 24:14, Δευ. 4:30, Ησ. 2:2, 39:6, Ιερ. 23:20, Δαν. 2:28, 29, Πρ. 2:17, Εβ. 1:1, Ψλ. 34:11 [49:3] Κφ. 29:32, Δευ. 21:17, Ψλ. 78:51 [49:4] ΙΧρ. 5:1, Κφ. 35:22, Δευ. 27:20, ΙΧρ. 5:1 [49:5] Κφ. 29:33, 34, Παρ. 18:9, Κφ. 34:25 [49:6] Παρ. 1:15, 16, Ψλ. 26:9, Εφ. 5:11, Ψλ. 16:9, 30:12, 57:8, Κφ. 34:26 [49:7] Ι.Ν. 19:1, 21:5 [49:8] Κφ. 29:35, Δευ. 33:7, Ψλ. 18:40, Κφ. 27:29, ΙΧρ. 5:2 [49:9] Ωσ. 5:14, Απ. 5:5, Αρ. 23:24, 24:9 [49:10] Αρ. 24:17, Ιερ. 30:21, Ζαχ. 10:11, Ψλ. 60:7, 108:8, Αρ. 21:18, Δευ. 28:57, Ησ. 11:1, 62:11, Ιεζ. 21:27, Δαν. 9:25, Ματ. 21:9, Λου. 1:32, 33 [49:11] Ησ. 2:2, 11:10, 42:1, 4, 49:6, 7, 22, 23, 55:4, 5, 60:1-5, Αγγ. 2:7, Λου. 2:30-32, 2Βα. 18:32

ve [48:11-14] Αλλά αυτός, εκτεινώντας μπροστά το δεξί του χέρι, το έβαλε στο κεφάλι του Εφραΐμ, του νεότερου αδελφού; και το αριστερό πάνω στο κεφάλι του Μανασσή, που ήταν ο μεγαλύτερος, αλλάζοντας τα χέρια του. [48:15-17] Και ο Ιωσήφ βλέποντας ότι έθεσε το δεξί του χέρι πάνω στο κεφάλι του Εφραΐμ, δυσανεκτήθηκε πολύ και παίρνοντας το χέρι του πατέρα του, προσπάθησε να το σηκώσει απ' το κεφάλι του Εφραΐμ, και να το μετακινήσει στο κεφάλι του Μανασσή. [48:18-21] ... [49:1-3] ... έξοχος σε χαρίσματα, μεγαλύτερος στο να κυβερνά. [49:4-5] δοχεία αδικίας, μισθωτοί για πόλεμο [49:6] για το θελήμά τους γκρέμισαν έναν τοίχο [49:7-10] ... ούτε κυβερνήτης απο τον μηρό του, έως ότου να έλθει ΕΚΕΙΝΟ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΣΤΑΛΕΙ, και αυτός θα είναι η προσδοκία των εθνών [49:11-13] Ο Ζαβουλών θα κατοικήσει σε ακτή, και σε πέρασμα πλοίων, φθάνοντας μέχρι την Σιδώνα [49:14] ... ξαπλώνοντας κάτω ανάμεσα στα σύνορα/όρια. [49:15] ... και υπόταξε τον ώμο του για μεταφορέας. και έγινε τιμής ενεκεν δούλος [49:16-19] Ο Γαδ, ζωσμένος, θα δώσει μάχη μπροστά του: και ο ίδιος θα ζωσθεί από πίσω

o [48:11-12] ... επί της γης. [48:13-15] ... ο Θεός, ὃ εὐηρέστησαν οἱ πατέρες μου... ὁ τρέφων με ἐκ νεότητός μου ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, [48:16] ὁ ἄγγελος ὁ ῥυθιμένος με ἐκ πάντων τῶν κακῶν... [48:17-22] ἐγὼ δὲ διδωμί σοι Σίκιμα ἐξαιρέτον ὑπὲρ τοὺς ἀδελφούς σου, ἦν ἔλαβον ἐκ χειρὸς Ἀμορραίων ἐν μαχαίρᾳ μου καὶ τόξῳ. [49:1-3] ... ἀρχὴ τέκνων μου, σκληρὸς φέρεσθαι καὶ σκληρὸς αὐθάδης (Λ+X: ἐξόχος ὑπερῆφανος καὶ ἐξόχος αὐθάδης). [49:4] ἐξύβρισας ὡς ὕδωρ· μὴ ἐκξέσης· ἀνέβης γὰρ ἐπὶ τὴν κοίτην τοῦ πατρὸς σου· τότε ἐμίανας τὴν στρωμνὴν· οὐκ ἀνέβης. [49:5] Συμεὼν καὶ Λευὶ, ἀδελφοί· συνετέλεσαν ἀδικίαν ἐξ αἰρέσεώς αὐτῶν (Λ+X: ἀνηλεὲς ὄπλα εἶναι τὰ ξίφη τους). [49:6] εἰς βουλήν αὐτῶν μὴ ἔλθῃ ἡ ψυχὴ μου, καὶ ἐπὶ τῇ συστάσει αὐτῶν μὴ ἔρεσαι τὰ ἡπατὰ μου· ὅτι ... καὶ ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ αὐτῶν ἐνευροκόπησαν ταῦρον. [49:7] ... καὶ ἡ μῆνις αὐτῶν, ὅτι ἐσκληρύνθη· διαμεριῶ αὐτοὺς ἐν Ἰακώβ, καὶ διασπερῶ αὐτοὺς ἐν Ἰσραὴλ. [49:8] Ἰούδα... αἱ χεῖρές σου ἐπὶ νώτῳ τῶν ἐχθρῶν σου... [49:9] σκύμνος λέοντος Ἰούδα· ἐκ βλαστοῦ, υἱέ μου, ἀνέβης· ἀναπεσὼν ἐκοιμήθης ὡς λέων, καὶ ὡς σκύμνος· τίς ἐγερεῖ αὐτόν; [49:10] οὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ Ἰούδα, καὶ ἡγούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθῃ τὰ ἀποκείμενα αὐτῷ· καὶ αὐτός ἐστιν προσδοκία ἐθνῶν (Λ+X: Ἐκεῖνος, εἰς τὸν ὁποῖον τοῦτο τὸ σκήπτρον ἀνήκει, θὰ ὑπακούσουν ὅλοι οἱ λαοί). [49:11] ...τῇ ἐλίκῃ (Λ+X: εἰς τὴν ἐκλεκτὴν ἄμπελον).

είναι] κόκκινα^{ερυθροί} απ' το κρασί^{οίνου} και τα δόντια του λευκά απ' το γάλα.

13 Ο ΖΑΒΟΥΛΩΝ θα κατοικήσει σε λιμάνι θάλασσας και θα 'ναι μέσα σε λιμένα πλοίων· το δε όριό του [θα εκταθεί] μέχρι [την] Σιδώνα.

14 Ο ΙΣΣΑΧΑΡ [είναι] γαΐδαρος^{όνος} δυνατός, ξαπλωμένος^{κοιτώμενος} ανάμεσα σε επαύλεις^(βλ. Ο'). **15** Και όταν είδε ότι η ανάπαυση [ήταν] καλή και ο τόπος τερπνός^{απολαυστικός}, έκλινε τον ώμο του σε φορτίο και έγινε δούλος υποτελής.

16 Ο ΔΑΝ θα κρίνει το λαό του, σαν μία από τις φυλές του Ισραήλ. **17** Ο Δαν θα είναι φίδι^{όφις} στο δρόμο^{οδού}, οχιά^{ασπίς} στα μονοπάτια^{τριβού}, δαγκώνοντας τις φτέρνες των αλόγων^{ίππων}, ώστε ο αναβάτης^{αίππεύς} του θα πέφτει προς τα πίσω. **18** Τη σωτηρία σου περίμενα, Κύριε.

19 Τον ΓΑΔ θα κουρσεύσουν πειρατές· πλην [και] αυτός στο τέλος θα πειρατεύσει.

20 Του ΑΣΗΡ το ψωμί^{άρτος} [θα είναι] παχύ· και αυτός θα δίνει βασιλικά^(Λ+Χ) εδέσματα^{τροφάς}.

21 Ο ΝΕΦΘΑΛΙ [είναι] ελαφίνα απολυμένη, προφέροντας^{δίδων} λόγια αρεστά.

22 Ο ΙΩΣΗΦ, [είναι] κλαδί καρποφόρο, κλαδί καρποφόρο κοντά σε πηγή, [του οποίου] οι βλαστοί^{επ'}εκτείνονται πάνω στον τοίχο. **23** Οι τοξότες τον πίκραναν και τόξευσαν [εναντίον του], και τον εχθρεύθηκαν. **24** Αλλά το τόξο του έμεινε δυνατό και οι βραχίονες των χειρών του ενδυναμώθηκαν δια [μέσω] των χειρών του ισχυρού [Θεού] του Ιακώβ· από εκεί ο Ποιμένας, η Πέτρα του Ισραήλ. **25** [και αυτό] διά [μέσω] του Θεού του πατέρα σου, ο οποίος θα σε βοηθεί, και δια [μέσω] του Παντοδυνάμου, ο οποίος θα σε ευλογεί, [θα έχεις] ευλογίες του ουρανού άνωθεν, ευλογίες της αβύσσου κάτωθεν, ευλογίες των μαστών και της μήτρας. **26** οι ευλογίες του πατέρα σου υπερίσχυσαν πάνω απ' τις ευλογίες των προγόνων μου ως τις ψηλές κορυφές των αιωνίων βουνών· θα' είναι πάνω στο κεφάλι του Ιωσήφ και πάνω στη κορυφή του εκλεκτού μεταξύ των αδελφών του.

27 Ο BENIAMIN θα 'ναι λύκος άρπαγας· το πρωϊ θα κατατρώει θήραμα, και το δειλινό^{εσπέρας} θα διαιρεί λάφυρα.

28 Όλοι^{πάντες} αυτοί [είναι] οι 12 φυλές του Ισραήλ, και αυτό [είναι] το οποίο μίλησε προς αυτούς ο πατέρας τους και ευλόγησε αυτούς· τον καθένα κατά την ευλογία αυτού, ευλόγησε αυτούς. **29** Και παράγγειλε σε αυτούς και είπε προς αυτούς:

Εγώ προστίθεμαι στο λαό μου· θάψτέ με μαζί με τους πατέρες μου στο σπήλαιο το [ευρισκόμενο μέσα] στον αγρό [του] Εφρών του Χετταίου. **30** μέσα στο σπήλαιο το [ευρισκόμενο] στον αγρό Μαχπελάχ^{απέ-}ναντι της Μαμβρή στη γη Χαναάν, το οποίο ο Αβραάμ αγόρασε μαζί με τον αγρό από τον Εφρών το Χετταίο για κτήμα μνημείου. **31** εκεί έθαψαν τον Αβραάμ και Σάρρα τη γυναίκα του· εκεί έθαψαν τον Ισαάκ και Ρεβέκκα τη γυναίκα του· και εκεί έθαψα εγώ τη Λεία. **32** η αγορά του αγρού και του σπηλαιού του μέσα σε αυτό [έγινε] από^{παρά} τους γιους του Χετ.

33 Και αφού τελείωσε ο Ιακώβ τις παραγγελίες στους γιους αυτού, έσυρε τα πόδια του πάνω στο κρεβάτι^{κλίνη} και εξέπνευσε^{ξεψύχησε}· και προστέθηκε στο λαό αυτού.

50 [N] ΚΑΙ ΕΠΕΣΕ Ο ΙΩΣΗΦ πάνω στο πρόσωπο του πατέρα του κι έκλαψε πάνω σ' αυτόν και τον φίλησε. **2** Και πρόσταξε ο Ιωσήφ τους δούλους του, τους γιατρούς να βαλσαμώσουν τον πατέρα του· και βαλσάμωσαν οι γιατροί τον Ισραήλ.

3 Και συμπληρώθηκαν γι' αυτόν 40 μέρες· διότι έτσι συμπληρώνονται οι ημέρες της βαλσάμωσης· και πένθησαν αυτόν οι Αιγύπτιοι 70 ημέρες. **4** Αφού δε παρήλθαν οι μέρες του πένθους του, μίλησε ο Ιωσήφ προς τον οίκο του Φαραώ, λέγοντας: Εάν τώρα βρήκα χάρη μπροστά σας, μιλήστε, παρακαλώ, στα αυτιά^{ωτα} του Φαραώ, λέγοντες:

5 Ο πατέρας μου με όρκισε, λέγοντας, Δες^{ίδου}, εγώ πεθαίνω· στο μνημείο μου, το οποίο έσκαψα για τον εαυτό μου στη γη Χαναάν, εκεί θα με θάψεις· τώρα λοιπόν ας ανεβώ, παρακαλώ, κι ας θάψω το πατέρα μου· και θα επιστρέψω.

6 Και είπε ο Φαραώ: Ανέβα και θάψε τον πατέρα σου καθώς σε όρκισε. **7** Και ανέβηκε ο Ιωσήφ [για] να θάψει το πατέρα του· και ανέβηκαν μαζί του όλοι οι δούλοι του Φαραώ, οι πρεσβύτεροι του οίκου του, και

[49:12] Παρ. 23:29 [49:13] Δευ. 33:18,19, Ι.Ν. 19:10 [49:15] 1Σα. 10:9 [49:16] Δευ. 33:22, Κρ. 18:1,2 [49:17] Κρ. 18:27 [49:18] Ψλ. 25:6, 119:166,174, Ησ. 25:9 [49:19] Δευ. 33:20, 1Χρ. 5:18 [49:20] Δευ. 33:24, Ι.Ν. 19:24 [49:21] Δευ. 33:23 [49:23] Κρ. 37:4,24,28, 39:20,42:21, Ψλ. 118:13 [49:24] Ιωβ 29:20,Ψλ. 37:15, Ψλ. 132:3, Κρ. 45:11, 47:12, 50:21, Ψλ. 70:1, Ησ. 28:16 [49:25] Κρ. 28:13, 35:3, 43:23, Κρ. 17:1, 35:11, Δευ. 33:13 [49:26] Δευ. 33:15,Αββ. 3:6, Δευ. 33:16 [49:27] Κρ. 20:21,25, Ιεζ. 22:25, Αρ. 23:24, Εσθ. 8:11, Ιεζ. 39:10, Ζαχ.14:1,7 [49:29] Κρ. 15:15,25:8, Κρ. 47:40, 2Σα. 19:37, Κρ. 50:13 [49:30] Κρ. 23:16 [49:31] Κρ. 23:19,25:9, Κρ. 35:29 [49:33] six. 29 [50:1] Κρ. 46:4 2, Βα.13:14 [50:2] six 26, 2Χρ. 16:14,Ματ. 26:12, Μαρ. 14:8,16:1, Λουκ. 24:1, Ιωα. 12:7, 19:30,40 [50:3] Αρ. 20:29,Δευ. 34:8 [50:4] Εσθ. 4:2 [50:5] Κρ.47:29, 2Χρ. 16:14, Ησ. 22:16, Ματ. 27:60

ve [49:20-21] Ο Νεφθαλι, ένα λυμένο αρσενικό ελάφι, που προφέρει όμορφα λόγια. [49:22] Ο Ιωσήφ ένας γιος που ανέρχεται ...οι κόρες τρέχουν πάνω κάτω πάνω στο τείχος... [49:23] Αλλά αυτοί με τα βελάκια του προκάλεσαν και μάλωσαν μαζί του, και μίσησαν αυτόν. [49:24-26] Οι ευλογίες του πατέρα σου ενδυναμώνονται με τις ευλογίες των πατέρων του: έως ότου η επιθυμία των αιωνίων υψωμάτων θα έλθει: είχε να είναι πάνω στο κεφάλι του Ιωσήφ και πάνω στο στέμμα του Ναζωρίτη μεταξύ των αδελφών του. [49:27-29] στη διπλή σπηλιά, που είναι στον αγρό του Εφρών... [49:30-32] ... [50:1-2] Και διέταξε τους υπηρέτες του, τους ιατρούς, να βαλσαμώσουν τον πατέρα του. [50:3-6]

σ' [49:12] χαροποι (Λ+Χ: ^{Θολοί}) οι όφθαλμοί αυτού από οίνου και... [49:13] ...παράλιος κατοικήσει... και αυτός παρ' όρμον πλοίων... [49:14] 'Ισσα-
χάρ τὸ καλὸν ἐπεθύμησεν (Λ+Χ: ^{εἶναι ῥωμαλέος ὄνος}) ἀναπαυόμενος ἀνὰ μέσον τῶν κληρῶν (Λ+Χ: ^{φαράγγων}). [49:15] και ιδών την ανάπαυσιν
ὅτι καλή, και την γῆν ὅτι πῖων, ὑπέθηκεν τὸν ὦμον αὐτοῦ εἰς τὸ πονεῖν, και ἐγενήθη ἀνὴρ γεωργός (Λ+Χ: ^{καὶ ὅτι γῆ καλή, προσέφερε τὸν ὦμον}
του γιὰ νὰ βαστάξῃ φορτία, και ἐγένετο δούλος ὑποτελής). [49:16-17] (Λ+Χ: ^{ὄφις κερασφόρος παραπλεύρως τῆς ἀτραποῦ}). [49:18-19] Γὰδ πειρα-
τήριον πειρατεύσει αὐτόν· αὐτὸς δὲ πειρατεύσει αὐτῶν κατὰ πόδας. [49:20] Ἀσὴρ πῖων αὐτοῦ ὁ ἄρτος, και αὐτὸς δώσει τρυφὴν ἄρχουσιν. [49:21]
Νεφθαλί, στέλεχος ἀνεμμένων, ἐπιδιδούς ἐν τῷ γεννήματι κάλλος (Λ+Χ: ^{ἐλαφος ἐλευθέρᾳ περιφερομένη, ἡ ὁποία τίκτει ὠραία ἐλάφια}). [49:22]
υἱὸς ὑψημένους Ἰωσήφ, υἱὸς ὑψημένους ζηλωτός, υἱὸς μου νεώτατος, πρὸς μέ ἀνάστρεψον [49:23-24] και συνετρίβῃ μετὰ κράτους τὰ τόξα
αὐτῶν, και ἐξελύθη τὰ νεῦρα βραχιόνων χειρῶν αὐτῶν... [49:26] εὐλογίας ...ὑπερίσχυσεν ἐπ' εὐλογίας ὀρέων μονίμων και ἐπ' εὐλογίας θινῶν
ἀενάων· ἔσονται ἐπὶ κεφαλὴν Ἰωσήφ και ἐπὶ κορυφῆς ὧν ἠγήσατο ἀδελφῶν. [49:27] ...τὸ πρῶτον ἐδεταί ἔτι, και εἰς τὸ ἐσπέρας διαδώσει τρο-
φήν. [49:28-30] ἐν τῷ σπηλαίῳ τῷ διπλῷ... [49:31-33] και κατέπαυσεν Ἰακώβ ἐπιτάσων τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ· και ἐξάρας τοὺς πόδας... ἐξέλειπεν...

όλοι^{πάντες} οι πρεσβύτεροι της γης Αιγύπτου **8** και όλος ο οίκος του Ιωσήφ και οι αδελφοί του και ο οίκος του πατέρα του· μόνο τις οικογένειές τους και τα κοπάδια^{ποίμνια} τους και τις αγέλες τους αφήκαν στη γη Γεσέν. **9** Και συνανέβησαν μαζί του και άμαξες και ιππικό· ώστε έγινε συνοδεία πολύ^{σφόδρα} μεγάλη· **10** και ήλθαν στο αλώνι του Ατάδ το πέρα απ' τον Ιορδάνη· και εκεί θρήνησαν, θρήνο μέγα και δυνατό σφόδρα*· και έκαμε [ο Ιωσήφ] για τον πατέρα του πένθος 7 ημέρες.

11 Και όταν είδαν οι κάτοικοι του τόπου, οι Χαναανίοι, το πένθος στο αλώνι του Ατάδ, είπαν: *Πένθος μέγα [είναι] αυτό στους Αιγυπτίους· γι' αυτό ονομάστηκε το όνομα του "Αβέλ-μισραϊμ, το οποίο [είναι] πέρα από τον Ιορδάνη.*

12 Και έκαμαν σ' αυτόν οι γιοι του καθώς παρήγγειλε σ' αυτούς· **13** και μετακόμισαν αυτόν οι γιοι του στη γη Χαναάν, έθαψαν αυτόν στο σπήλαιο του αγρού Μαχπελάχ, το οποίο ο Αβραάμ αγόρασε μαζί με τον αγρό για κτήμα μνημείου από τον Εφρών τον Χετταίο απέναντι της Μαμβρή. **14** Και αφού ο Ιωσήφ έθαψε τον πατέρα του, επέστρεψε στην Αίγυπτο αυτός και οι αδελφοί του και όλοι^{πάντες} όσοι^{συν} ανέβηκαν μαζί του για να θάψουν τον πατέρα του.

15 Και βλέποντας οι αδελφοί του Ιωσήφ ότι πέθανε ο πατέρας τους, είπαν: *Ίσως ο Ιωσήφ θα μνησικακήσει-θυμηθεί με κακία το ότι του έκαναν σε μας και θα μας ανταποδώσει αυστηρά όλα^{πάντα} τα κακά όσα πράξαμε σε αυτόν.* **16** Και ^{δια}μήνυσαν προς τον Ιωσήφ, λέγοντες, *Ο πατέρας σου πρόσταξε, πριν πεθάνει, λέγοντας:*

17 Αυτά θα πείτε στον Ιωσήφ: *Συγχώρησε, παρακαλώ, την αδικία των αδελφών σου και την αμαρτία τους· διότι έπραξαν κακό σε σένα· τώρα λοιπόν συγχώρησε, παρακαλούμε, την αδικία των δούλων του Θεού του πατέρα σου.* Και έκλαψε ο Ιωσήφ όταν μίλησαν σ' αυτόν.

18 Πήγαν δε και οι αδελφοί του και πέφτοντας μπροστά του, είπαν: *Δες^{ιδού}, εμείς [είμαστε] δούλοι σου.* **19** Και είπε προς αυτούς ο Ιωσήφ: *Μη φοβάστε· μήπως αντί Θεού [είμαι] εγώ; ^{βουλευτήκατε} 20* σεις μεν αποφασίσατε κακό εναντίον μου· ο δε Θεός βουλεύθηκε* [να μεταστρέψει] αυτό σε καλό, για να γίνει όπως [είναι] σήμερα, ώστε να σώσει τη ζωή πολύ λαού· **21** τώρα λοιπόν μη φοβάστε· εγώ θα θρέψω εσάς και τις οικογένειές σας. Και παρηγόρησε αυτούς και μίλησε κατά^{σύμφωνα με} την καρδιά τους.

22 Και κατοίκησε ο Ιωσήφ στην Αίγυπτο, αυτός και ο οίκος του πατέρα του· και έζησε ο Ιωσήφ 110 χρόνια^{ετη}. **23** Και είδε ο Ιωσήφ παιδιά^{τέκνα} του Εφραϊμ, μέχρι τρίτης [γενιάς]· και τα παιδιά του Μαχείρ, γιου του Μανασσή, πάνω στα γόνατα του Ιωσήφ γεννήθηκαν. **24** Και είπε ο Ιωσήφ προς τους αδελφούς του: *Εγώ πεθαίνω· ο δε Θεός βεβαίως θα σας επισκεφτεί και θα σας ανεβάσει από τη γη αυτή στη γη, την οποία ορκίσθηκε προς τον Αβραάμ, προς τον Ισαάκ και προς τον Ιακώβ.* **25** Και όρκισε ο Ιωσήφ τους γιους Ισραήλ, λέγοντας: *Ο Θεός βεβαίως θα σας επισκεφτεί και θ' ανεβάσετε τα κόκαλά^{οστά} μου από εδώ.* **26** Και πέθανε ο Ιωσήφ σε ηλικία 110 ετών*· και τον βαλσάμωσαν· και τοποθετήθηκε σε θήκη στην Αίγυπτο.

[50:10] 2Σα. 1:17, Πρ. 8:2, 1Σα. 31:13, Ιωβ 2:13 ¹Πένθος Αιγυπτίων [50:13] Κφ. 49:29,30, Πρ.7:16, Κφ. 23:16 [50:15] Ιωβ 15:21,22 [50:17] Παρ. 28:13, Κφ. 49:25 [50:18] Κφ. 37:7,10 [50:19] Κφ. 45:5, Δευ. 32:35, 2Βα. 5:7, Ιωβ 34:29, Ρω. 12:19, Εβ. 10:30, Κφ. 45:5,7, Πρ. 3:13-15 [50:20] Ψλ.56:5, Ησ. 10:7 [50:21] Κφ. 47:12, Ματ. 5:44 [50:23] Ιωβ 42:16, Αρ. 32:39, Κφ. 30:3 [50:24] Κφ. 15:14, 46:4, 48:21, Εξ. 3:16,17, Εβ. 11:22, Κφ. 15:18, 26:3, 35:12, 46:4 [50:25] Εξ. 13:19, 1Ν. 24:32, Πρ. 7:16 [50:26] six. 2

ve [50:11] ...ονομάστηκε, Ο κλαυθμός της Αιγύπτου... [50:12-13] ...στη διπλή σπηλιά... [50:14-17] ...Σε παρακαλώ να ξεχάσεις την αδικία των αδελφών σου, και την αμαρτία και την κακία που έπραξαν εναντίον σου ...Και όταν ο Ιωσήφ το άκουσε έκλαυσε... [50:19] ...Μπορούμε να αντισταθούμε στο θέλημα του Θεού; [50:20-21] Μή φοβάστε:...και τους μίλησε ευγενικά και ήπια [50:22-25] Και...βαλσαμώθηκε και τέθηκε σε θήκη...

ο' [50:1-2] τοῖς ένταφιασταῖς ένταφιάσαι τόν πατέρα αὐτοῦ· καί ένετάφιασαν οἱ ένταφιασται τόν Ἰσραήλ. [50:3] ...τεσσαράκοντα ήμέρας· οὕτως γάρ καταριθμοῦνται αἱ ήμέραι τῆς ταφῆς... [50:4] ...έμίλησεν Ἰωσήφ πρὸς τοὺς δυνάστας Φαραῶν... [50:8] καί πᾶσα ή πανοικία Ἰωσήφ ...καί πᾶσα ή οἰκία ή πατρική αὐτοῦ καί τήν συγγένειαν καί τὰ πρόβατα καί τοὺς βοᾷς υπελίποντο έν γῇ Γεσέμ· [50:9] ...καί ἄρματα καί ἱππεῖς, καί έγένετο ή παρεμβολή μεγάλη σφόδρα· [50:10] καί παρέγενοντο έφ' ἁλώνα Ατάδ, ὁ έστίν πέραν τοῦ Ἰορδάνου καί έκόψαντο αὐτόν κοπετόν μέγαν καί ισχυρόν σφόδρα καί έποίησεν τὸ πένθος τῷ πατρὶ αὐτοῦ έπτά ήμέρας [50:11] ...έκάλεσεν τὸ όνομα αὐτοῦ πένθος Αἰγύπτου, ὁ έστίν πέραν τοῦ Ἰορδάνου· [50:12-13] καί ανέλαβον αὐτόν ...εἰς τὸ σπήλαιον τὸ διπλοῦν... [50:14-16] καί παρέγενοντο πρὸς Ἰωσήφ λέγοντες... [50:17] οὕτως εἶπατε Ἰωσήφ· ἄφες αὐτοῖς τήν ἀδικίαν καί τήν ἀμαρτίαν αὐτῶν· ὅτι πονηρὰ σοι ένεδείξαντο· καί νῦν δέξα τήν ἀδικίαν τῶν θεράποντων τοῦ Θεοῦ τοῦ πατρὸς σου· καί έκλαυσεν Ἰωσήφ λαλοῦντων αὐτῶν πρὸς αὐτόν. [50:18] ...σοὶ οἰκέται· [50:19] ...τοῦ γάρ Θεοῦ εἰμι εγώ· [50:20] ...κατ' έμοῦ εἰς πονηρὰ, ὁ δε Θεός έβουλεύσατο περὶ έμοῦ εἰς ἀγαθά, ὅπως ἂν γεννηθῇ ὡς σήμεραν ἵνα διατραφῇ λαὸς πολὺς [50:21] ...καί παρεκάλεσεν αὐτοὺς καί έμίλησεν αὐτῶν εἰς τήν καρδίαν [50:22] ...καί πᾶσα ή πανοικία τοῦ πατρὸς αὐτοῦ... [50:23] ...έτέχθησαν έπί μηρῶν Ἰωσήφ· [50:24] ...έγώ ἀποθνήσκω έπισκοπῇ δε έπισκέψεται ὑμᾶς ὁ Θεός καί ἀνάξει ὑμᾶς έκ τῆς γῆς ταύτης... [50:25] ...λέγων έν τῇ έπισκοπῇ ή έπισκέψεται ὑμᾶς ὁ Θεός, καί συνανοισεῖτε τὰ όσά μου έντεύθεν μεθ' ὑμῶν. [50:26] ...καί έθηκαν έν τῇ σορῷ έν Αἰγύπτῳ.

Εισαγωγή
 βλ. σελ. IX

ΕΞΟΔΟΣ

Συγγραφέας: Μωυσής
 Έτος: περ. 1418 π.Χ.
 Τόπος: Πεδιάδες Μωάβ

1 **[Α]** ΚΑΙ ΑΥΤΑ [είναι] τα ονόματα των γιων Ισραήλ, των εισερχομένων στην Αίγυπτο με τον Ιακώβ· ο καθένας μπήκε με την οικογένειά του. **2** Ρουβήν, Συμεών, Λευί και Ιούδας, **3** Ισάαχαρ, Ζαβουλών και Βενιαμίν, **4** Δαν και Νεφθαλί, Γαδ και Ασήρ.

5 Κι όλες οι ψυχές που εξήλθαν απ' το μηρό του Ιακώβ ήταν ψυχές 70· ο δε Ιωσήφ ήταν ήδη στην Αίγυπτο. **6** Πέθανε δε ο Ιωσήφ και όλοι οι αδελφοί του, και όλη εκείνη η γενιά. **7** Και αυξήθηκαν οι γιοι Ισραήλ και πλη-

θύνθηκαν, και πολλαπλασιάσθηκαν, και δυνάμωσαν πολύ^{σφόδρα}, ώστε ο τόπος γέμισε απ' αυτούς. **8** Σηκώθηκε δε νέος βασιλιάς^(κυβερνήτης) πάνω στην Αίγυπτο, ο οποίος δεν γνώριζε τον Ιωσήφ. **9** Και είπε προς το λαό του: *Δείτε^{ιδού}, ο λαός των γιων Ισραήλ [είναι] πολυπληθέστερος και ισχυρότερος από εμάς·* **10** ελάτε, ας σοφιστούμε^{βρούμε λύση (επινοήσουμε πλαστά επιχειρήματα)} εναντίον τους, για να μη πολλαπλασιαστούν, και αν συμβεί πόλεμος ενωθούν κι αυτοί με τους εχθρούς μας και μας πολέμησουν και αναχωρήσουν από τον τόπο.

11 Διόρισαν λοιπόν πάνω σε αυτούς επιστάτες των εργασιών, για να καταθλίβουν αυτούς με τα βάρη τους· και οικοδόμησαν στον Φαραώ πόλεις αποθηκών, την Πι-θώμ και τη Ραμεσσή#. **12** Όσο [όμως] τους κατέθλιβαν, τόσο περισσότερο πληθύνονταν και αύξαναν. Και [οι Αιγύπτιοι] αποστρέφονταν τους γιους Ισραήλ. **13** Καταδυνάστευαν δε οι Αιγύπτιοι τους γιους Ισραήλ αυστηρά· **14** και καταπύκρηναν τη ζωή τους μέσω της σκληρής δουλείας στον πηλό και στις πλίνθες, και σε όλες^{πάσας} τις εργασίες στις πεδιάδες· όλες οι εργασίες τους, με τις οποίες [τους] καταδυνάστευαν, [ήταν] αυστηρές.

15 Και μίλησε ο βασιλιάς των Αιγυπτίων προς τις μαίες^{μαμές} των Εβραίων, (από τις οποίες η μια ονομαζόταν Σεφώρα, και η άλλη Φουά), **16** και είπε: Όταν ξεγεννάτε^{μαιεύετε} τις Εβραίες και δείτε [αυτές] πάνω στη γέννα, εάν μεν είναι αρσενικό, θανατώνετε αυτό· εάν δε είναι θηλυκό, τότε ας ζήσει.

17 Φοβήθηκαν όμως οι μαίες* τον Θεό και δεν έκαναν όπως είπε σ' αυτές ο βασιλιάς της Αιγύπτου, αλλ' άφηναν ζωντανά τα αρσενικά. **18** Αφού κάλεσε δε ο βασιλιάς της Αιγύπτου τις μαίες, είπε προς αυτές: Γιατί κάνετε το πράγμα αυτό, και αφήνετε ζωντανά τα αρσενικά; **19** Και απάντησαν οι μαίες* στον Φαραώ: Ότι οι Εβραίες δεν [είναι] όπως οι γυναίκες της Αιγύπτου· διότι είναι εύρωστες και γεννούν πριν επέμβουν^{εισέλθωσιν} σ' αυτές οι μαίες*.

20 Ο δε Θεός αγαθοποιούσε τις μαίες· και πλήθυνε ο λαός και δυνάμωνε πολύ ^{σφόδρα}. **21** Και επειδή οι μαμές φοβούνταν τον Θεό, έκαμε^{έδωσε} σε αυτές οικογένειες^{οίκους ονομαστούς}. **22** Ο δε Φαραώ πρόσταξε όλο το λαό του, λέγοντας: Κάθε^{παν} αρσενικό το οποίο γεννηθεί, ριζτε το στον ποταμό· παν* δε θηλυκό, αφήνετε να ζει.

2 [B] ΠΗΓΕ ΔΕ ΚΑΠΟΙΟΣ άνθρωπος από τον οίκο Λευί, και πήρε^{έλαβεν} [σε γυναίκα] μια από τις κόρες του Λευί. **2** Και συνέλαβε η γυναίκα και γέννησε γιο· όταν είδε δε αυτόν ότι ήταν όμορφος, τον έκρυψε τρεις μήνες. **3** Μη μπορώντας δε να τον κρύβει πλέον, έλαβε γι' αυτόν ένα κιβώτιο σπάρτινο^{πάπυρο} και ^{επάλειψε}^{κατέχρισεν} αυτό με άσφαλτο^{πίσσα} με άμμο και πίσσα^{παχύρρευστη} και έβαλε μέσα σ' αυτό το παιδί και το τοποθέτησε

στο ελώδες μέρος δίπλα στην όχθη^{χείλος} του ποταμού. **4** Η δε αδελφή του παραμόνευε από μακριά, για να δει τι θ' απογίνει σ' αυτό.

5 Και κατέβηκε η θυγατέρα^{κόρη} του Φαραώ για να λουστεί στον ποταμό, οι δε υπηρέτριες της περπατούσαν κοντά στην όχθη του ποταμού· και όταν είδε το κιβώτιο στο καλαμώδες μέρος, έστειλε την παιδίσκη^{νεαρή} υπηρέτρια της και έλαβε αυτό· **6** και [αφού το] άνοιξε βλέπει το παιδί και να^{ιδού}, το νήπιο έκλαιγε· και λυπήθηκε αυτό, λέγοντας: Από τα παιδιά των Εβραίων [είναι] αυτό. **7** Τότε είπε η αδελφή του προς τη θυγατέρα^{κόρη} του Φαραώ: Θες να πάω να καλέσω σε σένα γυναίκα που θηλάζει από τους Εβραίους, για να σου θηλάσει το παιδί; **8** Και είπε προς αυτή η θυγατέρα του Φαραώ: Πήγαινε. Και πήγε το κοριτσάκι και κάλεσε τη μητέρα του παιδιού. **9** Και είπε σ' αυτήν η θυγατέρα του Φαραώ: Πάρε το παιδί αυτό και θήλασέ μου το, και εγώ θα [σου] δώσω το μισθό σου. **10** Έλαβε δε η γυναίκα το παιδί και θήλαζε αυτό. Και αφού μεγάλωσε το παιδί, έφερε αυτό προς τη θυγατέρα του Φαραώ, και έγινε γιος της· και ^{απο}κάλεσε το όνομα αυτού ^{Μωυσή}, λέγοντας: Ότι από^{εκ} το νερό^{ύδατος} ανέσυρα αυτό.

11 Κατά εκείνες λοιπόν τις ημέρες, αφού ο Μωυσής μεγάλωσε, εξήλθε^{βγήκε} και πήγε προς τους αδελφούς του· και παρατηρώντας τα βάρη τους, βλέπει [έναν] άνθρωπο Αιγύπτιο να χτυπάει^{τύπτοντα} κάποιο Εβραίο από τους αδελφούς του. **12** Κοιτάζοντας^{περιβλέπων} δε εδώ και εκεί και βλέποντας^{ιδών} ότι δεν [ήταν] κανένας, ⁸πάταξε^{σκότωσε} τον Αιγύπτιο και έκρυψε αυτόν στην άμμο. **13** Και εξήλθε^(χ· 11) την επόμενη ημέρα και δεσ^{ιδού}, δύο άντρες Εβραίοι μάλωναν^{διεπληκτιζόνταν}· και λέγει σε αυτόν που είχε το άδικο: Γιατί χτυπάς το διπλανό σου; **14** Ο δε είπε: Ποιος σε κατέστησε άρχοντα και κριτή πάνω σε μας; Μήπως θέλεις [συ] να με σκοτώσεις^{φονεύσεις}, όπως φόνευσες* τον Αιγύπτιο; Και φοβήθηκε ο Μωυσής και είπε: Βέβαια το πράγμα [αυτό] έγινε γνωστό. **15** Αφού άκουσε δε ο Φαραώ το πράγμα αυτό, ζητούσε να θανατώσει το Μωυσή· αλλ' ο Μωυσής έφυγε απ' το πρόσωπο του Φαραώ και κατοίκησε στη γη Μαδιάμ· κάθισε δε κοντά-πλησίον σ' ένα πηγάδι^{φρέατος}.

[1:1] Γεν. 46:8, Κφ. 6:14 [1:5] Γεν. 46:26, Δευ. 10:22 [1:6] Γεν. 50:26, Πρ. 7:15 [1:7] Γεν. 46:3, Δευ. 26:5, Ψλ. 105:24, Πρ. 7:17 [1:8] Πρ. 7:18 [1:9] Ψλ. 105:24 [1:10] Ψλ. 10:2, 83:3,4, Ιωβ 5:13, Ψλ. 105:25, Παρ. 16:25, 1:30, Πρ. 7:19 [1:11] Γεν. 15:13, Κφ. 3:7, Δευ. 26:6, Κφ. 2:11, 5:4,5, Ψλ. 81:6, Ραμεσσή· θλ. σελ. 48, Γεν. 47:11 [1:14] Κφ. 2:23, 6:9, Αρ. 20:15, Πρ. 7:19, Ψλ. 81:6 [1:17] Παρ. 16:6, Δαν. 3:16, 6:13, Πρ. 5:29 [1:19] Ιδ. Ι.Ν.2:4, 2Σα. 17:19 [1:20] Παρ. 11:18, Εκ. 8:12, Ησ. 3:10, Εβ. 6:10 [1:21] Ιδ. Ι.Σα. 2:35, 2Σα. 7:11,13,27, Ιβα. 2:24, 11:38, Ψλ. 127:1 [1:22] Πρ. 7:19 [2:1] Κφ. 6:20, Αρ. 26:59, ΙΧρ. 23:14 [2:2] Πρ. 7:20, Εβ. 11:23 [2:4] Κφ. 15:20, Αρ. 26:59 [2:5] Πρ. 7:21 [2:10] Πρ. 7:21 ^{Ανηρμένος-Ανασυρμένος} [2:11] Πρ. 7:23,24, Εβ. 11:24-26, Κφ. 1:11 [2:12] Πρ. 7:24 [2:13] Πρ. 7:26 [2:14] Πρ. 7:27,28 [2:15] Πρ. 7:29, Εβ. 11:27

VG [1:1-5] ...που εξήλθαν απ' το μηρό του Ιακώβ ήταν **70, αλλ' ο Ιωσήφ ήταν ήδη στην Αίγυπτο** [1:6-7] Οι υιοί Ισραήλ αυξήθηκαν και πολλαπλασιάσθηκαν πάρα πολύ και γέμισαν τη γη [1:8] (Λ+X: εκαρποφόρησαν κι επληθύνθησαν, ηυξήθηκαν αριθμητικώς και συνεχώς καθίστατο ισχυρότεροι, ώστε ο τόπος γέμισε απ' αυτούς) [1:9-10] Ελάτε να τους καταπιέσουμε με σοφία... [1:11] ...έκτιζαν για το Φαραώ πόλεις και ναούς... [1:12-13] ...και περιέπαιζαν αυτούς [1:14] ...και τους υπερεβάρυναν στα έργα της γης [1:15-19] ...αυτές έχουν οι ίδιες την εμπειρία της μαμής... [1:20-22] ... [2:1] ...πήρε γυναίκα της γενιάς του. [2:2] ...ένα χαριτωμένο παιδί... [2:3] ...πήρε ένα καλάθι φτιαγμένο απο βούρλα και το πασπάλισε με γλίτσα και πίσσα... [2:4-7] ...να θηλάσει το παιδί [2:8-10] Τον υιοθέτησε για γιό... [2:11-15]

Ο' [1:1] ...των εισπεπορευμένων... έκαστος πανοικία αυτών εισήλθουσιν... [1:2-5] Ιωσήφ δὲ ἦν ἐν Αἰγύπτῳ, ἦσαν δὲ πᾶσαι ψυχὰι ἐξ Ἰακώβ πέντε καὶ ἑβδόμηκοντα [1:6-7] οἱ δὲ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἠυξήθησαν καὶ ἐπληθύνθησαν καὶ χυδαῖοι ἐγένοντο καὶ κατίσχυνον σφόδρα σφόδρα, ἐπλήθυνεν δὲ ἡ γῆ αὐτοῦς [1:8] ἀνέστη δὲ βασιλεὺς ἕτερος ἐπ' Αἰγύπτῳ... τῷ ἔθνει αὐτοῦ· ἰδοὺ τὸ γένος τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ μέγα πλήθος καὶ ἰσχύει ὑπὲρ ἡμᾶς [1:10-11] ...ἵνα κακώσωσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ἔργοις καὶ ὠκοδόμησαν πόλεις ὀχυράς... ὣν ἡ ἐστὶν Ἡλίου πόλις [1:12] καθότι δὲ αὐτοὺς ἐταπείνουν... ἐβδελύσσοντο οἱ Αἰγύπτιοι ἀπὸ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ [1:13] καὶ κατεδυνάστευον... βία [1:14] ...κατεδουλοῦντο αὐτοὺς μετὰ βίας [1:15-16] ...ἐὰν δὲ θῇλυ, περιποιεῖσθε αὐτό [1:17] ...οὐκ ἐποίησαν... καὶ ἐξωγοῦνουν τὰ ἄρσενά [1:18] ...καὶ ἐξωγονεῖτε τὰ ἄρσενά; [1:19-20] ...καὶ ἐπλήθυνεν ὁ λαὸς καὶ ἴσχυεν σφόδρα [1:21] ...ἐποίησαν ἐαυτὰς οἰκίας [1:22] ἐνετείλατο δὲ Φαραὼ λέγων... πᾶν θῆλυ ζωογονεῖτε αὐτό [2:1] ...ιδόντες δὲ αὐτὸ ἀστείον ἐσκέπασαν αὐτὸ μῆνας τρεῖς [2:3] ...ἔλαβεν θῆβιν καὶ κατέχρισεν αὐτὴν ἄσφαλτοπίσση... [2:4] καὶ κατεσκόπευεν... [2:5] ...καὶ αἱ ἄβραι αὐτῆς... τὴν θῆβιν ἐν τῷ ἔλει, ἀποστείλασα τὴν ἄβραν ἀνεῖλάναι αὐτὴν [2:6] ἐν τῇ θῆβει καὶ ἐφείσατο αὐτοῦ... [2:7] ...γυναῖκα τροφεύουσιν... [2:8] ...ἡ νεάνις... [2:9] ...διατήρησόν μοι... [2:10] ...ἄδρυνθέντος... ἐκ τοῦ ὕδατος αὐτὸν ἀνεῖλόμεν [2:11] ...κατανοήσας δὲ τὸν πόνον αὐτῶν... [2:12-13] ...δευτέρα... [2:14] μὴ ἀνελεῖν με σὺ θέλεις... ἐμφανὲς γέγονεν τὸ ῥῆμα τοῦτο [2:15] ἤκουσεν δὲ Φαραὼ τὸ ῥῆμα τοῦτο

16 Ο δε ιερέας της Μαδιάμ είχε επτά θυγατέρες, οι οποίες όταν ήλθαν άντλησαν [νερό^{ύδωρ}] και γέμισαν τις ποτίστρες για να ποτίσουν τα πρόβατα του πατέρα τους.

17 Αφού ήλθαν δε οι βοσκοί^{ποιμένες} έδωξαν αυτές· και [τότε] σηκώθηκε ο Μωυσής [και] τις βοήθησε και πότισε τα πρόβατά τους. **18** Και όταν ήλθαν στον Ραγουήλ τον πατέρα τους, είπε [σ' αυτές]: Γιατί [τόσο] γρήγορα^{ταχέως} ήλθατε (πίσω) σήμερα; **19** Αυτές δε είπαν: (ένας) άνθρωπος Αιγύπτιος μας λύτρωσε απ' τα χέρια των βοσκών^{ποιμένων} και επιπλέον^{προσέτι} άντλησε σε μας νερό^{ύδωρ} και πότισε τα πρόβατα. **20** Ο δε είπε στις θυγατέρες του: Και που είναι; γιατί αφήσατε τον άνθρωπο; καλέστε αυτόν για να φάει άρτο^{ψωμί}. **21** Και ευχαριστήθηκε ο Μωυσής να κατοικεί [μαζί] με τον άνθρωπο· ο οποίος έδωσε στον Μωυσή [για^{σε} γυναίκα] τη Σεπφώρα την κόρη του. **22** Και γέννησε γιο· και κάλεσε τ' όνομα του ¹¹Γηρσώμ, λέγοντας: Πάροικος είμαι σε ξένη γη.

23 Μετά δε πολύ καιρό, πέθανε ο βασιλιάς της Αιγύπτου· και καταστέναξαν οι γιοι Ισραήλ για τη δουλεία και κραύγασαν^{ανεβόησαν}. και η βοή αυτών ανέβηκε προς τον Θεό εξ αιτίας της δουλείας. **24** Και εισάκουσε ο Θεός τους στεναγμούς τους· και θυμήθηκε ο Θεός τη διαθήκη του [την] προς τον Αβραάμ, τον Ισαάκ και [τον] Ιακώβ. **25** και επέβλεψε ο Θεός πάνω στους γιους Ισραήλ κι ελέησε [αυτούς] ο Θεός.

3 [Γ'] Ο ΔΕ ΜΩΥΣΗΣ έβσκε τα πρόβατα του Ιοθόρ, του πεθερού του, ιερέα της Μαδιάμ· και έφερε τα πρόβατα στο πίσω μέρος της ερήμου και ήλθε στο όρος του Θεού, το Χωρήβ. **2** Φάνηκε δε σ' αυτόν άγγελος Κυρίου μέσα σε φλόγα πύρινη από το μέσο της βάτου· και είδε και να^{ίδου}, η βάτος καιγόταν από τη φωτιά^{πυρός} αλλά (και) η βάτος δεν κατακαιόταν. **3** Και είπε ο Μωυσής: Ας στρέψω και ας παρατηρήσω το μέγα τούτο θέαμα, γιατί η βάτος δεν κατακαίγεται. **4** Και καθώς είδε ο Κύριος [τον Μωυσή] ότι έστρεψε να παρατηρήσει, φώναξε σ' αυτόν ο Θεός μέσα από τη βάτο και είπε: Μωυσή, Μωυσή.

Ο δε είπε: Ορίστε^{ίδου}, εγώ. **5** Και είπε: Μη πλησιάσεις εδώ· λύσε τα σανδάλια σου από τα πόδια σου· διότι ο τόπος [πάνω] στον οποίο στέκεσαι είναι γη αγία.

6 Και είπε [προς αυτόν]: Έγώ [είμαι] ο Θεός του πατέρα σου, ο Θεός του Αβραάμ, ο Θεός του Ισαάκ και ο Θεός του Ιακώβ. Έκρυψε δε το πρόσωπο του ο Μωυσής· διότι φοβόταν να κοιτάξει^{εμβλέψη} στον Θεό.

7 Και είπε ο Κύριος: Είδα, είδα την ταλαιπωρία του λαού μου που είναι στην Αίγυπτο και άκουσα την κραυγή τους εξ αιτίας των εργοδιωκτών^{εργοδηγών} τους· διότι γνώρισα την οδύνη^{ψυχικό πόνο} τους. **8** και κατέβηκα για να ελευθερώσω αυτούς από το χέρι των Αιγυπτίων και να ανεβάσω αυτούς από τη γη εκείνη στη γη την καλή και ευρύχωρη, στη γη που ρέει γάλα και μέλι, στον τόπο των Χαναναίων και Χετταίων και Αμορραίων και Φερεζαίων και Ευαίων και [των] Ιεβουσαίων. **9** και τώρα δεξ^{ίδου}, η κραυγή των γιων του Ισραήλ ήλθε σε μένα· και είδα ακόμα^{επι} την κατάθλιψη, με την οποία οι Αιγύπτιοι καταθλίζουν αυτούς. **10** έλα λοιπόν τώρα και θα σε αποστείλω στον Φαραώ, και θα εξάγεις^{βγάλεις} το λαό μου, τους γιους Ισραήλ από την Αίγυπτο.

11 Και αποκρίθηκε ο Μωυσής προς τον Θεό: Ποιός^{τις} [είμαι] εγώ, για να πάω στο Φαραώ και να εξάγω τους γιους Ισραήλ από την Αίγυπτο; **12** Και είπε [ο Θεός]: Βεβαίως^{διότι} εγώ θα είμαι μαζί σου· και αυτό [θα είναι] σε σένα το σημείο, ότι εγώ σε απέστειλα· Αφού εξάγεις το λαό [μου] από την Αίγυπτο, θα λατρεύσετε το Θεό πάνω σ' αυτό το βουνό^{όρους}.

13 Και είπε ο Μωυσής προς τον Θεό: Δεξ^{ίδου}, [όταν] εγώ πάω προς τους γιους Ισραήλ και θα πω προς αυτούς, Ο Θεός των πατέρων σας με απέστειλε προς εσάς, και εκείνοι μ' ερωτήσουν, Τι [είναι] το όνομα αυτού; τι θα πω προς αυτούς;

14 Και είπε ο Θεός προς το Μωυσή: Εγώ είμαι ο Ων^{Υπάρχων}. και είπε, Έτσι θα πεις προς τους γιους Ισραήλ· ο Ων^{Υπάρχων} με απέστειλε προς εσάς. **15** Και είπε ακόμα^{επι} ο Θεός προς το Μωυσή: Έτσι^{οὕτω} θα πεις προς τους γιους Ισραήλ· Κύριος ο Θεός των πατέρων σας, ο Θεός του Αβραάμ, ο Θεός του Ισαάκ και ο Θεός του Ιακώβ, με απέστειλε προς εσάς· αυτό [θα είναι] το όνομά^{φήμη/ιδιότητα} μου στον αιώνα και τούτο [θα είναι] το ενθύμημά^{μνημόσυνο} μου σε γενεές γενεών. **16** Πήγαινε και σύναξε τους πρεσβυτέρους του Ισραήλ και πες σε αυτούς:

[2:15] Γεν. 24:11, 29:2 [2:16] Κφ. 3:1, Γεν. 24:11, 29:10, 1Σα. 9:11 [2:17] Γεν. 29:10 [2:18] Αρ. 10:29, Ιοθόρ, Κφ. 3:1, 4:18, 18:1 [2:20] Γεν.31:54, 43:25 [2:21] Κφ. 4:25, 18:2 [2:22] Κφ. 18:3, ¹¹Πάροικος ενταύθα, Πρ. 7:29, Εβ. 11:13,14 [2:23] Κφ. 7:7, Πρ. 7:30, Αρ. 20:16, Δευ. 26:7, Ψλ. 12:5, Γεν. 18:20, Κφ. 3:9, 22:23,27, Δευ. 24:15, Ιακ. 5:4 [2:24] Κφ. 6:5, Κφ. 6:5, Ψλ. 105:8,42, 106:45, Γεν. 15:14,46:4 [2:25] Κφ. 4:31, 1Σα. 1:11, 2Σα. 16:12, Λου. 1:25, Κφ. 3:7 [3:1] Κφ. 2:16, Κφ. 18:5, 1Βα.19:8 [3:2] Δευ. 33:16, Ησ. 63:9, Πρ. 7:30 [3:3] Ψλ. 111:2, Πρ. 7:31 [3:4] Δευ. 33:16 [3:5] Κφ. 19:12, 1.Ν. 5:15, Πρ. 7:33 [3:6] Γεν. 28:13, six. 15, Κφ. 4:5, Ματ. 22:32, Μαρ. 12:26, Λκ. 20:37, Πρ. 7:32, 1Βα. 9:13, Ησ. 6:1,5 [3:7] Κφ. 2:23-5, Νεε. 9:9, Ψλ. 106:44, Πρ. 7:34, Κφ. 1:11, Γεν. 18:21, Κφ. 2:25 [3:8] Γεν. 11:5,7, 18:21, 50:24, Κφ.6:6, 12:51, Δευ. 1:25, 8:7-9, six. 17, Κφ. 13:5, 33:3, Αρ. 13:27, Δευ. 26:9, Ιερ. 11:5,32:22, Ιεζ. 20:6, Γεν. 15:18 [3:9] Κφ. 2:23, Κφ.1:11-14,22 [3:10] Ψλ. 105:26, Μιχ. 6:4 [3:11] Ιδέ Κφ. 6:12, 1Σα. 18:18, Ησ. 6:5,8, Ιερ. 1:6 [3:12] Γεν. 31:3, Δευ. 31:23, 1.Ν. 1:5, Ρω. 8:31 [3:14] Κφ. 6:3, Ιωα. 8:58, 2Κο. 1:20, Εβ. 13:8, Απ. 1:4 [3:15] Ψλ. 135:13, Ωσ. 12:5 [3:16] Κφ. 4:29, Γεν. 50:24, Κφ. 2:25, 4:31, Λκ. 1:68

vg [2:16] ...οι ταίστρες γέμισαν... [2:17] ...Ο Μωυσής σηκώθηκε και υπερασπίσθηκε τις κοπέλες... [2:18-21] Και ο Μωυσής ορκίσθηκε ότι θα κατοικήσει μαζί του... [2:22] ...γέννησε άλλον, που επωνόμασε Ελιέζερ, λέγοντας: Ο Θεός των πατέρων μου, ο βοηθός μου, με ελευθέρωσε από τα χέρια του Φαραώ. [2:23] ...εκραύγασαν λόγω των έργων· και η κραυγή τους ανέβηκε στον Θεό λόγω των έργων. [2:24-25] Και ο Κύριος επέβλεψε στους υιους Ισραήλ και αναγνώρισε αυτούς. [3:1] ...και οδήγησε το ποίμνιο στα εσωτερικά της ερήμου... [3:2-6] ...διότι δεν τολμούσε να κοιτάξει στον Θεό. [3:7] ...λόγω της αυστηρότητας αυτών που επέβλεπαν στα έργα. [3:8] ...στην χώρα την καλή και ευρύχωρη... [3:9-14] Ο Θεός είπε ΕΙΜΑΙ ΕΚΕΙΝΟΣ Ο ΟΠΟΙΟΣ ΕΙΜΑΙ... Αυτό θα πείς στους γιους Ισραήλ: ΕΚΕΙΝΟΣ Ο ΟΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ, με απέστειλε...

ο' ...επί του φρέατος [2:16] ...παραγενόμεναι δέ ήντλουν έως έπλησαν τὰς δεξαμενὰς... [2:17] ...άναστὰς δὲ Μωϋσῆς έρρύσατο αὐτὰς... [2:18] παρεγένοντο δὲ πρὸς Ραγουήλ... τί ὅτι ἐταχύνετε τοῦ παραγενέσθαι σήμερον [2:19] ...έρρύσατο... [2:20] ...τί οὕτως καταλειπίπατε τὸν ἄνθρωπον... [2:21] κατωκίσθη δὲ Μωϋσῆς παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ... [2:22] ...ἐν γῇ ἄλλοτρίᾳ [2:23] ...καὶ κατεστέναξαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ...ἀπὸ τῶν ἔργων... ἀπὸ τῶν ἔργων [2:24-25] καὶ ἐπέιδεν ὁ Θεὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ· καὶ ἐγνώσθη αὐτοῖς [3:1-3] ...παρελθὼν ὄψομαι τὸ ὄραμα τοῦ μέγα τούτου τί ὅτι ... [3:4] ...ὅτι προσάγει ἰδεῖν... τί ἔστιν [3:5] καὶ εἶπεν μὴ ἐγγίσῃς ὡδε... [3:6] ...ἀπέστρεψεν δὲ Μωϋσῆς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ εὐλαβεῖτο γὰρ κατεμβλέψαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ [3:7] ...ἰδὼν εἶδον τὴν κάκωσιν... [3:8] ...κατέβην ἐξελεσθαι αὐτοὺς ...εἰς γῆν ἁγαθὴν καὶ πολλήν... τὸν τόπον τῶν ...Φερεζαίων καὶ Γεργεσαίων^(vg) καὶ Εὐαίων καὶ Ἰεβουσαίων. [3:9] ...κἀγὼ ἑώρακα τὸν θλιμμένον... [3:10-13] καὶ εἶπε Μωϋσῆς πρὸς τὸν Θεόν· ἰδοὺ ἐγὼ ἐλεύσομαι πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, καὶ ἐρῶ πρὸς αὐτοὺς· ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν ἀπέσταλκέ με πρὸς ὑμᾶς. ἐρωτήσουσί με·

[Ο] Κύριος ο Θεός των πατέρων σας, ο Θεός του Αβραάμ, του Ισαάκ και του Ιακώβ, φάνηκε σε μένα, λέγοντας: Πρόσεξα^{επισκέφθηκα} αληθινά εσάς και [τα] όσα κάνουν σε σας στην Αίγυπτο· **17** και είπα: Θα σας ανεβάσω από την τλαιπωρία των Αιγυπτίων στη γη των Χαναναίων και Χετταίων και Αμορραίων και Φερεζαίων και Ευαίων και Ιεβουσαίων, στη γη που ρέει^{ρεύουσα} γάλα και μέλι· **18** και θα υπακούσουν στη φωνή σου· και θα πας, εσύ και οι πρεσβύτεροι του Ισραήλ, στο βασιλιά της Αιγύπτου και θα πείτε σ' αυτόν: Κύριος ο Θεός των Εβραίων μας συνάντησε· τώρα λοιπόν άφησε να πάμε [σε] οδό^{δρόμο πορείας} τριών ημερών στη έρημο, για να προσφέρουμε θυσία στον Κύριο το Θεό μας· **19** εγώ δε γνωρίζω^{εξεύρω}, ότι δεν θα σας αφήσει ο βασιλιάς της Αιγύπτου να πάτε, ειμή μέσω^{διά} χείρας ισχυρής^{κραταίας}· **20** και αφού απλώσω^{εκτείνω} το χέρι μου, θα πατάξω την Αίγυπτο με όλα^{πάντα} τα θαυμάσιά μου τα οποία θα κάνω ανάμεσά της· και μετά απ' αυτά θα σας ε^{αποστείλει}· **21** και θα δώσω χάρη στο λαό αυτό μπροστά στους Αιγυπτίους· και όταν αναχωρήσετε, δεν θα αναχωρήσετε άδειοι^{κενοί}· **22** αλλά [κάθε] γυναίκα θα ζητήσει απ' τη γειτόνισσά της και απ' τη συγκάτοικό της σκεύη ασημένα^{αργυρά} και σκεύη χρυσά και ρούχα^{ενδύματα}· και θα επιθέσετε [αυτά] πάνω στους γιους σας και πάνω στις θυγατέρες σας και θ' απογυμνώσετε τους Αιγυπτίους.

4 [Δ] ΑΠΟΚΡΙΘΗΚΕ δε ο Μωυσής και είπε: Αλλά δεσ^{ιδού}, δεν θα πιστέψουν σε μένα ούτε θα εισακούσουν τη φωνή μου· διότι θα πουν, δεν φάνηκε σε σένα ο Κύριος.

2 Και είπε σε αυτόν ο Κύριος: Τι [είναι] αυτό, πού είναι στο χέρι σου; Ο δε είπε, Ράβδος. **3** Και είπε: Ρίξε αυτή στη γη^{κατά γης}. Και την έριξε κατά γης* και έγινε φίδι· και έφυγε ο Μωυσής μακριά απ' έμπροσθεν του. **4** Και είπε [ο] Κύριος στον Μωυσή: Άπλωσε^{εκτείνε} το χέρι σου και πιάσε αυτό από την ουρά· (και εκτείνας* το χέρι του έπιασε αυτό και έγινε ραβδί στο χέρι του·) **5** για να πιστεύσουν ότι φάνηκε σε σένα Κύριος ο Θεός των πατέρων τους, ο Θεός του Αβραάμ, ο Θεός του Ισαάκ και ο Θεός του Ιακώβ. **6** Και είπε ακόμα^{έτι} προς αυτόν ο Κύριος: Βάλε τώρα το χέρι σου στον κόλπο σου. Και

έβαλε το χέρι του στον κόρφο του· και όταν το έβγαλε έξω^{εξηγήσεν} αυτό, δεσ^{ιδού}, το χέρι του [ήταν] λεπρό σαν χιόνι. **7** Και είπε: Βάλε πάλι το χέρι σου στον κόλπο^{κόρφο} σου. Κι έβαλε το χέρι του στον κόρφο* του· και όταν εξάγαγε* αυτό από τον κόλπο* του, δεσ^{ιδού}, αποκαταστάθηκε όπως η σάρκα του.

8 Εάν δε, [είπε ο Κύριος], δεν πιστεύσουν σε σένα μήτε εισακούσουν στη φωνή του σημείου του πρώτου, θα πιστεύσουν στη φωνή του σημείου του δεύτερου· **9** εάν δε δεν πιστεύσουν και στα δύο αυτά σημεία μηδέ εισακούσουν στη φωνή σου, θα λάβεις από το νερό^{ύδατος} του Ποταμού και θα χύσεις αυτό πάνω στη ξηρά· και το νερό^{ύδωρ}, το οποίο θα πάρεις από το Ποτάμι, θα γίνει αίμα πάνω στη ξηρά.

10 Και είπε ο Μωυσής προς τον Κύριο: Δέομαι^{παρακαλώ εκτενώ}, Κύριε· εγώ δεν [είμαι] εύλαλος^{δεν έχω ευχέρεια λόγου} ούτε από χθές ούτε από προχθές ούτε απ' την ώρα που μίλησες προς τον δούλο σου· αλλ' είμαι βραδύστομος και βραδύγλωσσος. **11** Και είπε προς αυτόν ο Κύριος: Ποιός έδωσε στόμα στον άνθρωπο; ή ποιός έκαμε τον εύλαλο^(κ. 10), ή το κουφό ή αυτόν που βλέπει ή τον τυφλό; όχι εγώ ο Κύριος; **12** πήγαινε λοιπόν τώρα κι εγώ θα είμαι με το στόμα σου και θα σε διδάξω, ότι μέλλεις να λαλήσεις.

13 Ο δε είπε: Δέομαι^(κ. 10), Κύριε, απόστειλε όποιον έχεις ν' αποστείλεις. **14** Και άναψε^{εξηγήσεν} ο θυμός του Κυρίου κατά^{έναντι} του Μωυσή· και είπε: Δεν [υπάρχει] Ααρών ο αδελφός σου ο Λευίτης; ξέρω ότι αυτός μπορεί να μιλά καλά· και μάλιστα, δεσ^{ιδού}, εξέρχεται σε συνάντησή σου και όταν σε δει, θα χαρεί μέσα στην καρδιά του· **15** εσύ λοιπόν θα μιλάς προς αυτόν και θα βάλεις τα λόγια στο στόμα του· εγώ δε θα είμαι με το στόμα σου και με το στόμα εκείνου και θα σας διδάξω, ό,τι πρέπει να πράξετε· **16** και αυτός θα λαλεί αντί σου προς το λαό· και αυτός θα είναι σε σένα αντί στόματος, συ δε θα είσαι σ' αυτόν αντί Θεού· **17** πάρε δε στο χέρι σου τη ράβδο αυτή, με την οποία θα κάνεις τα σημεία.

18 Και αναχώρησε ο Μωυσής και επέστρεψε προς τον Ιοθόρ τον πεθερό του και είπε προς αυτόν:

[3:17] Γεν. 15:14,16, six. 8 [3:18] Κφ. 4:31, Κφ. 5:1,3,29, Αρ. 23:3,4,15,16 [3:19] Κφ. 5:2, 7:4 [3:20] Κφ. 6:6, 7:5, 9:15, Κφ. 7:3, 11:9, Δευ. 6:22, Νεε. 9:10, Ψλ. 105:27, 135:9, Ιερ. 32:20, Πρ. 7:36 Ιδέ Κφ. 7-13, Κφ. 12:31 [3:21] Κφ. 11:3, 12:36, Ψλ. 106:46, Παρ. 16:7 [3:22] Γεν. 15:14, Κφ. 11:2, 12:35, Ιωβ 27:17, Παρ. 13:22, Ιεζ. 39:10 [4:2] six. 17,20 [4:5] Κφ. 19:9, Κφ. 3:15 [4:6] Αρ. 12:10, 2Βα. 5:27 [4:7] Αρ. 12:13,14, Δευ. 32:39, 2Βα. 5:14, Μτ. 8:3 [4:9] Κφ. 7:19 [4:10] Κφ. 6:12, Ιερ. 1:6 [4:11] Ψλ. 4:9 [4:12] Ησ. 50:4, Ιερ. 1:9, Μτ. 10:19, Μρ. 13:11, Λκ. 12:11, 21:14,15 [4:13] Ιωα. 1:3 [4:14] six. 27, 1Σα. 10:2-5 [4:15] Κφ. 7:1,2, Αρ. 22:38, 23:5,12,16, Δευ. 18:18, Ησ. 51:16, Ιερ. 1:9,14, Δευ. 5:31 [4:16] Κφ. 7:1, 18:19 [4:17] six. 2

VE [3:15-16] ...Επισκεπτόμενος θα σε επισκεφτώ, και είδα όλα όσα έχουν πέσει πάνω σε σένα στην Αίγυπτο. [3:17-22] ...θα λαφυραγωγήσετε την Αίγυπτο. [4:1-7] ...και ήταν όπως η άλλη σάρκα [4:8-10] ...και απο τότε που μίλησες στον δούλο σου, έχω μεγαλύτερο πρόβλημα και βραδύτητα στην γλώσσα [4:11-16] ...αλλά θα 'σαι σ' αυτόν στα πράγματα εκείνα που αφορούν το Θεό

Ο' τί όνομα αυτό; τί έρω πρὸς αὐτούς; [3:14] καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς Μωυσὴν λέγων· ἐγὼ εἰμὶ ὁ ὩΝ· καὶ εἶπεν· οὕτως ἔρεις τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ· ὁ ὩΝ ἀπέσταλκέ με πρὸς ὑμᾶς. [3:16] ἐλθὼν οὖν συνάγαγε τὴν γερουσίαν... λέγων ἐπισκοπῇ ἐπέσκεμμαι ὑμᾶς καὶ ὅσα συμβέβηκεν ὑμῖν ἐν Αἰγύπτῳ [3:17] καὶ εἶπον· ἀναβιβάσω ὑμᾶς ἐκ τῆς κακώσεως...εἰς τὴν γῆν...καὶ Γεργεσαίων... [3:18] ...σὺ καὶ ἡ γερουσία...ἵνα θύσωμεν... [3:19] ἐγὼ δὲ οἶδα ὅτι οὐ προήσεται ὑμᾶς Φαραὼ βασιλεὺς Αἰγύπτου πορευθῆναι... [3:20] ...τοὺς Αἰγυπτίους ἐν πᾶσι τοῖς θαυμασίοις μου οἷς ποιήσω ἐν αὐτοῖς... [3:21] καὶ δώσω χάριν τῷ λαῷ τούτῳ ἐναντίον τῶν Αἰγυπτίων ὅταν δὲ ἀποτρέχητε οὐκ ἀπελεύσεσθε κενοί [3:22] αἰτήσῃ γυνὴ παρὰ γείτονος καὶ συσκήνου αὐτῆς... καὶ σκυλεύσετε τοὺς Αἰγυπτίους [4:1] ...ἐροῦσιν γὰρ ὅτι οὐκ ὥπται σοὶ ὁ Θεὸς τί ἐρῶ πρὸς αὐτούς [4:2-4] ...καὶ ἐπιλαβοῦ τῆς κέρκου ἐκτείνας οὖν τὴν χεῖρα ἐπελάβετο τῆς κέρκου καὶ ἐγένετο ῥάβδος... [4:5-7] καὶ πάλιν ἀπεκατέστη εἰς τὴν χροᾶν τῆς σαρκὸς αὐτοῦ [4:8] ...πιστεύουσίν σοι τῆς φωνῆς τοῦ σημείου τοῦ ἐσχάτου [4:9] ...καὶ ἐκχεεῖς ἐπὶ τὸ ξηρὸν καὶ ἔσται τὸ ὕδωρ... αἷμα ἐπὶ τοῦ ξηροῦ [4:10] ...οὐχ ἱκανὸς εἰμι πρὸ τῆς ἐχθρῆς οὐδὲ πρὸ τῆς 3ης ἡμέρας οὐδὲ ἀφ' οὗ ἤρξω λαλεῖν τῷ θεράποντί σου ἰσχυρόφρονος καὶ βραδύγλωσσος ἐγὼ εἰμι [4:11] ...τίς ἐποίησεν δύσκολον καὶ κωφὸν βλέποντα καὶ τυφλὸν οὐκ ἐγὼ ὁ Θεός [4:12] ...καὶ συμβιβάσω σε ὁ μέλλεις λαλήσει [4:13] καὶ εἶπε Μωυσῆς· δέομαι, Κύριε, προχέρισαι δυνάμενον ἄλλον ὃν ἀποστείλεις [4:14] καὶ θυμωθεὶς ὀργῇ Κύριος ἐπὶ Μωυσῆν εἶπεν οὐκ ἰδοὺ Ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου ὁ Λευίτης...ἐπίσταμαι ὅτι λαλῶν λαλήσει αὐτός σοι...καὶ ἰδὼν σε χαρήσεται ἐν ἑαυτῷ [4:15] καὶ ἔρεις πρὸς αὐτὸν καὶ δώσεις τὰ ῥήματά μου εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ... καὶ συμβιβάσω ὑμᾶς ἃ ποιήσετε [4:16] ...προσλαλήσει...ἔση τὰ πρὸς τὸν Θεόν [4:17] καὶ τὴν ῥάβδον ταύτην τὴν στραφέισαν εἰς ὄφιν λήμψῃ ἐν τῇ χειρὶ σου ἐν ᾗ ποιήσεις ἐν αὐτῇ τὰ σημεία.

Η ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Η ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Αρχέτυπο Κείμενο

Η Editio Regia (1550) του Robert Estienne (Stephanus) είναι μία απ' τις σημαντικότερες εκδόσεις του ελληνικού κειμένου της Καινής Διαθήκης. Τυπώθηκε στο Παρίσι και αποτέλεσε την πρώτη έκδοση χωρισμένη σε εδάφια/στίχους, ενώ παράλληλα παρουσίαζε παραλλαγές χειρογράφων στο περιθώριο – στοιχείο πρωτοποριακό για την εποχή. Η έκδοση αυτή θεωρείται σταθμός στην ιστορία της κριτικής του κειμένου, και αποτέλεσε τη βάση για το μεταγενέστερο Textus Receptus.

Απλοποίηση Κειμένου απ' την αρχαία Γλώσσα

Η απλοποίηση του κειμένου βασίστηκε στην έκδοση του 1935 του αρχιμανδρίτη Νεοφύτου Βάμβα, ο οποίος προχώρησε σε ελάχιστες παρεμβάσεις, τροποποιώντας περίπου μόνο το 18% του πρωτοτύπου κειμένου. Στόχος μας είναι να αποδωθεί το ιερό κείμενο σε πιο κατανοητή γλώσσα και παράλληλα να διατηρηθεί το νόημα και το ύφος της αρχαίας γραφής.

*Οι παραπομπές είναι από την έκδοση Βάμβα (1935), έχουν προστεθεί ενδείξεις πότε γίνεται χρήση από τους Εβδομήκοντα.

Ενίοτε για λόγους διασάφησης γίνεται χρήση των μεταφράσεων
Τρεμπέλα, Λόγου, Φίλου, NET και KJV.

Η Καινή Διαθήκη διασώθηκε σε μικρά τμήματα (φράγματα/fragments) απ' τον 1^ο μέχρι τον 3^ο αιώνα. Από τον 4^ο αι. έχουμε τους 4 βασικούς κώδικες-ολοκληρωμένες Καινές Διαθήκες (Σιναϊτικός, Βατικανός, Αλεξανδρινός και Εφραίμ του Σύρου, παλίμψηστου) και ακολουθούν 4.000 χειρόγραφα.

Το «Βυζαντινό», κείμενο στην Ανατολή και η Βουλγάτα (Λατινική μτφρ. του Ιερωνύμου) στη Δύση αποτελούν απλά υιοθέτηση αρχαίων κωδίκων **χωρίς όμως σύγκριση με άλλους εξίσου αξιόλογους κι αξιόπιστους κώδικες**. Ως εκ τούτου υπάρχουν ορισμένες διαφοροποιήσεις από το αρχικό –γενικά– παραδεδεγμένο κείμενο όπως π.χ. Μαρκ. 1:2, 1 Ιωα. 5:7.

Το **Κριτικό** (συγκριτικό) κείμενο είναι μια πιο επιστημονική έκδοση της Καινής Διαθήκης, καθώς είναι προϊόν σύγκρισης των υπαρχόντων κωδίκων. Δηλαδή μια σύγκριση μεταξύ των 4 βασικών κωδίκων σε συνδυασμό με τα υπόλοιπα 4.000 υπάρχοντα χειρόγραφα.

Μια πρώτη κριτική έκδοση των κειμένων της Καινής Διαθήκης που αποτέλεσε σταθμό στα χρονικά των εκδόσεων της Βίβλου, υπήρξε το έργο του τυπογράφου της βασιλικής αυλής της Γαλλίας Robert Stephanus το 1550 μ.Χ. Αυτή περιλάμβανε κατάλογο παραλλαγών των κειμένων με τα ονόματα των 15 χειρογράφων που περιέχουν τις ανάλογες παραλλαγές. Ο ίδιος ο Στεφάνους χώρισε τη Γραφή σε εδάφια.

Ακολούθησαν οι κριτικές εκδόσεις της Καινής Διαθήκης (1624-78) των Elvezir στη Λέϊδεν της Ολλανδίας. Στον πρόλογο της 2^{ης} έκδοσης, γράφθηκε: «Έχεις λοιπόν το κείμενο, που είναι τώρα παραδεκτό απ' όλους» (***Textum ergo habes, nunc ab omnibus receptum***).

Η έκφραση «παραδεκτό κείμενο» προέρχεται από αυτή την έκδοση, αλλά δεν πρέπει να οδηγεί σε παραπλάνηση δεδομένου ότι δεν αρκούν τα κείμενα των κωδίκων, για την ανίχνευση του πρωτοτύπου καθώς πολλά χωρία λείπουν από κώδικες αλλά αναφέρονται σε Αποστολικούς (80-140 μ.Χ.), Μεταποστολικούς Πατέρες (140-270 μ.Χ.) και Εκκλησιαστικούς Πατέρες (310-450 μ.Χ.) αλλά ακόμα και σε εθνικές πηγές, όπως για παράδειγμα ο Πορφύριος (234-305 μ.Χ.), ο οποίος επιβεβαιώνει το Μαρκ. 16:18. Στα νεότερα χρόνια κυκλοφόρησαν κριτικά κείμενα των Nestle/Aland και “*The Greek New Testament, 3rd Edition, corrected*”, εκδ. United Bible Societies” που διδάσκονται όλοι οι φοιτητές των θεολογικών σχολών στην Ελλάδα.

ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΘΕ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟ

Συγγραφέας: **Ματθαίος** Έτος συγγραφής: περ. **48 μ.Χ.*** Τόπος: **Παλαιστίνη**

Είναι το πρώτο από τα 4 Ευαγγέλια, που αποτελούν σύντομες βιογραφίες του Χριστού και του έργου Του.

Ο Ματθαίος, που σημαίνει “δωρο Θεού”, γνωστός και ως Λευι, τελώνης το επάγγελμα, ήταν ένας από τους 12, που εξέλεξε προσωπικά ο Χριστός ως αποστόλους (ΜΑΤΘ. 9:9). Αυτός έγραψε αρχικά το Ευαγγέλιό του -καθώς γνώριζε από πρώτο χέρι την ζωή του Χριστού- στα Εβραϊκά (Αραμαϊκά;) προς χρήση για τις εκκλησίες της Παλαιστίνης και κατόπιν το μετέφρασε ο ίδιος στα Ελληνικά. Το επάγγελμά του φανερώνει ότι ήταν εγγράμματος και ότι επίσης γνώριζε Ελληνικά κι άλλες γλώσσες. «Ο Ματθαίος κατέγραψε με σειρά τους λόγους (του Κυρίου) στην Εβραϊκή γλώσσα (το Κατά Εβραίους;) και το κάθε τι το ερμήνευσαν όσο καλύτερα μπορούσε» Παπίας Ιεραπόλεως (70-150 μ.Χ.), βλ. Εκκλ. Ιστ. Ευσεβίου ΙΙΙ:39 - «Το πρώτο Ευαγγέλιο εγράφη απ’ τον Ματθαίο... στην Εβραϊκή γλώσσα για πιστούς Ιουδαίους» Ωριγένης (185-250 μ.Χ.) - «Ο Ματθαίος, που είναι επίσης ο Λευι, και ο οποίος από τελώνης έγινε απόστολος, πρώτος απ’ όλους τους ευαγγελιστές συνέθεσε ένα Ευαγγέλιο του Χριστού στην Ιουδαία, στην Εβραϊκή γλώσσα...» Ιερώνυμος (347-420 μ.Χ.) Ο Ιερώνυμος πρώτος απέδειξε, ότι ο Ματθαίος κάνει κατά κανόνα χρήση του Εβραϊκού κειμένου και όχι των Εβδομήκοντα.

*Αυτό αποδεικνύεται από το γεγονός ότι η Β΄ Κλήμεντος, Διδάχθ, Ιγνάτιος, Έρμας και Πολύκαρπος κάνουν χρήση σχεδόν αποκλειστικά του Ματθαίου.

ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟ

Συγγραφέας: **Μάρκος** Έτος συγγραφής: περ. **68 μ.Χ.*** Τόπος: **Ρώμη**

Είναι το δεύτερο από τα 4 Ευαγγέλια, που αποτελούν σύντομες βιογραφίες του Χριστού και του έργου Του.

Ο Μάρκος ή Ιωάννης (ΠΡΑΞ. 12:12), ήταν γιος της αδελφής Μαρίας, στις οποίας το σπίτι συνερχόταν η εκκλησία της Ιερουσαλήμ (ΜΑΡΚ. 14:51,52, ΠΡΑΞ. 12:12,13) και ανηψιός του αποστόλου Βαρνάβα (ΚΟΛ. 4:10) Αυτός έγραψε το Ευαγγέλιό του βασιζόμενος στις αφηγήσεις του Πέτρου, αλλά και στη δική του πείρα καθώς είναι ο νεαρός ο οποίος “άφησε τον σινδόνα κι έφυγε γυμνός” (ΜΑΡΚ. 14:52). Ο Μάρκος ήταν στη Ρώμη μαζί με τον Παύλο στο διάστημα της φυλάκισής του (ΦΙΛΗΜ. 1:24) και στη συνέχεια συνοδεύει τον Πέτρο (1 ΠΕΤΡ. 5:13) στη Ρώμη, καθώς για τους ερμηνευτές της αρχαίας Εκκλησίας, αυτή είναι η Βαβυλώνα. Ουσιαστικά λοιπόν, σύμφωνα με τη μαρτυρία των Παπία, Ειρηναίου και Τερτυλλιανού το ευαγγέλιο του Μάρκου είναι το ευαγγέλιο του Πέτρου, ο οποίος δεν τον αποκαλεί τυχαίως “γιο του” (1 ΠΕΤΡ. 5:13) “Ο Μάρκος γενόμενος ο ερμηνευτής του Πέτρου, κατέγραψε επακριβώς οτιδήποτε αυτός θυμόταν. Δεν ήταν βέβαια με ακριβή σειρά, η καταγραφή των λόγων και των έργων του Χριστού ... διότι αυτός ακολούθησε τον Πέτρο, ο οποίος προσαρμόζε τις αναφορές του σύμφωνα με τις ανάγκες (του ακροατηρίου) και όχι με σκοπό να δώσει μια κανονική ροή ...” Παπίας, Ευσ. Εκκλ. Ιστ. ΙΙΙ:39. Ο Μάρκος έχει γνώση του ευαγγελίου του Ματθαίου, αλλά εκείνος απευθύνεται στους Ρωμαίους και γενικά τους εθνικούς Χριστιανούς. Το Ευαγγέλιο του Μάρκου σκιαγραφεί τον Χριστό ως υπηρέτη του Θεού.

*Νεότερες απόψεις θεωρούν ότι γράφτηκε το 45 μ.Χ., αλλά αυτό προσκρούει στη σαφή παράδοση της αρχαίας Εκκλησίας.

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑ

Συγγραφέας: **Λουκάς** Έτος συγγραφής: περ. **61 μ.Χ.** Τόπος: **Καισάρεια Παλαιστίνης**

Είναι το τρίτο από τα 4 Ευαγγέλια, που αποτελούν σύντομες βιογραφίες του Χριστού και του έργου Του.

Ο Λουκάς, ιατρός το επάγγελμα (ΚΟΛ. 4[Δ]:14), είναι ο μόνος μη Ιουδαίος από τους συγγραφείς της Καινής Διαθήκης. Δεν γνώρισε προσωπικά τον Χριστό, αλλά υπήρξε κορυφαίος συνεργάτης του απ. Παύλου και το ευαγγέλιό του θεωρείται αριστούργημα έρευνας, λεπτολογίας και συντομευμένης βιογραφίας. Το γλωσσικό του ιδίωμα και το εκτεταμένο λεξιλόγιό του (χρησιμοποιεί 300 ιατρικούς όρους ή λέξεις!) του προσδίδει σαφήνεια και περιεκτικότητα ανώτερες των υπολοίπων. Όπως και ο ίδιος γράφει: “εφάνη και εις εμέ εύλογον, όστις διηρέυνησα πάντα εξ αρχής ακριβώς, να σοι γράψω κατά σειράν περί τούτων” (1:3) Πηγές του είναι η μαρτυρία της παρθένου Μαρίας, ο Ιάκωβος κ.ά. Ως εκ τούτου το 60% των πληροφοριών του ευαγγελίου του είναι μοναδικές. Ο αρχαιότερος κατάλογος των βιβλίων της Καινής Διαθήκης στον κόσμο, ο “Κανόνας Μουρατόρι”, το 180 μ.Χ. γράφει: “Το τρίτο βιβλίο του Ευαγγελίου, το κατά Λουκάν, το έγραψε, ο γνωστός γιατρός, ο Λουκάς, και το υπέγραψε με το όνομά του, μετά την ανάληψη του Χριστού και όταν τον είχε σύντροφο του στα ταξίδια του ο Παύλος, γιατί ήταν ζηλωτής της αλήθειας και σχολαστικός στην ανεύρεση των γεγονότων. Η αλήθεια είναι πως δεν είχε δει τον Κύριο κατά σάρκα. Έχοντας όμως εξακριβώσει τα γεγονότα, άρχισε τη διήγησή του με την γέννηση του Ιωάννη.”

ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗ

Συγγραφέας: **Ιωάννης** Έτος συγγραφής: περ. **90 μ.Χ.** Τόπος: **Έφεσος**

Είναι το τέταρτο από τα 4 Ευαγγέλια, που αποτελούν σύντομες βιογραφίες του Χριστού και του έργου Του.

Μολονότι κάποιος θα μπορούσε να πει ότι όλα είχαν ήδη λεχθεί στα προηγούμενα ευαγγέλια, ο Ιωάννης, [“ο μαθητής τον οποίον ηγάπα” (ΙΩΑΝ. 21:20) ο Χριστός], συνέταξε ένα νέο ευαγγέλιο, το οποίο παρουσιάζει τον Ιησού ως τον Υιό του Θεού και για τον λόγο αυτό η γνησιότητα του συγγραφέα καταπολεμήθηκε από πολλούς, χωρίς όμως αποτέλεσμα. Ο σκοπός του ευαγγελίου αυτού, όπως και των υπολοίπων τριών, δηλώνεται ως εξής: “ταύτα δε γέγραπται ίνα πιστευσήτε ότι Ιησούς εστιν ο Χριστός ο υιός του Θεού, και ίνα πιστεύοντες ζωήν έχητε εν τω Ονόματι Αυτού” (20:31) Ο αρχαιότερος κατάλογος των βιβλίων της Καινής Διαθήκης στον κόσμο, ο “Κανόνας Μουρατόρι”, το 180 μ.Χ. γράφει: “Το τέταρτο βιβλίο του Ευαγγελίου είναι αυτό του Ιωάννη, που ήταν ένας από τους μαθητές. Μετά από προτροπή των συμμαθητών του και των επισκόπων, είπε: ‘Ας νηστεύσουμε τρεις μέρες και μετά ας πεί ο ένας στον άλλον τι αποκάλυψη θα έχει’. Την ίδια νύχτα αποκαλύφθηκε στον Ανδρέα, έναν από τους αποστόλους, ότι ο Ιωάννης έπρεπε να γράψει αυτά, που όλοι θυμόνταν. (σ.σ. Τη διήγηση αυτή επιβεβαιώνει και ο Παπίας). Ως εκ τούτου, αν και τα διάφορα βιβλία του Ευαγγελίου μας διδάσκουν διαφορετικά πράγματα, όμως δεν υπάρχει διαφορά στην πίστη. διότι υπό την καθοδήγηση του Ενόσ ηγεμονικού Πνεύματος γράφθηκαν όλα ... Δεν είναι να απορούμε, λοιπόν, που ο Ιωάννης τόσο συχνά αναφέρεται σε αυτά τα θέματα και στις επιστολές του επίσης με τα λόγια, ‘Αυτά που είδαμε με τα μάτια μας και ακούσαμε με τα αυτιά μας και τα χέρια μας ψηλάφησαν.’” (ΙΩΑΝ. 1:1), Λέει -λοιπόν- πως δεν είναι μόνο αυτόπτης μάρτυρας, αλλά έχει και διαβάσει και διηγηθεί τα θαυμαστά πράγματα του Κυρίου, με τη σειρά που έγιναν.” Ο Ειρηναίος της Λυών, περί το 190 μ.Χ. συμπληρώνει: “Ο Ιωάννης μαθητής του Κυρίου, που είχε μάλιστα αναπαυθεί πάνω στο στήθος του, έκανε επίσης ο ίδιος γνωστό το Ευαγγέλιό του, όσο ζούσε στην Έφεσο της Ασίας.”

ΕΠΕΞΗΓΗΣΕΙΣ

Έντονη και πλάγια γραφή υποδεικνύει την παράθεση ενός χωρίου απ' την Π. Διαθήκη.
π.χ. 1.23 **Δείτε¹⁰⁰**, **η παρθένα ... το όνομα αυτού Εμμανουήλ**, (παρ. Ησαΐα 7:14)

Λέξεις μέσα στο κείμενο που βρίσκονται σε αγκύλες [] είναι βοηθητικές επεξηγήσεις.
π.χ. 1.1. γενεαλογίας [του] Ιησού Χριστού

Λέξεις μέσα στο κείμενο που βρίσκονται σε παρενθέσεις () έχουν διευκρινιστικό ρόλο.
π.χ. 1.13. στα όρια (των περιοχών) Ζαβουλών και Νεφθαλείμ.

Λέξεις μέσα στο κείμενο που βρίσκονται σε διπλές αγκύλες [[]] είναι εμβόλιμες κατά το κριτικό/συγκριτικό κείμενο Nestle/Aland

Όπου χρησιμοποιείται η συντ. KMN αναφέρεται στο αρχέτυπο και πρωτότυπο κείμενο της Καινής Διαθήκης, το οποίο λαμβάνεται ως βασικό σημείο αναφοράς.

Όπου χρησιμοποιείται η συντ. Λ+Χ αναφέρεται στην μετάφραση της Αγίας Γραφής των καθηγητών Ν. Λούβαρη και του Α. Χαστούπη

Όπου χρησιμοποιείται η συντ. Φιλ. αναφέρεται στην μετάφραση της Αγίας Γραφής του Σπύρου Φίλου υπό των εκδόσεων «Πέργαμος»

Όπου χρησιμοποιείται η συντ. Τρεμπ. αναφέρεται στην σύντομη ερμηνεία της Καινής Διαθήκης του καθηγητή Παναγιώτη Ν. Τρεμπέλα

Όπου χρησιμοποιείται η συντ. Λογ. αναφέρεται στην μετάφραση της Καινής Διαθήκης υπό των εκδόσεων «Ο Λόγος»

Ο αστερίσκος (*), σημαίνει ότι λίγο πιο πάνω μέσα στην ίδια σελίδα υπάρχει επεξήγηση.

Όπου χρησιμοποιείται η συντ. π.χ. 2.21. εξεγερεθείς^(x 20) σημαίνει ότι στο αντίστοιχο χωρίο (χ.) βρίσκεται επεξήγηση.

Όπου χρησιμοποιείται εκθετικά στο κείμενο ο λατινικός αριθμός II, οδηγεί στις παραπομπές όπου δίνεται η μετάφραση των Εβραϊκών ονομάτων/λέξεων π.χ. 1.21. Ιησού^{II}

Η λέξη six μέσα στις παραπομπές συνοδευόμενη από αριθμό, σημαίνει ότι στο ίδιο κεφάλαιο στον ανάλογο αριθμό χωρίου επαναλαμβάνεται το ίδιο.

Η εναλλαγή των λέξεων π.χ. «εποίησε» και μετά «δημιούργησε» γίνεται ηθελημένα με σκοπό την εξοικείωση του αναγνώστη με την αρχαία γλώσσα.

Η παρούσα έκδοση σκοπό έχει την συσχέτιση της αρχαίας, της καθαρεύουσας και της δημοτικής γλώσσας για να μπορούν όλοι να εξοικιωθούν με το Γλωσσικό ζήτημα. Για παράδειγμα χρησιμοποιεί εκ παραλλήλου: ύδατα-νερά, νεφέλη-σύννεφο, όχλοι-πλήθη κ.ο.κ.

*Αυτό αποδεικνύεται από το γεγονός ότι τα συγγράμματα των Αποστολικών Πατέρων (100-120 μ.Χ.): Β' Κλήμεντος, Διδαχή των Αποστόλων, Ιγνάτιος Αντιοχείας, Έρμάς και Πολύκαρπος Σμύρνης κάνουν χρήση σχεδόν αποκλειστικά του Ματθαίου.

*Η χρονολογική γέννηση του Χριστού τεκμηριώνεται από το γεγονός ότι ο Ηρώδης ο μέγας πέθανε το 4 π.Χ. όταν ο Ιησούς ήταν 3 ετών (ΜΑΤΘ. 2:15), η δε γεννήσή του έγινε το 7 π.Χ. όταν έγινε η παγκόσμια απογραφή Res Gestae επί Αυγούστου η οποία χωρίς διόρθωση από την παλιά χρονολόγηση αποδίδεται στο 14 π.Χ., ουσιαστικά το 7 π.Χ.

Το γενεολογικό δέντρο του Ιωσήφ και η γέννηση του Ιησού Χριστού [π. 7 π.Χ.]

1 [Α] ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ γενεαλογίας [του] Ιησού Χριστού, υιού [του] Δαβίδ, υιού [του] Αβραάμ. **2** Ο Αβραάμ γέννησε τον Ισαάκ, ο Ισαάκ δε γέννησε τον Ιακώβ, ο Ιακώβ δε γέννησε τον Ιούδα και τους αδελφούς αυτού, **3** ο Ιούδας δε γέννησε τον Φαρές και τον Ζαρά από την Θάμαρ, ο Φαρές δε γέννησε τον Εσρώμ, ο Εσρώμ δε γέννησε τον Αράμ, **4** ο Αράμ δε γέννησε τον Αμιναδάβ, ο Αμιναδάβ δε γέννησε τον Ναασών, Ναασών δε γέννησε τον Σαλμών, **5** ο Σαλμών δε γέννησε το Βοόζ από τη Ραχάβ, ο Βοόζ δε γέννησε τον Ωβήδ από τη Ρούθ, Ωβήδ δε γέννησε τον Ιεσσαί, **6** ο Ιεσσαί δε γέννησε Δαβίδ τον βασιλιά.

Ο Δαβίδ δε ο βασιλιάς γέννησε το Σολομώντα από την [γυναίκα] του Ουρία, **7** ο Σολομώντας δε γέννησε τον Ροβοάμ, ο Ροβοάμ δε γέννησε τον Αβιά, ο Αβιά δε γέννησε τον Ασά, **8** ο Ασά δε γέννησε τον Ιωσαφάτ, ο Ιωσαφάτ δε γέννησε τον Ιωράμ, ο Ιωράμ δε γέννησε τον Οζία, **9** ο Οζίας δε γέννησε τον Ιωάθαμ, ο Ιωάθαμ δε γέννησε τον Άχαζ, ο Άχαζ δε γέννησε τον Εζεκία, **10** ο Εζεκίας δε γέννησε τον Μανασσή, ο Μανασσής δε γέννησε τον Αμών, ο Αμών δε γέννησε τον Ιωσία, **11** ο Ιωσίας δε γέννησε τον Ιεχονία και τα αδέλφια του κατά-
επί/την διάρκεια τη μετοικεσία^{εκτόπιση} στην Βαβυλώνα.

12 Μετά δε τη μετοίκισι* στην Βαβυλώνα ο Ιεχονίας γέννησε τον Σαλαθιήλ, ο Σαλαθιήλ δε γέννησε τον Ζοροβάβελ, **13** ο Ζοροβάβελ δε γέννησε τον Αβιούδ, ο Αβιούδ δε γέννησε τον Ελιακείμ, ο Ελιακείμ δε γέννησε τον Αζώρ, **14** ο Αζώρ δε γέννησε τον Σαδώκ, Σαδώκ δε γέννησε τον Αχείμ, ο Αχείμ δε γέννησε τον Ελιούδ, **15** ο Ελιούδ δε γέννησε τον Ελεάζαρ, ο Ελεάζαρ δε γέννησε τον Ματθάν, Ματθάν δε γέννησε τον Ιακώβ, **16** ο Ιακώβ δε γέννησε τον Ιωσήφ τον άντρα της Μαρίας, από την οποία γεννήθηκε ο Ιησούς, ο λεγόμενος^{που λέγεται} Χριστός.

17 Όλες λοιπόν οι γενιές από [τον] Αβραάμ μέχρι [τον] Δαβίδ [είναι] γενιές 14 (δεκατέσσερις), και από [τον] Δαβίδ μέχρι την μετοικεσία^{εκτόπιση} στην Βαβυλώνα είναι γενιές 14 και από τη μετοικεσία* στην Βαβυλώνα μέχρι του Χριστού [είναι] γενεές 14 (δεκατέσσερις).

18 Του Ιησού Χριστού δε^{λοιπόν} η γέννηση ήταν ως εξής: Αφού αρραβωνιάσθηκε η μητέρα αυτού Μαρία με τον Ιωσήφ, πριν συνευρεθούν^{έλθουν σε επαφή}, βρέθηκε να είναι έγκυος από [το] Άγιο Πνεύμα. **19** [Ο] Ιωσήφ λοιπόν^{δε} ο άντρας της, επειδή ήταν δίκαιος και μη θέλοντας να την εκθέσει δημόσια, θέλησε να τη διώξει^{χωρίς} κρυφά.

20 Ενώ δε αυτός διαλογιζόταν αυτά, να^{ιδού}, άγγελος [του] Κυρίου φάνηκε σε όνειρο σ' αυτόν, λέγοντας: Ιωσήφ, γιε του Δαβίδ, μη φοβηθείς να παραλάβεις^{αναλάβεις} [τη] Μαριάμ τη γυναίκα σου· διότι αυτό που γεννήθηκε μέσα της είναι από^{εκ} [το] Πνεύμα [το] Άγιο, **21** θα γεννήσει δε υιό και θα αποκαλέσεις το όνομα αυτού Ιησού^{II}. γιατί αυτός [θα] σώσει το λαό του από τις αμαρτίες τους. **22** Όλο δε αυτό έγινε για να ^{εκ}πληρωθεί το ρηθέν ^{ειπωμένο} από τον Κύριο διά^{μέσω} του προφήτη, που έλεγε: **23** Δείτε^{ιδού}, η παρθένα θα συλλάβει και θα γεννήσει υιο, και θ' αποκαλέσει το όνομα αυτού Εμμανουήλ, το οποίο μεθερμηνευόμενο είναι, **Μαζί μας [είναι] ο Θεός.**

24 Ξεγερθείς δε ο Ιωσήφ απ' τον ύπνο, έκαμε όπως τον πρόσταξε ο άγγελος [του] Κυρίου και παρέλαβε τη γυναίκα του, **25** και δεν γνώριζε^{είχε επαφή με} αυτή, μέχρις ότου γέννησε τον υιό της τον πρωτότοκο· και αποκάλεσε τ' όνομα αυτού ΙΗΣΟΥ.

2 [Β] ΑΦΟΥ ΔΕ γεννήθηκε ο Ιησούς στη^{en} Βηθλε-
έμ της Ιουδαίας, κατά τις ημέρες του βασιλιά Ηρώδη, Να^{ιδού}, μάγοι απ' τα ανατολικά ήρθαν στα Ιεροσόλυμα, λέγοντας: **2** Που είναι αυτός που έχει γεννηθεί

[1:1] Λου. 3:23, Ψλ. 132:11, Ησ. 11:1, Ιερ. 23:5, Κφ. 22:42, Ιωα. 7:42, Πρ. 2:30, 13:23, Ρω. 1:3, Γεν. 12:3, 22:18, Γαλ. 3:16 [1:2] Γεν. 21:2,3, Γεν. 25:26, Γεν. 29:35 [1:3] Γεν. 38: 27, κτλ, Ρουθ 4:18, κτλ. 1Χρ. 2:5,9 κτλ. [1:6] 1Σα. 16:1,17:12, 2Σα. 12:24 ⁷ 1Χρ 3:10 [1:10] 2Βα. 20:21, 1Χρ. 3:13 [1:11] 1Χρ. 3:15-16, 2Βα. 24:14-16, 25:11, 2Χρ. 36:10,20, Ιερ. 27:20, 39:9, 52:11, 15, 28-30, Δαν. 1:2 [1:12] 1Χρ. 3:17,19, Εσδ. 3:2, 5:2, Νεε. 12:1, Αγγ.1:1 [1:18] Λου. 1:27, Λου. 1:35 [1:19] Δευ. 24: 1,22:22 [1:20] Λου. 1:35 [1:21] Λου. 1:31 ^{II}Σωτήρ/Ο Ιεοβά σώνει, Πρ. 4:12, 5:31,13:23,28 [1:23] Ησ. 7:14 [1:25] Εξ. 13:2, Λου. 2:7,21 [2:1] Λου. 2:4-7, Γεν. 10:30,25:6, 1Βα. 4:30 [2:2] Λου. 2:11, Αρ. 24:17, Ησ. 60:3

[1:1] Βίβλος γενέσεως Ιησού Χριστού... [1:2] Αβραάμ ἐγέννησε τὸν Ἰσαάκ... [1:3] Ἰούδας δὲ ἐγέννησε τὸν Φαρές καὶ τὸν Ζαρά ... [1:4] Ἀράμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀμιναδάβ ... [1:5] Σαλμών δὲ ἐγέννησε τὸν Βοόζ ἐκ τῆς Ραχάβ ... [1:6] Ἰεσσαί δὲ ἐγέννησε τὸν Δαυὶδ τὸν βασιλέα. Δαυὶδ δὲ ὁ βασιλεὺς ἐγέννησε τὸν Σολομῶντα ἐκ τῆς τοῦ Οὐρίου, [1:7] Σολομῶν δὲ ἐγέννησε τὸν Ροβοάμ ... [1:8] Ασά δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσαφάτ ... [1:9] Ὀζίας δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωάθαμ ... [1:10] Ἐζεκίας δὲ ἐγέννησε τὸν Μανασσῆ ... [1:11] Ἰωσίας δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰεχονίαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος. [1:12] Μετὰ δὲ τὴν μετοικεσίαν Βαβυλῶνος Ἰεχονίας ἐγέννησε τὸν Σαλαθιήλ ... [1:15] Ἐλιούδ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐλεάζαρ ... [1:16] Ἰακώβ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσήφ τὸν ἄνδρα Μαρίας, ἐξ ἧς ἐγεννήθη Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Χριστός. [1:17] Πᾶσαι οὖν αἱ γενεαὶ ἀπὸ Ἀβραάμ ἕως Δαυὶδ γενεαὶ δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ Δαυὶδ ἕως τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος γενεαὶ δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος ἕως τοῦ Χριστοῦ γενεαὶ δεκατέσσαρες. [1:18] Τοῦ δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ γέννησις οὕτως ἦν. Μνηστευθεῖς γὰρ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῇ Ἰωσήφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοὺς εὗρεθ' ἑν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου. [1:19] Ἰωσήφ δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, δίκαιος ὢν καὶ μὴ θέλων αὐτὴν παραδειγματίσαι, ἐβουλήθη λάθρα ἀπολῦσαι αὐτήν. [1:20] Ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐνθυμηθέντος ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου κατ' ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ λέγων· ... παραλαβεῖν Μαριάμ τὴν γυναῖκα σου· τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ Πνεύματος ἁγίου. [1:21] Τέξεται δὲ υἱὸν καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν· αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. [1:22] Τοῦτο δὲ ὅλον γεγονέν ἵνα πληρωθῇ τὸ ρηθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος· [1:23] Ἰδοὺ ἡ παρθένα ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ, ὃ ἐστὶ μεθερμηνευόμενον μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός. [1:24] Διεγερθεὶς δὲ ὁ Ἰωσήφ ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἐποίησεν ὡς προσέταξεν αὐτῷ ... καὶ παρέλαβε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, [1:25] καὶ οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτήν ἕως οὗ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. [2:1] Του δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν ... ἐν ἡμέραις ... ἰδοὺ μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο ... [2:2] λέγοντες· ποῦ ἐστὶν ὁ τεχθεὶς ... εἶδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ

[ο] βασιλιάς των Ιουδαίων; διότι είδαμε το αστέρι αυτού (όταν είμασταν) στην ανατολή και ήρθαμε για να προσκυνήσουμε αυτόν. **3** Μόλις άκουσε αυτό ο βασιλιάς Ηρώδης, ταραχθηκε και μαζί του ^{σύμ}πασα [η] Ιερουσαλήμ, **4** και αφού σύναξε όλους τους αρχιερείς και [τους] γραμματείς του λαού, ρωτούσε [για] να μάθει από αυτούς που γεννιέται ο Χριστός. **5** Εκείνοι δε είπαν σ' αυτόν: Στη Βηθλεέμ της Ιουδαίας· γιατί έτσι είναι γραμμένο διαμέσω του προφήτη· **6** *Και εσύ, Βηθλεέμ, [της] γης Ιούδα, δεν είσαι καθόλου ελάχιστη ^{ασήμαντη} ανάμεσα στις ηγεμονικές [πόλεις] του Ιούδα· διότι απο σένα θα εξέλθει ηγέτης, ο οποίος [θα] ποιμάνει το λαό μου τον Ισραήλ.*

7 Τότε [ο] Ηρώδης ^{προσ}κάλεσε κρυφά τους μάγους και εξακρίβωσε απ' αυτούς τον καιρό της εμφάνισης του άστρου **8** και ^{απο}στέλλοντας αυτούς στη Βηθλεέμ, είπε: Πηγαίνοντας εξετάστε ακριβώς σχετικά με το παιδί, αφού δε [το] βρείτε, αναγγείλτε μου, για να έλθω κι εγώ να προσκυνήσω αυτό. **9** Εκείνοι δε αφού άκουσαν το βασιλιά αναχώρησαν· και να^{ιδού}, το αστέρι το οποίο είδαν στην ανατολή προπορευόταν απ' αυτούς, μέχρις ότου φθάνοντας στάθηκε πάνω [από εκεί] που ήταν το παιδί. **10** Όταν είδαν τ' αστέρι χάρηκαν χαρά πολύ μεγάλη, **11** και όταν ήρθαν στο σπίτι, βρήκαν το παιδί μαζί με τη Μαρία τη μητέρα του, και πέφτοντας [το] προσκύνησαν και αφού άνοιξαν τους θησαυρούς τους πρόσφεραν σ' αυτό δώρα: χρυσάφι, λίβανι και σμύρνα· **12** και επειδή τους αποκαλύφθηκε [από το Θεό] σε όνειρο να μην επιστρέψουν [στον] Ηρώδη, αναχώρησαν απ' άλλον δρόμο για στη χώρα τους.

13 Αφού δε αυτοί αναχώρησαν, να, άγγελος Κυρίου εμφανίστηκε σ' όνειρο στον Ιωσήφ, λέγοντας: (Αφού) ^{σηκωθείς}εγερθείς παράλαβε το παιδί και τη μητέρα του και φεύγε στην^{εις} Αίγυπτο, και να είσαι εκεί μέχρις ότου σου πω· γιατί πρόκειται ο Ηρώδης να ^{ανα}ζητήσει το παιδί, για να το θανατώσει. **14** Αυτός [δε] αφού σηκώθηκε παρέλαβε το παιδί και τη μητέρα του [μέσα] στη νύχτα και αναχώρησε για την Αίγυπτο, **15** και ήταν εκεί μέχρι το θάνατο [του] Ηρώδη· για να ^{εκ}πληρωθεί το ρηθέν^{επι}ωμένο απ' τον Κύριο διά του προφήτη που έλεγε: **Από^{ες} την Αίγυπτο κάλεσα τον Υιο μου.**

16 Τότε [ο] Ηρώδης, όταν είδε ότι εμπαίχθηκε απ' τους μάγους, θύμωσε υπερβολικά και ^{εξ}αποστείλας φόνευσε όλα τα παιδιά στη Βηθλεέμ και σ' όλα τα οριά της από δύο χρόνων και κάτω, σύμφωνα με τον καιρό

που εξακρίβωσε από τους μάγους. **17** Τότε ^{εκ}πληρώθηκε το ρηθέν^{επι}ωθέν από [τον] Ιερεμία τον προφήτη, που 'λεγε: **18** *Φωνή ακούσθηκε στη^{εν} Ραμά, θρήνος και κλαυθμός και οδυρμός πολύς· [η] Ραχήλ έκλαιε (για) τα παιδιά της, και δεν ήθελε να παρηγορηθεί, διότι δεν υπάρχουν.*

19 Αφού δε πέθανε ο Ηρώδης, να^{ιδού}, άγγελος [του] Κυρίου εμφανίστηκε σε όνειρο στον Ιωσήφ στην Αίγυπτο, **20** λέγοντας: Αφού σηκωθείς πάρε το παιδί και τη μητέρα του και πήγαινε στη γη Ισραήλ· διότι πέθαναν αυτοί που ζητούσαν τη ζωή^{ψυχή} του παιδιού. **21** Ο δε ^{εξ}εγερθείς^(κ. 20) παρέλαβε το παιδί και τη μητέρα του και ήλθε στη γη Ισραήλ. **22** Αφού άκουσε δε ότι [ο] Αρχέλαος βασιλεύει στην Ιουδαία αντί [του] Ηρώδη του πατέρα του, φοβήθηκε να πάει εκεί· όταν δε του αποκαλύφθηκε [από το Θεό] σε όνειρο αναχώρησε στα μέρη της Γαλιλαίας, **23** και [όταν] ήλθε κατοίκησε σε πόλη που την έλεγαν Ναζαρέτ, για να ^{εκ}πληρωθ^η το ρηθέν διά των προφητών· ότι Ναζωραίος θα ονομαστεί^(βλ. Λκ. 2:41-52).

3 **[Γ']** Σ' εκείνες λοιπόν^{δε} τις μέρες έρχεται Ιωάννης ο Βαπτιστής, κηρύττοντας στην έρημο της Ιουδαίας και **2** λέγοντας: *Μετανοείτε· γιατί πλησίασε η βασιλεία των ουρανών.* **3** Διότι αυτός είναι για τον οποίο ειπώθηκε από [τον] Ησαΐα τον προφήτη, που έλεγε: *Είναι η Φωνή κάποιου που βοά στην ερήμο, ετοιμάστε το δρόμο του Κυρίου, ίσια κάνετε τα μονοπάτια του.*

4 Αυτός λοιπόν^{δε} ο Ιωάννης είχε το ρούχο^{ένδυμα} του από τρίχες καμήλας και [μία] ζώνη δερμάτινη γύρω από τη μέση του, η δε τροφή του ήταν^{ην} ακρίδες και μέλι άγριο. **5** Τότε εξερχόταν προς αυτόν [τα] Ιεροσόλυμα κι όλη η Ιουδαία κι όλα τα περίχωρα του Ιορδάνου **6** και βαπτίζονταν στον Ιορδάνη [απ' αυτόν], εξομολογούμενοι τις αμαρτίες τους.

7 Όταν είδε όμως^{δε} πολλούς απ' τους Φαρισαίους και Σαδδουκαίους να έρχονται στο βάπτισμα του, είπε σ' αυτούς: *Γεννήματα οχιάς, ποιός σας ^{υπ}έδειξε να ξεφύγετε από τη μελλοντική οργή;* **8** *Κάντε λοιπόν καρπούς άξιους της μετάνοιας.* **9** και μη φανταστείτε να λέτε μέσα σας: *Πατέρα έχουμε τον Αβραάμ· γιατί σας λέγω ότι έχει τη δύναμη ο Θεός απ' αυτούς τους λίθους^{πέτρες}* να αναστήσει παιδιά στον Αβραάμ. **10** *Ηδη δε και η αξίνα είναι κοντά^{κείνεται} στη ρίζα των δέντρων· κάθε δέντρο λοιπόν που δεν κάνει καρπό καλό, θα κοπεί^{κόβεται} και θα ριχτεί^{ρίχνεται} στη φωτιά.* **11** *Εγώ μεν σας βαπτίζω στο νερό*

[2:4] 2Χρ. 36:14, 2Χρ. 34:13, Μαλ. 2:7 [2:6] Μιχ. 5:2, Ιωα. 7:42, Απ. 2:27 [2:11] Ψλ. 72:10, Ησ. 60:6 [2:12] Ωσ. 11:1 [2:15] Κφ. 1:20 [2:17] Ιερ. 31:15 [2:22] Κφ. 3:13, Λου. 2:39 [2:23] Ιωα. 1:46, Κρ. 13: 5, 1Σα. 1:11 [3:1] Μαρκ. 1:4,15, Λου. 3:2,3, Ιωα. 1:28, 1Ν.14:10 [3:2] Δαν. 2:44, Κφ. 4:17,10:7 [3:3] Ησ. 40:3, Μαρ. 1:3, Λου. 3:4, Ιωα. 1:23, Λου. 1:76 [3:4] Μαρ. 1:6, 2Βα. 1:8, Ζαχ. 13:4, Λευ. 11:22, 1Σα. 14:25,26 [3:5] Μαρ. 1:5 [3:6] Πρ. 19:4,18 [3:7] Κφ. 12:34,23:33, Λου. 3:7-9, Ρω. 5:9, 1Θε. 1:10 [3:9] Ιωα. 8:33,39, Πρ. 13:26, Ρω. 4:1,11,16 [3:10] Κφ. 7:19, Λου. 13:7,9, Ιωα. 15:6

[2:3-4] ...συναγαγών πάντας... έπυνθάνετο παρ' αυτών ποῦ χριστὸς γεννᾶται. [2:5] ...αὐτῶ· ἐν οὕτῳ γὰρ γέγραπται... [2:6] ...οὐδὰμῶς ἐλάχιστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα· ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος, ὅστις... [2:7] ...λάθρᾳ καλέσας τοὺς μάγους ἠκρίβωσεν παρ' αυτών τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος, [2:8] ...πέμψα... εἰς Βηθλεέμ... πορευθέντες... περὶ τοῦ παιδίου· ἐπὶ δὲ εὗρητε, ἀπαγγείλατέ μοι, ὅπως κἀγὼ ἐλθῶν... [2:9] ...ἰδοὺ ἀστήρ, ὃν εἶδον ἐν τῇ ἀνατολῇ, προήγεν... ἕως ἐλθῶν ἐστάθη ἐπάνω οὗ ἦν τὸ παιδίον. [2:10] ἰδόντες... [2:11] καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν εἶδον τὸ παιδίον... καὶ πεσόντες προσεκύνησαν... προσήνεγκαν αὐτῷ δῶρα, χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν. [2:12] Καὶ χρηματισθέντες... μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρώδη... [2:13] Ἀναχωρησάντων... φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσήφ λέγων· ...ἴσθι ἐκεῖ ἕως ἂν εἴπω σοι· μέλλει γὰρ Ἡρώδης ζητεῖν τὸ παιδίον τοῦ ἀπολέσαι αὐτό. [2:14] ὁ δὲ ἐγερθεὶς... [2:15] καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως τῆς τελευτῆς Ἡρώδου· ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθέν... ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου. [2:16] Τότε Ἡρώδης ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων ἐθυμώθη λίαν... κατὰ τὸν χρόνον... [2:17] ... Ῥαχήλ κλαίονσα τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ οὐκ ᾔθελεν παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσίν. [2:19] Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἡρώδου... κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσήφ ἐν Αἰγύπτῳ [2:20] λέγων· ἐγερθεὶς... πορεύου εἰς γῆν Ἰσραὴλ· τεθνήκασιν γὰρ οἱ ζητοῦντες... [2:21-22] Ἀκούσας... Ἰουδαίας... χρηματισθεὶς δὲ κατ' ὄναρ... [2:23] ...λεγομένην Ναζαρέτ· ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθέν διὰ τῶν προφητῶν ὅτι Ναζωραίος κληθήσεται. [3:1] Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις παραγίνεται... ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας [3:2] ...μετανοεῖτε· ἥγγικεν γὰρ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. [3:3] οὗτος γὰρ ἐστὶν ῥηθεὶς διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος· φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· ...τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ. [3:4] ...ἐνδυμα αὐτοῦ...περὶ τὴν ὄσφυν αὐτοῦ... [3:5] ...ἐξεπορεύετο... πᾶσα Ἰουδαία καὶ πᾶσα περίχωρος... [3:6] ...ἐβαπτίζοντο... ὑπ' αὐτοῦ... αὐτῶν. [3:7] ...γεννήματα ἐχιδνῶν... [3:8] ποιήσατε οὖν καρπὸν ἄξιον...

προς μετάνοια· αυτός δε που έρχεται πίσω από εμένα είναι ισχυρότερός μου, του οποίου δεν είμαι άξιος να κρατήσω^{βγάλω} τα σανδάλια· αυτός θα σας βαπτίσει με Πνεύμα Άγιο και φωτιά. **12** Ο οποίος [κρατάει] το φτυάρι στο χέρι του και θα ^{δια}καθαρίσει το αλώνι του και [θα] μαζέψει^{συνάξει} το σιτάρι του στην αποθήκη, το δε άχυρο [θα] κατακάψει σε φωτιά που δεν σβήνει ποτέ.

13 Τότε έρχεται ο Ιησούς από την Γαλιλαία στον Ιορδάνη προς τον Ιωάννη για να βαφτιστεί απ' αυτόν.

14 Ο δε Ιωάννης τον εμπόδιζε [ζωηρά], λέγοντας: *Εγώ έχω ανάγκη να βαφτιστώ από σένα, και συ έρχεσαι προς εμένα;* **15** Απαντώντας δε ο Ιησούς είπε σ' αυτόν: *Άφησε τώρα· επειδή έτσι είναι πρόπον σε μας, να εκπληρώσουμε κάθε δικαιοσύνη.* Τότε τον άφησε. **16** Και αφού βαπτίσθηκε ο Ιησούς ανέβηκε αμέσως απ' το νερό· και δεσ^{ιδού}, ανοίχτηκαν σ' αυτόν οι ουρανοί, και είδε το Πνεύμα του Θεού να κατεβαίνει σαν περιστέρα και να έρχεται επάνω του. **17** Και να^{ιδού} φωνή από τον ουρανό που έλεγε: *Αυτός είναι ο Υιός μου ο αγαπητός, στον οποίο ευαρεστήθηκα.*

4 [Δ] Τότε ο Ιησούς φέρθηκε^{οδηγήθηκε} από το Πνεύμα στην έρημο, για να πειραστεί από τον Διάβολο. **2** Και αφού νήστεψε 40 μέρες και 40 νύχτες, ύστερα πείνασε. **3** Και ερχόμενος σ' αυτόν ο Πειράζων είπε: *Εάν είσαι Γιος του Θεού, πες αυτές οι πέτρες να γίνουν ψωμια.*

4 Εκείνος δε απαντώντας είπε: *Είναι γραμμένο, Με ψωμί μόνο δεν θα ζήσει [ο] άνθρωπος, αλλά με κάθε λόγο που εξέρχεται απ' το στόμα του Θεού.* **5** Τότε παραλαμβάνει αυτόν ο Διάβολος στην αγία πόλη και στήνει αυτόν πάνω στο περύγιο [κορνίζωμα της στέγης] του ιερού **6** και λέγει προς αυτόν:

Εάν είσαι Γιος του Θεού, ρίξε τον εαυτό σου κάτω· γιατί είναι γραμμένο, ότι θα προστάξει στους αγγέλους του για σένα, και θα σε σηκώσουν πάνω στα χέρια [τους], για να μη σκοντάψεις^{προσκοπήσεις} σε πέτρα^{λίθο} το πόδι σου. **7** Είπε σ' αυτόν ο Ιησούς: *Πάλι είναι γραμμένο, Δεν θα πειράξεις Κύριο τον Θεό σου.*

8 Πάλι παραλαμβάνει αυτόν ο Διάβολος σε βουνό πολύ ψηλό, και δείχνει σ' αυτόν όλα τα βασίλεια του κόσμου και τη δόξα τους, **9** και λέει σε αυτόν: *Όλα αυτά θα σου δώσω, εάν πέφτοντας με προσκυνήσεις.*

10 Τότε ο Ιησούς λέγει σ' αυτόν: *Πήγαινε, Σατανά· γιατί είναι γραμμένο, Κύριο τον Θεό σου θα προσκυνήσεις και αυτόν μόνο θα λατρεύσεις.* **11** Τότε αφήνει αυτόν ο διάβολος· και να^{ιδού}, άγγελοι ήλθαν [πλησίον] και τον υπηρετούσαν.

12 Όταν άκουσε δε ο Ιησούς ότι ο Ιωάννης συνελήφθηκε, αναχώρησε στη Γαλιλαία. **13** Και αφήνοντας τη Ναζαρέτ ήλθε [και] κατοίκησε στην Καπερναούμ την παραθαλάσσια, στα όρια (των περιοχών) Ζαβουλών και Νεφθαλείμ· **14** για να ^{εκ}πληρωθεί το ειπωθέν μέσω^{δια} Ησαΐα του προφήτη που έλεγε· **15** *Γη Ζαβουλών και γη Νεφθαλείμ, στο δρόμο [κοντά] στη λιμνοθάλασσα, αντίπερα του Ιορδάνη, [στη] Γαλιλαία των εθνών· 16 ο λαός που κάθεται στο σκοτάδι είδε μεγάλο φως, και στους κατήμένους σε τόπο και σκιά θανάτου, φως ανέτειλε σ' αυτούς^{αυτοίς}.* **17** Από τότε άρχισε ο Ιησούς να κηρύττει και να λέγει· *Μετανοείτε διότι πλησίασε η βασιλεία των ουρανών.*

18 Περιπατώντας δε δίπλα στη λιμνοθάλασσα της Γαλιλαίας, είδε δύο αδελφούς, Σίμωνα τον λεγόμενο Πέτρο και Ανδρέα τον αδελφό του, ενώ έριχναν το δίχτυ στη λιμνοθάλασσα· διότι ήταν ψαράδες· **19** και λέγει σ' αυτούς: *Έλθετε πίσω μου και θα σας κάνω ψαράδες ανθρώπων.*

20 Αυτοί δε αφήνοντας αμέσως τα δίχτυα, ακολούθησαν αυτόν. **21** Και προχωρώντας από εκεί είδε άλλους δύο αδελφούς, Ιάκωβο τον [γιο] του Ζεβεδαίου και Ιωάννη τον αδελφό του, μέσα στο πλοίο μαζί με τον Ζεβεδαίο τον πατέρα τους επιδιορθώνοντας τα δίχτυα τους, και ^{προσ}κάλεσε αυτούς. **22** Οι δε αφήσαντες αμέσως το πλοίο και τον πατέρα τους, ακολούθησαν αυτόν.

23 Και περιόδευε ο Ιησούς όλη την Γαλιλαία, διδάσκοντας στις συναγωγές αυτών και κηρύττοντας το ευαγγέλιο της βασιλείας και θεραπεύοντας κάθε νόσημα-πάθηση και πάσα ασθένεια^{μαλθακότητα} αναμεταξύ του λαού.

[3:11] Ματ. 1:8, Λου. 3:16, Ιωα. 1:15, 26,33, Πρ.1:5,11:16, 19:4, Ησ. 4:4, 44:3, Ιερ. 51:33, Μαλ. 3:2, Πρ. 2:3,4, 1Κο. 12: 13 [3:12] Μαλ. 3:3, Μαλ. 4:1, Κφ. 13:30 [3:13] Ματ. 1:9, Λου. 3:21, Κφ. 2:22 [3:16] Ματ. 1:10, Ησ.11:2, 42:1, Λου. 3:22, Ιωα. 1:32,33 [3:17] Ιωα. 12:28, Ψλ. 2:7, Ησ. 42:1, Κφ. 12:18, 17:5, Ματ. 1:11, Λου. 9:35, Εφ. 1:6, Κολ. 1:13, 2Πε. 1:17 [4:1] Ματ. 1:12, Λου 4:1, κτλ, Ιβα. 18:22, Ιεζ. 3:14,8:3,11:1, 24,40:2, 43:5, Πρ. 8:39 [4:4] Δευ. 8:3 [4:5] Νεε. 11:18, Ησ. 48:2,52:1, Κφ.27:53, Απ. 11:2 [4:6] Ψλ. 91:11,12 [4:7] Δευ. 6:16 [4:10] Δευ. 6:13, 10:20, Ι.Ν. 24:14, 1Σα. 7:3 [4:11] Εβ. 1:14 [4:12] Ματ.1: 14, Λου. 3:20, 4:14,31, Ιωα. 4:43 [4:15] Ψλ. 72:10, Ησ. 60:6 [4:16] Κφ. 1:20 [4:17] Ωσ. 11:1, Ιερ. 31:15 [4:18] Ματ. 1:16-18, Λου. 5:2, Ιωα. 1:42 [4:19] Λου. 5:10,11 [4:20] Ματ. 10:28, Λου. 18:28 [4:21] Ματ. 1:19,20, Λου. 5:10 [4:23] Κφ. 9:35,Ματ. 1:21,39, Λου. 4:15,44, Κφ. 24:14, Ματ. 1:14, Ματ. 1:34

[3:9] και μη δόξητε λέγειν έν έαυτοίς... δύναται θεός έκ τών λίθων τούτων έγείραι τέκνα τῷ Άβραάμ. [3:10] ...άξίνη... κείται· πάν ούν δένδρον μη ποιούν καρπὸν καλὸν έκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. [3:11] ...ὁ δὲ ὀπίσω μου ἐρχόμενος... οὐ οὐκ εἰμι ἱκανὸς τὰ ὑποδήματα βαστάσαι· αὐτοὶ ὑμᾶς βαπτίσει έν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί· [3:12] οὐ τὸ πτύον έν τῇ χειρὶ αὐτοῦ καὶ διακαθαρίζει τὴν ἄλωνα αὐτοῦ καὶ συνάξει τὸν σῖτον... κατακαύσει πυρὶ ἄσβεστον. [3:13] Τότε παραγίνεται Ἰησοῦς... τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. [3:14] ...διεκώλυεν αὐτὸν λέγων· ἐγὼ χρεῖαν ἔχω... [3:15] ἀποκριθεὶς... ἄφες ἄρτι, οὕτως γὰρ πρόπον ἐστίν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην· τότε ἀφίησιν αὐτόν. [3:16] ...εὐθὺς ἀνέβη ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ ἰδοὺ... καταβαίνειν ὥσει περιστερὰν καὶ ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν· [3:17] ...φωνή... λέγουσα· οὗτός ἐστιν υἱὸς μου ἀγαπητός, έν εὐδόκησα. [4:1] Τότε Ἰησοῦς ἀνήχθη εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ πνεύματος πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου. [4:2] καὶ νηστεύσας... [4:3] καὶ προσελθὼν πειράζων εἶπεν αὐτῷ· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, εἰπέ ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γένωνται. [4:4] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· γέγραπται· οὐκ ἐπ' ἄρτων μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος θεοῦ. [4:5] ...εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ [4:6] ...εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, βάλε σεαυτὸν κάτω· γέγραπται γὰρ ὅτι τοῖς ἁγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ καὶ ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσίν σε, μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου. [4:7] ἔφη αὐτῷ Ἰησοῦς· πάλιν γέγραπται· οὐκ ἐκπειράσεις κύριον τὸν θεόν σου. [4:8] ...εἰς ὅρος ὑψηλὸν λῖαν καὶ δείκνυσιν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας... [4:9] καὶ εἶπεν αὐτῷ· ταῦτά σοι πάντα δώσω, εάν πεσὼν προσκυνήσῃς μοι. [4:10] τότε λέγει... ὕπαγε, σατανᾶ· γέγραπται γάρ... [4:11] ...ἀφίησιν αὐτόν ...ἄγγελοι προσήλθον καὶ διηκόνουν αὐτῷ. [4:12] ...ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη... [4:13] καὶ καταλιπὼν... [4:14] ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥήθην... [4:15-16] ὁ λαὸς κατήμενος έν σκότειν φῶς μέγα, καὶ τοὶ κατήμενοι έν χώρᾳ... [4:17] ...ἤρξατο Ἰησοῦς κηρύσσειν καὶ λέγειν· μετανοεῖτε· ἤγγικεν γὰρ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. [4:18] Περιπατῶν δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν... εἶδεν δύο ἀδελφούς, Σίμωνα τὸν λεγόμενον Πέτρον καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, βάλλοντας ἀμφίβληστρον εἰς τὴν θάλασσαν... [4:19] ...δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἁλῖεις ἀνθρώπων. [4:20] οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ. [4:21] ...έν τῷ πλοίῳ μετὰ Ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς αὐτῶν καταρτίζοντας τὰ δίκτυα αὐτῶν... [4:22] ...ἀφέντες τὸ πλοῖον... [4:23] Καὶ περιήγεν έν ὅλῃ τῇ Γαλιλαίᾳ... καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν έν τῷ λαῷ.

24 Και διαδόθηκε η φήμη του σ' όλη την Συρία, και έφερναν σ' αυτόν όλους όσους υπέφεραν ^{κακώς έχοντας} από διάφορα νοσήματα και βασανιστικές ασθένειες και δαιμονιζόμενους και σεληνιαζόμενους ^{επιληπτικούς} και παραλυτικούς, και θεράπευσε αυτούς. **25** και ακολούθησαν αυτόν όλοι ^{πλήθη} πολλοί απ' την Γαλιλαία και [τη] Δεκάπολη και [τα] Ιεροσόλυμα και την Ιουδαία και [από την πλευρά] πέρα από τον Ιορδάνη.

5 [Ε] ΟΤΑΝ ΔΕ είδε τα πλήθη ^{όλους}, ανέβηκε στο βουνό κι αφού κάθησε, προσήλθαν ^{ήλθαν} κοντά σ' αυτόν οι μαθητές του, **2** και αφού άνοιξε το στόμα του δίδασκε αυτούς, λέγοντας:

3 ΜΑΚΑΡΙΟΙ οι φτωχοί στο πνεύμα· διότι σε αυτούς ^{αυτών} είναι η βασιλεία των ουρανών.

4 ΜΑΚΑΡΙΟΙ εκείνοι που πενθούν, γιατί αυτοί θα παρηγορηθούν.

5 ΜΑΚΑΡΙΟΙ οι πράοι· γιατί αυτοί θα κληρονομήσουν τη γη.

6 ΜΑΚΑΡΙΟΙ εκείνοι που πεινούν και διψούν τη δικαιοσύνη· γιατί αυτοί θα χορτασθούν.

7 ΜΑΚΑΡΙΟΙ οι ελεήμονες· γιατί αυτοί θα ελεηθούν.

8 ΜΑΚΑΡΙΟΙ οι καθαροί στην καρδιά, γιατί αυτοί θα δουν το Θεό.

9 ΜΑΚΑΡΙΟΙ οι ειρηνοποιοί· γιατί αυτοί θα ^{επ}ονομασθούν γιοι του Θεού.

10 ΜΑΚΑΡΙΟΙ οι ^{κατα}διωγμένοι λόγω της δικαιοσύνης· γιατί σε αυτούς είναι ^{ανήκει} η βασιλεία των ουρανών.

11 ΜΑΚΑΡΙΟΙ είστε, όταν σας κακολογήσουν και ^{κατα}διώδουν και πουν εναντίον σας κάθε κακό λόγο ψευδόμενοι εξαιτίας μου. **12** Να χαίρεστε και ν' αγαλλιιάστε ^{σκαριάτε}, διότι ο μισθός σας είναι πολλές στους ουρανούς· επειδή έτσι ^{κατα}δίωξαν τους προφήτες τους ^{πρό}τύτερα από σας.

13 Εσείς είστε το αλάτι της γης· εάν δε το αλάτι διαφθαρεί, με τι θα αλατισθεί; σε τίποτα ^{πλέον δεν} χρησιμεύει ειμή να ριχτεί έξω και να καταπατιέται απ' τους ανθρώπους. **14** Σεις είστε το φως του κόσμου. Πόλη κειμένη ^{ευρισκομένη} πάνω σε βουνό δεν είναι δυνατόν να κρυφτεί. **15** ούτε ανάβουν λυχνάρι και το θετούν κάτω απ' το μόνι ^{μετρικό} κάδο, αλλά πάνω στο λυχνοστάτη, και φέγγει σ' όλους που βρίσκονται μέσα στο σπίτι. **16** Έτσι ας λάμψει

το φως σας μπροστά στους ανθρώπους, για να δουν τα καλά σας έργα και [να] δοξάσουν τον Πατέρα σας που 'ναι στους ουρανούς.

17 Μη νομίζετε ότι ήλθα να καταργήσω τον Νόμο ή τους Προφήτες· δεν ήλθα να καταργήσω, αλλά να ^{εκ/συμπληρώσω}. **18** Γιατί αληθινά σας λέγω, ότι έως ότου παρέλθει ο ουρανός και η γη, ένα γιώτα ^{γράμμα} ή μια κεραία ^{τόνος/φράγμα} δεν θα παρέλθει από το Νόμο, έως ότου εκπληρωθούν όλα. **19** Οποιος λοιπόν αθετήσει μία από τις ελάχιστες αυτές εντολές και διδάξει έτσι τους ανθρώπους, ελάχιστος θα ονομαστεί στη βασιλεία των ουρανών· όποιος δε εκτελέσει και διδάξει, αυτός μέγας θα ονομαστεί στη βασιλεία των ουρανών. **20** Επειδή σας λέγω, ότι, εάν δεν περισσεύσει η δικαιοσύνη σας περισσότερο [από αυτή] των γραμματέων και Φαρισαίων, δεν θα μπειτε στη βασιλεία των ουρανών.

21 Ακούσατε ότι ειπώθηκε στους αρχαίους: **Μη** ^{ού} **φονεύσεις**· όποιος δε φονεύσει, θα 'ναι ένοχος στην κρίση. **22** Εγώ όμως σας λέγω ότι κάθε οργιζόμενος [αναίτια] κατά του αδελφού του, θα είναι ένοχος στην κρίση ^{δικη}· [και] όποιος πει στον αδελφό του Ρακά ^{Κούφι}, θα είναι ένοχος στο συνέδριο ^{εφετείο}· όποιος δε πει Μωρέ ^{Ανόητε}, θα είναι ένοχος στην πυρίνη γέεννα. **23** Εάν λοιπόν προσφέρεις το δώρο σου στο θυσιαστήριο και εκεί θυμηθείς, ότι ο αδελφός σου έχει κάτι εναντίον σου, **24** άφησε εκεί το δώρο σου μπροστά στο θυσιαστήριο, και πήγαινε πρώτα συμφιλίωσου με τον αδελφό σου, και τότε ερχόμενος πρόσφερε το δώρο σου. **25** Ειρήνευσε με τον αντίδικό σου, γρήγορα, ενόσω είσαι στον δρόμο μαζί του· μήποτε σε παραδώσει ο αντίδικος στον κριτή ^{δικαστή} και ο κριτής* σε παραδώσει στον υπηρέτη, και ριχτεί σε φυλακή. **26** Αληθινά σου λέγω, δεν θα εξέλθεις από εκεί, έως ότου αποδώσεις το τελευταίο ^{έσχατο} λεπτό.

27 Ακούσατε ότι ερρέθη* στους αρχαίους: **Μη** ^{ού} **μοιχεύσεις**. **28** Εγώ όμως σας λέγω ότι οποιοσδήποτε βλέπει γυναίκα για να την επιθυμήσει ήδη μοίχευσε αυτή ^{μέσα/εν} στην καρδιά του. **29** Εάν το δεξί μάτι σου σε σκανδαλίζει, βγάλε το και ρίξτο το από σένα· γιατί σε συμφέρει να χαθεί ένα απ' τα μέλη σου και να μη ριχτεί όλο το σώμα σου στην Γέεννα. **30** Και εάν το δεξί σου χέρι σε σκανδαλίζει, απόκοψε αυτό και ρίξτο από σένα· γιατί σε συμφέρει να χαθεί ένα από τα μέλη σου, και να μη ριχτεί όλο το σώμα σου στην Γέεννα.

[4:25] Μαρ. 3:7 [5:1] Μαρ. 3:13 [5:3] Λου. 6:20 Ιδέ & Ψλ. 51:17, Παρ. 16:19, 29:23, Ησ. 57:15,66:2 [5:4] Ησ. 61:2,3, Λου. 6:21, Ιωα. 16:20, 2Κο. 1:7, Απ. 21:4 [5:5] Ψλ. 37:11, Ρω. 4:13 [5:6] Ησ. 55:11,65:13 [5:7] Ψλ. 41:1, Κφ. 6:14,Μαρ. 11:25, 2Τι. 1: 16, Εβ. 6:10, Ιακ. 2:13 [5:8] Ψλ. 15:2,24:4, Εβ.12:14, 1Κο. 13: 12, 1Ιωα. 3:2,3 [5:10] 2Κο. 4:17, 2Τι. 2:12,1Πε. 3:14 [5:11] Λου. 6:12, 1Πε. 4:24 [5:12] Λου. 6:23, Πρ. 5:41, Ρω. 5:3, Ιακ. 1:2, 1Πε. 4:13, 2Χρ. 36:16, Νεε.9:16, Κεφ.23:34, Πρ. 7:32, 1Θε. 2:14 [5:13] Μαρ.9:50 Λου. 34:34 [5:14] Παρ. 4:18, Φιλ 3:15 [5:15] Μαρ. 4:21, Λου. 8:16,11:33 [5:16] 1Πε. 2:12, Ιωα. 15: 8, 1Κο. 14:25 [5:17] Ρω. 3:21,10:4, Γαλ. 3:24 [5:18] Λου. 16:17 [5:19] Ιακ. 2:10 [5:20] Ρω. 9:31, 10:3 [5:21] Εξ. 20:13, Δευ. 5:17 [5:22] 1Ιωα. 3:15, 2Σα. 6:20, Ιακ. 2:20 [5:23] Κφ. 8:4,23:19 [5:24] Ιωβ 42:8, Κφ. 18: 19, 1Τι.2:8, 1Πε. 3:7 [5:25] Παρ. 25:8, Λου. 12:58-59, Ψλ. 32:6,Ησ. 55:6 [5:27] Εξ. 20:14, Δευ. 5:18, Ιωβ 31:1, Παρ. 6:25, Ιδέ & Γεν. 34:2, 2Σα. 11:2 [5:29] Κφ. 18:8,9, Μαρ. 9:43-47, Ιδέ Κφ. 19:12, Ρω. 8:13, 1Κο.9:27, Κολ. 3:5

[4:24] ...ποικίλαις νόσοις καὶ βασάνοις συνεχομένους, καὶ δαιμονιζομένους καὶ σεληνιαζομένους... [4:25] καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ... [5:1-3] μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι... [5:4-13] Ὑμεῖς ἐστε τὸ ἅλας τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἁλισθήσεται; εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι εἰ μὴ βληθῇ ἀπὸ τοῦ νόμου ἕως ἂν πάντα γένηται. [5:14] Ὑμεῖς ἐστε ... Οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη· [5:15] οὐδὲ καί οἱ σὺν καὶ τιθέασι αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ. [5:16] Οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ... ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν ... τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. [5:17] ...καταλῦσαι τὸν νόμον... οὐκ ἤλθον καταλῦσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι. [5:18] Ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν... ἰῶτα ἐν ἡ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου ἕως ἂν πάντα γένηται. [5:19] Ὃς ἐὰν οὖν λύσῃ ... [5:20] Λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλεον ... οὐ μὴ εἰσέλθῃτε... [5:21] Ἦκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις ... ὃς δ' ἂν φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει. [5:22] Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι ... τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκὴ ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ὃς δ' ἂν εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ρακά, ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ μωρέ, ἔνοχος ἔσται ... [5:23] Ἐὰν οὖν... ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κάκει μνησθῇς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ [5:24] ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ...καὶ ὑπάγε πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἔλθων... [5:25] Ἰσοῦ εὐνοῶν τῷ ἀντίδικῳ σου ταχὺ ἕως ὅτου εἶ ἐν τῇ ὁδῷ μετ' αὐτοῦ, μήποτε σε παραδῶ ὁ ἀντίδικος τῷ κριτῇ... καὶ εἰς φυλακὴν βληθῇς [5:26] ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως οὗ ἀποδῶς τὸν ἔσχατον κοδράντην. [5:27] Ἦκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, οὐ μοιχεύσεις. [5:28-29] Εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμός σου... ἀπόλῃται ἐν τῶν μελῶν σου... [5:30] Καὶ εἰ ἡ δεξιὰ σου χεῖρ...

31 Ειπώθηκε επιπλέον [ότι] **όποιος χωριστεί τη γυναίκα του, ας δώσει σ' αυτή [γραπτό] διαζύγιο.** **32** Εγώ όμως σας λέγω ότι **όποιος χωριστεί τη γυναίκα του** παρεκτός λόγου πορνείας, **κάνει αυτή να μοιχεύεται, και όποιος λάβει [γυναίκα] χωρισμένη, γίνεται μοιχός.**

33 Πάλι ακούσατε ότι **ερρέθη^{ειπώθηκε} στους αρχαίους, Μη επιορκήσεις, [αλλ'] εκπλήρωσε στον Κύριο τους όρκους σου.** **34** Εγώ όμως σας λέγω: (Να) μην ορκιστείτε καθόλου· ούτε στον ουρανό, γιατί είναι θρόνος του Θεού· **35** μήτε στη γη, γιατί είναι υποπόδιο των ποδών αυτού· ούτε στα Ιεροσόλυμα, επειδή είναι [η] πόλη του μεγάλου βασιλιά· **36** μήτε στο κεφάλι σου να ορκιστείς, διότι δεν μπορείς μια τρίχα να κάνεις λευκή ή μαύρη. **37** Αλλ' ας είναι ο λόγος σας, Ναι ναι, Όχι^{ου}, όχι^{ου}. το δε περισσότερο (απ' αυτά) είναι από τον πονηρό.

38 Ακούσατε ότι **ερρέθη^{ειπώθηκε}, Μάτι αντί μαπού και δόντι αντί δοντιού.** **39** Εγώ όμως σας λέγω, να μην αντισταθείτε στον πονηρό· **αλλ' όποιος σε ραπίσει στο δεξί [σου] σαγόνι, στρέψε σ' αυτόν και το άλλο· 40 και σ' αυτόν που θέλει να κριθεί^{δικαστεί} μαζί σου και να λάβει το χιτώνα^{πουκάμι} σου, άφησε σ' αυτόν και το ιμάτιο^{πανωφόρι}. **41 και αν σε αγγαρεύσει [καποιος] ένα μίλι, πήγαινε μαζί του δύο. 42** Σ' αυτόν που σου ζητάει δίνε, και αυτόν που θέλει να δανειστεί^(Τρεμπ. χωρίς τόκο) από σένα μη αποστραφείς.**

43 Ακούσατε ότι **ερρέθη^{ειπώθηκε}, Θα αγαπάς τον πλησίον σου και θα μισείς τον εχθρό σου.** **44** Εγώ όμως σας λέγω: Αγαπάτε τους εχθρούς σας, ευλογείτε εκείνους, οι οποίοι σας καταριούνται, ευεργετείτε εκείνους οι οποίοι σας μισούν, και προσεύχεστε υπέρ εκείνων οι οποίοι σας βλάπτουν και σας κατατρέχουν· **45** για να γίνετε γιοι του Πατέρα σας που είναι στους ουρανούς, επειδή^{οτι} αυτός ανατέλλει τον ήλιο του πάνω^{επί} σε πονηρούς και αγαθούς και βρέχει πάνω* σε δικαίους κι αδίκους. **46** Γιατί αν αγαπήσετε αυτούς που σας αγαπούν, ποιά ανταμοιβή έχετε; και οι τελώνες^{φοροεισπράκτορες} δεν κάνουν το ίδιο; **47** και αν χαιρετήσετε τους αδελφούς σας μόνο, τι περισσότερο κάνετε; και οι τελώνες* δεν κάνουν το ίδιο; **48** Να είστε λοιπόν εσείς τέλειοι, όπως ο Πατέρας σας που είναι στους ουρανούς, είναι τέλειοι.

6 [ΣΤ] ΠΡΟΣΕΧΕΤΕ να μην κάνετε την ελεημοσύνη σας μπροστά στους ανθρώπους για να σας βλέπουν αυτοί· διαφορετικά, δεν έχετε μισθό κοντά στον Πατέρα σας που είναι στους ουρανούς. **2** Όταν λοιπόν κάνεις ελεημοσύνη, μη σαλπίσεις μπροστά σου, όπως κάνουν οι υποκριτές στις συναγωγές και στους δρόμους, για να δοξασθούν από τους ανθρώπους· αληθινά σας λέγω, έχουν [ήδη] την αντιμισθία τους. **3** Όταν δε συ κάνεις ελεημοσύνη, ας μη γνωρίσει το αριστερό σου [χέρι] τι κάνει το δεξί σου, **4** για να είναι η ελεημοσύνη σου στα κρυφά και ο Πατέρας σου ο οποίος βλέπει στα κρυφά [αυτός] θα σου ανταποδώσει στα φανερά.

5 Και όταν προσεύχεσαι, μην είσαι όπως οι υποκριτές, γιατί αγαπάνε^{αρέσκονται} να προσεύχονται όρθιοι μέσα στις συναγωγές και στις γωνίες των πλατειών, για να φανούν στους ανθρώπους· αληθινά σας λέγω ότι έχουν [ήδη λάβει] το μισθό τους. **6** Εσύ όμως, όταν προσεύχεσαι, είσελθε [μέσα] στο ταμείο^{απόμερο δωμάτιο} σου, κι αφού κλείσεις τη πόρτα σου προσευχήσου στον Πατέρα σου τον αποκεκρυμμένο και ο Πατέρας σου που βλέπει στα κρυφά θα σου ανταποδώσει στα φανερά. **7** Όταν δε προσεύχεστε, μην απεραντολογείτε^{βαττολογήσετε} όπως οι εθνικοί· γιατί νομίζουν ότι με την φλυαρία τους θα εισακουσθούν. **8** Μη μοιάσετε λοιπόν με αυτούς· γιατί ξέρει ο Πατέρας σας εκείνα που έχετε ανάγκη, πριν εσείς [καν τα] ζητήσετε απ' αυτόν.

9 Ετσι^{με αυτό τον τρόπο} λοιπόν να προσεύχεστε εσείς: Πατέρα μας που είσαι στους ουρανούς· ας αγιαστεί το όνομά σου· **10** ας έλθει η βασιλεία σου· ας γίνει το θέλημά σου, όπως στον ουρανό, και πάνω στη γη· **11** το ψωμί μας το αναγκαίο για επιβίωση^{επιούσιον} δώσε μας σήμερα· **12** και συγχώρησε σ' εμάς τις αμαρτίες μας, όπως κι εμείς συγχωρούμε σε όσους αμαρτάνουν σ' εμάς· και μη μας φέρεις σε πειρασμό, αλλά ελευθερώσέ μας από τον πονηρό. **13** γιατί δική σου είναι η βασιλεία και η δύναμη και η δόξα στους αιώνες· αμήν.

14 Επειδή αν συγχωρήσετε στους ανθρώπους τα πταίσματα τους θα συγχωρήσει και σ' εσάς ο ουράνιος Πατέρας σας.

[5:31] Δευ. 24:1, Ιερ. 3: 1, Ιδέ & Κφ. 19:3 κτλ, Ματ.10:2 [5:32] Κφ. 19:9, Λου.16:18, Ρω. 7:3, 1Κο. 7:10,11 [5:33] Κφ. 3:16, Εξ.20:7, 22:10, Λευ. 19:12, Αρ. 30:2, Δευ. 5:11, Δευ.23:23 [5:34] Κφ. 23:16,18,22, Ιακ. 5:12, Ησ. 66:1 [5:35] Ψλ. 48:2,97:3 [5:37] Κολ. 4:6, Ιακ. 5:12 [5:38] Εξ. 21:24,Λευ.24:20, Δευ. 19:21 [5:39] Παρ.20:22, 24:29, Λου. 6:29, Ρω. 12:17,19, 1Κο. 6:7, 1Θε. 5:15, 1Πε. 3:9, Ησ. 50:6, Θρ. 3:30 [5:41] Κεφ. 27:32, Ματ. 15:21 [5:42] Δευ. 15:8,10, Λου. 6:30,35 [5:43] Λευ. 19:18, Δευ. 23:6, Ψλ. 41:10 [5:44] Λου. 6:27,35, Ρω. 12:14,20, Λου.23:54, Πρ. 7:60, 1Κο. 4:12,13,1Πε. 2:23,3:9 [5:45] Ιωβ 25:3 [5:46] Λου.6:32 [5:48] Γεν. 17:1, Δευ.11:44,19:2, Λου. 6:36, Κολ. 1:28,4:12, Ιακ. 1:4,1Πε. 1:15,16, Εφ. 5:1 [6:2] Ρω. 12:8 [6:4] Λου. 14:14 [6:6] 2Βα. 4:33 [6:7] Εκκ. 5:2, 1Βα. 18:26,29 [6:9] Λου. 11:2, κτλ [6:10] Κφ. 26:39,42, Πρ. 21:14, Ψλ. 103:20,21 [6:11] Ιδέ Ιωβ 23:12, Παρ. 30:8 [6:12] Κφ. 18:21,κτλ [6:13] Κφ. 26:41,Λου. 22:40,46,1Κο.10:13,2Πε. 2:9,Απ. 3:10, Ιωα. 17:15, 1Χρ. 29:11 [6:14] Μαρκ. 11:25,26,Εφ. 4:32, Κολ. 3:13 [6:15] Κφ. 18:35, Ιακ. 2:13

[5:31] Έρρέθη δέ· δς αν άπολύση... δότω αυτή άποστάσιον. [5:32] Έγώ δέ λέγω ύμίν ότι δς αν άπολύση την γυναίκα αυτού παρεκτός λόγου πορνείας, ποιεί αυτήν μοιχᾶσθαι, και δς εαν άπολελυμένην γαμήσῃ, μοιχᾶται. [5:33] ...οὐκ επιορκήσεις, άποδώσεις δέ τῷ Κυρίῳ τοὺς ὅρκους σου. [5:34] Έγώ δέ λέγω ύμίν μη ὁμόσαι ὅλως... [5:36] μήτε έν τῇ κεφαλῇ σου ὁμόσεις, ότι οὐ δύνασαι μίαν τρίχα λευκήν ἢ μέλαιναν ποιήσαι. [5:37] ἔστω δέ ὁ λόγος ύμῶν ναι ναι, οὐ οὐ· τὸ δέ περισσὸν τοῦτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστιν. [5:39] Έγώ δέ λέγω ύμίν μη ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ... [5:40-41] καὶ ὅστις σε ἀγγαρεύσει μίλιον έν, ὕπαγε μετ' αὐτοῦ δύο. [5:42] τῷ αἰτοῦντί σε δίδου καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δανείσασθαι μη άποστραφῆς. [5:44] Έγώ δέ λέγω ύμίν... εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ύμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ύμᾶς καὶ προσεύχεσθε υπέρ τῶν ἐπηρεαζόντων ύμᾶς... [5:45] Όπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ύμῶν τοῦ έν οὐρανῷ, ότι... [5:46] Έάν γάρ ἀγαπήσῃτε τοὺς ἀγαπῶντας ύμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε;... [5:47] Καὶ εαν άσπάσῃσθε τοὺς φίλους ύμῶν μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι οὕτω ποιοῦσιν; [5:48] Έσεσθε οὖν ύμεῖς τέλειοι, ὥσπερ... [6:1] Προσέχετε τὴν ελεημοσύνην ύμῶν μη ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θαυθῆναι αὐτοῖς· εἰ δέ μήγε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρά... [6:2] Όταν οὖν ποιῆς ελεημοσύνην... ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν έν ταῖς συναγωγαῖς καὶ έν ταῖς ρύμαις, ὅπως δοξασθῶσιν υπό... ἀμήν λέγω ύμίν, ἀπέχουσι... [6:4] ὅπως ἡ σου ἡ ελεημοσύνη έν τῷ κρυπτῷ... [6:5] Καὶ όταν προσεύχῃ, οὐκ ἔσῃ ὥσπερ οἱ ὑποκριταί, ότι φιλοῦσιν έν ταῖς συναγωγαῖς καὶ έν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν ἑστῶτες προσεύχεσθαι, ὅπως αν φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις· ἀμήν λέγω ύμίν ότι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. [6:6] ...καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων έν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι έν τῷ φανερῷ. [6:7] Προσευχόμενοι δέ μη βαττολογῆσῃτε ὥσπερ οἱ ἐθνικοὶ· δοκοῦσι γάρ ότι έν τῇ πολυλογία αὐτῶν εἰσακουσθήσονται. [6:8] ...οἶδε γάρ ὁ πατήρ ύμῶν ὦν χρεῖαν ἔχετε πρὸ τοῦ ύμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν. [6:9] Οὕτως οὖν προσέχετε ὅτι· Πάτερ ἡμῶν ὁ έν τοῖς οὐρανοῖς· ἀγιασθήτω τὸ ὄνομα σου. [6:10] ἔλθῃτω ἡ βασιλεία σου· γεννηθῇτω τὸ θέλημά σου, ὡς έν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. [6:11] τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δός ἡμῖν σήμερον. [6:12] καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλῆματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλῆταις ἡμῶν. [6:13] καὶ μη εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ρῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. ότι σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν. [6:14] Έάν γάρ ἀφῇτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὁ πατήρ ύμῶν ὁ οὐράνιος·

15 Αν όμως δεν συγχωρήσετε στους ανθρώπους τα πταίσματα αυτών, ούτε ο Πατέρας σας θα συγχωρήσει τα πταίσματά σας.

16 Και όταν νηστεύετε, μη γίνεστε σκυθρωποί όπως οι υποκριτές· γιατί αλλοιώνουν^{παραμορφώνουν} τα πρόσωπά τους, για να φανούν στους ανθρώπους ότι νηστεύουν· αληθινά σας λέγω, ότι έχουν [ήδη] τον μισθό τους. **17** Εσύ όμως όταν νηστεύεις, άλειψε^{λούσε} το κεφάλι σου και πλύνε^{νίψε} το πρόσωπό σου, **18** για να μη φανείς στους ανθρώπους ότι νηστεύεις, αλλά στον Πατέρα σου που είναι κρυπτόμενος, και ο Πατέρας που βλέπει στα κρυφά θα σου ανταποδώσει στα φανερά.

19 Μη θησαυρίζετε για τους εαυτούς σας θησαυρούς [πάνω] στη γη, όπου [ο] σκόρος^{σκώληξ} κι [η] σκουριά τους αφανίζει κι όπου οι κλέφτες κάνουν διάρρηξη και κλέβουν. **20** Αλλά θησαυρίζετε στον εαυτό [σας] θησαυρούς στον ουρανό, όπου ούτε σκόρος^{σκώληξ} ούτε σκουριά αφανίζει κι όπου οι κλέφτες δεν κάνουν διαρρήξεις, ούτε κλέβουν. **21** επειδή όπου είναι ο θησαυρός σας, εκεί θα 'ναι κι η καρδιά σας.

22 Το λυχνάρι του σώματος είναι το μάτι· εάν λοιπόν το μάτι σου είναι καθαρό, όλο το σώμα σου θα 'ναι φωτεινό. **23** αν όμως το μάτι σου είναι πονηρό, όλο το σώμα σου θα 'ναι σκοτεινό. Εάν λοιπόν το μέσα σου φως είναι σκοτάδι, το σκοτάδι πόσο [είναι]; **24** Κανείς [δεν] μπορεί δύο κυρίους να υπηρετεί· διότι ή τον ένα θα μισήσει και τον άλλο θ' αγαπήσει, ή στον ένα θα προσκολληθεί και τον άλλο θα καταφρονήσει. Δεν είναι δυνατόν να δουλεύετε Θεό και μαμμωνά^{πλούτο}. **25** Γι' αυτό σας λέγω: Μη μεριμνάτε για τη ζωή σας τι [να] φάτε και τι [να] πιείτε, ούτε για το σώμα σας τι να ντυθείτε· δεν είναι η ζωή πολυτιμότερη της τροφής και το σώμα του ντυσίματος;

26 Κοιτάξτε στα πουλιά του ουρανού, ότι δεν σπεύρουν ούτε θερίζουν, μήτε συνάγουν σ' αποθήκες, και ο Πατέρας σας ο ουράνιος διατρέφει αυτά· εσείς δεν είστε πολύ ανώτεροι απ'αυτά; **27** Αλλά ποιός από σας μεριμνώντας μπορεί να προσθέσει μια πήχη στ' ανάστημα του; **28** Και για τα ρούχα^{ενδύματος} γιατί μεριμνάτε; Παρατηρήστε τα κρίνα του αγρού πως αυξάνουν· δεν κοπιάζουν ούτε γνέθουν^{κλώθουν}. **29** Σας λέγω όμως ότι ούτε [ο] Σολομώντας σ' όλη τη δόξα του ντύθηκε σαν ένα απ' αυτά. **30** ^{Ει}Αλλ' ^{δε}εάν το χορτάρι του αγρού, το οποίο σήμερα υπάρχει και αύριο ρίχνεται σε φούρνο^{κλίβανο},

ο Θεός ντύνει έτσι, (δεν θα ντύσει) πολύ περισσότερο εσάς, ολιγόπιστοι; **31** Μη μεριμνήσετε λοιπόν λέγοντας, Τι [να] φάμε ή τι [να] πιούμε ή τι [να] ντυθούμε; **32** Διότι όλα αυτά επιδιώκουν οι εθνικοί· επειδή γνωρίζει ο Πατέρας σας ο ουράνιος ότι έχετε ανάγκη όλων αυτών. **33** Αλλά^{δε} ζητάτε πρώτα τη βασιλεία του Θεού και τη δικαιοσύνη αυτού, κι όλα αυτά θα σας προστεθούν. **34** Μη μεριμνήσετε λοιπόν για το αύριο· διότι το αύριο θα μεριμνήσει τα δικά του· αρκετό [είναι] στην [κάθε] ημέρα το δικό της κακό.

7 [Z] ΜΗΝ ^{ΚΑΤΑ}ΚΡΙΝΕΤΕ, για να μην ^{κατα}κριθείτε· **2** γιατί με όποια κρίση κρίνετε θα κριθείτε, και με οποίο μέτρο μετράτε θα αντιστραφεί σ' εσάς. **3** Και γιατί βλέπεις το ξυλαράκι που είναι μέσα στο μάτι του αδελφού σου, το δε δοκάρει που είμαι μέσα στο μάτι σου δε παρατηρείς; **4** Ή πως θα πείς στον αδελφό σου: Άσε με [να] εκβάλω την ακίδα^{ξύλαράκι} από το μάτι* σου, ενώ το δοκάρει είναι μέσα στο δικό σου μάτι; **5** Υποκριτή, ^εκβάλε πρώτα το δοκάρει απ' το μάτι* σου, και τότε θα δείς καθαρά για να εκβάλεις το ξυλαράκι* απ' το μάτι* του αδελφού σου.

6 Μη δώσετε το άγιο στους σκύλους, μηδέ ρίψετε τα μαργαριτάρια σας μπροστά στα γουρούνια, μήποτε καταπατήσουν αυτά με τα πόδια τους και αφού στραφούν σας ξεσχίσουν. **7** Αιτείτε, και θα σας δοθεί· ζητείτε, και θα βρείτε, κτυπήστε, και θα σας ανοιχτεί. **8** Επειδή καθένας που ζητά λαμβάνει, κι ο καθένας που ψάχνει βρίσκει και σε εκείνο που κρούει θα ανοιχτεί. **9** Ή, ποιός άνθρωπος είναι από σας, ο οποίος εάν ο γιος του ζητήσει ψωμί, μήπως θα του δώσει πέτρα; **10** κι εάν ζητήσει ψάρι, μήπως θα του δώσει φίδι; **11** εάν λοιπόν εσείς, ενώ είστε πονηροί, ξέρετε να δίνετε καλές δόσεις-^{δωρήματα} στα παιδιά σας, πόσο μάλλον ο Πατέρας σας που είναι στους ουρανούς θα δώσει αγαθά σε όσους ζητούν από αυτόν;

12 Λοιπόν πάντα όσα αν θέλετε να κάνουν σε σας οι άνθρωποι, έτσι και σεις κάνετε σ' αυτούς· διότι αυτός είναι ο Νόμος κι οι Προφήτες.

13 Εισέλθετε διά της στενής πύλης· ^{δι}ότι πλατιά [είναι] η πύλη κι ευρύχωρος ο δρόμος που φέρνει στην απώλεια^{χαμό}, και πολλοί είναι οι εισερχόμενοι μέσω αυτής. **14** Επειδή στενή [είναι] η πύλη και στενάχωρος ο δρόμος που οδηγεί στη ζωή, και λίγοι [είναι] αυτοί που τον βρίσκουν.

[6:16] Ησ. 58:5 [6:17] Ρουθ 3:3, Δαν. 10:3 [6:19] Παρ. 23:4, 1Τι. 6:17, Εβ. 13:5, Ιακ. 5:1, κτλ [6:20] Κφ. 19:21, Λου. 12:33, 34, 18:22, 1Τι. 6:19, 1Πε. 1:4 [6:22] Λου. 11:34, 36 [6:24] Λου. 16:13, Γαλ. 1:10, 1Τι. 6:17, Ιακ. 4:4, 1Ιωα. 2:15 [6:25] Ψλ. 55:22, Λου. 12:22, 23, Φιλip. 4:6, 1Πε. 5:7 [6:26] Ιωβ 38:41, Ψλ. 147:9, Λου. 12:24, κτλ [6:33] 1Βα. 3:13, Ψλ. 37:15, Μαρ. 10:30, Λου. 12:31, 1Τι. 4:8 [7:1] Λου. 6:37, Ρω. 2:1, 14:3, 4, 10, 13, 1Κο. 4:3, 5, Ιακ. 4:11, 12 [7:2] Μαρ. 4:24, Λου. 6:38 [7:3] Λου. 6:41, 42 [7:6] Παρ. 9:7, 8, 23:9, Πρ. 13:45, 46 [7:7] Κφ. 21:22, Μαρ. 11:24, Λου. 11:9, 10, 18:1, 1Ιωα. 14:13, 15:7, 16:23, 24, Ιακ. 1:5, 6, 1Ιωα. 3:22, 5:14, 15 [7:8] Παρ. 8:17, Ιερ. 29:12, 13 [7:9] Λου. 11:11-13 [7:11] Γεν. 6:5, 8:21 [7:12] Λου. 6:31, Λευ. 19:18, Κφ. 22:40, Ρω. 13:8-10, Γαλ. 5:14, 1Τι. 1:5

[6:15-16] ...αφανίζουν γάρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν... [6:17-18] ...καὶ ὁ πατὴρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ. [6:19-21] ὅπου γάρ ἐστιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδιά ὑμῶν. [6:22] ...ἐὰν οὖν ὁ ὀφθαλμὸς σου ἀπλοῦς ᾖ... ἔσται. [6:23] ...εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστὶ... [6:24] ... ἢ ἐνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἐτέρου καταφρονήσει. Οὐ δύνασθε Θεῷ... [6:25] Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν... [6:27] Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἓνα; [6:28] Καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; καταμακάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νήθει. [6:29] ...περιεβάλετο ὡς ἐν τούτων. [6:30] ...ὁ Θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς, ολιγόπιστοι; [7:2] ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρίνετε κριθήσεσθε... [7:3] Τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς; [7:4] Ἡ πῶς ἔρεις τῷ ἀδελφῷ σου...καὶ ἰδοὺ ἡ δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου; [7:5] ... καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου. [7:6] Μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσὶ... μήποτε καταπατήσωσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν καὶ στραφέντες ρήξωσιν ὑμᾶς. [7:7] ...κρούετε, καὶ ἀνοιγίθεται ὑμῖν. [7:8] ... καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγίθεται. [7:9] Ἡ τίς ἐστιν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃν ἐὰν αἰτήσῃ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; [7:10] Καὶ ἐὰν ἰχθὺν αἰτήσῃ, μὴ ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ; [7:11] Εἰ οὖν ὑμεῖς, πονηροὶ ὄντες, οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσω μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν; [7:12] Πάντα οὖν ὅσα ἂν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς· οὗτος γάρ ἐστιν... [7:13] ...ἡ ἀπάγουσα... [7:14] Τί στενή... ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὕρισκοντες αὐτήν!

15 Προσέχετε δε από τους ψευδοπροφήτες, οι οποίοι έρχονται προς εσάς ντυμένοι σαν πρόβατα, εσωτερικά όμως είναι λύκοι άρπαγες. **16** Από τους καρπούς τους θα τους αναγνωρίσετε. Μήπως συνάγουν σταφύλια από [τα] αγκάθια ή σύκα από [τα] τριβόλια; **17** Έτσι κάθε δέντρο καλό κάνει καλούς καρπούς, το δε σαπρό-^{σάπιο} δέντρο κάνει κακούς καρπούς. **18** Δεν μπορεί^{δύναι} δέντρο καλό να κάνει καρπούς κακούς, ούτε δέντρο σαπρό να κάνει καρπούς καλούς. **19** Κάθε δέντρο που δεν κάνει καρπό καλό κόβεται και ρίχνεται στη φωτιά. **20** Άρα^ν από τους καρπούς τους θα αναγνωρίσεις αυτούς.

21 Δεν θα μπει μέσα στη βασιλεία των ουρανών καθένας που λέγει προς εμένα, Κύριε, Κύριε, αλλ' αυτός που πράττει το θέλημα του Πατέρα μου που [είναι] στους ουρανούς.

22 Πολλοί θα πουν προς εμέ σ' εκείνη τη ημέρα: Κύριε, Κύριε, δεν προφητεύσαμε στο όνομά σου, και στο ονομά σου εκβάλαμε δαιμόνια, και στο όνομά σου κάναμε θαύματα πολλά; **23** Και τότε θα ομολογήσω^{διακηρύξω} ^{φανερά} προς αυτούς, Ότι ^{ουδε} ποτέ δεν σας αναγνώρισα· φεύγετε από μένα οι εργαζόμενοι την ανομία.

24 Καθένας^{πας} λοιπόν ο οποίος ακούει αυτά τα λόγια μου και τα κάνει πράξη, θα ομοιωσω αυτόν με φρόνιμο άντρα, ο οποίος οικοδόμησε την ^{κατοικία} του πάνω στην πέτρα^{βράχο}. **25** και κατέβηκε η βροχή και ήλθαν οι ποταμοί και φύσηξαν^{έπνευσαν} οι άνεμοι και προσέβαλαν^{έπεσαν} με ορμή ^{πάνω} στην ^{κατοικία} εκείνη, και δεν έπεσε· γιατί ήταν θεμελιωμένη πάνω στην πέτρα.

26 Και όποιος^{πας} ακούει τα λόγια μου αυτά και δεν^{μη} κάνει αυτά, θα ομοιωθεί με άντρα μωρό^{ανόητο}, ο οποίος οικοδόμησε την ^{κατοικία} του επάνω στην άμμο· **27** και κατέβηκε η βροχή και ήρθαν οι ποταμοί^{πλημμύρες} και φύσηξαν οι άνεμοι και προσέβαλαν^(κ. 25) την ^{κατοικία} εκείνη, και έπεσε, και ήταν^{ην} η πτώση^{κατάρρευση} της μεγάλης. **28** Όταν δε τελείωσε ο Ιησούς αυτούς τους λόγους, εκπλήσσονταν οι όχλοι^{πλήθη} για τη διδασκαλία του· **29** διότι δίδασκε αυτούς ως ^{κατ}έχων εξουσία κι όχι όπως οι γραμματείς.

8 [Η] ΟΤΑΝ ΔΕ κατέβηκε από το βουνό^{όρους}, ακολούθησαν αυτόν όχλοι* πολλοί. **2** Και να^{ιδού}, [ένας] λεπρός ερχόμενος προσκύναγε αυτόν, λέγοντας: Κύριε, εάν θέλεις, έχεις την δύναμη^{δύνασαι} [να] με

καθαρίσεις. **3** Και αφού έκτεινε^{άπλωσε} το χέρι ο Ιησούς άγγιξε αυτόν, λέγοντας: Θέλω, καθαρίσου. Και αμέσως^{ευθύς} καθαρίσθηκε η λέπρα του.

4 Και λέγει προς αυτόν ο Ιησούς: Πρόσεχε μη πεις [αυτό] σε κανέναν, αλλά πήγαινε, δείξε τον εαυτό σου στον ιερέα, και πρόσφερε το δώρο, το οποίο πρόσταξε ο Μωυσής, για μαρτυρία σε αυτούς.

5 Όταν δε εισήλθε^{μπήκε} ο Ιησούς στην Καπερναούμ, ^{προσ}ήλθε προς αυτόν [ένας] εκατοντάρχος^{αξιωματικός} του στρατού παρακαλώντας τον **6** και λέγοντας: Κύριε, ο δούλος μου είναι κατάκοιτος^{κείται} στο σπίτι παράλυτος, φοβερά^{δεινώς} βασανιζόμενος. **7** Και λέγει σ' αυτόν ο Ιησούς: Εγώ αφού έλθω θα τον θεραπεύσω. **8** Και απαντώντας ο εκατοντάρχος* είπε: Κύριε, δεν είμαι άγιος να εισέλθεις κάτω απ' τη στέγη μου· αλλά μόνο πες λόγο, και θα γιατρευτεί ο δούλός μου. **9** Γιατί κι εγώ είμαι άνθρωπος κάτω από εξουσία, έχω κάτω από εμένα στρατιώτες, και λέγω σ' αυτόν, Πήγαινε, και πάει, και προς τον άλλον, Έλα κι έρχεται, και προς το δούλο μου, Κάνε τούτο και το κάνει.

10 Όταν άκουσε δε ο Ιησούς θαύμασε και είπε σ' αυτούς που τον ακολουθούσαν: Αληθινά σας λέγω, ούτε στον Ισραήλ δεν βρήκα τέτοια πίστη. **11** Σας λέγω δε ότι πολλοί θα ελθουν από ανατολή και δύση και θα καθίσουν με τον Αβραάμ [και] Ισαάκ [και] Ιακώβ στη βασιλεία των ουρανών, **12** οι δε γιοι της βασιλείας θα ριχτούν έξω^{εκβληθή} στο σκοτάδι το εξώτερο· εκεί θα 'ναι το κλάμα και το τριξίμο των δοντιών. **13** Και είπε ο Ιησούς στον εκατοντάρχο, Πήγαινε, κι όπως πίστευσες, ας γίνει σε σένα. Κι γιατρεύθηκε ο δούλος του σ' εκείνη την ώρα.

14 Και αφού ήλθε ο Ιησούς στην ^{κατοικία} του Πέτρου, είδε την πεθερά του κατάκοιτη και να πάσχει από πυρετό· **15** και έπιασε το χέρι της, και άφησε αυτήν ο πυρετός, και σηκώθηκε και υπηρετούσε αυτούς.

16 Και όταν έγινε βράδυ^{εσπέρα}, έφεραν σ' αυτόν δαιμονισμένους πολλούς, και έκβαλε τα πνεύματα με λόγο και θεράπευσε όλους όσους ήταν σε κακή κατάσταση^{κακώς} έχοντας, **17** για να ^{εκ}πληρωθεί το ρηθέν^{ειπωθέν} δια Ησαΐα του προφήτη, λέγοντος· Αυτός ^πήρξε τις ασθένειες μας και τις νόσους^{αρρώστιες} βάσταξε. **18** Αφού δε είδε ο Ιησούς πολλούς όχλους^{πλήθη} γύρω του, πρόσταξε να αναχωρήσουν στην αντίπερα (όχθη).

[7:13] Λου. 13:24 [7:15] Δευ. 13:3, Ιερ. 23:16, Κφ. 24:4,5,11,24, Μαρ.13:22, Ρω. 16:17,18, Εφ. 5:6, Κολ. 2:8, 2Πε. 2:1-3, Ιωα.4:1, Μιχ. 3:5, 2Τι. 3:5, Πρ. 20:29,30 [7:16] six. 20, Κφ. 12:33, Λου. 6:43,44 [7:17] Ιερ. 11:19, Κφ. 12:33 [7:19] Κφ. 3:19, Λου. 3:9, Ιωα.15:2,6 [7:21] Ως. 8:2, Κφ. 15:11,12, Λου. 6:46,13,25, Πρ. 19:13, Ρω. 2:13, Ιακ. 1:22 [7:22] Αρ. 24:4, Ιωα. 11:51, 1Κο.13:2 [7:23] Κφ. 25:12, Λου. 13:25,27, 2Τι. 2:19, Ψλ. 5:5, 6:8, Κφ. 25:41 [7:24] Λου. 6:47, κτλ [7:28] Κφ. 13:54, Μαρ. 1:22, 6:2, Λου. 4:32 [7:29] Ιωα. 7:46 [8:2] Μαρ. 1:40, κτλ, Λου. 5:12 κτλ [8:4] Κφ. 9:30, Μαρ. 5:43, Λευ. 14:3,4,10, Λου. 5:14 [8:5] Λου. 7:1, κτλ [8:8] Λου. 15:19,21, Ψλ. 107:20 [8:11] Γεν.12:3, Ησ. 2:2,3, 11:10, Μαλ. 1:11, Λου. 3:29, Πρ.10:45, 11:18, 14:27, Ρω. 15:9, κτλ, Εφ. 3:6 [8:12] Κφ. 21:43, Κφ. 13:42,50, 42:13,44:51,45:30, Λου.13:28, 2Πε.2:17, Ιουδ. 13 [8:14] Μαρ. 1:29-31, Λου. 4:38,39, 1Κο. 9:5 [8:16] Μαρ. 1:32, κτλ, Λου. 4:40,41 [8:17] Ησ. 53:4, 1Πε. 2:24

[7:15] ...οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσθωθεν δὲ εἰσι λύκοι ἄρπαγες. [7:16] ...ἐπιγνώσεσθε αὐτούς... [7:17-18] Οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν... [7:19] ...εἰς πῦρ βάλλεται. [7:20] ἄραγε ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. [7:21] ...ἀλλ' ὁ ποιῶν... [7:22] Πολλοὶ ἐροῦσί μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· Κύριε Κύριε, οὐ τῷ σὺ ὀνόματι... [7:23] ...οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς· ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ... [7:24-25] καὶ κατέβη ... καὶ προσέπεσον τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσε· ... [7:26] καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους τούτους καὶ μὴ ποιῶν αὐτοὺς ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ, ὅστις ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ἄμμον· [7:27] καὶ κατέβη ...καὶ προσέκοιψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ... [7:28] Καὶ ἐγένετο ὅτε συνετέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, ἐξεπλήσσοντο οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· [7:29] ... [8:1] Καταβάντι δὲ αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ὄρους... [8:2] ...Κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαι με καθαρίσαι. [8:3] Καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἥψατο αὐτοῦ... [8:4] Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ὅρα μηδεὶ εἴπῃς... ὁ προσέταξε Μωυσὴς εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. [8:5] Εἰσελθόντι δὲ αὐτῷ εἰς Καπερναοὺμ προσήλθεν ... 6 Κύριε, ὁ παῖς μου βέβληται ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικός, δεινῶς βασανιζόμενος. [8:8] Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ εκατοντάρχος ἔφη· Κύριε, οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς· ἀλλὰ μόνον εἰπέ λόγῳ, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου. [8:9] Καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν ... καὶ τῷ δούλῳ μου, ποιήσῃς τοῦτο, καὶ ποιεῖ. [8:10] Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασε... ἀμὴν λέγω ὑμῖν... [8:11] Λέγω δὲ ὑμῖν... ἤξουσιν καὶ ἀνακληθήσονται μετὰ... [8:13] ...ὑπάγε, καὶ ὡς ἐπίστευσας γεννηθήτω σοι. Καὶ ἰάθη... [8:14] ...βεβλημένην καὶ πυρεσσούσαν· [8:15] καὶ ἥψατο τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετὸς καὶ ἡγέρθη καὶ διηκόνει αὐτῷ. [8:16] Ὅψιας δὲ γενομένης προσήνεγκαν αὐτῷ... λόγῳ καὶ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας ἐθεράπευσεν, [8:17] ὅπως πληρωθῇ τὸ ρηθὲν .. αὐτὸς τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἔλαβε καὶ τὰς νόσους ἐβάστασεν. [8:18] Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς πολλοὺς ὄχλους περὶ αὐτὸν ἐκέλευσεν ἀπελθεῖν εἰς τὸ πέραν.

19 Και αφού πλησίασε ένας γραμματέας είπε προς αυτόν: *Δάσκαλε, θα σε ακολουθήσω όπου αν πας.* **20** Και λέγει σε αυτόν ο Ιησούς: *Οι αλεπούδες έχουν φωλιές και τα πετεινά^{πουλιά} του ουρανού κατοικίες, ο δε Υιός του ανθρώπου δεν έχει που να γείρει^{κλίνη} το κεφάλι.*

21 Άλλος δε [από] τους μαθητές του είπε προς αυτόν: *Κύριε, επιτρέψε^{συγχώρησε} μου να πάω [πρώτα] και [να] θάψω τον πατέρα μου.* **22** Ο δε Ιησούς είπε προς αυτόν: *Ακολούθα με κι άσε τους νεκρούς να θάψουν τους δικούς τους νεκρούς.*

23 Και όταν επιβιβάστηκε^{εισηλθεν} στο πλοίο^{πλοιάριο}, τον ακολούθησαν οι μαθητές του. **24** Και δεσ^{ιδού}, τρικυμία μεγάλη έγινε στη ^{λιμνο}θάλασσα, ώστε το πλοίο σκεπαζόταν απ' τα κύματα· αυτός όμως^{δε} κοιμόταν. **25** Και ^{προσ}ερχόμενοι οι μαθητές του, τον ξύπνησαν, λέγοντες: *Κύριε, σώσε μας, χανόμαστε.* **26** Και λέγει προς αυτούς: *Γιατί είστε δειλοί, ολιγόπιστοι; Τότε αφού σηκώθηκε επιτίμησε τους ανέμους και τη θάλασσα, κι έγινε γαλήνη μεγάλη.* **27** Οι δε άνθρωποι θαύμασαν, λέγοντες: *Ποιός είναι αυτός, ώστε κι οι άνεμοι κι η θάλασσα υπακούουν σ' αυτόν;*

28 Και όταν ήλθε στην ^{αντί}περα χώρα των Γεργεσηνών, συνάντησαν αυτόν δύο δαιμονιζόμενοι που εξέρχονταν από τα μνημεία, άγριοι υπερβολικά, ώστε κανείς [δεν] μπορούσε^{ηδύνατο} να περάσει διαμέσω εκείνου του δρόμου. **29** Και να^{ιδού}, έκραξαν λέγοντες: *Τι [κοινό είναι] ^{ανα}μεταξύ σ' εμάς και εσένα, Ιησού, Γιε του Θεού; ήρθες εδώ^{ώδε} προ [του καθορισμένου] καιρού να μας βασανίσεις;*

30 Ήταν^{ην} δε μακριά απ' αυτούς αγέλη^{κοπάδι} με πολλά γουρουνία^{χοίρων} που έβοσκε. **31** Και οι δαίμονες παρακαλούσαν αυτόν, λέγοντας: *Εάν μας εκβάλεις, επίτρεψε σε μας να απέλθουμε^{αποχωρήσουμε} στην αγέλη* των γουρουνιών^{χοίρων}.* **32** Και είπε σ' αυτούς* *Πηγαίνετε.* Και εκείνοι μόλις εξήλθαν πήγαν στην αγέλη* των χοίρων*. Και δεσ^{ιδού}, όρμησε όλη^{πάσα} η αγέλη των χοίρων προς το γκρεμό στη ^{λιμνο}θάλασσα και πέθαναν^{πνίγηκαν} μέσα στα νερά. **33** Αυτοί δε που τα έβοσκαν έφυγαν και ερχόμενοι στην πόλη, ανάγγειλαν πάντα και τα [περί] των δαιμονιζομένων. **34** Και να^{ιδού}, όλη^{πάσα} η πόλη εξήλθε σε συνάντηση του Ιησού, και μόλις είδαν αυτόν, [τον] παρακάλεσαν να αναχωρήσει^{μεταβή} από τα όρια^{περιφέρεια} τους.

9 [Θ] ΚΑΙ ΑΦΟΥ ΕΠΙΒΙΒΑΣΘΗΚΕ στο πλοίο, διαπέρασε [τη λίμνη] και ήλθε στη δική του πόλη. **2** Και να^{ιδού}, έφεραν προς αυτόν ^{ένα} παραλυτικό κατάκοιτο πάνω σε κρεβάτι^{κλίνης}· και αφού είδε ο Ιησούς την πίστη τους, είπε προς τον παραλυτικό· *Έχε θάρρος, παιδί^{μου}, συγχωρημένες είναι σε σένα οι αμαρτίες σου.* **3** Και να^{ιδού}, μερικοί [από] τους γραμματείς είπαν [από] μέσα τους: *Αυτός βλασφημεί.*

4 Και όταν είδε ο Ιησούς τους διαλογισμούς τους, είπε: *Γιατί εσείς σκέφτεστε^{διαλογίζεσθε} πονηρά μέσα στις καρδιές σας;* **5** *Επειδή τι είναι ευκολότερο, να πω: Συγχωρημένες είναι οι αμαρτίες σου, ή να πω: Σήκω^{Εγέρθητι} και περπάτα;* **6** *Αλλά για να γνωρίσετε ότι εξουσία έχει ο Υιός του ανθρώπου πάνω στη γη να συγχωρεί αμαρτίες, (λέγει τότε στον παράλυτο): (Αφού) εγερθείς σήκωσε το κρεβάτι^{κλίνη} σου και πήγαινε στο σπίτι^{οίκόν} σου.*

7 Και αφού σηκώθηκε αναχώρησε στο σπίτι* του. **8** Όταν δε είδαν τα πλήθη^{όχλοι}, θαύμασαν και δόξασαν το Θεό, ο οποίος έδωσε τέτοια εξουσία στους ανθρώπους.

9 Και περνώντας ο Ιησούς από εκεί, είδε άνθρωπο καθισμένο στο τελωνείο, Ματθαίος λεγόμενος, και του λέει: *Ακολουθήσε με.* Και αφού σηκώθηκε τον ακολούθησε.

10 Και ενώ καθόταν^{πλανιαστά} στο τραπέζι στο σπίτι, να^{ιδού}, πολλοί τελώνες και αμαρτωλοί αφού ήλθαν συγκαθόνταν* μαζί με τον Ιησού και τους μαθητές του.

11 Κι [όταν] το είδαν^{αυτό} οι Φαρισαίοι είπαν στους μαθητές του: *Γιατί ο δάσκαλός σας συντρώει με τελώνες^{φθορείσπράκτορες} και αμαρτωλούς;* **12** Ο δε Ιησούς αφού άκουσε είπε προς αυτούς: *Δεν έχουν ανάγκη^{χρεία} γιατρού οι έχοντες υγεία, αλλά αυτοί που πάσχουν.* **13** *Πηγαίνετε δε [και] μάθετε τι είναι, Έλεος θέλω και όχι θυσία. Διότι δεν ήλθα για να καλέσω δικαίους αλλά αμαρτωλούς σε^{εις} μετάνοια.*

14 Τότε έρχονται προς αυτόν οι μαθητές του Ιωάννη, λέγοντας: *Γιατί εμείς και οι Φαρισαίοι νηστεύουμε πολύ^{συχνά}, οι δε μαθηταί σου δεν νηστεύουν;* **15** Και είπε σ' αυτούς ο Ιησούς: *Μήπως μπορούν οι γιοι που 'ναι σε γάμο^{φίλοι του γαμπρού} να πενθούν, ενόσω είναι μαζί τους ο νυμφίος^{γαμπρός}; θα έλθουν όμως μέρες, όταν αναχωρήσει^{αφαιρεθεί} απ' αυτούς ο νυμφίος* και τότε θα νηστεύουν.*

[8:19] Λου. 9:57,58 [8:21] Λου. 9:59,60, 1Βα. 19:20 [8:24] Μαρ. 4:37, κτλ, Λου. 8:23, κτλ. [8:26] Ψλ. 65:7, 79:9, 107:29 [8:28] Μαρ. 5:1, κτλ, Λου. 8:26, κτλ [8:34] Δευ. 5: 25, 1Βα. 17:18, Λου. 5:8, Πρ. 16:39 [9:1] Κφ. 4:13 [9:2] Μαρ. 2:3, Λου. 5:18, Κφ. 8:10 [9:4] Ψλ.139:2, Κφ.12:25, Μαρ. 12:15, Λου. 5:22, 6:8,9:47, 11:17 [9:9] Μαρ. 2:14, Λου. 5:27 [9:10] Μαρ. 2:15, κτλ, Λου. 5:29 κτλ. [9:11] Κφ. 11:19, Λου. 5:30, Λου.15:2, Γαλ. 2:15 [9:13] Ωσ. 6:6, Μιχ. 6:6-8, Κφ. 12:7, 1Τι. 5:15 [9:14] Μαρ. 2:18 κτλ, Λου. 5:33, κτλ, 18:12 [9:15] Ιωα. 3:29, Πρ. 13:2,3, 14:23, 1Κο. 7:5

[8:19] Και προσελθών είς... σοι όπου εάν άπέρχη. [8:20] ...και τὰ πετεινά τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις... [8:21] Ὑπερβολὴ δὲ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ· Κύριε, ἐπιτρέψον μοι πρῶτον ἀπελθεῖν... [8:23] ...ἐμβάντι αὐτῷ εἰς τὸ πλοῖον... [8:24] Καὶ ἰδοὺ σεισμὸς μέγας ἐγένετο ἐν τῇ θαλάσσῃ, ὥστε τὸ πλοῖον... αὐτὸς δὲ ἐκάθευδεν. [8:25] Καὶ προσελθόντες... ἤγειραν αὐτὸν λέγοντες... ἀπολλύμεθα. [8:26] Καὶ λέγει αὐτοῖς· τί δειλοί ἐστε, ὀλιγόπιστοι; τότε ἐγερθεὶς ἐπέτιμψε τοῖς ἀνέμοις καὶ τῇ θαλάσσῃ... [8:27] ...ποταπὸς ἐστὶν οὗτος, ὅτι καὶ οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούουσιν αὐτῷ; [8:28] Καὶ ἐλθόντι αὐτῷ εἰς τὸ πέραν... ἐξερχόμενοι, χαλεποὶ λίαν, ὥστε μὴ ἰσχύειν τινὰ παρελθεῖν διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκείνης. [8:29] Καὶ ἰδοὺ ἐκράξαν λέγοντες· τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ Θεοῦ; ἤλθες ὧδε πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς; [8:30] Ἦν δὲ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἀγέλη χοίρων πολλῶν βοσκομένη. [8:31] ...εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ἐπιτρέψον ἡμῖν ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων. [8:32] Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ὑπάγετε. οἱ δὲ ἐξεληθόντες ἀπῆλθον εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων· καὶ ἰδοὺ ὥρμησε πᾶσα ἡ ἀγέλη τῶν χοίρων κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἀπέθανον ἐν τοῖς ὕδασι. [8:34] ...καὶ ἰδόντες αὐτὸν παρακάλεσαν ὅπως μεταβῇ ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν. [9:1] Καὶ ἐμβὰς εἰς πλοῖον διεπέρασε καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν. [9:2] Καὶ ἰδοὺ προσέφερον αὐτῷ παραλυτικὸν ἐπὶ κλίνῃς βεβλημένον... αὐτῶν εἶπε τῷ παραλυτικῷ· θάρσει, τέκνον· ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. [9:3] Καὶ ἰδοὺ τινες τῶν γραμματέων εἶπον ἐν ἑαυτοῖς· οὗτος βλασφημεῖ. [9:4] Καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν εἶπεν· ἴνα τί ὑμεῖς ἐνθυμεῖσθε πονηρὰ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; [9:5] Τί γὰρ ἐστὶν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν... [9:6] Ἦνα δὲ εἰδῇτε ὅτι... ἀφίεναι ἁμαρτίας τότε λέγει τῷ παραλυτικῷ· ἐγερθεὶς ἄρῃ σου τὴν κλίνην καὶ ὑπάγε εἰς τὸν οἶκόν σου. [9:8] ἰδόντες δὲ οἱ ὄχλοι ἐθαύμασαν... [9:9] Καὶ παράγων ὁ Ἰησοῦς ἐκεῖθεν... Καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. [9:10] Ο καὶ ἐγένετο αὐτοῦ ἀνακειμένου ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἰδοὺ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐλθόντες συνανέκινον τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. [9:11] ...ἐσθίει ὁ διδάσκαλος ὑμῶν; [9:12] ...οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. [9:13] Πορευθέντες...οὐ γὰρ ἦλθον καλέσαι δικαίους... [9:14] Τότε προσέρχονται αὐτῷ...νηστεύομεν πολλὰ... [9:15] ...μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος πενθεῖν ἐφ' ὅσον χρόνον μετ' αὐτῶν ἐστὶν ὁ νυμφίος; ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος...

16 Και κανείς δεν βάζει επίγραμμα ^{μπαλωμα} αγνάφου πανιού ^{ζαμεταχειρίστο νέο ύφασμα} πάνω σε παλιό ρούχο· διότι τραβ ^{αφαιρεί} το συμπλήρωμα [του] από το ρούχο ^{ματιού}· και γίνετε χειρότερο σκίσιμο. **17** Ούτε βάζουν κρασί ^{σίνον} νέο σε σακιά ^{ασκούς} παλιά· ειδημή, σχίζονται οι ασκοί*, και το κρασί* χύνεται και τα σακιά* καταστρέφονται ^{φθείρονται}, αλλά βάζουν οίνο* νέο σε ασκούς* νέους, και τα δύο διατηρούνται.

18 Ενώ αυτός λαλούσε αυτά προς αυτούς, δεσ ^{ιδού}, κάποιος άρχοντας ερχόμενος προσκυνούσε αυτόν, λέγοντας ότι: *Η κόρη μου πέθανε πριν από λίγο· αλλά έλα και βάλε το χέρι σου πάνω της και θα αναζήσει.* **19** Και [αφού] σηκώθηκε ο Ιησούς ακολούθησαν αυτόν κι οι μαθητές του.

20 Και να ^{ιδού}, [μία] γυναίκα [που] αιμορραγούσε 12 χρόνια ^{έτη}, αφού πλησίασε από πίσω άγγιξε το άκρο του χιτώνα ^{ματιού} του· **21** διότι έλεγε μέσα της: *Εάν μόνο αγγίξω το ρούχο* του, θα σωθώ.* **22** Ο [δε] Ιησούς γύρισε ^{στράφηκε} και βλέποντας ^{ιδών} αυτή είπε· *Έχε θάρρος, κόρη ^{θύγατερ}· η πίστη σου σ' έσωσε. Και σώθηκε η γυναίκα από την ώρα εκείνη.*

23 Και αφού ήρθε ο Ιησούς στην ^{κατ}οικία του άρχοντα και βλέποντας ^{ιδών} τους αυλητές ^{μοιρολογούντες} και τον όχλο να θορυβεί, **24** λέγει προς αυτούς: *Βγείτε έξω· διότι δεν πέθανε το κοριτσάκι, αλλά κοιμάται.* Και τον περιγελούσαν. **25** Όταν λοιπόν ^{δε} βγήκε έξω ο όχλος, αφού μπήκε [μέσα] έπιασε το χέρι της, και σηκώθηκε το κορίτσι. **26** Και διαδόθηκε η είδηση ^{φήμη} αυτή σ' όλη εκείνη την περιοχή ^{νη}.

27 Και ενώ αναχωρούσε από εκεί ο Ιησούς, ακολούθησαν αυτόν δύο τυφλοί, κρίζοντες και λέγοντες: *Ελέησε μας, γιε του Δαβίδ.* **28** Και όταν ήλθε στην ^{κατ}οικία, πλησίασαν σ' αυτόν οι τυφλοί, και λέγει προς αυτούς ο Ιησούς: *Πιστεύετε ότι έχω τη δύναμη ^{δύναμαι} να κάνω αυτό; Λέγουν προς αυτόν· Ναι, Κύριε.* **29** Τότε άγγιξε τα μάτια τους, λέγοντας: *Κατά την πίστη σας ας γίνει σε σας.* **30** Και ανοίχτηκαν τα μάτια ^{οφθαλμοί} τους· πρόσταξε δε αυτούς έντονα ο Ιησούς, λέγοντας: *Προσέχετε, ας μην ξέρει αυτό κανείς.* **31** Άλλ' εκείνοι αφού εξήλθαν διαφήμισαν αυτόν σε όλη εκείνη τη γη.

32 Ενώ δε αυτοί έβγαιναν έξω, δεσ, του έφεραν άνθρωπο κουφό ^{βουβό} δαιμονισμένο· **33** και αφού εκβλήθηκε το δαιμόνιο, λάλησε ο κουφός*, και θαύμασαν οι

όχλοι, λέγοντες ότι: *Ποτέ δεν φάνηκε [κάτι] τέτοιο στον Ισραήλ.* **34** Οι δε Φαρισαίοι έλεγαν: *Διαμέσου του άρχοντα των δαιμονίων εκβάλλει ^{βγάζει} τα δαιμόνια.*

35 Και περιόδευε ο Ιησούς όλες τις πόλεις και τα χωριά ^{κώμας}, διδάσκοντας στις συναγωγές τους και κηρύττοντας το ευαγγέλιο της βασιλείας και θεραπεύοντας κάθε νόσο ^{πάθηση} και κάθε ^{πάσαν} ασθένεια ανάμεσα στο λαό.

36 Αφού είδε δε τους όχλους, σπλαχνίσθηκε γι' αυτούς, διότι ήταν αποκαμωμένοι ^{εκκελυμένοι} και διασκορπισμένοι σαν πρόβατα που δεν έχουν ποιμένα.

37 Τότε λέγει προς τους μαθητές του: *Ο μεν θερισμός [είναι] πολύς, οι δε εργάτες λίγοι·* **38** παρακαλέστε λοιπόν τον Κύριο του θερισμού, για να αποστείλει εργάτες στο θερισμό Του.

10 **ΠΙ. ΚΑΙ ΑΦΟΥ ΠΡΟΣΚΑΛΕΣΣΕ** τους 12 μαθητές του, έδωσε σε αυτούς εξουσία [κατά] πνευμάτων ακαθάρτων, ώστε να βγάζουν αυτά έξω και να θεραπεύουν κάθε ^{πάσαν} ασθένεια και κάθε* ^{πάθηση} ^{ασθενείας κατάκοιτους}. **2** Τα δε ονόματα των 12 αποστόλων είναι αυτά: πρώτος Σίμων ο λεγόμενος Πέτρος και Ανδρέας ο αδελφός του, Ιάκωβος ο [γιος] του Ζεβεδαίου και Ιωάννης ο αδελφός του, **3** Φίλιππος και Βαρθολομαίος, Θωμάς και Ματθαίος ο τελώνης ^{φοροεισπράκτορας}, Ιάκωβος ο [γιος] του Αλφαίου και Λεββαίος ο επονομασθείς Θαδδαίος, **4** Σίμων ο Κανανίτης και [ο] Ιούδας ο Ισκαριώτης, ο οποίος και τον παρέδωσε ^{πρόδωσε}.

5 Αυτούς τους 12 απέστειλε ο Ιησούς και παράγγειλε σε αυτούς, λέγοντας: *Σε δρόμο ^{οδό} που οδηγεί στα σε έθνη μην πάτε, και σε πόλη Σαμαρειτών μην μπείτε μέσα, 6* *πηγαίνετε δε μάλλον προς τα πρόβατα τα απωλεσμένα ^{χαμένα} του οίκου Ισραήλ.* **7** *Και πηγαίνοντας κηρύττετε, λέγοντας ότι: πλησίασε η βασιλεία των ουρανών.* **8** *Ασθενείς να θεραπεύετε, λεπρούς καθαρίζετε, νεκρούς ανασταίνετε ^{εγείρετε}, δαιμόνια βγάζετε· Δωρεάν λάβετε, δωρεάν δώστε.* **9** *Μην ^{κατέχετε} χρυσάφι, μήτε ασήμι ^{άργυρον} μηδέ χαλκό στις ζώνες σας, 10* *ούτε σακίδιο για το δρόμο, μηδέ δύο χιτώνες, ούτε υποδήματα, μήτε ράβδο· διότι ο εργάτης είναι άξιος της τροφής του.*

11 *Σε όποια δε πόλη ή χωριό ^{κώμην} εισέλθετε, εξετάστε ποιός είναι άξιος σε αυτή, κι εκεί μέντε μέχρι να φύγετε. 12* *Μπαίνοντας δε μέσα στο σπίτι ^{οικία} χαιρετήστε αυτό, λέγοντες: Ειρήνη σε αυτό το σπίτι.*

[9:18] Μαρ. 5:22, κτλ., Λου. 8:41 κτλ. [9:20] Μαρ. 5:25, Λου. 8:43 [9:22] Λου. 7:50, 8:48, 17:19, 18:42 [9:23] Μαρ. 5:38, Λου. 8:51, Ιδέ 2Χρ. 35:25 [9:24] Πρ. 20:10 [9:27] Κφ. 15:22, 20:30,31, Μαρ. 10:47,48, Λου. 18:38,39 [9:30] Κφ. 8:4.12:16, 17:9, Λου. 5:14 [9:31] Μαρ. 7:36 [9:33] Κφ. 12:22, Λου.11:14 [9:34] Κφ. 12:24, Μαρ. 3:22, Λου. 11:15 [9:35] Μαρ. 6:6, Λου. 13:22, Κφ. 4:23 [9:36] Μαρ. 6:43, Αρ.27:17, 1Βα. 22:17, Ιεζ. 34:5, Ζαχ. 10:2 [9:37] Λου. 10:2, Ιωα. 4:35 [9:38] 2Θε. 3:1 [10:1] Μαρ. 3:13,14,6:7, Λου. 6:13,9:1 [10:2] Ιωα. 1:42 [10:3] Λου. 6:15,Πρ. 1:13, Ιωα. 13:26 [10:5] Κφ. 4:15, Ιδε 2Βα. 17:24,4:9,10 [10:6] Κφ. 15:24, Πρ. 13:46, Ησ. 53:6, Ιερ. 50:6,Ιεζ. 34:5,6,16,1Πε. 2:25 [10:7] Λου. 9:2, Κφ. 3:2,4:17, Λου. 10:9 [10:8] Πρ. 8:18,20 [10:9] 1Σα. 9:7, Μαρ. 6:8, Λου. 9:3, 10:4, 22:35, Μαρ. 6:8 [10:10] Λου.10: 8, 1Κο. 9:7,1 Τι. 5:18 [10:11] Λου. 10:8

[9:16] Ουδείς δέ επιβάλλει επίβλημα ράκους αγνάφου επί ιματίω παλαιῷ· αἶρει γάρ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ιματίου, καὶ χειρόν σχίσμα γίνεται. [9:17] ... εἰ δὲ μήγε, ρήγνυνται οἱ ἄσκοι, καὶ ὁ οἶνος ἐκχεῖται καὶ οἱ ἄσκοι ἀπολούνται· ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκούς βάλλουσι καινοὺς, καὶ ἀμφοτέροι συντηροῦνται. [9:18] ... ἡ θυγάτηρ μου ἄρτι ἐτελεύτησεν· ἀλλὰ ἐλθὼν ἐπίθες τὴν χειρά σου ἐπ' αὐτήν καὶ ζήσεται. [9:19-20] Καὶ ... προσελθοῦσα ὄπισθεν ἤψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ιματίου αὐτοῦ. [9:21] Ἐλεγε γὰρ ἐν ἑαυτῇ, ἔάν μόνον ἄψωμαι τοῦ ιματίου αὐτοῦ, σωθήσομαι. [9:22] ... θάρσει, θυγάτερ· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε. [9:23] ... καὶ ἰδὼν τοὺς αὐλητὰς καὶ τὸν ὄχλον θορυβοῦμενον... [9:24] ἀναχωρεῖτε· οὐ γὰρ ἀπέθανε τὸ κοριτσάκι, ἀλλὰ καθεύδει. καὶ κατεγέλων αὐτοῦ. [9:25] ... ἐξεβλήθη ὁ ὄχλος... καὶ ἠγέρθη... [9:27] Καὶ παράγοντι ἐκεῖθεν τῷ Ἰησοῦ... [9:28] ... πιστεύετε ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι; λέγουσιν αὐτῷ· ναί, Κύριε. [9:29] Τότε ἤψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν λέγων... [9:30] Καὶ ἀνέωχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί· καὶ ἐνεβριμήσατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων· ὁρᾶτε μηδεὶς γινωσκέτω. [9:31] Οἱ δὲ ἐξελθόντες διεφήμισαν αὐτόν... [9:32] Αὐτῶν δὲ ἐξερχομένων ἰδοὺ προσήνεγκαν αὐτῷ ἄνθρωπον κωφὸν δαιμονιζόμενον· [9:33] ... οὐδέποτε ἐφάνη οὕτως ἐν τῷ Ἰσραὴλ. [9:34] ... ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. [9:35] Καὶ περιήγεν ὁ Ἰησοῦς τὰς πόλεις... καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ. [9:36] ... ὅτι ἦσαν ἐκκελυμένοι καὶ ἔρριμμένοι... [9:38] Δεήθητε... [10:1] Καὶ προσκαλεσάμενος... πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν. [10:3] ... ὅτι ἐπικληθεὶς Θαδδαῖος... [10:7] ... ἡγγικεν ἡ βασιλεία... [10:9] Μὴ κτήσησθε... [10:10] μὴ πῆραν εἰς ὁδόν... [10:11] Εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν ἢ κώμην εἰσέλθῃτε, ἐξετάσατε τίς ἐν αὐτῇ ἁξίός ἐστι, κακεῖ μέναιτε ἕως ἂν ἐξέλθῃτε. [10:12] Εἰσερχόμενοι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν ἀσπάσασθε αὐτήν λέγοντες· εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ.

13 Και εάν μεν η οικογένεια είναι άξια, ας έλθει η ειρήνη σας πάνω της· αλλ' εάν δεν είναι άξια, η ειρήνη σας ας επιστρέψει σε σας. **14** Και όποιος δεν σας δεχθεί, ούτε ακούσει τα λόγια σας, βγαίνοντας έξω από το σπίτι ή την πόλη εκείνη ^{ἐκτινάξτε} τη σκόνη ^{ῥοκνη} των ποδιών σας. **15** Αληθινά σας λέγω, Ελαφρότερη θα είναι [η τιμωρία] σε ημέρα κρίσης στη γη των Σοδόμων και Γομόρρων παρά στην πόλη εκείνη.

16 Δείτε ^{ἰδοὺ}, εγώ σας αποστέλλω σαν πρόβατα ανάμεσα σε λύκους· γίνεστε λοιπόν φρόνιμοι ^{προσεκτικοί} σαν τα φίδια κι απλοῖ ^{ἀπλοῖ} σαν τα περιστέρια. **17** Προσέχετε δε από τους ανθρώπους· διότι, θα σας παραδώσουν σε συνέδρια ^{δικαστήρια} και μέσα στις συναγωγές τους θα σας μαстиγώσουν. **18** και [προσέτι] μπροστά σε ηγεμόνες και βασιλιάδες θα φερθείτε εξ αιτίας μου προς μαρτυρία σε αυτούς και στα έθνη. **19** Όταν λοιπόν ^{δε} σας παραδώσουν, μη μεριμνήσετε πως ή τι θα λαλήσετε· διότι θα σας δοθεί σε εκείνη την ώρα τι (πρέπει) να μιλήσετε. **20** Επειδή εσείς δεν είστε οι ομιλούντες, αλλά το Πνεύμα του Πατέρα σας, το οποίο λαλεί μέσα σας.

21 Θα παραδώσει δε αδελφός αδελφό σε θάνατο και πατέρας [το] παιδί ^{τέκνον} και θα επαναστατήσουν παιδιά ^{τέκνα} κατά ^{ἐπὶ} γονέων και θα βάλλου να θανατώσουν αυτούς. **22** και θα είστε μισούμενοι από όλους ^{πάντων} για το όνομά μου· ο δε υπομείνας μέχρι το τέλος, αυτός θα σωθεί.

23 Όταν δε σας ^{κατα}διώκουν στην πόλη αυτή, ^{κατα}φεύγετε στην άλλη· διότι αληθινά σας λέγω: Δεν θα τελειώσετε τις πόλεις του Ισραήλ, έως ότου έρθει ο Υιός του ανθρώπου. **24** Δεν υπάρχει μαθητής ανώτερος απ' το δάσκαλο, ούτε δούλος ανώτερος απ' τον κυρίό του. **25** Αρκετό [είναι] στον μαθητή να γίνει όπως ο δάσκαλος του και ο δούλος όπως ο κύριος του. Εάν ^{ἔτι} τον οικοδεσπότη ^{ἐπὶ} ^{ὀνόμασαν} Βεελζεβούλ ^(ἄρχοντα τῶν δαιμονίων/μυγῶν), πόσο μάλλον σ' όσους ανήκουν στο σπιτικό του;

26 Μην τους φοβηθείτε λοιπόν· διότι δεν είναι τίποτα καλυμμένο, που δεν θ' αποκαλυφθεί, και κρυπτό, το οποίο δεν θα γίνει γνωστό. **27** Ό,τι σας λέγω στο σκοτάδι, πείτε στο φως, κι ό,τι ακούτε στο αυτί, κηρύττε δημόσια ^{στα δώματα/ταράτσες}. **28** Και μη φοβηθείτε απ' αυτούς που θανατώνουν ^{ἀποκτεινόντων} το σώμα, την ψυχή όμως δεν

μπορούν να θανατώσουν· φοβήθείτε δε μάλλον αυτόν που έχει τη δύναμη ^{δυνάμενον} και ψυχή και σώμα ν' απολέσει στη Γέννα.

29 Δύο σπουργίτια ^{στρουθία} δεν πουλιούνται για ένα ασάριο ^{λεπτό}; και ένα ^{ἑξ} απ' αυτά δεν θα πέσει πάνω στη γη χωρίς [το θέλημα] του Πατέρα σας. **30** Εσάς, όμως και οι τρίχες της κεφαλής είναι όλες ^{πάσαι} μετρημένες. **31** Μη φοβηθείτε λοιπόν· από πολλά σπουργίτια ^{στρουθίων} διαφέρετε εσείς. **32** Καθένας ^{πας} λοιπόν ο οποίος με ομολογήσει μπροστά στους ανθρώπους, θα ομολογήσω και εγώ αυτόν μπροστά στον Πατέρα μου που είναι στους ουρανούς*. **33** Όποιος δε, με αρνηθεί μπροστά στους ανθρώπους, θα αρνηθώ αυτόν και εγώ μπροστά στον Πατέρα μου τον επουράνιο*.

34 Μη νομίζετε ότι ήλθα ναβάλω ειρήνη πάνω στη γη· δεν ήλθα ναβάλω ειρήνη, αλλά μαχαίρη ^{χωρισμό/μερισμό}. **35** Διότι ήλθα να ^{δια}χωρίσω άνθρωπο κατά του πατέρα του και κόρη ^{θυγατέρα} κατά της μητέρας της και νύφη κατά της πεθεράς της. **36** και εχθροί του ανθρώπου [θα είναι] οι οικιακοί ^{ἄνθρωποι του σπιτιού} του. **37** Όποιος αγαπά πατέρα ή μάνα υπέρ εμέ, δεν είναι άξιος για μένα· και όποιος αγαπά γιο ή κόρη παραπάνω ^{ὑπὲρ} από εμέ, δεν είναι άξιος μου. **38** και όποιος δεν ^{ανα}λαμβάνει το σταυρό του και ακολουθεί πίσω μου, δεν είναι άξιος για μένα.

39 Όποιος βρεί τη ζωή του, θα τη χάσει ^{ἀπολέσει} και όποιος απολέσει* τη ζωή του για μένα, θα τη βρεί.

40 Όποιος δέχεται εσάς εμένα δέχεται, κι όποιος δέχεται εμένα δέχεται Αυτόν που με απόστειλε. **41** Αυτός που δέχεται προφήτη σ' όνομα προφήτη, μισθό ^{μισθό} ^{ανταμίσθη} προφήτη θα λάβει, κι ο δεχόμενος δίκαιο σ' όνομα δικαίου, μισθό δικαίου θα λάβει. **42** Και όποιος ποτίσει έναν απ' αυτούς τους μικρούς, μόνο ποτήρι δροσερό [νερό] σ' όνομα μαθητή, αληθινά σας λέγω, δεν θα χάσει το μισθό του.

11 **ΙΑ** ΚΑΙ ΟΤΑΝ τελείωσε ο Ιησούς να διατάσσει ^{δίνει εντολές/οδηγίες} στους 12 μαθητές του, έφυγε από εκεί για να διδάσκει και να κηρύττει στις πόλεις τους.

2 Ο δε Ιωάννης, όταν άκουσε στη φυλακή ^{δεσμοτηρίω} τα έργα του Χριστού, έστειλε δύο απ' τους μαθητές του, και

[10:13] Λου. 10:5, Ψλ. 35:13 [10:14] Μαρ. 6:11, Λου. 9:5,10:10-11, Νεε. 5:13, Πρ. 13:51,18:6 [10:15] Κφ. 11:22,24 [10:16] Λου. 10:3, Ρω. 16:19, Εφ. 5:15, 1Κο. 14:29, Φιλ. 2:15 [10:17] Κφ. 24:9, Μαρ. 13:9, Λου. 12:11,21:12, Πρ. 5:40 [10:18] Πρ. 12:11, 24:10, 25:7-23, 2Τι. 4:16 [10:19] Μαρ. 13:11-13, Λου. 12:11, 14:15, Εξ. 4:12, Ιερ. 1:7 [10:20] 2Σα. 23:2, Πρ. 4:8, 6:10, 2Τι. 4:17 [10:21] Μιχ. 7:6, six. 35, 36, Λου. 21:16 [10:22] Λου. 21:17, Δαν. 12:12,13, Κφ. 24:13, Μαρ. 13:13 [10:23] Κφ. 2:13, 4:12, 12:15, Πρ. 8:1, 9:25, 14:6, Κφ. 16:28 [10:24] Λου. 6:40, Ιωα. 13:16,15:20 [10:25] Κφ. 12:24, Μαρ. 3:22, Λου. 11:15, Ιωα. 8:48,52 [10:26] Μαρ. 4:22, Λου. 8:17, 12:2,3 [10:28] Ησ. 8:12,13, Λου. 12:4, 1Πε.3:14 [10:30] 1Σα. 14:45, 2Σα. 14:11, Λου. 21:18, Πρ. 27:34 [10:32] Λου. 12:8, Ρω. 10:9,10,41, Απ. 3:5 [10:33] Μαρ. 8:38, Λου. 9:46, 2Τι. 2:12 [10:34] Λου. 12: 49, 51-53 [10:35] Μιχ. 7:6 [10:36] Ψλ. 41:9, 55:13, Μιχ. 7:6, Ιωα. 13:18 [10:37] Λου. 14:26 [10:38] Κφ. 16:24, Μαρ. 8:34, Λου. 9:23,14:27 [10:39] Κφ. 16:25, Λου.17:33, Ιωα. 12:25 [10:40] Κφ. 18:5, Λου. 9:48, 10:16, Ιωα. 12:44, 13:20, Γαλ. 4:14 [10:41] 1Βα. 17:10,18:4, 2Βα. 4:8 [10:42] Κφ. 18:5,6,25:40, Μαρ. 9:41, Εβ. 6:10 [11:2] Λου. 7:18,19, κτλ., Κφ. 14:3

[10:13-14] Καί ὁς ἐάν μὴ δέξηται ὑμᾶς μὴδὲ ἀκούσῃ ... [10:15] Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται... [10:16] ...ἐν μέσῳ λύκων... [10:17-18] καὶ ἐπὶ ἡγεμόνας δὲ καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ εἰς μαρτύριον αὐτοῖς καὶ τοῖς ἔθνεσιν. [10:19] ...δοθήσεται γὰρ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τί λαλήσετε. [10:20] Οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐστε οἱ λαλοῦντες... ὑμῶν τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν. [10:21-22] καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου ... σωθήσεται. [10:23] Ὅταν ... φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην· ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ τελήσετε τὰς πόλεις τοῦ Ἰσραὴλ ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. [10:24] Οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑπὲρ ... [10:25] Ἀρκετὸν τῷ μαθητῇ ἵνα γένηται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ, καὶ τῷ δούλῳ ὡς ὁ κύριος αὐτοῦ. Εἰ τὸν οἰκοδεσπότην Βεελζεβούλ ἐκάλεσαν, πόσω μάλλον τοὺς οἰκιακοὺς αὐτοῦ; [10:26] Μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτοὺς οὐδὲν γὰρ ἔστι κεκαλυμμένον ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτόν ὃ οὐ γνωσθήσεται. [10:27] Ὁ λέγω ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ, εἵπατε ἐν τῷ φωτί, καὶ ὁ εἰς τὸ οὐς ἀκούετε, κηρύττετε ἐπὶ τῶν δωματίων. [10:28] Καὶ μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτενόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυνάμενων ἀποκτείνειν. ... [10:30] Ὑμῶν δὲ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς πᾶσαι ἡριθμημέναι εἰσὶ. [10:31] Μὴ οὖν φοβηθῆτε· πολλῶν στρουθίων διαφέρετε ὑμεῖς. [10:32] Πᾶς οὖν ὅστις ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ ... [10:33] ὅστις δ' ἂν ἀρνήσῃταί με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων ... [10:34] Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν· οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μάχαιραν. [10:35] Ἦλθον γὰρ διχάσαι ἄνθρωπον κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ... [10:36] καὶ ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ. [10:37] Ὁ φιλῶν ... ὑπὲρ ἐμέ οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ ὁ φιλῶν ... οὐκ ἔστι μου ἄξιος· 38 καὶ ὁς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου ἄξιος. [10:39] Ὁ εὐρὼν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ εὕρῃσει αὐτήν. [10:41] ... μισθὸν δικαίου λήψεται. [10:42] Καὶ ὁς ἐάν ποτίσῃ ἓνα τῶν μικρῶν τούτων ποτήριον ψυχροῦ μόνον ... ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ. [11:1] Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς διατάσσειν τοῖς δώδεκα ... [11:2] ... ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ τὰ ἔργα τοῦ Χριστοῦ, πέμψας ...

7 Εάν όμως είχατε μάθει τι είναι: **Έλεος θέλω κι όχι θυσία**, δεν θα καταδικάζατε τους αθώους. **8** Επειδή ο Υιός του ανθρώπου είναι κύριος και του Σαββάτου.

9 Και αφού αναχώρησε από εκεί, ήρθε στη συναγωγή τους. **10** Και να^{ιδού}, ήταν εκεί άνθρωπος που είχε το χέρι ξεραμένο^{παράλυτο}. και ρώτησαν αυτόν, λέγοντας: **Συγχωρείται^{επιτρέπεται} τάχα να θεραπεύει κάποιος στο Σάββατο; ίνα για να κατηγορήσουν αυτόν.** **11** Ο δε είπε προς αυτούς: Ποιος άνθρωπος από σας είναι, ο οποίος έχοντας ένα πρόβατο, [κι] εάν αυτό πέσει σε λάκκο το Σάββατο, δεν θα πιάσει και σηκώσει αυτό; **12** Πόσο λοιπόν^{οὐν} διαφέρει άνθρωπος από πρόβατο! Άρα^{ώστε} συγχωρείται* στο Σάββατο να αγαθοποιεί^{κάνει καλό} κάποιος. **13** Τότε λέγει προς τον άνθρωπο· Άπλωσε^{εκτείνον} το χέρι σου· και [το] τέντωσε*, και αποκαταστάθηκε (και έγινε) υγιές όπως το άλλο.

14 Οι δε Φαρισαίοι αφού βγήκαν έξω^{εξελθόντες} έκαναν συμβούλιο εναντίον του, για να τον αφανίσουν^{απολέσουν}.

15 Αλλ' ο Ιησούς^{κατανοήσας γνους} αναχώρησε από εκεί· και τον ακολούθησαν όχλοι πολλοί και θεράπευσε αυτούς όλους^{πάντας}. **16** Και παράγγειλε σ' αυτούς αυστηρά για να μη τον φανερώσουν, **17** για να^{εκπληρωθεί} το επιωθέν^{ρηθέν} δια Ησαΐα του προφήτη, που έλεγε:

18 *Να, ο δούλός μου, τον οποίο εκλεξα, ο αγαπητός μου, στον οποίο η ψυχή μου ευαρεστήθηκε· θα θέσω το Πνεύμα μου πάνω του, και θα εξαγγείλει κρίση στα έθνη·* **19** *δεν θ' αντιλογηθεί^{λογομαχήσει}, ούτε θα κραυγάσει, ουδέ θα ακούσει κάποιος^{τις} τη φωνή του στις πλατείες.* **20** *Καλάμι συντριμμένο δε θα σπάσει^{θλάσει} και λινάρι^{λινό φυτίλι} που καπνίζει δεν θα σβήσει, ως ότου^{εκφέρει} σε νίκη την κρίση·* **21** *Και^{εν} στ' ονομά του θα ελπίσουν τα έθνη.*

22 Τότε φέρθηκε προς αυτόν δαιμονιζόμενος, τυφλός και κουφός, και θεράπευσε αυτόν, ώστε ο τυφλός και κουφός^{βουβός} και λαλούσε και έβλεπε. **23** Και εκπλήττονταν όλοι οι όχλοι και έλεγαν· *Μήπως είναι αυτός ο γιος του Δαβίδ;* **24** Οι δε Φαρισαίοι όταν το άκουσαν είπαν: *Αυτός δεν εκβάλλει τα δαιμόνια ειμή μέσω του Βεελζεβούλ^(βλ. 10:25), του άρχοντα των δαιμονίων.* **25** ^{Κατανοήσας δε [ο] Ιησούς τους διαλογισμούς^{σκέψεις} τους, είπε προς αυτούς:} *Κάθε βασιλεία που διαιρέθηκε κατά του εαυτού της^(σε αντιμαχόμενα μέρη) ερημώνεται, και κάθε^{πάσα}*

πόλη ή ^{κατ'οικία} που διχάσθηκε* κατά τους εαυτού της* δεν θα σταθεί. **26** Και αν^{εί} ο Σατανάς εκβάλλει το Σατανά, διαιρέθηκε κατά του εαυτού του· πως λοιπόν^{οὐν} θα σταθεί η βασιλεία^{αυτού}; **27** Και αν εγώ μέσω^{διά} του Βεελζεβούλ εκβάλλω τα δαιμόνια, οι γιοι σας^{υμών} μέσω^{απ'} τίνος εκβάλλουν; γι' αυτό αυτοί θα γίνουν οι κριτές σας.

28 Αλλά εάν εγώ μέσω [του] Πνεύματος [του] Θεού εκβάλλω τα δαιμόνια, άρα έφθασε σε σας η βασιλεία του Θεού. **29** *Η πως μπορεί κάποιος να εισβάλλει στην^{κατ'οικία} του δυνατού και να ^{διαρπάξει} τα σκεύη^{οικοσκευή} του, εάν πρώτα δεν δέσει το δυνατό; και τότε θα διαρπάξει την^{κατ'οικία} του.*

30 Όποιος δεν είναι μαζί μου είναι εναντίον μου, κι όποιος δεν μαζεύει μαζί μου, ^{διασκορπίζει}. **31** Γι' αυτό σας λέγω: Κάθε αμαρτία και βλασφημία θα συγχωρηθεί στους ανθρώπους, η βλασφημία όμως κατά του Πνεύματος δεν θα συγχωρηθεί στους ανθρώπους. **32** Κι όποιος πει λόγο κατά του Υιού του ανθρώπου, θα συγχωρηθεί σε αυτόν· όποιος όμως πει κατά του Πνεύματος του Αγίου, δεν θα συγχωρηθεί σε αυτόν, ούτε σ' αυτόν τον αιώνα, ούτε στον μέλλοντα.

33 *Η κάνετε το δέντρο καλό, και τον καρπό του καλό, ή κάνετε το δέντρο σαπρό, και τον καρπό του σαπρό· διότι απ' τον καρπό γνωρίζεται το δέντρο.* **34** *Γεννήματα οχιά^{εχιδνών}, πως μπορείτε να λαλείτε καλά ενώ είστε πονηροί; διότι από το περίσσευμα της καρδιάς μιλάει το στόμα.*

35 Ο καλός άνθρωπος από τον καλό θησαυρό [της καρδιάς] βγάζει τα αγαθά*, και ο πονηρός άνθρωπος απ' τον πονηρό θησαυρό βγάζει έξω πονηριές. **36** Σας λέγω δε ότι για κάθε λόγο αργό^{ανώφελο}, τον οποίο θα λαλήσουν οι άνθρωποι, θα αποδώσουν λόγο γι' αυτόν σε ημέρα κρίσης. **37** Διότι από τα λόγια σου θα δικαιωθείς, και από τα λόγια σου θα καταδικαστείς.

38 Τότε αποκρίθηκαν μερικοί απ' τους γραμματείς και Φαρισαίους, λέγοντες: *Δάσκαλε, θέλουμε να δούμε σημείο από σένα.* **39** Εκείνος δε απαντώντας τους είπε: *[Η] πονηρή και μοιχαλίδα γενιά ζητά σημείο και σημείο δεν θα δοθεί σ' αυτή ειμή το σημείο Ιωνά [του] προφήτη.* **40** *Διότι όπως ο Ιωνάς έμεινε 3 ημέρες και 3 νύχτες, έτσι θα 'ναι ο Υιός του ανθρώπου στην καρδιά της γης 3 ημέρες και 3 νύχτες.*

[12:6] 2Χρ. 6:18, Μαλ. 3:1 [12:7] Ωσ. 6:6, Μιχ.6:6-8, Κφ. 9:13 [12:9] Μαρ. 3:1, Λου. 6:6 [12:10] Λου. 13: 14, 14:3, Ιωα. 9:16 [12:11] Ιδε Εξ. 23:4,5, Δευ. 22:4 [12:14] Κφ. 27:1, Μαρ. 3:6, Λου.6:11, Ιωα. 5:18, 10:39, 11:53 [12:15] Ιδε Κφ. 10:23, Μαρ. 3:7, Κφ. 19:2 [12:16] Κφ. 9:30 [12:18] Ησ. 42:1, Κφ. 3:17,17:5 [12:22] Ιδε Κφ. 9:32, Μαρ. 3:11, Λου. 11:14 [12:24] Κφ. 9:34, Μαρ. 3:22, Λου. 11:15 [12:25] Κφ. 9:4, Ιωα. 2:25, Απ. 2:23 [12:28] Δαν.2:44, 7:14, Λου. 1:33, 11:20, 17:21 [12:29] Ησ. 49:24, Λου. 11:21-23 [12:31] Μαρ. 3:28, Λου. 12:10, Εβ. 6:4, κτλ, 10:26,29, Ιωα. 5:16, Πρ. 7:51 [12:32] Κφ. 11:19, 13:55, Ιωα. 7:12,52, 1Τι. 1:13 [12:33] Κφ. 7:17, Λου. 6:43,44 [12:34] Κφ. 3:7,23:33, Λου. 6:45 [12:38] Κφ. 16: 1, Μαρ. 8:11, Λου. 11:16,29, Ιωα.2:18, 1Κο. 1:22 [12:39] Ησ. 57:3, Κφ. 6:4, Μαρ. 8:38, Ιωα. 4:48 [12:40] Ιωα. 1:17

[12:7] ...τούς αναιτίους. [12:8] Κύριος γάρ έστιν ... [12:9] Καί μεταβάς εκείθεν ... [12:10-11] ...τίς έσται έξ υμών άνθρωπος ός ξεει πρόβατον έν, και εάν έμπέση τουτο τοίς σάββασιν εις βόθυνον, ουχι κρατήσκει αυτό και έγερει; [12:12] Πόσω ούν διαφέρει άνθρωπος προβάτου; ώστε ξεεστι τοίς σάββασιν καλώς ποιειν. [12:13] ...έκτεινόν σου την χείρα· και εξέτεινε... [12:14-15] 'Ο δε 'Ιησούς γνους άνεχώρησεν εκείθεν· ... [12:16] και έπετίμησεν αυτοίς ίνα μη φανερόν ποιήσωσιν αυτόν [12:18] ιδού ο παίς μου, όν ήρέτισα, ο αγαπητός μου, εις όν ευδόκησεν ή ψυχή μου· θήσω το πνεύμα μου επ' αυτόν, και κρίσιν τοίς έθνεσιν άπαγγελει· [12:19] 9 ουκ έρίσει ... [12:20] ... ου κατεάξει και λίον τυφόμενον ου σβέσει, έως αν εκβάλη εις νίκος την κρίσιν [12:22] Τότε προσηνέχθη αυτώ δαιμονιζόμενος ... ώστε τον τυφλόν και κωφόν και λαλειν και βλέπειν· [12:23] και εξίσταντο πάντες οι όχλοι και έλεγον· μήτι ούτός έστιν ο Χριστός ο υιός Δαυίδ; [12:24] ...ούτος ουκ εκβάλλει τα δαιμόνια ειμή έν τω Βεελζεβούλ... [12:25] ...τάς ένθυμήςεις αυτών ... μερισθείσα καθ' έαυτην έρημοῦται ...μερισθείσα καθ' έαυτην ου σταθήσεται. [12:26] Καί ει ό σατανάς ... έφ' έαυτον έμερίσθη· πώς ούν σταθήσεται ... [12:27] Καί ει έγώ έν Βεελζεβούλ εκβάλλω τα δαιμόνια, οι υιοί υμών έν τίνι εκβαλοῦσι; ... [12:28] Εί δε έγώ έν Πνεύματι Θεού ...άρα έφθασεν έφ' υμάς... [12:29] ...εάν μη πρώτον δήση τον ισχυρόν... [12:30] 'Ο μη ών μετ' έμοῦ κατ' έμοῦ έστι ... [12:31] ...άφεθήσεται τοίς ανθρώποις... ουκ άφεθήσεται τοίς ανθρώποις· [12:32] ...ουκ άφεθήσεται αυτώ ουτε έν τω νῦν αιώνι ουτε έν τω μέλλοντι. [12:33] 'Η ποιήσατε... ή ποιήσατε το δένδρον σαπρόν, και τον καρπόν αυτου σαπρόν· εκ γάρ του καρπου το δένδρον γινώσκεται. [12:34] Γεννήματα έχιδνών, πώς δύνασθε αγαθά λαλειν πονηροί δυντες; εκ γάρ του περισσέυματος... [12:36] Λέγω δε υμίν ότι παν ρήμα άργόν ό εάν λαλήσωσιν οι άνθρωποι... [12:37-39] ...σημειον έπιζητεί, και σημειον ου δοθήσεται αυτῇ... [12:40] 'Ο 'Ωσπερ γάρ έγένετο... έν τῇ κοιλία του κήτους ...έν τῇ καρδιά της γῆς...

41 Άντρες από τη Νινευή θα αναστηθούν στην κρίση μαζί με αυτή τη γενιά και θα την κατακρίνουν, διότι μετανόησαν στο κήρυγμα [του] Ιωνά και να, εδώ [είναι] περισσότερο του Ιωνά. **42** Η βασίλισσα του Νότου θα σηκωθεί στην κρίση μαζί με τη γενεά αυτή και θα την κατακρίνει, διότι ήλθε από τα πέρατα της γης για να ακούσει τη σοφία του Σολομώντα, και κοίτα^{ιδού}, περισσότερο-πλεόνασμα του Σολομώντα [είναι] εδώ^{δε}.

43 Όταν λοιπόν^{δε} το ακάθαρτο πνεύμα βγει έξω απ' τον άνθρωπο, διαβαίνει μέσα από άνυδρους^{ξηρούς} τόπους και ζητά ανάπαυση και δεν βρίσκει. **44** Τότε λέει: Άς επιστρέψω στον οικό μου, απ' όπου βγήκα. Και ερχόμενο βρίσκει [αυτόν] άδειο^{κενόν}, σκουπισμένο και στολισμένο. **45** Τότε πάει και παραλαμβάνει μαζί του 7 άλλα πνεύματα πονηρότερα απ' αυτό, κι αφού μπουύν μέσα κατοικούν εκεί, και γίνονται τα έσχατα^{τελευταία} του ανθρώπου εκείνου χειρότερα των πρώτων. Έτσι θα συμβεί^{είναι} και στη γενεά αυτή την πονηρή.

46 Ενώ δε αυτός ακόμη μιλούσε προς τους όχλους, δεξ^{ιδού}, η μητέρα και οι αδελφοί του στεκόταν έξω, ζητώντας να μιλήσουν προς αυτόν. **47** Είπε δε κάποιος^{τις} προς αυτόν· Κοίτα^{ιδού}, η μητέρα σου και οι αδελφοί σου σκέκονται έξω, ζητούντες να μιλήσουν προς σε.

48 Ο δε απαντώντας είπε προς αυτόν που [το] είπε: Ποιός είναι η μητέρα μου και ποίοι είναι οι αδελφοί μου; **49** Και εκτείνοντας^{δείχνοντας} το χέρι του προς τους μαθητές αυτού είπε^{έφη}: Να^{ιδού} η μητέρα μου και οι αδελφοί μου, **50** επειδή όποιος κάνει το θέλημα του Πατέρα μου στον ουρανό, αυτός μου είναι αδελφός και αδελφή και μητέρα.

13 [Π'] [ΣΕ] ΕΚΕΙΝΗ ΔΕ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ βγήκε ο Ιησούς έξω [από] την κατοικία που καθόταν κοντά στη λιμνοθάλασσα· **2** και συνάχθηκαν προς αυτόν όχλοι^{πλήθη} πολλοί, ώστε μπαίνοντας στο πλοίο κάθησε, και όλος ο όχλος στεκόταν στην ακρογιαλιά. **3** Και μίλησε προς αυτούς [για] πολλά με^{διά} παραβολές, λέγοντας: Δες, βγήκε έξω ο σπορέας για να σπείρει. **4** Και ενώ έσπειρε, άλλα μεν έπεσαν δίπλα^{παρά} στο δρόμο, και ήλθαν τα πουλιά [και] κατέφαγαν αυτά· **5** άλλα δε έπεσαν πάνω^{επί} στα πετρώδη, όπου δεν^{ουκ} είχαν πολύ γη^{κώμα}, και αμέσως^{ευθύς} φύτρωσαν^{ανεφύησαν}, επειδή δεν υπήρχε βάθος γης, **6** και όταν ανέτειλε ο ήλιος κάηκαν^{καυματίσθηκαν} και επειδή δεν είχαν ρίζα ξεράθηκαν· **7** άλλα δε έπεσαν

πάνω στα αγκάθια, και ανέβηκαν τα αγκάθια και τα κατέπνιξαν. **8** Άλλα δε έπεσαν πάνω στη γη την καλή και απέδιδαν καρπό το μεν 100, το δε 60, το δε 30.

9 Όποιος έχει αυτιά για να ακούει, ας ακούει.

10 Και πλησιάζοντας οι μαθητές, είπαν προς αυτόν: Γιατί μιλάς προς αυτούς με παραβολές; **11** Ο δε απαντώντας είπε προς αυτούς: Διότι σε σας δόθηκε να γνωρίσετε τα μυστήρια της βασιλείας των ουρανών, σ' εκείνους όμως δεν δόθηκε. **12** Επειδή όποιος έχει, [επιπλέον] θα δοθεί σ' αυτόν και θα του περισσέψει· όποιος όμως δεν έχει, και ό,τι έχει θα αφαιρεθεί απ' αυτόν. **13** Γι' αυτό λαλώ προς αυτούς με^{διά} παραβολές, διότι βλέποντες δεν βλέπουν και ακούοντας δεν ακούνε ούτε^{κατανοούν}. **14** Και εκπληρώνεται η προφητεία [του] Ησαΐα που λέει: Με την ακοή θ' ακούσετε και δεν θα εννοήσετε, και βλέποντας θα δείτε και δεν θα καταλάβετε· **15** διότι πάχυνε η καρδιά του λαού αυτού, και με τ' αυτιά βαριάκουσαν και τα μάτια τους έκλεισαν μήπως δουν με τα μάτια κι ακούσουν με τα αυτιά και^{κατανοήσουν} με την καρδιά και επιστρέψουν, και τους θεραπεύσω. **16** Τα δικά σας όμως μάτια [είναι] μακάρια, διότι βλέπουν, και τα αυτιά σας, διότι ακούν. **17** Επειδή αληθινά σας λέγω ότι πολλοί προφήτες και δίκαιοι πεθύμησαν να δουν όσα βλέπετε, και δεν είδαν, και ν' ακούσουν όσα ακούετε, και δεν άκουσαν.

18 Σεις λοιπόν ακούστε [τι σημαίνει] η παραβολή του σπορέα: **19** Ο καθένας που ακούει το λόγο της βασιλείας και δεν^{μη} κατανοεί, έρχεται ο πονηρός κι αρπάζει το σπαρμένο μέσα στη καρδιά του· αυτός είναι ο σπαρμένος δίπλα στο δρόμο.

20 Ο δε σπαρμένος [πάνω] στα πετρώδη^{βραχώδη}, αυτός είν' εκείνος που ακούει το λόγο κι αμέσως με χαρά τον δέχεται· **21** δεν έχει [δε] ρίζα μέσα του, αλλ' [είναι] πρόσκαιρος, όταν δε γίνει θλίψη ή διωγμός για το λόγο, αμέσως σκανδαλίζεται.

22 Ο δε σπαρμένος στα αγκάθια, αυτός είναι εκείνος που ακούει το λόγο, έπειτα^{και} η μέριμνα αυτού του αιώνα^{κόσμου} και η απάτη του πλούτου συμπνίγει τον λόγο, και γίνεται άκαρπος. **23** Αυτός δε που σπάρθηκε πάνω στη γη την καλή, αυτός είναι εκείνος που ακούει το λόγο και κατανοεί· ο οποίος [και] καρποφορεί και κάνει ο μεν 100, ο δε 60, ο δε 30.

[12:41] Λου. 11:32, Ιδέ Ιερ. 3:11, Ιεζ. 16:51-52, Ρω. 2:27, Ιωα. 3:5 [12:42] 1Βα. 10:1, 2Χρ. 9:1, Λου. 11:3 [12:43] Λου. 11:24, Ιωβ 1:7, 1Πε. 5:8 [12:45] Εβ. 6:4, 10:26, 2Πε. 2:20-22 [12:46] Μαρ. 3:31, Λου. 8:19-21, Κφ. 13:55, Μαρ. 6:3, Ιωα. 2:12, 7:3,5, Πρ. 1:14, 1Κο. 9:5, Γαλ. 1:19 [12:50] Ιδέ Ιωα. 15:14, Γαλ. 5:6, 6:15, Κολ. 3:11, Εβ. 2:11 [13:1] Μαρ. 4:1 [13:2] Λου. 8:4, Λου. 5:3 [13:3] Λου. 8:5 [13:8] Γεν. 26:12 [13:9] Κφ. 11:15, Μαρ. 4:9 [13:11] Κφ. 11:25, 16:17, Μαρ. 4:11, 1Κο. 2:10, 1Ιωα. 2:27 [13:12] Κφ. 25: 29, Μαρ. 4:25, Λου. 8:18, 19:26 [13:14] Ησ. 6:9, Ιεζ. 12:2, Μαρ. 4:12, Λου. 8:10, Ιωα. 12:40, Πρ. 28:26-27, Ρω. 11:8, 2Κο. 3:14,15 [13:15] Εβ. 5:11 [13:16] Κφ. 16:17, Λου. 10:23,24, Ιωα. 20:29 [13:17] Εβ. 11:13, 1Πε. 1:10,11 [13:18] Μαρ. 4:14, Λου. 8:11 [13:19] Κφ. 4:23 [13:20] Ησ. 58:2, Ιεζ. 33:31,32, Ιωα. 5:35 [13:21] Κφ. 11:6, 2Τι. 1:5 [13:22] Ιερ. 4:3, Κφ. 19:23, Μαρ. 10:23, Λου. 18:24, 1Τι. 6:9, 2Τι. 4:10

[12:41] ...και κατακρινουσιν αυτήν... και ιδού πλείον Ιωνά ὤδε. [12:42-44] ...εἰς τὸν οἶκόν μου ἐπιστρέψω ὃθεν ἐξῆλθον· καὶ ἐλθὼν εὕρισκει σχολάζοντα καὶ σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον. [12:45] ...καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χειρόνα τῶν πρώτων... [12:46] Ἐτι δὲ αὐτοῦ λαλοῦντος τοῖς ὄχλοις ἰδοὺ... εἰστήκεισαν ἔξω, ζητοῦντες λαλήσαι αὐτῷ. [12:47] ...ἰδοὺ... εἰστήκασιν ἔξω ζητοῦντές σε ἰδεῖν. [12:48] ...τίς ἐστὶν ἡ μήτηρ μου καὶ τίνες εἰσὶν οἱ ἀδελφοί μου; [12:49-50] ὅστις γὰρ ἂν ποιήσῃ... ἐστίν. [13:1-2] ...ὥστε αὐτὸν εἰς πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐπὶ τὸν αἰγιάλιν εἰστήκει. [13:4] ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείραι. καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ἂ μὲν ... [13:5] ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰ πετρώδη, ὅπου οὐκ εἶχε γῆν πολλήν, καὶ εὐθὺς ἐξανέτειλε διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς, [13:6] ἡλίος δὲ ἀνατείλαντος ἐκαυματίσθη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ρίζαν ἐξηράνθη· [13:7] ... ἀπέπνιξαν αὐτά· [13:8] ... καὶ ἐδίδου καρπὸν ὃ μὲν ἑκατόν, ὃ δὲ ἐξήκοντα, ὃ δὲ τριάκοντα. [13:9] Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω. [13:11-12] ...καὶ περισσευθήσεται· ὅστις δὲ οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρῇσεται ἀπ' αὐτοῦ. [13:13] ...ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσι καὶ ἀκούοντες μὴ ἀκούωσι μηδὲ συνῶσι, [13:14] μήποτε ἐπιστρέψωσι... ἀκοῇ ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε, καὶ βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ μὴ ἴδητε· [13:15] ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδιά τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὣσι βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν, μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τοῖς ὣσιν ἀκούσωσι καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσι καὶ ἐπιστρέψωσι, καὶ ἰάσωμαι αὐτούς... [13:17] Ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν ὅτι... [13:18-19] Παντὸς ἀκούοντος... καὶ μὴ συνιέντος, ἔρχεται ὁ πονηρὸς καὶ αἶρει τὸ ἐσπαρμένον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· οὗτός ἐστιν ὁ παρὰ τὴν ὁδὸν σπαρεῖς. [13:20] Ὁ δὲ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπαρεῖς... [13:21] οὐκ ἔχει δὲ ρίζαν ἐν ἑαυτῷ... ἐστὶ, γενομένης δὲ... εὐθὺς σκανδαλίζεται. [13:22] Ὁ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας σπαρεῖς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ ἡ μέριμνα τοῦ αἵωνος τούτου... καὶ ἄκαρπος γίνεται. [11:23] ...ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ συνιῶν...

24 Άλλη παραβολή παράθεσε σε αυτούς, λέγοντας: ^{Παρομοιώθηκε} η βασιλεία των ουρανών με άνθρωπο, ο οποίος έσπειρε καλό σπόρο στον αγρό του. **25** αλλ' ενώ κοιμούνταν οι άνθρωποι, ήλθε ο εχθρός του και έσπειρε ζιζάνια ανάμεσα στο σιτάρι και αναχώρησε. **26** Όταν δε βλάστησε το σπαρτό ^{ο χόρτος} και έκανε καρπό, τότε φάνηκαν και τα ζιζάνια. **27** Ερχόμενοι λοιπόν ^{δε} οι δούλοι του οικοδεσπότη είπαν σ' αυτόν: Κύριε, καλό σπόρο δεν έσπειρες στον αγρό σου; από που λοιπόν έχει [τα] ζιζάνια;

28 Ο δε είπε προς αυτούς: Εχθρός άνθρωπος έκανε αυτό· οι δε δούλοι είπαν προς αυτόν: Θέλεις λοιπόν να πάμε και να συλλέξουμε ^{μαζεύσουμε} αυτά; **29** Ο δε είπε ^{έφη}: Όχι, μήπως μαζεύοντας τα ζιζάνια ^{εκξεριζώσετε} μαζί τους το σιτάρι. **30** αφήστε να συναυξάνουν και τα δύο ^{αμφότερα} μέχρι το θερισμό και στον καιρό του θερισμού θα πω ^{ερώ} προς τους θεριστές: Συλλέξτε πρώτα τα ζιζάνια και δέστε αυτά σε δέσμες ^{δεμάτια}, για να κατακάψετε αυτά, το δε σιτάρι συνάξτε ^{εις} στην αποθήκη μου.

31 Άλλη παραβολή παράθεσε σε αυτούς, λέγοντας: ^{Παρόμοια} είναι η βασιλεία των ουρανών με κόκκο σιναπιού, τον οποίο αφού έλαβε άνθρωπος έσπειρε στον αγρό του. **32** ο οποίος είναι μεν ο πίο μικροσκοπικός όλων των σπόρων, όταν όμως αυξηθεί είναι μεγαλύτερος (όλων) των λαχανικών και γίνεται δέντρο, ώστε έρχονται τα πουλιά του ουρανού και φωλιάζουν ^{κατασκηνώνουν} στα κλαδιά του.

33 Άλλη παραβολή είπε προς αυτούς: ^{Παρόμοια} είναι η βασιλεία των ουρανών με προζύμι, το οποίο αφού έλαβε γυναίκα ανάμειξε ^{ενέκρυψε} σε τρία μέτρα ^(39 κλα) αλεύρι, έως ότου έγινε όλο ένζυμο ^(ζυμώθηκε και φούσκωσε).

34 Πάντα αυτά λάλησε ο Ιησούς μέσω ^{διά} παραβολών προς τους όχλους και χωρίς παραβολή δεν μιλούσε προς αυτούς, **35** για να ^{εκπληρωθεί} το ειπωθέν ^{ρηθέν} διά του προφήτη, που έλεγε· **Θ' ανοίξω μεν ^{εν} παραβολές το στόμα μου, θ' απαγγείλω [πράγματα] (που είναι) αποκρυμμένα απ' ^{θεμελίωσης} απαρχής κόσμου.**

36 Τότε αφού άφησε τους όχλους ήλθε στην ^{κατ} οικία [ο Ιησούς]. Και προσήλθαν προς αυτόν οι μαθητές του, λέγοντες: Εξήγησε σε μας την παραβολή των ζιζανίων του αγρού. **37** Ο δε απαντώντας είπε προς αυτούς: Αυτός που σπείρει τον καλό σπόρο είναι ο Υιός του αν-

θρώπου. **38** ο δε αγρός είναι ο κόσμος· ο δε καλός σπόρος, αυτοί είναι οι γιοι της βασιλείας· τα δε ζιζάνια είναι οι γιοι του πονηρού. **39** ο δε εχθρός, ο οποίος έσπειρε αυτά, είναι ο Διάβολος· ο δε θερισμός είναι η συντέλεια του αιώνα· οι δε θεριστές είναι οι άγγελοι. **40** Καθώς λοιπόν συλλέγονται τα ζιζάνια και κατακαίονται στη φωτιά ^{εν πυρί}, έτσι θα είναι στην συντέλεια ^{τέλος} αυτού του αιώνα ^{κοσμικού συστήματος}.

41 Θα αποστείλει ο Υιός του ανθρώπου τους αγγέλους του, και θα συλλέξουν από τη βασιλεία του όλα τα σκάνδαλα και τους ^{διαπράττοντες} την ανομία, **42** και θα ρίξουν αυτούς στο πύρινο καμίνι· εκεί θα είναι το κλάμα και το τριξίμο των δοντιών. **43** Τότε οι δίκαιοι θα λάμπουν· ^γακτινοβολούν ^{όπως} ο ήλιος, ^{εν} στην βασιλεία του Πατέρα τους.

Όποιος έχει αυτιά ^{ώτα} για ν' ακούει, ας ακούει.

44 Πάλι όμοια είναι η βασιλεία των ουρανών με θησαυρό κρυμμένο στον αγρό, τον οποίο [αφού] βρήκε άνθρωπος έκρυψε, και από τη χαρά του πάει και πουλάει όλα όσα έχει και αγοράζει εκείνο τον αγρό ^{χωράφι}.

45 Πάλι ^{παρόμοια} είναι ^{εστίν} η βασιλεία των ουρανών με άνθρωπο έμπορο που ^{ανα}ζητά καλά μαργαριτάρια. **46** ο οποίος βρίσκοντας ένα πολύτιμο μαργαριτάρι, πήγε και πούλησε όλα όσα είχε και αγόρασε αυτό.

47 Πάλι ^{παρόμοια} είναι η βασιλεία των ουρανών με δίχτυ, το οποίο ρίχτηκε στη θάλασσα και ^{έπασε} μάζεψε από κάθε (θαλασσινό) είδος. **48** το οποίο, αφού γέμιζε, ανέβασαν στο γιαλό και αφού κάθησαν συνέλεξαν τα καλά σε δοχεία ^{αγγεία}, τα δε άχρηστα πέταξαν έξω. **49** Έτσι θα είναι στο τέλος του κόσμου ^{εν τη συντελεία του αιώνας}. Θα βγουν έξω οι άγγελοι και θα διαχωρίσουν τους πονηρούς μέσα ^{εκ} από τους δικαίους, **50** και θα ρίξουν αυτούς στο πύρινο καμίνι· εκεί θα είναι το κλάμα και το τριξίμο των δοντιών.

51 Λέγει σ' αυτούς ο Ιησούς: Κατανοήσατε όλα αυτά ^{ταύτα} πάντα; Λένε σ' αυτόν: Ναι, Κύριε. **52** Ο δε τους είπε: Γι' αυτό κάθε γραμματέας ^{ερμηνευτής}, που έχει μαθητεύσει στα περί της βασιλείας των ουρανών, μοιάζει με άνθρωπο οικοδεσπότη, ο οποίος βγάζει έξω από το θησαυρό ^{θησαυροφυλάκιο} του νέα και παλαιά. **53** Και αφού τελείωσε ο Ιησούς αυτές τις παραβολές, αναχώρησε από εκεί ^{εκείθεν},

[13:30] Κφ. 3:12 [13:31] Ησ. 2:2,3, Μιχ. 4:1, Μαρ. 4:30 κτλ, Λου. 13:18,19 [13:33] Λου. 23:20, κτλ [13:34] Μαρ. 4:33,34 [13:35] Ψλ. 78:2, Ρω. 16:25,26, 1Κο. 2:7, Εφ. 3:9, Κολ. 1:26 [13:38] Κφ. 24: 14,28:19, Μαρ. 16:15,20, Λου. 24:47, Ρω. 10:18, Κολ. 1:6, Γεν. 3:15, Ιωα. 8:44, Πρ. 13:10, Ιωα. 3:8 [13:39] Ιωηλ 3:13, Απ. 14:15 [13:41] Κφ. 18:7, 2Πε. 2:1,2 [13:42] Κφ. 3:12, Απ.19:20, 20:10, Κφ. 8:12, six. 50 [13:43] Δαν. 12:3, 1Κο. 15:42,43,58, six. 9 [13:44] Φιλίπ. 3:7,8, Ησ. 55:1, Απ. 3:18 [13:46] Παρ. 2:4,3:14,15, 8:10,19 [13:47] Κφ. 22:10 [13:49] Κφ. 25:32 [13:50] six. 42 [13:52] Α.Α. 7:13

[13:24] ...άνθρώπω σπείραντι καλόν σπέρμα ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ· [13:25] ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τοὺς ἀνθρώπους... καὶ ἀπῆλθεν. [13:26] Ὅτε δὲ ἐβλάστησεν ὁ χόρτος καὶ καρπὸν ἐποίησε... [13:27] Προσελθόντες... κύριε, οὐχὶ καλὸν σπέρμα ἔσπειρας ἐν τῷ σῷ ἀγρῷ; πόθεν οὖν ἔχει ζιζάνια; [13:28] Ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς· ἐχθρὸς ἀνθρώπου τοῦτο ἐποίησεν. Οἱ δὲ δοῦλοι εἶπον αὐτῷ· θέλεις οὖν ἀπελθόντες συλλέξωμεν αὐτά; [13:29] Ὁ δὲ ἔφη· οὐ, μήποτε συλλέγοντες τὰ ζιζάνια ἐκριζώσῃτε ἅμα αὐτοῖς τὸν σῖτον· [13:30] Ὁ ἄφετε συναυξάνεσθαι ἀμφοτέρω... καὶ ἐν καιρῷ τοῦ θερισμοῦ ἔρῳ τοῖς θερισταῖς... καὶ δῆσατε αὐτά εἰς δέσμας πρὸς τὸ κατακαῦσαι αὐτά, τὸν δὲ σῖτον συναγάγετε εἰς τὴν ἀποθήκην μου. [13:31] Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων· ὁμοία ἐστὶν ... ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔσπειρεν ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ· [13:32] ὁ μικρότερον μὲν ἐστὶ πάντων τῶν σπερμάτων, ὅταν δὲ αὐξηθῇ, μείζον πάντων τῶν λαχάνων ἐστὶ καὶ γίνεται δένδρον, ὥστε ἐλθεῖν τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατασκηνοῦν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ· [13:33] ...ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἐνέκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως οὗ ἐξυμῶθῃ ὅλον. [13:34] Ταῦτα πάντα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐν παραβολαῖς τοῖς ὄχλοις, καὶ χωρὶς παραβολῆς οὐδὲν ἐλάλει αὐτοῖς, [13:35] ... ἀνοίξω ἐν παραβολαῖς τὸ στόμα μου, ἐρεῦξομαι κεκρυμμένα ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. 36 Τότε ἀφείδους τοὺς ὄχλους ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ... φράσον ἡμῖν... [13:37] ...ὁ σπείρων τὸ καλὸν σπέρμα ἐστὶν... [13:38-40] Ὡς περ οὖν συλλέγεται τὰ ζιζάνια καὶ πυρὶ καίεται, οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος τοῦτου. [13:41] Ἀποστελεῖ ... συλλέξουσιν ἐκ ... ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν, [13:42] ...καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. [13:44] Πάλιν ... ὃν εὐρὼν ἄνθρωπος ἔκρυψε, καὶ ἀπὸ τῆς χαρᾶς αὐτοῦ ... [13:46] δς ... ἀπελθὼν ἐπρακε πάντα ... [13:47] Πάλιν ... σαγήνην βληθεῖση εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐκ παντὸς γένους συναγαγούσῃ· [13:48] ἣν, ὅτε ἐπληρώθῃ, ἀναβιβάσωντες αὐτὴν ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν καὶ καθίσαντες συνέλεξαν τὰ καλὰ εἰς ἄγγεῖα, τὰ δὲ σαπρὰ ἔξω ἔβαλον. [13:49] οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος. Ἐξελεύσονται ...καὶ ἀφοριοῦσι... ἐκ μέσου τῶν δικαίων, [13:50] ...καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. [13:51] Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· συνήκατε ταῦτα πάντα; ... [13:52] Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· διὰ τοῦτο πᾶς γραμματεὺς μαθητευθεὶς εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ὁμοίος ἐστὶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότη, ὅστις ἐκβάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ καινὰ καὶ παλαιά. [13:53] Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τὰς παραβολὰς ταύτας μετήρην ἐκεῖθεν,

54 Και ερχόμενος στην πατρίδα του, δίδασκε αυτούς στη συναγωγή τους, ώστε εκπλήττονταν και έλεγαν: *Από πού [προήλθαν] σ' αυτόν, αυτή η σοφία και οι δυνάμεις;* **55** Δεν είναι αυτός ο γιος του ξυλουργού; η μητέρα του δεν λέγεται Μαριάμ, και οι αδελφοί του Ιάκωβος και Ιωσήφ και Σίμων και Ιούδας; **56** και οι αδελφές του δεν είναι όλες αναμεσά μας^{παρ'ημίν}; από που λοιπόν [προέρχονται] σ' αυτόν όλα αυτά; **57** Και σκανδαλίζονταν με αυτόν. Ο δε Ιησούς είπε προς αυτούς: Δεν υπάρχει προφήτης που να μη τιμάται ειμή (μόνο) στην πατρίδα του και στο σπίτι του. **58** Και δεν έκανε εκεί πολλά θαύματα λόγω της απιστίας τους.

14 ^[14] ΣΕ ΕΚΕΙΝΟΝ ΤΟΝ ΚΑΙΡΟ άκουσε Ηρώδης ο τετράρχης τη φήμη [του] Ιησού **2** και είπε προς τους δούλους του: Αυτός είναι Ιωάννης ο Βαπτιστής· αυτός σηκώθηκε^{ἤνερθη} απ' τους νεκρούς, και γι' αυτό ενεργούν σ' αυτόν οι δυνάμεις. **3** Διότι ο Ηρώδης αφού συνέλαβε τον Ιωάννη, έδωσε αυτόν κι έβαλε στη φυλακή, λόγω^{διὰ} Ηρωδιάδας της γυναίκας Φιλίππου του αδελφού του. **4** Διότι έλεγε σ' αυτόν ο Ιωάννης: Δεν σου επιτρέπεται ^{είναι συγκεχωρημένον} να την έχεις. **5** Και ενώ ήθελε να τον θανατώσει φοβήθηκε τον όχλο, διότι τον είχαν ^{ᾠσαν} προφήτη.

6 Όταν δε γινόνταν^{τελούνταν} τα γενέθλια του Ηρώδη, χόρεψε η θυγατέρα της Ηρωδιάδας αναμεσά τους και άρεσε στον Ηρώδη· **7** ^{ᾠθεν}ως εκ τούτου με όρκο της υποσχέθηκε^{ᾠμολόγησεν} να της δώσει ό,τι αν ζητήσει. **8** Αυτή δε, με παρακίνηση απ' τη μητέρα της, λέγει: Δώσε μου εδώ, πάνω σε πιάτο^{δίσκο} το κεφάλι Ιωάννη [του] Βαπτιστή.

9 Και λυπήθηκε ο βασιλιάς, [όμως] για τους όρκους και τους συγκατημένους πρόσταξε να δοθεί, **10** και έστειλε να αποκεφαλίσουν τον Ιωάννη στη φυλακή. **11** Και φέρθηκε το κεφάλι του πάνω σε πιάτο* και δόθηκε στο κορίτσι, και [το] έφερε [αυτή] προς την μητέρα της.

12 Και ερχόμενοι οι μαθητές του σήκωσαν το σώμα και το έθαψαν, και πηγαίνοντας ανήγγειλαν [αυτό] στον Ιησού. **13** Και ακούσας ο Ιησούς αναχώρησε από εκεί με πλοiάριο σ' έρημο τόπο ιδιαιτέρως· και ακούσαντες οι όχλοι ακολούθησαν αυτόν πεζοί από τις πόλεις. **14** Κι όταν εξήλθε^{αποβιβάσθηκε} ο Ιησούς, είδε πολύ όχλο και σπλαχνίσθηκε γι' αυτούς και θεράπευσε τους αρρώστους τους.

15 Όταν δε βράδιασε^{ἐγένεν εσπέρα}, προσήλθαν προς αυτόν οι μαθητές του, λέγοντας: Έρημος είναι ο τόπος και η ώρα είναι περασμένη^{ἤδη παρήλθεν}, απόλυσε τους όχλους, για να πάνε στις κωμοπόλεις ν' αγοράσουν τροφές για τον εαυτό τους.

16 Ο δε Ιησούς είπε προς αυτούς: Δεν χρειάζεται να πάνε· δώστε σεις σ' αυτούς να φάνε. **17** Οι δε είπαν προς αυτόν: Δεν έχουμε εδώ παρά 5 ψωμιά και δύο ψάρια. **18** Ο δε είπε: Φέρτέ μου αυτά εδώ. **19** Και αφού πρόσταξε τους όχλους να καθίσουν πάνω στα χόρτα, [και] πήρε τα πέντε ψωμιά και τα δύο ψάρια, κι αναβλέψας στον ουρανό ευλόγησε ^(προσευχή ευλογίας) και κόψας έδωσε στους μαθητές τους άρτους*, οι δε μαθητές στα πλήθη. **20** Και έφαγαν όλοι και χορτάσθηκαν, και σήκωσαν τα κομμάτια που περίσσευσαν^{το περισσευμα των κλασμάτων}, δώδεκα κοφίνια^{καλάθια} γεμάτα, **21** αυτοί δε που έφαγαν ήταν ως 5.000 άντρες, εκτός γυναίκες και παιδιά.

22 Και αμέσως^{εὐθύς} ανάγκασε ο Ιησούς τους μαθητές του να επιβιβαστούν^{εμβάσιν} στο πλοίο και να πάνε πριν απ' αυτόν στην αντίπερα όχθη^{στο πέραν}, έως ότου απολύσει τους όχλους. **23** Και αφού απέλυσε τα πλήθη, ανέβηκε στο βουνό^{ὄρος} ιδιαιτέρως^{κατ' ἰδίαν} για να προσευχηθεί.

Και όταν βράδιασε^{ἐγένεν εσπέρα}, ήταν μόνος εκεί.

24 Το δε πλοiάριο ήταν ήδη στο μέσο της θάλασσας, και παράδερνε^{βασανιζόμενον} από τα κύματα· διότι ήταν ενάντιος ο άνεμος. **25** Στην δε 4^η φυλακή^{βάρδια} της νύχτας ^(3-6 π.μ.) πήγε προς αυτούς ο Ιησούς, περπατώντας πάνω^{ἐπὶ} στη θάλασσα*. **26** Και βλέποντας αυτόν οι μαθητές πάνω στη θάλασσα* να περπατεί, ταραχθήκαν, λέγοντες: Ότι φάντασμα^{φάντασμα} είναι, και απ' το φόβο έκραξαν. **27** Αμέσως δε μίλησε προς αυτούς ο Ιησούς λέγοντας: Έχετε θάρρος^{θαρραλίτε}, εγώ είμαι· μη φοβάστε. **28** Αποκρίθηκε δε προς αυτόν ο Πέτρος [και] είπε: Κύριε, εάν είσαι εσύ, πρόσταξέ με να έλθω προς εσέ πάνω στα νερά^{ἐπὶ τὰ ὕδατα}. **29** Ο δε είπε: Έλα. Και αφού κατέβηκε απ' το πλοίο ο Πέτρος περπάτησε πάνω στα νερά*, για να έλθει προς τον Ιησού.

30 Βλέποντας όμως τον δυνατό άνεμο φοβήθηκε, και καθώς άρχισε να καταποντίζεται, έκραξε λέγοντας: Κύριε, σώσε με. **31** Και αμέσως ο Ιησούς απλώνοντας ^{εκτείνας} το χέρι τον έπιασε και λέγει σ' αυτόν: Ολιγόπιστε, σε τι δίστασες; **32** Και αφού μπήκαν^{εισηλθον} στο πλοίο,

[13:54] Κφ. 2:23, Μαρ. 6:1, Λου. 4:16,23 [13:55] Ησ. 49:7, Μαρ. 6:3, Λου. 3:23, Ιωα. 6:42, Κφ. 12:46, Μαρ. 15:40 [13:57] Κφ. 11:6, Μαρ.6:3,4, Λου. 4:24, Ιωα. 4:44 [13:58] Μαρ. 6:5,6 [14:1] Μαρ.6:14, Λου. 9:7 [14:3] Μαρ.6:17, Λου. 3:19,20 [14:4] Λευ. 18:16,20:21 [14:5] Κφ. 21:26, Λου. 20:6 [14:13] Κφ. 10:23,12:15, Μαρ. 6:32, Λου. 9:10, Ιωα. 6:1,2 [14:14] Κφ. 9:36, Μαρ. 6:34 [14:15] Μαρ. 6:35, Λου. 9:12, Ιωα. 6:5 [14:19] Κφ. 15:36 [14:23] Μαρ. 6:46, Ιωα. 6:16 [14:26] Ιωβ 9:8 [14:33] Ψλ. 2:7, Κφ. 16:16,26:63, Μαρ. 1:1, Λου. 4:41, Ιωα. 1:50,6:69,11:27, Πρ. 8:37, Ρω. 1:4

[13:54] και έλθων εις την πατρίδα αυτού... ώστε εκπλήττεσθαι αυτούς και λέγειν· πόθεν τούτω ή σοφία αυτή και αι δυνάμεις; [13:55] Ουχ οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ τέκτονος υἱός... [13:56-57] ...οὐκ ἔστι προφήτης ἄτιμος εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. [13:58] Καὶ οὐκ ἐποίησεν ἐκεῖ δυνάμεις πολλὰς διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν. [14:1] Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἤκουσεν... τὴν ἀκοὴν Ἰησοῦ. [13:2] Καὶ εἶπε τοῖς παισὶν αὐτοῦ· οὗτός ἐστιν... [14:3] Ὁ γὰρ Ἡρώδης κρατήσας τὸν Ἰωάννην ἔδωκεν αὐτὸν ... [14:4] Ἐλεγε γὰρ αὐτῷ ὁ Ἰωάννης· οὐκ ἔξεστί σοι ἔχειν αὐτήν. [14:5] Καὶ θέλων αὐτὸν ἀποκτείνειν ... [14:6] Γενεσίῳν δὲ ἀγομένων τοῦ Ἡρώδου ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς Ἡρωδιάδος ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἤρεσε τῷ Ἡρώδῃ· [14:7] ὅθεν μεθ' ὅρκου ᾠμολόγησεν αὐτῇ δοῦναι ὃ ἐὰν αἰτήσῃται. [14:8] Ἡ δὲ, προβιβασθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτῆς, δὸς μοι, φησὶν, ὧδε ἐπὶ πίναικι ... [14:9] ... ἐκέλευσε δοθῆναι. [14:10] ... καὶ πέμψας ... [14:11] Καὶ ἠνέχθη ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐπὶ πίναικι καὶ ἐδόθη τῷ κορασίῳ, καὶ ἤνεγκε τῇ μητρὶ αὐτῆς. [12] ... ἦσαν τὸ σῶμα ... [14:13] ... ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν ἐν πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον κατ' ἰδίαν. αὐτῷ πεζῇ ἀπὸ τῶν πόλεων. [14:15] Ὀψίας δὲ γενομένης προσῆλθον αὐτῷ ... ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος καὶ ἡ ὥρα ἤδη παρήλθεν· ἀπόλυσον τοὺς ὄχλους, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τὰς κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς βρώματα. [14:16] ... οὐ χρεῖαν ἔχουσιν ἀπελθεῖν· δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. [14:17] ...οὐκ ἔχομεν ὧδε εἰ μὴ πέντε ἄρτους καὶ δύο ἰχθύας. [14:18] ... ὧδε. [14:19] Καὶ κελεύσας τοὺς ὄχλους ἀνακλιθῆναι ἐπὶ τοὺς χόρτους, ...καὶ κλάσας ἔδωκε... [14:20] καὶ ἦσαν τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων δώδεκα κοφίνια πλήρεις. [14:21] Οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν ... [14:22] Καὶ εὐθέως ἠνάγκασεν... καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν ... [14:23] ... κατ' ἰδίαν προσεύξασθαι. Ὀψίας δὲ γενομένης μόνος ἦν ἐκεῖ. [14:24] ...ἦν, βασανιζόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων· ἦν γὰρ ἐναντίος ὁ ἄνεμος. [14:25] Τετάρτῃ δὲ φυλακῇ τῆς νυκτὸς ἀπῆλθε πρὸς αὐτοὺς ... [14:26] Καὶ ἰδόντες αὐτὸν ... ἐταράχθησαν λέγοντες ὅτι φάντασμα ἐστὶ, καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου ἔκραξαν. [14:27] Εὐθέως δὲ ἐλάλησεν αὐτοῖς... [14:28] ...κέλευσόν με πρὸς σε λθεῖν ἐπὶ τὰ ὕδατα. [14:30] Βλέπων δὲ τὸν ἄνεμον ἰσχυρὸν ἐφοβήθη, καὶ ἀρξάμενος καταποντίζεσθαι ἔκραξε... [14:31] Εὐθέως δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἐπέλαβετο αὐτοῦ...

έπαψε ο άνεμος· **33** αυτοί δε που 'ταν μέσα στο πλοίο ερχόμενοι τον προσκύνησαν, λέγοντες: *Αληθινά Θεού Υιός είσαι.* **34** Κι [αφού] πέρασαν απέναντι ^{διαπεράσαντες} ήλθαν στη γη Γεννησαρέτ. **35** Και ^{αναγνωρίσαντες} αυτόν οι άνθρωποι του τόπου εκείνου, απέστειλαν σε ^{εις} όλη εκείνη την περιχώρο και έφεραν προς αυτόν όλους τους πάσχοντες, **36** και τον παρακαλούσαν να αγγίξουν μόνο το άκρο του ενδυματός ^{ιματίου} του· και όσοι άγγιξαν, θεραπεύθηκαν.

15 [IE] ΤΟΤΕ ΠΛΗΣΙΑΖΟΥΝ ^{ΠΡΟΣΕΡΧΟΝΤΑΙ} **ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΙΗΣΟΥ** οι γραμματείς και Φαρισαίοι από τα Ιεροσόλυμα, λέγοντες: **2** *Γιατί οι μαθητές σου παραβαίνουν την παράδοση των πρεσβυτέρων; επειδή δεν πλένουν τα χέρια τους όταν τρώνε φαγητό* ^{άρτον}. **3** Ο δε απαντώντας είπε προς αυτούς: *Γιατί και σεις παραβάνετε την εντολή του Θεού για την παράδοσή σας;* **4** *Διότι ο Θεός πρόσταξε, λέγοντας: **Τίμα τον πατέρα [σου] και την μητέρα· και, Αυτός που κακολογεί πατέρα ή μητέρα εξάπαντος να θανατώνεται·***

5 Εσείς όμως λέτε: *Όποιος πει προς τον πατέρα ή προς τη μητέρα, 6 Δώρο (κάνω στο Ναό) ό,τι θα ήταν να ωφεληθείς από μένα, και (έτσι) δύναται να μη τιμήσει τον πατέρα του ή τη μητέρα του· και ακυρώσατε την εντολή του Θεού για την παράδοσή σας.* **7** Υποκριτές, καλώς προφήτευσε για σας ο Ησαΐας, λέγοντας: **8 Αυτός [ο] λαός με πλησιάζει με το στόμα του και με τα χείλια με τιμά, η δε καρδιά του μακριά απέχει από μένα.** **9 Μάταια δε με σέβονται, διδάσκοντες διδασκαλίες, εντολές** ^{εντάλματα} **ανθρώπων.** **10** Και προσκαλέσας τον όχλο, είπε προς αυτούς: *Ακούτε και* ^{εννοείτε}. **11** *Δεν μολύνει τον άνθρωπο το εισερχόμενο στο στόμα, αλλά το εξερχόμενο απ' το στόμα, αυτό μολύνει τον άνθρωπο.*

12 Τότε ^{προσερχόμενοι} οι μαθητές του, του είπαν: *Γνωρίζεις ότι οι Φαρισαίοι όταν άκουσαν το λόγο [αυτό] σκανδαλίσθηκαν;* **13** Ο δε απαντώντας είπε: *Κάθε φυτεία, την οποία δεν φύτευσε ο Πατέρας μου ο ουράνιος, θα ξεριζωθεί.* **14** *Αφήστε αυτούς· είναι* ^{εσείς} *οδηγοί τυφλοί τυφλών· τυφλός δε τυφλό εάν* ^{καθ} *οδηγεί, και οι δύο* ^{αμφότεροι} *σε βόθρο* ^{χαντάκι/λάκκο} *θα πέσουν.* **15** Απαντώντας δε ο Πέτρος είπε προς αυτόν: *Εξήγησέ σε μας αυτή την παραβολή.*

16 Και ο Ιησούς είπε: *Ακόμη και σεις ασύνετοι είστε; 17 Δεν κατανοείτε [ακόμη] ότι κάθε εισερχόμενο στο στόμα κατεβαίνει στην κοιλιά και αποβάλλεται στο αποχωρητήριο* ^{αφεδρώνα}; **18** *Τα δε εξερχόμενα από το στόμα από την καρδιά εξέρχονται, κι εκείνα μολύνουν τον άνθρωπο.* **19** *Επειδή από την καρδιά εξέρχονται: διαλογισμοί πονηροί, φόνοι, μοιχείες, πορνείες, κλοπές, ψευδομαρτυρίες, βλασφημίες.* **20** *Αυτά είναι εκείνα τα οποία μολύνουν τον άνθρωπο· το δε να φάει [κάποιος] με άπλυτα* ^{ανίπτους} *χέρια δεν μολύνει τον άνθρωπο.*

21 Και φεύγοντας από εκεί ο Ιησούς αναχώρησε στα μέρη Τύρου και Σιδώνας. **22** Και δεσ^{ιδου}, γυναίκα Χαναναία, βγαίνοντας έξω από εκείνα τα όρια, κραύγασε προς αυτόν λέγοντας: *Ελέησέ με, Κύριε, γιε του Δαβίδ· η κόρη μου κακώς* ^(σκληρά) *δαιμονίζεται.*

23 Ο δε [Ιησούς] δεν της αποκρίθηκε λέξη ^{λόγον}. Και ερχόμενοι οι μαθητές του, παρακαλούσαν αυτόν, λέγοντας: *Πες της να φύγει* ^{απόλυσον αυτήν}, *διότι κράζει από πίσω μας.* **24** Ο δε απαντώντας είπε: *Δεν αποστάληκα ειμή στα πρόβατα τα χαμένα* ^{απολωλότα} *του οίκου Ισραήλ.* **25** Η δε αφού ήλθε (μπροστά) προσκυνούσε αυτόν, λέγοντας: *Κύριε, βοήθα με.* **26** Ο δε απαντώντας είπε: *Δεν είναι καλό να λάβει [κάποιος] το ψωμί* ^{άρτον} *των παιδιών-ντέκνων, και να ρίξει στα σκυλάκια* ^{κυνάρια}. **27** Η δε είπε: *Ναι, Κύριε· αλλά και τα κυνάρια* τρώνε από τα ψίχουλα που πέφτουν από το τραπέζι των κυριών τους.*

28 Τότε απαντώντας ο Ιησούς είπε προς αυτή: *Ω γυναίκα, μεγάλη σου η πίστη· ας γίνει σε σένα όπως θέλεις.* Και γιατρεύθηκε η κόρη της από την ώρα εκείνη.

29 Και φεύγοντας απ' εκεί ο Ιησούς, ήλθε δίπλα στη λιμνοθάλασσα της Γαλιλαίας και αφού ανέβηκε στο βουνό ^{όρος} κάθησε εκεί.

30 Και ήλθαν προς αυτόν όχλοι πολλοί έχοντας μαζί τους κουτσούς ^{χωλούς}, τυφλούς, κουφούς, κυλούς ^(με παράλυτα χέρια) και άλλους πολλούς· και τους έριξαν στα πόδια του Ιησού, και τους θεράπευσε· **31** ώστε οι όχλοι έμειναν έκθαμβοι βλέποντας κωφούς να λαλούν, κυλούς* υγιείς, χωλούς να περπατούν και τυφλούς να βλέπουν· και δόξασαν το Θεό [του] Ισραήλ. **32** Ο δε Ιησούς, προσκαλέσας τους μαθητάς του, είπε: *Σπλαχνίζομαι για τον όχλο* ^(το πλήθος), *διότι ήδη τρεις ημέρες μένουν κοντά μου*

[14:34] Μαρ. 6:53 [14:36] Κεφ. 9:20, Μαρ. 3:10, Λου. 6:19, Πρ. 19:22 [15:1] Μαρ. 7:1 [15:2] Μαρ. 7:5, Κολ. 2:8 [15:4] Εξ. 20:12, Λευ. 19:3, Δευ. 5:16, Παρ. 23:22, Εφ. 6:2, Εξ. 21:17, Λευ. 20:9, Δευ. 27:16, Παρ. 20:20, 30:17 [15:5] Μαρ. 7:11,12 [15:7] Μαρ. 7:6 [15:8] Ησ. 29:13, Ιεζ. 33:31 [15:9] Ησ. 29:13, Κολ. 2:18,22, Τιτ. 1:14 [15:10] Μαρ. 7:14 [15:11] Πρ. 10:15, Ρωμ. 14:14,17,20, 1Τι. 4:4, Τιτ. 1:15 [15:13] Ιωα. 15:2 1 Κο. 3:12, κτλ [15:14] Ησ. 9:16, Μαλ. 2:8, Κεφ. 23:16, Λου. 6:39, 7:18 [15:15] Μαρ.7:17 [15:16] Κεφ. 16:9, Μαρ. 7:18 [15:17] 1 Κο. 6:13 [15:18] Ιακ. 3:6 [15:19] Γεν. 6:5, 8:21, Παρ. 6:14, Ιερ. 17:9, Μαρ. 7:21 [15:21] Μαρ. 7:24 [15:24] Κεφ. 10:5,6, Πρ. 3:25,26, 13:46, Ρω. 15:8 [15:26] Κφ. 7:6, Φίλιπ. 3:2 [15:29] Μαρ. 7:31, Κφ. 4:18 [15:30] Ησ. 35:5,6, Κφ. 11:5, Λου. 7:22 [15:32] Μαρ. 8:1

[14:33] οί δὲ ἐν τῷ πλοίῳ ἑλθόντες... λέγοντες· ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς εἶ. [14:34] Καὶ διαπεράσαντες... [14:35] Καὶ ἐπιγνόντες αὐτὸν... καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας, [14:36] καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα κἂν μόνον ἄψωνται τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· καὶ ὅσοι ἤψαντο διεσώθησαν. [15:1] Τότε προσέρχονται τῷ Ἰησοῦ... [15:2] ...οὐ γὰρ νίπτονται τὰς χεῖρας αὐτῶν ὅταν ἄρτον ἐσθίωσιν. [15:3] Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· ... ὁμῶν; [15:4] Ὁ γὰρ Θεὸς ἐνετείλατο λέγων... καὶ ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα θανάτῳ τελευτάτω. [15:5] ...δῶρον δ' ἐὰν ἐξ ἑμοῦ ὠφεληθῇς, καὶ οὐ μὴ τιμῇσῃ... [15:7] Ὑποκριταί... [15:8] ἐγγίζει μοι ὁ λαὸς οὗτος τῷ στόματι αὐτῶν καὶ τοῖς χείλεσίν με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδιά αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἑμοῦ... [15:10] ...ἀκούετε καὶ συνίετε· [15:11] οὐ τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ στόμα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ στόματος τοῦτο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. [15:12] ...εἶπον αὐτῷ· οἶδας ὅτι... [15:13] ...πᾶσα φυτεία ἣν οὐκ ἐφύτευσεν ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος ἐκρίζωθήσεται. [15:14] Ἀφετε αὐτούς· ὁδηγοὶ εἰσι τυφλοὶ τυφλῶν... ἀμφοτέροις εἰς βόθυνον πεσοῦνται. [15:15] ...φράσον ἡμῖν... [15:16] ...ἀκμὴν καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε; [15:17] Οὕτω νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ εἰσπορευόμενον εἰς τὸ στόμα εἰς τὴν κοιλίαν χωρεῖ καὶ εἰς ἀφεδρώνα ἐκβάλλεται; [15:18] Τὰ δὲ ἐκπορευόμενα ἐκ τοῦ στόματος ἐκ τῆς καρδίας ἐξέρχεται, κακεῖνα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. [15:19] Ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται... [15:20] Ταῦτά ἐστι τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον· τὸ δὲ ἀνίπτους χερσὶ φαγεῖν οὐ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. [15:21] Καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν... [15:22] Καὶ ἰδοὺ... ἀπὸ τῶν ὁρίων ἐκείνων ἐξεληθούσα... ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται. [15:23] ...καὶ προσελθόντες... ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὀπισθεν ἡμῶν. [15:24] ...οὐκ ἀπεστάλην εἰ μὴ... [15:26] ...οὐκ ἔστι καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις. [15:27] ...καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψυχίων τῶν πιπτόντων... [15:28] ...ὡς γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις! γεννηθήτω σοι ὡς θέλεις. Καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. [15:30] ...κυλῶν καὶ ἐτέρους πολλούς... [15:31] ὥστε τοὺς ὄχλους θαυμάσαι βλέποντας... κυλῶν ὑγιείς, χωλούς περιπατοῦντας...

και δεν έχουν κάτι να φάνε· και ν' απολύσω αυτούς νηστικούς δεν θέλω, μήπως εξαντληθούν ^{αποκάμουν} στο δρόμο ^{καθ' οδόν}. **33** Και λένε προς αυτούς οι μαθητές του: *Από που (θα βρεθούν) σε μας στην ερημιά τόσα ψωμιά ^{άρτοι}, ώστε να χορτάσουμε τόσο όχλο;*

34 Και λέγει προς αυτούς ο Ιησούς: Πόσα ψωμιά* έχετε; οι δε είπαν: *Εφτά και λίγα ψάρια*. **35** Και πρόσταξε τους όχλους ^{τα πλήθη} να καθήσουν πάνω στη γη ^{στο έδαφος}.

36 Και όταν έλαβε τα επτά ψωμιά* και τα ψάρια, αφού ευχαρίστησε, έκοψε και έδινε στους μαθητές του, οι δε μαθητές στον όχλο ^{στα πλήθη}. **37** Και έφαγαν όλοι ^{πάντες} και χορτάσθηκαν, και σήκωσαν τα κομμάτια ^{κλασμάτων} που περίσσευαν επτά καλάθια ^{σπυρίδας} γεμάτα ^{πλήρεις}. **38** αυτοί δε που έφαγαν ήταν 4.000 άντρες εκτός τις γυναίκες και τα παιδιά. **39** Αφού δε απέλυσε τους όχλους*, ανέβηκε ^{εισήλθεν} στο πλοίο και ήλθε στα όρια [της] Μαγδαλά.

16 ^[ΙΣΤ] **ΚΑΙ ΕΡΧΟΜΕΝΟΙ [ΟΙ] ΦΑΡΙΣΑΙΟΙ ΚΑΙ [ΟΙ] ΣΑΔΔΟΥΚΑΙΟΙ**, για να πειράξουν ^{δοκιμάσουν} αυτόν ζήτησαν να τους δείξει σημείο από τον ουρανό. **2** Εκείνος δε απαντώντας είπε προς αυτούς: *[[Όταν βραδιάσει ^{γίνει εσπέρα}, λέτε· Καλοκαιρία ^{καλωσύνη}. διότι ο ουρανός κοκκινίζει· **3** και [το] πρωϊ· Σήμερα χειμωνιάζει· διότι κοκκινίζει ο ουρανός σκοτεινιάζοντας ^{σκυθρωπάζων}. Υποκριτές, το μεν πρόσωπο του ουρανού ξέρετε να διακρίνετε, τα δε σημεία των καιρών δεν μπορείτε;]]* **4** Γενιά πονηρή και μοιχαλίδα σημείο ζητεί, και σημείο δεν θα δοθεί σε αυτή ειμή το σημείο Ιωνά του προφήτη. Και αφηνοντάς τους αναχώρησε. **5** Και ερχόμενοι οι μαθητές του στην αντίπερα όχθη ^{εις το πέραν}, ξέχασαν να πάρουν ψωμιά ^{άρτους}.

6 Ο δε Ιησούς είπε προς αυτούς: *Βλέπετε και προσέχετε από το ^{προζύμι} των Φαρισαίων και Σαδδουκαίων.*

7 Και εκείνοι διαλογίζονταν μέσα τους, λέγοντες: *Οτι ψωμιά* δεν πήραμε.* **8** Κατανοήσας δε ο Ιησούς, είπε προς αυτούς: *Τι διαλογίζεστε μέσα σας, ολιγόπιστοι, όπι ψωμιά* δεν λάβατε;* **9** Ακόμη δεν καταλαβαίνετε, ούτε θυμάστε τα πέντε ψωμιά* των 5.000 και πόσα κοφίνια ^{καλάθια} λάβατε ^{σηκώσατε}; **10** ούτε τα επτά ψωμιά* των 4.000 και πόσα καλάθια ^{σπυρίδας} σηκώσατε*; **11** Πως δεν καταλαβαίνετε όπι για ψωμιά ^{περί άρτου} δεν σας ^{υμίν} μίλησα; (αλλά

είπα:) *Να προσέχετε από τη ζύμη ^{προζύμι} των Φαρισαίων και Σαδδουκαίων;* **12** Τότε κατανόησαν, όπι δεν είπε να προσέχουν από τη ζύμη* του ψωμιού ^{άρτου}, αλλ' από τη διδασκαλία των Φαρισαίων και Σαδδουκαίων.

13 Όταν δε ήλθε ο Ιησούς στα μέρη της Καισαρείας του Φιλίππου, ρώτησε τους μαθητές του, λέγοντας: *Ποιόν με λένε οι άνθρωποι [ότι] είμαι εγώ ο Υιός του ανθρώπου;* **14** Οι δε είπαν: *Άλλοι ^{οι} μεν ^{λένε} Ιωάννη το Βαπτιστή, άλλοι δε Ηλία κι άλλοι Ιερεμία ή ένα των προφητών.* **15** Λέγει προς αυτούς: *Αλλά εσείς ποιόν με λέτε [ότι] είμαι;* **16** Και αποκρινόμενος ο Σίμων Πέτρος είπε:

Εσύ είσαι ο Χριστός ο Υιός του ζωντανού Θεού.

17 Και απαντώντας ο Ιησούς είπε προς αυτόν ^{αυτώ}: *Μακάριος είσαι, Σίμωνε, γιε του Ιωνά, επειδή σάρκα και αίμα δεν σου απεκάλυψε [αυτό], αλλ' ο Πατέρας μου που είναι στους ουρανούς.* **18** Και εγώ επίσης ^{δε} σου λέγω: *Ότι εσύ είσαι Πέτρος, και πάνω σε αυτή την πέτρα θα οικοδομήσω την εκκλησία μου, και (οι) πύλες του άδη δεν ^{ού} θα υπερिσχύσουν ^{καπαχύσουσιν} εναντίον της.* **19** Και θα σου δώσω τα κλειδιά της βασιλείας των ουρανών και ό,τι εάν δέσεις πάνω στη γη, θα είναι δεμένο στους ουρανούς και ό,τι εάν λύσεις πάνω στη γη, θα είναι λυμένο στους ουρανούς.

20 Τότε παρήγγειλε στους μαθητές του να μη πουν σε κανέναν όπι αυτός είναι Ιησούς, ο Χριστός. **21** Από τότε άρχισε ο Ιησούς να δείχνει στους μαθητές του όπι πρέπει να πάει στα Ιεροσόλυμα και να πάθει πολλά απ' τους πρεσβυτέρους κι αρχιερείς και γραμματείς, και να θανατωθεί, και την 3^η ημέρα ν' αναστηθεί.

22 Και τον πήρε παράμερα [κατ' ιδίαν] ο Πέτρος και άρχισε να τον επιπλήττει ^{επιτιμά}, λέγοντας: *Σπλαχνίσου ^{γένου} [τον εαυτό σου], Κύριε· δεν θα γίνει αυτό σε σένα.* **23** Εκείνος δε γυρίζοντας είπε στον Πέτρο: *Πήγαινε πίσω μου, Σατανά· σκάνδαλό ^{εμπόδιο} μου είσαι· διότι δεν φρονείς τα (πράγματα) του Θεού, αλλά τα* των ανθρώπων.*

24 Τότε ο Ιησούς είπε στους μαθητές του: *Εάν κάποιος θέλει να έλθει πίσω μου, ας απαρνηθεί τον εαυτό του και ας σηκώσει τον σταυρό του και ας με ακολουθεί.*

[15:33] 2Βα. 4:43 [15:36] Κφ. 14:19, 1Σα. 9:13, Λου. 22:19 [15:39] Μαρ. 8:10 [16:1] Κεφ. 12:38, Μαρ. 8:11, Λου.11:16, 12:54-56, 1Κο. 1:22 [16:4] Κφ. 12:39 [16:5] Μαρ. 8:14 [16:6] Λου. 12:1 [16:9] Κφ. 14:17, Ιωα. 6:9 [16:10] Κφ. 15:34 [16:13] Μαρ. 8:27, Λου. 9:18 [16:14] Κφ. 14:2, Λου. 9:7 [16:16] Κφ. 14:33, Μαρ. 8:29, Λου. 9:20, Ιωα. 6:69,11:27,Πρ. 8:37, 9:20, Εβ. 1:2,5, Ιωα. 4:15, 5:5 [16:17] Εφ. 2:8, 1Κο. 2:10, Γαλ. 1:16 [16:18] Ιωα. 1:43, Εφ. 2:20, Απ. 21:14, Ιωβ 38:17, Ψλ. 9:13, 107:18, Ησ. 38:10 [16:19] Κφ. 18:18, Ιωα. 20:23 [16:20] Κφ. 17:9, Μαρ. 8:30 Λου. 9:21 [16:21] Κφ. 20:17, Μαρ. 8:31,9:31,10:33, Λου. 9:22,18:31,24:6,7 [16:23] 2Σα. 19:22, Ρω. 8:7 [16:24] Κφ. 10:38, Μαρ. 8:34, Λου. 9:23,14:27, Πρ.14:22, 1Θε. 3:3, 2Τι. 3:12

[15:32] ...ότι ήδη ημέραι τρεις προσμένουσί μοι και ούκ έχουσι τί φάγωσι· και απολύσαι αυτούς νήστεις ού θέλω, μήποτε έκλυθώσιν έν τη όδω. [15:33] Και λέγουσιν αυτόν... πόθεν ήμιν έν έρημία άρτοι τοσούτοι ώστε χορτάσαι όχλον τοσούτον; [15:34] ...και όλίγα ίχθύδια. [15:35] Και έκέλευσε τοίς όχλοις άναπεσείν επί την γήν. [15:36] Και λαβών τοús έπτά άρτους και τοús ίχθύας, ευχαριστήσας έκλασε... [15:37] Και έφαγον πάντες και έχορτάσθησαν, και ήσαν τό περισσεύον τών κλασμάτων έπτά σπυρίδας πλήρεις· [15:38] οί δε έσθιοντες ήσαν... [15:39] Και απολύσας τοús όχλους ανέβη είς τό πλοϊον και ήλθεν είς τά όρια Μαγδαλά. [16:1] ...πειράζοντες έπηρώτησαν αυτόν... έπιδείξει αυτοίς. [16:2] ...όψιας γενομένης λέγετε· ευδία· πυρράζει γάρ ο ούρανός· [16:3] ...πυρράζει γάρ στυγνάζων ο ούρανός ... γίνωσκετε διακρίνειν, τά δε σημεία τών καιρών ού δύνασθε γνώναι; [16:4] ...έπιζητεί, και σημείον ού δοθήσεται αυτή εί μη ... Και καταλιπών αυτούς άπήλθεν. [16:5] ...είς τό πέραν έπελάθοντο άρτους λαβείν. [16:6] ...όράτε και προσέχετε... [16:8] Γνούς... είπεν αυτοίς· τί διαλογίζεσθε έν έαυτοίς... όπι άρτους ούκ έλάβατε; [16:9] Ούπω νοείτε, ούδε μνημονεύετε ... πόσους κοφίνους έλάβατε; [16:10] Ούδε τοús έπτά άρτους ... και πόσας σπυρίδας έλάβατε; [16:11] Πώς ού νοείτε, ότι ού περί άρτου είπον υμίν προσέchein... [16:12] Τότε συνήκαν ότι ούκ είπε προσέchein ... [16:13] ... τίνα με λέγουσιν οί άνθρωποι είναι... [16:15] ...υμείς δε τίνα με λέγεται είναι; [16:16] ...σύ εί ό Χριστός ο υιός τοϋ Θεοϋ τοϋ ζώντος. [16:17] Και άποκριθείς ό Ιησούς είπεν αυτόν· μακάριος εί, Σίμων Βαριωνά, ότι σάρξ και αίμα ούκ άπεκάλυψε σοι, αλλ' ό πατήρ μου ό έν τοίς ούρανοίς. [16:18] Κάγώ δε σοι λέγω ότι σύ εί Πέτρος, και επί ταύτη τη πέτρα οικοδομήσω μου την έκκλησίαν, και πύλαι άδου ού κατισχύσουσιν αυτής. [16:19] Και δώσω σοι τās κλείς της βασιλείας τών ούρανών, και ό εάν δήσης επί της γής, έσται δεδεμένον έν τοίς ούρανοίς, και ό εάν λύσης επί της γής, έσται λελυμένον έν τοίς ούρανοίς. [16:20] Τότε διεστείλατο τοίς μαθηταίς αυτού ίνα μηδενί είπωσιν ότι αυτός έστιν Ιησούς ό Χριστός. [16:21] Από τότε ήρξατο ό Ιησούς δεικνύνειν τοίς μαθηταίς αυτού ότι δεϊ αυτόν άπελθείν ...και πολλά παθείν... και άποκτανθηναι, και τη τρίτη ημέρα έγερθηναι. [16:22] Και προσλαβόμενος αυτόν ό Πέτρος ήρξατο έπιτιμάν αυτόν λέγων· Ίλεώς σοι, Κύριε· ού μη έσται σοι τοϋτο. [16:23] Ό δε στραφείς είπε τω Πέτρω... σκάνδαλόν μου εί· ότι ού φρονείς τά τοϋ Θεοϋ... [16:24] ...εί τις θέλει όπίσω μου έλθειν, άπαρνησάσθω έαυτόν και άράτω τόν σταυρόν αυτού και άκολουθείτω μοι.

25 Διότι όποιος θέλει να σώσει τη ζωή του, θα την χάσει^{απολέσει}. και όποιος χάσει* τη ζωή του για χάρη μου^{ένεκεν εμού}, θα τη βρεί. **26** Επειδή τι θα ωφελήσει τον άνθρωπο εάν τον κόσμο όλο κερδίσει, την δε ψυχή του ζημιωθεί; ή τι θα δώσει άνθρωπος [σε] ανταλλαγή της ψυχής του;

27 Διότι μέλλει^{πρόκειται} ο Υιός του ανθρώπου να έλθει μέσα στη δόξα του Πατέρα του με τους αγγέλους του, και τότε θ' αποδώσει στον καθένα κατά την πράξη του. **28** Αληθινά [σας] λέγω, είναι μερικοί απ' αυτούς που στέκονται εδώ, οι οποίοι δεν θα γευτούν θάνατο, μέχρι να δουν τον Υιό του ανθρώπου ερχόμενο στη βασιλεία του.

17 [12] ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΕΞΙ ΗΜΕΡΕΣ παραλαμβάνει [ο] Ιησούς τον Πέτρο και Ιάκωβο και Ιωάννη τον αδελφό του και ανέβασε αυτούς σε ψηλό βουνό^{όρος} ιδιαιτέρως^{κατ' ιδίαν}. **2** Και μεταμορφώθηκε μπροστά τους, και έλαμψε το πρόσωπο του σαν τον ήλιο, ακόμη [και] τα ενδύματά^{μάτια} του έγιναν λευκά σαν το φως. **3** Και δεσ^{ιδού}, φάνηκαν σε αυτούς Μωυσής και Ηλίας συνομιλούντες μαζί του.

4 Μίλησε^{αποκριθείς} δε ο Πέτρος [και] είπε προς τον Ιησού: Κύριε, καλό είναι να είμαστε εδώ· εάν θέλεις, ας κάνουμε εδώ τρεις σκηνές, για σε μία και [για τον] Μωυσή μία και μία [για τον] Ηλία. **5** Ενώ αυτός ακόμη μιλούσε, κοίτα^{ιδού}, σύννεφο φωτεινό τους επισκίασε, και να^{ιδού}, φωνή από^{εκ} τη νεφέλη* που έλεγε: Αυτός είναι ο Υιός μου ο αγαπητός, στον οποίο ευαρεστήθηκα· αυτόν (να) ακούτε.

6 Και αφού άκουσαν οι μαθητές έπεσαν επί^{με} το πρόσωπο τους κάτω (στη γη) και φοβήθηκαν πάρα πολύ^{σφόδρα}. **7** Και ήρθε ο Ιησούς τους έπιασε και είπε: Σηκωθείτε^{εγέρθητε} και μη φοβάστε. **8** Όταν όμως σήκωσαν τα μάτια^{οφθαλμούς} τους, δεν είδαν κανένα ειμή μόνο τον Ιησού.

9 Και ενώ κατέβαιναν απ' το βουνό^{όρους}, παρήγγειλε σ' αυτούς ο Ιησούς, λέγοντας: Μη πείτε σε κανένα το όραμα, μέχρι ο Υιός του ανθρώπου αναστηθεί απ' τους νεκρούς. **10** Και ρώτησαν αυτόν οι μαθητές του, λέγοντας: Γιατί λοιπόν λένουν οι γραμματείς ότι πρέπει να έλθει ο Ηλίας πρώτα; **11** Ο δε Ιησούς απαντώντας τους είπε: Ο Ηλίας μεν έρχεται πρώτα και [θα] αποκαταστήσει πάντα. **12** σας λέγω [όμως] ότι ήλθε ήδη

ο Ηλίας, και δεν [τον] ^{αν}αγνώρισαν, αλλ' έπραξαν σε αυτόν όσα θέλησαν· έτσι και ο Υιός του ανθρώπου μέλλει να πάθει απ' αυτούς. **13** Τότε εννόησαν οι μαθητές, ότι [περί] Ιωάννη [του] Βαπτιστή είπε προς αυτούς.

14 Και όταν ήλθαν προς τον όχλο, πλησίασε σε αυτόν [κάποιος] άνθρωπος γονατίζοντας μπροστά του και λέγοντας: **15** Κύριε, ελέησε το γιο μου, επειδή σεληνιάζεται και κακώς πάσχει^(υποφέρει άσχημα). διότι πολλές φορές πέφτει στη φωτιά^{πυρ} και πολλάκις στο νερό^{ύδωρ}. **16** Και έφερα αυτόν [προς] τους μαθητές σου, αλλά δεν μπόρεσαν^{ηδυνήθησαν} να τον θεραπεύσουν. **17** Απαντώντας δε ο Ιησούς είπε: Ω γενεά άπιστη και διεστραμμένη, έως πότε θα είμαι μαζί σας; έως πότε θα σας υποφέρω; φέρτε μου αυτόν εδώ^{ώδε}.

18 Κι επέπληξε^{επετίμησε} αυτόν ο Ιησούς, και βγήκε έξω^{εξήλθεν} απ' αυτόν το δαιμόνιο και θεραπεύθηκε το παιδί από την ώρα εκείνη. **19** Τότε ερχόμενοι οι μαθητές προς τον Ιησού ιδιαιτέρως^{κατ' ιδίαν}, είπαν: Γιατί εμείς δεν μπορέσαμε να εκβάλουμε αυτό;

20 Ο δε Ιησούς είπε προς αυτούς: Για την απιστία σας, διότι αληθινά σας λέγω, Εάν έχετε πίστη σαν κόκκο σιναπιού, θα πείτε προς αυτό το βουνό^{όρος}, Μετακινήσου από εδώ εκεί, και θα μεταβεί· και δεν θα είναι τίποτα αδύνατο σε σας. **21** [[αυτό δε το γένος (όμως) δεν βγαίνει έξω, ειμή διά προσευχής και νηστείας.]]

22 Και ενώ βρισκόταν^{διέτριβον} στη Γαλιλαία, είπε προς αυτούς ο Ιησούς: Πρόκειται^{μέλλει} ο Υιός του ανθρώπου να παραδοθεί σε χέρια ανθρώπων. **23** και θα τον θανατώσουν, και την (τρίτη) 3^η ημέρα θα αναστηθεί.

Και λυπήθηκαν σφόδρα^{πάρα πολύ}.

24 Όταν δε ήλθαν στην Καπερναούμ, πλησίασαν προς τον Πέτρο οι λαμβάνοντες τα δίδαγμα και είπαν: Ο δάσκαλός σας δεν πληρώνει τα φοροδίδαγμα; **25** Λέγει: Ναι. Όταν όμως μπήκαν μέσα στο σπίτι, πρόλαβε αυτόν ο Ιησούς λέγοντας: Τι νομίζεις^{σου φαίνεται}, Σίμων; οι βασιλιάδες της γης από ποιούς λαβαίνουν φόρους^{τέλη} ή δασμό; απ' τους γιους τους ή απ' τους ξένους; **26** Λέγει σ' αυτόν ο Πέτρος: Απ' τους ξένους. Είπε^{έφη} σ' αυτόν^{αυτώ} ο Ιησούς: Άρα ελεύθεροι είναι οι γιοι. **27** Πλην για να μη τους σκανδαλίσουμε, πήγαινε στη θάλασσα [και] ρίξε αγκίστρι και πιάσε το πρώτο ψάρι, που θ' ανεβεί, και

[16:25] Λου. 17: 33, Ιωα. 12:25 [16:26] Ψλ. 49:7,8 [16:27] Κφ. 26:64, Μαρ. 8:38, Λου. 9:26, Δαν. 7:10, Ζαχ. 14:5, Κφ. 25:31, Ιουδ. 14, Ιωβ 34 :11, Ψλ. 62:12, Παρ. 24:12, Ιερ. 17:10, 32:19, Ρω. 2:6, ΙΚο. 3:8, 2Κο. 5:10, 1Πε. 1:17, Απ. 2:23,22:12 [16:28] Μαρ. 9:1, Λου. 9:27 [17:1] Μαρ. 9:2, Λου. 9:28 [17:5] 2Πε. 1:17, Κφ. 3:17, Μαρ. 1:11, Λου. 3:22, Ησ. 42:1, Δευ. 18: 15,19, Πρ. 3:22,23 [17:6] 2Πε. 1:18 [17:7] Δαν. 8:18, 9:21, 10:10,18 [17:8] Κεφ.16: 20, Μαρ. 8:30, 9:9 [17:10] Μαλ. 4:5, Κφ. 11:14, Μαρ. 9:11¹ Μαλ. 4:6, Λου. 1:16,17, Πρ. 3:21 [17:12] Κφ. 11:14, Μαρ. 9:12,13, Κφ. 14:3,10, Κφ. 16:21 [17:13] Κφ. 11:14 [17:14] Μαρ. 9:14, Λου. 9:37 [17:20] Κεφ. 21:21, Μαρ. 11:23, Λου. 17:6, ΙΚο. 12:9, 13:2 [17:22] Κφ. 16:21, 20:17, Μαρ. 8:31, 9:30,31, 10:33, Λου. 9:22, 18:31, 24:6,7

[16:25-26] Τί γάρ ωφελείται άνθρωπος εάν τον κόσμον όλον κερδήση, την δε ψυχήν αυτού ζημιωθῇ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; [16:27] Μέλλει γάρ... καὶ τότε ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὴν πράξιν αὐτοῦ. [16:28] Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰσὶ τινες τῶν ὧδε ἐστηκότων, οἵτινες οὐ μὴ γεύσονται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσι... [17:1] Καὶ μεθ' ἡμέρας ἑξ... καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν. [17:3] Καὶ ἰδοὺ ὥφθησαν αὐτοῖς... μετ' αὐτοῦ συλλαλοῦντες. [17:4-5] Ὡς αὐτοῦ λαλοῦντος ἰδοὺ νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς. ...οὗτός ἐστιν... ἐν ᾧ εὐδόκησα· αὐτοῦ ἀκούετε. [17:6] ...καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα. [17:7] Καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἤψατο αὐτῶν καὶ εἶπεν· ἐγέρθητε καὶ μὴ φοβεῖσθε. [17:8] Ἐπάραντες δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν οὐδένα εἶδον εἰ μὴ τὸν Ἰησοῦν μόνον. [17:9] ...μηδὲν εἶπτε τὸ ὄραμα ἕως οὗ... [17:10] Καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν... [17:11] ... Ἥλίας μεν ἔρχεται πρῶτον καὶ ἀποκαταστήσει πάντα. [17:12] ...καὶ οὐκ ἐγένωνσαν αὐτόν, ἀλλ' ἐποίησαν ἐν αὐτῷ ὅσα ἠθέλησαν... μέλλει πάσχειν ὑπ' αὐτῶν. [17:13] Τότε συνῆκαν οἱ μαθηταί... [17:15] ...ὅτι σεληνιάζεται καὶ κακῶς πάσχει· πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ. [17:16] Καὶ προσήνεγκα αὐτόν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν αὐτόν θεραπεύσαι. [17:17] ...ὧ γενεά ἄπιστος καὶ διεστραμμένη! ἕως πότε ἔσομαι μεθ' ὑμῶν; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; ... [17:18] ...ἐθεραπεύθῃ ὁ παῖς... [17:19] ...διὰ τί ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό; [17:20] ...διὰ τὴν ἀπιστίαν ὑμῶν. ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἐάν ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τοῦτ' ὅτι, μετὰ βῆθι ἐντεῦθεν ἐκεῖ, καὶ μεταβήσεται, καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσει ὑμῖν. [17:21] ...οὐκ ἐκπορεύεται εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ. [17:22] Ἀναστρεφόμενων δὲ αὐτῶν... [17:23] καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν... ἐγερθήσεται. Καὶ ἐλυπήθησαν σφόδρα. [17:24] Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν... προσῆλθον οἱ τὰ δίδαγμα λαμβάνοντες... ὁ διδάσκαλος ὑμῶν οὐ τελεῖ τὰ δίδαγμα; [17:25] Λέγει, ναί. ...προέφθασεν αὐτόν... τί σοι δοκεῖ, Σίμων; ...τέλη ἡ κῆνσον;... ἢ ἀπὸ τῶν ἄλλοτρίων; [17:26] .. ἀπὸ τῶν ἄλλοτρίων. ἔφη αὐτῷ... [17:27] Ἰνα δέ... πορευθεῖς... βάλε ἀγκίστρον καὶ τὸν ἀναβάντα πρῶτον ἰχθὺν ἄρον... εὐρήσεις στατήρα...

αφού ανοίξεις το στόμα του θα βρεις στατήρα^{46ραχο νόμι-}
σμα. αυτόν αφού λάβεις δώσε σ' αυτούς για μένα και σε.

18 [ΙΗ] ΣΕ ΕΚΕΙΝΗ ΤΗΝ ΩΡΑ ΗΛΘΑΝ ΟΙ ΜΑ-
ΘΗΤΕΣ προς τον Ιησού, λέγοντες: Ποιός άρα
είναι μεγαλύτερος στη βασιλεία των ουρανών;

2 Και προσκαλώντας ο Ιησούς [ένα] παιδί, το έσθησε
ανάμεσά τους **3** και είπε: Αληθινά σας λέγω, εάν δεν με-
ταστρέψετε και γίνετε σαν [τα] παιδιά, δεν θα εισέλθετε στη
βασιλεία των ουρανών. **4** Όποιοι λοιπόν ταπεινώσει τον
εαυτό του σαν αυτό το παιδί, αυτός είναι ο μεγαλύτερος
στη βασιλεία των ουρανών, **5** και όποιος^{ος} δεχτεί ένα τέ-
τοιο παιδί στο όνομά μου, εμένα δέχεται.

6 Όποιος^{ος} όμως^{δε} σκανδαλίζει έναν από αυτούς
τους μικρούς που πιστεύουν σε μένα, συμφέρει σε αυτόν
να κρεμάσει γύρω από το λαιμό^{τόράχλο} του μια μυλόπε-
τρα και [να] καταποντιστεί στο πέλαγος της θάλασσας.

7 Αλλοίμονο^{ουαί} στον κόσμο για τα σκάνδαλα· διότι
είναι ανάγκη να 'λθουν τα σκάνδαλα· πλην ουαί* στον
άνθρωπο εκείνο, μέσω του οποίου το σκάνδαλο έρχε-
ται. **8** Και εάν το χέρι σου ή το πόδι σου σε σκανδαλίζει,
κόψε αυτό και πέταξέ το από πάνω σου^{ρίπον από σου}. κα-
λύτερα για σένα είναι να μπείς στη ζωή κουτσός^{χωλός} ή
κουλός^(παράλυτος στα χέρια ή μονόχειρας), παρά έχοντας δύο χέρια ή
δύο πόδια να ριχτείς στην αιώνια φωτιά^{πυρ/γέννα}.

9 Και εάν το μάτι^{οφθαλμός} σου σε σκανδαλίζει, βγάλε
το και ρίξτο από σένα, καλύτερα είναι για σένα μονό-
φθαλμος να μπείς μέσα στη ζωή, παρά έχοντας δύο μά-
τια* να ριχτείς στην πύρινη γέννα.

10 Προσέχετε μη καταφρονήσετε έναν από αυτούς
τους μικρούς· διότι σας λέγω ότι οι άγγελοι τους στους
ουρανοίς πάντοτε^{διαπαντός} βλέπουν το πρόσωπο του Πα-
τέρα μου που είναι στους ουρανοίς. **11** [[Επειδή ο Υιός
του ανθρώπου ήρθε για να σώσει το χαμένο^{απολωλός}.]]

12 Τι νομίζετε^{σας φαίνεται}; Εάν κάποιος άνθρωπος έχει
100 πρόβατα και πλανηθεί ένα απ' αυτά, δεν αφήνει τα
99 και πάει πάνω στα βουνά^{επί τα όρη}, ζητώντας το πλανώ-
μενο; **13** Και εάν συμβεί να το βρεί, αληθινά σας λέγω
ότι χαίρει γι' αυτό μάλλον παρά διά τα 99 τα μη πλα-
νημένα^{εξοστραγισμένα}. **14** Έτσι^{οιτω} δεν είναι θέλημα μπροστά
στον Πατέρα σας τον ουράνιο^{εν ουρανοίς} ν' απολεστεί^{χαθεί}
ένας απ' αυτούς τους μικρούς.

15 Εάν δε αμαρτήσει σε σένα ο αδελφός σου, πη-
γαινε και έλεγξε αυτόν μεταξύ σου κι αυτού μόνο· εάν
σε ακούσει, κέρδισες τον αδελφό σου· **16** εάν όμως δεν
ακούσει, παρέλαβε μαζί σου ακόμη έναν ή δύο, για να^{ίνα}
επιβεβαιωθεί κάθε λόγος με το στόμα δύο μαρτύρων ή
τριών. **17** Και εάν παρακούσει αυτούς, πες [αυτά προς]
την εκκλησία· αλλ' εάν παρακούσει και την εκκλησία, ας
είναι σε σένα όπως ο εθνικός και ο τελώνης. **18** Αληθι-
νά σας λέγω: Όσα εάν δέσετε πάνω στη γη, θα είναι δε-
μένα στον ουρανό, και όσα αν λύσετε πάνω στη γη, θα
είναι λυμένα στον ουρανό. **19** Πάλι σας λέγω ότι, εάν
δύο από σας συμφωνήσουν πάνω στη γη για οποιοδή-
ποτε πράγμα, για το οποίο θα ήθελαν να κάνουν αίτη-
ση, θα γίνει σε αυτούς από τον Πατέρα μου του ουρά-
νιου^{εν ουρανοίς}. **20** Διότι όπου είναι δύο ή τρεις συναγμένοι
στο όνομά μου, εκεί είμαι [εγώ] ανάμεσά τους.

21 Τότε ερχόμενος προς αυτόν ο Πέτρος, είπε: Κύ-
ριε, πόσες φορές [θα] αμαρτήσει σε μένα ο αδελφός
μου και θα συγχωρήσω αυτόν; έως επτά φορές^{επτάκις}; **22**
Λέγει προς αυτόν ο Ιησούς: Δεν σου λέγω έως επτά-
κις*, αλλ' έως 70 φορές το επτά.

23 Γι' αυτό η βασιλεία των ουρανών έχει ομοιωθεί
με άνθρωπο βασιλιά, ο οποίος θέλησε να λογαριαστέ^{θε-}
ωρήση λογαριασμόν με τους δούλους^{αυτου} αυτού. **24** Και όταν άρχισε
να εξετάζει^{θεωρή}, φέρθηκε σ' αυτόν ένας χρεώστης^{οφειλέ-}
της μυρίων^(10.000) ταλάντων^(=60.000.000 δηνάρια). **25** Και επειδή
δεν είχε ν' αποδώσει^{επιπληρώσει}, πρόσταξε ο κύριος του να
πουληθεί [αυτός] και η γυναίκα του και τα παιδιά και όλα
όσα είχε, και να αποδοθεί το [χρέος]. **26** Πέφτοντας λοι-
πόν ο δούλος προσκύννησε αυτόν, λέγοντας: Κύριε, μα-
κροθύμησε^{κάνε υπομονή} σε μένα, και πάντα θα σου αποδώσω.
27 Επειδή τον σπλαχνίσθηκε ο κύριος του δούλου εκεί-
νου, απέλυσε αυτόν και του χάρισε το δάνειο. **28** Μόλις
όμως βγήκε έξω ο δούλος εκείνος, βρήκε έναν απ' τους
συνδούλους του, ο οποίος του χρωστούσε 100 δηνάρια,
και αφού τον έπιασε^{άρπαξε} τον έπνιγε, λέγοντας: Αποδώσε
μου ό,τι χρωστάς. **29** Πέφτοντας δε ο σύνδουλος του
στα πόδια του, τον παρακαλούσε λέγοντας: Κάνε υπο-
μονή μαζί μου^{Μακροθύμησον εις εμέ}, και θα σου αποδώσω τα
πάντα. **30** Εκείνος όμως δεν ήθελε, αλλά αναχωρώντας
τον έβαλε στη φυλακή, εωσού αποδώσει το οφειλόμενο.
31 Βλέποντας δε οι σύνδουλοί του τα γενόμενα, λυπή-
θηκαν πολύ^{σφόδρα} και ερχόμενοι φανέρωσαν στον κύριο
τους όλα τα συμβάντα.

[18:1] Μαρ. 9:33 Μαρ. 9:33, Λου. 9:46, 22:24 [18:3] Ψλ. 131:2, Κφ. 19:24, Μαρ. 10:14, Λου. 18:16, 1Κο. 14:20, 1Πε. 2:2 [18:4] Κφ. 20:27, 23:11 [18:5] Κφ. 10:42, Λου. 9:48 [18:6] Μαρ. 9:42, Λου. 17:1,2, Λου. 17:1, 1Κο. 11:19 [18:7] Κφ. 26:24 [18:8] Κφ. 5:29,30, Μαρ. 9:43,45 [18:10] Ψλ. 34:7, Ζαχ. 13:7, Εβ. 1:14, Εσθ. 1:14, Λου. 1:19 [18:11] Λου. 9:56, 19:10, Ιωα. 3:17,12:47 [18:12] Λου. 15:4 [18:15] Λευ. 19:17, Λου. 17:3, Ιακ. 5:20, 1Πε. 3:1 [18:16] Δευ. 17:6, 19:15, Ιωα. 8:17, 2Κο. 13:1, Εβ. 1:28 [18:17] Ρω. 16:17, 1Κο. 5:9, 2Θε. 3:6,14, 2Ιωα. 10 [18:18] Κφ. 16:19, Ιωα. 20:23, 1Κο. 5:4, Κφ. 5:24, 1Ιωα. 3:22, 5:14 [18:21] Λου. 17:4 [18:22] Κφ. 6:14, Μαρ. 11:25, Κολ. 3:13 [18:25] 2Βα. 4:1, Νεε. 5:8

[18:1] ...τίς άρα μείζων έστιν έν... [18:2] Καί προσκαλεσάμενος... παιδίον έστησεν αυτό έν μέσω αύτων... [18:3] άμην λέγω ύμίν... [18:4-5] Καί
δς εάν δέξεται παιδίον τοιούτον έν επί τώ όνόματί μου... [18:6] "Ος δ' άν σκανδαλίση ένα τών μικρών τούτων τών πιστευόντων εις έμέ, συμ-
φέρει αύτώ ίνα κρεμασθή μύλος όνικος εις τόν τράχηλον αύτου και καταποντισθή έν τώ πελάγει τής θαλάσσης. [18:7] Ουαί τώ κόσμω από τών
σκανδάλων· ανάγκη γάρ έστιν έλθειν τά σκάνδαλα... [18:8] ...είσελθείν εις τήν ζωήν χωλών ή κυλλόν, ...βληθήναι εις... [18:9] Καί ει ό όφθαλμός
σου σκανδαλίζει σε, έξελε αυτόν και βάλε από σου... [18:10] "Οράτε μή καταφρονήσητε ένός τών μικρών τούτων... [18:11] ...σώσαι τό άπολωλός.
[18:12] Τί ύμίν δοκεί; εάν γέννηται τινι άνθρωπώ... ουχι άφείς... επί τά όρη, πορευθείς ζητεί τό πλανώμενον; [18:13] Καί εάν γέννηται εύρεϊν αυτό,
άμην λέγω ύμίν ότι χαίρει έπ' αύτώ μάλλον ή επί τοίς .. τοίς μη πεπλανημένοις. [18:14] ...έμπροσθεν του πατρός... [18:15] 'Εάν δε άμαρτήσει
εις σε ό άδελφός σου... σταθή πάν ρήμα. [18:17] 'Εάν δε παρακούση αύτων, είπέ τή έκκλησία· εάν δε και τής έκκλησίας παρακούση, έστω σοι
ώσπερ... [18:18] Άμην λέγω ύμίν, όσα εάν δήσητε επί τής γής, έσται δεδεμένα έν τώ ουρανώ, και όσα εάν λύσητε επί τής γής, έσται λελυμένα
έν τώ ουρανώ. [18:19] Πάλιν άμην λέγω ύμίν ότι εάν δύο ύμών συμφωνήσωσιν επί τής γής περί παντός πράγματος ού εάν αίτήσωνται, γενήσε-
ται αύτοίς... [18:20] Ού γάρ είσι... συνηγμένοι εις τό έμόν όνομα, εκεί είμι έν μέσω αύτων. [18:21-23] ...άνθρώπω βασιλεί, δς ήθέλησε συνάραι
λόγον... [18:24] Άρξαμένου δε αύτου συναίρειν προσηνέχθη αύτώ... [18:25] Μή έχοντας δε αύτου άποδοϋναι έκέλευσεν αυτόν ό κύριος αύτου
πραθήναι... και άποδοθήναι. [18:26-27] ...άπέλυσεν αυτόν και τό δάνειον άφήκεν αύτώ. [18:28-29] Πεσών ούν ό σύνδουλος αύτου... [18:30] 'Ο δε
ουκ ήθελεν, αλλά άπελθών... [18:31] 'Ιδόντες δε οι σύνδουλοι... έλθόντες διεσάφησαν... πάντα τά γενόμενα.

32 Τότε ^{προσκαλώντας} τον ο κύριος αυτού, λέγει προς αυτόν: Δούλε πονηρέ, όλο το χρέος εκείνο σου άφηκα ^{εγγραφα}, επειδή με παρακάλεσες. **33** δεν έπρεπε και συ να ελεήσεις τον ^{σύν}δουλό σου, ^{όπως} και εγώ σ' ελέησα; **34** Και ^{εξοργισθείς} ο κύριος του, παρέδωσε αυτόν στους ^{δεσμοφύλακες} βασι- νιστές, μέχρι να αποδώσει όλο το χρέος σε αυτόν.

35 Παρόμοια και ο Πατέρας μου ο ^{επουράνιος} θα κά- νει σε σάς, εάν δεν συγχωρήσετε από την καρδιά σας ο καθένας στον αδελφό του τα πταίσματά ^{παραπτώματα} τους.

19 **[10]** ΚΑΙ ΟΤΑΝ ΤΕΛΕΙΩΣΕ Ο ΙΗΣΟΥΣ ΑΥΤΑ ΤΑ ΛΟΓΙΑ, αναχώρησε από την Γαλιλαία και ήλθε στα όρια της Ιουδαίας στην αντίπερα όχθη ^{πέραν} του Ιορδάνη. **2** Και ακολούθησαν αυτόν όχλοι πολλοί, και θεράπευσε αυτούς εκεί. **3** Και ήρθαν προς αυτόν οι Φα- ρισαίοι, πειράζοντες αυτόν και λέγοντες προς αυτόν: Συγχωρείται ^{επιτρέπεται/είναι νόμιμο} στον άνθρωπο να χωρίσει τη γυναίκα του για ^{κατά} κάθε ^{πάσαν} αιτία;

4 Εκείνος δε απαντώντας είπε σε αυτούς: Δεν ανα- γνώσατε ^{διαβάσατε} ότι ο πλάστης ^{δημιουργός} απ' την αρχή έπλασε αυτούς αρσενικό και θηλυκό **5** και είπε: Λόγο αυτού ^{Ένεκεν} τούτου θ' αφήσει [ο] άνθρωπος τον πατέρα και τη μητέρα και θα προσκολληθεί στη γυναίκα του, και θα 'ναι οι δύο σε σάρκα μία; **6** Όταν δεν είναι πλέον δύο, αλλά μία σάρκα. Εκείνο λοιπόν το οποίο ο Θεός συνέζευξε ^{συνένωσε}, άνθρωπος ας μη [το] χωρίζει. **7** Είπαν προς αυτόν: Γιατί λοιπόν [ο] Μωυσής πρόσταξε να της δώσει έγγραφο δια- ζυγίου και να τη χωρίσει;

8 Λέγει προς αυτούς: Επειδή [ο] Μωυσής για τη σκληροκαρδία σας επέτρεψε ^{συνεχώρησεν} σε σας να χωρίζε- τε τις γυναίκες σας· απ' αρχής όμως δεν έγινε έτσι.

9 Σας λέγω δε ότι όποιος διαζευχθεί ^{χωρισθή} τη γυναίκα του εκτός για πορνεία και παντρευτεί άλλη, γίνεται μοι- χός· και όποιος παντρευτεί [γυναίκα] χωρισμένη, γίνεται μοιχός. **10** Λέγουν προς αυτόν οι μαθητές του: Εάν έτσι έχει η υποχρέωση του άντρα προς τη γυναίκα, δεν συμ- φέρει να παντρευτεί.

11 Ο δε είπε προς αυτούς: Δεν μπορούν ^{δύνανται} όλοι να δεχθούν αυτό το λόγο, αλλά σ' όσους είναι δοσμένο. **12** Διότι υπάρχουν ευνούχοι, οι οποίοι γεννήθηκαν έτσι από την κοιλιά της μητέρας τους, και είναι ευνού-

χοι, οι οποίοι ευνουχίστηκαν από τους ανθρώπους, και υπάρχουν ευνούχοι, οι οποίοι ευνούχισαν τους εαυτούς τους ^(αφιέρωση/αναμία) για την βασιλεία των ουρανών. Όποιος μπορεί ^{δύνανται} να δεχθεί [αυτό], ας το δεχθεί.

13 Τότε έφεραν προς αυτόν παιδιά ^{παιδιάκια}, για να βά- λει πάνω ^{επιθεσεί} [τους] τα χέρια και να ^{προσευχηθεί}· οι δε μαθητές επέπληξαν αυτά. **14** Πλην ο Ιησούς είπε: Αφή- στε τα παιδιά και μην τα εμποδίζετε να έλθουν προς εμέ· γιατί σε τέτοιους ^(είδη ατόμων) ανήκει η βασιλεία των ουρα- νών. **15** Και αφού επέθεσε πάνω τους τα χέρια, αναχώ- ρησε από εκεί.

16 Και να ^{ιδού}, προσερχόμενος ^{καποίος} είπε προς αυτόν: Διδάσκαλε αγαθέ, τι καλό να κάνω ^{πράξω} για να έχω αιώ- νια ζωή; **17** Ο δε είπε προς αυτόν: Γιατί με λέγεις αγαθό; ουδείς αγαθός ειμή ένας, ο Θεός. Αλλά εάν θέλεις να ει- σέλθεις στη ζωή, φύλαξε τις εντολές. **18** Λέγει προς αυ-τόν· Ποιές; Και ο Ιησούς είπε: Το ^{μη} ^{φονεύσεις}, ^{μη} ^{μοιχεύσεις}, ^{μη} ^{κλέψεις}, ^{μη} ^{ψευδομαρτυρήσεις}, **19** τίμα τον πατέρα [σου] και τη μητέρα, και θ' αγα- πάς τον πλησίον ^{διδλανό} σου σαν το εαυτό σου.

20 Λέγει προς αυτόν ο νεαρός: Όλα αυτά φύλαξα από τη νεοτητά μου· τι μου λείπει ακόμη; **21** Είπε προς αυτόν ο Ιησούς: Εάν θέλεις να 'σαι τέλειος, πήγαινε, πούλησε τα υπάρχοντά σου και δώσ' τα στους πτωχούς, και θα έχεις θησαυρό στον ουρανό, και αφού έλθεις, ακολούθα με. **22** Ακούγοντας δε ο νεαρός το λόγο, ανα- χώρησε λυπούμενος· γιατί είχε ^{αποκτήματα} πολλά.

23 Και ο Ιησούς είπε προς τους μαθητάς του: Αληθι- νά σας λέγω ότι δύσκολα θα εισέλθει πλούσιος μέσα στη βασιλεία των ουρανών. **24** Και σας ξαναλέγω: Ευκολότε- ρο είναι να περάσει καμήλα απ' την τρύπα μιας βελόνας παρά πλούσιος να μπει ^{εισεέλθῃ} στη βασιλεία του Θεού. **25** Όταν το άκουσαν οι μαθητές του εκπλήττονταν πολύ ^{σφό- δρα}, λέγοντες: Ποιός λοιπόν μπορεί να σωθεί;

26 Κοιτάζοντας κατά πρόσωπο ^{κατάματα} ο Ιησούς, είπε προς αυτούς: Για ^{παρά} τους ανθρώπους αυτό είναι αδύνα- το, για ^{παρά} το Θεό όμως τα πάντα είναι δυνατά.

27 Τότε απαντήσας ^{αποκριθείς} ο Πέτρος, είπε προς αυ-τόν: Δες, εμείς αφήσαμε πάντα και σ' ακολουθήσαμε· τι λοιπόν θα γίνει σε μας;

[18:35] Παρ. 21:13, Κεφ. 6:12, Μαρ. 11:26, Ιακ. 2:13 [19:1] Μαρ. 10:1, Ιωα. 10:40 [19:2] Κφ. 12:15 [19:4] Γεν. 1:27, 5:2, Μαλ. 2:15 [19:5] Γεν. 2:24, Μαρ. 10:5-9, Εφ. 5:31, 1Κο. 6:16, 7:2 [19:7] Δευ. 24:1, Κφ. 5:41 [19:9] Κφ. 5:32, Μαρ. 10:11, Λου. 16:18, 1Κο. 7:10,11 [19:10] Παρ. 21:19 [19:11] 1Κο. 7:2,7,9,17 [19:12] 1Κο. 7:32,34, 9:5,15 [19:13] Μαρ. 10:13, Λου. 18:15 [19:14] Κφ. 18:3 [19:16] Μαρ. 7:17, Λου. 18:18, Λου. 10:15 [19:18] Εξ. 20:13, Δευ. 5:17 [19:19] Κφ. 15:4, Δευ. 19:18, Κφ. 22:39, Ρω. 13:9, Γαλ. 5:14, Ιακ. 2:8 [19:21] Κφ. 6:20, Λου. 12:33, 16:9, Πρ. 2:45, 4:34,35, 1Τι. 6:18,19 [19:23] Κφ. 13:22, Μαρ. 10:24, 1Κο. 1:26, 1Τι. 6:9,10 [19:26] Γεν. 18:14, Ιωβ 42:2, Ιερ. 32:17, Ζαχ. 8:6, Λου. 1:37, 18:27 [19:27] Μαρ. 10:28, Λου. 18:28, Δευ. 33:9, Κφ. 4:20, Λου. 5:11

[18:32] Τότε προσκαλεσάμενος αυτόν... πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφῆκά σοι, ἐπεὶ παρεκάλεσάς με. [18:33] Οὐκ ἔδει καὶ σὲ ἐλεῆσαι... [18:34] ...παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς βασιανισταῖς ἕως οὗ ἀποδῶ πᾶν τὸ ὀφειλόμενον αὐτῷ. [18:35] Οὕτω καὶ ὁ πατὴρ μου ὁ ἐπουράνιος ποιήσει ὑμῖν, ἐὰν μὴ ἀφήτε ἕκαστος τὸ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν τὰ παραπτώματα αὐτῶν. [19:1] Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ...μετήρην ... [19:3] Καὶ προ- σῆλθον αὐτῷ... εἰ ἔξεστιν ἀνθρώπῳ ἀπολύσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν αἰτίαν; [19:4] ...οὐκ ἀνέγνωτε ὅτι ὁ ποιήσας ἀπ' ἀρχῆς ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτοὺς καὶ εἶπεν, [19:5] ἔνεκεν τούτου καταλείψει... κολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν; [19:6] Ὡστε οὐκέτι εἰσὶ δύο... Ὁ οὖν ὁ Θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωρίζετω. [19:7] ...τί οὖν Μωυσὴς ἐνετείλατο δοῦναι βιβλίον ἀποστασίου καὶ ἀπο- λύσαι αὐτήν; [19:8] ...ὅτι Μωυσὴς πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν... ἀπολύσαι τὰς γυναῖκας ὑμῶν· ἀπ' ἀρχῆς δὲ οὐ γέγονεν οὕτω. [19:9] Λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι ἐὰν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ μὴ ἐπὶ πορνείᾳ καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχάται· καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμήσας μοιχάται. [19:10] ...εἰ οὕτως ἐστὶν ἡ αἰτία τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τῆς γυναίκος, οὐ συμφέρει γαμήσαι. [19:11] ...οὐ πάντες χωροῦσι τὸν λόγον τοῦτον, ἀλλ' οἷς δέδοται· [19:12] εἰσὶ γὰρ εὐνούχοι οἵτινες... Ὁ δυνάμενος χωρεῖν χωρεῖτω. [19:13] Τότε προσηνέχθη αὐτῷ παιδία, ἵνα ἐπιθῇ αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ προσεύξηται· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς. [19:14] ...καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ ἐλθεῖν πρὸς με· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν... [19:15] Καὶ ἐπιθῆις τὰς χεῖρας αὐτοῖς ἐπο- ρεύθη ἐκεῖθεν. [19:16] Καὶ ἰδοὺ εἷς προσελθὼν εἶπεν αὐτῷ· διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ἀγαθὸν ποιήσω ἵνα ἔχω... [19:17] ...Εἰ δὲ θέλεις εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν, τήρησον τὰς ἐντολάς. [19:18] ...ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν. [19:20] ...τί ἔτι ὑστερῶ; [19:21] ...καὶ δεῦρο ἀκολουθεῖ μοι. [19:22] Ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος τὸν λόγον ἀπῆλθεν λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων... [19:23] ...ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ... [19:24] ...ὁμῖν, εὐκολώτερόν ἐστι καμῆλον διὰ τρυπήματος ραφίδος διελθεῖν ἢ πλοῦσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν. [19:25] Ἀκούσαντες δὲ ...ἐξεπλήσσοντο σφόδρα λέγοντες... [19:26] Ἐμβλέψας δὲ... παρὰ ἀνθρώποις τοῦτο ἀδύνατόν ἐστι, παρὰ δὲ Θεῷ πάντα δυνατὰ ἐστί. [19:27] ...ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκο- λουθήσαμεν σοι· τί ἄρα ἔσται ἡμῖν; [19:28] ...ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές μοι, ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ... καθίσεσθε καὶ ὑμεῖς ἐπὶ...

28 Ο δε Ιησούς είπε προς αυτούς: Αληθινά σας λέγω ότι σεις που με ακολουθήσατε, στην παλιγγενεσία^{αναδημιουργία του κόσμου}, όταν καθίσει ο Υιός του ανθρώπου πάνω στο θρόνο [της] δόξας του, θα καθίσετε και σεις πάνω σε 12 θρόνους κρίνοντας τις 12 φυλές του Ισραήλ.

29 Και οποιοσδήποτε άφησε ^{κατοικίες} ή αδελφούς ή αδελφές ή πατέρα ή μητέρα ή γυναίκα ή παιδιά ή αγρούς ^{κτήματα} εξαιτίας του ονόματός μου, εκατονταπλάσια θα λάβει και ζωή αιώνια θα κληρονομήσει. **30** Πολλοί όμως πρώτοι θα είναι έσχατοι^{τελευταίοι} και έσχατοι^{τελευταίοι} πρώτοι.

20 [Κ] ΔΙΟΤΙ Η ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΤΩΝ ΟΥΡΑΝΩΝ ΕΙΝΑΙ ΟΜΟΙΑ με άνθρωπο οικοδεσπότη, ο οποίος βγήκε έξω^{εξήλθεν} νωρίς [άμα] το πρωί για να μισθώσει εργάτες για τον αμπελώνα του.

2 Και αφού συμφώνησε με τους εργάτες για ένα δηνάριο τους έστειλε στον αμπελώνα του. **3** Βγαίνοντας έξω και την 3^η ώρα^(9 πμ), είδε άλλους να στέκονται στην αγορά άνεργοι^{αργούς}, **4** και σε εκείνους είπε: Πηγαίνετε και σεις στον αμπελώνα, και ό,τι είναι δίκαιο θα σας δώσω. Και εκείνοι πήγαν. **5** Πάλι αφού βγήκε έξω* [περίπου] την 6^η (12 μμ) και 9^η (3 μμ) ώρα, έκανε το ίδιο^{ωσαύτως}. **6** Περί δε την 11^η ώρα (5 μμ) αφού βγήκε έξω* βρήκε άλλους να στέκονται άνεργοι, και του; είπε: Γιατί στέκεστε εδώ όλη την ημέρα αργοί*; **7** Λέγουν προς αυτόν: Διότι κανείς δεν μας μίσθωσε. Λέγει προς αυτούς: Πηγαίνετε και σεις στον αμπελώνα, [[και ό,τι είναι δίκαιο θα λάβετε]]. **8** Αφού δε βράδιασε^{έγεινεν εσπέρα}, λέγει ο κύριος του αμπελώνα προς τον επιστάτη του:

Κάλεσε τους εργάτες, [και] πλήρωσε^{απόδος} σε αυτούς τον μισθό, αρχίζοντας από τους τελευταίους^{εσχάτων} μέχρι τους πρώτους. **9** Κι όταν ήρθαν οι περί την 11^η ώρα^{μισθωθέντες στις 5 μμ}, έλαβαν ανά [ένα] δηνάριο (μεροκάματο). **10** Και όταν ήρθαν δε οι πρώτοι, νόμισαν ότι θα λάβουν περισσότερα, έλαβαν όμως κι αυτοί ανά [ένα] δηνάριο*. **11** Μόλις το έλαβαν γόγγυζαν κατά του οικοδεσπότη, **12** λέγοντες [ότι], Αυτοί οι τελευταίοι μία ώρα εργάσθηκαν, και έκαμες αυτούς ίσους με μας, οι οποίοι βαστάσαμε το βάρος της ημέρας και τον καύσωνα.

13 Αυτός δε απαντώντας είπε σε έναν από αυτούς: Φίλε, δεν σε αδικώ· δεν συμφώνησες ένα δηνάριο* μαζί μου; **14** λάβε το δικό σου και πήγαινε· [Εγώ] θέλω να

δώσω σε αυτόν τον τελευταίο* όπως και σε σένα. **15** Η δεν έχω την εξουσία^{δικαιώμα} να κάνω ό,τι θέλω στα δικά μου; ή το μάτι σου είναι πονηρό διότι εγώ είμαι αγαθός; **16** Έτσι θα 'ναι οι τελευταίοι^{έσχατοι} πρώτοι και οι πρώτοι έσχατοι*. [[διότι πολλοί είναι οι ^{προσ}κεκλημένοι, λίγοι δε [οι] εκλεκτοί.]]

17 Και ανεβαίνοντας ο Ιησούς στα Ιεροσόλυμα, παρέλαβε τους δώδεκα μαθητές ιδιαίτερος στο δρόμο και είπε προς αυτούς: **18** Δείτε^{ιδού}, αναβαίνουμε στα^{εις} Ιεροσόλυμα, και ο Υιός του ανθρώπου θα παραδοθεί στους αρχιερείς και γραμματείς και θα τον καταδικάσουν σε θάνατο, **19** και θα τον παραδώσουν στα έθνη για να περιπαίζουν και μαστιγώσουν και σταυρώσουν, και την 3^η ημέρα θα αναστηθεί.

20 Τότε προσήλθε προς αυτόν η μητέρα των γιων [του] Ζεβεδαίου μαζί με τους γιους της, προσκυνώντας και ζητώντας κάτι απ' αυτόν. **21** Ο δε είπε προς αυτή: Τι θέλεις; Λέγει προς αυτόν: Πες να καθήσουν αυτοί οι δύο γιοι μου ο ένας στα δεξιά σου και ο ένας στα αριστερά σου στη βασιλεία σου.

22 Απαντώντας δε ο Ιησούς είπε: Δεν ξέρετε τι ζητάτε. Μπορείτε^{δύνασθε} να πιείτε το ποτήριο, το οποίο εγώ πρόκειται^{μέλλω} να πλώ, [[και να βαπτισθείτε το βάπτισμα, το οποίο εγώ βαπτίζομαι;]] Λέγουν προς αυτόν: Μπορούμε^{δυνάμεθα}. **23** Και λέγει προς αυτούς: Το μεν ποτήρι μου θα πιείτε; [[και το βάπτισμα που εγώ βαπτίζομαι θα βαπτισθείτε;]] το να καθήσετε όμως στα δεξιά μου ή στα αριστερά μου δεν ανήκει σε μένα^{είναι εμού} να δώσω, εμμή σε όσους είναι ετοιμασμένο από τον Πατέρα μου.

24 Και ακούσαντες οι δέκα αγανάκτησαν με^{περί} τα δύο αδέρφια. **25** Ο δε Ιησούς αφού ^{προσ}κάλεσε αυτούς, είπε: Ξέρετε ότι οι άρχοντες των εθνών κατακυριεύουν αυτά και οι μεγάλοι κατεξουσιάζουν αυτά. **26** Δεν θα είναι όμως έτσι αναμεσά σας, αλλά όποιος θέλει να γίνει μέγας μεταξύ σας, ας είναι υπηρέτης^{διάκονος} σας, **27** και όποιος θέλει να είναι πρώτος αναμεσά σας, ας είναι δούλος σας. **28** καθώς ο Υιός του ανθρώπου δεν ήρθε για να υπηρετηθεί, αλλά για να υπηρετήσει^{διακονήσει} και να δώσει τη ζωή του λύτρο (απελευθέρωσης) αντί πολλών^{για} χάρι σε πολλούς.

29 Και ενώ εξερχόνταν από [την] Ιεριχώ, ακολούθησε αυτόν όχλος πολύς. **30** Και να^{ιδού}, δύο τυφλοί που

[19:28] Κφ. 20:21, Λου. 22:28-30, 1Κο. 6:2,3, Απ. 2:26 [19:29] Μαρ. 10:29,30, Λου. 18:29,30 [19:30] Κφ. 20:16, 21:31,32, Μαρ. 10: 31, Λου. 13:30 [20:15] Ρω. 9:21, Δευ. 15:9, Παρ. 23:6, Κφ. 6:23 [20:16] Κφ. 19:30, Κφ. 22:24 [20:17] Μαρ. 10:32, Λου. 18:31, Ιωα. 12:12 [20:18] Κφ. 16:21 [20:19] Κφ. 27:2, Μαρ. 15:1,16 κτλ, Λου. 23:1, Ιωα. 18:28, κτλ, Πρ. 3:13 [20:20] Μαρ. 10:35, Κφ. 4:21 [20:21] Κφ. 19:28 [20:22] Κφ. 26:39,42, Μαρ. 14:36, Λου. 22:42, Ιωα. 18:11, Λου. 12:50 [20:23] Πρ. 12:2, Ρω. 8:17, 2Κο. 1:7, Απ. 1:9, Κφ. 25:34 [20:24] Μαρ. 10:41, Λου. 22:24,25 [20:26] 1Πε. 5:3, Κφ. 23: 11, Μαρ. 9:35, 10:43 [20:27] Κφ. 18:4 [2028] Ιωα. 13:4, Φίλιπ. 2:7, Λου. 22: 27, Ιωα. 13:14, Ησ. 53:10,11, Δαν. 9:24,26, Ιωα. 11:51,52, 1Τι. 2:6, Τιτ. 2:14, 1Πε. 1:19, Κφ. 26:28, Ρω. 5:15,19, Εβ. 9:28 [20:29] Μαρ. 10:46, Λου. 18:35 [20:30] Κφ. 9:27

[19:29] Καί πᾶς ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν ἢ... ἢ ἀγρούς ἔνεκεν τοῦ ὀνόματός μου, ἑκατονταπλάσιονα λήψεται... [19:30] Πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι καὶ ἔσχατοι πρῶτοι. [20:1] ...ὅστις ἐξῆλθεν ἅμα πρῶτῃ μισθώσασθαι... [20:2] καὶ συμφωνήσας μετὰ τῶν ἐργατῶν ἐκ δηναρίου τὴν ἡμέραν ἀπέστειλεν αὐτούς... [20:3] ...εἶδεν ἄλλους ἐστῶτας ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀργούς, [20:4] καὶ ἐκεῖνοις εἶπεν· ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς... καὶ ὁ ἐὰν ᾗ δίκαιον δώσω ὑμῖν. οἱ δὲ ἀπῆλθον. [20:5] Πάλιν ἐξελθὼν... ἐποίησεν ὡσαύτως. [20:6] Περί δὲ... εὗρεν ἄλλους ἐστῶτας ἀργούς... τί ὥδε ἐστήκατε ὅλην τὴν ἡμέραν ἀργοί; [20:7] ...ὅτι οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμισθώσατο... καὶ ὁ ἐὰν ᾗ δίκαιον λήψεσθε. [20:8] Ὁψίας δὲ γενομένης... τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ... καὶ ἀπόδος αὐτοῖς τὸν μισθόν, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἕως τῶν πρώτων. [20:10] Ὁ Ἐλθόντες δὲ οἱ πρῶτοι ἐνόμισαν ὅτι πλεονάζονα λήψονται... [20:11] Λαβόντες δὲ ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότη [20:12] ...οἱ ἔσχατοι μίαν ὥραν ἐποίησαν, καὶ ἴσους ἡμῖν αὐτοῖς ἐποίησαν τοῖς βαστάσαις τὸ βάρος τῆς ἡμέρας καὶ τὸν καύσωνα. [20:13] ...ἐνὶ αὐτῶν· ἐταῖρε... [20:14] Ἄρον τὸ σὸν καὶ ὑπάγε· θέλω δὲ τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ δοῦναι ὥς καὶ σοί· [20:15] ἢ οὐκ ἔξεστὶ μοι ποιῆσαι ὁ θέλω ἐν τοῖς ἐμοῖς... [20:16] Οὕτως ἔσονται οἱ ἔσχατοι πρῶτοι καὶ οἱ πρῶτοι ἔσχατοι· πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί. [20:17] Καὶ ἀναβαίνων... κατ' ἰδίαν ἐν τῇ ὁδῷ καὶ εἶπεν αὐτοῖς. [20:18] Ἴδου... κατακρινούσιν αὐτὸν θανάτῳ, [20:19] ...τοῖς ἔθνεσιν εἰς τὸ ἐμπαῖξαι... [20:20-22] Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· οὐκ οἴδατε τί αἰτέισθε... [20:23] Καὶ λέγει αὐτοῖς· τὸ μὲν ποτήριόν μου πίεσθε, καὶ τὸ βάπτισμα δὲ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆσεσθε· τὸ δὲ καθίσει ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ ἐωνύμων μου οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου. [20:25] ... οἴδατε ὅτι οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. [20:26] Οὐχ οὕτως ἔσται ἐν ὑμῖν, ἀλλ' ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι, ἔσται ὑμῶν διάκονος, [20:27] καὶ ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔσται ὑμῶν δούλος [20:28] ὥσπερ... οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν. [20:29] Καὶ ἐκπορευομένων αὐτῶν...

καθόταν δίπλα στο δρόμο^{παρά την οδόν}, μόλις άκουσαν ότι ο Ιησούς περνά^{διαβαίνει}, κραύγασαν λέγοντες: *Ελέησε μας, Κύριε, γιε του Δαβίδ.* **31** Ο δε όχλος επέπληξε^(μάλωσε αυστηρά) αυτούς για να σωπάσουν· αλλά εκείνοι έκραζαν δυνα-τότερα, λέγοντες: *Ελέησέ μας, Κύριε, γιε του Δαβίδ.*

32 Και στάθηκε ο Ιησούς, [και] τους φώναξε και είπε: *Τι θέλετε να σας κάνω;* **33** Είπαν προς αυτόν: *Κύριε, ν' ανοιχτούν τα μάτια^{οι οφθαλμοί} μας.* **34** Και ο Ιησούς τους σπλαχνίσθηκε και άγγιξε τα μάτια* τους· και αμέ-σως^{ευθύς} είδαν^{ανέβλεψαν} με τα μάτια* τους, και ακολούθη-σαν αυτόν.

21 [ΚΑ] ΚΑΙ ΟΤΑΝ ΠΛΗΣΙΑΣΑΝ ΣΤΑ ΙΕΡΟΣΟ-ΛΥΜΑ και ήλθαν στη Βηθφαγή προς το όρος-βουνό των Ελαιών, τότε ο Ιησούς^{απέστειλε} δύο μαθητές, **2** λέγοντας προς αυτούς: *Πηγαίνετε στο χωριό^{κώμη} απέναντι σας, κι αμέσως θα βρείτε μια γαϊδούρα^{ονόν} δεμένη και μαζί της ένα πουλάρι· λύστε και φέрте τα σε μένα.* **3** Και εάν κάποιος σας πεί κάτι, θα πείτε ότι ο Κύριος τα χρειάζεται· [και] αμέσως θα τα αποστείλει. **4** Όλο αυτό δε έγινε για να^{εκπληρωθεί} το ειπωθέν^{ρηθέν} διά του προ-φήτη, που έλεγε· **5** *Πέστε στη θυγατέρα Σιών, Δεσ^{ιδού}, ο βασιλιάς σου έρχεται προς εσέ, πράος και καθισμένος πάνω σε γαϊδούρι* και (ναι) σε πουλάρι γιο^{γέννημα} υπο-ζυγίου^(ζώου που μπήκε σε ζυγό).*

6 Οι μαθητές λοιπόν^{δε} πορεύθηκαν και έκαναν όπως πρόσταξε αυτούς ο Ιησούς, **7** έφεραν [δε] τη γαϊ-δούρα* και το πουλαράκι, και έβαλαν πάνω τους τα ρούχα τους και [αυτόν] τον κάθισαν πάνω σε αυτά (τα ρούχα). **8** Ο δε περισσότεροι από τον όχλο έστρωσε τα ρούχα τους στο δρόμο^{εις την οδόν}, άλλοι δε έκοβαν κλα-διά από τα δέντρα και έστρωναν στο δρόμο^{εις την οδόν}. **9** Οι δε όχλοι που προπορεύονταν και αυτοί που ακολου-θούσαν έκραζαν, λέγοντες: *Ωσαννά^{Σώσε τώρα} υιέ του Δα-βίδ· ευλογημένος ο ερχόμενος στο όνομα [του] Κυρίου, Ωσαννά* στα ουράνια^{εν τοις υψίστοις}.*

10 Και όταν μπήκε^{εισήλθεν} στα Ιεροσόλυμα, σείσθηκε όλη η πόλη, λέγουσα: *Ποιός είναι αυτός;* **11** Οι δε όχλοι έλεγαν: *Αυτός είναι Ιησούς ο προφήτης ο από Ναζαρέτ της Γαλιλαίας.* **12** Και εισήλθε ο Ιησούς στο ιερό του Θεού και έβγαλε έξω όλους τους πωλούντες κι αγορά-ζοντες μέσα^{εν} στο ιερό, και τα τραπέζια των αργυραμοι-βών ανέτρεψε και επίσης τα καθίσματα αυτών που που-

λούσαν τα περιστέρια, **13** και λέγει προς αυτούς: *Είναι γραμμένο: Ο οίκος μου, οίκος προσευχής θα ονομάζε-ται, εσείς^{υμείς} δε κάνατε αυτόν σπήλαιο ληστών.*

14 Και προσήλθαν εις αυτόν τυφλοί και χωλοί^{κουτοί} μέσα^{εν} τω ιερό και θεράπευσε αυτούς. **15** Και όταν δε είδαν οι αρχιερείς και οι γραμματείς τα θαυμάσια, τα οποία έκανε, και τα παιδιά που έκραζαν στο ιερό και έλεγαν: *Ωσαννά* στο γιο Δαβίδ*, αγανάκτησαν **16** και είπαν προς αυτόν: *Ακούς τι λένουν αυτοί;*

Ο δε Ιησούς είπε προς αυτούς: *Ναι· ποτέ [όμως] δεν αναγνώσατε^{διαβάσατε} ότι, από στόμα νηπίων και [βρεφών] που θηλάζουν ετοιμάσες αίνεση^{ύμνο/αίνο};*

17 Και αφήνοντας αυτούς, βγήκε έξω από την πόλη στην Βηθανία και διανυκτέρευσε εκεί. **18** Όταν δε το πρωί επέστρεφε στην πόλη, πείνασε· **19** και βλέποντας μία συκιά πάνω στο δρόμο^{επί της οδοῦ}, ήρθε προς^{επ'} αυτή και δεν βρήκε τίποτα (φαγώσιμο) πάνω της παρά μο-νάχα φύλλα, και λέγει προς αυτή: *Να μη βγει^{γίνει} πλέον από σένα καρπός στον αιώνα.* Και αμέσως^{παρευθύς} ξερά-θηκε η συκιά. **20** Και βλέποντας οι μαθητές, θαύμασαν λέγοντες: *Πως αμέσως* ξεράθηκε η συκιά;* **21** Απαντώ-ντας δε ο Ιησούς είπε προς αυτούς: *Αληθινά σας λέγω, εάν έχετε πίστη και δεν διστάσετε^{αμφιβάλλετε}, όχι μόνο αυτό [που συνέβη] στη συκιά θα κάμετε, αλλά και σε αυτό το βουνό^{όρος} αν πείτε: Σήκω και πέσε στη θάλασσα, θα γίνει· **22** και πάντα όσα αν ζητήσετε στην προσευχή, έχοντες πίστη, θα λάβετε.*

23 Και όταν ήλθαν στο ιερό^{Ναό}, προσήλθαν προς αυτόν, ενώ δίδασκε, οι αρχιερείς και οι πρεσβύτεροι του λαού, λέγοντες: *Με ποιά εξουσία κάνεις^{πράτεις} αυτά, και ποιος σου έδωσε αυτή την εξουσία;* **24** Απαντώντας δε ο Ιησούς, είπε προς αυτούς: *Θα σας ρωτήσω και εγώ ένα λόγο, τον οποίο εάν μου πείτε και εγώ θα σας πω με ποιά εξουσία πράτω* αυτά· **25** το βάπτισμα του Ιωάν-νου αδό που ήταν, από τον ουρανό ή από ανθρώπους; Και εκείνοι συλλογίζονταν μέσα τους λέγοντες: Εάν πούμε, Από τον ουρανό, θα πεί προς εμάς, Γιατί λοιπόν δεν πιστεύσατε σε αυτόν· **26** εάν δε πούμε, Από ανθρώ-πους, φοβόμαστε τον όχλο· διότι όλοι έχουν τον Ιωάν-νη σαν^{ως} προφήτη.* **27** Και απαντώντας προς τον Ιησού, είπαν: *Δεν ξέρουμε.* Και αυτός είπε προς αυτούς: *Ούτε εγώ σας λέγω με ποιά εξουσία πράτω αυτά.*

[21:1] Μαρ. 11:1, Λου. 19:29 [21:2] Ζαχ. 14:4 [21:3] Ησ. 62:11, Ζαχ. 9:9, Ιωα. 12:15 [21:4] Μαρ. 11:4 [21:5] 2 Βα. 9:13 [21:6] Λευ. 23:40, Ιωα. 12:13 [21:7] Ψαλ. 118:25 [21:8] Ψλ. 118:26, Κεφ. 23:39 [21:9] Μαρ. 11:15, Λου. 19:45, Ιωα. 2:13,15 [21:10] Κεφ. 2:23, Λου. 7:16, Ιωα. 6:14, 7:40, 9:17 [21:11] Μαρ. 11:11, Λου. 19:45, Ιωα. 2:15 [21:12] Λευ. 14:25 [21:13] Ησ. 56:7 [21:14] Ιερ. 7:11, Μαρ. 11:17, Λου. 19:46 [21:15] Ψλ. 8:2 [21:16] Μαρ. 11:11, Ιωα. 11:18 [21:17] Μαρ. 11:12 [21:18] Μαρ. 11:13 [21:19] Μαρ. 11:20 [21:20] Κεφ. 17:20, Λου. 16:6 [21:21] Ιακ. 1:6 [21:22] 1 Κο. 13:2 [21:23] Κεφ. 7:7, Μαρ. 11:24, Λου. 11:9, Ιακ. 5:16, 1 Ιωα. 3:22, 5:14 [21:24] Μαρ. 11:27, Λου. 20:1 [21:25] Εξ. 2:14, Πρ. 4:7, 7:27 [21:1] Κεφ. 14:5, Μαρ. 6:20, Λου. 20:6

[20:30] ...ελέησον ήμās, Κύριε, υιός Δαυίδ. [20:31] Ο δε όχλος έπετίμησεν ... [20:32-34] Σπλαγχνισθείς δε ό Ιησούς ήψατο τών όφθαλμών αυτών, και ευθέως ανέβλεψαν αυτών οι όφθαλμοί... [21:1] Και ότε ήγγισαν... [21:2] πορεύητε εις την κώμην την άπέναντι ύμών, και ευθέως ευρήσετε όνον δεδεμένην και πώλον μετ' αυτής· λύσαντες αγάγετέ μοι. [21:3] ...ερείτε ότι ό Κύριος αυτών χρειάν έχει· ευθέως δε άποστέλλει αυτούς. [21:4] Τοῦτο δε όλον γέγονεν ίνα πληρωθῇ... [21:5] είπατε τῇ θυγατρὶ Σιών... έρχεται σοι πραῦς και επιβεβηκώς επί όνον και πώλον υιόν υποζυγίου. [21:6] Πορευθέντες δε οι μαθηταί και ποιήσαντες... [21:7] ήγαγον την όνον και τον πώλον, και επέθηκαν επάνω αυτών τα ιμάτια αυτών... [21:8] Ο δε πλείστος όχλος έστρωσαν έαυτών τα ιμάτια εν τῇ δόδῳ... και έστρώννουν εν τῇ δόδῳ. [21:9] Οι δε όχλοι οι προάγοντες και οι ακολουθοῦντες έκραζον λέγοντες· ωσαννά τῷ υιῷ Δαυίδ... ωσαννά εν τοις υψίστοις. [21:10] ...εείσθη πασα ή πόλις λέγουσα· τίς εστιν οὔτος; [21:12] Και ... τās τραπέζας τών κολλυβιστῶν κατέστρεψε και τās καθέδρας τών πωλούντων τās περιστεράς, [21:13] ...γέγραπται, ό οίκός μου οίκος προσευχής κληθήσεται· υμείς δε αυτόν έποιήσατε σπήλαιον ληστών. [21:14] Και προσήλθον αυτῷ ... [21:15] Ίδόντες δε... τὰ θαυμάσια α̅ έποίησε και τούς παιδας κράζοντας εν τῷ ιερῷ... ήγανάκτησαν [21:16] και είπον αυτῷ· ακούεις τί οὔτοι λέγουσιν; ... ναί· οὔδέποτε άνέγγυντε ότι ... κατηρτίσω αἶνον; [21:17] και καταλιπών αυτούς έξῆλθεν έξω τῆς πόλεως... και ηὔλισθη εκεί. [21:18] Πρωίως δε επανάγων... [21:19] ...επί τῆς οδοῦ ήλθεν επ' αυτήν ...μηκέτι έκ σου καρπός γέννηται εις τον αἶωνα. Και έξηράνθη παραχρήμα ή συκῇ. [21:20] Και ιδόντες ... πῶς παραχρήμα έξηράνθη ή συκῇ; [21:21] ...άμην λέγω ύμίν... και μη διακριθῇτε, οὔ μόνον τὸ τῆς συκῆς ποιήσετε, αλλά καν τῷ δρει τούτῳ είπητε, αρθῇτι και βλήθῃτι εις την θάλασσαν, γενήσεται [21:22] και πάντα όσα εάν αίτήσῃτε εν τῇ προσευχῇ πιστεύοντες, λήψετε. [21:23] Και έλθόντι αυτῷ εις τὸ ιερόν προσήλθον αυτῷ διδάσκοντι... [21:24] ...ερωτήσω ύμās καγῶ λόγον ένα, όν εάν είπητέ μοι, καγῶ ύμίν έρῶ εν ποιά εξουσία ταῦτα ποιῶ. [21:25] ...πόθεν ήν... εάν είπωμεν... ερεί ήμίν, διατί οὔν οὔκ έπιστεύσατε αυτῷ; [21:26] εάν δε είπωμεν... πάντες γάρ έχουσι... [21:27] ...οὔκ οἶδαμεν...

28 Αλλά τι νομίζετε^{σας φαίνεται;} [Κάποιος] άνθρωπος είχε δύο γιούς, και ερχόμενος προς τον πρώτο είπε: Παιδί μου, πήγαινε σήμερα να εργαστείς στον αμπελώνα μου. **29** Αυτός δε απαντώντας είπε: Δεν θέλω· ύστερα όμως αφού μεταμελήθηκε^(άλλαξε γνώμη) πήγε. **30** Και ερχόμενος προς το δεύτερο είπε το ίδιο. Και εκείνος απαντώντας είπε: Εγώ [πάω], κύριε· και δεν πήγε.

31 Ποιός από τους δύο έκανε το θέλημα του πατέρα; Είπαν προς αυτόν: Ο πρώτος. Λέγει προς αυτούς ο Ιησούς: Αληθινά σας λέγω ότι οι τελώνες και οι πόρνες προηγούνται από σας στη βασιλεία του Θεού. **32** Επειδή ήλθε προς εσάς [ο] Ιωάννης (βαδίζοντας) στο δρόμο της δικαιοσύνης^{εν οδώ δικαιοσύνης}, και δεν πιστεύσατε σε αυτόν· οι τελώνες όμως^{δε} και οι πόρνες πίστευσαν σε αυτόν· εσείς δε μολονότι το είδατε δεν μεταμεληθήκατε έπειτα, ώστε να πιστέψετε σε αυτόν.

33 Άλλη παραβολή ακούστε: Ήταν κάποιος άνθρωπος οικοδεσπότης, ο οποίος φύτεψε αμπελώνα και έβαλε γύρω σε αυτόν^{περιέβαλεν} φράχτη^{φραγμόν} και έσκαψε μέσα σε αυτόν πατητήρι^{ληνόν} και οικοδόμησε πύργο, και μίσθωσε αυτόν [σε] γεωργούς και αναχώρησε σε άλλη χώρα^{απεδήμησεν}. **34** Όταν δε πλησίασε η εποχή των καρπών, ^{απέστειλε} τους δούλους αυτού στους γεωργούς για να λάβουν τους καρπούς του.

35 Και αφού έπιασαν οι γεωργοί τους δούλους αυτού, άλλον μεν έδειραν, άλλον δε σκότωσαν, άλλον δε λιθοβόλησαν. **36** Πάλι απέστειλε άλλους δούλους περισσότερους από τους πρώτους^{πλειότερους των πρώτων}, και έκαμαν σε αυτούς τα ίδια.

37 Ύστερα δε ^{απέστειλε} προς αυτούς τον γιο του λέγοντας: Θα ντραπούν το γιο μου. **38** Αλλά οι γεωργοί, αφού είδαν το γιο, είπαν ο ένας στον άλλο^{προς αλλήλους}: Αυτός είναι ο κληρονόμος· ελάτε, ας σκοτώσουμε αυτόν και ας αποκτήσουμε την κληρονομιά του. **39** Και αφού έπιασαν αυτόν, τον έβγαλαν έξω από τον αμπελώνα και τον σκότωσαν.

40 Όταν λοιπόν έλθει ο κύριος του αμπελώνα, τι θα κάνει στους γεωργούς εκείνους; **41** Λέγουν προς αυτόν: Τους κακούς κακώς θα τους απολέσει^{αφανίσει}, και τον αμπελώνα θα μισθώσει σε άλλους γεωργούς, οι οποίοι θα αποδώσουν σε αυτόν τους καρπούς στους καιρούς τους.

42 Λέγει προς αυτούς ο Ιησούς: Ποτέ δεν διαβάσατε^{ανεγνώσατε} μέσα στις Γραφές ότι: **Ο λίθος^{πέτρα}, τον οποίο αποδοκίμασαν οι οικοδομούντες, αυτός έγινε κεφαλή γωνίας^{ακρογωνιαίος}. από^{παρά} Κυρίου έγινε αυτή και είναι θαυμαστή στα μάτια μας;**

43 Γι' αυτό σας λέγω ότι θ' αφαιρεθεί από σας η βασιλεία του Θεού και θα δοθεί σε έθνος που παράγει τους καρπούς της· **44** και όποιος πέσει πάνω σ' αυτόν το λίθο θα συντριφτεί· σε όποιον δε πέσει επάνω, θα τον κατασυντρίψει. **45** Και ακούσαντες οι αρχιερείς κι οι Φαρισαίοι τις παραβολές του, ενόησαν ότι γι' αυτούς μιλάει **46** και ζητούσαν να τον πιάσουν, φοβήθηκαν (όμως) τους όχλους, επειδή τον είχαν σαν προφήτη.

22 [ΚΒ] ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΩΝΤΑΣ Ο ΙΗΣΟΥΣ ΠΑΛΙ ΕΙΠΕ ΣΕ ΑΥΤΟΥΣ με^{δια} παραβολές, λέγοντας: **2** Ομοιώθηκε η βασιλεία των ουρανών με άνθρωπο βασιλιά, ο οποίος έκανε γάμους στο γιο του· **3** και απέστειλε τους δούλους του να καλέσουν τους προσκαλεσμένους στους γάμους, και δεν ήθελαν να 'ρθουν.

4 Πάλι απέστειλε άλλους δούλους, λέγοντας: Πείτε στους προσκαλεσμένους· Δέστε, το γεύμα μου ετοιμάσα, οι ταύροι μου και τα θρεπτά [είναι] σφαγμένα και όλα [είναι] έτοιμα· ελάτε στους γάμους. **5** Εκείνοι όμως αδιαφόρησαν^{αμελήσαντες} (και) αναχώρησαν^{απήλθον}, ο μεν στον αγρό του, ο δε στο εμπόριό του· **6** οι δε ^{υπό}λοιποί αφού έπιασαν τους δούλους, τους έβρισαν και σκότωσαν^{εφόνευσαν}. **7** Μόλις το άκουσε ο βασιλιάς οργίσθηκε, και ^{απο}στέλλοντας τα στρατεύματα του απώλεσε τους φονιάδες εκείνους και την πόλη τους κατέκαψε.

8 Τότε λέγει προς τους δούλους του· Ο μεν γάμος είναι έτοιμος, οι δε προσκεκλημένοι δεν ήταν άξιοι· **9** πηγαίνετε λοιπόν στα σταυροδρόμια, και όσους αν βρείτε καλέστε στους γάμους.

10 Και βγαίνοντας έξω οι δούλοι εκείνοι στους δρόμους, ^{μάζεψαν} όλους όσους βρήκαν, και κακούς και καλούς· και γέμισε ο γάμος [από] πλαγιασμένους στα ανάκλιντρα^{ανακλιμένων}. **11** Ερχόμενος δε μέσα ο βασιλιάς για να ^{επι}θεωρήσει τους ανακλιμένους*, είδε εκεί άνθρωπο που δεν ήταν ντυμένος με ένδυμα γάμου, **12** και λέγει προς αυτόν: Φίλε, πως μπήκες εδώ μέσα μη έχοντας ένδυμα γάμου; Ο δε αποστομώθηκε^{βουβάθηκε}.

[21:31] Λου. 7:29,50 [21:32] Κφ. 3:1, κτλ, Λου. 3:12,13 [21:33] Ψλ. 80:9, Α.Α., 8:11, Ησ. 5:1, Ιερ. 2:21, Μαρ. 2:1, Λου. 20:9, Κφ. 25:14,15 [21:34] Α.Α. 8:11,12 [21:35] 2Χρ. 24:21,36:16, Νεε. 9:26, Κεφ. 5:12, 23:34,37, Πρ. 7:52, 1 Θε. 2:15, Εβ.11:36,37 [21:38] Ψλ. 2:8, Εβ. 1:2, Ψλ. 2:2, Κφ. 26:3, 27:1, Ιωα. 11:53, Πρ. 4:27 [21:39] Κφ. 26:50 κτλ, Μαρ. 14:36, κτλ, Λου. 22:54, κτλ, Ιωα. 18:12, κτλ, Πρ. 2:23 [21:41] Λου. 20:16, Λου. 21:24, Εβ. 2:3, Πρ. 13:46, 15:7, 18:6, 28:28, Ρω. 9:11 [21:42] Ψλ. 118:22, Ησ. 28:16, Μαρ. 12:10, Λου. 20:17, Πρ. 4:11, Εφ. 2:20, 1 Πε. 2:6,7 [21:43] Κφ. 8:12 [21:44] Ησ. 8:14,15, Ζαχ.12:3, Λου. 20:18, Ρω. 9:33, 1Πε. 2:8, Ησ. 60:12, Δαν. 2:44 [21:46] six. 11, Λου. 7:16, Ιωα. 6:40 [22:1] Λου. 14:16, Απ. 19:7,9 [22:4] Παρ. 9:2 [22:7] Δαν. 9: 26, Λου. 19:27 [22:8] Κφ. 10:11,13, Πρ. 13:46 [22:10] Κφ. 13:38,47 [22:11] 2Κο. 5:3, Εφ. 4:24, Κολ. 3:10,12, Απ. 3:4, 16:15, 19:8 [22:13] Κφ. 8:12

[21:28] Τι δὲ ὑμῖν δοκεῖ; ...καὶ προσελθὼν τῷ πρώτῳ εἶπε· τέκνον... [21:29] ...οὐ θέλω· ὕστερον δὲ μεταμεληθεὶς ἀπήλθε. [21:30] Καὶ προσελθὼν τῷ δευτέρῳ εἶπεν ὡσαύτως... καὶ οὐκ ἀπήλθε. [21:31] Τίς ἐκ τῶν δύο ἐποίησε... ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οἱ τελῶναί καὶ αἱ πόρναι προάγουσιν ὑμᾶς... [21:32] ...ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης, καὶ οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ... ἰδόντες οὐ μετεμελήθητε ὕστερον τοῦ πιστεῦσαι αὐτῷ. [21:33] ...καὶ φραγμόν αὐτῷ περιέβηκε καὶ ὠρυξεν ἐν αὐτῷ ληνὸν καὶ ὠκοδόμησε πύργον, καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωργοῖς καὶ ἀπεδήμησεν. [21:34] Ὅτε δὲ ἤγγισεν ... [21:35] ...ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἀπέκτειναν, ὃν... [21:36] ...πλείονας τῶν πρώτων, καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὡσαύτως. [21:37] ...ἐντραπήσουσαν τὸν υἱὸν μου. [21:38] ...εἶπον ἐν ἑαυτοῖς· οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτὸν καὶ κατὰσχωμεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. [21:39] Καὶ λαβόντες αὐτὸν ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελώνος, καὶ ἀπέκτειναν. [21:40] ...τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις; [21:41] ...ἐκδώσεται ἄλλοις γεωργοῖς... [21:42] ...ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν; [21:43] Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν ὅτι ἀρρήσεται ἀφ' ὑμῶν... καὶ δοθήσεται ἔθνη ποιῶντι τοὺς καρποὺς αὐτῆς. [21:44] καὶ ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸν λίθον τοῦτον συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ, λικμήσει αὐτόν. [21:45] ...ἔγνωσαν ὅτι περὶ αὐτῶν λέγει· [21:46] καὶ ζητοῦντες αὐτὸν κρατῆσαι ἐφοβήθησαν... [22:1] ...καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς γάμους, καὶ οὐκ ᾔθελον ἔλθειν. [22:4] ...εἶπατε τοῖς κεκλημένοις· ἰδοὺ τὸ ἄριστόν μου ἡτοίμασα, οἱ ταῦροί μου καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα... δεῦτε εἰς τοὺς γάμους. [22:5] Οἱ δὲ ἀμελήσαντες ἀπήλθον... τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ. [22:6] οἱ δὲ λοιποὶ κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ ὕβρισαν καὶ ἀπέκτειναν. [22:7] ...ἀπώλεσε τοὺς φονεῖς ἐκείνους καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέπρησε. [22:8] ...ἔστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι. [22:9] πορεύεσθε οὖν ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν... [22:10] ...εἰς τὰς ὁδοὺς συνήγαγον πάντας ὅσους εὗρον, πονηροὺς τε καὶ ἀγαθοὺς· καὶ ἐπλήσθη ὁ γάμος ἀνακειμένων. [22:11] Εἰσελθὼν δὲ ...θεάσασθαι τοὺς ἀνακειμένους... οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου [22:12] ...ᾧδε...; ὁ δὲ ἐφίμωθη. [22:13] Τότε εἶπεν ὁ βασιλεὺς τοῖς διακόνους·

13 Τότε είπε ο βασιλιάς προς τους υπηρέτες: Αφού τον δέσετε χειροπόδαρα, σηκώστε τον και ρίξτε στο σκοτάδι το εξώτερο· εκεί θα 'ναι το κλάμα^{κλαυθμός} κι ο τριγμός των δοντιών. **14** Γιατί πολλοί οι καλεσμένοι, λίγοι δε οι εκλεκτοί.

15 Τότε πήγαν οι Φαρισαίοι [και] έκαναν συμβούλιο πως να τον παγιδεύσουν με λόγο. **16** Και αποστέλλουν προς αυτόν τους μαθητές τους με τους Ηρωδιανούς, λέγοντες: Δάσκαλε, ξέρουμε ότι είσαι φιλαλήθης και διδάσκεις το δρόμο του Θεού με αλήθεια και δεν σε νοιάζει^{μέλει} τι θα πει ο καθένας^{περί ουδενός}. διότι δεν αποβλέπεις σε πρόσωπο ανθρώπων. **17** πες μας λοιπόν: Τι νομίζεις^{σοι φαίνεται}; επιτρέπεται^{είναι συγκεχωρημένο/νόμιμο} να δώσουμε δασμό^{κεφαλικό φόρο} στον Καίσαρα, ή όχι;

18 Γνωρίζοντας δε ο Ιησούς την πονηριά τους, είπε: Γιατί με πειράζετε, υποκριτές; **19** δείξτέ μου το νόμισμα του δασμού*. οι δε έφεραν προς αυτόν δηνάριο. **20** Και λέγει προς αυτούς: Τίνος [είναι] η εικόνα αυτή και η επιγραφή; **21** Λέγουν προς αυτόν: [Του] Καίσαρα. Τότε λέγει προς αυτούς: Αποδώστε λοιπόν^{ουν} τα [ανήκοντα στον] Καίσαρα [στον] Καίσαρα και τα* του Θεού στον Θεό. **22** Και όταν άκουσαν θαύμασαν, και αφήσαντες αυτόν αναχώρησαν.

23 Σ' εκείνη την ημέρα πλησίασαν σ' αυτόν Σαδδουκαίοι, αυτοί που λένε ότι δεν υπάρχει ανάσταση, και τον ρώτησαν, λέγοντες: **24** Δάσκαλε, [ο] Μωυσής είπε: Εάν κάποιος πεθάνει μη έχοντας παιδιά, θα παντρευτεί ο αδελφός^{απογόνους} του τη γυναίκα του και θ' αναστήσει σπέρμα^{απογόνους} στον αδελφό του.

25 Ήταν λοιπόν^{δε} αναμεσά μας επτά αδελφοί· και ο 1^{ος} αφού νυμφεύθηκε* πέθανε, και μη έχοντας παιδιά, άφησε τη γυναίκα του στον αδελφό του. **26** το ίδιο και ο 2^{ος}, και ο 3^{ος}, μέχρι τον 7^ο. **27** Ύστερα δε απ' όλους πέθανε και η γυναίκα. **28** Στην ανάσταση λοιπόν τίνος από τους επτά θα είναι γυναίκα; διότι όλοι παντρεύθηκαν^{έλαβαν} αυτή.

29 Αποκριθείς δε ο Ιησούς, είπε προς αυτούς: Πλανάστε μη γνωρίζοντας τις Γραφές μήτε τη δύναμη του Θεού. **30** Διότι στην ανάσταση ούτε παντρεύονται^{νυμφεύονται} ούτε παντρεύουν*, αλλά είναι σαν άγγελοι του Θεού στον ουρανό. **31** Περί δε της ανάστασης των νεκρών δεν διαβάσατε^{ανεγνώσατε} το ειπωθέν^{ρηθέν} προς εσάς από το Θεό, ο οποίος είπε: **32** Εγώ είμαι ο Θεός [του] Αβραάμ

και ο Θεός [του] Ισαάκ και ο Θεός [του] Ιακώβ; δεν είναι ο Θεός, Θεός νεκρών, αλλά ζωντανών. **33** Κι όταν άκουσαν αυτά οι όχλοι, έμειναν έκπληκτοι με τη διδασκαλία του. **34** Οι δε Φαρισαίοι, όταν άκουσαν ότι αποστόμωσε τους Σαδδουκαίους, συνάχθηκαν (όλοι) μαζί.

35 Και ένας απ' αυτούς, νομικός^(γνώστης του Νόμου), ρώτησε δοκιμάζοντας αυτόν και λέγοντας: **36** Δάσκαλε, ποιά εντολή [είναι η] μεγάλη μέσα στο Νόμο; **37** Και ο Ιησούς είπε προς αυτόν: **Θ' αγαπάς Κύριο το Θεό σου μ' όλη την καρδιά σου και μ' όλη την ψυχή σου και μ' όλη τη διανοιά σου.** **38** Αυτή είναι πρώτη και μεγάλη εντολή. **39** Δεύτερη δε όμοια αυτής· **Θ' αγαπάς τον πλησίον^{διδ.} σου σαν τον εαυτό σου.** **40** Σ' αυτές τις δύο εντολές κρέμεται όλος ο Νόμος και οι Προφήτες.

41 Και ενώ ήσαν συναγμένοι οι Φαρισαίοι, τους ρώτησε ο Ιησούς, **42** λέγοντας: Τι νομίζετε^{σας φαίνεται} περί του Χριστού; τίνος γιος είναι; Λέγουν προς αυτόν: Του Δαβίδ. **43** Λέγει προς αυτούς: Πως λοιπόν [ο] Δαβίδ διά Πνεύματος ονομάζει αυτόν Κύριο, λέγοντας: **44** Είπε ο Κύριος προς τον Κύριό μου, Κάτσε στα δεξιά μου μέχρι να θέσω τους εχθρούς σου υποπόδιο^{κάτω} των ποδιών σου; **45** Εάν λοιπόν [ο] Δαβίδ ονομάζει αυτόν Κύριο, πως είναι γιος του; **46** Και κανείς δεν μπορούσε να απαντήσει σε αυτόν· ούτε τόλμησε κάποιος απ' εκείνη την ημέρα να ρωτήσει πλέον αυτόν.

23 [ΚΤ] ΤΟΤΕ Ο ΙΗΣΟΥΣ ΜΙΛΗΣΕ ΣΤΟΥΣ ΟΧΛΟΥΣ και προς τους μαθητές του, **2** λέγοντας: Πάνω στην^{καθ} έδρα του Μωυσή κάθησαν οι γραμματείς και οι Φαρισαίοι.

3 Όλα λοιπόν όσα αν λένε προς εσάς να φυλάτετε, τηρείτε* και κάνετε, κατά δε τα έργα αυτών μη πράττετε· επειδή λέγουν και δεν πράττουν. **4** Διότι δένουν φορτία βαριά και δυσβάστακτα και τα^{επι}θέτουν πάνω στους ώμους των ανθρώπων, δεν θέλουν όμως [ούτε] με το δακτυλό τους να τα^{μετα}κινήσουν. **5** Κάνουν^{πράττουν} δε όλα τα έργα τους για να τα βλέπονται απ' τους ανθρώπους. Και πλαταίνουν τα φυλαχτά τους και μακραίνουν τα κράσπεδα^(ΑΡ. 15:37-41) των ενδυμάτων τους, **6** και αγαπούν την εξέχουσα θέση^{τον} πρώτων τόπον στα δείπνα και τις πρώτες θέσεις^{καθεδρίες} στις συναγωγές **7** και τους ασπασμούς στις αγορές και να ονομάζονται απ' τους ανθρώπους Ραββί^{Διδάσκαλε, (Ιωαν. 1:38)} Ραββί*. **8** σεις όμως μη ονομασθείτε Ραββί*^{Δάσκαλε}. διότι ένας είναι ο δασκαλός σας, ο Χριστός· πάντες δε εσείς αδελφοί είστε.

[22:14] Κφ. 20:16 [22:15] Μαρ. 12:13, Λου. 20:20 [22:21] Κφ. 17:25, Ρω. 13:7 [22:23] Μαρ. 12:18, Λου. 20:27, Πρ. 23:8 [22:24] Δευ. 25:5 [22:29] Ιωα. 20:9 [22:30] 1 Ιωα. 3:2 [22:32] Εξ. 3:6,16, Μαρ. 12:26, Λου. 20:37, Πρ. 7:32, Εβ. 11:16 [22:33] Κφ. 7:28 [22:34] Μαρ. 12:28 [22:35] Λου. 10:25 [22:37] Δευ. 6:5,10:12, 30:6, Λου. 10:27 [22:39] Λευ. 19:18, Κφ. 19:19, Μαρ. 12:31, Λου. 10:27, Ρω. 13:9, Γαλ. 5:14, Ιακ. 2:8 [22:40] Κφ. 7:12, 1Τι. 1:5 [22:41] Μαρ. 12:35, Λουκ. 20:41 [22:44] Ψλ. 110:1, Πρ. 2:34, 1 Κο. 15:25, Εβ. 1:13, 10:12,13 [22:46] Λου. 14:6, Μαρ. 12:34, Λου. 20:40 [23:2] Νεε. 8:4,8, Μαλ. 2:7, Μαρ. 12:28, Λου. 20:45 [23:3] Ρω. 2:19, κτλ [23:4] Λου. 11:46, Πρ.15:10, Γαλ. 6:1 [23:5] Κφ. 6:1,2,5,16, Αρ. 15:38, Δευ. 6:8, 22:12, Παρ. 3:3 [23:6] Μαρ. 12:38,39, Λου. 11:43, 20:46, Ιωα. 3:9 [23:8] 2Κο. 1:24, Ιακ. 3:1, 1Πε. 5:3

[22:14] Πολλοί γάρ είσι κλητοί... [22:15-16] Και αποστέλλουσιν αὐτῶ... διδάσκαλε, οἶδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ καὶ τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ διδάσκεις, καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός... [22:17] εἶπε οὖν ἡμῖν, τί σοι δοκεῖ; ἔξεστι δοῦναι κῆνσον Καίσαρι ἢ οὐ; [22:18] Γνοὺς δέ... [22:19] Ἐπιδείξατέ μοι τὸ νόμισμα τοῦ κῆνσου. Οἱ δὲ προσήνεγκαν αὐτῷ δηνάριον. [22:20-21] Λέγουσιν αὐτῷ· Καίσαρος· τότε λέγει αὐτοῖς· ἀπόδοτε οὖν τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ. [22:22-24] ...ἐπιγαμβρεύσει... ἀναστήσει σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. [22:25-28] Ἐν τῇ οὖν ἀναστάσει... πάντες γὰρ ἔσχον αὐτήν. [22:29] ...πλανᾶσθε μὴ εἰδότες... [22:30] Ἐν γὰρ τῇ ἀναστάσει οὔτε γαμοῦσιν οὔτε ἐγκαμίζονται... ἐν οὐρανῷ εἰσι. [22:31] Περί... οὐκ ἀνέγνωτε... οὐκ ἔστιν ὁ Θεὸς Θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων. [22:33] ... ἐξεπλήρουντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ. [22:34] ... ὅτι ἐφίμωσε... συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό, [22:35] καὶ ἐπηρώτησεν εἰς ἕξ αὐτῶν... [22:36] ...ἐν τῷ νόμῳ; [22:37] Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔφη αὐτῷ· ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου... [22:38] Αὕτη ἐστὶ πρώτη... [22:39] ...ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. [22:40] Ἐν ταῦταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς... [22:41-42] λέγων· τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τοῦ Χριστοῦ; τίνος υἱὸς ἐστι; ... [22:43] Λέγει αὐτοῖς· πῶς οὖν Δαυὶδ ἐν Πνεύματι Κύριον αὐτὸν καλεῖ λέγων, [22:44] εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ... [22:45-46] ...ἐπερωτῆσαι αὐτὸν οὐκέτι. [23:2] ...λέγων· ἐπὶ τῆς Μωσέως καθέδρας... [23:3-5] ...πρὸς τὸ θεαθῆναι... καὶ μεγαλύνουσι τὰ κράσπεδα τῶν ἱματίων αὐτῶν. [23:6] φιλοῦσι δὲ τὴν πρωτοκλισίαν... τὰς πρωτοκαθεδρίας... [23:7] ...ραββὶ ραββί. [23:8] Ὑμεῖς δὲ μὴ κληθῆτε ραββί· εἷς γὰρ ὑμῶν ἐστὶν ὁ διδάσκαλος, ὁ Χριστός· πάντες δὲ ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστέ.

9 Και πατέρα σας μη ονομάσετε επάνω στη γη· διότι ένας είναι ο Πατέρας σας, πού είναι στους ουρανούς. **10** Μήτε ονομασθείτε καθηγητές ^{καθοδηγητές}· διότι ένας είναι ο Καθηγητής ^{καθοδηγητής} σας, ο Χριστός. **11** Ο δε μεγαλύτερος από σας θα είναι υπηρέτης σας. **12** Οποιος δε ^{εξυψώσει} τον εαυτό του θα ταπεινωθεί, και όποιος ταπεινώσει τον εαυτό του θα ^{εξυψωθεί}.

13 Αλλά ουαί ^{αλλοίμονο} σε σας, γραμματείς και Φαρισαίοι, υποκριτές, διότι κλείνετε τη βασιλεία των ουρανών μπροστά από τους ανθρώπους· επειδή σεις δεν εισέρχεστε, ούτε τους ζητούντες να εισέλθουν ^{εισερχομένους} αφήνετε να μπουν μέσα.

[[**14** Ουαί* σε σας γραμματείς και Φαρισαίοι, υποκριτές, διότι κατατρώτε τα σπίτια των χηρών, και αυτό με πρόφαση ότι κάνετε μακρυές προσευχές, γι' αυτό θα λάβετε μεγαλύτερα καταδίκη.]]

15 Ουαί* σε σας, γραμματείς και Φαρισαίοι, υποκριτές, διότι περιέρχεστε ^{τριγυρνάτε} τη θάλασσα και την ξηρά για να κάνετε ένα προσήλυτο. και όταν γίνει, κάνετε αυτόν γιο [της] Γέεννας, δυό φορές ^{διπλότερο} σαν και από σας.

16 Ουαί* σε σας, οδηγοί τυφλοί, που λέγετε: Όποιος ορκιστεί στο Ναό είναι τίποτα, όποιος όμως ορκιστεί στο χρυσάφι του Ναού, δεσμεύεται ^{υποχρεούται}. **17** Μωροί και τυφλοί· επειδή ποιός είναι μεγαλύτερος, ο χρυσός ή ο Ναός που αγιάζει το χρυσάφι; **18** Καί· Όποιος ορκιστεί στο θυσιαστήριο, είναι τίποτα ^{ουδέν}, όποιος όμως ορκιστεί στο δώρο που είναι πάνω σε αυτό, δεσμεύεται*. **19** Μωροί και τυφλοί· [επειδή] τι [είναι] μεγαλύτερο, το δώρο ή το θυσιαστήριο που αγιάζει το δώρο; **20** Αυτός λοιπόν που ορκίσθηκε στο θυσιαστήριο ορκίζεται σε αυτό και σε όλα που είναι πάνω σε αυτό· **21** και ο ορκιζόμενος στο Ναό ορκίζεται σε αυτόν και σε Εκείνο που κατοικεί μέσα σ' αυτόν. **22** Κι αυτός που ορκίζεται στον ουρανό, ορκίζεται στο θρόνο του Θεού και στον καθήμενο πάνω του.

23 Ουαί* σε σας, γραμματείς και Φαρισαίοι, υποκριτές, διότι αποδεκατίζετε το δυόσμο και τον άνηθο και το κύμινο, και αφήσατε τα βαρύτερα του νόμου, την Κρίση και το Έλεος και την Πίστη· αυτά έπρεπε να πράττετε κι εκείνα να μη αφήνετε. **24** Οδηγοί τυφλοί, [οι οποίοι] διυλίζετε το κουνούπι, την δε καμήλα καταπίνεται.

25 Ουαί* σε σας, γραμματείς και Φαρισαίοι, υποκριτές, διότι καθαρίζετε το έξω ^{πιννακίου} του ποτηριού και του πιάτου ^{έσωθεν}, όμως βρίθουν ^{γέμουν} από αρπαγή και ακράτια. **26** Φαρισαίε τυφλέ, καθάρισε πρώτα το εσωτερικό του ποτηριού και του πιάτου*, για να γίνει και το εξωτερικό τους καθαρό. **27** Ουαί* σε σας, γραμματείς και Φαρισαίοι υποκριτές, διότι παρομοιάζετε με τάφους ασβεστωμένους, οι οποίο απ' έξω μεν φαίνονται ωραίοι, μέσα ^{έσωθεν} όμως είναι γεμάτοι κόκαλα νεκρών και κάθε ακαθαρσία. **28** Έτσι και σεις απέξω μεν φαίνεστε στους ανθρώπους δίκαιοι, από μέσα* όμως είστε γεμάτοι ^{πλήρεις} από υποκρισία και ανομία.

29 Ουαί* σε σας, γραμματείς και Φαρισαίοι υποκριτές· διότι οικοδομείτε τους τάφους των προφητών και στολίζετε τα μνημεία των δικαίων, **30** και λέτε: Εάν ζούσαμε στις ημέρες των ^{προπατέρων} μας, δεν θα είμαστε συμμετοχοί ^{συγκοινωνοί} με αυτούς στο αίμα των προφητών. **31** Ωστε ομολογείτε ^{μαρτυρείτε} για τους εαυτούς σας ότι είστε γιοι [των] φονιάδων των προφητών. **32** Αναπληρώστε (λοιπόν) και σεις το μέτρο (κακίας) των ^{προπατέρων} σας. **33** Φίδια, γεννήματα οχιάς· πως θα ^{εκ}φύγετε απ' την καταδίκη της Γέεννας;

34 Γι' αυτό δέστε, εγώ αποστέλλω προς εσάς προφήτες και σοφούς και γραμματείς ^{ερμηνευτές}, και απ' αυτούς (κάποιους) θα θανατώσετε και σταυρώσετε, και απ' αυτούς θα μαστιγώσετε στις συναγωγές σας και θα ^{κατα}διώξετε από πόλη σε πόλη, **35** για να έρθει πάνω σας κάθε αίμα δίκαιο που χύθηκε στη γη απ' το αίμα Άβελ του δικαίου μέχρι το αίμα Ζαχαρίου γιου Βαραχίου, τον οποίο φονεύσατε μεταξύ του Ναού και του θυσιαστηρίου. **36** Αληθινά σας λέγω: Όλα αυτά θα ελθούν πάνω σ' αυτή τη γενεά.

37 Ιερουσαλήμ, Ιερουσαλήμ, που φονεύεις τους προφήτες και λιθοβολείς τους απεσταλμένους προς εσέ· πόσες φορές θέλησα να συνάξω τα παιδιά ^{τέκνα} σου όπως ^{καθ' ον τρόπον} συνάγει [η] κλώσσα ^{όρνις} τα κλωσσοπουλά* της κάτω από τις φτερούγες της, και δεν ^{ουκ} θελήσατε. **38** Δείτε*, αφήνεται σε σας ο οίκος σας έρημος ^{εγκαταλειμένος}. **39** Διότι σας λέγω, δεν θα με δείτε στο εξής, εωσού πείτε: Ευλογημένος ο ερχόμενος στο όνομα ^{εν ονόματι} Κυρίου.

[23:9] Μαλ. 1:6 [23:11] Κφ. 20:26,27 [23:12] Ιωβ 22:29, Παρ. 15: 33,29:23, Λου. 14:11,18:14, Ιακ. 4:6, 1Πε. 5:5 [23:13] Λου. 11:52 [23:14] Μαρ. 12:40, Λου. 20: 47, 2Τι. 3:6, Τιτ. 1:11 [23:16] Κφ. 15:14, six 24, Κφ. 5:33,34 [23:17] Εξ. 30:29 [23:19] Εξ. 29:37 [23:21] 1Βα. 8:13, 2Χρ. 6:2, Ψλ. 26:8, 132:14 [23:22] Ψλ. 11:4, Κφ. 5:34, Πρ. 7:49 [23:23] Λου. 11:42, 1Σα. 15:22, Ωσ. 6:2, Μιχ. 6:8, Κφ. 9:13, 12:7 [23:25] Μαρ. 7:4, Λου. 11:39 [23:27] Λου. 11:44, Πρ. 23:3 [23:29] Λου. 11:47 [23:31] Πρ. 7:51,52, 1Θε. 2:15 [23:32] Γεν. 15:16, 1Θε. 2:16 [23:33] Κφ. 3:7,12:34 [23:34] Κφ. 21:34,35, Λου. 11:49, Πρ. 5:40, 7:58,59, 22:19, Κφ. 10:17, 2Κο. 11:24,25 [23:35] Απ. 18:24, Γεν. 4:8, 11ωα. 3:12, 2Χρ. 24:20,21 [23:37] Λου. 13:34, 2Χρ. 24:21, Δευ. 32:11,12, Ψλ. 17:8, 91:4 [23:39] Ψλ. 118:26, Κφ.21:9 [24:1] Μαρ. 13:1, Λου. 21:5 [24:2] 1Βα. 9:7, Ιερ. 26:18, Μιχ. 3:12, Λου.19:44

[23:9] Καί πατέρα μη καλέσητε ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς· εἷς γάρ ἐστιν ὁ πατήρ ὑμῶν... [23:10] Μηδὲ κληθῆτε καθηγηταί· εἷς γάρ ὑμῶν ἐστιν ὁ καθηγητής, ὁ Χριστός. [23:11] Ὁ δὲ μεῖζων ὑμῶν ἔσται ὑμῶν διάκονος. [23:12] Ὅστις δὲ ὑψώσει ἑαυτόν ταπεινωθήσεται... [23:13-14] Οὐαὶ δὲ ὑμῖν... ὅτι κατεσθίετε τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι· διὰ τοῦτο λήψετε περισσότερον κρίμα. [23:15] Οὐαὶ ὑμῖν... ὅτι περιάγετε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν ποιῆσαι ἓνα προσήλυτον, καὶ ὅταν γένηται, ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γεέννης διπλότερον ὑμῶν. [23:16] Οὐαὶ ὑμῖν... οἱ λέγοντες ὅς ἂν ὁμόση ἐν τῷ ναῷ, οὐδὲν ἐστιν, ὅς δ' ἂν ὁμόση ἐν τῷ χρυσῷ τοῦ ναοῦ, ὀφείλει. [23:17] Μωροὶ καὶ τυφλοί... [23:18] Καί· ὅς ἂν ὁμόση ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, οὐδὲν ἐστιν, ὅς δ' ἂν ὁμόση ἐν τῷ δώρῳ τῷ ἐπάνω αὐτοῦ, ὀφείλει. [23:19] ...τί γὰρ μεῖζων... [23:20] ὁ οὖν ὁμόσας ἐν... ὁμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἐπάνω αὐτοῦ· [23:21] καὶ ὁ ὁμόσας ἐν τῷ ναῷ ὁμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν τῷ κατοικῆσαντι αὐτόν· [23:22] καὶ ὁ ὁμόσας ἐν τῷ οὐρανῷ ὁμνύει ἐν τῷ θρόνῳ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐν τῷ καθημένῳ ἐπάνω αὐτοῦ. [23:23] Οὐαὶ ὑμῖν... ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἥδυσσμον καὶ τὸ ἄνηθον καὶ τὸ κύμινον... ταῦτα δὲ ἔδει ποιῆσαι κάκεῖνα μὴ ἀφίεναι. [23:25] ...καὶ τῆς παροψίδος... [23:26] ...καὶ τῆς παροψίδος, ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς αὐτῶν καθαρὸν. [23:27] ...ὅτι παρομοιάζετε τάφοις κεκοιμημένοις, οἵτινες ...ἔσωθεν δὲ γέμουν ὅστέων νεκρῶν... [23:28] Οὕτω καὶ ὑμεῖς ...ἔσωθεν δὲ μεστοὶ ἐστέ... [23:29] Οὐαὶ ὑμῖν... ὑποκριταί, ὅτι οἰκοδομεῖτε τοὺς τάφους τῶν προφητῶν καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν δικαίων, [23:30] καὶ λέγετε· εἰ ἤμεν ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν, οὐκ ἂν ἤμεν κοινωνοὶ αὐτῶν ἐν τῷ αἵματι τῶν προφητῶν. [23:31] Ὡστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοὺς ὅτι... [23:32] Καὶ ὑμεῖς πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν. [23:33] Ὅφεις, γεννήματα ἐχιδνῶν... [23:34] ...ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε [23:35] ὅπως ἔλθῃ ἐφ' ὑμᾶς πᾶν αἷμα δίκαιον ἐκχυνόμενον ἐπὶ τῆς γῆς... ὃν ἐφονεύσατε μεταξύ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου. [23:36] Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἥξει ταῦτα πάντα ἐπὶ τὴν γενεὰν ταύτην. [23:37] ...ἡ ἀποκτεννοῦσα... Ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου ὃν τρόπον ἐπισυνάγει ὄρνις τὰ νοσσία ἑαυτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθέλησα. [23:38] ...Λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μὴ με ἴδῃτε ἀπ' ἄρτι ἕως ἂν εἴπητε...

24 [ΚΔ] ΚΑΙ ΒΓΑΙΝΟΝΤΑΣ ΕΞΩ Ο ΙΗΣΟΥΣ αναχώρησε απ' το ιερό· και προσήρθαν οι μαθητές του για να επιδείξουν σ' αυτόν τις οικοδομές του ιερού. **2** Ο δε Ιησούς είπε σ' αυτούς: Δεν [τα] βλέπετε όλα αυτά; αληθινά σας λέγω: Δεν θα αφεθεί εδώ πέτρα-λίθος πάνω σε πέτρα*, που δεν θα καταγκρεμιστεί.

3 Και ενώ καθόταν πάνω στο όρος^{βουνό} των Ελαιών, πλησίασαν^{προσήλθον} προς αυτόν οι μαθητές ιδιαιτέρως^{κατ' ιδίαν}, λέγοντες: Πες μας πότε θα γίνουν αυτά, και τι το σημείο της παρουσίας σου και της συντελείας του αιώνα^{κόσμου};

4 Και απαντώντας ο Ιησούς, είπε προς αυτούς: Προσέχετε^{βλέπετε} μη σας πλανήσει κάποιος. **5** Διότι πολλοί θα έλθουν επί στο όνομά μου, λέγοντες: Εγώ είμαι ο Χριστός, και πολλούς θα πλανήσουν. **6** Θα ακούσετε δε πολέμους και φήμες πολέμων· προσέχετε μη ταραχθείτε· επειδή όλα [αυτά] πρέπει να γίνουν, αλλά δεν είναι ακόμη το τέλος. **7** Διότι θα ^{εξεγερθεί} έθνος εναντίον^{επί} έθνους και βασιλεία εναντίον* βασιλεία, και θα γίνουν πείνες και επιδημίες^{λοιμοί} και τοπικοί σεισμοί^{κατά τόπους}. **8** όλα δε αυτά [είναι] αρχή ωδίνων^(πόννοι γέννας).

9 Τότε θα σας παραδώσουν σε θλίψη και θα σας θανατώσουν, και θα είστε μισούμενοι από όλα τα έθνη για το όνομά μου. **10** Και τότε θα σκανδαλισθούν πολλοί και θα παραδώσουν ο ένας τον άλλο ^{αλλήλους} και θα μισήσουν αλλήλους*. **11** Και πολλοί ψευδοπροφήτες θα εγερθούν και (θα) πλανήσουν πολλούς, **12** και επειδή θα πληθύνει η ανομία, η αγάπη των πολλών θα ψυχρανθεί.

13 Αυτός δε που θα υπομείνει μέχρι τέλος, αυτός θα σωθεί. **14** Και θα κηρυχθεί αυτό το ευαγγέλιο της βασιλείας σε όλη την κατοικημένη γη^{οικουμένη} προς μαρτυρία σε όλα^{πασί} τα έθνη, και τότε θα ελθεί^{ήξει} το τέλος.

15 Όταν λοιπόν δείτε το βδέλυγμα της ερήμωσης, το ειπωθέν^{ελαληθέν} δια του προφήτη Δανιήλ, να στέκεται στον άγιο τόπο, – ο αναγνώστης ας κατανοεί – **16** τότε αυτοί που είναι στην Ιουδαία ας ^{καταφεύγουν} στα βουνά^{όρη}. **17** όποιος [βρεθεί] πάνω στη ταρατάς^{επί του δώματος}, ας μη κατεβεί για να πάρει κάτι από την ^{κατοικία} του. **18** και όποιος [βρεθεί] στον αγρό, ας μη επιστρέψει πίσω για να λάβει τα ρούχα^{μάτια} του. **19** Ουαί^{αλλοίμονο} δε στις εγκυμονούσες και τις ^{βρεφο}θηλαζούσες σε εκείνες τις ημέρες. **20** Προσεύχεστε δε για να μη γίνει η φυγή σας [μέσα

στο] χειμώνα, μήτε [σε] Σάββατο. **21** Διότι τότε θα 'ναι θλίψη μεγάλη, οποία δεν έγινε απ' αρχής κόσμου έως τώρα^{νυν}, ούτε θα ξαναγίνει. **22** Και αν δεν συντομευόνταν οι ημέρες εκείνες, δε θα σωζόταν καμία σάρκα· για τους εκλεκτούς όμως θα συντομευθούν εκείνες οι μέρες.

23 Τότε εάν κάποιος πει προς εσάς· Δείτε^{ιδού} εδώ είναι ο Χριστός ή εδώ^{εκεί}, μη πιστεύετε· **24** διότι θα εγερθούν ψευδόχριστοι και ψευδοπροφήτες, και θα δείξουν σημεία μεγάλα και τέρατα^{υπερφυσικά}, ώστε να πλανήσουν, ει δυνατό, (ακόμη) και τους εκλεκτούς.

25 Δείτε^{ιδού}, προείπα προς εσάς. **26** Εάν λοιπόν πουν προς εσάς, Ιδού*, είναι στην έρημο, μη βγείτε έξω-εξέλθτε, Ιδού*, στα ταμεία^{κλειστά δωμάτια}, μη πιστεύετε· **27** γιατί καθώς η αστραπή βγαίνει^{εξέρχεται} από την ανατολή και φαίνεται ως τη δύση, έτσι θα είναι και η παρουσία του Υιού του ανθρώπου. **28** Διότι όπου είναι το πτώμα, εκεί θα συναχθούν οι αετοί.

29 Αμέσως^{ευθύς} δε μετά την θλίψη των ημερών εκείνων ο ήλιος θα σκοτεινιάσει και η σελήνη δεν θα δώσει το φως^{φάνος} της, και τα αστέρια θα πέσουν από τον ουρανό και οι δυνάμεις των ουρανών θα σαλευθούν^{κλονιστούν}. **30** Και τότε θα φανεί το σημείο του Υιού του ανθρώπου στον ουρανό, και τότε θα θρηνήσουν όλες οι φυλές της γης και θα δουν τον Υιό του ανθρώπου να έρχεται πάνω στα σύννεφα^{επί των νεφελών} του ουρανού με δύναμη και δόξα πολλή^(μεγάλη). **31** Και θ' αποστείλει τους αγγέλους του με σάλπιγγα φωνής μεγάλης και θα συνάξει τους εκλεκτούς του από τους τέσσαρους ανέμους από τη μια άκρη του ουρανού μέχρι την άλλη άκρη του.

32 Από δε τη συκιά μάθετε την παραβολή: Όταν το (νέο) κλαδί της γίνει ήδη απαλό^{τροφερό} και βγάζει^{εκβλάσκει} τα φύλλα, γνωρίζετε ότι πλησιάζει το καλοκαίρι^{θέρος}. **33** έτσι και σεις, όταν δείτε όλα αυτά, γνωρίζετε ότι κοντά είναι στο κατώφλι^{επί θύρας}. **34** Αληθινά σας λέγω, δεν θα παρέλθει αυτή η γενεά, ωσότου να γίνουν όλα αυτά. **35** Ο ουρανός και η γη θα παρέλθουν, οι δε λόγοι μου δεν θα παρέλθουν [ποτέ].

36 Σχετικά δε με την ημέρα εκείνη και την ώρα κανείς (δεν) γνωρίζει, ούτε οι άγγελοι των ουρανών, ειμή ο Πατέρας μου μόνος· **37** και καθώς οι ημέρες του Νώε, έτσι θα είναι και η παρουσία του Υιού του ανθρώπου.

[24:3] Μαρ. 13:3, 1Θε. 5:1 [24:4] Εφ. 5:6, Κολ. 2:8,18, 2Θε. 2:3, 1Ιωα. 4:1 [24:5] Ιερ. 14:14, 23:21,25, six. 24, Ιωα. 5:43, six. 11 [24:7] 2Χρ. 15:6, Ησ. 19:2, Αγγ. 2:22, Ζαχ. 14:13 [24:9] Κφ. 10:17, Μαρ. 13:9, Λου. 21:12, Ιωα. 15:20, 16:2, Πρ. 4:2,3, 7:59, 12:1 κτλ, 1Πε. 4:16, Απ. 2:10,13 [24:10] Κφ. 11:6, 13:57, 2Τι. 1:15, 4:10,16 [24:11] Κφ. 7:15, Πρ. 20:29, 2Πε. 2:1 [24:12] six. 5, 24, 1Τι. 4:1 [24:13] Κφ. 10:22, Μαρ. 13:13, Εβ. 3:6,14, Απ. 2:10 [24:14] Ρωμ. 10:18, Κολ. 1:6,23, Κφ. 14:23, 9:35 [24:15] Μαρ.13: 14, Λου. 21:20, Δαν. 9: 27,12:11, Δαν. 9:23,25 [24:19] Λου. 23:29 [24:21] Δαν. 9:26, 12:1, Ιωηλ 2:2 [24:22] Ησ. 65: 8,9, Ζαχ. 14: 2,3 [24:23] Μαρ.13: 21, Λου. 17:23,21:8 [24:24] Δευ. 13: 1, six. 5,11, 2Θε. 2:9-11, Απ. 13:13, Ιωα. 6:37, 10:28,29, Ρωμ. 8:28-30, 2Τι. 2:19 [24:27] Λου. 17:24 [24:28] Ιωβ 39:30, Λου. 17:37 [24:29] Δαν. 7:11,12, Ησ. 13:10, Ιεζ. 32:7, Ιωηλ 2:10, 31, 3:15, Αμωσ 5:20, 8:9, Μαρ.13:24, Λου. 21:25, Πρ. 2:20, Απ. 6:12 [24:30] Δαν. 7:13, Ζαχ. 12:12, Κφ. 16:27, Μαρ. 13:26, Απ. 1:7 [24:31] Κεφ. 13: 41, 1Κο. 15:52, 1Θε. 4:16 [24:32] Λου. 21:29 [24:33] Ιακ. 5:9 [24:34] Κφ. 16:28,23:36, Μαρ. 13:30, Λου. 21:32 [24:35] Ψλ. 102:26, Ησ. 51:6, Ιερ. 31:35,36, Κφ. 5:18, Μαρ. 13:31, Λου. 21:33, Εβ. 1:11 [24:36] Μαρ. 13:32, Πρ. 1:7, 1Θε. 5:2, 2Πε. 3:10, Ζαχ. 14:7 [24:38] Γεν. 6:3-5,7:5, Λου.17:26, 1Πε. 3:20

[24:1] Και εξέλθων... έπορεύετο από τοῦ ἱεροῦ... επιδείξει αὐτῷ τὰς οἰκοδομὰς τοῦ ἱεροῦ. [24:2] ...λίθος ἐπὶ λίθον, ὃς οὐ καταλυθῆσεται. [24:3] Καθημένον δὲ αὐτοῦ ... κατ' ἰδίαν λέγοντες· εἰπέ ἡμῖν πότε ταῦτα ἔσται... [24:4] ...βλέπετε μὴ τις ὑμᾶς πλανήσῃ. [24:5] Πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες... [24:6] Μελλήσετε δὲ ἀκούειν... ὁράτε μὴ θροεῖσθε· δεῖ γὰρ πάντα γενέσθαι, ἄλλ' οὐπω ἔστι τὸ τέλος. [24:7] ...καὶ ἔσονται λιμοὶ καὶ λοιμοί... [24:8-9] Τότε παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς θλίψιν καὶ ἀποκτενοῦσιν ὑμᾶς, καὶ ἔσσεσθε... [24:10-11] ...ἐγερθῆσονται... [24:12] ...ψυχῆσεται... [24:13] Ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθῆσεται. [24:14-15] Ὅταν οὖν ἴδῃτε... ἔστως ἐν τόπῳ ἁγίῳ – ὁ ἀναγινώσκων νοεῖτω – [24:17] ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβαινέτω ἄραι τὰ ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, [24:18] καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ μὴ ἐπιστρεψάτω ὀπίσω ἄραι τὰ ἱμάτια αὐτοῦ. [24:19-21] Ἔσται γὰρ τότε θλίψις μεγάλη... ἕως τοῦ νῦν... [24:22] Καὶ εἰ μὴ ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, οὐκ ἂν ἐσώθῃ πᾶσα σὰρξ... κολοβωθῆσονται αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι. [24:23] ...δοῦ ὧδε ὁ Χριστός... [24:24] ἐγερθῆσονται γὰρ... [24:24] Ἰδοὺ προεῖρηκα ὑμῖν. [24:26-27] ὥσπερ γὰρ ...οὕτως ἔσται... [24:28] ὅπου γὰρ ἐάν ᾖ τὸ πτώμα ... [24:29] Εὐθὺς δὲ ... [24:30] ... καὶ τότε κόψονται ... καὶ ὀψονται ... ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς. [24:31] Καὶ ἀποστελεῖ ... καὶ ἐπισυνάξουσιν τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων ἀπ' ἄκρων οὐρανῶν ἕως ἄκρων αὐτῶν. [24:32] ...καὶ τὰ φύλλα ἐκφύη, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος [24:33-34] Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη ἕως ἂν πάντα ταῦτα γέννηται. [24:35] ...παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι. [24:36] Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ...οὐδεὶς οἶδεν οὐδεὶς οἶδεν...

38 Διότι όπως στις ημέρες τις πριν τον Κατακλυσμό (οι άνθρωποι) έτρωγαν και έπιναν, παντρευόνταν και πάντρευαν, μέχρι την ημέρα την οποία ο Νώε μπήκε στην Κιβωτό, **39** και δεν ^{κατανόησαν} έωσου ήρθε ο Κατακλυσμός και τους σάρωσε ^{σήκωσε} όλους, έτσι θα 'ναι και η παρουσία του Υιού του ανθρώπου. **40** Τότε δύο θα είναι στον αγρό· ο ένας παραλαμβάνεται και ο ένας αφήνεται· **41** δύο [γυναίκες] θα αλέθουν στο μύλο, μία παραλαμβάνεται [και] μία αφήνεται.

42 Αγρυπνεείτε λοιπόν, διότι δεν ξέρετε ποιά ώρα έρχεται ο Κύριος σας. **43** Αυτό δε γνωρίζετε, ότι, εάν ήξερε ο οικοδεσπότης [σε] ποιά σκοπιά ^(3ωρη βάρδια της νύχτας) έρχεται ο κλέφτης, θα ξαγρυπνούσε και δεν θα άφηνε να γίνει διάρρηξη στο σπίτι του. **44** Γι' αυτό και να 'στε ^{γίνεσθε} έτοιμοι, διότι δεν υποψιάζεσθε ^{στοχάζεσθε} σε ποιά ώρα, έρχεται ο Υιός του ανθρώπου.

45 Ποιός λοιπόν είναι ο πιστός και φρόνιμος δούλος, τον οποίο ο κύριος αυτού κατέστησε πάνω στους υπηρέτες του, για να δίνει σ' αυτούς την τροφή στον ορισμένο καιρό ^{εν καιρώ}; **46** Μακάριος ο δούλος εκείνος, τον οποίο όταν έλθει ο κύριος του θα βρει να πράττει έτσι. **47** Αληθινά σας λέγω ότι θα καταστήσει αυτόν (επόπτη) πάνω σε όλα των υπαρχοντά του. **48** Εάν δε πει ο κακός εκείνος δούλος πει μέσα στην καρδιά του: Αργεί ^{βραδύνει} να έλθει ο κύριός μου, **49** και αρχίσει να χτυπά ^{δέρη} τους συνδούλους, να τρώει δε και να πίνει με τους μέθυσους ^{μεθύοντων}, **50** θα ελθεί ο κύριος του δούλου εκείνου στην ημέρα [που] δεν προσμένει και στην ώρα [που] δεν γνωρίζει, **51** και θα αποχωρίσει αυτόν, και το μεριδίό ^{μέρος} του θα θέσει με τους υποκριτές· εκεί θα είναι το κλάμα και το τρίζιμο των δοντιών [του].

25 [ΚΕ] ΤΟΤΕ ΘΑ ΟΜΟΙΩΘΕΙ Η ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΤΩΝ ΟΥΡΑΝΩΝ [με] δέκα παρθένες, οι οποίες αφού έλαβαν τα λυχνάρια ^{λαμπάδας} τους βγήκαν έξω ^{εξήλθον} σε συνάντηση του γαμπρού ^{νυμφίου}. **2** Απ' αυτές δε πέντε ήταν φρόνιμες ^{μυαλωμένες} και πέντε άμυαλες ^{μωραί}. **3** Οι μωρές* λοιπόν, ενώ έλαβαν τα λυχνάρια* τους, δεν έλαβαν μαζί τους λάδι· **4** οι φρόνιμες* όμως πήραν ^{έλαβαν} λάδι μέσα στα δοχεία ^{αγγείας} τους μαζί με τα λυχνάρια* τους.

5 Και επειδή ο γαμπρός* αργούσε ^{εβράδυνε}, νύσταξαν όλες και κοιμήθηκαν. **6** Στο μέσον [δε] της νύχτας ακούσθηκε ^{έγινε} [μία] κραυγή: Δείτε ^{ιδού}, ο γαμπρός ^{νυμφίος} έρχεται,

βγείτε ^{εξέλθετε} σε συνάντησή ^{υποδοχή} του. **7** Τότε σηκώθηκαν όλες εκείνες οι παρθένες και ετοίμασαν τα λυχνάρια ^{λαμπάδας} τους.

8 Και οι άμυαλες ^{μωραί} είπαν προς τις φρόνιμες*: Δώστε σε μας από το λάδι σας, διότι τα λυχνάρια ^{λαμπάδες} μας, σβήνουν. **9** Αποκρίθηκαν δε οι φρόνιμες*, λέγοντας: Μήπως δεν αρκεί σε μας και σε σας· ως εκ τούτου πηγαίνετε καλύτερα προς τους πωλούντες και αγοράστε [για τον] εαυτό σας. **10** Ενώ δε έφευγαν ^{απήρχοντο} για να αγοράσουν, ήλθε ο γαμπρός ^{νυμφίος} και οι έτοιμες μπήκαν μαζί τους στους γάμους, και κλείσθηκε η θύρα ^{πόρτα}. **11** Ύστερα δε έρχονται και οι υπόλοιπες παρθένες, λέγοντας: Κύριε, Κύριε, άνοιξε σε μας ^{ημίν}. **12** Ο δε απαντώντας είπε: Αληθινά σας λέγω, δεν σας ^{αν}γνωρίζω.

13 Αγρυπνεείτε λοιπόν, διότι δεν ξέρετε την ημέρα, ούτε την ώρα, κατά την οποία ο Υιός του ανθρώπου έρχεται. **14** Διότι [θα ελθεί] σαν άνθρωπος, [ο οποίος] αναχωρώντας για ξένη χώρα ^{αποδημών} κάλεσε τους δούλους του και παρέδωσε σ' αυτούς τα υπάρχοντά του, **15** και σε άλλον μεν έδωσε πέντε τάλαντα, σε άλλον δε δύο, σε άλλον δε ένα, στον καθένα κατά την δική [του] ικανότητα, και αποδήμησε* ^{κατόπιν} αμέσως.

16 Πήγε δε αυτός που έλαβε τα 5 τάλαντα και εργαζόμενος με αυτά έκανε ^{κέρδισε} άλλα 5 τάλαντα. **17** Με τον ίδιο τρόπο αυτός που έλαβε τα 2 κέρδισε και αυτός άλλα 2. **18** Αυτός δε που έλαβε το 1 πήγε και έσκαψε στη γη και έκρυψε το αργύριο ^{ασημένιο νόμισμα} του κυρίου του. **19** Μετά δε πολύ καιρό έρχεται ο κύριος των δούλων εκείνων και κάνει ^{θεωρεί} λογαριασμό μαζί τους.

20 Και ερχόμενος αυτός που έλαβε τα 5 τάλαντα, ^{προσέφερε} άλλα 5 τάλαντα, λέγοντας: Κύριε, 5 τάλαντα μου ^{παρέδωσες}· δες, άλλα 5 τάλαντα κέρδισα πάνω σε αυτά. **21** Και είπε προς αυτόν ο κύριος αυτού: Εύγε ^{Μπράβο}, δούλε αγαθέ και πιστέ· στα λίγα στάθηκες πιστός, πάνω σε πολλά θα σε καταστήσω· είσελθε στη χαρά του κυρίου σου.

22 Ερχόμενος δε και αυτός που έλαβε τα 2 τάλαντα είπε: Κύριε, 2 τάλαντα μου ^{παρέδωσες}· να, άλλα 2 τάλαντα κέρδισα με βάση αυτά. **23** Είπε προς αυτόν ο κύριος αυτού: Εύγε*, δούλε αγαθέ και πιστέ· στα λίγα στάθηκες πιστός, πάνω σε πολλά θα σε καταστήσω· είσελθε στη χαρά του κυρίου σου.

[24:40] Λου. 17: 34, κτλ [24:42] Κφ. 25: 13, Μαρ. 13:33, κτλ, Λου. 21:36 [24:43] Λου. 12: 39, 1Θε. 5:2, 2Πε. 3:10, Απ. 3:3, 16:15 [24:44] Κεφ. 25:13, 1Θε. 5:6 [24:45] Λου. 12:42, Πρ. 20:28, 1Κο. 4:2, Εβ. 3:5 [24:46] Απ. 16:15 [24:47] Κεφ. 25:21,23, Λου. 22:39 [24:51] Κεφ. 8:12, 25:30 [25:1] Εφ. 5:29,30, Απ. 19:7, 21:2,9 [25:2] Κφ. 13:47, 22:10 [25:5] 1Θε. 5:6 [25:6] Κφ. 24:31, 1Θε. 4:16 [25:7] Λου. 12:35 [25:10] Λου. 13:25 [25:11] Κφ. 7:21-23 [25:12] Ψλ. 5:5, Αββ.1:13, 1ωα. 9:31 [25:13] Κφ. 24:42,44, Μαρ. 13:33,35, Λου. 21:36, 1Κο.16:13, 1Θε. 5:6, 1Πετ. 5:8, Απ. 16:15 [25:14] Κφ. 21:33, Λου. 19:12 [25:15] Ρω. 12:6, 1Κο. 12:7,11,29, Εφ. 4:11 [25:21] Κφ. 24:47, six. 34,46, Λου. 12:44, 22:29,30, 2 Τι. 2:12, Εβ. 12:2, 1Πε. 1:8 [25:23] six. 21

[24:37-38] ...γαμοῦντες καὶ ἐγκαμίζοντες, ἄχρι ἧς ἡμέρας... [24:39] ...καὶ ἦρεν ἅπαντας, οὕτως ἔσται... [24:40-42] Γρηγορεῖτε οὖν... [24:44] Ἐκεῖνο δὲ γινώσκετε ὅτι εἰ ᾗδει ὁ οἰκοδεσπότης ποῖα φυλακῇ ὁ κλέπτης ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἂν καὶ οὐκ ἂν εἶασε διουρηγῆναι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ. [24:1] Διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἔτοιμοι, ὅτι ἡ ὥρα οὐ δοκεῖτε... [24:45] Τίς ἄρα ἐστὶν... ὃν κατέστησεν ὁ κύριος αὐτοῦ ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ τοῦ διδόναι αὐτοῖς τὴν τροφήν ἐν καιρῷ; [24:46] ...ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὐρήσει ποιοῦντα οὕτως. [24:47] Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν. [24:48] ...ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, χρονίζει ὁ κυρίος μου ἐλθεῖν, [24:49] καὶ ἄρξεται τύπειν τοὺς συνδούλους αὐτοῦ, ἐσθίη δὲ καὶ πίνει μετὰ τῶν μεθύοντων, [24:50] ᾗξει... ἐν ἡμέρᾳ ἣ οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρᾳ ἣ οὐ γινώσκει, [24:51] καὶ διχοτομήσει αὐτόν ...θήσει· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. [25:1] Τότε ὁμοιωθήσεται... αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν τοῦ νυμφίου. [25:2] ...μωραί. [25:3] Αἵτινες μωραί λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν οὐκ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἔλαιον· [25:5] Χρονίζοντος δὲ τοῦ νυμφίου ἐνύσταξαν πᾶσαι καὶ ἐκάθευδον. [25:6] Μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν· ἰδοὺ... [25:7] Τότε ἠγέρθησαν πᾶσαι αἱ παρθένοι ἐκεῖναι καὶ ἐκόσμησαν τὰς λαμπάδας αὐτῶν. [25:8] Αἱ δὲ μωραί ταῖς φρονίμοις εἶπον· δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν, ὅτι αἱ λαμπάδες ἡμῶν σβέννυνται. [25:9] ...μήποτε οὐκ ἀρκεῖσι ἡμῖν καὶ ὑμῖν· πορεύεσθε δὲ μᾶλλον ... [25:10] Ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι ... καὶ αἱ ἔτοιμοι εἰσῆλθον ... [25:12] ...ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς. [25:13] Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἶδατε ... ἐν ᾗ ... [25:14] Ὡςπερ γὰρ ἄνθρωπος ἀποδημῶν ἐκάλεσε τοὺς ἰδίους δούλους ... [25:15] καὶ ᾧ μὲν .. ᾧ δὲ δύο, ᾧ δὲ ἓν, ἐκάστῳ κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν, καὶ ἀπεδήμησεν εὐθέως. [25:16] Πορευθεὶς δὲ... εἰργάσατο ἐν αὐτοῖς καὶ ἐποίησεν ... [25:18] Ὅ δὲ τὸ ἐν λαβῶν ἀπελθὼν ὥρυσεν ἐν τῇ γῇ καὶ ἀπέκρυψε τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ. [25:19] Με... καὶ συναίρει μετ' αὐτῶν λόγον. [25:20] ... προσήνεγκεν... μοι παρέδωκας· ἴδε... ἐπ' αὐτοῖς. [25:21-22] Προσελθὼν δὲ καὶ ...μοι παρέδωκας· ἴδε... ἐπ' αὐτοῖς.

24 Αφού πλησίασε δε και αυτός που έλαβε το ένα τάλαντο, είπε: Κύριε, σε γνώρισα, ότι είσαι σκληρός^{α-παιητικός} άνθρωπος, που θερίζεις όπου δεν έσπειρες και συνάγεις όπου δεν διασκόρπισες^{λίχνισες}. **25** και επειδή φοβήθηκα πῆγα [και] έκρυψα το τάλαντό σου μέσα στη γη^{ἐδαφός}, να^{ἵδου}· έχεις το δικό σου. **26** Απαντώντας δε ο κύριος αυτού, είπε προς αυτόν: Πονηρέ δούλε και οκνη-^{ρ-φυγιόπου/τεμπέλη}· ήξερες ότι θερίζω όπου δεν^{ουκ} έσπειρα και συνάγω όπου δεν διασκόρπισα*. **27** έπρεπε λοιπόν να βάλεις το ασημί μου στους τραπεζίτες, και ερχόμενος εγώ θα λάμβανα το δικό μου με τόκο.

28 Λάβετε λοιπόν απ' αυτόν το τάλαντο, και δώστε σε αυτόν που έχει τα δέκα τάλαντα. **29** Διότι στον καθένα που έχει θα δοθεί και θα του περισσεύσει, από αυτόν δε που δεν έχει και εκείνο το οποίο έχει θα αφαιρεθεί απ' αυτόν. **30** Και τον αχρεῖο δούλο ρίξτε στο σκότος το εξώτερο^{βαθύ}. εκεί θα είναι το κλάμα και το τρίζιμο των δοντιών.

31 Όταν δε έλθει ο Υιός του ανθρώπου μέσα στη δόξα του και όλοι οι άγιοι άγγελοι μαζί του, τότε θα καθήσει πάνω [στο] θρόνο [της] δόξας του, **32** και θα συναχθούν μπροστά του όλα τα έθνη, και θα ^{απο/δια}χωρίσει αυτούς τον ένα απ' τον άλλο, καθώς ο ποιμένας ^{δια}χωρίζει τα πρόβατα από τα κατσίκια^{ερίφια}, **33** και [θα] στήσει τα μεν πρόβατα στα δεξιά του, τα δε ερίφια* στα αριστερά.

34 Τότε ο βασιλιάς θα πει προς αυτούς που είναι στα δεξιά του: Έλάτε οι ευλογημένοι του Πατέρα μου, κληρονομήστε την ετοιμασμένη σε σας^{σμῖν} βασιλεία από καταβολής^{θεμελίωση} κόσμου. **35** Διότι πείνασα, και μου δώσατε να φάω, δίψασα, και με ποτίσατε, ξένος ήμουν, και με φιλοξενήσατε, **36** γυμνός, και με ντύσατε, ασθένησα, και με επισκεφθήκατε, στη φυλακή ήμουν, και ήλθατε προς εμέ.

37 Τότε θ' αποκριθούν προς αυτόν οι δίκαιοι, λέγοντας: Κύριε, πότε σε είδαμε να πεινάς και θρέψαμε, ή να διψάς και ποτίσαμε; **38** πότε δε σε είδαμε ξένο και φιλοξενήσαμε, ή γυμνό και ντύσαμε; **39** πότε δε σε είδαμε άρρωστο ή σε φυλακή και ήλθαμε προς εσέ; **40** Και απαντώντας ο βασιλιάς θα πεί σ' αυτούς: Αληθινά σας λέγω, εφόσον κάνατε [αυτά] σ' ένα αυτών των αδελφών μου των ελαχίστων, σε μένα^{εμοί} κάνατε.

41 Τότε θα πει και σε αυτούς στα αριστερά: Πηγαίνετε^{φύγετε} από μένα οι καταραμένοι στο πυρ^{φωτιά} το αιώνιο, το ετοιμασμένο για το Διάβολο και τους αγγέλους αυτού. **42** Διότι πείνασα, και δεν μου δώσατε να φάω, δίψασα, και δεν με ποτίσατε, **43** ξένος ήμουν, και δεν με φιλοξενήσατε, γυμνός, και δεν με ντύσατε, ασθενής και σε^{εν} φυλακή, και δεν^{ου} με επισκεφθήκατε.

44 Τότε θ' απαντήσουν σ' αυτόν και αυτοί, λέγοντες: Κύριε, πότε σε είδαμε πεινασμένο ή διψασμένο ή ξένο ή γυμνό ή άρρωστο^{ασθενή} ή σε^{εν} φυλακή, και δεν σε υπηρετήσαμε; **45** Τότε θ' αποκριθεί προς αυτούς, λέγοντας: Αλήθεια σας λέγω, καθ' όσον δεν κάνατε [αυτό] σ' έναν απ' αυτούς τους ελάχιστους^{τελευταίους}, ούτε σε με κάνατε. **46** Και θα αποχωρήσουν αυτοί μεν σε^{εις} κόλαση αιώνια, οι δε δίκαιοι σε^{εις} ζωή αιώνια.

26 [ΚΕΤ] ΚΑΙ ΟΤΑΝ ΤΕΛΕΙΩΣΕ Ο ΙΗΣΟΥΣ ΟΛΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ, είπε προς τους μαθητές του: **2** Ξέρετε, ότι μετά δύο ημέρες γίνεται το Πάσχα και ο Υιός του ανθρώπου παραδίδεται για να σταυρωθεί. **3** Τότε συνάχθηκαν οι αρχιερείς και οι γραμματείς και οι πρεσβύτεροι του λαού στην αυλή του αρχιερέα του λεγόμενου Καϊάφα, **4** και συμφώνησαν^{συμβουλεύθησαν} να συλλάβουν τον Ιησούν με δόλο και να [τον] θανατώσουν. **5** Έλεγαν δε: Μη (συμβεί) μέσα στη γιορτή, για να μη γίνει θόρυβος στο λαό.

6 Όταν δε ο Ιησούς ήταν στη Βηθανία στην ^{κατοικία} Σίμωνα του λεπρού, **7** πλησίασε προς αυτόν γυναίκα που είχε ένα αλαβάστρινο δοχείο με μύρο πανάκριβο-πολύτιμο, και περιέχυσε [αυτό] πάνω στο κεφάλι του, ενώ βρισκόνταν [πλαγιαστός] στο τραπέζι. **8** Μόλις το είδαν οι μαθητές του, αγανάκτησαν λέγοντας: Προς τι αυτή η απώλεια^{σπατάλη}; **9** επειδή μπορούσε αυτό το μύρο να πουληθεί με πολλή τιμή^{ακριβά} και να δοθεί στους φτωχούς.

10 Κατανοήσας^{Γνους} δε ο Ιησούς, είπε προς αυτούς: Γιατί ενοχλείτε τη γυναίκα; διότι καλό έργο έπραξε σε εμέ. **11** Επειδή τους πτωχούς πάντοτε έχετε μαζί σας, εμέ όμως πάντοτε δεν έχετε. **12** Διότι αυτή που έχυσε το μύρο πάνω στο σώμα μου, έκανε αυτό για τον ενταφιασμό μου. **13** Αληθινά σας λέγω, όπου εάν κηρυχθεί αυτό το ευαγγέλιο σε όλο τον κόσμο, θα ειπωθεί και [αυτό], το οποίο έπραξε αυτή, σε ανάμνησή^{μνημόσυνο} της.

[25:29] Κφ. 13:12, Μαρ. 4:25, Λου. 8:18, 19:26, Ιωα. 15:2 [25:30] Κφ. 8:12, 24:51 [25:31] Ζαχ. 14:5, Κφ. 16:27, 19:28, Μαρ. 8:38, Πρ. 1:11, 10ε. 4:16, 20ε. 1:7, Ιουδ. 14, Απ. 1:7, 24:30 [25:32] Ρω. 14:10, 2Κο. 5:10, Απ. 20:12, Ιεζ. 20:48, 34:17,20, Κφ. 13:49 [25:34] Ρω. 8:17, ΙΠε. 1:4,9, 3:9, Απ. 21:7, Κφ. 20:23, Μαρ. 10:40, 1Κο. 2:9, Εβ. 11:16 [25:35] Ησ. 58:7, Ιεζ. 18:7, Ιακ. 1:27, Εβ. 13:2, 3 Ιωα. 5 [25:36] Ιακ. 2:15,16, 2Τι. 1:16 [25:40] Παρ. 14:31, 19:27, Κφ. 10:42, Μαρ. 9:41, Εβ. 6:10 [25:41] Ψλ. 6:8, Κφ. 7:23, Λου. 13:27, Κφ. 13:40,42, 2Πε. 2:4, Ιουδ. 6 [25:45] Παρ. 14:31,17:5, Ζαχ. 2:8, Πρ. 9:5 [25:46] Δαν. 12:2, Ιωα. 5:29, Ρω. 2:7, κτλ [26:2] Μαρ. 14:1, Λου. 22:1, Ιωα. 13:1 [26:3] Ψλ. 2:2, Ιωα. 11:47, Πρ. 4:25 κτλ [26:6] Μαρ. 14:3, Ιωα. 11:1,2,12:3, Κφ. 21:17 [26:8] Ιωα. 12:4 [26:11] Δευ. 15:11, Ιωα. 12:8 [26:12] Ιδε Κφ. 18:20, 28:20, Ιωα. 13:33, 14:19, 16:5,28, 17:11 [26:14] Μαρ.14: 10, Λου. 22:3, Ιωα. 13:2,30

[25:25-26] ...και όκνηρέ! ήξεις ότι θερίζω όπου ουκ έσπειρα και συνάγω όπου ουκ διεσκόρπισα! [25:27-28] "Αρατε ούν απ' αυτού... [25:29] Τῷ γάρ έχοντι παντὶ δοθήσεται και περισσευθήσεται, ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ έχοντος καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. [25:30-32] και συναχθήσεται ἐμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἀφοριεῖ αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων ὥσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων, [25:33] καὶ στήσει... τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων. [25:34] Τότε εἰρεῖ ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ· δεῦτε... [25:35] Ἐπεινασα γάρ, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με, ξένος ἤμην, καὶ συνηγάγετέ με, [25:36] γυμνός, καὶ περιεβάλετέ με, ἡσθένησα, καὶ ἐπεσκεψασθέ με... [25:37] ...καὶ ἐθρέψαμεν... [25:38] Πότε δὲ σε εἶδομεν ξένον καὶ συνηγάγομεν, ἢ γυμνὸν καὶ περιεβάλομεν; ... [25:40] ...εἰρεῖ αὐτοῖς ἄμην λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποίησατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. [25:41] Τότε εἰρεῖ καὶ τοῖς ἐξ εὐωνύμων· .. τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ... [25:42-43] ... καὶ οὐ συνηγάγετέ με, γυμνός, καὶ οὐ περιεβάλετέ με, ... [25:44] ... καὶ οὐ δικηκονήσαμέν σοι; [25:45] ... ἄμην λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε. [25:46] Καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς ... [26:1] Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς πάντας τοὺς λόγους τούτους εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· [26:2] οἶδατε ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας τὸ πάσχα γίνεται, ... εἰς τὸ σταυρωθῆναι. [26:3] ... [26:4] καὶ συνεβουλεύσαντο ἵνα τὸν Ἰησοῦν δόλῳ κρατήσωσι καὶ ἀποκτείνωσιν. [26:5] Ἔλεγον δέ· μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, ἵνα μὴ θόρυβος γένηται ἐν τῷ λαῷ. [26:6] Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γενομένου ἐν Βηθανίᾳ ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος... [26:7] προσῆλθεν αὐτῷ γυνὴ ἀλάβαστρον μύρου ἔχουσα βαρυτίμου, καὶ κατέχεεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀνακειμένου. 8 [26:8] Ἰδόντες δὲ... εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη; [26:9] Ἠδύνατο γὰρ τοῦτο τὸ μύρον πραθῆναι πολλοῦ καὶ δοθῆναι τοῖς πτωχοῖς. [26:10] Γινούσ δὲ... τί κόπους παρέχετε τῇ γυναικί; ἔργον γὰρ καλὸν εἰργάσατο εἰς ἐμέ... [26:12] Βαλοῦσα γὰρ αὕτη τὸ μύρον τοῦτο ἐπὶ τοῦ σώματός μου, πρὸς τὸ ἐνταφιάσαι με ἐποίησεν. [26:13] Ἀμὴν λέγω ὑμῖν... λαληθήσεται καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη εἰς μνημόσυνον αὐτῆς. [26:14] Τότε πορευθεὶς εἰς... πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς εἶπε· [26:15] τί θέλετέ μοι δοῦναι, καὶ ἐγὼ ὑμῖν...οἱ δὲ ἔστησαν αὐτῷ...

14 Τότε πήγε ένας από τους δώδεκα, ο λεγόμενος Ιούδας Ισκαριώτης, προς τους αρχιερείς **15** και είπε: *Τι θα να μου δώσετε, και εγώ θα σας τον παραδώσω;* Και εκείνοι έδωσαν σε αυτόν τριάντα αργύρια (ασημένια νομίσματα). **16** Και από τότε ζητούσε ευκαιρία για να παραδώσει αυτόν.

17 Την δε πρώτη των αζύμων (άρτων) προσήλθαν οι μαθητές προς τον Ιησού, λέγοντες προς αυτόν: *Που θέλεις να σου ετοιμάσουμε για να φας το Πάσχα;*

18 Και εκείνος είπε: *Πηγαίνετε στην πόλη προς τον δεινά^{τάδε} και πείτε προς αυτόν^{αυτώ}. Ο Δάσκαλος λέγει, Ο καιρός μου πλησίασε· στην κατοικία σου θα κάνω^{γορτάσω} το Πάσχα μαζί με τους μαθητές μου.*

19 Και έκαναν οι μαθητές όπως πρόσταξε^{παρήγγειλεν} σε αυτούς^{αυτούς} ο Ιησούς, και ετοίμασαν το Πάσχα.

20 Όταν δε νύχτωσε^{έγεινεν} εσπέρα, κάθησε^{πλάγιασε} στο τραπέζι με τους 12 μαζί. **21** Και ενώ έτρωγαν, είπε: *Αληθινά σας λέγω ότι ένας από σας θα με παραδώσει.*

22 Τότε βαθιά^{σφόδρα} λυπημένοι, άρχισαν να λένε ο καθένας: *Μήπως εγώ είμαι, Κύριε;*

23 Ο δε απαντώντας είπε: *Εκείνος που βουτάει μαζί μου στο πιάτο^{εν τω πινακίω} το χέρι, αυτός [θα] με παραδώσει.*

24 Ο μεν Υιός του ανθρώπου πάει, καθώς είναι γραμμένο γι' αυτόν· όμως^{δε} ουα^{αλλοίμονο} στον άνθρωπο εκείνο, μέσω^{διά} του οποίου ο Υιός του ανθρώπου παραδίνεται· καλύτερα [θα] ήταν στον άνθρωπο εκείνο, να μην είχε^{ήθελε} γεννηθεί. **25** Απαντώντας δε ο Ιούδας, ο οποίος σκόπευε να τον παραδώσει, είπε: *Μήπως εγώ είμαι, Ραββί^{ιδιάσκαλε};* Λέγει προς αυτόν: *Εσύ [το] είπες.*

26 Και ενώ έτρωγαν, λαμβάνοντας ο Ιησούς τον άρτο^{ψωμί} και αφού ευλόγησε^(είπε μια ευχαριστία), έκοψε, και έδινε στους μαθητές και είπε: *Λάβετε, φάγετε· τούτο είναι το σώμα μου.* **27** και αφού έλαβε το ποτήρι, και ευχαρίστησε*, έδωσε σε αυτούς, λέγοντας: *Πιείτε απ' αυτό όλοι.* **28** διότι αυτό είναι το αίμα μου της Καινής Διαθήκης, το υπέρ πολλών εκχυνόμενο προς άφεση αμαρτιών.

29 Σας λέγω δε ότι δεν θα πώ στο εξής από αυτό το γέν^{νημα} της αμπέλου, ως την ημέρα εκείνη, όταν πίνω αυτό νέο μαζί σας στη βασιλεία του Πατέρα μου. **30** Και αφού ύμνησαν, εξήλθαν στο όρος^{βουνό} των Ελαιών.

31 Τότε λέγει προς αυτούς ο Ιησούς: *Όλοι εσείς θα σκανδαλισθείτε για μένα^{εν εμοί} αυτή τη νύχτα· διότι είναι γραμμένο, Θα πατάξω^{χτυπήσω} θανάσιμα τον ποιμένα^{βοσκό}, και θα διασκορπισθούν τα πρόβατα της ποιμνης.* **32** αφού δε αναστηθώ, θα πάω πριν από σας στη Γαλιλαία.

33 Απαντώντας δε ο Πέτρος, είπε προς αυτόν: *Και αν πάντες σκανδαλισθούν με σένα, εγώ ποτέ δεν θα σκανδαλισθώ.* **34** Είπε προς αυτόν ο Ιησούς: *Αληθινά σου λέγω ότι αυτή τη νύχτα, πριν λαλήσει ο πετεινός^{αλέκτωρ}, τρεις [φορές] θα με απαρνηθείς.* **35** Λέγει προς αυτόν ο Πέτρος: *Και αν χρειαστεί^{γίνει} χρεία να πεθάνω μαζί σου, δεν θα σε απαρνηθώ.* Παρομοίως είπαν και πάντες^{όλοι} οι μαθητές.

36 Τότε ήρθε μαζί τους ο Ιησούς στο μέρος^{χωρίον} το λεγόμενο Γεσθημανή και λέγει προς τους μαθητές: *Καθήστε εδώ, εως ότου^{μέχρι} να πάω και προσευχηθώ εκεί.* **37** Και αφού παρέλαβε τον Πέτρο και τους δυό γιους του Ζεβεδαίου, άρχισε να λυπάται και να αδημονεί^{έχει εσωτερική αγωνία}. **38** Τότε λέγει σ' αυτούς^{αυτούς}: *Περίλυπη^{βαθεία λυπημένη} είναι^{έστιν} η ψυχή μου μέχρι θανάτου· μείνετε εδώ και αγγρυπνείτε μαζί μου.*

39 Και αφού προχώρησε λίγο έπεσε με το προσωπό του κάτω, προσευχόμενος και λέγοντας: *Πατέρα μου, εάν^{ει} είναι δυνατόν, ας παρέλθει από μένα αυτό το ποτήρι· πλην όχι^{ουχ} όπως^{ως} εγώ θέλω, αλλ' όπως^{ως} εσύ (θέλεις).*

40 Και έρχεται προς τους μαθητές και τους βρίσκει να κοιμούνται, και λέγει προς τον Πέτρο: *Ώστε δεν μπορέσατε μία ώρα να αγγρυπήσετε μαζί μου;*

41 Αγγρυπνείτε και προσεύχεστε, για να^{ίνα} μη εισέλθετε σε^{εις} πειρασμό. Το μεν πνεύμα πρόθυμο, η δε σάρκα ασθενής^{αδύναμη}.

42 Πάλι για 2^η [φορά] πήγε και προσευχήθηκε, λέγοντας: *Πατέρα μου, εάν δεν είναι δυνατό αυτό το ποτήρι να παρέλθει από μένα χωρίς να το πω, ας γίνει το θέλημά σου.* **43** Και ερχόμενος τους βρίσκει πάλι να κοιμούνται· γιατί τα μάτια τους ήταν βαριά^{νυσταγμένα}. **44** Και αφήνοντας αυτούς πήγε πάλι [και] προσευχήθηκε για 3^η [φορά], λέγοντας τον αυτό λόγο. **45** Τότε έρχεται προς τους μαθητές^{αυτού} και λέγει προς αυτούς: *Κοιμάστε το λοιπόν και αναπαύεστε· δείτε, πλησίασε η ώρα και ο Υιός του ανθρώπου παραδίνεται σε χέρια αμαρτωλών.*

[26:14] Κφ. 10:4 [26:15] Ζαχ. 11:12, Κφ. 27:3 [26:17] Εξ. 12:6,18, Μαρ. 14:12, Λου. 22:7 [26:20] Μαρ. 14:17-21, Λου. 22:14, Ιωα. 13:18 [26:23] Ψλ. 41:9, Λου. 22:21, Ιωα.13:18 [26:24] Ψλ. 22, Ησ. 53, Δαν. 9:26, Μαρ. 9:12, Λου. 24:25,26,46, Πρ. 17:2,3, 26:22,23, 1Κο. 15:3 [26:25] Ιωα. 17:12 [26:26] Μαρ. 14:22, Λου. 22:19, 1Κο. 11:23-25, 1Κο. 10:16 [26:27] Μαρ. 14:23 [26:28] Ιδε Εξ. 24:8, Λευ. 17:11, Ιερ. 31:31, Δευ. 32:14, Κφ. 20:28, Ρω. 5:15, Εβ. 9:22 [26:29] Μαρ. 14:25, Λου. 22:18, Πρ. 10:41 [26:30] Μαρ. 14:26 [26:31] Μαρ. 14:27, Ιωα. 16:32, Κφ. 11:6, Ζαχ. 13:7 [26:32] Κφ. 28:7,10,16, Μαρ. 14:28,16:7 [26:34] Μαρ. 14:30, Λου. 22: 34, Ιωα. 13:38 [26:36] Μαρ. 14:32-35, Λου. 22:39, Ιωα. 18:1 [26:37] Κφ. 4:21 [26:38] Ιωα. 12:27 [26:39] Μαρ. 14:35,36, Λου. 22:41, Εβ. 5:7, Ιωα. 12:27, Κφ. 20:22, Ιωα. 5:30, 6:38, Φιλip. 2:8 [26:41] Μαρ.13: 33,14:38, Λου. 22:40,46, Εφ. 6:18

[26:16] Καί από τότε εξήτει ευκαιρίαν ίνα αυτόν παραδῶ. [26:17] Τῇ δὲ πρώτῃ τῶν αζύμων προσήλθον... [26:18] ...πρὸς τὸν δεινά καὶ εἶπατε αὐτῷ... ὁ καιρὸς μου ἐγγύς ἐστι· πρὸς σέ ποιῶ τὸ πάσχα... [26:19-20] Ὁ Ὀψίας δὲ γενομένης ἀνέκειτο... [26:21] Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν εἶπεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με. [26:22] ...ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ ἕκαστος αὐτῶν· μήτι ἐγώ εἰμι, Κύριε; [26:23] ...ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ τρυβλίῳ τὴν χεῖρα, οὗτός με παραδώσει. [26:24-25] ...μήτι ἐγώ εἰμι, ραββί; λέγει αὐτῷ, σὺ εἶπας. [26:26] ...τοῦτο ἐστὶ τὸ σῶμά μου... [26:28] τοῦτο γὰρ ἐστὶ... τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἀμαρτιῶν. [26:29] Λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ πῖω ἀπ' ἄρτι ἐκ τούτου τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πίνω μεθ' ὑμῶν καινὸν ἐν... [26:31] ...ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ, γέγραπται γὰρ, πατάξω τὸν ποιμένα... [26:32] μετὰ δὲ τὸ ἐγερθῆναί με προάξω ὑμᾶς... [26:33] ...εἰ πάντες σκανδαλισθήσονται ἐν σοί, ἐγὼ δὲ οὐδέποτε σκανδαλισθήσομαι. [26:34] ...ἀμὴν λέγω... πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι... [26:35-36] Τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς εἰς χωρίον... ἕως οὗ ἀπελθὼν προσεύξωμαι ἐκεῖ. [26:37] ...ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ αἰδοῦναι. [26:38] ...περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ. [26:39] Καὶ προελθὼν μικρὸν ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ προσευχόμενος καὶ λέγων· πάτερ μου, εἰ δυνατόν ἐστι, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλην οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σὺ. [26:40] ...καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ· οὕτως οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ! [26:41] Γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθῃτε εἰς πειρασμόν· τὸ μεν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. [26:42] Πάλιν ἐκ δευτέρου ἀπελθὼν προσηύξατο λέγων· πάτερ μου, εἰ οὐ δύναται τοῦτο τὸ ποτήριον παρελθεῖν ἀπ' ἐμοῦ ἐὰν μὴ αὐτὸ πῖω, γενηθήτω τὸ θέλημά σου. [26:43] 3 Καὶ ἔλθων εὕρισκει αὐτοὺς πάλιν καθεύδοντας· ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ βεβαρημένοι. [26:44] Καὶ ἀφείς αὐτοὺς ἀπελθὼν πάλιν προσηύξατο ἐκ τρίτου τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών· [26:45] ...καθεύδετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε! ἰδοὺ ἤγγικεν ἡ ὥρα καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀμαρτωλῶν.

46 Σηκωθείτε^{εγέρθητε}, ας πάμε· Δείτε^{ιδού}, πλησίασε αυτός που με παραδίνει^{ο παραδίδων με}.

47 Και ενώ αυτός ακόμη μιλούσε, να, ο Ιούδας ένας από τους 12 ήλθε, και μαζί του όχλος πολύς με μαχαίρια^{ξίφη} και ξύλα^(ξύλινα ρόπαλα) εκ μέρους των αρχιερέων και πρεσβυτέρων του λαού. **48** Αυτός δε που παρέδινε αυτόν έδωσε σε αυτούς σημείο, λέγοντας: Όποιον φιλήσω, αυτός είναι· συλλαβετέ τον. **49** Και αμέσως πηγαίνοντας προς τον Ιησού, είπε: Χαίρε, Ραββί^{Διδάσκαλε}, και τον καταφίλησε.

50 Ο δε Ιησούς είπε προς αυτόν: Φίλε, γιατί ήλθες; Τότε πλησίασαν και έβαλαν τα χέρια τους πάνω στον Ιησού και τον συνέλαβαν. **51** Και δεσ^{ιδού}, ένας^{εις} απ' αυτούς που ήταν μαζί με τον Ιησού, απλώνοντας το χέρι τράβηξε το μαχαίρι^{ξίφιδο} του, και αφού κτύπησε το δούλο του αρχιερέα απόκοψε το αυτί^{ωτίον} του.

52 Τότε λέγει προς αυτόν ο Ιησούς: Επιστρέψε τη μάχαιρά* σου στον τόπο^{θήκη} της· διότι όλοι όσοι πιάσουν μάχαιρα με μάχαιρα* θα αφανιστούν^{απολεσθή}. **53** Ή νομίζεις ότι δεν μπορώ ήδη να παρακαλέσω τον Πατέρα μου, και θα παρατάξει κοντά μου περισσότερες από^{πρά} δώδεκα λεγεώνες αγγέλων; **54** πως λοιπόν θα ^{εκ}πληρωθούν οι Γραφές ότι έτσι πρέπει να γίνει;

55 Σε^{εν} εκείνη την ώρα είπε ο Ιησούς προς τους όχλους: Εξήλθατε με μαχαίρια^{ξίφη} και ξύλα^(ξύλινα ρόπαλα) να με συλλάβετε σαν ενάντια σε [κάποιο] ληστή; κάθε μέρα καθόμουν κοντά σας διδάσκοντας στο ιερό, και δεν με πιάσατε^{συλλάβατε}. **56** Αυτό δε όλο έγινε για να ^{εκ}πληρωθούν οι Γραφές των προφητών.

Τότε όλοι οι μαθητές τον άφησαν^{εγκατέλειψαν} [και] έφυγαν.

57 Οι δε αφού έπιασαν τον Ιησού [τον] έφεραν προς Καϊάφα τον αρχιερέα, όπου συνάχθηκαν οι γραμματείς και οι πρεσβύτεροι. **58** Ο δε Πέτρος ακολουθούσε αυτόν από απόσταση^{μακρόθεν} μέχρι την αυλή του αρχιερέα, και μπαίνοντας μέσα κάθισε με τους υπηρέτες για να δει το τέλος^(την τελική κατάληξη).

59 Οι δε αρχιερείς και οι πρεσβύτεροι και το συνέδριο όλο ζητούσαν ψευδομαρτυρία κατά του Ιησού, για να τον θανατώσουν, **60** και δεν βρήκαν· και αφού πολλοί ψευδομάρτυρες προσήλθαν, (πάλι) δεν βρήκαν. Μετά όμως ήρθαν δύο ψευδομάρτυρες, και είπαν: **61**

Αυτός είπε: Μπορώ^{δύναμαι} να χαλάσω το Ναό του Θεού και σε τρεις ημέρες να τον ^{αν}οικοδομήσω.

62 Και αφού σηκώθηκε ο αρχιερέας είπε προς αυτόν: Δεν απαντάς; τι ^{κατ}αμαρτυρούν αυτοί εναντίον σου;

63 Ο δε Ιησούς σιωπούσε. Και μιλώντας ξανά^{αποκρι- θείς} ο αρχιερέας είπε προς αυτόν: Σε ορκίζω στον Θεό το ζώντα να πεις προς εμάς αν εσύ είσαι ο Χριστός ο Γιος του Θεού. **64** Λέγει προς αυτόν ο Ιησούς: Εσύ [το] είπες· πλην^{εν} τούτοις σας λέγω: Στο εξής θα δείτε τον Υιό του ανθρώπου να κάθεται στα δεξιά της δύναμης (του Θεού) και να έρχεται πάνω στα σύννεφα^{νεφέλες} του ουρανού.

65 Τότε ο αρχιερέας διέσχισε τα ρούχα^{χιτάπη} του, λέγοντας ότι βλασφήμησε: Τι χρειαζόμαστε πια μάρτυρες^{χρειάν έχομεν πλέον μαρτύρων}; να, τώρα^{νυν} ακούσατε τη βλασφημία του **66** τι νομίζετε^{σας φαίνεται}; Και εκείνοι απαντώντας είπαν: Ένοχος θανάτου είναι.

67 Τότε έφτυσαν στο προσωπό του και τον γρόνθισαν, άλλοι δε τον ράπισαν^{χαστούκιαν}, **68** λέγοντες: Προφήτευσε σε μας, Χριστέ, ποιός είναι που σε χτύπησε;

69 Ο δε Πέτρος καθόταν έξω στην αυλή και πλησίασε προς αυτόν μία [μικρή] δούλα, λέγοντας: Και εσύ ήσουν με τον Ιησού το Γαλιλαίο. **70** Ο δε αρνήθηκε μπροστά σε όλους, λέγοντας: Δεν ξέρω τι λες.

71 Και όταν βγήκε έξω στο προαύλιο^{πυλώνα}, είδε αυτόν άλλη και λέγει προς τους [παρόντας] εκεί, και αυτός ήταν με τον Ιησού το Ναζωραίο. **72** Και πάλι αρνήθηκε με όρκο ότι δεν γνωρίζω τον άνθρωπο. **73** Μετά δε από λίγο πλησίασαν αυτοί που στεκόταν εκεί, [και] είπαν προς τον Πέτρο: Αληθινά και συ απ' αυτούς είσαι· διότι η ομιλία^{διάλεκτος/λαλιά} σου σε προδίδει^{κάνει φανερό}. **74** Τότε άρχισε να ^{κατ}αναθεματίζει και να ορκίζεται ότι: Δεν γνωρίζω τον άνθρωπο. Και αμέσως λάλησε^{φώνησε} ο πετεινός^{αλέκτωρ}. **75** Και θυμήθηκε ο Πέτρος το λόγο [του] Ιησού, ο οποίος είχε πει προς αυτόν ότι πριν φωνάξει ο αλέκτωρ*, τρεις [φορές] θα με απαρνηθείς· και βγαίνοντας έξω έκλαψε πικρά.

27 [ΚΖ] ΟΤΑΝ ΔΕ ΕΓΙΝΕ ΠΡΩΪ, έκαναν συμβούλιο όλοι οι αρχιερείς και [οι] πρεσβύτεροι του λαού κατά του Ιησού για να θανατώσουν αυτόν· **2** και αφού τον έδεσαν, έφεραν και παρέδωσαν αυτόν στον Πόντιο Πιλάτο τον ηγεμόνα.

[26:47] Μαρ. 14:43, Λου. 22:47, Ιωα. 18:3, Πρ. 1:16 [26:49] 2Σα. 20:9 [26:50] Ψλ. 41:9, 55:13 [26:51] Ιωα. 18:10 [26:52] Γεν. 9:6, Απ. 13:10 [26:53] 2Βα. 6:17, Δαν. 7:10 [26:54] Ησ. 53:7 κτλ, six 24, Λου. 24:25,44,46 [26:56] Θρ. 4:20, six. 54, 1δς Ιωα. 18:15 [26:57] Μαρ. 14:53, Λου. 22:54, Ιωα. 18:12,24 [26:60] Ψλ. 27:12, 35:11, Μαρ.14:55, Πρ. 6:13, Δευ. 19:15 [26:61] Κρ. 27:40, Ιωα. 2:19 [26:62] Μαρ. 14:60 [26:63] Ησ. 53:7, Κρ. 27:12,14, Λευ. 5:1, 1Σα. 14:24,26 [26:64] Δαν. 7:13, Κρ. 16:27, 24:30, 25:31, Λου. 21:27, Ιωα. 1:52, Ρω. 14:10, 1Θε. 4:16, Απ.1:7, Ψλ. 110:1, Πρ. 7:55 [26:65] 2Βα. 18:37, 19:1, Λευ. 24:16, Ιωα. 19:7 [26:67] Ησ. 50:6, 53:3, Κρ. 27:30, Λου.22:63, Ιωα. 19:3 [26:68] Μαρ. 14:65, Απ.1:4 [26:69] Μαρ. 14:66, Λου. 22:55, Ιωα.18:16,17,25 [26:73] Λου. 22:59 [26:74] Μαρ. 14:71 [26:75] six. 34, Μαρ. 14:30, Λου. 22:61,62, Ιωα. 13:38 [27:1] Ψλ.2:2, Μαρ. 15:1, Λου. 22:66, 23:1, Ιωα. 18:28

[26:46] έγειρεσθε άγωμεν· ιδού ήγγικεν ο παραδιδούς με. [26:47-48]·Ο δε παραδιδούς αυτόν έδωκεν αυτοίς σημείον λέγων· όν άν φιλήσω, αυτός έστι· κρατήσατε αυτόν. [26:49] Και εϋθέως προσελθών τώ Ίησού είπε· χαίρε, ραββί, και κατεφίλησεν αυτόν. [26:50]·Ο δε Ίησούς είπεν αυτό· έταίρε, έφ' ό πάρει. Τότε προσελθόντες έπέβαλον τās χείρας επί τόν Ίησούν και έκράτησαν αυτόν. [26:51] Και ιδού είς τών μετά Ίησού εκτείνας τήν χείρα απέσπασε τήν μάχαιραν αυτού, και πατάξας τόν δοϋλον του άρχιερέως άφείλεν αυτοϋ τó ώτιον. [26:52] ...άπόστρεψόν σου τήν μάχαιραν εις τόν τόπον αυτής· πάντες γάρ οι λαβόντες μάχαιραν έν μαχαίρα αποθανοϋνται. [26:53]·Η δοκείς ότι οϋ δύναμαι άρτι παρακαλέσαι τόν πατέρα μου, και παραστήσει μοι πλείους ή δώδεκα λεγεώνας άγγέλων; [26:54] Πώς οϋν πληρωθώσιν αί γραφαί ότι οϋτω δεί γενέσθαι; [26:55]·Έν εκείνη τη ώρα είπεν ό Ίησούς τοίς όχλοις· ως επί ληστήν εξήλθατε μετά μαχαιρών και ξύλων συλλαβείν με· καθ' ήμέραν πρός υμάς έκαθεζόμην διδάσκων έν τώ ιερώ, και οϋκ έκρατήσατέ με. [26:56] Τούτο δε όλον γέγονεν ίνα πληρωθώσιν αί γραφαί τών προφητών... [26:57] Οι δε κρατήσαντες... [26:58] ...ήκολούθει αυτόϋ από μακρόθεν έως τής αϋλής του άρχιερέως, και είσελθών έσω έκάθητο μετά τών ύπηρετών ιδείν τó τέλος. [26:59] Οι δε αρχιερείς και οι πρεσβύτεροι και τó συνέδριον όλον έζήτουν ψευδομαρτυρίαν κατά του Ίησού όπως θανατώσων αυτόν, [26:60] και οϋχ εύρον· και πολλών ψευδομαρτύρων προσελθόντων, οϋχ εύρον. ύστερον δε προσελθόντες δύο ψευδομάρτυρες [26:61] είπον· οϋτος έφη, δύναμαι καταλϋσαι τόν ναόν του Θεοϋ και διά τριών ήμερών οίκοδομήσαι αυτόν. [26:62] Και άναστās ό άρχιερεύς είπεν αυτό· οϋδέν άποκρίνη; τί οϋτοί σου καταμαρτυροϋσιν; [26:63]·Ο δε Ίησούς έσίωπα. και άποκριθείς ό άρχιερεύς είπεν αυτό· έξορκίζω σε κατά του Θεοϋ του ζώντος ίνα ήμίν είπης εί σύ εί... [27:1] Πρωίās δε γενομένης συμβούλιον έλαβον... [27:2] και δήσαντες αυτόν άπήγαγον και παρέδωκαν αυτόν Ποντίω Πιλάτω...

3 Όταν είδε ο Ιούδας ο οποίος τον παρέδωσε ότι καταδικάστηκε, αφού μεταμελήθηκε (άλλαξε γνώμη) επέστρεψε τα 30 αργύρια (αργυρά νομίσματα) στους πρεσβυτέρους, 4 λέγοντας: *Αμάρτησα έχοντας παραδώσει αίμα αθώο. Οι δε είπαν: Τι μας νοιάζει¹ προς ημάς; εσένα αφορά² όψει.* 5 Και αφού πέταξε³ πίσω τα αργύρια* μέσα στο Ναό, αναχώρησε και φεύγοντας⁴ απελάων⁵ κρεμάστηκε.

6 Οι δε αρχιερείς, λαμβάνοντας τα αργύρια*, είπαν: *Δεν επιτρέπεται⁶ είναι συγκεχωρημένον να βάλουμε αυτά στο θησαυροφυλάκιο, διότι είναι αντίτιμο⁷ αίματος.* 7 Και αφού συσκέφθηκαν αγόρασαν με αυτά τον αγρό του Κεραμέα-αγγειοπλάστη, για να θάβονται [εκεί] οι ξένοι. 8 Γι' αυτό ονομάστηκε ο αγρός εκείνος: *Αγρός αίματος* έως σήμερα.

9 Τότε εκπληρώθηκε το ειπωθέν δια Ιερεμία (Ζαχαρία#) του προφήτη, που έλεγε: **Και έλαβαν τα 30 αργύρια, την τιμή αυτού που αποτίμησαν, ο οποίος εκτιμήθηκε απ' τους γιους Ισραήλ, 10 και έδωκαν αυτά στον αγρό του Κεραμέα, καθώς μου παρήγγειλε ο Κύριος.**

11 Ο δε Ιησούς στάθηκε μπροστά στον ηγεμόνα· και ρώτησε αυτόν ο ηγεμόνας, λέγοντας: *Συ είσαι ο βασιλιάς των Ιουδαίων;* Ο δε Ιησούς είπε προς αυτόν: *Συ το λες.* 12 Κι ενώ κατηγορούνταν από τους αρχιερείς και τους πρεσβυτέρους, τίποτα δεν απάντησε. 13 Τότε λέγει προς αυτόν ο Πιλάτος: *Δεν ακούς πόσα σου καταμαρτυρούν;* 14 Και δεν απάντησε προς αυτόν ούτε μια λέξη⁸ προς ένα λόγον, ώστε ο ηγεμόνας θαύμαζε πολύ.

15 Κατά δε τη γιορτή συνήθιζε ο ηγεμόνας να απολύει στον όχλο ένα φυλακισμένο⁹ δέσμιο, όποιον¹⁰ ήθελαν. 16 Και είχαν τότε δέσμιο* διαβόητο λεγόμενο Βαραββά. 17 Ενώ λοιπόν ήταν συγκεντρωμένοι, είπε προς αυτούς ο Πιλάτος: *Ποιόν θέλετε να σας απελευθερώσω¹¹ απολύσω¹², [τον] Βαραββά ή [τον] Ιησού το λεγόμενο Χριστό;* 18 Επειδή ήξερε ότι για φθόνο τον παρέδωσαν.

19 Ενώ δε καθόταν πάνω στη δικαστική έδρα¹³ πάνω στο βήμα, έστειλε (μήνυμα) προς αυτόν η γυναίκα του, λέγοντας: *Άπεχε από εκείνον τον δίκαιο· διότι πολλά έπαθα¹⁴ πέφερα¹⁵ σήμερα στο όνειρο γι' αυτόν.* 20 Όμως οι αρχιερείς και οι πρεσβύτεροι έπεισαν τους όχλους να ζητήσουν το Βαραββά, τον δε Ιησού να θανατώσουν.

21 Και αποκρίθηκε ο ηγεμόνας είπε προς αυτούς: *Ποιόν θέλετε από τους δύο να σας απελευθερώσω¹⁶ απολύσω¹⁷,*

οι δε είπαν: *Τον Βαραββά.* 22 Λέγει προς αυτούς ο Πιλάτος: *Τι λοιπόν να κάμω τον Ιησού τον λεγόμενο Χριστό; Λέγουν προς αυτόν όλοι: Να σταυρωθεί.* 23 Ο δε ηγεμόνας είπε¹⁸: *Και τι κακό έπραξε; Οι δε περισσότερο έκραζαν, λέγοντες: Να σταυρωθεί.*

24 Και βλέποντας ο Πιλάτος ότι δεν ωφελεί σε τίποτα, αλλά μάλλον γίνεται θόρυβος, παίρνοντας νερό¹⁹ ένιψε [τα] χέρια του μπροστά στον όχλο, λέγοντας: *Αθώς είμαι απ' το αίμα αυτού του δίκαιου· δική σας ευθύνη²⁰ όψεσθε.* 25 Και απαντώντας όλος ο λαός είπε: *Το αίμα του [ας είναι] πάνω μας και πάνω στα παιδιά μας.* 26 Τότε απελευθέρωσε²¹ σε αυτούς το Βαραββά, τον δε Ιησού αφού μαστίγωσε παρέδωσε για να σταυρωθεί.

27 Τότε οι στρατιώτες του ηγεμόνα, αφού παρέλαβαν τον Ιησού στο πραιτώριο²² κυβερνείο, συγκεντρώσαν πάνω του όλο το τάγμα [των στρατιωτών·] 28 και αφού τον έγδυσαν τον έντυσαν χλαμύδα κόκκινη, 29 και αφού έπλεξαν στεφάνι από αγκάθια, έθεσαν πάνω στο κεφάλι του και [ένα] καλάμι στο δεξι του [χέρι], και αφού γονάτισαν μπροστά του, περιέπαιζαν αυτόν, λέγοντες· *Χαίρε, βασιλιά των Ιουδαίων·* 30 και τον έφτυσαν και με το καλάμι χτυπούσαν το κεφάλι του.

31 Και αφού τον περιέπαιζαν, τον έγδυσαν την χλαμύδα και τον έντυσαν τα ρούχα²³ του, και έφεραν αυτόν για να τον σταυρώσουν.

32 Ενώ δε έβγαιναν έξω, βρήκαν άνθρωπο Κυρηναίο, ονομαζόμενο Σίμωνα· αυτόν δε αγγάρευσαν για να σηκώσει το σταυρό του.

33 Και όταν ήλθαν σε τόπο ονομαζόμενο Γολγοθάς, που σημαίνει, *Κρανίου τόπος*, 34 έδωσαν σε αυτόν να πίνει ξίδι μιγμένο με χολή· και αφού γεύθηκε δεν ήθελε να πίνει. 35 Αφού δε σταύρωσαν αυτόν μοιράσθηκαν τα ρούχα²⁴ του, βάζοντας κλήρο, [[για να εκπληρωθεί το ειπωθεν²⁵ από τον προφήτη: **Διαμερίσθηκαν τα ρούχα²⁶ μου στους εαυτούς τους και πάνω στον ρουχισμό²⁷ μου έβαλαν κλήρο.**]] 36 Και καθισμένοι φύλαγαν αυτόν εκεί. 37 Και τοποθέτησαν πάνω από το κεφάλι του την καταδίκη²⁸ κατηγορίαν αυτού γραμμένη· *Αυτός είναι Ιησούς ο βασιλιάς των Ιουδαίων.*

38 Τότε σταυρώθηκαν μαζί του δύο ληστές, ένας στα δεξιά και άλλος στ' αριστερά του.

[27:2] Κφ. 20:19, Πρ. 3:13 [27:3] Κφ. 26:14,15 [27:5] 2Σα. 17:23, Πρ. 1:18 [27:8] Κφ. 26:14,15 [27:9] Ζαχ. 11:12,13, Ιερεμία: (θλ. ΛΟΥ. 24:44) Τότε οι Προφήτες ξεκινούσαν απ' τον Ιερεμία όχι τον Ησαΐα όπως σήμερα, έτσι εννοεί ότι γράφθηκε μέσα στο σώμα/ρολό των 17 έργων των προφητών. Βλ. ΜΑΡΚ. 1:2, Βλ. Σχολιολογία υπό Jameson Fausset & Brown, Lightfoot, D.Kimchi. [27:11] Μαρ. 15:2, Λου. 23:3, Ιωα. 18:33, Ιωα. 18:37, 1Τι. 6:13 [27:12] Κφ. 26:63, Ιωα. 19:9 [27:13] Κφ. 26:62, Ιωα. 19:10 [27:15] Μαρ. 15:6, Λου. 23:17, Ιωα. 18:39 [27:20] Μαρ. 15:11, Λου. 23:18, Ιωα. 18:40, Πρ. 3:14 [27:24] Δευ. 21:6 [27:25] Δευ. 19:10, 1.Ν. 2:19, 2Σα. 1:16, 1Βα. 1:32, Πρ. 5:28 [27:26] Ησ. 53:5, Μαρ. 15:15, Λου. 23:16,24,25, Ιωα. 19:1,16 [27:27] Μαρ. 15:16, Ιωα. 19:2 [27:28] Λου. 23:11 [27:29] Ψλ. 69:19, Ησ. 53:3 [27:30] Ησ. 50:6, Κφ. 26:67 [27:31] Ησ. 53:7 [27:32] Αρ. 15:35, 1Βα. 21:13, Πρ. 7:58, Εβ. 13:12, Μαρ. 15:21, Λου. 23:26 [27:33] Μαρ. 15:22, Λου. 23:33, Ιωα. 19:17 [27:34] Ψλ. 69:21, 1Ιδ. εκ six 48 [27:35] Μαρ. 25:24, Λου. 23:34, Ιωα. 19:24, Ψλ. 22:18 [27:36] six. 54 [27:37] Μαρ. 15:26, Λου. 23:38, Ιωα. 19:19 [27:38] Ησ. 53:12, Μαρ. 15: 27, Λου. 23:32,33, Ιωα.19:18

[27:3-4] λέγων· ήμαρτον παραδούς αίμα άθώον. Οί δε είπον· τί προς ήμάς; Σύ όψει. [27:5] ...άπελάων άπήγγατο. [27:6] ...ούκ έξεστι βαλείν αυτά είς τόν κορβανάν, έπει τιμή αίματός έστι. [27:7] Συμβούλιον δε λαβόντες... [27:8-11] Ό δε Ίησούς έστη έμπροσθεν του ήγεμόνος· και έπηρώτησεν αυτόν ό ήγεμών λέγων· σύ είλ... σύ λέγεις. [27:12-14] Καί ούκ άπεκρίθη αύτώ προς ούδέ έν ρήμα, ώστε θαυμάζειν τόν ήγεμόνα λίαν. [27:15] Κατά δε έορτήν ειώθει ό ήγεμών απολύειν ένα τώ όχλω δέσμιον, όν ήθελον. [27:16] Είχον δε τότε δέσμιοι έπίσημον... [27:17] Συνηγμένων ούν αύτών... τίνα θέλετε απολύσω ήμίν; ... [27:18] Ήδει γάρ ότι ... [27:19] Καθημένοι δε αύτώ έπί του βήματος άπέστειλε... μηδέν σοί και τώ δικαίω εκείνω· πολλά γάρ έπαθον σήμερα κατ' όναρ δι' αυτόν. [27:20] ...ίνα αιτήσωνται... απολέσωσιν. [27:21-22] ...τί ούν ποιήσω... σταυρωθήτω. [27:23] Ό δε ήγεμών έφη· τί γάρ κακόν έποίησεν; ... [27:24] ...ότι ούδέν ωφελεί... λαβών ύδωρ άπενίψατο τās χείρας άπέναντι του όχλου λέγων... ύμείς όψεσθε. [27:25-26] ... Ίησούν φραγελλώσας παρέδωκεν ίνα σταυρωθή. [27:27] ...είς τό πραιτώριον συνήγαγον έπ' αυτόν όλην την σπείραν· [27:28] και έκδύσαντες αυτόν περιέθηκαν αύτώ χλαμύδα κοκκίνην, [27:29] ...έπέθηκαν... και γονυπετήσαντες έμπροσθεν αυτού ένέπαιζον αύτώ λέγοντες... [27:30] και έμπτόσαντες είς αυτόν έλαβον τόν κάλαμον... [27:31] Καί ότε ένέπαιζαν αύτώ, έξέδυσαν αυτόν την χλαμύδα... και άπήγαγον αυτόν είς τό σταυρώσαι. [27:32] Έξερχόμενοι δε εύρον άνθρωπον Κυρηναϊον όνόματι Σίμωνα· τούτον ήγγάρευσαν ίνα άρη τόν σταυρόν αυτού. [27:33] Καί έλθόντες... ό έστι λεγόμενος κρανίου τόπος, [27:34] έδωκαν αύτώ πιείν όζος μετά χολής μεμιγμένον· και γευσάμενος ούκ ήθελε πιείν. [27:35] ...διεμερίσαντο τά ιμάτια αυτού βαλόντες κλήρον, [27:36] και καθήμενοι έτήρουν αυτόν εκεί. [27:37] Καί έπέθηκαν... [27:38] ...και είς έξ εύώνυμων.

39 Οι δε περαστικοί βλαστημούσαν (μίλαγαν υβριστικά) αὐτόν, κουνώντας τα κεφάλια τους **40** και λέγοντες: *Εσύ που καταστρέφεις^{χαλῶν} το Ναό και μέσα σε^{εἰς} τρεῖς ἡμέρες τον ἀνοικοδομείς, σώσε τον εαυτό σου· αν εἶσαι Γίος του Θεοῦ, κατέβα από το σταυρό.*

41 Παρομοίως δε και οι αρχιερείς περιπαίζοντες^{εμπαιζόντες} μαζί με τους γραμματεῖς και πρεσβυτέρους, ἔλεγαν: **42** Ἄλλους ἔσωσε, τον εαυτό του δεν μπορεί να σώσει· αν εἶναι βασιλιάς του Ἰσραὴλ, ας κατεβεί τώρα από το σταυρό και θα πιστεύσουμε σε αὐτόν· **43** ἔχει ἐμπιστευθεῖ στον Θεό, ας σώσει τώρα αὐτόν, αν θέλει αὐτόν· επειδή εἶπε ὅτι: εἰμι Θεοῦ Υἱός. **44** Το ἴδιο δε και οι ληστές οι συσταυρωθέντες μαζί του περιγελοῦσαν^{ωνειδίζον} αὐτόν.

45 Από δε την 6^η (12μμ) ὥρα ἐγένετο σκοτάδι πάνω σ' ὅλη τη γη μέχρι την 9^η (3μμ) ὥρα· **46** περί δε την 9^η* ὥρα ἀναβόησε ο Ἰησοῦς [με] φωνή μεγάλη, λέγοντας: **Ἡλί, Ἡλί, λαμὰ σαβαχθανί;** που σημαίνει, *Θεέ μου, Θεέ μου, γιατί με εγκατέλειπες;* **47** Και μερικοί από αὐτούς που στεκόταν ἐκεῖ ὅταν το ἀκούσαν, ἔλεγαν ὅτι τον *Ἡλία* φωνάζει αὐτός. **48** Και ἀμέσως ἔτρεξε ἓνας ἀπ' αὐτούς και παίρνοντας σφουγγάρι το μούσκεψε^{νεμίσας} ξίδι και ἀφού περιτύλιξε σε καλάμι πότιζε αὐτόν. **49** Οι δε υπόλοιποι ἔλεγαν: Ἄσε, [να] δοῦμε αν ἐρχεται [ο] *Ἡλίας* να σώσει αὐτόν. **50** Ο δε Ἰησοῦς πάλι ἀφού ἐκραξε^{κραύγασε} με φωνή μεγάλη, ἄφησε^{παρέδωσε} το πνεῦμα.

51 Και να^{ἰδοῦ}, το καταπέτασμα^{κουρτίνα} του Ναοῦ σχίσθηκε στα δύο από πάνω μέχρι κάτω, και η γη σεισθήκε και οι πέτρες σχίσθηκαν, **52** και τα μνημεῖα ἀνοίχθηκαν και πολλά σώματα των κοιμηθέντων ἁγίων ἀναστήθηκαν, **53** και βγαίνοντας ἔξω ἀπ' τα μνημεῖα μετά την ἀνάστασι του μπήκαν στην ἁγία πόλη και ἐμφανίσθηκαν σε πολλούς. **54** Ο δε ἐκατόνταρχος και οι μαζί του που φύλαγαν τον Ἰησοῦ, βλέποντας το σεισμό και το γενόμενα, φοβήθηκαν πολὺ^{σφόδρα}, λέγοντες: *Ἀληθῶς Θεοῦ Γίος ἦταν αὐτός.*

55 Ἦταν δε ἐκεῖ πολλές γυναῖκες που παρατηροῦσαν ἀπό μακριά, οι οποίες συνόδευαν τον Ἰησοῦ ἀπ' τη Γαλιλαία για να τον υπηρετοῦν· **56** μεταξύ των οποίων ἦταν Μαρία ἡ Μαγδαληνή, και Μαρία ἡ μητέρα του Ἰακώβου και Ἰωσή, και ἡ μητέρα των γιων του Ζεβεδαίου.

57 Ὅταν δε νύχτωσε^{ἐγένετο εσπέρα}, ἦρθε ἄνθρωπος πλούσιος ἀπὸ Ἀριμαθαία, τ' ὄνομα Ἰωσήφ, ο οποίος και αὐτός μαθήτευσε στον Ἰησοῦ· **58** αὐτός ἐρχόμενος στον Πιλάτο, ζήτησε το σῶμα του Ἰησοῦ. Τότε ο Πιλάτος πρόσταξε να ἀποδοθεῖ το σῶμα.

59 Και λαμβάνοντας το σῶμα ο Ἰωσήφ, το τύλιξε με σεντόνι καθαρὸ, **60** και τοποθέτησε αὐτό μέσα στο νέο του μνημεῖο, το οποίο λατόμησε στην πέτρα και ἀφού προσκύλισε λίθο μέγα στην εἴσοδο του μνημείου ἀναχώρησε. **61** Ἦταν^{ἦν} δε ἐκεῖ Μαρία ἡ Μαγδαληνή και ἡ ἄλλη Μαρία, καθισμένες ἀπέναντι ἀπὸ τον τάφο.

62 Και την επομένη ἡμέρα, ἡ οποία εἶναι μετά την Παρασκευή, συνάχθηκαν οι αρχιερείς και οι Φαρισαῖοι προς τον Πιλάτο **63** λέγοντες: *Κύριε, θυμηθήκαμε ὅτι ἐκεῖνος ο πλάνος εἶπε ἐνῶ ἀκόμη ζούσε, Μετά τρεῖς ἡμέρες θα ἀναστηθῶ.* **64** Πρόσταξε λοιπὸν να ἀσφαλιστεῖ ο τάφος μέχρι την τρίτη ἡμέρα, μήποτε οι μαθητές του ἀφού ἔλθουν νυχτιάτικα κλέψουν αὐτόν και πουν προς το λαό, *Ἀνέστη ἀπὸ τους νεκρούς·* και θα εἶναι ἡ ἐσχάτη πλάνη χειρότερη της πρώτης. **65** Εἶπε δε προς αὐτούς ο Πιλάτος: *Ἐχετε φύλακες· πηγαίνετε, ἀσφαλίστε ὅπως ξέρετε.* **66** Οι δε πήγαν και ἀσφάλισαν τον τάφο, σφραγίζοντας το λίθο^{πέτρα} και τοποθετώντας τους φύλακες^{τῇ φρουρᾷ}.

28 [ΚΗ] ΑΦΟΥ ΔΕ ΠΕΡΑΣΕ ΤΟ ΣΑΒΒΑΤΟ, περί τα χαράματα της πρώτης ἡμέρας της εβδομάδας ἦλθε Μαρία [η] Μαγδαληνή και ἡ ἄλλη Μαρία, για να θεωρήσουν τον τάφο.

2 Και δεσ ἐγένετο σεισμός μέγας· διότι ἄγγελος Κυρίου κατέβηκε ἀπὸ τον οὐρανὸ ἦλθε και ἀποκύλισε το λίθο^{πέτρα} ἀπὸ την εἴσοδο θύρας και καθόταν πάνω του. **3** Ἦταν δε ἡ μορφὴ^{ὅψις} του σαν ἀστραπή και το ρούχο^{ἐνδυμα} του λευκὸ σαν χιόνι. **4** Καὶ ἀπὸ το φόβο του ταράχθηκαν οι φύλακες και ἐγέναν σαν νεκροί.

5 Ἀπαντώντας δε ο ἄγγελος εἶπε προς τις γυναῖκες: *Μη φοβάστε σείς· διότι ξέρω ὅτι Ἰησοῦ το σταυρωμένο ζητάτε·* **6** *δεν εἶναι ἐδῶ· διότι ἀναστήθηκε, καθὼς εἶπε: Ἐλθετε, δείτε τον τόπο που βρισκόταν^{κεῖτόνταν} ο Κύριος.* **7** *Και πηγαίνετε γρήγορα^{ταχύως} και πείτε προς τους μαθητές του ὅτι ἀναστήθηκε ἀπὸ τους νεκρούς, και να, πηγαίνει*

[27:39] Ψλ. 22:7, 107:25, Μαρ. 15:29, Λου. 23:35 [27:40] Κφ. 26:61, Ιωα. 2:19, Κφ. 26:63 [27:43] Ψλ. 22:8 [27:44] Μαρ. 15:32, Λου. 23:39 [27:45] Αμ. 8:9, Μαρ. 15:33, Λου. 23:44 [27:46] Εβ. 5:7, Ψλ. 22:1 [27:48] Ψλ. 69:21, Μαρ. 15:36, Λου. 23:36, Ιωα. 19:29 [27:50] Μαρ. 15:37, Λου. 23:46 [27:51] Εξ. 26:41, 2Χρ. 3:14, Μαρ. 15:38, Λου. 23:35 [27:54] six. 36, Μαρ. 15:39, Λου. 23:47 [27:55] Λου. 8:2,3 [27:56] Μαρ. 15:40 [27:57] Μαρ. 15:42, Λου. 23:50, Ιωα. 19:38 [27:60] Ησ. 53:9 [27:63] Κφ. 16:21, 17:23, 20:19, 26:61, Μαρ. 8:31, 10:34, Λου. 9:22, 18:33, 24:6,7, Ιωα. 2:19 [27:66] Δαν. 6:17 [[49. Ένας τρύπησε τη πλευρά του με δόρυ και βγήκε αίμα και νερό.]] [28:1] Μαρ. 16:1, Λου. 24:1, Ιωα. 20:1, Κφ. 27:56 [28:2] Μαρ. 16:5, Λου. 24:4, Ιωα. 20:12 [28:3] Δαν. 10:6 [28:6] Κφ.12:40,16:21, 17:23, 20:19 [28:7] Κφ. 26:32, Μαρ.16:7

[27:39] Οἱ δὲ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτόν κινῶντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν [27:40] καὶ λέγοντες· ὁ καταλύων τὸν ναὸν καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν! σῶσον σεαυτὸν· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, κατὰβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. [27:41-42] ...εἰ βασιλεὺς Ἰσραὴλ ἐστὶ, καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ... [27:43] Πέποιθεν ἐπὶ τὸν Θεόν, ρυσάσθω νῦν αὐτόν, εἰ θέλει αὐτόν· εἶπε γὰρ ὅτι Θεοῦ εἰμι υἱός. [27:44] Τὸ δ' αὐτό... ὠνειδίζον αὐτόν. [27:46] ...ἀνεβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ λέγων· ἡλί ἡλί, λιμὰ σαβαχθανί; τοῦτ' ἔστι... [27:47] Τινὲς δὲ τῶν ἐκεῖ ἐστῶτων ἀκούσαντες ἔλεγον ὅτι Ἡλίας φωνεῖ οὗτος. [27:48] Καὶ εὐθέως δραμὼν εἰς ἕξ αὐτῶν καὶ λαβὼν σπόγγον πλήσας τε ὄξους καὶ περιθεὶς καλὰμῳ ἐπότιζεν αὐτόν. [27:49] ...ἄφες ἴδωμεν εἰ ἐρχεται Ἡλίας σῶσον αὐτόν... [27:52] ...τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἡγέρθη, [27:53] καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μνημείων, μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ εἰσῆλθον... [27:54] ...τηροῦντες τὸν Ἰησοῦν, ἰδόντες τὸν σεισμόν καὶ τὰ γενόμενα ἐφοβήθησαν σφόδρα λέγοντες· ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος. [27:56] ἐν αἷς ἦν... [27:57] Ὅψιας δὲ γενομένης ἦλθεν... ὅς καὶ αὐτὸς ἐμαθήτευσεν τῷ Ἰησοῦ. [27:58] ...Τότε ὁ Πιλάτος ἐκέλευσεν ἀποδοθῆναι τὸ σῶμα. [27:59] ...ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι καθαρᾷ, [27:60] καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν τῷ καινῷ αὐτοῦ μνημείῳ ὃ ἐλατόμησεν ἐν τῇ πέτρᾳ, καὶ προσκυλίσας λίθον μέγαν τῇ θύρᾳ τοῦ μνημείου ἀπήλθεν. [27:61] Ἦν δὲ ἐκεῖ ... [27:62] Τῇ δὲ ἐπαύριον, ἥτις ἐστὶ μετὰ... [27:63] ...εἶπεν ἔτι ζῶν, μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι. [27:64] Κέλευσον οὖν ἀσφαλίσθῃναι τὸν τάφον ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας, ... ἡγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν· καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάνη χειρῶν τῆς πρώτης. [27:65] ...ἔχετε κουστωδῖαν· ὑπάγετε ἀσφαλίσασθε ὡς οἴδατε. [27:66] Οἱ δὲ πορευθέντες ἡσφάλισαν τὸν τάφον σφραγίσαντες τὸν λίθον μετὰ τῆς κουστωδίας. [28:1] Ὅψὲ δὲ σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων, ἦλθε Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία θεωρῆσαι τὸν τάφον. [28:2] ..προσελθὼν ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. [28:3] Ἦν δὲ ἡ ἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπὴ καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὥσει χιῶν. [28:4] Ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες καὶ ἐγένοντο ὥσει νεκροί. [28:5-6] οὐκ ἔστιν ὧδε· ἡγέρθη γὰρ καθὼς εἶπε. Δεῦτε ἴδετε... [28:7] Καὶ ταχὺ πορευθεῖσαι... ὅτι ἡγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ ἰδοὺ προάγει ὑμᾶς...

πριν από σας στη Γαλιλαία· εκεί θα δείτε αυτόν· **Δέστε**^{δοῦ}, **σας είπα**. **8** Και βγαίνοντας έξω γρήγορα^{ταχέως} από το μνημείο με φόβο και χαρά μεγάλη έτρεξαν^{έδραμον} να απαγγείλουν προς τους μαθητές του.

9 Ενώ δε ερχόνταν ν' αναγγείλουν προς τους μαθητές του, να^{ἰδοῦ}, ο Ιησούς^{συν} απάντησε αυτές, λέγοντας: **Χαίρετε**. Και εκείνες αφού προσήλθαν έπιασαν τα πόδια του και προσκύνησαν αυτόν. **10** Τότε λέγει προς αυτές ο Ιησούς: **Μη φοβάστε· πηγαίετε, αναγγείλτε προς τους αδελφούς μου, για να πάνε στην Γαλιλαία· και εκεί θα με δουν**.

11 Ενώ δε αυτές αναχωρούσαν, δεσ^{ἰδοῦ}, μερικοί από τους φύλακες ερχόμενοι στην πόλη ανάγγειλαν προς τους αρχιερείς όλα τα συμβάντα^{πάντα τα γενόμενα}. **12** Και συγκεντρώθηκαν με τους πρεσβυτέρους και αφού συνεννοήθηκαν^{συμβουλευθέντες} έδωσαν στους στρατιώτες αρκετά^{ἱκανά} αργύρια^(ασημένια νομίσματα), **13** λέγοντες: **Πέστε ότι οι μαθητές του ερχόμενοι [τη] νύχτα έκλεψαν αυτόν, ενώ**

εμείς κοιμόμασταν. **14** Και εάν ακουστεί αυτό μπροστά στον ηγεμόνα, **εμείς θα πείσουμε αυτόν και εσείς θα είστε αμέριμνοι**^{ανεύθυνοι}. **15** Εκείνοι^{οι} δε αφού έλαβαν τα αργύρια*, έπραξαν όπως διδάχθηκαν. Και διαφημίσθηκε^{διαδόθηκε} αυτός ο λόγος μεταξύ^{παρά} [των] Ιουδαίων μέχρι και σήμερα.

16 Οι δε έντεκα μαθητές πήγαν στη Γαλιλαία, στο βουνό^{όρος} όπου παρήγγειλε^{καθόρισε} σε αυτούς ο Ιησούς. **17** Και όταν τον είδαν προσκύνησαν αυτόν, μερικοί δε δίστασαν. **18** Και ερχόμενος ο Ιησούς,μίλησε προς αυτούς, λέγοντας: **Μου δόθηκε κάθε εξουσία στον ουρανό και πάνω στη γη**.

19 Πορευθέντες [λοιπόν] μαθητεύσατε όλα τα έθνη, βαπτίζοντας αυτούς στ' όνομα του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος, **20** διδάσκοντες αυτούς να φυλάττουν όλα όσα παρήγγειλα σε σας· και να, εγώ [είμαι] μαζί σας όλες τις ημέρες μέχρι το τέλος του κόσμου^{της συντελείας του αιώνος}. **Αμήν**.

[28:9] Μαρκ. 16:9, Ιωα. 20:14 [28:10] Ιωα. 20:17, Ρω. 8:29, Εβ. 2:11 [28:16] Κφ. 26:32, six. 7 [28:18] Δαν. 7:13,14, Κφ. 11:27, 16:28, Λου. 1:32, 10:22, Ιωα. 3:35, 5:22, 13:3, 17:2, Πρ. 2:36, Ρω.14:9, 1 Κο. 15:27, Εφ. 1:10,21, Φιλιπ. 2:9,10, Εβ. 1:2, 2:8, 1Πε. 3:22, Απ. 17:14 [28:19] Μαρκ. 16:15, Ησ. 52:10, Λου. 24:47, Πρ. 2:38,39, Ρω. 10:18, Κολ. 1:23 [28:20] Πρ. 2:42

[28:8] Καί ξελεθοῦσαι ταχὺ... [28:9] Ὡς δὲ ἐπορεύοντο ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ... [28:10] Τότε λέγει αὐταῖς ὁ Ἰησοῦς· μὴ φοβεῖσθε· ὑπάγετε ἀπαγγεῖlate τοῖς ἀδελφοῖς μου ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κἀκεῖ με ὄψονται. [28:11] Πορευομένων δὲ αὐτῶν ἰδοὺ τινες τῆς κουστωδίας ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ὅπαντα τὰ γενόμενα. [28:12] Καὶ συναχθέντες ... συμβούλιόν τε λαβόντες ἀργύρια ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις λέγοντες· [28:13] εἶπατε ὅτι ... νυκτὸς ἐλθόντες ἔκλεψαν αὐτὸν ἡμῶν κοιμωμένων. [28:14] Καὶ ἐὰν ἀκουσθῇ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος, ἡμεῖς πείσομεν αὐτὸν καὶ ὑμᾶς ἀμερίμνους ποιήσομεν. [28:15] ... ἐποίησαν ὡς ἐδιδάχθησαν. Καὶ διεφημίσθη ὁ λόγος οὗτος παρὰ Ἰουδαίους μέχρι τῆς σήμερον. [28:16] Οἱ ... ἐπορεύθησαν ... εἰς τὸ ὄρος οὐ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς. [28:17] Καὶ ἰδόντες αὐτὸν προσεκύνησαν αὐτῷ, οἱ δὲ ἐδίστασαν ... [28:19] ...πάντα τὰ ἔθνη... [28:20] ...τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν· καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας...

Εισαγωγή
βλ. σελ. 847^α

ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟ

Συγγραφέας: Μάρκος
Έτος: περ. 68 μ.Χ.*
Τόπος: Ρώμη

*Νεότερες απόψεις θεωρούν ότι γράφτηκε το 45 μ.Χ., αλλά αυτό προσκρούει στη σαφή παράδοση της αρχαίας Εκκλησίας.
Οι Αποστολικοί Πατέρες (90-140 μ.Χ.) αγνοούν σχεδόν παντελώς το Ευαγγέλιο του Μάρκου.

1 [Α] ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ^{ΚΑΛΑ ΝΕΑ} [του] Ιησού Χριστού, Υιού του Θεού, **2** καθώς είναι γραμμένο στους προφήτες: **Δέστε**^{ἰδοῦ}, **εγώ αποστέλλω τον ἄγγελό**^{αγγελιοφόρο} **μου πριν από σένα**^{προ προσώπου σου}, **ο οποίος**^{ὅς} **θα προετοιμάσει**^{κατασκευάσει} **το δρόμο**^{οδόν} **σου μπροστά σου**. **3** **Θα 'ναι μια φωνή που [θα] φωνάζει δυνατά**^{βοώντας} **μέσα στην έρημο, Ετοιμάστε την οδό*** [του] **Κυρίου, ευθεία κάνετε τα μονοπάτια**^{τρίβους} **του**.

4 Βρισκόταν [ο] Ιωάννης που βάπτιζε στην έρημο και κήρυττε βάπτισμα μετανοίας προς^{εις} άφεση αμαρτιών.

5 Και έβγαιναν έξω προς αυτόν όλος ο τόπος της Ιουδαίας και οι Ιεροσολυμίτες, και βαπτίζονταν όλοι στον Ιορδάνη ποταμό απ' αυτόν, εξομολογούμενοι τις αμαρτίες τους. **6** Ήταν^{ἦν} δε ο Ιωάννης ντυμένος [ένδυμα] με τρίχες καμήλας και [είχε] ζώνη δερμάτινη γύρω

από τη μέση^{οσφύν} του, και έτρωγε ακρίδες και μέλι άγριο. **7** Και κήρυττε, λέγοντας: **Έρχεται ο ισχυρότερός μου πίσω μου, του οποίου δεν είμαι άξιος να σκύψω και [να] λύσω το λουρί των σανδαλιών**^{υποδημάτων} **του**. **8** Εγώ μεν σας βάπτισα σε^{εν} νερό^{ῦδατι}, αυτός δε θα σας βαπτίσει με^{εν} Πνεύμα Άγιο.

9 Και σε εκείνες τις ημέρες ήλθε ο Ιησούς από Ναζαρέτ της Γαλιλαίας και βαπτίσθηκε από τον Ιωάννη στον Ιορδάνη. **10** Και αμέσως^{εὐθύς} ενώ ανέβαινε από το νερό*, είδε τους ουρανούς να διαχωρίζονται^{σχιζομένους} και το Πνεύμα να κατεβαίνει σαν περιστέρι πάνω του. **11** και φωνή έγινε από τους ουρανούς: **Συ είσαι ο Υιός μου ο αγαπητός, στον οποίο ευαρεστήθηκα**^{επιδόκιμα}.

12 Και αμέσως^{εὐθύς} το Πνεύμα τον έβγαλε^{εκβάλλει} στην έρημο· **13** και ήταν εκεί 40 (σαράντα) ημέρες πειραζό-

[1:1] Ματ. 14:33, Λου. 1:35, Ιωα. 1:34 [1:2] Μαλ. 3:1, Ματ. 11:10, Λου. 7:27 [1:3] Ησ. 40:3, Ματ. 3:3, Λου. 3:4, Ιωα. 1:15,23 [1:4] Ματ. 3:1, Λου. 3:3, Ιωα. 3:23 [1:5] Ματ. 3:5 [1:6] Ματ. 3:4, Λευ. 11:22 [1:7] Ματ. 3:11, Ιωα. 1:27, Πρ. 13:25 [1:8] Πρ. 1:5,11:16,19:4, Ησ. 43:3, Ιωήλ 2:28, Πρ. 2:4, 10:45, 11:15,16, 1Κο. 12:13 [1:9] Ματ. 3:13, Λου. 3:21 [1:10] Ματ. 3:16, Ιωα. 1:32 [1:11] Ψλ. 2:7, Ματ. 3:17, Κφ. 9:7 [1:12] Ματ. 4:1, Λου. 4:1

[1:1] Ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου... [1:2] Ὡς γέγραπται ἐν τοῖς προφήταις, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδὸν σου ἔμπροσθέν σου· [1:3] φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ... εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ, [1:4] ἐγένετο Ἰωάννης βαπτίζων... [1:5] Καὶ ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν... ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ὑπ' αὐτοῦ ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. [1:6-7] Καὶ ἐκήρυσσε λέγων· ἔρχεται ὁ ἰσχυρότερός μου ὀπίσω μου, οὗ οὐκ εἰμι ἱκανὸς κύψαι λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ. [1:8] Ἐγὼ μὲν ἐβάπτισα ὑμᾶς ἐν ὕδατι, αὐτὸς δὲ βαπτίσει ὑμᾶς ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ. [1:9-10] ...τοὺς οὐρανούς καὶ τὸ Πνεῦμα ὡς περιστέραν καταβαῖνον ἐπ' αὐτόν· [1:11] καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῶν οὐρανῶν· σὺ εἶ ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ ἡὐδόκησα. [1:12] Καὶ εὐθέως τὸ Πνεῦμα αὐτὸν ἐκβάλλει εἰς τὴν ἔρημον· [1:13] ...ἄγγελος διηκόνου αὐτοῦ.

μενος από το Σατανά, και ήταν [μαζί] με τα θηρία, και ¹⁵οι άγγελοι τον υπηρετούσαν. **14** ¹⁶Αφού δε παραδόθηκε ^{εσυνελήφθη} ο Ιωάννης, ήλθε ο Ιησούς στη Γαλιλαία ¹⁷κηρύττοντας το ευαγγέλιο της βασιλείας του Θεού. **15** και λέγοντας: ¹⁸Οτι ^{εσυνεπληρώθηκε} ο καιρός και ¹⁹πλησίασε η βασιλεία του Θεού· μετανοείτε και πιστεύετε στο ευαγγέλιο ^{καλά νέα}.

16 ²⁰Περπατώντας δε δίπλα στη ^{λιμνοθάλασσα} της Γαλιλαίας, είδε το Σίμωνα και Ανδρέα τον αδελφό του, να ρίχνουν το δίχτυ ^{πεζόβολο} στη θάλασσα· γιατί ήταν ψαράδες ^{αλιείς}. **17** και είπε προς αυτούς ο Ιησούς: *Ελάτε πίσω μου, και θα σας κάνω να γίνετε αλιείς* ανθρώπων.* **18** Και αμέσως ^{εσυνεπληρώθηκε} αφήσαντες τα δίχτυα τους, τον ακολούθησαν. **19** Και ²²προχωρώντας από εκεί λίγο, είδε Ιάκωβο το [γιο] του Ζεβεδαίου και Ιωάννη τον αδελφό του, και αυτούς στο πλοίο να επισκευάζουν τα δίχτυα, **20** και αμέσως κάλεσε αυτούς. Και αυτοί αφού άφησαν τον πατέρα τους Ζεβεδαίο στο πλοίο με τους μισθωτούς, πήγαν πίσω του.

21 Και ²³μπαίνουν στην Καπερναούμ· και αμέσως ^{εσυνεπληρώθηκε} στο Σάββατο μπήκε μέσα στη συναγωγή [ο Ιησούς και] δίδασκε. **22** Και [όλοι] ²⁴έμεναν κατάπληκτοι από ^{διὰ} τη διδαχή του· διότι δίδασκε αυτούς σαν αυτόν που έχει εξουσία, και όχι ^{ουχ} όπως ^{ως} οι γραμματείς.

23 Και ²⁵ήταν ^{ην} στη συναγωγή τους [ένας] άνθρωπος που είχε πνεύμα ακάθαρτο, και κραύγασε, **24** λέγοντας: *Φευ ^{αλλοίμονο}, ²⁶τι [είναι] αναμεταξύ εμάς και σένα, Ιησού Ναζαρηνέ; ήλθες να μας αφανίσεις ^{απολέσεις}; σε γνωρίζω ποιός είσαι, ο Άγιος του Θεού.*

25 Και ²⁷επέπληξε ^{επετίμησεν} αυτό ο Ιησούς, λέγοντας: *Σιώπα και βγες απ' αυτόν.* **26** Και το πνεύμα το ακάθαρτο, ²⁸αφού σπάρaxe αυτόν και κραύγασε με φωνή μεγάλη, βγήκε ^{εξήλθεν} απ' αυτόν. **27** Και όλοι εξεπλάγησαν, ώστε συζητούσαν ο ένας με τον άλλο, λέγοντας: *Τι είναι αυτό; ποιά αυτή η νέα διδαχή, διότι με εξουσία προστάζει [και] τα ακάθαρτα πνεύματα και υπακούουν σε αυτόν;* **28** Βγήκε δε η φήμη του αμέσως ^{εσυνεπληρώθηκε} σ' όλα τα περίχωρα της Γαλιλαίας.

29 Και ²⁹αμέσως* βγήκαν έξω απ' τη συναγωγή, και ήλθαν στο σπίτι Σίμωνα κι Ανδρέα με [τον] Ιακώβο και Ιωάννη. **30** Η [δε] πεθερά του Σίμωνα ήταν κατάκοιτη άρρωστη ^{πάσχουσα από πυρετό}. Και αμέσως* μίλησαν προς αυτόν γι' αυτή. **31** Και αφού πλησίασε την σήκωσε πιά-

νοντας το χέρι της, και την άφησε αμέσως ο πυρετός, και τους υπηρετούσε.

32 ³⁰Αφού δε νύχτωσε ^{έγεινεν εσπέρα}, όταν έδυσε ο ήλιος, έφεραν προς αυτόν όλους τους πάσχοντες και τους δαιμονισμένους. **33** και η πόλη όλη ήταν συναγμένη μπροστά απ' την πόρτα. **34** και θεράπευσε πολλούς πάσχοντες από διάφορες αρρώστιες, και δαιμόνια πολλά εξέβαλε ^{έβγαλε έξω}, και ³¹δεν άφηνε τα δαιμόνια να μιλούν, επειδή τον γνώριζαν.

35 Και ³²το πρωί ενώ ήταν ακόμη σκοτάδι ^{όρθρος βαθύς}, σηκώθηκε βγήκε έξω· και πήγε σε έρημο τόπο και εκεί προσευχόνταν. **36** Και έτρεξαν ^{έδραμον} πίσω του ο Σίμων και οι μαζί του, **37** και βρίσκοντας αυτόν είπαν προς αυτόν ότι Όλοι σε ζητούν. **38** Και λέγει προς αυτούς: ³³Ας πάμε στις κοντινές κωμοπόλεις, για να κηρύξω και εκεί· επειδή ³⁴γι' αυτό αποστάλθηκα ^{εξήλθον}. **39** Και ³⁵κήρυττε στις συναγωγές αυτών σε όλη τη Γαλιλαία [και] εκβάλλοντας τα δαιμόνια.

40 Και ³⁶έρχεται προς αυτόν [ένας] λεπρός παρακαλώντας αυτόν και γονατίζοντας μπροστά του λέγοντας προς αυτόν ότι, *Εάν θέλεις, μπορείς ^{δύνασαι} να με καθарίσεις.* **41** Ο δε Ιησούς τον ^{εσπλαγχνίσθηκε}, άπλωσε το χέρι και τον άγγιξε και λέγει προς αυτόν: *Θέλω, καθарίσου.*

42 Και μόλις είπε αυτό, αμέσως* έφυγε απ' αυτόν η λέπρα, και καθарίσθηκε. **43** Και τον πρόσταξε έντονα, και αμέσως τον απέπεμψε **44** και λέγει προς αυτόν: *Πρόσεξε μη πεις σε κανένα τίποτα ^{προς μηδένα μηδέν}, αλλά πήγαινε, δείξε τον εαυτό σου στον ιερέα και πρόσφερε [τα] περί του καθарισμού σου ³⁷όσα πρόσταξε ο Μωυσής για μαρτυρία σε αυτούς.* **45** ³⁸Αλλ' εκείνος φεύγοντας άρχισε να κηρύττει πολλά και να διαφημίζει το λόγο, ώστε πλέον δεν μπορούσε αυτός να μπει ^{εισέλθω} φανερά στην πόλη, αλλ' ήταν έξω σε ερήμους τόπους· ³⁹και ερχόταν προς αυτόν από παντού.

2 [Β] ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΜΕΡΕΣ ΠΑΛΙ ΉΜΠΗΚΕ στην Καπερναούμ και ακούσθηκε ότι βρίσκεται σε ένα σπίτι. **2** Και αμέσως ^{εσυνεπληρώθηκε} συνάχθηκαν πολλοί, ώστε δεν [τους] χωρούσε πλέον ούτε στα πρόθυρα· και κήρυττε σ' αυτούς τον λόγο. **3** Και ήρθαν τέσσερις σ' αυτόν φέροντας παραλυτικό, που τον βάσταζαν· **4** και μη μπορώντας να πλησιάσουν σε αυτόν εξ αιτίας του όχλου, χάλασαν τη στέγη που ήταν [εκεί], και κάνοντας

ΚΕΦ. 1 ¹⁵ Ματ. 4:11 ¹⁶ Ματ. 4:12 ¹⁷ Ματ. 4:23 ¹⁸ Δαν. 9:24, Γαλ. 4:4, Εφ. 1:10 ¹⁹ Ματ. 3:2, 4:17 ²⁰ Ματ. 4:18, Λου. 5:4 ²¹ Ματ. 19:27, Λου. 5:11 ²² Ματ. 4:21 ²³ Ματ. 4:13, Λου. 4:31 ²⁴ Ματ. 7:28 ²⁵ Λου. 4:33 ²⁶ Ματ. 8:29 ²⁷ six. ³⁴ ²⁸ Κεφ. 9:20 ²⁹ Ματ. 8:14, Λου. 4:38 ³⁰ Ματ. 8:16, Λου. 4:40 ³¹ Κφ. 3:12, Λου. 4:41, ^{18ε} και Πρ. 16:12,18 ³² Λου. 4:42 ³³ Λου. 4:43 ³⁴ Ησ. 61:1, Ιωα. 16:28, 17:4 ³⁵ Ματ. 4:23, Λου. 4:44 ³⁶ Ματ. 8:2, Λου. 5:12 ³⁷ Λευ. 14:3,4,10, Λου. 5:14 ³⁸ Λου. 5:15 ³⁹ Κεφ. 2:13 **ΚΕΦ. 2** ¹ Ματ. 9:1, Λου. 5:18

[1:14] Μετά δὲ τὸ παραδοθῆναι Ἰωάννην... [1:15] ...ἤγγικεν... ἐν τῷ εὐαγγελίῳ. [1:16] ...βάλλοντας ἀμφίβληστρον ἐν τῇ θαλάσῃ... [1:17] ...δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς γενέσθαι ἀλιεῖς ἀνθρώπων. [1:18] Καὶ εὐθέως ἀφέντες ... [1:19] Καὶ προβάς ἐκείθεν ὀλίγον εἶδεν ...καὶ αὐτοὺς ἐν τῷ πλοίῳ καταρτίζοντας τὰ δίκτυα, [1:20] ...Καὶ ἀφέντες... [1:21] ...εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν ἐδίδασκε. [1:22] Καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς. [1:23] Καὶ ἦν ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν ...ἐν πνεύματι ... [1:24] λέγων· ἔα, τί ἡμῖν καὶ σοί... ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδά σε τίς εἶ... [1:25] ...φιμώθητι καὶ ἐξέλθε ἐξ αὐτοῦ. [1:26] Καὶ σπαράξαν αὐτὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον... [1:27] Καὶ ἐθαμβήθησαν πάντες, ὥστε συζητεῖν πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντας· τί ἐστὶ τοῦτο; τίς ἡ διδαχὴ ἢ καινὴ αὕτη, ὅτι κατ' ἐξουσίαν καὶ τοῖς πνεύμασι τοῖς ἀκαθάρτοις ἐπιτάσσει... [1:28] Καὶ ἐξήλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ... [1:29] Καὶ εὐθέως ἐκ τῆς συναγωγῆς ἐξελθόντες... [1:30] ...κατέκειτο πυρέσσουσα. Καὶ εὐθέως... [1:31] ...ἤγγειρεν αὐτὴν κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἀφήκεν αὐτὴν ὁ πυρετὸς εὐθέως, καὶ διηκόνει αὐτοῖς. [1:32] Ὁψίας δὲ γενομένης, ὅτε ἔδω ὁ ἥλιος... [1:34] καὶ οὐκ ἤφιε λαλεῖν τὰ δαιμόνια, ὅτι ᾔδεισαν αὐτὸν Χριστὸν εἶναι. 3 [1:35] Καὶ πρωὶ ἔννυχα λίαν ἀναστὰς ... [1:36] Καὶ κατεδίωξαν αὐτὸν... [1:37] καὶ εὐρόντες αὐτὸν... [1:38] ...ἄγωμεν εἰς τὰς ἐχομένας κωμοπόλεις, ἵνα καὶ ἐκεῖ κηρύξω εἰς τοῦτο γὰρ ἐξελήλυθα. [1:39] Καὶ ἦν κηρύσσων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν... [1:40] ...καὶ γονυπετῶν αὐτὸν καὶ λέγων αὐτῷ ὅτι ἐὰν θέλῃς, δύνασαι με καθарίσαι. [1:42] Καὶ εἰπόντος αὐτοῦ εὐθέως ἀπήλθεν... [1:43] Καὶ ἐμβριμησάμενος αὐτῷ εὐθέως ἐξέβαλεν αὐτὸν καὶ λέγει αὐτῷ· [1:44] Ὁρα μὴ δενὶ μὴδὲν εἶπης, ἀλλ' ὕπαγε σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθарισμού σου ᾧ προσέταξε Μωυσῆς εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. [1:45] Ὁ δὲ ἐξελθὼν ἤρξατο... ὥστε μηκέτι αὐτὸν δύνασθαι φανερῶς... ἐν ἐρήμοις τόποις ἦν... [2:12] ...μὴδὲ τὰ πρὸς τὴν θύραν... [2:3-4] Καὶ μὴ δυνάμενοι προσεγγίσει αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον, ἀπεστέγασαν τὴν στέγην ὅπου ἦν, καὶ ἐξορύξαντες χαλῶσι τὸν κράβαττον, ἐφ' ᾧ ὁ παραλυτικὸς κατέκειτο.

μία τρύπα^{διατρύπησαντες} κατέβασαν το φορείο^{κράβατον}, πάνω στο οποίο ήταν κατάκοιτος ο παράλυτος.

5 Όταν είδε δε ο Ιησούς την πίστη αυτών, λέγει προς τον παράλυτο: *Παιδί^{τέκνον}, συγχωρημένες είναι σε σένα οι αμαρτίες σου.* **6** Ήταν δε εκεί κάποιοι από τους γραμματείς οι οποίοο κάθονταν και διαλογιζόνταν μέσα στις καρδιές τους: **7** *Γιατί αυτός λέγει [τέτοιες] βλασφημίες^{προκλητικές ύβρεις}; ²Ποιός μπορεί να συγχωρεί αμαρτίες ειμή ένας, ο Θεός;*

8 Και αμέσως^{ευθύς} ^{3/κατα}νοήσας ο Ιησούς μέσω^{δια} του πνεύματός του ότι έτσι συλλογίζονται μέσα τους, είπε προς αυτούς: *Γιατί διαλογίζεσθε αυτά μέσα στις καρδιές σας;* **9** *Τι είναι ευκολότερο, να πω προς τον παραλυτικό: Συγχωρημένες είναι οι αμαρτίες σου, ή να πω: Σήκω [και] πάρε το κρεβάτι σου και περπάτα;* **10** αλλά για να γνωρίσετε ότι εξουσία έχει ο Υιός του ανθρώπου πάνω στη γη να συγχωρεί αμαρτίες, λέγει προς τον παραλυτικό: **11** *Προς σε λέγω: Σήκω και πάρε το κρεβάτι^{φορείο} σου και πήγαινε στο σπίτι σου.*

12 Και σηκώθηκε αμέσως^{ηγέρθη ευθύς} και ανα^{ανα}σηκώοντας το κρεβάτι^{φορείο}, βγήκε έξω μπροστά σε όλους, ώστε εκπλήττονταν όλοι και δόξαζαν το Θεό, λέγοντες ότι, ουδέποτε είδαμε τέτοια ^{πράγματα}.

13 Και ⁵πήγε πάλι δίπλα στη λιμνοθάλασσα· και όλος ο όχλος ερχόταν προς αυτόν, και δίδασκε αυτούς.

14 ⁶Και διαβαίνοντας είδε Λευί τον [γιο] του Αλφαίου να κάθετε στο τελωνείο^{φορολόγιο}, και λέγει προς αυτόν: *Ακολούθα με.* Και αφού σηκώθηκε ακολούθησε αυτόν.

15 ⁷Και ενώ^(αργότερα) καθόταν^{πλάγιασε} στο τραπέζι στο σπίτι του, τότε κάθισαν* μαζί με τον Ιησού και τους μαθητές του πολλοί τελώνες και αμαρτωλοί· διότι ήταν πολλοί, απ' αυτούς που τον ακολούθησαν. **16** Οι δε γραμματείς και Φαρισαίοι, βλέποντας αυτόν να τρώει με [τους] τελώνες^{φοροεπιστράτορες} και αμαρτωλούς, έλεγαν προς τους μαθητές του: *Γιατί μαζί με τους τελώνες και αμαρτωλούς τρώει και πίνει;*

17 Και ακούσας ο Ιησούς, λέγει προς αυτούς: ⁸*Δεν έχουν ανάγκη^{χρειαν} γιατρού οι υγιείς, αλλ' οι πάσχοντες· δεν ήλθα για να καλέσω δικαίους αλλά αμαρτωλούς σε μετάνοια.*

18 ⁹Οι μαθητές δε του Ιωάννη και οι των Φαρισαίων νήστευαν^{ήταν σε νηστεία}. Και έρχονται και είπαν προς αυτόν:

Γιατί οι μαθητές του Ιωάννη και οι των Φαρισαίων νηστεύουν, οι δε μαθητές σου δεν νηστεύουν;

19 Και είπε προς αυτούς ο Ιησούς: *Μήπως μπορούν^{δύνανται} οι προσκαλεσμένοι στο γάμο^{γιοι του νυμφώνος}, ενόσω ο γαμπρός^{νυμφίος} είναι μαζί τους, να νηστεύσουν; όσο καιρό έχουν το νυμφίο* μαζί τους, δεν μπορούν να νηστεύσουν· **20** θα έλθουν όμως ημέρες, όταν αφαιρεθεί απ' αυτούς ο γαμπρός^{νυμφίος}, και τότε θα νηστεύουν σε εκείνες τις ημέρες.*

21 Και κανείς [δεν] ράβει μπάλωμα^{επίρραμα} αγνάφου^{καινούργιου ακατέργαστου υφάσματος} πάνω σε παλιό ρούχο^{μάπιν}· ει δε μη, το συμπλήρωμα αυτού τραβάει^{αφαιρεί} το νέο [από] το παλιό, και γίνεται [το] σκίσιμο χειρότερο. **22** Και κανείς [δεν] βάζει κρασί^{σίον} νέο^{καινούργιο} σε ασκιά παλαιά· ει δε μη, το νέο κρασί* ^{δια}σχίζει τα ασκιά, και το κρασί χύνεται έξω και οι ασκοί φθείρονται· αλλά [πρέπει] κρασί νέο να μπαίνει σε ασκούς νέους^{καινούργιους}.

23 ¹⁰Και όταν διάβαινε στο Σάββατο δια μέσου των σπαρτών, οι μαθητές του, καθώς βάδιζαν, ¹¹άρχισαν να αποσπούν^{αποφλοιώνουν} τα στάχια. **24** Και οι Φαρισαίοι έλεγαν προς αυτόν: *Κοίτα, γιατί πράττουν στα Σάββατα [εκείνο], το οποίο δεν επιτρέπεται^{νομιμοποιείται};* **25** Και αυτός είπε προς αυτούς: *Ποτέ δεν διαβάσατε^{ανεγνώσατε} ¹²τι έπραξε [ο] Δαβίδ, όταν βρέθηκε σε ανάγκη^{έλαβε} ¹³χρείαν ¹⁴επειδή πείνασε αυτός και οι δικοί του; **26** πως μπήκε μέσα στον οίκο του Θεού επί [θητείας] Αβιάθαρ του αρχιερέα, και έφαγε τους άρτους^{ψωμά} της προθέσεως, ¹³τους οποίους δεν είναι συγκεχωρημένο^{νόμιμο} ειμή στους ιερείς [να φάνε], και έδωκε και σ' αυτούς που ήταν μαζί του;*

27 Και έλεγε προς αυτούς: *το Σάββατο έγινε για τον άνθρωπο, όχι ο άνθρωπος για το Σάββατο· **28** ώστε ¹⁴ο Υιός του ανθρώπου κύριος είναι και του Σαββάτου.*

3 **[Γ'] ΚΑΙ ΜΠΗΚΕ ΞΑΝΑ ΜΕΣΑ ΣΤΗ ΣΥΝΑΓΩΓΗ·** και ήταν εκεί άνθρωπος πού είχε ξεραμένο^{παράλυτο} χέρι. **2** Και τον παρατηρούσαν αν στο Σάββατο θα θεραπεύσει αυτόν, για να τον κατηγορήσουν.

3 Και λέγει προς τον άνθρωπο που είχε το ξεραμένο* χέρι: *Σήκω ^{όρθιος} στη μέση.* **4** Και λέγει προς αυτούς: *Είναι συγχωρημένο^{επιστρεπτό} κατά το Σάββατο κάποιος να αγαθοποιήσει^{πράξει} καλό ή να κακοποιήσει; να σώσει ψυχή ή να θανατώσει; οι δε σιωπούσαν. **5** Και αφού τους κοίταξε τριγύρο με οργή, λυπούμενος για την πώρωση της καρδιάς τους, λέγει προς τον άνθρωπο:*

ΚΕΦ. 2 ²Ιώβ 14:4, Ησ. 43:25 ³Ματ. 9:4 ⁴Ματ. 9:5 ⁵Ματ. 9:9 ⁶Ματ. 9:9, Λου. 5:27 ⁷Ματ. 9:10 ⁸Ματ. 9:12,13,18:11, Λου. 5:31,32 19:10, 1 Τιμ. 1:15 ⁹Ματ. 9:14, Λου. 5:33 ¹⁰Ματ. 12:1, Λου. 6:1 ¹¹Λευ. 23:25 ¹²1 Σα. 21:6 ¹³Εξ. 29:32,33, Λευ.24:9 ¹⁴Ματ. 12:8 **ΚΕΦ. 3** ¹Ματ. 12:9, Λου. 6:6

[2:5] Ίδων... τέκνον, άφένωνται σοι αι άμαρτίαι σου. [2:6-7] τί ούτως ούτω λαλει βλασφημίας; τίς δύναται άφιέναι άμαρτίας ει μή εις ό Θεός; [2:8] Και ευθέως έπιγνονός ό Ίησοϋς τώ πνεύματι αύτοϋ ότι ούτως αύτοι διαλογίζονται έν έαυτοίς, είπεν αύτοίς: τί ταύτα διαλογίζεσθε έν ταίς καρδίαις ύμών; [2:9] Τί έστιν εύκοπώτερον, είπείν... [2:10] Ίνα δέ είδητε ότ ... άφιέναι επί τής γής άμαρτίας λέγει τώ παραλυτικώ. [2:11] Σοί λέγω, έγειρε και άρον τόν κράβαττόν σου και ύπαγε εις τόν οίκόν σου. [2:12] ...άρας τόν κράβαττον έξηλθεν ένάντιον πάντων ...ούτως είδομεν... [2:14] Καί παράγων είδε ...έπί τό τελώνιον... Καί άναστάς ήκολούθησεν αύτώ· [2:15] καί έγένετο έν τώ κατακεισθαι αύτόν έν τή οικία αύτοϋ... συνανέκειντο... [2:16] ... ίδόντες αύτόν έσθίοντα μετά τών ...· τί ότι μετά ... έσθίει και πίνει; [2:17] ...· οϋ χρείαν έχουσιν οί ισχύοντες ιατροϋ, άλλ'· οί κακώς έχοντες· οϋκ ήλθον καλέσαι ... [2:19] ... μή δύνανται οί υιοί τοϋ νυμφώνος, έν ώ ό νυμφίος μετ' αύτών έστι, νηστεύειν; όσον χρόνον μεθ' έαυτών έχουσι τόν νυμφίον, οϋ δύνανται νηστεύειν. [2:20] Έλεύσονται δέ ήμέραι όταν άπαρθή απ' αύτών ό νυμφίος, και τότε νηστεύσουσιν έν εκείναις ταίς ήμέραις. [2:21] Οϋδεις έπίβλημα ράκους άγνάφου έπιρράπτει επί ιματίω παλαιώ· εί δέ μήγε, αίρει τό πλήρωμα αύτοϋ, τό καινόν τοϋ παλαιού, και χείρον σχίσμα γίνεται. [2:22] ...οϋδεις βάλλει οίνον νέον εις άσκοϋς παλαιούς· εί δέ μή, ρήσσει ό οίνος ό νέος τούς άσκοϋς, και ό οίνος εκχέεται και οί άσκοί άπολούνται· άλλά οίνον νέον εις άσκοϋς καινούς βλητέον. [2:23] Καί έγένετο παραπορεύεσθαι αύτόν έν τοίς σάββασιν διά τών σπορίμων, και ήρξαντο οί μαθηταί αύτοϋ όδόν ποιείν τίλλοντες τούς στάχιας. [2:24] ...ίδε τί ποιούσιν έν τοίς σάββασιν ό οϋκ έξεστι. [2:25] ...ότε χρείαν έσχε... [2:26] ... οϋς οϋκ έξεστι φαγείν ει μή τοίς ιερεϋσι, και έδωκε και τοίς σϋν αύτώ οϋσι; [2:27] Καί έλεγεν αύτοίς· τό σάββατον διά τόν άνθρωπον έγένετο, οϋχ ό άνθρωπος διά τό σάββατον· ... [3:1] Καί είσηλθε πάλιν εις τήν συναγωγήν· και ήν εκεί άνθρωπον έξηραμμένην έχων τήν χείρα. [3:2] ...εί τοίς σάββασιν θεραπεύσει αύτόν, ίνα κατηγορήσωσιν αύτοϋ. [3:3] Καί λέγει τώ ανθρώπω τώ έξηραμμένην έχοντι τήν χείρα· έγειρε εις τό μέσον. [3:4] ...έξεστι τοίς σάββασιν αγαθοποιήσαι ή κακοποιήσαι; ψυχήν σώσαι ή άποκτείνει; οί δέ έσιώπων. [3:5] Καί περιβλεψάμενος αύτοϋς μετ' όργής, συλλυπούμενος επί τή πωρώσει... Καί έξέτεινε, και άποκατεστάθη ή χείρ αύτοϋ υγιής ως ή άλλη.

Ἀπλῶσε^{ἔκτεινον} το χέρι σου. Καὶ ἀπλῶσε^{τέντωσε}, καὶ ἀποκαταστάθηκε το χέρι του, υγιές ὅπως τὸ ἄλλο.

6 Καὶ ²βγαίνοντας ἔξω οἱ Φαρισαῖοι ἔκαναν ἀμέσως συμβούλιο^{συννενοήθηκαν} ³με τοὺς Ἡρωδιανούς ἐναντίον του, γιὰ νὰ τὸν σκοτώσουν^{ἀπολέσωσιν}. **7** Καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀναχώρησε με τοὺς μαθητὲς τοὺς πρὸς τὴν ⁴λίμνοθάλασσα· καὶ ἀκολούθησε αὐτὸν πολὺ πλῆθος ἀπὸ τὴν Γαλιλαία ⁵καὶ ἀπὸ τὴν Ἰουδαία **8** καὶ ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ἀπὸ τὴν Ἰδουμαία καὶ [ἀπὸ] τὴν ἀντίπερα [ὄχθη] τοῦ Ἰορδάνη καὶ οἱ κατοικοῦντες γύρω ἀπὸ τὴν Τύρο καὶ Σιδώνα, πλῆθος πολὺ, οἱ ὁποῖοι ἀκούσαν ὅσα ἔκανε, [που] ἦρθαν πρὸς αὐτόν. **9** Καὶ εἶπε τοὺς μαθητὲς τοὺς νὰ μένει κοντὰ τοῦ ἑνὰ πλοιάριου ἐξ αἰτίας τοῦ ὄχλου, γιὰ νὰ μὴ συνθλίβουν αὐτόν. **10** διότι θεράπευσε πολλούς, ὥστε ἐπέφταν πάνω του γιὰ νὰ ἀγγίξουν αὐτόν ὅσοι εἶχαν ἀρρώστιες. **11** καὶ ⁶τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα, ὅταν τὸν ἐβλεπαν^{εθεώρουν} αὐτόν, προσέπεφταν μπροστὰ τοῦ καὶ ἐκραζαν, λέγοντας: ⁶Ὅτι συ εἶσαι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. **12** Καὶ ⁷ἐντόνα^{αυστηρά} τὰ ἐπιτιμοῦσε γιὰ νὰ μὴ τὸν φανερώσουν.

13 Καὶ ⁸ανεβαίνει στο βουνό^{ὄρος} καὶ προσκαλεῖ ὅσους αὐτὸς ἠθέλε καὶ πῆγαν πρὸς αὐτόν. **14** Καὶ ἔκλεξε 12, γιὰ νὰ εἶναι μαζί του καὶ γιὰ νὰ ἀποστέλνει αὐτούς νὰ κηρύττουν **15** καὶ νὰ ἔχουν ἐξουσία νὰ θεραπεύουν τὶς ἀρρώστιες^{νόσους} καὶ νὰ ἐκβάλλουν τὰ δαιμόνια. **16** ⁹Σίμωνα, τὸν ὁποῖο ἐπονόμασε Πέτρο, **17** καὶ Ἰάκωβον τὸν [γιο] τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸ τοῦ Ἰακώβου· καὶ ἐπονόμασε αὐτούς Βοανεργές, τὸ ὁποῖο σημαίνει Γιοὶ βροντῆς. **18** καὶ Ἀνδρέα καὶ Φίλιππο καὶ Βαρθολομαῖο καὶ Ματθαῖο καὶ Θωμᾶ καὶ Ἰάκωβον τὸν [γιο] τοῦ Ἀλφαίου καὶ Θαδδαῖο καὶ Σίμωνα τὸν Κανανίτη **19** καὶ Ἰούδα τὸν Ἰσκαριώτη, ὁ ὁποῖος καὶ παρέδωσε αὐτόν.

20 Καὶ ἐρχονται σὲ [κάποιο] σπῖτι καὶ συγκεντρώνεται πάλι ὄχλοι, ¹⁰ὥστε αὐτοὶ δὲν μποροῦσαν μῆτε νὰ φάνε ψωμί. **21** Καὶ ὅταν (το) ἀκούσαν οἱ συγγενεῖς του, βγήκαν ἔξω^{ἐξῆλθον} γιὰ νὰ τὸν πιάσουν. ¹¹διότι ἔλεγαν ὅτι εἶναι ἐκτός^{ἔξω} εαυτοῦ^{παραλογισμός/ἔχασε τὰ λογικά του}.

22 Καὶ οἱ γραμματεῖς (ὅμως), οἱ ὁποῖοι κατέβηκαν ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα, ἔλεγαν: ¹²ὅτι ἔχει Βεελζεβούλ, καὶ ὅτι μέσω τοῦ ἀρχόντα τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. **23** Καὶ ¹³ἀφ’ οὗ τοὺς προσκάλεσε, ἔλεγε πρὸς αὐτούς μέσω^{διὰ} παραβολῶν: Πῶς εἶναι δυνατόν^{δύνανται} Σατανᾶς νὰ ἐκβάλλει Σατανά; **24** καὶ ἐάν βασιλεῖο διαιρεθεῖ κατὰ τοῦ εαυτοῦ του, τὸ βασιλεῖο ἐκεῖνο δὲν μπορεῖ νὰ

σταθεῖ. **25** καὶ ἐάν ^{κατ’}οἰκία διαιρεθεῖ κατὰ τοῦ εαυτοῦ της, τὸ σπῖτι ἐκεῖνο δὲν μπορεῖ νὰ σταθεῖ. **26** Καὶ ἀν’ ὁ Σατανᾶς σηκώθηκε κατὰ τοῦ εαυτοῦ του καὶ διαιρέθηκε, δὲν μπορεῖ νὰ σταθεῖ, ἀλλὰ φθάνει στο τέλος.

27 ¹⁴Κανεῖς δὲν μπορεῖ νὰ ἀρπάξει τὰ σκεύη τοῦ δυνατοῦ, μπαίνοντας στο σπῖτι του, ἐάν πρῶτα δέσει τὸ δυνατό, καὶ τότε θὰ διαρπάσει^{ληλατήσει} τὴν ^{κατ’}οἰκία του. **28** ¹⁵Ἀληθινά σας λέγω ὅτι ὅλα τ’ ἁμαρτήματα θὰ συγχωρεθοῦν στοὺς γιους τῶν ἀνθρώπων καὶ οἱ βλασφημίαι, ὅσες βλασφημήσουν. **29** ὅποιος δὲ βλασφημήσῃ ^{το} Πνεῦμα τὸ Ἅγιο, δὲν ἔχει συγχώρηση στὸν αἰῶνα, ἀλλ’ εἶναι ἐνοχὸς αἰώνιας καταδίκης. **30** διότι ἔλεγαν, πνεῦμα ἀκάθαρτο ἔχει.

31 ¹⁶Ἐρχονται λοιπὸν οἱ ἀδελφοὶ καὶ ἡ μητέρα του, καὶ ἀφ’ οὗ στάθηκαν ἔξω ^{ἀπέστειλαν} πρὸς αὐτόν καὶ τὸν φώναζαν. **32** Καὶ (ἐνῶ) καθόταν πλῆθος^{ὄχλος} γύρω του· εἶπαν ^{δε} πρὸς αὐτόν: Δες^{δοῦ}, ἡ μητέρα σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω σὲ ζητοῦν.

33 Καὶ ἀπάντησε πρὸς αὐτούς, λέγοντας: Ποιὸς εἶναι ἡ μητέρα μου ἢ οἱ ἀδελφοί μου; **34** Καὶ ἀφ’ οὗ κοίταξε ὁλόγυρα^{περιβλέψας κύκλω} πρὸς τοὺς καθισμένους γύρω του, λέγει: Να^{δοῦ} ἡ μητέρα μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου. **35** διότι ὁποῖος κάνει τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, αὐτὸς εἶναι ἀδελφός μου καὶ ἀδελφή μου καὶ μητέρα.

4 ^ΔΚΑΙ ΠΑΛΙ ΑΡΧΙΣΕ ΝΑ ΔΙΔΑΣΚΕΙ δίπλα στὴν ^{λίμνο}θάλασσα· καὶ συγκεντρώθηκε κοντὰ σὲ αὐτόν ὄχλος πολὺς, ὥστε μπαίνοντας στο πλοῖο κάθησε [πιο πέρα] στὴ θάλασσα*. καὶ ὅλος ὁ ὄχλος βρισκόταν πάνω στὴ γῆ κοντὰ στὴ θάλασσα*.

2 Καὶ τοὺς δίδασκε με παραβολές πολλὰ, καὶ ²ἔλεγε πρὸς αὐτούς στὴ διδασκαλία^{διδασκί} του: **3** Ἀκούτε· δεῖτε^{να}, βγήκε ἔξω ὁ σπορέας γιὰ νὰ σπείρει.

4 Καὶ ἐνῶ ἔσπειρε, ἄλλο μὲν ἔπεσε δίπλα στο δρόμο^{παρὰ τὴν ὁδόν}, καὶ ἦλθαν τὰ πουλιά [τοῦ οὐρανοῦ] καὶ κατέφαγαν αὐτό. **5** Ἄλλο [δε] ἔπεσε στο πετρώδες^{βραχώδες}, ὅπου δὲν εἶχε γη^{χώμα} πολὺ, καὶ ἀμέσως φύτρωσε, διότι δὲν εἶχε βάθος γῆς **6** καὶ ὅταν ἀνέτειλε ὁ ἥλιος κήκε-^{εκαυματίσθη}, καὶ ἐπειδὴ δὲν εἶχε ρίζα ξεράθηκε. **7** Καὶ ἄλλο ἔπεσε στὰ ἀγκάθια, καὶ ἀνέβηκαν^{ψήλωσαν} τὰ ἀγκάθια καὶ συνέπνιξαν αὐτό, καὶ καρπὸ δὲν ἔδωσε. **8** καὶ ἄλλο ἔπεσε στὴ γῆ τὴν καλὴ καὶ ³ἔδινε καρπὸ που ψήλωνε καὶ αὐξανε, καὶ ἀπέδωσε [το] ἓνα 30 καὶ ἓνα 60 καὶ ἓνα 100.

ΚΕΦ. 3 ²Ματ. 12:14 ³Ματ. 22:16 ⁴Λου. 6:17 ⁵Κφ. 1:23,24, Λου. 4:41 ⁶Ματ. 14:33, Κφ. 1:1 ⁷Ματ. 12:16, Κφ. 1:25,34 ⁸Ματ. 10:1, Λου. 6:12, 9:1 ⁹Ἰωα. 1:42 ¹⁰Κφ. 6:31 ¹¹Ἰωα. 7:5, 10:20 ¹²Ματ. 9: 34, 10:25, Λου. 11:15, Ἰωα. 7:20, 8: 48,52, 10:20 ¹³Ματ. 12:25 ¹⁴Ησ. 49: 24, Ματ. 12:29 ¹⁵Ματ. 12:31, Λου 12:10, 1 Ἰωα. 5:16 ¹⁶Ματ. 12:46, Λου. 8:19 **ΚΕΦ. 4** ¹Ματ. 13:1, Λου. 8:4 ²Κεφ. 12:38 ³Ἰωα. 15:5, Κολ. 1:6

[3:6] Καὶ ... συμβούλιον ἐποίουν κατ’ αὐτοῦ, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσι. [3:8-9] Καὶ εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα πλοιάριον προσκαρτερῇ αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον, ἵνα μὴ θλίβωσιν αὐτόν. [3:10] ... ὥστε ἐπιπίπτειν αὐτῷ ἵνα αὐτοῦ ἄψωνται ὅσοι εἶχον μάστιγας. [3:11] ... ὅταν αὐτὸν ἐθεώρουν, προσέπιπτον αὐτῷ καὶ ἔκραζον λέγοντα ... [3:12] Καὶ πολλὰ ἐπετίμα αὐτοῖς ἵνα μὴ φανερὸν αὐτὸν ποιήσωσι. [3:13] ... καὶ προσκαλεῖται οὓς ἠθέλεν αὐτός, καὶ ἀπῆλθον πρὸς αὐτόν. [3:14] καὶ ἐποίησε 12, ἵνα ὥσι μετ’ αὐτοῦ καὶ ἵνα ἀποστέλλῃ αὐτούς κηρύττειν ... [3:16] καὶ ἐπέθηκεν ὄνομα τῷ Σίμωνι Πέτρον, .. ἐπέθηκεν αὐτοῖς ὀνόματα Βοανεργές, ὃ ἐστὶν υἱὸς βροντῆς. [3:20] Καὶ ἔρχονται εἰς οἶκον· καὶ συνέρχεται πάλιν ὄχλος, ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτοὺς μὴδὲ ἄρτον φαγεῖν. [3:21] Καὶ ἀκούσαντες οἱ παρ’ αὐτοῦ ἐξῆλθον κρατῆσαι αὐτόν· ἔλεγον γάρ ὅτι ἐξέστη. [3:22] .. καταβάντες ἔλεγον ὅτι Βεελζεβούλ ἔχει, καὶ ὅτι ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. [3:23] Καὶ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς ἔλεγεν αὐτοῖς: ... [3:24] καὶ ἐάν βασιλεία ἐφ’ ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δύναται σταθῆναι ἡ βασιλεία ἐκείνη. [3:25] καὶ ἐάν οἰκία ἐφ’ ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δύναται σταθῆναι, ἀλλὰ τέλος ἔχει. [3:27] οὐδεὶς δύναται τὰ σκεύη τοῦ ἰσχυροῦ εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσαι, ἐάν μὴ πρῶτον τὸν ἰσχυρὸν δῇσῃ, καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει. [3:28] Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πάντα ἀφεθήσεται τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων τὰ ἁμαρτήματα καὶ αἱ βλασφημίαι ὅσας ἐὰν βλασφημήσωσιν. [3:29] Ὃς δ’ ἂν βλασφημήσῃ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, οὐκ ἔχει ἄφεσιν εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλ’ ἐνοχὸς ἐστὶν αἰωνίου κρίσεως. [3:30] ὅτι ἔλεγον, πνεῦμα ἀκάθαρτον ἔχει. [3:31] Ἐρχονται οὖν ... καὶ ἔξω ἐστῶτες ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν φωνοῦντες αὐτόν. [3:32] Καὶ ἐκάθητο περὶ αὐτὸν ὄχλος· εἶπον δὲ αὐτῷ: ... [3:34] Καὶ περιβλεψάμενος κύκλῳ τοὺς περὶ αὐτὸν καθημένους λέγει· ἴδε ... [3:35] δὲς γὰρ ἂν ποιῇσιν ... ἐστί. [4:1] Καὶ πάλιν ἤρξατο διδάσκειν ... ἐμβάντα εἰς τὸ πλοῖον καθῆσθαι ἐν τῇ θαλάσσῃ· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος πρὸς τὴν θάλασσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἦσαν. [4:3] ἀκούετε. Ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείρει. [4:4] Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ σπείρειν ὃ μὲν ... ἦλθον τὰ πετεινὰ καὶ κατέφαγεν αὐτό. [4:5] καὶ ἄλλο ἔπεσεν ἐπὶ τὸ πετρώδες, ὅπου οὐκ εἶχε γῆν πολλήν, καὶ εὐθὺς ἐξανέτειλε διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς, [4:6] ἡλίου δὲ ἀνατείλαντος ἐκαυματίσθη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ρίζαν ἐξηράνθη... [4:8]

9 Και έλεγε προς αυτούς: Όποιος έχει αφτιά για ν' ακούει, ας ακούει.

10 ⁴Όταν δε έμεινε ^{κατα}μόνος, ρώτησαν αυτόν οι γύρω απ' αυτόν μαζί με τους δώδεκα περί της παραβολής. **11** Και έλεγε προς αυτούς: Σε σας δόθηκε να γνωρίσετε το μυστήριο της βασιλείας του Θεού· ⁵σε εκείνους δε τους έξω μέσω ^{διὰ} παραβολών τα πάντα γίνονται, **12** ⁶για να βλέπουν οι βλέποντες και [να] μη δουν, και [να] ακούσουν οι ακούντες και [να] μη νοήσουν, μήποτε επιστρέψουν και συγχωρηθούν σε αυτούς τα αμαρτήματα. **13** Και λέγει προς αυτούς: Δεν καταλαβαίνετε ^{εξ ουρανό} αυτή την παραβολή; και πως θα γνωρίσετε* όλες τις παραβολές;

14 ⁷Ο σπορέας σπέρνει τον λόγο. **15** Οι δε (σπαρθέντες) δίπλα στο δρόμο ^{παρά την οδόν} είναι αυτοί, στους οποίους σπέρνεται ο λόγος, και όταν ακούσουν, αμέσως ^{ευθύς} έρχεται ο Σατανάς, και αφαιρεί τον λόγο πού έχει σπαρθεί μέσα στις καρδιές τους. **16** Παρόμοια οι σπαρθέντες πάνω στα πετρώδη είναι αυτοί, οι οποίοι όταν ακούσουν τον λόγο, αμέσως ^{ευθύς} με χαρά τον δέχονται, **17** δεν έχουν όμως ρίζα μέσα τους ^{εν εαυτοίς}, αλλ' είναι πρόσκαιροι· έπειτα όταν γίνει θλίψη ή διωγμός για τον λόγο, ευθύς* σκανδαλίζονται. **18** Και οι άλλοι που σπάρθηκαν στα αγκάθια είναι αυτοί, οι οποίοι ακούνε τον λόγο, **19** και οι μέριμνες αυτού του αιώνα ^{κόσμου} και ⁸η απάτη του πλούτου και οι επιθυμίες των άλλων [πραγμάτων] εισβάλλουν και συμπνίγουν τον λόγο, και γίνεται άκαρπος. **20** Και οι σπαρθέντες στη γη την καλή είναι αυτοί, οι οποίοι ακούνε το λόγο και παραδέχονται και καρποφορούν ένας 30 [φορές περισσότερο] και ένας 60* και ένας 100*.

21 ⁹Και έλεγε προς αυτούς: Μήπως φέρνουν το λυχνάρι για να τοποθετηθεί κάτω από το μόδιο ^{μετρικό κάδο} ή κάτω από το κρεβάτι; (δεν το φέρνουν) ^{ουχι} για να τεθεί πάνω στο λυχνοστάτη; **22** διότι ¹⁰δεν υπάρχει ^{είναι} κάτι κρυφό, το οποίο δεν θα φανερωθεί, ούτε έγινε [κάτι] στα κρυφά, το οποίο δεν θα ελθεί στο φανερό.

23 ¹¹Όποιος έχει αφτιά για να ακούει, ας ακούει.

24 Επίσης έλεγε προς αυτούς: Προσέχετε τι ακούετε. ¹²Με όποιο μέτρο μετράτε, (το ίδιο) θα μετρηθεί σε σας, και θα γίνει προσθήκη σε σας που ακούτε. **25** Διότι ¹³όποιος έχει, θα δοθεί σε αυτόν· και όποιος δεν έχει, και [εκείνο] το οποίο έχει θα αφαιρεθεί απ' αυτόν.

26 Και έλεγε: ¹⁴Έτσι είναι η βασιλεία του Θεού, όπως όταν [ένας] άνθρωπος ρίξει το σπόρο στη γη, **27** και κοιμάται και σηκώνεται νύχτα και ημέρα, κι ο σπόρος βλαστάνει και ψηλώνει ^{αυξανη} και πως [αυτός] δεν ξέρει. **28** Διότι από μόνη της ^{αφ' εαυτής} η γη καρποφορεί, πρώτα χόρτο, μετά στάχυ, έπειτα πλήρες σιτάρι μέσα στο ^{εν τω} στάχυ. **29** Όταν δε ωριμάσει ο καρπός, αμέσως ¹⁵αποστέλνει το δρεπάνι, διότι ήλθε ο θερισμός.

30 Επιπλέον έλεγε: ¹⁶Με τι να ^{παρομοιώσουμε} τη βασιλεία του Θεού; ή με ποιά παραβολή [να] παραβάλουμε αυτή; **31** Είναι όμοια με κόκκο σιναπιού, ο οποίος, όταν σπαρθεί στη γη, είναι μικροσκοπικότερος από όλους τους σπόρους που είναι πάνω στη γη· **32** αφού δε σπαρθεί, ψηλώνει ^{αναβαίνει} και γίνεται μεγαλύτερος από όλα τα λαχανικά και κάνει μεγάλα κλαδιά, ώστε κάτω από τη σκιά του μπορούν τα πετεινά ^{πτηνά} του ουρανού να κατασκηνώσουν ^{φωλιάσουν}.

33 Και ¹⁷με πολλές τέτοιες παραβολές μιλούσε προς αυτούς τον λόγο, όσο μπορούσαν να ακούνε ^{κατανοούν}, **34** χωρίς δε παραβολή δεν τους μιλούσε· ιδιαιτέρως όμως εξηγούσε [τα] πάντα στους μαθητές του.

35 Και ¹⁸τους λέει σε εκείνη την ημέρα, όταν βράδιασε ^{έγενεν εσπέρα}: Ας διαπεράσουμε στην απέναντι όχθη. **36** Και αφού άφησαν τον όχλο ^{πλήθος}, παραλαμβάνουν αυτόν όπως ήταν μέσα στο πλοίο και άλλα δε πλοίαρια τον συνόδευαν ^{ήσαν μετ'αυτού}. **37** Και ξέσπασε ^{γίνεται} μεγάλη ανεμοθύελλα και τα κύματα έμπαιναν ορμητικά ^{εισέβαλλον} στο πλοίο, ώστε αυτό κόντευε να βουλιάξει (γεμίζοντας νερά). **38** Και αυτός βρισκόταν στην πρύμνη και κοιμόταν πάνω στο προσκεφάλι ^{μαξιλάρι}· και τον ξύπνησαν και λένε προς αυτόν: Διδάσκαλε, δεν σε μέλει όπι χανόμαστε;

39 Κι αφού σηκώθηκε επέπληξε τον άνεμο και είπε προς τη ^{λίμνη}θάλασσα: Σιώπα, ησύχασε. Και κόπασε ο άνεμος, και έγινε γαλήνη μεγάλη. **40** Και είπε προς αυτούς: Γιατί είστε τόσο δειλοί; Πως δεν έχετε πίστη; **41** Και φοβήθηκαν μέγα φόβο και έλεγαν ο ένας στον άλλο ^{προς αλλήλους}: Ποιός λοιπόν είναι αυτός, που ^{ότι} και ο άνεμος και η ^{λίμνη}θάλασσα τον υπακούνε;

5 **[Ε] ΚΑΙ ἩΛΘΑΝ ΣΤΗΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΠΛΕΥΡΑ** της ^{λίμνης}θάλασσας στη χώρα των Γαδαρηνών. **2** Και καθώς βγήκε απ' το πλοίο, αμέσως τον συνάντησε άνθρωπος ^{ερχόμενος} απ' τα μνήματα που είχε πνεύμα ακά-

ΚΕΦ. 4 ⁴Ματ. 13:10, Λου. 8:9 ⁵Κορ. Α' 5:12, Κολ. 4:5, 1Θε. 4:12, 1Τι. 3:7 ⁶Ησ. 6:9, Ματ. 13:14, Λου.8:10, Ιωα.12:40 ⁷Ματ. 13:19 ⁸1Τι. 6:9,17 ⁹Ματ. 5:15, Λου. 8:16, 11:33 ¹⁰10:26, Λου. 12:2 ¹¹Ματ. 11:15, six. ⁹ ¹²Ματ. 9:2, Λου. 6:38 ¹³Ματ. 13:12, 25:29, Λου. 8:18, 19:26 ¹⁴Ματ. 13:24 ¹⁵Απο. 14:15 ¹⁶Ματ. 13:31, Λου. 13:18, Πρ. 2:41, 4:4, 5:14, 19:20 ¹⁷Ματ. 13:34, Ιωα. 16:12 ¹⁸Ματ. 8:18,23, Λου. 8:22 ¹⁹Ματ. 8:28, Λου. 8:26

[4:9] και ἔλεγεν αὐτοῖς· ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω. **[4:10]** Ὅτε δὲ ἐγένετο κατὰ μόνας, ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ περὶ αὐτὸν σὺν τοῖς δώδεκα τὴν παραβολὴν. **[4:11]** ... ὑμῖν δέδοται γινῶναι ... ἐκείνοις δὲ τοῖς ἔξω ἐν παραβολαῖς τὰ πάντα γίνεται, **[4:12]** ἵνα βλέποντες βλέπωσι καὶ μὴ ἴδωσι, καὶ ἀκούοντες ἀκούωσι καὶ μὴ συνιῶσι ... **[4:13-14]** Ὁ σπείρων τὸν λόγον σπείρει. **[4:15]** Οὗτοι δὲ εἰσὶν οἱ παρὰ τὴν ὁδὸν ὅπου σπείρεται ὁ λόγος, καὶ ὅταν ἀκούσωσιν, εὐθύς ... αἶρει τὸν λόγον τὸν ἐσπαρμένον ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν. **[4:16]** ... οἱ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπειρόμενοι, οἱ ὅταν ἀκούσωσι... **[4:17]** καὶ οὐκ ἔχουσιν ρίζαν ἐν ἑαυτοῖς, ἀλλὰ πρόσκαιροί εἰσιν· εἴτα... **[4:19]** καὶ αἱ μέριμναι τοῦ αἵωνος τούτου καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου καὶ αἱ περὶ τὰ λοιπὰ ἐπιθυμίαι εἰσπορευόμεναι συμπνίγουσι τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται. **[4:20]** Καὶ οὗτοί εἰσιν οἱ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν σπαρέντες, οἵτινες ἀκούουσιν τὸν λόγον καὶ παραδέχονται... **[4:21]** ...μήτι ἔρχεται ὁ λύχνος ἵνα ὑπὸ τὸν μόδιον τεθῇ ἢ ὑπὸ τὴν κλίνην; οὐχ ἵνα ἐπὶ τὴν λυχνίαν ἐπιτεθῇ; **[4:22]** ...οὐδὲ ἐγένετο ἀπόκρυφον ἀλλ' ἵνα ἔλθῃ εἰς φανερόν. **[4:24]** ...ὑμῖν τοῖς ἀκούουσιν. **[4:25]** ...καὶ ὃς οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθῇσεται ἀπ' αὐτοῦ. **[4:27]** καὶ καθεύδει καὶ ἐγείρεται ... καὶ μηκύνεται ὥς οὐκ οἶδεν αὐτός. **[4:28]** Αὐτομάτῃ γὰρ ἡ γῆ καρποφορεῖ, πρῶτον χόρτον, εἴτα στάχυν, εἴτα πλήρη σῖτον ἐν τῷ στάχυϊ. **[4:29]** Ὅταν δὲ παραδῶ ὁ καρπός, εὐθέως ἀποστέλλει τὸ δρέπανον, ὅτι παρέστηκεν ὁ θερισμός. **[4:30]** ... ἢ ἐν τίνι παραβολῇ παραβάλλωμεν αὐτήν; **[4:31]** Ὡς κόκκον σινάπεως, ὃς ὅταν σπαρῇ ἐπὶ τῆς γῆς, μικρότερος πάντων τῶν σπερμάτων ἐστὶ τῶν ἐπὶ τῆς γῆς· **[4:32]** καὶ ὅταν σπαρῇ, ἀναβαίνει καὶ γίνεται μεῖζων πάντων τῶν λαχάνων, καὶ ποιεῖ κλάδους μεγάλους... ἐπέλυε πάντα. **[4:35]** ...ὥσας γενομένης· διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν. **[4:36]** Καὶ ἀφέντες τὸν ὄχλον παραλαμβάνουσιν αὐτὸν ὥς ἦν ἐν τῷ πλοίῳ... **[4:37]** Καὶ γίνεται λαίλαψ ἀνέμου μεγάλη... **[4:38]** Καὶ ἦν αὐτὸς ἐπὶ τῇ πρύμνῃ ἐπὶ τὸ προσκεφάλαιον καθεύδων· καὶ διεγείρουσιν αὐτὸν καὶ λέγουσιν αὐτῷ· διδάσκαλε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἀπολλύμεθα; **[4:39]** Καὶ διεγερθεὶς ἐπετίμησε... σιώπα, πεφίμωσο... **[4:31]** ...πρὸς ἀλλήλους· τίς ἄρα οὗτός ἐστιν... **[5:1]** Καὶ ἦλθον εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης... **[5:2]** Καὶ ἐξελθόντος... ἀπήντησεν αὐτῷ ἐκ τῶν μνημείων ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ, **[5:3]** ὃς τὴν κατοικίην εἶχεν

θαρτο, **3** ο οποίος κατοικούσε στα μνήματα και κανείς δεν μπορούσε να τον δέσει ούτε με αλυσίδες, **4** γιατί πολλές φορές είχε δεθεί με ποδόδεσμα και με αλυσίδες, και διασπάστηκαν απ' αυτόν οι αλυσίδες, και τα ποδόδεσμα συντρίφτηκαν, και κανείς δεν μπορούσε να τον δαμάσει· **5** και συνεχώς ^{διά παντός} νύχτα και ημέρα ήταν στα βουνά και στα μνήματα, κραυγάζοντας και κατακόβοντας τον εαυτό του με λιθάρια ^{πέτρες}.

6 Μόλις είδε τον Ιησού από μακριά ^{απόσταση}, έτρεξε ^{εδρα-} με και προσκύνησε αυτόν, **7** και κραυγάζοντας με φωνή μεγάλη είπε: *Τι [σχέση έχω] εγώ με σένα, Ιησού, Γιε του Θεού του Υψίστου; σε ορκίζω στον Θεό, μη με βασανίσεις.* **8** Διότι έλεγε προς αυτόν: *Βγές έξω από τον άνθρωπο το πνεύμα το ακάθαρτο.* **9** Και ^{επε-}ρωτούσε αυτόν: *Ποιό ^{τι} είναι το όνομά σου;* Και απάντησε λέγοντας: *Λεγεώνα [είναι] τ' όνομά μου, επειδή είμαστε πολλοί.* **10** Και τον παρακαλούσε πολύ να μη αποστείλει ^{αποδιώξει} αυτούς έξω από τη χώρα.

11 Ήταν δε εκεί προς τα βουνά ^{όρη} κοπάδι μεγάλο γουρουνιών που έβοσκε. **12** Και τον παρακάλεσαν όλοι οι δαίμονες, λέγοντας: *Στείλε μας στα γουρούνια*, για να μπούμε μέσα* σ' αυτά.* **13** Και ο Ιησούς αμέσως τους το επέτρεψε. [Και] βγαίνοντας έξω* τα πνεύματα τα ακάθαρτα μπήκαν μέσα στα γουρούνια*· και όρμησε η αγέλη ^{το κοπάδι*} προς ^{κατά} το γκρεμό στη λιμνοθάλασσα· ήταν δε μέχρι 2.000· και πνίγονταν (διαδοχικά) στη λιμνοθάλασσα.

14 Εκείνοι δε που έβοσκαν τα γουρούνια έφυγαν και [το] ανάγγειλαν στην πόλη και στους αγρούς ^{την ύπαι-} θρο· και βγήκαν έξω (οι κάτοικοι) για να δουν τι είναι το γεγονός. **15** Και έρχονται στον Ιησού, και θεωρούν ^{βλέπουν} τον δαιμονιζόμενο, ο οποίος είχε την λεγεώνα, να κάθεται και να είναι ντυμένος και σώφρονas ^{λογικευμένos}, και φοβήθηκαν. **16** Και αφηγήθηκαν προς αυτούς αυτοί που είδαν με ποιό τρόπο έγινε [το πράγμα αυτό] στον δαιμονιζόμενο, και [τα] σχετικά με τα γουρούνια*. **17** Και ²άρχισαν να τον παρακαλούν να αναχωρήσει από τα οριά ^{περιφέρεια} τους.

18 Και καθώς επιβιβαζόταν στο πλοίο, παρακαλούσε αυτόν ³ο [πρώην] δαιμονιζόμενος να είναι μαζί του. **19** Πλην [ο Ιησούς] δεν άφησε αυτόν, αλλά είπε προς αυτόν: *Πήγαινε στο σπίτι σου προς τους δικούς σου και ανάγγειλε προς αυτούς όσα ο Κύριος σου έκανε και σε ελέησε.* **20** Και αναχώρησε και άρχισε να διακηρύττει στη Δεκάπολη όλα όσα έκανε σ' αυτόν ο Ιησούς, και όλοι θαύμαζαν.

21 ⁴ Και αφού ο Ιησούς διαπέρασε πάλι με το πλοίο στην αντίπερα όχθη, συνάχθηκε προς αυτόν όχλος πολύς, και ήταν δίπλα στη λιμνοθάλασσα.

22 Και [δес], ⁵έρχεται ένας απ' τους αρχισυναγώγους, ονόματι Ιάειρος, και όταν είδε αυτόν πέφτει στα πόδια του **23** και τον παρακαλούσε πολύ, λέγοντας ότι, το μικρό κοριτσάκι μου είναι στα τελευταία της ^{πνέει τα λοί-} σθια· να έλθεις και να βάλεις τα χέρια σου πάνω της, για να σωθεί και θα ζήσει. **24** Και πήγε μαζί του· και ακολούθησε αυτόν όχλος πολύς, και συνέθλιβε αυτόν.

25 Και μια γυναίκα, ⁶που είχε αιμορραγία ^{ρύσιν} αίματος 12 χρόνια **26** και αφού είχε πάθει πολλά υποφέροντας-παθούσα από πολλούς γιατρούς και ξοδεύοντας ^{δαπανήσασα} όλη την περιουσία της και σε τίποτα ^{μηδέν} να έχει ωφεληθεί, αλλά μάλλον είχε χειροτερεύσει, **27** όταν άκουσε περί του Ιησού, ήρθε μέσα στο πλήθος από πίσω [και] άγγιξε το ένδυμα ^{ιμάτιον/ρούχο} του· **28** διότι έλεγε μέσα της ότι (και) αν τα ρούχα ^{ιμάτια} του αγγίξω, θα σωθώ. **29** Και αμέσως ^{ευθύς} ξεράθηκε η πηγή της αιμορραγίας της, και αισθάνθηκε στο σώμα της ότι γιατρεύθηκε απ' τη μάστιγα ^{οδυνηρή αρρώστια}.

30 Και αμέσως ο Ιησούς, κατανοώντας μέσα του ⁷τη δύναμη που εξήλθε απ' αυτόν, στράφηκε στο πλήθος ^{όχλο} και έλεγε: *Ποιός άγγιξε τα ενδυματά μου;* **31** Και έλεγαν προς αυτόν οι μαθητές του: *Βλέπεις τον όχλο να σε συνθλίβει, και λες ποιός με άγγιξε;* **32** Και κοίταζε τριγύρω για να δει αυτή που έπραξε αυτό.

33 Η δε γυναίκα, φοβισμένη και τρέμοντας, επειδή ήξερε τι έγινε σ' αυτή, ήλθε και έπεσε κάτω μπροστά του και είπε προς αυτόν όλη την αλήθεια. **34** Ο δε είπε προς αυτή: *Θυγατέρα, ⁸η πίστη σου σ' έσωσε· πήγαινε με ειρήνη και να 'σαι υγιής από τη μάστιγά* σου.*

35 ⁹Ενώ αυτός ακόμη μιλούσε, ήρθαν (αποσταλμένοι) από (το σπίτι) του αρχισυναγώγου, λέγοντες ότι, *Η κόρη σου πέθανε· γιατί πλέον ενοχλείς το Δάσκαλο;* **36** Ο δε Ιησούς, αμέσως όταν άκουσε το λόγο που λέχθηκε, είπε προς το αρχισυναγώγο: *Μη φοβάσαι, μόνο πίστευε.*

37 Και δεν άφησε κανέναν να ακολουθήσει αυτόν εκτός από τον Πέτρο και Ιάκωβο και Ιωάννη τον αδελφό του Ιακώβου. **38** Και έφθασε στον οίκο ^{σπίτι} του αρχισυναγώγου και βλέπει θόρυβο, και να κλαίνε και να θρηνούν δυνατά ^{αλαλάζοντας} πολλά, **39** τότε αφού μπήκε μέσα λέγει προς αυτούς: *Γιατί θορυβείτε και κλαίτε; το παιδί δεν πέθανε, αλλά ¹⁰κοιμάται.* **40** Και περιγελούσαν αυτόν.

ΚΕΦ. 5 ²Μτ. 8:34, Πρ. 16:39 ³Λου. 8:38 ⁴Μτ. 9:1, Λου. 8:40 ⁵Μτ. 9:18, Λου 8:41 ⁶Λευ. 15:25, Μτ. 9:20 ⁷Λου. 6:46 ⁸Μτ. 9:22, κφ. 10:52, Πρ. 14:9 ⁹Λου. 8:49

έν τοις μνήμασι, και ούτε αλύσεσιν ούδεις ήδύνατο αυτόν δῆσαι, [5:4] διά τὸ αὐτὸν πολλάκις πέδαις καὶ ἀλύσεσι δεδέσθαι, καὶ διεσπᾶσθαι ὑπ' αὐτοῦ τὰς ἀλύσεις καὶ τὰς πέδας συντετριφθῆναι, καὶ οὐδεις ἴσχυεν αὐτὸν δαμάσαι· [5:5] καὶ διά παντός... ἦν κράζων καὶ κατακόπτων ἑαυτὸν λίθοις. [5:6-7] ...τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ... [5:9] Καὶ ἐπηρώτα αὐτόν· ...μοι, ὅτι πολλοὶ ἐσμεν... [5:12] ...πέμψον ἡμᾶς εἰς τοὺς χοίρους, ἵνα εἰς αὐτοὺς εἰσέλθωμεν. [5:13] ...καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημοῦ εἰς τὴν θάλασσαν... [5:14] Καὶ οἱ βόσκοντες τοὺς χοίρους ἔφυγον καὶ ἀπήγγειλαν ... καὶ ἐξῆλθον ἰδεῖν τί ἐστὶ τὸ γεγονός. [5:15] ... καὶ θεωροῦσι τὸν δαιμονιζόμενον καθήμενον καὶ ἱματισμένον καὶ σωφρονοῦντα, τὸν ἐσχηκότα τὸν λεγεῶνα... [5:16] Καὶ διηγῆσαντο αὐτοῖς οἱ ἰδόντες πῶς ἐγένετο τῷ δαιμονιζομένῳ καὶ περὶ τῶν χοίρων. [5:17] Καὶ ἤρξαντο... ἀπελθεῖν ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν. [5:18] Καὶ ἐμβαίνοντος αὐτοῦ εἰς τὸ πλοῖον παρεκάλει αὐτὸν ὁ δαιμονισθεὶς ἵνα μετ' αὐτοῦ ᾤ. [5:19] Καὶ οὐκ ἀφῆκεν αὐτόν, ἀλλὰ λέγει αὐτῷ· ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου πρὸς τοὺς σοὺς καὶ ἀνάγγειλον αὐτοῖς ... [5:21] Καὶ διαπεράσαντος... [5:23] ...τὸ θυγάτριόν μου ἐσχάτως ἔχει, ἵνα ἐλθὼν ἐπιθῇς αὐτῇ τὰς χεῖρας, ὅπως σωθῇ καὶ ζήσεται. [5:24] Καὶ ἀπῆλθε μετ' αὐτοῦ... καὶ συνέθλιβον αὐτόν. [5:25-26] ...καὶ δαπανήσασα τὰ παρ' ἑαυτῆς πάντα, καὶ μηδὲν ὠφεληθεῖσα, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ χεῖρον ἐλθοῦσα, [5:27] ἀκούσασα περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἐλθοῦσα ἐν τῷ ὄχλῳ ὅπισθεν ἤψατο τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· [5:28] ἔλεγε γὰρ ἐν ἑαυτῇ ὅτι ἐὰν ἄψωμαι κἄν τῶν ἱματίων αὐτοῦ, σωθήσομαι. [5:29] ...καὶ ἔγνω τῷ σώματι ὅτι ἴται ἀπὸ τῆς μάστιγος. [5:30] ...ἐπιγινούς ἐν ἑαυτῇ τὴν ἐξ αὐτοῦ δύναμιν ἐξελθοῦσαν, ἐπιστραφεὶς ἐν τῷ ὄχλῳ ἔλεγε· τίς μου ἤψατο τῶν ἱματίων; [5:21] ...βλέπεις τὸν ὄχλον συνθλίβοντά σε... τίς μου ἤψατο; [5:32] Καὶ περιβλέπετο ἰδεῖν τὴν τοῦτο ποιήσανσαν. [5:33] ...εἰδὺία ὃ γέγονεν ἐπ' αὐτῇ, ἤλθε καὶ προσέπεσεν αὐτῷ... [5:34] ...ὑπάγε εἰς εἰρήνην, καὶ ἴσθι ὑγιὴς ἀπὸ τῆς μάστιγός σου. [5:35] Ἐτι αὐτοῦ λαλοῦντος ...ἀπέθανε· τί ἔτι σκύλλεις τὸν διδάσκαλον; [5:36-37] Καὶ οὐκ ἀφῆκεν αὐτῷ οὐδένα συνακολουθήσαι εἰ μὴ... [5:38] ...καὶ θεωρεῖ θόρυβον... [5:39] καὶ εἰσελθὼν λέγει αὐτοῖς... οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ καθεύδει, καὶ κατεγέλων αὐτοῦ. [5:40] Ὁ δὲ ἐμβαλὼν πάντας... καὶ εἰσπορεύεται ὅπου ἦν τὸ παιδίον ἀνακείμενον,

¹¹Ο δε, [αφού τους] έβγαλε όλους έξω, παραλαμβάνει τον πατέρα του παιδιού και τη μητέρα και τους δικούς του και εισέρχεται όπου ήταν ξαπλωμένο το παιδί, **41** και κρατώντας το χέρι του παιδιού, της είπε: *Ταλιθά, κούμι· το οποίο [όταν] ερμηνεύεται [σημαίνει], Κοριτοσάκι, σε σένα λέγω, Σήκω.* **42** Και αμέσως σηκώθηκε το κοριτσάκι και περπατούσε· διότι ήταν δώδεκα ετών.

Και εκστασιάσθηκαν με μεγάλη έκπληξη. **43** Και ¹²παρήγγειλε σε αυτούς επανειλημμένα^{πολλά} να μη μάθει κανείς αυτό και είπε να δοθεί σε αυτή να φάει.

6 [ΣΤ] ΚΑΙ ¹ΕΦΥΓΕ^{ΕΞΗΛΘΕΝ} ΑΠΟ ΕΚΕΙ και ήλθε στην πατρίδα του· και τον ακολούθησαν οι μαθητές του. **2** Και όταν ήλθε το Σάββατο, άρχισε να διδάσκει στη συναγωγή· και πολλοί από αυτούς που άκουγαν έμεναν έκπληκτοι και έλεγαν: ²*Από που [προήλθαν] σε αυτόν αυτά; και τι είναι αυτή η σοφία που του έχει δοθεί, ώστε και τέτοια θαύματα γίνονται με τα χέρια του;* **3** *δεν είναι αυτός ο ξυλουργός^{μαραγκός και κτίστης/τέκτων}, ο γιος της Μαρίας, ³και αδελφός του Ιακώβου και Ιωσή και Ιούδα και Σίμωνα; και δεν είναι οι αδελφές του εδώ μαζί μας;* Και ⁴σκανδαλίζονταν με αυτόν.

4 Έλεγε δε προς αυτούς ο Ιησούς: *Ότι ⁵δεν υπάρχει προφήτης χωρίς τιμή^{εκτίμηση} παρά [μόνο] στην πατρίδα του και ^{αν}μεταξύ των συγγενών και την οικογενειά του.* **5** Και ⁶δεν είχε εκεί τη δυνατότητα να κάνει κανένα θαύμα, παρά μόνο επίθεσε^{έβαλε} τα χέρια του πάνω σε λίγους αρρώστους και θεράπευσε [αυτούς]. **6** και ⁷θαύμαζε για την απιστία τους.

Και ⁸περιόδευε στα γύρω χωριά διδάσκοντας.

7 Και ⁹αφού προσκάλεσε τους 12, άρχισε να αποστέλλει αυτούς δύο δύο, και έδινε σε αυτούς εξουσία [κατά] των πνευμάτων των ακαθάρτων, **8** και παράγγειλε σε αυτούς να μη κουβαλούν^{βαστάζουν} τίποτα^{μηδέν} στο δρόμο παρά μόνο ραβδί, μήτε σακίδιο, ούτε ψωμί^{άρτον}, μήτε νομίσματα^{χαλκόν} στο ζωνάρι, **9** αλλά ¹⁰να φορούν στα πόδια σανδάλια και να μη φορούν δύο χιτώνες^{επενδυτές/κατάσαρκα πουκάμισα}.

10 Και ¹¹έλεγε προς αυτούς: *Σε όποιο σπίτι μπειτε, εκεί μένετε μέχρι να φύγετε από εκείνο [τον τόπο].* **11** Και¹² όσοι δεν σας δεχθούν, μήτε σας ακούσουν, όταν φεύγετε από εκεί, ^{13/εκ}τινάξτε τη σκόνη που είναι κάτω από τα πόδια σας για μαρτυρία σε αυτούς.

ΚΕΦ. 5 ¹⁰Ιωα. 11:11 ¹¹Πρ. 9:40 ¹²Μτ. 8:4, 9:30, 12:16, 17:9, Κφ. 3:12, Λκ. 5:14 **ΚΕΦ. 6** ¹Μτ. 13:54, Λκ. 4:16 ²Ιωα. 6:42 ³Μτ. 12:46, Γαλ. 1:19 ⁴Μτ. 11:6 ⁵Μτ. 13:57, Ιωα. 4:44 ⁶Γεν.19:22 32:25, Μτ. 13:58, Κφ. 9:23 ⁷Ησ. 59:16 ⁸Μτ. 9:35, Λουκ. 13:22 ⁹Μτ. 10:1, Κφ. 3:13,14, Λου. 9:1 ¹⁰Πρ. 12:8 ¹¹Μτ. 10:11, Λκ. 9:4, 10:7,8 ¹²Μτ. 10:14, Λκ. 10:10 ¹³Πρ. 13: 51, 18:6 ¹⁴Ιακ. 5:14 ¹⁵Μτ. 14:1, Λκ. 9:7 ¹⁶Μτ. 16:14, Κφ. 8:28 ¹⁷Μτ. 14:2, Λκ. 3:19 ¹⁸Λευ. 18: 16, 20:21 ¹⁹Μτ.14: 5, 21:26 ²⁰Μτ. 14:6 ²¹Γεν. 40:20 ²²Εσθ. 5:3,6,7:2

[[Αληθινά σας λέγω, ελαφρότερη θαι είναι η τιμωρία στα Σόδομα ή Γόμορρα σε ημέρα κρίσης, παρά στην πόλη εκείνη.]]

12 Και μόλις αναχώρησαν^{εξεληθόντες} κήρυτταν να μετανοήσουν, **13** και εξέβαλλαν πολλά δαιμόνια ¹⁴και άλειφαν πολλούς αρρώστους με λάδι και τους θεράπευαν.

14 Και ¹⁵άκουσε^{πληροφορήθηκε} ο βασιλιάς Ηρώδης· διότι φανερό^{πασίγνωστο} έγινε το όνομα του· [και] έλεγε ότι [ο] Ιωάννης ο Βαπτιστής αναστήθηκε από τους νεκρούς, και γι' αυτό εκδηλώνονται^{ενεργούσιν} οι δυνάμεις σε^{εν} αυτόν. **15** ¹⁶Άλλοι έλεγαν ότι είναι ο Ηλίας· άλλοι δε έλεγαν ότι προφήτης είναι ή όπως ένας από τους προφήτες.

16 ¹⁷Μα όταν το άκουσε ο Ηρώδης είπε ότι αυτός είναι ο Ιωάννης, τον οποίον εγώ αποκεφάλισα· αυτός αναστήθηκε απ' τους νεκρούς. **17** Επειδή αυτός ο Ηρώδης ^{απέστειλε} και έπιασε τον Ιωάννη και έδεσε αυτόν στη φυλακή λόγω [της] Ηρωδιάδας της γυναικάς Φιλίππου του αδελφού του, επειδή [είχε λάβει] αυτή σε γάμο^{για γυναίκα}. **18** Διότι ο Ιωάννης έλεγε προς τον Ηρώδη, ¹⁸ότι, *Δεν σου επιτρέπεται^{είναι συγκεχωρημένον} να έχεις τη γυναίκα του αδελφού σου.* **19** Η δε Ηρωδιάδα μισούσε αυτόν και ήθελε να τον θανατώσει, και δεν μπορούσε. **20** Διότι ¹⁹ο Ηρώδης φοβόταν [τον Ιωάννη], αναγνωρίζοντας αυτόν [σαν] άντρα δίκαιο και άγιο, και τον προστάτευε και έκανε πολλά ακούοντας αυτόν και ευχαρίστως τον άκουγε.

21 Και ²⁰όταν ήλθε ημέρα ευκαιρίας, στην οποία ο Ηρώδης έκανε^{παρέθετε} ²¹στα γενεθλιά του δείπνο στους μεγιστάνες του και στους χιλιάρχους και τους πρώτους^{κορυφαίους} της Γαλιλαίας, **22** [και] μπήκε μέσα η κόρη αυτής, της Ηρωδιάδας, και χόρεψε και άρεσε στον Ηρώδη και στους ξαπλωμένους στα ανάκλιντρα μαζί του, είπε δε ο βασιλιάς προς το κορίτσι: *Ζήτησέ μου ό,τι αν θέλεις, και θα σου δώσω.*

23 Και ορκίσθηκε προς αυτή, *Ότι ²²θα σου δώσω ό,τι μου ζητήσεις, μέχρι και το μισό βασίλειό μου.*

24 Αυτή δε βγαίνοντας έξω είπε προς τη μητέρα της: *Τι να ζητήσω;* Η δε είπε: *Το κεφάλι Ιωάννη του Βαπτιστή.* **25** Και αμέσως μπαίνοντας μέσα με βιασύνη στο βασιλιά, ζήτησε^{υπέβαλε} το αιτήμα της λέγοντας: *Θέλω να μου δώσεις τώρα αμέσως^{πάραυτα} το κεφάλι Ιωάννη του Βαπτιστή πάνω σε ένα πιάτο^{δίσκο}.*

[5:41] ...ὁ ἐστὶ μεθερμηνευόμενον, τὸ κοράσιον, σοὶ λέγω, ἔγειρε. [5:42] Καὶ εὐθέως ἀνέστη τὸ κοράσιον καὶ περιεπάτει... Καὶ ἐξέστησαν ἐκστασεὶ μεγάλη. [5:43] Καὶ διεστείλατο αὐτοῖς πολλὰ ἵνα μὴδεὶς γνῶ τοῦτο· καὶ εἶπε δοθῆναι αὐτῇ φαγεῖν. [6:1] Καὶ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν καὶ ἦλθεν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ... [6:2] Καὶ γενομένου σαββάτου ἤρξατο ἐν τῇ συναγωγῇ διδάσκειν... καὶ δυνάμεις τοιαῦται διὰ τῶν χειρῶν αὐτοῦ γίνονται; [6:3] Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τέκτων... ὥδε πρὸς ἡμᾶς; καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. [6:4] ...οὐκ ἐστὶ προφήτης ἄτιμος εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ καὶ ἐν τοῖς συγγενέσι καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. [6:5] Καὶ οὐκ ἠδύνατο ἐκεῖ οὐδεμίαν δύναμιν ποιῆσαι... [6:6] Καὶ ἐθαύμαζε διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν. Καὶ περιῆγε τὰς κώμας κύκλῳ διδάσκων. [6:8] ...καὶ παρήγγειλεν αὐτοῖς ἵνα μὴδὲν αἴρωσιν εἰς ὁδὸν εἰ μὴ ράβδον μόνον, μὴ πήραν, μὴ ἄρτον, μὴ εἰς τὴν ζώνην χαλκόν... [6:10] Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· ὅπου ἐὰν εἰσέλθῃτε εἰς οἰκίαν, ἐκεῖ μένετε ἕως ἂν ἐξέλθῃτε ἐκεῖθεν· [6:11] ...ἐκπορευόμενοι ἐκεῖθεν ἐκτινάξατε τὸν χυτὸν τὸν ὑποκάτω τῶν ποδῶν ὑμῶν εἰς μαρτύριον αὐτοῖς· ἀμήν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται Σοδόμοις καὶ Γομόρροις ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ. [6:13] ... καὶ ἤλειπον ἐλαίῳ πολλοὺς ἀρρώστους καὶ ἐθεράπευον. [6:14] ...φανερὸν γὰρ ἐγένετο τὸ ὄνομα αὐτοῦ... καὶ διὰ τοῦτο ἐνεργούσιν αἱ δυνάμεις ἐν αὐτῷ. [6:16-17] Αὐτὸς γὰρ ὁ Ἡρώδης ἀποστείλας ἐκράτησε τὸν Ἰωάννην καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν φυλακῇ διὰ Ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ὅτι αὐτὴν ἐγάμησεν. [6:18] Ἐλεγεν γὰρ ὁ Ἰωάννης τῷ Ἡρώδῃ ὅτι οὐκ ἔξεστί σοι ἔχειν... [6:19] Ἡ δὲ Ἡρωδιάς ἐνείχεν αὐτῷ καὶ ᾔθελεν αὐτὸν ἀποκτείνειν, καὶ οὐκ ἠδύνατο· [6:20] ὁ γὰρ Ἡρώδης ... εἰδὼς αὐτὸν ἄνδρα δίκαιον καὶ ἅγιον, καὶ συνειδήσει αὐτόν, καὶ ἀκούσας αὐτοῦ πολλὰ ἐποίει καὶ ἠδέως αὐτοῦ ἤκουε. [6:21] Καὶ γενομένης ἡμέρας εὐκαιροῦ, ὅτε Ἡρώδης τοῖς γενεσίοις αὐτοῦ δείπνον ἐποίει τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ καὶ τοῖς χιλιάρχοις καὶ τοῖς πρώτοις τῆς Γαλιλαίας, [6:22] ... καὶ ὀρχησαμένης καὶ ἀρεσάσης τῷ Ἡρώδῃ καὶ τοῖς συνανακειμένοις, εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ κορασίῳ· αἰτήσόν με ὃ ἐὰν θέλῃς, καὶ δώσω σοι. [6:23] Καὶ ὤμοσεν αὐτῇ ὅτι ὃ ἐὰν με αἰτήσῃς δώσω σοι... [6:24] ...τί αἰτήσομαι; ἡ δὲ εἶπε... [6:25] Καὶ εἰσελθοῦσα εὐθέως μετὰ σπουδῆς πρὸς τὸν βασιλεῖα ᾗτήσατο λέγουσα· ...ἐπὶ πίνακι...

26 Και ²³ο βασιλιάς, αν και λυπήθηκε πολύ, για τους όρκους [όμως] και τους ξαπλωμένους μαζί του στα ανάκλιντρα δε θέλησε να απορρίψει την αίτησή της. **27** Και αμέσως έστειλε ο βασιλιάς δήμιο, [και] πρόσταξε να φερθεί το κεφάλι του. Εκείνος πηγαίνοντας αποκεφάλισε αυτόν μέσα στη φυλακή **28** και έφερε το κεφάλι του πάνω σε δίσκο^{πίατο} και έδωσε αυτό στο κορίτσι, και το κορίτσι έδωσε αυτό στη μητέρα της. **29** Και όταν το άκουσαν οι μαθητές του, ήλθαν και σήκωσαν το πτώμα του και έθεσαν αυτό σε μνήμα^{τάφο}.

30 Και ²⁴συνάγονται οι απόστολοι προς τον Ιησού και αναγγέλλαν προς αυτόν όλα, και όσα έπραξαν και όσα δίδαξαν. **31** Και ²⁵είπε προς αυτούς: Έλάτε μόνοι εσείς· ιδιαιτέρως σε τόπο έρημο και αναπαύεστε για λίγο· διότι ²⁶ήταν πολλοί αυτοί που πηγαينوερχόταν, και ούτε να φάνε δεν ευκαιρούσαν· **32** και ²⁷πήγαν σε έρημο τόπο με το πλοίο ιδιαιτέρως. **33** Και όταν τους είδαν [οι όχλοι] να πηγαίνουν, και πολλοί τον αναγνώρισαν, προσέτρεξαν εκεί πεζοί από όλες τις πόλεις και αφού έφθασαν πριν από αυτούς συνάχθηκαν κοντά του.

34 ²⁸Βγαίνοντας λοιπόν έξω ο Ιησούς, είδε πολύ όχλο και σπλαχνίστηκε γι' αυτούς, επειδή ήταν σαν πρόβατα που δεν είχαν ποιμένα, και ²⁹άρχισε να διδάσκει αυτούς πολλά. **35** Και ³⁰επειδή είχε ήδη περάσει πολλή ώρα, προσήλθαν προς αυτόν οι μαθητές του, λέγοντας ότι έρημος είναι ο τόπος και [παρήλθεν] ήδη πολλή ώρα· **36** απόλυσε αυτούς, για να πάνε στους τριγύρω αγρούς και χωριά^{κώμας} και να αγοράσουν για τους εαυτούς τους ψωμιά^{άρτους}· διότι δεν έχουν τι να φάνε.

37 Ο δε απαντώντας είπε προς αυτούς: Δώστε εσείς σε αυτούς να φάνε. Και λένε προς αυτόν: ³¹Να πάμε να αγοράσουμε ψωμιά 200 δηναρίων και να δώσουμε σε αυτούς να φάνε; **38** Αυτός δε λέγει προς αυτούς:

Πόσους άρτους^{ψωμιά} έχετε; πηγαίνετε και δείτε. Και αφού είδαν, λένε· ³²Πέντε, και δύο ψάρια. **39** Και πρόσταξε αυτούς να καθίσουν όλοι πάνω στο χλωρό χορτάρι ομάδες ομάδες^{συμπόσια συμπόσια}. **40** Και κάθισαν παρέες^{πρασαι} ανά 100 και ανά 50. **41** Και αφού έλαβε τα πέντε ψωμιά και τα δύο ψάρια, σήκωσε τα μάτια του^{αναβλέψας} στον ουρανό ³³ευλόγησε και ^{κατέκοψε} τα ψωμιά^{τους άρτους} και έδινε στους μαθητές του για να βάλουν

μπροστά τους, και τα δύο ψάρια μοίρασε σε όλους. **42** Και έφαγαν όλοι και χορτάστηκαν. **43** Και σήκωσαν από τα τεμαχισμένα^{κλασμάτων} 12 κοφίνια^{μεγάλα καλάθια} γεμάτα και από τα ψάρια. **44** Ήταν (δε) αυτοί που έφαγαν τα ψωμιά σχεδόν 5.000 άντρες.

45 Και ³⁴αμέσως ανάγκασε τους μαθητές του να μπουν στο πλοiάριο και να πάνε πρώτοι στην απέναντι ακτή προς τη Βηθσαιίδα, εωσού αυτός απολύσει τον όχλο· **46** και αφού απόλυσε αυτούς, πήγε στο βουνό^{ρος} να προσευχηθεί. **47** Και ³⁵όταν βράδιασε, το πλοίο* ήταν στο μέσο της ^{λιμνο}θάλασσας και αυτός μόνος στη στεριά.

48 Και είδε αυτούς να βασανίζονται καθώς κωπηλατούσαν· διότι ήταν ο άνεμος αντίθετος σε αυτούς· και περί την 4^η βάρδια^{φυλακή} (3-6 πμ) της νύχτας^(ξημερώματα) έρχεται προς αυτούς περπατώντας πάνω στη ^{λιμνο}θάλασσα, και ³⁶σκόπευε να τους προσπεράσει. **49** Εκείνοι δε βλέποντας αυτόν να περπατά πάνω στη ^{λιμνο}θάλασσα νόμισαν [ότι] είναι φάντασμα και κραύγασαν· **50** διότι τον είδαν όλοι και ταραχθηκαν. Και αμέσως μίλησε μαζί τους και λέγει προς αυτούς: Πάρτε θάρρος, εγώ είμαι, μη φοβάστε. **51** Και ανέβηκε προς αυτούς στο πλοiάριο, και κόπασε ο άνεμος· και ένοιωσαν μέσα τους πολύ μεγάλη κατάπληξη και θαύμαζαν. **52** Διότι ³⁷δεν είχαν κατανοήσει τα σχετικά με τα ψωμιά^{εκ των άρτων}, ³⁸επειδή η καρδιά τους ήταν πορωμένη^{κλειστή}.

53 Και αφού ³⁹πέρασαν ^{απέναντι} ήλθαν στη γη Γεννησαρέτ και άραξαν εκεί. **54** Και όταν βγήκαν από το πλοίο, αμέσως τον αναγνώρισαν, **55** έτρεξαν από όλα εκείνα τα περίχωρα και άρχισαν να μεταφέρουν πάνω στα κρεβάτια τους αρρώστους, στο μέρος όπου άκουαν ότι είναι. **56** Και όπου έμπαινε σε χωριά^{κώμας} ή πόλεις ή αγρούς, έβαζαν τους αρρώστους στις αγορές και τον παρακαλούσαν ⁴⁰να αγγίξουν το κράσπεδο του ρούχου του· και όσοι αγγίζαν αυτό, θεραπεύονταν.

7 [Ζ] ΚΑΙ ΊΣΥΝΑΧΘΗΚΑΝ ΓΥΡΩ ΤΟΥ ΟΙ ΦΑΡΙΣΑΙΟΙ και μερικοί γραμματείς που ήλθαν απ' τα Ιεροσόλυμα· **2** και βλέποντας μερικούς μαθητές του τρώγοντας ψωμιά^{άρτους} με χέρια μολυσμένα, δηλαδή άπλυτα, τον κατέκριναν· **3** διότι οι Φαρισαίοι και όλοι οι Ιουδαίοι, εάν δεν νίψουν ως τον αγκώνα τα χέρια,

ΚΕΦ. 6 ²³ Μτ. 14:9 ²⁴ Λκ. 9:10 ²⁵ Μτ. 14:13 ²⁶ Κφ. 3:20 ²⁷ Μτ. 14:13 ²⁸ Μτ. 9:36, 14:14 ²⁹ Λκ. 9:11 ³⁰ Μτ. 14:15, Λκ. 9:12 ³¹ Αρ. 11:13,22, 2Βα. 4:43 ³² Μτ. 14:17, Λκ. 9:13, Ιωα. 6:9, Μτ. 15:34, Κφ. 8:5 ³³ 1Σα. 9:13, Μτ. 26:26 ³⁴ Μτ. 14:22, Ιωα. 6:17 ³⁵ Μτ. 14:23, Ιωα. 6:16,17 ³⁶ Λκ. 24:28 ³⁷ κφ. 8:17,18 ³⁸ Κφ. 3:5, 16:14 ³⁹ Μτ. 14:34 ⁴⁰ Μτ. 9:20, Κφ. 5:27,28, Πρ.19:12 **ΚΕΦ. 7** ¹ Μτ. 15:1 ² Μτ. 15:2

[6:26] Και περίλυπος γενόμενος... και τούς συνανακειμένους ούκ ήθέλησεν αυτήν άθετήσαι. [6:27] Και εϋθέως άποστείλας ό βασιλεύς σπεκουλάτωρα έπέταξεν ένεχθῆναι... [6:28] ...ήνεγκε... έπί πίναικι και έδωκεν αυτήν τῷ κορασίῳ, και τὸ κοράσιον έδωκεν αυτήν τῇ μητρὶ αὐτῆς. [6:29] ...και ήσαν τὸ πτώμα αὐτοῦ, και έθηκαν αὐτὸ ἐν μνημείῳ. [6:30] Και συνάγονται οί απόστολοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν... [6:31] ...δεϋτε ὑμεῖς αὐτοὶ κατ' ἰδίαν εἰς ἔρημον τόπον... ήσαν γάρ οί έρχόμενοι και οί ὑπάγοντες πολλοί, και οὐδὲ φαγεῖν εὐκαίρουν. [6:32] Και άπηλθον εἰς ἔρημον τόπον ἐν πλοίῳ κατ' ἰδίαν. [6:33] Και είδον αὐτοὺς ὑπάγοντας, και έπέγνωσαν αὐτοὺς πολλοί, και πεζῇ ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων συνέδραμον ἐκεῖ και προήλθον αὐτοὺς και συνήλθον πρὸς αὐτόν. [6:34] ...ἐπ' αὐτοῖς... [6:35] Και ἤδη ὥρας πολλῆς γενομένης προσελθόντες αὐτῷ ... ὅτι ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος και ἤδη ὥρα πολλή· [6:36] απόλυσον αὐτοὺς, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τοὺς κύκλῳ ἀγρούς και κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς ἄρτους· τί γάρ φαγῶσιν οὐκ ἔχουσιν. [6:37] ...δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. Και λέγουσιν αὐτῷ· ἀπελθόντες ἀγοράσωμεν δηναρίων διακοσίων ἄρτους και δώμεν αὐτοῖς φαγεῖν; [6:38] ...ὑπάγετε και ἴδετε. και γινόντες λέγουσι· πέντε, και δύο ἰχθύας. [6:39] Και έπέταξεν αὐτοῖς ἀνακλίνειν πάντας συμπόσια συμπόσια ἐπὶ τῷ χλωρῷ χορτῷ. [6:40] Και ἀνέπεσον πρασαι πρασαι... [6:41] ...και τοὺς δύο ἰχθύας ἀναβλέψας... και κατέκλασε τοὺς ἄρτους και έδίδου τοῖς μαθηταῖς ἵνα παραδῶσιν αὐτοῖς, και τοὺς δύο ἰχθύας έμέρισε πᾶσι. [6:43] και ήσαν κλασμάτων... και ἀπὸ τῶν ἰχθύων. [6:45] Και εϋθέως ήνάγκασε... έμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον και προάγειν εἰς τὸ πέραν πρὸς Βηθσαιιδάν, ἕως αὐτὸς ἀπολύσῃ τὸν ὄχλον· [6:46] και ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἀπῆλθεν εἰς τὸ ὄρος προσεύεσθαι. [6:47] Και ὀψίας γενομένης ήν τὸ πλοῖον... ἐπὶ τῆς γῆς. [6:48] Και ιδὼν αὐτοὺς βασανιζομένους ἐν τῷ ἐλαύνειν· ήν γάρ... ἐπὶ τῆς θαλάσσης, και ήθελε παρελθεῖν αὐτοὺς. [6:49] Οἱ δὲ ιδόντες... έδοξαν φάντασμα εἶναι, και ἀνέκραξαν· [6:50] πάντες γάρ αὐτὸν εἶδον και ἐταράχθησαν. Και εϋθέως ...θαρσεῖτε, εγώ εἰμι... [6:51] ...και λίαν ἐκ περισσοῦ ἐν ἑαυτοῖς ἐξίσταντο και ἐθαύμαζον. [6:52] Οὐ γάρ συνήκαν ἐπὶ τοῖς ἄρτοις, ἀλλ' ήν αὐτῶν ή καρδιά πεπωρωμένη. [6:53] Και διαπεράσαντες ἀπῆλθον... και προσωρμίσθησαν. [6:44] ...εϋθέως ἐπιγινόντες αὐτόν [6:45] περιέδραμον ὅλην τὴν περίχωρον ἐκείνην και ήρξαντο ἐπὶ τοῖς κραβάττοις τοὺς κακῶς ἔχοντας περιφέρειν ὅπου ήκουον ὅτι ἐκεῖ ἐστι· [6:46] και ὅπου ἂν εἰσεπορεύετο... ἐτίθεσαν τοὺς ἀσθενοῦντας και παρεκάλουν αὐτόν ἵνα κἂν τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ ἄψωνται· και ὅσοι ἂν ήπτοντο αὐτοῦ, ἐσώζοντο. [7:2] και ιδόντες τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ κοιναῖς χερσὶ, τοῦτ' ἐστιν ἀνίπτοις, ἐσθίοντας ἄρτους, έμέψαντο·

δεν τρώνε, τηρούντες την παράδοση των πρεσβυτέρων· **4** και [επιστρέψαντες] από την αγορά, εάν δεν πλυθούν, δεν τρώνε· είναι και άλλα πολλά, τα οποία παρέλαβαν να φυλάττουν, πλύματα ποτηρίων και μαγειρικών σκευών^{ἑστών} και [σκευών] χαλκίνων [[και κρεβατιών^{κλινών}]]· **5** ἐπεὶ αὐτοὶ ῥωτοῦν αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς: *Γιατί οἱ μαθητές σου δεν βαδίζουν σύμφωνα με την παράδοση των πρεσβυτέρων, ἀλλὰ τρώνε ψωμί^{ἄρτον} με ἀπλута χέρια;* **6** Εκείνος δε ἀπαντώντας εἶπε πρὸς αὐτοὺς· *ὅτι, Καλὰ προφήτευσεν ὁ Ἡσαΐας γιὰ σὰς τοὺς ὑποκριτὰς, ὅπως εἶναι γραμμένο·* **Ἐγὼ οὖν ὁ λαὸς με τιμᾷ με τὰ χεῖλιά του, ἡ δε καρδιά του ἀπέχει μακριὰ ἀπὸ μένα. Ἦ μάταια [δε] με σέβονται, διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων.**

8 Επειδὴ ἔχοντας ἀφήσει τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, κρατᾶτε τὴν παράδοση τῶν ἀνθρώπων, (ὅπως εἶναι) πλύματα ^{ἑστών*} καὶ ποτηρίων, καὶ ἄλλα παρόμοια τέτοια πολλὰ κάνετε.

9 Καὶ ἔλεγε πρὸς αὐτοὺς: Καλῶς^{ἐπιδέξια} αθετεῖτε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ φυλάττετε τὴν παράδοσή σας.

10 Διότι ὁ Μωυσὴς εἶπε: **Ἔτιμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου καί·** **Ὅποιος κακολογήσῃ πατέρα ἢ μητέρα ἐξάπαντος νὰ θανατώνεται·** **11** σεις ὁμῶς λέγετε: Εἰάν ἄνθρωπος πεί πρὸς τὸν πατέρα ἢ πρὸς τὴν μητέρα, **Ἐκδοῦν**, δηλαδὴ δῶρο (στον Ναό), ἀρκεῖ, εἶναι ὅ,τι ἦταν νὰ ὠφεληθῇς ἀπὸ μένα, **12** καὶ εσεῖς δεν ἀφήνετε πλέον αὐτὸν νὰ προσφέρει τίποτα στον πατέρα του ἢ στη μητέρα του, **13** ἀκυρώνοντες τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ χάριν τὴν παραδοσὴν σας, τὴν ὁποία παραδώσατε· καὶ κάνετε παρόμοια τέτοια πολλὰ.

14 Καὶ ^{7/προσκαλώντας} ὅλο τὸν ὄχλο, ἔλεγε πρὸς αὐτοὺς: *Ἀκούετε μου ὅλοι καὶ κατανοεῖτε.* **15** Δεν ὑπάρχει τίποτα τὸ εἰσερχόμενο ἀπ' ἐξω ἀπ' τὸν ἄνθρωπο σ' αὐτόν, τὸ ὁποῖο μπορεῖ νὰ τὸν μολύνει, ἀλλὰ τὰ ἐξερχόμενα ἀπ' αὐτοῦ, ἐκεῖνα εἶναι ποὺ μολύνουν τὸν ἄνθρωπο.

[[16 Ὁποῖος ἔχει αὐτιά γιὰ ν' ἀκούει ας ἀκούει.]]

17 Καὶ ὅταν μπήκε σὲ σπίτι ἀφήνοντας τὸν ὄχλο, τὸν ρωτοῦσαν οἱ μαθητὲς τοῦ περὶ τῆς παραβολῆς. **18** Καὶ λέγει πρὸς αὐτοὺς: *Εἰστέ καὶ σεις τόσο ἀσύνετοι; δεν καταλαβαίνετε ὅτι οἰδιήποτε τὸ εἰσερχόμενο ἀπ' ἐξω στον ἄνθρωπο δε μπορεῖ νὰ τὸν μολύνει;* **19** διότι δεν μπαίνει στὴν καρδιά ἀλλὰ στὴν κοιλιά, καὶ αποβάλλεται στον ὑπόνομο^{αποχωρητήριο}, δείχνοντας ἔτσι πῶς ὅλα τὰ φαγητά εἶναι καθαρὰ^(Μτφρ. Λόγου).

20 Ἐλεγε δε ὅτι τὸ ἐξερχόμενο ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο, ἐκεῖνο μολύνει τὸν ἄνθρωπο. **21** Διότι ¹⁰μέσα ἀπὸ τὴν καρδιά τῶν ἀνθρώπων ἐξέρχονται οἱ διαλογισμοὶ οἱ κακοί, μοιχεῖες, πορνείες, φόνοι, **22** κλοπές, πλεονεξίες, πονηριές, δόλος, ἀσέλγεια, βλέμμα πονηροβλασφημία, υπερηφάνεια, ἀφροσύνη^{παραλογισμός}. **23** ὅλα αὐτὰ τὰ πονηρὰ ἀπὸ μέσα προέρχονται^{ἐξέρχονται} καὶ μολύνουν τὸν ἄνθρωπο.

24 Καὶ ¹¹σηκώθηκε ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πήγε στὴν παραμεθόρια περιοχὴ Τύρου καὶ Σιδώνας. Καὶ μπαίνοντας σὲ [μία] κατοικία, δεν ἤθελε νὰ [τὸ] μάθει κανεὶς, δεν μπόρεσε ὁμῶς νὰ κρυφτεῖ.

25 Διότι μόλις ἀκούσε γι' αὐτὸν κάποια γυναίκα, τῆς ὁποίας τὸ κοριτσάκι^{το θυγάτριον} εἶχε πνεῦμα ἀκάθαρτο, ἦλθε καὶ πρόσπεσε στὰ πόδια τοῦ· **26** ἦταν δε ἡ γυναίκα Ἑλληνίδα, Συροφοίνισσα τὸ γένος^{καταγωγῇ}· καὶ παρακαλοῦσε αὐτὸν νὰ ἐκβάλει τὸ δαιμόνιο ἀπὸ τὴν κόρη τῆς. **27** Ὁ δε Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτήν: *Ἀφῆσε πρώτα νὰ χορτασθῶν τὰ παιδιὰ· διότι δεν εἶναι καλὸ νὰ πάρει κάποιος τὸ ψωμί^{ἄρτον} τῶν παιδιῶν καὶ νὰ ρίξει στὰ σκυλάκια^{κυνάρια}.* **28** Αὕτὴ ἀπάντησε καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν: *Ναί, Κύριε·* ἀλλὰ καὶ τὰ σκυλάκια* κάτω ἀπὸ τὸ τραπέζι τρώνε ἀπὸ τὰ ψίχουλα τῶν παιδιῶν.

29 Καὶ εἶπε πρὸς αὐτή: *Γι' αὐτὸ τὸ λόγο πήγαινε· βγήκε τὸ δαιμόνιο ἀπὸ τὴν κόρη σου.* **30** Κι ὅταν πήγε στο σπίτι τῆς, βρήκε ὅτι τὸ δαιμόνιο βγήκε καὶ τὴν κόρη ζαπλωμένη στο κρεβάτι.

31 Καὶ ¹²πάλι βγαίνοντας ἀπὸ τὰ ὅρια^{σύνορα} Τύρου καὶ Σιδώνας ἦλθε πρὸς τὴν ¹³λίμνη^{θαλάσσα} τῆς Γαλιλαίας ἀνάμεσα στὰ ὅρια* [τῆς] Δεκάπολης. **32** Καὶ ¹³φέρνουν πρὸς αὐτὸν κωφὸ βραδύγλωσσο^{μουγίλλον/μουγκό} καὶ παρακαλοῦσαν αὐτὸν νὰ ἐπιθέσει τὸ χέρι τοῦ (πάνω του). **33** Καὶ τὸν πήρε παράμερα ἀπὸ τὸν ὄχλο ἰδιαιτέρως καὶ ἔβαλε τὰ δαχτυλά του στὰ αὐτιά του, ¹⁴καὶ ἀφοῦ ἐφύτρε ἀγγίξε τὴν γλῶσσαν του, **34** καὶ ¹⁵σηκώνοντας τὰ μάτια πρὸς τὸν οὐρανὸν, ¹⁶ἀνα¹⁶στένανε καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν: *Εφφαθά, δηλαδὴ Ἀνοίξε.*

35 Καὶ ¹⁷ἀμέσως ἀνοίχθηκαν τὰ αὐτιά του καὶ λύθηκε ὁ γλωσσοδέτης του, καὶ λαλοῦσε ὀρθά. **36** Καὶ ¹⁸παράγγειλε σ' αὐτοὺς νὰ μὴ πουν αὐτὸ σὲ κανένα· πλην ὅσον αὐτὸς παράγγελλε σὲ αὐτοὺς, τόσο περισσότερο [ἐκεῖνοι] διαλαλοῦσαν. **37** Καὶ εκπλήττονταν υπερβολικά, λέγοντες: *Καλὰ ἐπράξε τὰ πάντα· καὶ τοὺς κωφούς κάνει νὰ ἀκούνε καὶ τοὺς μουγκούς^{ἀλαλους} νὰ μιλάνε.*

ΚΕΦ. 7 ³ Ἡσ. 29:13, Μτ. 15:8 ⁴ Εξ. 20:12, Δευ. 5:16, Μτ. 15:4 ⁵ Εξ. 21:17, Λευ. 20:9, Παρ. 20:20 ⁶ Μτ. 15:5, 23:18 ⁷ Μτ. 15:10 ⁸ Μτ. 11:15 ⁹ Μτ. 15:15 ¹⁰ Γεν. 6:5, 8:21, Μτ. 15:19 ¹¹ Μτ. 15:21 ¹² Μτ. 15:29 ¹³ Μτ. 9:32, Λκ. 11:14 ¹⁴ κφ. 8:23, Ιωα. 9:6 ¹⁵ Κφ. 6:41, Ιωα. 11:41, 17:1 ¹⁶ Ιωα. 11:33, 38 ¹⁷ Ἡσ. 35:5, 6, Μτ. 11:5 ¹⁸ Κφ. 5:4

[7:3] οἱ γὰρ ...ἐὰν μὴ πυγμαῖ νίψονται τὰς χεῖρας, οὐκ ἐσθίουσι... [7:4] καὶ ἀπὸ ἀγορᾶς, ἐὰν μὴ βαπτίσωνται, οὐκ ἐσθίουσι· καὶ ἄλλα πολλὰ ἐστὶν ἃ παρέλαβον κρατεῖν, βαπτισμοὺς ποτηρίων καὶ ἑστών καὶ χαλκίων καὶ κλινῶν [7:5] ἐπεὶ αὐτοὶ ῥωτοῦσιν... διὰ τὸ οὐ περιπατοῦσιν οἱ μαθηταὶ σου κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων, ἀλλ' ἀνίπτοις χερσὶν ἐσθίουσι τὸν ἄρτον; [7:6] Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς... ἡ δὲ καρδιά αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ· [7:7] μάτην δὲ σέβονται με, διδάσκοντες διδασκαλίας... [7:8] Ἀφέντες γὰρ... βαπτισμοὺς ἑστών καὶ ποτηρίων, καὶ ἄλλα παρόμοια τοιαῦτα πολλὰ ποιεῖτε. [7:9] ...ἵνα τὴν παράδοσιν ὑμῶν τηρήσῃτε. [7:10] ...θανάτω τελευτάτω· [7:11] ...κορβᾶν, ὃ ἐστὶ δῶρον, ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς, [7:12] καὶ οὐκέτι ἀφίετε αὐτὸν οὐδὲν ποιῆσαι... [7:13] ἀκυροῦντες... ὑμῶν ἢ παρεδώκατε... [7:14] ...καὶ συνίετε. [7:15] Οὐδὲν ἐστὶν... εἰσπορευόμενον εἰς αὐτὸν ὃ δύναται αὐτὸν κοινῶσαι, ἀλλὰ τὰ ἐκπορευόμενά ἐστὶ τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον. [7:16-17] Καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς οἶκον ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ἐπηρώτων... [7:18] ...οὕτω καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε; οὕτω νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ ἐξωθεν εἰσπορευόμενον εἰς τὸν ἄνθρωπον οὐ δύναται αὐτὸν κοινῶσαι; [7:19] Ὅτι οὐκ εἰσπορεύεται αὐτοῦ... καὶ εἰς τὸν ἀφεδρῶνα ἐκπορεύεται, καθαρῶς πάντα τὰ βρώματα. [7:20] ...κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. [7:21-24] Καὶ ἐκεῖθεν ἀναστὰς ἀπῆλθεν... οὐδένα ᾔθελε γινῶναι, καὶ οὐκ ἠδυνήθη λαθεῖν. [7:25] Ἀκούσασα γὰρ γυνὴ περὶ αὐτοῦ, ἧς εἶχε... [7:26-27] ...ἄφες πρώτον χορτασθῆναι τὰ τέκνα· οὐ γὰρ ἐστὶ καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ τοῖς κυναρίοις βαλεῖν. [7:28] ...ναί, Κύριε· καὶ τὰ κυνάρια ὑποκάτω τῆς τραπέζης ἐσθίουσιν ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν παιδιῶν. [7:29] ...διὰ τοῦτον τὸν λόγον ὑπαγε... [7:30] Καὶ ἀπελθούσα εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς εὗρε τὸ παιδίον βεβλημένον ἐπὶ τὴν κλίνην καὶ τὸ δαιμόνιον ἐξεληλυθός. [7:32] Καὶ φέρουσιν αὐτῷ κωφὸν μογιλάλον ... ἵνα ἐπιθῇ αὐτῷ τὴν χεῖρα. [7:33] Καὶ ἀπολαβόμενος ...τ' ἰδίαν... πτύσας ἤφατο τῆς γλώσσης αὐτοῦ [7:34] ...ὃ ἐστὶ διανοίχθητι. Καὶ εὐθὺς διανοίχθησαν αὐτοῦ... καὶ ἐλάλει ὀρθῶς. [7:36] Καὶ διεστείλατο αὐτοῖς ἵνα μὴδεν εἴπωσιν· ὅσον δὲ αὐτὸς αὐτοῖς διεστέλλετο, μᾶλλον περισσότερον ἐκήρυσσον. [7:37] Καὶ ὑπερπερισσῶς ἐξεπλήρουντο λέγοντες· καλῶς πάντα πεποιήκε· καὶ τοὺς κωφοὺς ποιεῖ ἀκούειν καὶ τοὺς ἀλάλους λαλεῖν.

8 [H] Σ' ΕΚΕΙΝΕΣ ΤΙΣ ΗΜΕΡΕΣ, ¹επειδή ήταν πάμπολος ^{πολύς} όχλος και δεν είχαν τι να φάνε, αφού ^{προσκάλεσε} ο Ιησούς τους μαθητές του λέγει προς αυτούς: **2** Σπλαχνίζομαι για τον όχλο, διότι ήδη τρεις ημέρες μένουν κοντά μου και δεν έχουν τι να φάνε· **3** κι εάν απολύσω αυτούς νηστικούς για τα σπίτια τους, θα αποκάμουν στο δρόμο ^{καθ' οδόν}. επειδή μερικοί απ' αυτούς ήλθαν από μακριά. **4** Και απάντησαν προς αυτόν οι μαθητές του: *Από που θα μπορέσει (κάποιος) να τους χορτάσει από ψωμιά εδώ στην ερημιά;* **5** Και ²ρώτησε αυτούς: *Πόσους άρτους ^{ψωμιά} έχετε;* Οι δε είπαν: *Εφτά.*

6 Και πρόσταξε τον όχλο να καθίσουν πάνω στη γη· και αφού πήρε τα επτά ψωμιά*, αφού ευχαρίστησε, έκοψε (με τα χέρια) και έδινε στους μαθητές του για να παραθέσουν μπροστά στον όχλο· και έβαλαν. **7** Είχον και λίγα ψαράκια· και ³αφού ευλόγησε είπε να παραθέσουν και αυτά. **8** Έφαγαν δε και χορτάστηκαν, και σήκωσαν περισσεύματα τεμαχισμένα ^{κλασμάτων} επτά κοφίνια ^{μεγάλα καλάθια}. **9** Ήταν δε [όσοι έφαγαν] περίπου 4.000· κι απέλυσε αυτούς.

10 Και ⁴αμέσως ^{ευθύς} επιβιβάσθηκε στο πλοίο με τους μαθητές του, [και] ήλθε στα μέρη Δαλμανουθά. **11** Και ⁵βγήκαν έξω οι Φαρισαίοι και άρχισαν να συζητάνε με αυτόν και ζητούσαν απ' αυτόν σημείο από τον ουρανό, δοκιμάζοντας ^{πειράζοντας} αυτόν.

12 Τότε [αφού] αναστέναξε απ' τη καρδιά του, είπε: *Γιατί η γενιά αυτή ζητά σημείο; αληθινά σας λέγω, δεν θα δοθεί στη γενεά αυτή σημείο.* **13** Και αφήσας αυτούς μπήκε πάλι στο πλοίο και απήλθε [εις το πέραν].

14 ⁶Λησμόνησαν δε να πάρουν ψωμιά* και δεν είχαν μαζί τους στο πλοίο ειμή ένα άρτο*. **15** Και ⁷έδωσε σαφείς οδηγίες σ' αυτούς, λέγοντας: *Δείτε, προσέχετε από το ^{προ}ζύμι των Φαρισαίων και τη ζύμη* [του] Ηρώδη.*

16 Και συζητούσαν μεταξύ τους, λέγοντες: ⁸ *Οτι ψωμιά* δεν έχουμε.* **17** Κατάλαβε ^{νοήσας} δε ο Ιησούς, λέγει προς αυτούς: *Γιατί συζητάτε ότι δεν έχετε άρτους; ⁹ακόμη δεν κατανοείτε, ούτε καταλαβαίνετε; ακόμη πωρωμένη έχετε την καρδιά σας;* **18** [αφού] *έχετε μάτια δε βλέπετε, και αφτιά έχοντες δεν ακούετε; και δεν θυμάστε;* **19** ¹⁰*όταν έκοψα τους πέντε άρτους στους 5.000, πόσα κοφίνια* γεμάτα κλασμάτων* σηκώσατε;* Λέγουν προς αυτόν: *Δώδεκα.* **20** Και ¹¹*όταν (έκοψα) τους επτά στους 4.000, πόσα κοφίνια γεμάτα κομμάτια σηκώσατε;* Οι δε

είπαν: *Επτά.* **21** Και έλεγε προς αυτούς: ¹²*Πως (ακόμα) δεν κατανοείτε ^{καταλαβαίνετε};*

22 Και έφτασε στη Βηθσαϊδά. Και φέρουν προς αυτόν τυφλό και τον παρακαλούν να τον αγγίξει. **23** Και αφού έπιασε το χέρι του τυφλού, τον έφερε έξω από το χωριό και ¹³αφού έφτυσε στα μάτια του, επέθεσε πάνω του τα χέρια του και τον ρωτούσε αν βλέπει κάτι.

24 Και σηκώνοντας τα μάτια έλεγε, *Βλέπω τους ανθρώπους, διακρίνω να περπατούν σα δέντρα.* **25** Έπειτα πάλι επέθεσε τα χέρια του πάνω στα μάτια του και έκανε αυτόν να δει, και αποκαταστάθηκε [η όραση του], και είδε καθαρά τους πάντες. **26** Και έστειλε αυτόν στο σπίτι ^{οίκον} του, λέγοντας: *Μη μπείς μέσα στο χωριό [και] ¹⁴μη πεις [αυτό] σε κανέναν.*

27 Και ¹⁵αναχώρησε ο Ιησούς και οι μαθητές του στα χωριά της Καισαρείας Φιλίππου· και στο δρόμο ρωτούσε τους μαθητές του, λέγοντας προς αυτούς: *Ποιόν με λέγουν οι άνθρωποι [ότι] είμαι;*

28 Οι δε απάντησαν: ¹⁶ *Ιωάννη το Βαπτιστή, κι άλλοι [τον] Ηλία, άλλοι δε ένα των προφητών.* **29** Και αυτός λέγει προς αυτούς: *Αλλά σεις ποιόν με λέτε [ότι] είμαι;* Και απαντώντας ο Πέτρος, λέγει προς αυτόν: ¹⁷ *Συ είσαι ^{ει} ο Χριστός.* **30** Και ¹⁸παράγγειλε αυστηρά σ' αυτούς να μη λένε σε κανένα περι αυτού.

31 Και ¹⁹άρχισε να τους διδάσκει ότι πρέπει ο Υιός του ανθρώπου να πάθει πολλά, και να καταφρονηθεί από τους πρεσβυτέρους και αρχιερείς και γραμματείς, και να θανατωθεί, και μετά τρεις ημέρες ν' αναστηθεί· **32** και λαλούσε το λόγο ξεκάθαρα ^{παρησια}. Και παραλαμβάνοντας αυτόν ο Πέτρος [κατ' ιδίαν], άρχισε να τον επιτιμά ^{επιπλήττει}. **33** Εκείνος γύρισε πίσω και βλέποντας τους μαθητές του, επέπληξε τον Πέτρο λέγοντας: *Πήγαινε πίσω μου, Σατανά· διότι δεν φρονείς τα του Θεού, αλλά τα των ανθρώπων.*

34 Και αφού ^{προσκάλεσε} τον όχλο μαζί με τους μαθητές του, είπε προς αυτούς: ²⁰ *Οποιοι θέλει να έλθει πίσω μου, ας απαρνηθεί τον εαυτό του και ας σηκώσει το σταυρό του, και ας με ακολουθεί.* **35** *Διότι ²¹όποιος θέλει να σώσει τη ζωή του, θα την χάσει ^{απολέσει}.* και *όποιος χάσει* τη ζωή του για χάρη μου ^{ένεκεν εμού} και του ευαγγελίου, αυτός [θα] σώσει αυτή.* **36** *Επειδή π θα ωφεληθεί τον άνθρωπο, εάν κερδίσει τον κόσμο όλο και ζημιωθεί ^{ίχάσει} την ψυχή του;*

ΚΕΦ. 8 ¹ Μτ. 15:32 ² Μτ. 15:34, Κφ. 6:38 ³ Μτ. 14:19, Κφ. 6:41 ⁴ Μτ. 15:39 ⁵ Μτ. 12:38, 16:1, Ιωα. 6:30 ⁶ Μτ. 16:5 ⁷ Μτ. 16:6, Λκ. 12:1 ⁸ Μτ. 16:7 ⁹ Κφ. 6:52 ¹⁰ Μτ. 14:20, Κφ. 6:43, Λκ. 9:17, Ιωα. 6:13 ¹¹ Μτ. 15:37, six. ¹² Κφ. 6:52, six. ¹³ Κφ. 7:33 ¹⁴ Μτ. 8:4, Κφ. 5:43 ¹⁵ Μτ. 16:13, Λκ. 9:18 ¹⁶ Μτ. 14:2 ¹⁷ Μτ. 16:16, Ιωα. 6:69, 11:27 ¹⁸ Μτ. 16:20 ¹⁹ Μτ. 16:21, 17:22, Λκ. 9:22 ²⁰ Μτ. 10:38, 16:24, Λκ. 9:23, 14:27 ²¹ Ιωα. 12:25

[8:1] ...πολλού όχλου όντος και μη έχόντων τί φάγωσι... [8:2] ...ήμέραι τρείς προσμένουσί μοι... [8:3] και εάν απολύσω αυτούς νήστεις εις οίκον αυτών, εκλυθήσονται εν τή οδω... ήκασι. [8:4] ...πόθεν τούτους δυνησεται τις ωδε χορτάσαι άρτων επ' έρημίας; [8:6] Καί παρήγγειλε τω όχλω αναπεσείν επί τής γής... έκλασε... ίνα παρατιθώσι· και παρέθηκαν τω όχλω. [8:7] Καί είχαν ιχθύδια όλίγα... είπε παρατιθέναι και αυτά. [8:8] ... και ήσαν περισσεύματα κλασμάτων επτά σπυρίδας. [8:10] Καί έμβας εύθυσ... [8:11] Καί έξηλθον... ήρξαντο συζητείν αυτώ... πειράζοντας αυτόν. [8:12] Καί αναστενάσας τω πνεύματι αυτού... [8:13] Καί άφείς αυτούς... [8:14] Καί επελάθοντο λαβείν άρτους... [8:15] και διεστέλλετο αυτοίς λέγων· όρατε... [8:16] Καί διελογίζοντο πρὸς άλλήλους... [8:17] Καί γνούς... άρτους ούκ έχετε; ούπω νοείτε ούδε συνίετε; έτι πεπωρωμένην έχετε την καρδιάν υμών; [8:18] ... και ού μνημονεύετε; [8:19] ότε τούς πέντε άρτους έκλασα... κοφίνους κλασμάτων πλήρεις ήρατε; λέγουσιν αυτώ· δώδεκα. [8:20] ...πόσων σπυρίδων πλήρώματα κλασμάτων ήρατε;... [8:21] ...ούπω συνίετε; [8:22] ...ίνα αυτού άψηται. [8:23] Καί έπιλαβόμενος... έξω τής κόμης, και πτύσας εις τά όμματα αυτού, έπιθεις τās χείρας αυτώ έπηρώτα αυτόν ει' τι βλέπει. [8:14] Καί αναβλέψας έλεγε· βλέπω τούς ανθρώπους... [8:25] Είτα πάλιν επέθηκε τās χείρας επί τούς όφθαλμούς αυτού και έποίησεν αυτόν αναβλέψαι, και αποκατεστάθη, και ενέβλεψε τηλαυγώς άπαντας. [8:26] ...μηδє εις την κόμην εισέλεθης μηδє είπης τινι εν τή κόμη. [8:27] Καί έξηλθεν... και εν τή οδω έπηρώτα τούς μαθητάς αυτού λέγων αυτοίς· τίνα με λέγουσιν οί άνθρωποι είναι; [8:27] Οί δє άπεκρίθησαν... [8:29] Καί αυτός λέγει αυτοίς· υμεις δє τίνα με λέγετε είναι;... [8:30] Καί έπετίμησεν αυτοίς ίνα μηδενι λέγωσι περι αυτού. [8:31] Καί ήρξατο διδάσκειν αυτούς ότι δει... πολλά παθείν, και αποδοκιμασθήναι... και αποικτανθήναι... αναστήναι... [8:32] ...και προσλαβόμενος αυτόν ο Πέτρος ήρξατο έπιτιμάν αυτώ. [8:33] 'Ο δє έπιστραφεις... έπετίμησε... ύπαγε όπίσω μου, σατανά... [8:34] ...όστις θέλει όπίσω μου ακολουθείν, απαρνησάσθω έαυτόν και άράτω τόν σταυρόν αυτού... [8:35] ός γάρ αν θέλη την ψυχήν αυτού σώσαι, απολέσει αυτήν... [8:36] Τί γάρ ωφελησει άνθρωπον εάν κερδήσῃ τόν κόσμον όλον, και ζημιωθῇ την ψυχήν αυτού;

37 Ἡ τιθα δώσει ο ἄνθρωπος σε ἀντάλλαγμα για τη ψυχή του; **38** Διότι ²²ὅποιος ντραπεί για μένα και ²³για τα λόγια μου σε αυτή τη μοιχαλίδα και αμαρτωλή γενεά και ο Υἱός του ανθρώπου θα ντραπεί γι' αυτόν, όταν έλθει μέσα στη δόξα του Πατέρα του μαζί με τους αγγέλους.

9 [Θ] ΚΑΙ ΕΛΕΓΕ ΠΡΟΣ ΑΥΤΟΥΣ: ¹Ἀληθινά, σας λέγω ότι είναι μερικοί από αυτούς που στέκονται εδώ, οι οποίοι δεν θα γευθούν θάνατο, μέχρι να δούν ²τη βασιλεία του Θεού να έχει έρθει με δύναμη. **2** Και ³μετά από έξι ημέρες παραλαμβάνει ο Ιησούς τον Πέτρο και τον Ιάκωβο και τον Ιωάννη και ανεβάζει αυτούς σε [ένα] βουνό⁴ ὄρος ψηλό ιδιαιτέρως ⁵μόνους· και μεταμορφώθηκε μπροστά τους· **3** και τα ενδύματά ⁶ἱμάτια του έγιναν στιλπνά⁷ αστραφτερά, ⁸πολύ⁹ λυαν λευκά σαν χιόνι, τα οποία λευκαντής πάνω στη γη δεν μπορεί να λευκάνει.

4 Κι εμφανίσθηκε σ' αυτούς ο Ηλίας μαζί με τον Μωυσή, και συνομιλούσαν με τον Ιησού.

5 Και πήρε το λόγο¹⁰ αποκριθείς ο Πέτρος λέγοντας προς τον Ιησού: *Ραββί*¹¹ Δάσκαλε, καλό είναι να είμαστε εδώ· και ας στήσουμε τρεις σκηνές, για σένα μία και για το Μωυσή μία και για τον Ηλία μία. **6** Διότι δεν ήξερε τι να πεί· επειδή ήταν καταφοβισμένοι. **7** Και σύννεφο¹² νεφέλη επισκίασε αυτούς, και ήλθε φωνή από¹³ τη νεφέλη*, λέγοντας: **Αυτός είναι ο Υἱός μου ο αγαπητός· αυτόν ν' ακούτε.**

8 Και ξαφνικά κοιτάζοντας τριγύρω, δεν είδαν πλέον κανένα, αλλά τον Ιησού μόνο μαζί τους. **9** ⁵Ενώ δε κατέβαιναν από το βουνό, παρήγγειλε σε αυτούς να μη διηγηθούν σε κανένα όσα είδαν, ειμή όταν ο Υἱός του ανθρώπου αναστηθεί από τους νεκρούς. **10** Και φύλαξαν το λόγο μέσα τους, συζητούντες [προς αλλήλους] τι σημαίνει, το να αναστηθεί από τους νεκρούς.

11 Και ρωτούσαν αυτόν λέγοντες: *Γιατί λένε οι γραμματείς, ότι ¹²πρέπει να έλθει ο Ηλίας πρώτα;* **12** Ο δε απαντώντας είπε προς αυτούς: [Ο] Ηλίας μεν αφού έλθει πρώτα αποκαθιστά [τα] πάντα· και ¹³τ(ότε) πως είναι γραμμένο περί του Υιού του ανθρώπου ότι πρέπει να πάθει πολλά ¹⁴και να εξουθενωθεί¹⁵ καταφρονηθεί. **13** σας λέγω όμως ότι, ¹⁶και ο Ηλίας ήλθε, και έπραξαν σε αυτόν όσα θέλησαν, καθώς είναι γραμμένο γι' αυτόν.

14 Και ¹⁷όταν ήλθε προς τους μαθητές, είδε γύρω τους όχλο πολύ και γραμματείς που έκαναν συζητή-

σεις μαζί τους. **15** Και αμέσως¹⁸ όλος ο όχλος μόλις είδε αυτόν έγινε έκθαμβος¹⁹ σάτισαν και προστρέχοντες τον ασπάζονταν. **16** Και ρώτησε τους γραμματείς: *Τι συζητάτε με αυτούς;* **17** Και ²⁰απαντώντας ένας από τον όχλο, είπε: *Δάσκαλε, έφερα προς σένα το γιο μου, που έχει πνεύμα άλαλο.* **18** Και όπου πιάσει αυτόν τον σπαράζει, και αφρίζει και τρίζει τα δόντια του και ξεραίνεται²¹ παραλύει· και είπαν προς τους μαθητάς σου να εκβάλουν αυτό, αλλά δεν μπόρεσαν.

19 Εκείνος δε απαντώντας προς αυτόν, λέγει: *Ω γενεά άπιστη, έως πότε θα είμαι μαζί σας; έως πότε θα σας υπομένω*²² ανέχομαι; *φέρτε αυτόν προς εμέ.* **20** Και τον έφεραν προς αυτόν, και ²³καθώς είδε αυτόν, αμέσως²⁴ το πνεύμα τον σπάραξε, και πέφτοντας πάνω στη γη κυλιόταν αφρίζοντας. **21** Και ρώτησε τον πατέρα του: *Πόσος καιρός είναι αφού αυτό έγινε σε αυτόν;* Ο δε είπε: *Από παιδί.* **22** Και πολλές φορές έριξε αυτόν και σε φωτιά και σε νερά, για να τον σκοτώσει²⁵ θανατώσει· αλλ' εάν κάτι μπορείτε, βοήθησε μας, ευσπλαχνίσου μας. **23** Ο δε Ιησούς είπε προς αυτόν· το [εξήξ]: ²⁶Εάν μπορείς να πιστέψεις, τα πάντα είναι δυνατό σ' όποιον πιστεύει. **24** Και αμέσως κραύγασε ο πατέρας του παιδιού με δάκρυα, και έλεγε: *Πιστεύω, Κύριε· βοήθα με στην απιστία μου.*

25 Βλέποντας δε ο Ιησούς ότι συντρέχει όχλος, επιτίμησε το πνεύμα το ακάθαρτο, λέγοντας προς αυτό: *Το πνεύμα το άλαλο και κωφό, εγώ σε προστάζω, Έξελθε απ' αυτόν και μη εισέλθεις πλέον σε αυτόν.* **26** Και [το πνεύμα] κραυγάζοντας και αφού τον έπιασαν πολλοί σπασμοί, βγήκε έξω, και έγινε σα νεκρός, ώστε πολλοί έλεγαν ότι πέθανε.

27 Ο δε Ιησούς αφού κράτησε αυτόν [από] το χέρι σήκωσε αυτόν, και σηκώθηκε. **28** Και ²⁹όταν μπήκε μέσα στο σπίτι, οι μαθητές του ρωτούσαν αυτόν ιδιαιτέρως: *Δια τί εμείς δεν μπορέσαμε να εκβάλουμε αυτό;* **29** Και είπε προς αυτούς: *Αυτό το γένος δεν μπορεί να εξέλθει δι' ουδενός άλλου τρόπου ειμή διά προσευχής και νηστείας.*

30 Και φεύγοντας από εκεί περνούσαν μέσω της Γαλιλαίας, και δεν ήθελε να μάθει [αυτό] κανείς. **31** ³²Διότι δίδασκε τους μαθητές του κι έλεγε σε αυτούς ότι ο Υἱός του ανθρώπου παραδίνεται σε χέρια ανθρώπων, και θα τον θανατώσουν, και την [δε] ³³3^η ημέρα μετά το θάνατό του θ' αναστηθεί.

ΚΕΦ. 8 ²²Μτ. 10:33, Λκ. 9:26, 12:9 ²³Ρω. 1:16, 2 Τι. 1:8, 2:12 **ΚΕΦ. 9** ¹Μτ. 16:28, Λκ. 9:27 ²Μτ. 24: 30, 25:31, Λκ. 22:18 ³Μτ. 17:1, Λκ. 9:28 4, Δαν. 7:9, Μτ. 28:3 ⁵Μτ. 17:9 ⁶Μαλ. 4:5, Μτ. 17:10 ⁷Ψλ. 22:6, Ησ. 53:2, κτλ. Δαν. 9:26 ⁸Λκ. 23:11, Φιλ. 2:7 ⁹Μτ. 11:14, 17:12, Λκ. 1:17 ¹⁰Μτ. 17:1, Λκ. 9:37 ¹¹Μτ. 17:14, Λκ. 9:38 ¹²Κφ. 1: 26, Λκ. 9:42 ¹³Μτ. 17:20, Κφ. 11:23, Λκ. 17:6, Ιωα. 11:40 ¹⁴Μτ. 17:19 ¹⁵Μτ. 17:22, Λκ. 9:44

[8:37] "Ἡ τι δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; [8:38] Ὅς γὰρ ἐὰν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους ἐν... ἐπαισχυνθήσεται αὐτὸν ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ... [9:1] ...ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰσὶ τινες τῶν ὧδε ἐστηκότων, οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσι... ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει. [9:3] καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο στίλβοντα, λευκὰ λίαν ὡς χιών, οἷα γναφεὺς ἐπὶ τῆς γῆς οὐ δύναται οὕτω λευκᾶναι. [9:4] Καὶ ὠφθη αὐτοῖς... [9:5] ραββί, καλὸν ἐστὶν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· καὶ ποιήσωμεν... [9:6] Οὐ γὰρ ᾔδει τί λαλήσῃ· ἦσαν γὰρ ἔκφοβοι. [9:7-8] Καὶ ἐξάπινα περιβλεψάμενοι οὐκέτι οὐδένα εἶδον... [9:9-10] Καὶ τὸν λόγον ἐκράτησαν, πρὸς ἑαυτοὺς συζητοῦντες τί ἐστὶ τὸ ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι. [9:11] Καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες... [9:12] ...ἀποκαθιστὰ πάντα... ἵνα πολλὰ πάθῃ καὶ ἐξουδενωθῇ; [9:13] Ἀλλὰ λέγω ὑμῖν ὅτι καὶ Ἡλίας ἐλήλυθε, καὶ ἐποίησαν αὐτῷ ὅσα ᾔφελον... [9:14] ...εἶδεν ὄχλον πολὺν περὶ αὐτοῦ, καὶ γραμματεῖς συζητοῦντας αὐτοῖς. [9:15-16] ...τί συζητεῖτε πρὸς ἑαυτοὺς; [9:17] ...ἦνεγκα τὸν υἱόν μου πρὸς σε, ἔχοντα πνεῦμα ἄλαλον. [9:18] Καὶ ὅπου ἂν αὐτὸν καταλάβῃ, ρήσσει αὐτόν, καὶ ἀφρίζει καὶ τρίζει τὸν ὀδόντα αὐτοῦ, καὶ ξεραίνεται· καὶ εἶπον τοῖς μαθηταῖς σου ἵνα αὐτὸ ἐκβάλωσι, καὶ οὐκ ἴσχυσαν. [9:19] ... ἕως πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; ...καὶ ἦνεγκαν αὐτὸν πρὸς αὐτόν. [9:20] Καὶ ἰδὼν αὐτὸν εὐθέως τὸ πνεῦμα ἐσπάραξεν αὐτόν, καὶ πεσὼν ἐπὶ τῆς γῆς ἐκυλίετο ἀφρίζων. [9:21] ...πόσος χρόνος ἐστὶν ὡς τοῦτο γέγονεν αὐτῷ; ὁ δὲ εἶπε· παιδιόθεν. [9:22] Καὶ πολλάκις αὐτὸν καὶ εἰς πῦρ ἔβαλε καὶ εἰς ὕδατα, ἵνα ἀπολέσῃ αὐτόν· ἀλλ' εἴ τι δύνασαι, βοήθησον ἡμῖν σπλαγχνισθεὶς ἐφ' ἡμᾶς. [9:23] ...τὸ εἰ δύνασαι πιστεῦσαι, πάντα δυνατό τῷ πιστεύοντι. [9:24] Καὶ εὐθέως κράξας ὁ πατὴρ τοῦ παιδίου μετὰ δακρύων ἔλεγε· πιστεύω, κύριε· βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ. [9:25] ...ὅτι ἐπισυντρέχει ὄχλος, ἐπετίμησε τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ λέγων αὐτῷ· τὸ πνεῦμα τὸ ἄλαλον καὶ κωφόν, ἐγὼ σοι ἐπιτάσσω, ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ καὶ μὴκέτι εἰσέλθῃς ἐν αὐτόν. [9:26] Καὶ κράξαν καὶ πολλὰ σπαράξαν αὐτὸν ἐξήλθε, καὶ ἐγένετο ὡσεὶ νεκρός, ὥστε πολλοὺς λέγειν ὅτι ἀπέθανεν. [9:27] ...ἦγειρεν αὐτόν, καὶ ἀνέστη. [9:28] ...ἐπηρώτων αὐτὸν κατ' ἰδίαν, ὅτι ἡμεῖς οὐκ ᾔδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό. [9:29] ...τοῦτο τὸ γένος ἐν οὐδενὶ δύναται ἐξελεῖν εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ. [9:30] ...καὶ οὐκ ᾔθελεν ἵνα τις γνῷ· [9:31] ...καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ ἀποκτανθεὶς τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται.

32 Εκείνοι όμως δεν κατανοούσαν τον λόγο και φοβόνταν να τον ρωτήσουν.

33 Και ¹⁶ήλθε στην Καπερναούμ· και όταν μπήκε μέσα στο σπίτι, ρωτούσε αυτούς: *Τι συζητούσατε στο δρόμο αναμεταξύ σας;* **34** Οι δε σιωπούσαν· διότι στο δρόμο συνδιαλέχθηκαν μεταξύ τους ποιός είναι μεγαλύτερος. **35** Και αφού κάθισε κάλεσε τους δώδεκα και λέγει προς αυτούς: ¹⁷Όποιος θέλει να είναι πρώτος, θα γίνει τελευταίος όλων και στους πάντες υπηρέτης.

36 Και ¹⁸αφού πήρε [ένα] παιδί το έστησε αναμεσά τους, και αγκαλιάζοντας αυτό είπε προς αυτούς: **37** Όποιος δεχτεί ένα από αυτά τα παιδιά στο όνομά μου, εμένα δέχεται· και ¹⁹όποιος δεχτεί εμένα, δεν δέχεται εμένα, αλλά αυτόν που με απέστειλε.

38 ²⁰Τότε μίλησε προς αυτόν ο Ιωάννης, λέγοντας: Δάσκαλε, είδαμε κάποιον να εκβάλλει δαιμόνια στο όνομά σου, ο οποίος δεν μας ακολουθεί, και εμποδίσσαμε αυτόν, επειδή δεν μας ακολουθεί. **39** Ο δε Ιησούς είπε: Μην εμποδίζετε αυτόν· διότι ²¹δεν είναι κανείς ο οποίος θα κάνει θαύμα στο όνομά μου και θα μπορέσει γρήγορα να με κακολογήσει. **40** Επειδή ²²όποιος δεν είναι εναντίον μας, είναι με το μέρος μας. **41** Διότι ²³όποιος σας δώσει να πιείτε [ένα] ποτήρι νερό στο όνομά μου, επειδή είστε του Χριστού, αληθινά σας λέγω, δεν θα χάσει το μισθό του.

42 Και ²⁴όποιος σκανδαλίζει έναν απ' αυτούς τους μικρούς που πιστεύουν σε μένα, συμφέρει σε αυτόν καλύτερα να περιθέσει μια μυλόπετρα γύρω από το λαιμό του και να ριχτεί στη θάλασσα.

43 Και ²⁵εάν σε σκανδαλίζει το χέρι σου, απόκοψε αυτό· καλύτερα είναι σε σένα να μπεις στη ζωή κουλός, παρά έχοντας τα δύο χέρια ν' απέλθεις στη Γέεννα, στην άσβεστη φωτιά, **44** ²⁶[[όπου το σκουλήκι τους δεν πεθαίνει και η φωτιά δεν σβήνει.]] **45** Και εάν το πόδι σου σε σκανδαλίζει, απόκοψε αυτό· καλύτερα είναι σε σένα να μπείς μέσα στη ζωή χωλός, παρά έχοντας τα δύο πόδια να ριχτείς στη Γέεννα, στη ακατάσβεστη φωτιά, **46** όπου το σκουλήκι τους δεν πεθαίνει και η πυρά δεν σβήνει. **47** Και εάν το μάτι σου σε σκανδαλίζει, βγάλτο· καλύτερα για σένα [είναι] να μπείς μονόφθαλ-

μος μέσα στη βασιλεία του Θεού, παρά έχοντας δύο μάτια να ριχτείς στη Γέεννα της φωτιάς, **48** όπου το σκουλήκι τους δεν πεθαίνει και η φωτιά δεν σβήνει. **49** Διότι ο καθένας θα αλατιστεί με φωτιά, και ²⁷κάθε θυσία με αλάτι θα αλατιστεί. **50** ²⁸Καλό το αλάτι· αλλ' εάν το αλάτι γίνει ανάλατο· ²⁹χάσει την άλμη του, με τι θα το καρυκεύσετε ³⁰αρτύσει, ²⁹έχετε αλάτι μέσα σας και ³⁰ειρηνεύετε μεταξύ σας.

10 [Π] ΚΑΙ ¹ΑΦΟΥ ΣΗΚΩΘΗΚΕ ΑΠΟ ΕΚΕΙ ήρθε στα όρια ²σύνορα της Ιουδαίας στην αντίπερα [όχθη] του Ιορδάνη, και ξανασυρρέουν πάλι όχλοι προς αυτόν, και όπως συνήθιζε, πάλι δίδασκε αυτούς. **2** Και ³[αφού] πλησίασαν οι Φαρισαίοι, με σκοπό να τον πειράξουν· ⁴παγιδεύουν επερώτησαν αυτόν αν συγχωρείται ⁵νομμοποιείται ένας άντρας να διαζευχθεί ⁶χωρισθή τη γυναίκα του.

3 Εκείνος δε απαντώντας είπε προς αυτούς: *Τι πρόσταξε σε σας ο Μωυσής;* **4** Εκείνοι δε είπαν: ⁵Ο Μωυσής επέτρεψε ⁶συνεχώρησε να γράψει έγγραφο διαζυγίου και να την αποχωριστεί. **5** Και αποκριθείς ο Ιησούς είπε προς αυτούς: *Για τη σκληροκαρδία σας έγραψε σε σας αυτή την εντολή.* **6** (ωστόσο) από την αρχή όμως της κτίσης ⁷αρσενικό και θηλυκό εποίησε αυτούς ο Θεός· **7** ⁸γι' αυτό θα αφήσει άνθρωπος τον πατέρα του και τη μητέρα, και θα προσκολληθεί στη γυναίκα του, **8** και θα 'ναι οι δύο σε σάρκα μία. Ωστε δεν είναι πλέον δύο, αλλά μία σάρκα· **9** [εκείνο] λοιπόν, το οποίο ο Θεός συνέδεξε ¹⁰συνένωσε, άνθρωπος ας μη χωρίζει.

10 Και στο σπίτι πάλι οι μαθητές του ρώτησαν αυτόν για το ίδιο [θέμα], **11** και λέγει προς αυτούς: ¹²Όποιος διαζευχθεί ¹³χωρισθή τη γυναίκα αυτού και νυμφευθή άλλη, διαπράττει μοιχεία σε βάρος της· **12** και εάν γυναίκα διαζευχθεί ¹⁴χωρισθή τον άντρα [της] και συζευχθεί με άλλο, διαπράττει μοιχεία· ¹⁵μοιχεύεται.

13 Και ¹⁶έφεραν προς αυτόν παιδιά, γιά να αγγίξει αυτά· οι δε μαθητές μάλωσαν ¹⁷επέληττον αυτούς που τα έφεραν. **14** Όταν είδε ¹⁸αυτός ο Ιησούς αγανάκτησε και είπε προς αυτούς: *Αφήστε τα παιδιά να έρχονται προς εμέ, και μη εμποδίζετε αυτά· διότι ¹⁹σε αυτά ανήκει η βασιλεία του Θεού.* **15** Αληθινά σας λέγω, ²⁰Όποιος δεν δεχτεί τη βασιλεία του Θεού σαν παιδί, δεν θα εισέλθει σε αυτή. **16** Και αγκαλιάζοντας αυτά, έθεσε τα χέρια του πάνω τους ευλογώντας αυτά.

ΚΕΦ. 9 ¹⁶Μτ. 18:1, Λκ. 9:46, 22:24 ¹⁷Μτ. 20:26,27, Κφ. 10:43 ¹⁸Μτ. 18:2, Κφ. 10:16 ¹⁹Μτ. 10:40, Λκ. 9:48 ²⁰Αρ. 11:28, Λκ. 9:49 ²¹1Κο. 12:3 ²²Μτ. 12:30 ²³Μτ. 10:42 ²⁴Μτ. 18:6, Λου. 17:1 ²⁵Δευ. 13:6, Μτ. 5:29, 18:8 ²⁶Ησ. 66:24 ²⁷Λευ. 2:13, Ιεζ. 43:24 ²⁸Μτ. 5:13, Λκ. 14:34 ²⁹Εφ. 4:29, Κολ. 4:6 ³⁰Ρω. 12:18, 14:19, 2Κο. 13:11, Εβρ. 12:14 **ΚΕΦ. 10** ¹Μτ. 19:1, Ιωα. 10:40, 11:7 ²Μτ. 19:3 ³Δευ. 24:1, Μτ. 5:31, 19:7 ⁴Γεν. 1:27, 5:2 ⁵Γεν. 2:24, 1Κο. 6:16, Εφ. 5:31 ⁶Μτ. 5:32, 19:9, Λκ. 16:18, Ρω. 7:3, 1Κο. 9:10, 11 ⁷Μτ. 18:13, Λκ. 18:15 ⁸1Κο. 14:20, 1Πε. 2:2 ⁹Μτ. 18:3 ¹⁰Μτ. 19:16, Λκ. 18:18 ¹¹Εξ. 20:13, κ.τ.λ., Ρω. 13:9

[9:32] Οί δε ήγνούν το ρήμα, και έφοβούντο αυτόν έπερωτήσαι. [9:33] ...και έν τη οίκία γενόμενος έπηρώτα αυτούς· τί έν τη όδω πρός έαυτούς διελογίζεσθε; [9:34] Οί δε εσίωπων· πρός άλλήλους γάρ διελέχθησαν έν τη όδω τίς μείζων. [9:35] ...έσται πάντων έσχατος και πάντων διάκονος. [9:36] ...εναγκαλισάμενος αυτό έίπεν αυτοίς· [9:37] ός εάν έν των τοιούτων παιδιών δεξήται επί... [9:38] ...είδομέν τινα έν τω όνόματί σου εκβάλλωντα δαιμόνια, ός ούκ άκολουθεί αυτόν, και εκωλύσαμεν αυτόν, ότι ούκ άκολουθεί ήμιν. [9:39] ...μή κωλύετε αυτόν· ούδεις γάρ έστιν ός ποιήσει δύναμιν επί τω όνόματί μου και δυνήσεται ταχύ κακολογήσαι με. [9:40] Ός γάρ ούκ έστι καθ' ύμων, ύπερ ύμων έστιν. [9:41] Ός γάρ άν ποτίση ύμās ποτήριον ύδατος ...ού μη άπολέση... [9:42] Και ός άν σκανδαλίση ένα των μικρών τούτων των πιστευόντων εις έμέ, καλόν έστιν αυτόω μάλλον ει περίκειται λίθος μυλικός περι... [9:43] ...καλόν σοί έστι κυλλόν εις την ζωήν εισέλθειν, ή τās δύο χείρας έχοντα άπελθειν εις την γέενναν, εις τό πυρ τό άσβεστον, [9:44] όπου ό σκώληξ αύτών ού τελευτā και τό πυρ ού σβέννυται. [9:45] ...έστιν εισέλθειν εις την ζωήν χωλόν, ...βληθήναι... εις τό πυρ τό άσβεστον, [9:46] όπου ό σκώληξ αύτών ού τελευτā και τό πυρ ού σβέννυται. [9:47] ...έκβαλε αυτόν· καλόν σοί έστι μονόφθαλμον εισέλθειν... ή τούς δύο όφθαλμούς έχοντα άπελθειν εις την γέενναν τού πυρός, [9:48] όπου ό σκώληξ αύτών ού τελευτā και τό πυρ ού σβέννυται. [9:49] Πās γάρ πυρί άλισθήσεται, και πāsα θυσία άλί άλισθήσεται. [9:50] Καλόν τό άλας· εάν δε τό άλας άναλον γένηται, έν τίνι αυτό άρτύσετε; έχετε έν έαυτοίς άλας και ειρηνεύετε έν άλλήλοις. [10:1] Και εκείθεν άναστās ... και συμπορεύονται πάλιν όχλοι πρός αυτόν, και ως ειώθει... [10:2] ...έπηρώτων αύτόν ει έξέστιν άνδρι γυναίκα άπολύσαι, πειράζοντες αύτόν. [10:3-4] ...βιβλίον άποστασίου γράφαι και άπολύσαι. [10:5] ...πρός την σκληροκαρδιαν ύμων έγραψεν ύμιν την έντολήν ταύτην· [10:7] ένεκεν τούτου καταλείψει άνθρωπος ...και προσκολληθήσεται... και έσονται οι δύο εις σάρκα μίαν. [10:8] Όστε ούκέτι εισί δύο, αλλά μία σάρξ· [10:9] ό ούν ό Θεός συνέδευσεν... [10:11] ...ός άν άπολύση... και γαμήση άλλην, μοιχάται επί αύτήν· [10:12] ...άπολύσασα τόν άνδρα γαμηθή άλλω, μοιχάται. [10:13] ...ίνα αύτών άψηται... έπετίμων τοίς προσφέρουσιν. [10:14] ...άφετε τὰ παιδιά έρχεσθαι πρός με, και μη κωλύετε αυτά· των γάρ τοιούτων έστιν ή βασιλεία τού Θεού. [10:15] Άμήν λέγω ύμιν, ός εάν μη δεξήται την βασιλείαν τού Θεού ως παιδίον, ού μη εισέλθι εις αύτήν. [10:16] Και εναγκαλισάμενος αυτά κατηυλόγει τιθείς τās χείρας επί αυτά.